
37
25 B
17

SA· LATERANEN·
CONCILIVM NOVISSIMVM
SVB IVLIO.II. ET LEONE.X.CELEBRATVM

LEO PAPA. X.

NIVERSIS et singulis Patriarchis Archiepis epis & aliis p/latis ac Doctoribus & scolaribus Vniuersitatum quorūcunq; studiorum & aliis fidelibus christianis ad quos presentes per uenerint Salutē & aplicam bñ. Cum in moderno Lateraneñ. Concilio per fe. re. Iulium Papam. II. predecessorem nostrū in dicto:& p nos sacro ipso approbāte cōcilio cōclusa/multa salubria ad morum correctionem & subditorum quietem & ani/marū salutē put expedire uisum fuit/per diuersas bullas seu litteras aplicas statuta fuerint. Q ue uberes fructus Deo dāte in domo dñi allatura fore spamus:& earū bullarū ac aliorū omniū in dicto Cōcilio gestorū tenorē / illo prius p dilectū filiū nrm Antoniū tituli Sācte Praxedis presbyterū Card. de māda to nro cū originalibus litteris diligēter examinato / ac de uerbo ad uerbū in unū librū redigi:& p dilectū filiū Iacobū Mazochiū in Ro. Curia librorū impressorem imprimi fecerimus. Q uia forsan cōtingeret de litteris ipsis sic impressis dubitari & an fides eis in causis agitādis sit adhibēda hesitari/illasq; p allegātē in forma au/ thētica sub plūbo si extra Ro. Curiā essent pducēdæ/Vel sub Vicecācellarii (si in libro Cācellariæ)aut Camerarii signeto(si in libro Cameræ) essent descriptæ/ & in dicta Curia essent pducēdæ pduci deberēt. Eapropter p cōmuni omniū uti/litate: Vniuersis & singulis Vrm p Aplica scripta mādamus/ Q uatenus librū ipsū p dictū Iacobū impressum,& p eūdē. A. Card. summa cū diligētia correctū reui/sum & bñ examinatū,prōpto suscipiatis affectu:& studio alacri eo Vtamini decæ tero in iudiciis ac scholis/ac si litteræ ipæ sic impressæ sub plūbo nobis essent inser/tæ. Mādātes isup q tenori lrārū sic ipressarū manu publici notarii ex dicto libro ex tracto/ac subscriptiōe & sigillo alicuius Epi munito/eadē prius fides adhibeaē tā i iudicio q̄ extra illud q̄ adhiberet ipsis originalibus litteris pdictis si illæ sub plūbo exhibitæ forēt uel ostēsæ Q uodq; in eis cōtēta inuiolabilr seruenē & p uos serua/ri mādenē/si gratiā nrām charā habetis:& nrām indignatiōe cupitis euitare. Datū Romæ/apud Sāctū Petrū sub ānulo Piscatoris Die. XXV. Maii. M. D. XXI. Pont. nostri anno nono. LEO PAPA. X.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

E Q uitas & humana ratio dictat, ut illorum honestis petitionibus libē ter annuamus qui labores pro nobis in hac Sancta sede mādatis no stris parendo libenter susceperunt. Cum igitur dilectus filius Iacobus Mazochius in alma urbe nostra librorum impressor gesta moderni Concilii Lateraneñ. de Mandato nostro impresserit / ac nobis propterea humili ter supplicauerit, ut omnibus aliis impressoribus/ne gesta huiusmodi infra decē nium imprimere presumerent inhibere/ac als in premissis opportune prouide re de benignitate Apostolica dignaremur: Nos huiusmodi supplicationibus in linati / omnibus & singulis christifidelibus in uirtute sctæ obedientiæ ac sub ex/cōmunicatiōis late Sñiæ & cōfiscatiōis librorū quos imprimi contingeret necnō mille ducatorum auri de Camera Pro una fabricæ Basilicæ Principis Apostolo rum de dicta urbe:& altera medietatibus eidē Iacobo applicandorum pœnis au ctoritate apostolica tenore presentium inhibemus: ne infra decennium a data pre sentiū computañ. gesta concilii per Iacobū impressa huiusmodi imprimere / aut imprimi facere seu permittere/aut imprimentibus auxilium cōsilium uel fauo rem publice uel occulte directe uel indirecte quouis quesito colore prestare:aut impressa uendere seu uendi facere quo quomodo præsumant: in cōtrariū facien. non obstañ. quibuscunq;. Datū Romæ apud Sanctū Petrum sub annulo Piscato ris Die. XXV. Maii. M. D. XXI. Pon. nostri anno nono.

A. de Monte Cardinalis Sanctæ Praxedis LEONI. X. Pont. Max. Perpetuam Felicitatem.

VLTA Sunt Pater Beatissime, eademq; summa & p̄clara, quibus imensa Dei bonitas augustissimū Pontificatum istū tuū a sui principio mirū in modum exornauit/atq; illustrauit. Est .n. magnū/ac rarū (ut reliqua p̄tercam) te ex Vrbe totius Aethruriæ florētissima/ac cæterarū omnium principe/familia uniuersæ nō modo Aethruriæ, sed etiā Italiæ/atq; Europæ clarissima parētibus/nobilitate/uirtute/rebus gestis/fortuna/religione/pietate/conspicuis ortū duxisse. Primum e nationis tuæ mortalibus sanctissimā Petri sedē conscendisse, atq; in ætate quidē tā ualida & robusta, ut id nullis aut certe paucissimis post hoīm memoriā cōtigerit. Postq̄ tñ in sacro Senatu p quattuor fere lustra inter Patres magna cū dignitate/laude/& uirtutū tuarū multiplicū experimēto uersatus fueras. Sed tamen in numero tot gratiarū insigniū a Deo acceptarū illud mihi p̄cipuū uidet/ac singulare, q̄ in tāta peccandi licētia/tā perditis moribus/tam nefaria plurimorū audacia/cōmuni atq; unanimi Patrū cunctorū uoto/suffragio/studio/cōsensu/ea potissimum tēpestate, qua sacrū in Laterano Conciliū a Iulio. II. indictū haberet: post iam confirmatū/decretū/& publicatum de eliminādo ab electione in posterū Ro. Pont. ambitu/& symoniaca prauitate/a dicto p̄decessore tuo editū, nunq̄ satis laudatū: Clauum diuini imperii cōsecutus, cūq; ab ipa Lateraň. Cōcilii celebritate fauste/feliciterq; auspicatus fueris. Quid. n. S. tuæ magnificentius? quid gloriosius accidere potuit, q̄ eo tēpore, quo de cuiusq; uita reformāda/tēperandis/moderādisq; moribus/ambitione tollēda/scismate pestifero extinguēdo/augēda religione/roborādo Christianorū statu/cōseruāda/amplificādaq; Ro. Ecclesiæ dignitate/maxime agit, oīum oculos/mētes/animos in te unum fuisse cōiectos, eo inq̄ tpe unū te ab uniuerso Senatu/tanto fastigio/atq; gradu dignissimū fuisse iudicatū? Quod sane admiratura eū sit oīs ætas, & ad incredibilē sapientiā/uitæ candorē/innocentiā/facilitatē/cæterasq; p̄stātissimas uel animi/uel ingenii tui dotes relatura/maximā perēnis gloriæ tuæ partē Lateraneñ. Concilio ascribat/necesse est. Cum etiā Maiores nostri Martino. V. prædecessori tuo ad maximā felicitatē ascripserint, q͛d in Constantieñ. Cōcilio post scismatis pernitiosi extinctionē in tanta patrū diuersitate/& numero electorū/ac nationū uarietatē cōcorditer ad summū Pontificatum

55 + Joseph Joseph . n . 1 . b

assumptus fuerit/ideq̃ memoriæ mãdauerint. Quare dũ tu (illud idẽ imortale esse cupiẽs) magnis rationibus motus, oĩa in eo gesta sub uno uolumine in lucem prodire uoluisti, pro tua innata prudentia sciasq̃ te nõ minus æternitati nõis tui/q̃ Reip. Christianæ cõmoditati/ornamento/ saluti pspexisse. Ego aũt p summa in S. tua/mea obseruãtia/& seruitute illa ipsa in publicũ edẽdi onus mihi a S. tua demãdatũ, tãto suscepi libentius, q̃ hac in re uiderẽ eius ipsius famã cũ cõi causa cõiunctã. Qua igit mẽtis/atq̃ animi in istã sacratissimã sedem prõptitudine/sinceritate/deuotione & cõstãtia S. eadẽ tua teste, dũ in minoribus ageret, & scintillæ aliquæ futuri scismatis apparerẽt, in summo rex/ac tẽpox discrimine indicendũ Conciliũ Iulio Bononiæ tũc cõstituto suadebã, eadem ipsa Cõstitutiones pmulgatas/cõciones habitas/epistolas a Christianis Principibus missas, omnia in. XII. Sessionibus, ex qbus dictũ sa. Lateranẽ. cõstat Cõciliũ, gesta/ordinata/& correcta, Mãdata publica/cætera deniq̃ ad Conciliũ ptinẽn. in unũ collegi, & ex originalibus exẽplaribus q̃ emẽdatissime trãscripta, Iacobo Mazochio Ro. Academiæ Librario fidelissimo ĩprimẽda tradidi, paucis exceptis, q̃ casu amissa, reperiri nõ potuerũt. Absoluit tãdẽ ille sũma cura/solertia/idustria frugiferũ/& salutare opus: meaq̃ sentẽtia dignitatis/authoritatis/maiestatis multo maioris/q̃ uoluminis. Nã aut me amor fallit, aut si uel restitutã fluctuosissimis tpibus Ecclæ uniuersalis serenitatẽ, uel pniciosi scismatis extinctionẽ, uel eligẽdi Ro. Pontificis formã/uel uniuersox ordinũ reformationẽ/uel agendi Cõcilii normã/aut dubiox declarationẽ in arduis materiis, uel in pfidos Xp̃i hostes decretã expeditionẽ/uel demũ actus oẽs æquo æstimemus animo, nõ modo recentioribus/uerũ ẽt uetustissimis qbusuis Conciliis iure optimo cõferemus. Sed ne suspensam importuna fortassis pfatione S. tuam grauioribus occupatã diutius detineã, finem scribẽdi facio: illud tñ unũ ingenue affirmãs: ad tuã singularẽ/ac ppe diuinã sapientiã maxime spectare, quæ p cõi Christianæ Reip. incremẽto sũmis laboribus gesta, atq̃ in illustri tandem sunt posita monumento/sancta/inuiolata/ ĩcorrupta perpetuo esse uelle, eaq̃ Christianis Principibus uniuersis sub auctentica forma nota facere. Quod si tu Pont. Beatissime cæteris grauissimis negociis/curisq̃ assiduis quãdoq̃ miscebis, magnũ ĩmensæ felicitati adiũges cumulum, & Pontificatum tuũ gloriosissimũ haud dubie augustiorem facies. Felicissime ualeat S. Tua, quã Deus optimus max. diu incolumem pro sua pietate ad regimen/& custodiam Ecclesiæ suæ sanctæ conseruare/& custodire dignetur.

Summarium/siue Rubrica sacri Lateraň. Concilii, quod fuit inchoatū sub IVLIO . II . Pont. Max. die . X . mensis Maii . Anni M . D . XI . & terminatū die . XVI . Martii anni M.D.XVII. sub LEONE.X.Pōt.Max.

ACRVM Lateraneñ. Concilium Duodecim habet Sessiones: ante primam narrat quibus de causis Iulius .II. Pont. Max. prorogat Concilium alsper. S. suam indictū. Deinde quo ordine/comitatu prælatus Iulius die tertia Maii anni Millesimi Quingētesimi Duodecimi ingreditur basilicam Lateraneñ. Qualiter missa solemniter celebratur per Reuerēdissimum in Christo patrem & .D. D. Raph. Epm Ostieñ. Cardinalem S. Georgii. S. R. E. Camerarium/sacriq; collegii Cardinalium Decanū: cantaturq; euageliū per Reuerendissimum in Christo prēm & . D. D. Lud. S. Mariæ in Cosmedim Diac. Card. de Aragonia. Deinde Reuerendissimus in xp̄o pr̄ &. D. D. Alexander S. Eustachii Diaconus Car. de Farnesio noīe Pont. ppter suæ S. indispositionē legit cedulā hortatoriam ad hmōi Concilium perficieñ. qua lecta Sanctitas sua declarat primam Sessionē inchoare debere die Lunæ Decima Maii. Postremo habet oro ornatissima p R. P. D. Egid. Augustinianæ religiōis Gñalem. Prima igit Sessio inchoat die pdicta. X. Maii. Missa celebrat p pnd ss. in xp̄o prēm, &. D. D. Dñicum Epm Portueñ. S. Marci Card. Grimanū. Sermo ornatus hēt p. R. P. D Bernard. Archiepm Spalat. ponunt noīa/& tituli pndissimoq; Card. Priarchaq; / Archiepoq; / Epoq;: platoq; / Principū / & Oroq; / ac alioq; Magnific. Viroq;. Deiñ cantant letaniæ: fiunt orōnes: Pont. sumpto themate, Coueniſtis in unum pr̄es &c. hortat Synodū ad Ecclīæ reformationē / & scismatis extinctionē / pacē inter xp̄ianos Principes cōponēdā, & expeditionem cōtra infideles conficieñ. deinde incipit hymnum, Veni creator, quo p Capellæ ap. Cantores absoluto: Reuerēdiss. D. D. Car. Farnesius legit cedulā / siue bullā indictiōis eiusdē sacri Lateraň. Cōcilii. car. viii.
Tenor bullæ īdictiōis Cōcilii sub dat. Romæ. M. D. XI. XV. kl. Aug. inchoandi die Lunæ. XIX. mēsis Aprilis, anni. M. D. XII. carta. ix
Executio dictæ bullæ per tres Cursores facta die Vigesimaquinta Iulii anni prædicti Millesimi Quingentesimi Vndecimi. car. xv.
Tenor alterius bullæ prorogationis dicti Concilii. sub dat. Romæ. M.

Producuntur Mandata Reueren. domini Patriarchæ Venet. & electi Cremonen. per Reuerēdissimum D. D. Episcopum Portuen. Cardinalem Grimanum, necnō quamplura alia a diuersis prælatis/procuratorio nomine/aliorum prælatorum absentium, qui non possunt interesse huiusmodi Concilio. car. lxv.

Tenor orationis habitæ per Reuerendum patrem &. D. D. Io. Mariam de Monte Archiepiscopum Sypontinum, in qua prius laudatur institutio Conciliorum, & quod Iulius. II. Pontifex Max. indixerit Concilium Lateranen. suadenturque patres Concilii ad restituen. iustitiam, pacem unitatem: quæ tria diuina munera hominum/& temporum iniuria deleta uidentur. car. lxv.

M. D. XIII. Indictione prima/die Lunæ. Vigesimaprima Februarii fe. re. Iulius cōcedit naturæ Romæ apud sanctum Petrum in palatio apostolico: & de more Pontificum exequiæ celebrantur. car. lxix.

Die Veneris Quarta Martii/Millesimo Quingētesimo Tertiodecimo collegium Reuerendissimorum Cardinalium ingreditur Conclaue post celebrationem missæ de Spiritu sancto ad altare sancti Andreæ in basilica sanctorum Apostolorum Petri & Pauli. car. lxix.

Die Veneris Vndecima Martii Reuerendissimus dominus Cardinalis de Medicis in Cōclaui ab omnibus Cardinalibus, nemine discrepāte ad summi apostolatus apicē canonice eligit, uocaturque Leo Decimus, & die Sabbati Decimanona mensis prædicti astante collegio Reuerendissimorum Cardinalium & aliorum prælatorum per Reuerendiss. Cardinalem Farnesium coronatur, & intronizatur. car. lxxi.

M. D. XIII. Decima Aprilis publicantur litteræ prorogationis Sextæ Sessionis per Io. Dominicū de Fidelibus sanctissimi dñi nři Cursorē usque ad diē Vigesimamseptimam eiusdē mensis anni pdicti. car. lxxii.

Die Vndecima dicti mēsis Leo Decimus Pont. Max. associatur ab uniuerso collegio Reuerēdissimorum Cardinalium & aliorum prælatorum/ac tota curia Ro. ad basilicam S. Io. Laterani. car. lxxiii.

Sexta Sessio fit die Vigesimaseptima prædicti mēsis Aprilis anni pteriti Millesimi Quingentesimi Tertiidecimi in eadē Lateranensi basilica præsidente Sanctissimo. D. N. Leone Decimo, in qua primo ponuntur nomina Reuerendissimorum Cardinalium/prælatorum, & illustrium dominorum ordine, quo supra. car. lxxiii.

Celebratur missa per Reuerendissimum dominum dn̄m Episcopum Sabineñ. Cardinalē Volaterranū. Habeturq; oratio per Reuereñ. Episcopum Modrusieñ. Cantantur letaniæ. Dicitur euangelium per Reuerendiss. dominū Alphonsum Diaconū Cardinalem Petrutiū. Hymnus incipitur Veni creator. Pontifex sumpto themate Pastoralis officii &c. hortatoriā habet orationem ad cōtinuandū Concilium donec fiat uniuersalis concordia & pax inter Christianos. car. lxxv.

Dominus Thomas Phedra Secretarius Concilii legit Mandatum ill. Cōmunitatis Florentinæ in personā Magnifici dn̄i Iacobi Saluiati, poniturq; tenor Mandati subdat. Trigesima mensis Decembris, Millesimi Quingentesimi Duodecimi. car. lxxv.

Dominus Marius de Peruschis Cōcilii procurator reproducit Monitorium executum contra profitentes Pragmaticam tenoris preut s. & accusat eorum contumacias. car. lxxvii.

Reuereñ. pater .D. Robertus Archiepiscopus Reginus de mandato Sanctissimi Dn̄i Nostri legit cedulam die Vigesimaseptima Aprilis Millesimi Quingentesimi Tertiidecimi, in qua Sanctitas sua facit Saluumconductum ueniendi/morandi/consulendi/redeundi quibuscunq; ad Concilium uenire uolentibus & debentibus, exceptis scismaticis, & aliis a iure cōmuni prohibitis dumtaxat. Hortatur etiā Principes, ut liberum trāsitum illis concedant: prorogatq; Septimā Sessionem fiendā Decimo kl. Iunii proxime futuri. Dantur uota, & fiunt instrumenta. Postea nōnulli Procuratores ꝓducunt Mandata nomine aliquoꝝ prælatoꝝ ad interesseñ. hmōi Cōcilio. car. lxxviii.

Cōgregatio Prælatoꝝ in Lateraneñ. palatio pro rebus Concilii. Electio quoq; uigintiquattuor Prælatoꝝ, qui adsint cum Reuerendiss. Cardinalibus in his, quæ pertractanda sunt coram Pontifice. car. lxxix.

Affixio, & tenor ꝓrogatiōis lr̄aꝝ Septimæ Sessionis usq; ad Quintū decimū kl. Iulii Millesimi Quingentesimi Tertiidecimi. car. lxxix.

Die Tertia Iunii anni prædicti fit diuisio Prælatorum deputatorum ad diuersa negotia obeunda: & eorundem nomina/tituli/& cognomina scribuntur. car. lxxx.

Tenor orationis factæ per Reuereñ. dominum Simonem Modrusieñ. Episcopum in sexta Sinodo. car. lxxxi.

Septima Sessio tenetur die Veneris. XVII. Iunii. M. D. XIII. in qua

primum notantur nomina & tituli Reuerendissimorum Cardinaliũ, & aliorum Prælatorum &c. per ordinem ut supra.

Celebratur missa uoce submissa per Reuerendum patrem dominum Gabrielem Archiepiscopum Dirachieñ. Habetur sermo per dominũ Balthassarem del Rio Apostolicũ Prothonotariũ, & Reuerendiss. Cardinalis Arboreñ. Secretarium. Letaniæ, & orationes dicuntur. Benedicitur per Pontificem Synodus, ut moris est. Deinde Reuerendissimus dñs Cardinalis Farnesius cantat euangeliũ, quo finito Oratores Poloniæ producunt Mandatum serenissimi dñi Sigismũdi quod per .D. Thomã Phedrã/ascenso ambone/legit. car. lxxxvii.

Tenor Mãdati suprascripti Regis Poloniæ sub dat. Poznauiæ Decima Aprilis, Millesimi Quingentesimi Tertiidecimi. car. lxxxvii.

Reuerendus dominus Marinus Carraciolus exhibet Mandatũ Ducis Mediolani, legiturq; per eundem dominum Thomam Phedram.

Tenor Mandati Ducis prædicti sub dat. Papiæ Nona Maii, Millesimi Quingentesimi Tertiidecimi. car. lxxxviii.

Reuerendus dominus Alexander Archidiaconus Mantuañ. dat Mandatum Illu. Marchionis Mantuæ, quod legitur per supradictum dominum Phedram. car. lxxxix.

Tenor Mandati supradicti Marchionis Mãtuæ sub dat. Mantuæ Duodecima Iunii, Millesimi Quingentesimi Tertiidecimi. car. lxxxix.

Reuerẽdus dominus Laurentius de Medrzeldri producit Mandatum Ill. dominorum Stanislai & Ioãnis Ducum Mazouiæ, & legitur per eundem dñm Thomam Phedram. car. xc.

Tenor Mandati supradictorum dominorum sub dat. Ezichononu Vigesima Februarii Millesimi Quingentesimi Tertiidecimi. car. xc.

Idem Thomas legit cedulam subscriptã per. D. Bernardinum Caruaial, & F. de Sancto Seuerino olim Cardinales super materia abiurariõis scismatis, & uniõis eccliæ, & cõfessiõis erroris ipsorum, & ueniæ petiõis.

Tenor cedulæ lectæ de mãdato sanctissimi domini nostri per Reuerẽn. patrem dominum Pompeum de Columna Episcopum Rheatinũ, in qua Octaua Sessio usq; ad Sextodecimo kl. Decembris fieñ. prorogatur. car. xci

Tenor alterius cedulæ, in qua prædicta prorogatio Octauæ Sessionis fiendæ Decimosexto kaleñ. Decembris extensa usq; ad diem Veneris Decimoseptimo kl. Ianuarii, iterum prorogatur ad diem Lunæ De

Card. & alioꝝ prælatoꝝ, ac Ill. uiroꝝ, put in aliis posita sunt. car. cxvii.
Celebratᷣ missa de Spiritu Sancto submissa uoce per .R.D. Gabrielem Archiepm Dirachieñ. habeturq; oro per .R.P.D. Antoniū Pucciū, dicunt letaniæ/& orones cōsuetæ fiunt: bndiciturq; octaua Synodus per Pontificē: cantatᷣ euangelium p Reuerēdiss. Cardinalem de Aragonia. Deinde Oratores Regis Lusitaniæ pñtant mandatū noie ipsius Regis, qđ legitᷣ per .D. Thomā Phedrā supradictū. car. cxix.
Tenor mādati supradicti sub dat. XII. kł. Nouēb. M.D.XII. car. cxx.
Procurator Fisci & Concilii accusat contumaciā platoꝝ Gallicoꝝ non uenietiū ad Concilium. Ex aduerso Eps Massilieñ. Orator Christianissimi Regis excusat eos instrumentis & litteris facientibus fidem de eorum legittimo impedimento. car. cxxi.
Tenor litterarū excusationis platoꝝ Gallicæ nationis, qui renūciāt congregationi Pisanæ, & se adhærent Concilio Lateraṅ.
Tenor litteraꝝ concilii Sabaudiæ directaꝝ platis Gallicis. car. cxxi.
Tenor lraꝝ platoꝝ Gallicæ nationis S. Pontifici directaꝝ, quibus narrant Ducem Mediolani/& Genuæ impediuisse: quare Romā uenire nō potuerunt, & petunt sibi ueniam dari. Ex aduerso dñs Hieronymus Moronus Orator pdicti Ducis Mediolani excusat Principalē suū. Postremo Sanctissimus Pontifex absoluit eosdē prælatos / & prorogat eis terminum ueniendi ad Concilium. car. xxiiii.
Tenor Bullæ per .R. Epm Massilieñ. supra ambone lectæ, qua Pontᷣ hortatᷣ Principes Xpianos ad pacē inter eos cōponēdā, ut fieri possit expeditio contra fidei Christianæ hostes: & ordinat nōnullas orones dici debere īter missaꝝ solēnia/& alias pces a cūctis Xpifidelibus fundendas cū propositione indulgētiæ cētū dieꝝ, p orthodoxæ fidei exaltatione, & inimicoꝝ eius destructione, dat quoq; Saluum Conductū oibus ad Concilium Lateraṅ. uenire uolentibus, & hortatᷣ cæteros Principes, ut tuto pertransire/& redire illos dimittant. sub dat. Millesimo Quingētesimo Quartodecimo. Tertio Noñ. Maii. car. cxxvii
Comprobantur omnia in dicta Bulla contenta ab omnibus in concilio assistentibus, nemine discrepante. car. cxxvii.
Tenor Bullæ Reformationis Curiæ lectæ in ambone per R.P.D. Vincentium Archiepm Neapolitanum: in qua multa/& diuersa ad reformationem Cardinaliū Archiepoꝝ/Epoꝝ/& alioꝝ platoꝝ/reliquorumq; religiosoꝝ tam in Cu. Ro. q̄ extra continentur. sub dat.

uissimum cõtra exẽptos: in qua ẽt cõtinent̃ nõnulla ecclastica libertatẽ & dignitatẽ epalẽ cõcernen̄. sub dat. M. D. X V. Quarto Non̄ Maii: quæ omnibus placent, excepto p̃fato Archiep̃o Craynen̄. car. cxlviii.

Aliæ cedulæ tenor sup im p̃ssione librox lectæ in ambone per. R. P. D. Fraciscum Ep̃m Nanecten̄. sub data p̃dicta: quæ placet omnibus nisi Reuerendo Patri. D. Alexio Episcopo Melfitano. car. cli.

Alia cedula lecta in ambone per. R. P. D. Petrum Ep̃m Castellæ maris super præfixione termini contra profitentes Pragmaticam Sãctionẽ: & super indictione Vndecimæ Sessionis. car. clii.

Respõdit Or̃ Regis Christianissimi in excusationẽ p̃latox Gallicox, & dat lr̃as noĩe Loys de Soliers Or̃is eiusdẽ Christianissimi. Respõsio Pont. eidẽ Oratori: & uota, quæ ab oĩbus dant̃, excepto Ep̃o Poten̄. qui non uellet dari terminus profitentibus Pragmaticam. car. cliii.

Procurator Concilii accusat cõtumaciã absentium a Concilio, & Pont. assentit, & declarat nisi ad primam. car. cliii.

Dantur circa decẽ & octo mandata a diuersis. R. Prælatis noĩe aliquox aliox Prælatox in Concilio nõ interessentiũ: postea cantato hymno ut supra: Sanctissimus Dominus Noster equitauit in Vaticano, associantibus cunctis in Concilio existentibus. car. cliiii.

Tenor ot̃onis fæcũdissimæ p. R. P. D. Stephanũ Archiep̃m Patranen̄. & ep̃m Torcellan̄. in Cõcilio habitæ, cuius thema est. Magnus Dñs & laudabilis nimis in ciuitate Dei nr̃i in monte sancto eius. car. cliiii.

Tenor mãdati ill. Ducis Sabaudiæ p̃ducti p reuerendiss. D. Car. S. Praxedis noĩe ipsius Ducis. sub dat. Quarta Maii. M. D. X V. car. clxii.

Tenor instrumẽti dati per Or̃em Regis Franciæ sub dat. M. D. XIIII. XXV. Nouembris, al's registrati in actis Concilii, qd' de nouo Procurator ipsius Concilii petit in eisdem actis registrari. car. clxiii.

Pontifex absoluit personas in dicto instrumẽto descriptas, quatenus infra quattuor mẽses ratificent omnia in instrumẽto contẽta. car. clxiiii.

Instrumenta/Ratificationes/& approbationes supradictax p̃sonax cũ necessariis auctenticat. cũ aliis diuersis cedulis. car. clxvi.

M. D. X V I. die. X V. Decẽbris fit congregatio reuerendissimorum Card. & aliox prælatox in palatio ap̃lico coram. S. D. N. pro discutiendis & examinãdis cedulis in Vndecima Sessione legendis: Inscribũturq; nomina in eadem congregatione existen̄. car. clxvi.

Legitur cedula per. D. Andreã Piperariũ Cõcilii Secretariũ de mandato reuerendissimorum Cardinalium, qua continentur concordata inter. S.

D.Nostrum,& Regem Francorum, qua perlecta, dantur uota ab omnibus, exceptis nonnullis Reuerendis Epis. car. clxvii.
Alia cedula legit per eundē.D.An. abrogatiōis Pragmaticæ Sanctionis
Item alia sup iis, quæ debēt obseruare Prædicatores uerbi Dei, & sup quibus præstantur uota, nemine discrepante. car. clxviii.
Per eundem legitur alia cedula continens priuilegia Religiosoꝝ: Dant uota ab omnibus. Sed Signiñ. Cumañ. Brunateñ. Ceruieñ. Senogallieñ. Ferrentiñ. Soran. & Polignañ. Epi uellent ꝙ excluderetur approbatio priuilegioꝝ. Tenores autem supradictarum cedularum inseruntur in Vndecima Sessione sequente. car. clxvii.

Vndecima Sessio inchoat. XIX. Decēbris. M.D.XVI. in qua primo notant nomina ꝛndissimorū .D.Card. & alioꝝ prælatoꝝ, prout in pmissis actum est. Celebratur missa per.R.D.Gabrielem Archiepm Dirachieñ. cātatur euangeliū per ꝛndiss. S. Mariæ in Via lata Diac. Cardinalem, qđ incipit. Sedente Iesu super montem Oliueti. Incipit hymnus Veni Creator per.S.D.N. & dicuntur orationes cōsuetæ, quibus peractis, Orator Patriarchæ Maronitaꝝ Montis Libani præsentat/& legit mandatū in lingua Chaldæa/seu Arabica, qđ postea in lingua Latina interpretatum legit a pdicto .D. Andrea Piperario.
Tenor præfati mandati. car. clxviii.
Obedientia per dictos Oratores Maronitaꝝ præstatur Sanctissimo Pontifici, supra qua petuntur instrumenta huiusmodi obedietiæ per Procuratorem Fiscalem. car. clxx.
Tenor cedulæ circa modum prædicandi super ambonē lectæ a.R.P.D. Io.Epo Reualieñ.Ore March.Brādeburgeñ.sub dat.M.D.XVI. XIIII. kl. Ianuarii:supra dant uota nemine discrepante. car. clxx.
Tenor bullæ lectæ a .R.P.D. Epo Isernieñ. quæ continet concordata inter Pontificem/& Christianissimum Francoꝝ Regem super Pragmatica, cū mādato in eadē bulla īserto.sub dat. supra dicta.car.clxxiii.
Dant uota super dicta bulla ab omnibus, ꝑterq̄ a ꝛndis Patribus Epis Luccrino/Brumateñ. Castellæ maris/Chieñ. Terdoneñ. Asculano, qui in nonnullis respectiue dissentiunt. car. clxxxiii.
Cedulæ/siue bullæ tenor sup abrogatiōe Pragmaticæ Sanctionis lectæ p.R.P.Ep̄z Caualliceñ.sub dat.pdicta.ab oībus uorata.car.clxxxiiii
Reuerēdus pr.D. Eps Sibiniceñ. ascenso ambone legit cedulam super Religiosos & coꝝ priuilegia. sub dat. M.D.XVI. XIX. Decēbris.

super qua nõnulli Ep̃s in aliquibus respectiue dissensere. car. clxxxix.
Idem Reuerendus Ep̃s indicit Duodecimam Sessionem fiendã Sexto Non̄. Martii. M. D. XVII. postea Dantur mãdata a diuersis prelatis nomine aliorũ prelatorũ Deinde aguntur gratie Deo, & Sãctissimus Dominus noster cum omni comitiua reuertitur ad sacrũ palatiũ apostolicum in uaticano, & sic XI. Sessio terminatur car. cxc.
Tenor prorogatiõis XII. Sessionis cũ executiõe per cursores in locis consuetis facta, uidelicet a Sexto. Nonas. Martii. M. D. XVII. usq; ad XVI kal. Aprilis eiusdem anni car. cxci.
Fit congregatio non nullorum Reuerendiss. Cardinalium & Reueren̄. prelatorum coram Pon. in superiori Capella Pallatii Apostolici die XIII. Martii. M. D. Xvii. in qua unusquisq; sedet in loco ordinato a Reuerendissimis Cardinalibus ibidem existẽtibus / eo quia fuit prius differentia inter oratorem Regis catholici & Patriarcham aquilegien̄. de Antecedentia car. cxcii.
Piperarius concilii Secretarius de mandato eorũdem Reuerendissimorum Cardinalium legit tres cedulas quarũ prima super extensione pauline non placuit in aliis duabus una de punitione Inuadentiũ Domos Cardinalium altera de impositione Decimarum ac absolutione Concilii. Respectiue discensierunt Reuerẽdi Ep̃i Salamantin̄. Adrien̄. Buden̄. Imolen̄. car. cxcii.
Duodecima & ultima Sessio inchoatur die XVI. Martii Millesimi quingentesimi decimiseptimi in qua primo ponũtur Noĩa. Reuerendissimorum Cardinalium, & aliorum Prelatorum ac ill. Dominorũ in ordine prout in supradictis scriptum est car. cxciii.
Missa celebratur per Reuerendissimũ Cardinalem Sancte crucis fit oratio per Reuerendum Ep̃m Isernien̄. cantatur euangelium per Reuerendissimũ Sancte Marie in porticu Cardinalem quod Incipit Ascẽdens Iesus in Nauiculam cantantur orationes, & letanie sicut in aliis scriptum est. Deinde piperarius predicti Concilii Secretarius ascenso Ambone legit lr̃as Serenissimi Imperatoris ad Pon. car cxciiii.
Tenor litterarum Predictarũ sub datũ ultima Februarii Millesimi quingentesimi decimiseptimi car. cxcv.
Legitur cedula contra inuadentes Domos Cardinalium per Reuerendũ Episcopũ Militen̄. que in aliq̃bus corrigitur propter diuersitatẽ opinionum car. cxcvi.
Tenor cedule predicte correcte sud datum: Xvii. kal. Aprilis Millesimi

FINIS

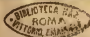
ACTA SACRI GENERALIS LATERANEN. CONCILII

¶ Ad omnipotentis Dei gloriam, fidei Catholicæ exaltationem, Scisma tis extirpationem, & in nomine sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritussancti. Amen.

¶ In his scriptis continentur Ordinationes, Statuta, Constitutiones, Decreta, & alia acta, & gesta in Sacrosancto Generali Lateraneñ. Con cilio, Præsidente Sanctissimo in Christo Patre, & Domino Nostro, Domino IVLIO Diuina prouidentia Papa Secundo recollecta, & in publicam formam redacta per nos Prothonotarios, Notarios, & Scribas infrascriptos ad id per eũdem Sanctissimum Dominum No strum Papam ipso approbante Concilio deputatos.

IN NOMINE Dñi Nostri Iesu Christi Amen. Anno a Natiuitate eiusdem Millesimo, Quingentesi mo, Duodecimo, Indictione Decimaquinta, Die uero Lunæ Tertia mensis Maii qui fuit dies Inuentionis san ctæ Crucis, Pontificatus Sanctissimi in Christo Pris & Dñi Nostri, Domini Iulii Diuina prouidentia Papæ Secundi Anno Nono præfatus Sanctissimus Dñs Noster Papa qui alĩs indixerat Cõcilium generale in alma Vrbe, in ecclesia Lateraneñ. die Lunæ decimanona mensis Aprilis pteriti incohoañ. & celebrañ. & de inde pp certum conflictum habitum apud Rauẽnam Ciuitatem Ro mandiolæ inter milites suæ Sanctitatis, & sanctæ Ro. Ecclesiæ & Regis Catholici ex una, & exercitum Ludouici Regis Francoꝝ, & prætenses Scismaticos adherentes Conciliabulo Pisano, seu Cõuenticulæ Satha ne ex alia parte, in quo conflictu fuerunt interfecta multa hoĩum milia & inter cæteros Dñs de Fusso, Magnus Magr Capitaneus Regis Frã ciæ: & plures alii diuersi Duces: & Barones: & Proceres Galloꝝ, & Hispa noꝝ: & capti Reuerẽd. Dñs Io. Card. de Medicis Aplicæ Sedis Lega. & Fabritius Colũna, & alii plures, & c. d. Ciuitas ecclĩæ miserabilr a Gallis direpta inchoation ẽ hm̃ɔi usq ad Klas Maii eiusdem anni prorogauit, & demum ex eadem causa ad supradictum diem Lunæ tertium supra dicti mensis Maii iterum prorogauit, prout in litteris Apostolicis qua rum tenores infra acta primæ Sessionis inseruntur plenius continetur.

¶Volens idem Sanctissimus.D.N.D.Iulius Secundus Pont.Max.inchoare dictum Concilium generale ex pluribus & uariis grauissimis & urgentissimis causis statum uniuersalis Ecclesiæ & Apostolicæ sedis, ac pernitiosissimi scismatis extinctionem concernentibus, ut in litteris indictionis Concilii latius continetur indictum. Cum die precedenti ex Palatio Apostolico lectica uectus ob sui corporis indispositionem in Pontificali apparatu & comitiua omnium Reuerendiss. Dñorum Card. Patriarcharum, Primatum, Archiepōrum, Epōrum, Prothonotariorum, Abbatum, & uniuersa Curia, & custodia militum Rhodianorum Cruce signatorum, & consuetis cerimoniis, ut moris est, in dictæ Basilicæ Lateraneñ. ædibus diuertisset, & hospitatus esset, & pernoctasset. ¶Constitutus dicta tertia die de mane in præfata Basilica Lateraneñ. celebrata prius in maiori altari missa per Reuerendiss. in Christo patrem & Dñm. D. Raphaelē Epm Ostieñ. Card. sancti Georgii uulgariter nuncupatum. S.R.E. Camerarium, & collegii Sac. Card. Decanum, ac facto Sermone latino per Reuerend. patrem, & Magistrum Fratrem Egidiū de Viterbio Sacræ Theologiæ professorem, ac ordinis Heremitarum sancti Augustini Priorem Generalem ac uerbi Dei pdicatorem celeberrimum. Cuius tenor in fine presentis actus, & solēnitatis initii Sacri Lateraneñ. Cōcilii ponetur. Facta etiam prius processione per eūdem Sanctissimum D.N. Reuerendissimos Cardinales, Patriarchas, Archiepōs, & Epōs, ac Abbates, nec non alios uiros qui de iure, seu consuetudine ad Concilium generale uenire consueuerunt, intrauerunt ornati piuialibus, planetis, & dalmaticis iuxta ordinis qualitatem & mitris locum in medio prædictæ Lateraneñ. ecclesiæ pro celebratione Concilii huiusmodi paratum cum suis subselliis tabulatis clausuris altaribus Pontificali Cathedra, ornamentis, & ordinibus quæ in huiusmodi Sa. Conciliorum celebrationibus seruari & fieri consueuisse reperiuntur. ¶In quo cantatis Letaniis & aliis deuotis orationibus, & Hymno. Veni Creator Spiritus &c. De more in principio celebrationis cōciliorum a sanctis Patribus, &. S.R.E. legi & decantari solitis & consuetis, capella cantorum incipientes. Saluū me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ usque ad animam meam &c. Et inuocata Spiritussancti gratia, ac exhibita per omnes Card. & prælatos præfatos Sanctissimo Dño Nostro obedientia & reuerentia consueta in paramentis ordinate & conuenienter. Cantatoque Euangelio p Reuerēdiss. in Xpo prēm Dñm Ludouicum sanctæ Mariæ in Cōsmedim

Diaconum Card. de Aragonia uulgariter nūcupatum. Incipieñ. designauit Dñs alios. lxx. & duos &c. Reuerendiss. in Christo pater Dñs Alexāder sancti Eustachii Diaconus Card. de Farnesio uulgariter nūcupatus stans in thalamo eminenti ubi dictus Dñs Noster Papa sedebat legit cedulam tenoris infrascripti nomine sue Sanctitatis propter indispositionem sui corporis impediti uidelicet.

INdicto per nos hoc Sacro Lateraň. Concilio de quo cum in minoribus essemus sæpenumero cogitauimus & ad sūmi apostolatus apicem uocati omnino nobis celebrandum proposuimus. Dum ante ipsius inchoationem bella inter Christianos uigētia sedare, & oues perditas ad ouile Dñicum reducere intendimus. Repente intestina heresis insidiante Sathana bonoꝝ operum perturbatore. Domum Dei quam decet Sanctitudo inuasit. Ne igitur cōtagiosa pestis latius serperet, & Christi gregem nobis cōmissum sensim inficeret Pastorali officio iugiter inuigilantes, uocemq; Esaiæ animo repetentes. Ini Consilium. Coge Concilium: diutius cunctandum fore non duximus. Conuenimus itaq; Venerabiles fratres: uosq; Dilecti filii hodierna solemni die in hac Lateraneñ. Basilica: Vt in Spiritu sancto congregati uiam ueritatis eligamus & abiicientes opera tenebrarum: induamur arma lucis. Vos igitur hortamur in Dño: ut illum præ oculis habentes q̄ est uia ueritas & uita in medium libere consulatis Deo magisq̄ hominibus placere studentes. Speramus. n. Dño cooperante in hac sacra Lateraneñ. Synodo sentes ac uepres ab agro Dñi penitus extirpare: deprauatos mores ad meliorem frugem redigere. Pacem īter Christianos Principes componere/deniq; expeditionem aduersus hostes fidei inter se dissidentes decernere, ut in hoc uexillo Salutiferæ Crucis quæ huic Sacro Concilio auspicatissimum dedit Initium antiqui hostis insidias superare ualeamus.

¶ Qua lecta Sanctissimus Dominus Noster approbañ. Sacro Concilio Concilium Sacrum Lateraneñ. inchoare decreuit: & declarauit primā Sessionem incipere die Decima Maii futura quæ erat dies Lunæ ꝓxime uentura.

IACOBVS SADOLETVS PETRO BEMBO S. P. D.

Abes Bembe, Orationem Egidii Viterbiensis/quam tanta ope expetiuisti, dignam illam quidem propter elegantiam, quæ ab iis potissimum legatur, qui iudicare aliquid de præstantibus ingeniis possunt, sed & aliis quoq; commendationibus prælucentem, tum q̧ magna authoritate Lateranensis principia Concilii auspicata est, quod a Iulio Secundo Pont. Max. pauloante institutum sanctæ Christianæ reip. optamus fore salutare: tum q̧ ab eo uiro est, quem ego & tu sæpe soliti sumus in sermonibus nostris clarissimu; huius sæculi: tanq̃ obscurascentis, lumen appellare. Et quidem quæ in cõmunibus hominum sensibus posita sunt, ea: nemo est: qui in Egidio summa esse non agnoscat: sumus enim experti pluries illam huius uiri mulcentem ominum auris: atq; animos eximiam eloquentiam: uernacula quidem lingua Hetruscorum: quæ illi patria est: abundantem: sed ex uberrimis: & Græcæ: & Latinæ eruditionis fontibus deductam: magno enĩ hic studio Theologiæ: ac Philosophiæ altissimis artibus comites litteras politiores adiunxit. Ergo illa in sacris concionibus diuina semper, & admiranda flectere arbitrio suo hominum mentes: refrenare incitatas: lãguentis accendere: uel inflãmare potius ad Virtutis: Iustitiæ: Temperantiæ studium: summi Dei Venerationem: sanctæ religionis obseruantiam. Nec uero quicq̃ interfuit illo dicente inter doctos homines: & idiotas: non senex ab adolescente, uir a muliere: princeps ab infimo homine potuit dignosci: sed omnes pariter uidimus præcipites ferri impetu animos audientium: quocunq; eos oratori impellere libuisset: tanta uis oratiõis: tantum flumen lectissimorum uerborum: pondus optimarum sententiarum ex eo ferebatur. Ex quo: quod semper euenire cernimus: iam plane ntelligimus necessitate euenire: non casu: aut quotiescunq; dicturus est: concursus maximi omnibus ex locis: audiendi causa: fiant. Sed nos hæc popularia cum multis: illa secretiora: cũ paucis cognoscimus. Soleo

enim mirari te Bembe, uehementerq; probare iudicium tuum: cum ita dicas. Humanitatem ipsam: & eas artes quæ humanitatis propriæ: & affines sunt: si malo hominum fato amissæ interirent: ab hoc uno homine exprimi: & repræsentari posse: nec adumbrata in eo simulacra: sed totam effigiem uirtutis agnosci. Q uod uero addis grandiorem tibi etiam in cubiculo uideri Egidium q̃ in pulpito: ubi certe est maximus: facile tibi assentior. Sed hæc alias. Nunc, Orationem leges de qua testatũ esse apud omnes uolo. Q uicunq; eam in manus sument, redempturos eos non Hectorem: sed Hectoris corpus, quod ipsum tamen tanti præcii est: ut iure optimo rependi auro queat. Certe non aderit calor ille & uis in discendo oratoria: Spiritusq; ζῶσης ut aiunt φωνῆς, quo tantum potuit Egidius: ut omnium adstantium animos primum suauissime demulserit: deinde ad extremum uehementissime cõmouerit. Verum quid opus hæc ad te scribere? qui amore quidem: & beneuolentia erga Egidium mihi par: iudicio omnibus antecellis. Ego quod egi: ut elucubratio optimi: & religiosissimi uiri non lateret in tenebris suppressa: sed in populum exiret: spero me bonis omnibus gratum fecisse: tibi quidem certe scio. V A L E.

ORATIO PRIMA SYNODI LATERANEN; HABITA PER EGIDIVM VITERBIEN. AVGVSTINIANI ORDINIS GENERALEM;

N

EMINEM hoc loco non mirari existimo: cum tot in Vrbe uiri sint grauitate: copiosaq; dicendi facultate clarissimi: cur ipse unus: qui cum luminibus his nulla sim ratione comparãdus: & pro rostris appaream: & in tanta præsertim tantoq; consessu: quo spectatius: sacratiusq; nihil habet terrarum orbis: audeam uerba facere. Dicam sane aliquid intercessisse: quamobrem ego non uirtute ulla aliis præpositus: sed quadam superiorum: tum têporum: tum actionum ratione: & tanq̃ a causa ipsa inuitatus uidear: qui primus hoc conflictu telum iaciam: & sacrosancti Lateranensis Concilii auspicia capiam. Nam cum annis ab hinc circiter uiginti: quantum in me fuit: & perexiguæ uires tulere: Euangelia populis interp̃tatus sim. Prophetarum uaticinia aperuerim: Ioannis Apocalypsim de successu Ecclesiæ: uniuersæ ferme Italiæ enarrauerim: ac sæpenumero affirmauerim: eos qui tunc audiebant: ingentes Ecclesiæ & agitationes: & clades uisuros: illiusq; emendationem aliquando conspecturos: nunc par esse uisum est: ut qui hæc dixerat uentura, idem uenisse testetur: & qui toties exclamauerat. Videbunt oculi mei salutaria tempora: iam tandem exclamet Viderunt oculi mei salutare: sanctumq; principium expectatæ instaurationis: Modo adsis orbis instaurator: diuini parentis proles: seruator sospitatorq; mortalium: desq; uim mihi dicendi orationi: commouendi: patribus non uerbis: sed ipsa re: ueri: sancti: exacti Concilii celebrandi: extirpandi uitia: uirtutes excitandi: Vulpes: quæ ad sanctã demoliendã uineã hac tempestate scatent: capiendi: ac denicq; collapsam religionem: in ueterem puritatem: in antiquam lucem: in natiuum splendorem: atq; in suos fontes reuocari. Dicam itaq; de Synodo: & q̃ Ecclesiæ cõmoda semp

sit:& q̃ nostris temporibus necessaria:præfatus oraculorum stilum me inuertere non ausurum esse:sed integra(ut legi solent)uerba atq; oratio nes usurpaturum:tum q; homines per sacra immutari fas est,non sacra per homines, tum q; ἀπλὸσ ὁ μῦθοσ τῆσ ἀληθείασ ἔφυ. Simplex sermo ueritatis est:atq; a principio partitio illa in mentem uenit:rerum:alias di uinas esse:cœlestes alias:alias humanas:diuinæ quippe; q; sunt motus: ac mutationis expertes:emendatione non egent:cælestes uero: atq; hu manæ:agitationi obnoxiæ instaurationem desiderant. Nam Luna cum ad Solis commertia uenerit,Sol cum a Cancro in Brumam descende rit:quasi magno mortalium dispendio:damna ab integro reponunt: co gunturq; præscribente Natura: lucis iacturam rependere: & quicquid cadendo abstulerint ascendendo mortalibus restituere. Quod si cæle stia siderum itinera quanq̃ perpetua:immortalia:sempiterna: redeunt ta men:restituunturq;. Quidnam tertium hoc faciet rerum genus?ut po te fluxum:caducum:mortale:profecto aut interitu cito pereat necesse ẽ: aut continua innouatione reficiatur. Quod enim est cibus corporibus: ut uiuant:quod genitura generibus:ut perpetua sint: id præstat huma nis animis sua pro tempore emendatio:cultura: disciplina: quanq; absq; ciborum alimentis animantia diu uiuere:tam humanæ animæ:tam Ec clesia:absq; cura Synodorum probe agere non potest. Ac quemadmo dum si pratis hymbres,si hortulis riuos,si agris cultum: si uineis puta tionem, si deniq; uiuentibus alimenta subduxeris: illa arescent breui: si luescentq;:hæc uiuere desinent:atq; emorientur:ita ferme post Constan tini tempora:quæ ut sacris rebus multum adiecere splendoris:& orna menti:ita morum:& uitæ seueritatem non parum eneruarunt:quoties a Synodis habendis cessatum est: toties uidimus diuinam sponsam a sponso derelictam:illudq; Euangelii factum:quod heri recitabatur. Iam modicum & non uidebitis me. Vidimus Christum in nauicula obdor mientem:uidimus uentorum rabiem: hereticorum furorem in candida ueritatis uela irruentem:uidimus malas cupiditates:diram auri:atq; ha bendi sitim:uidimus perditam malorum audaciam aduersus iura:autho ritatem:maiestatem Ecclesiæ sæuientem:uidimus inquam uim:rapinas: adulteria:incestus:omnem deniq; scelerum pestem ita sacra:prophanaq; miscere omnia: ita in sanctam nauiculam impetum facere ut pene scele rum fluctibus illa latus dederit:ac prope mersa:& pessundata sit. Rur sus cũ eo monente Spiritu:cui hodie supplicationes decretæ sunt:patres

ad Synodum confugerunt, quamprimum emendauere, composuereq; omnia, uentis, turbinibusq; imperauere, & quasi in tutissimum portuȝ delati, impetum rationi, iniuriam Iustitiæ, uitia Virtuti, tempestates, ac fluctus, serenitati, tranquillitatiq; cedere compulerunt, hymnumq; cecinerunt Sancto Spiritui, Piscatorum, maris, atq; aquaꝝ Deo, Aquæ multæ non potuerunt extinguere Charitatem, & illud iam hyems trãsiit, hymber abiit, & recessit, surge amica mea, iacet.n. sponsa, ut hyeme frondes arborum, surgit, reuirescitq; Synodorum studio, ut Syluæ ueris tempore reuocato Sole frondescunt, ad Solis redeũtis radios, & fecundi spirant Zephyri, & læta plantaria germinant ad Synodoꝝ lumen, & diuini Spiritus flant auræ, & emortui Ecclesiæ oculi reuiuiscũt: ac recipiunt lucem, ubi pars altera impletur oraculi. Iterum modicum & uidebitis me, quodquidem nihil aliud sibi uult, nisi ꝙ sancti Spiritus lux, quæ Synodis omissis extinguit, tanq̃ excussus e silice nouus ignis iterum accenditur, & recuperatur in Synodis. Ad hæc Paulus Apostolorum decus cum salutis caput ostenderet, absq; fide inquit Deo placere nullo modo possumus, atq; sine Synodis stare non põt fides, absq; Synodis igitur salui esse non possumus. Verum qđ ratione dicimus, ut etiam experimento probemus, cogitandum nobis est tres esse credendarum rerum radices, e quibus uniuersa Ecclesiæ fides manat. Prima diuinæ naturæ unitas est. Altera eadem in natura parentis, sobolis, amoris felicissima Trinitas, Tertia in Virginis utero prolis diuinæ cõceptio. In quibus ueluti in altissimis apicibus, ac sanctissimis mõtibus, & reliquæ fidei partes nouem, & pietas uniuersa fundata est. Fundamenta.n. eius in montibus sanctis. Vnitas nempe mons Dei nuncupatur, ꝙ in una dumtaxat Dei essentia sit, atq; Natura, & ut unitatem illam non solitariam, nõ sterilem, sed uberrima foecunditate præditã cogitemus, ideo mons pinguis adiicitur, corpus uero in Virgine Verbo iunctum montem coagulatum uocat uates. Hæc itaq; tripartita illa uinea est, super uertices montium sita, quam & futuram cecinere oracula, & præsentem Euangelia indicauere. Sed iam perierat uinea, nam (ut testis est Dauid) Illaȝ Aper e Silua depopulatus erat. Illam tumor Philosophiæ uastauerat. Arrius primum montem auellere conatus est, qui unitatem discerpsit. Sabellius.ii. qui personas confudit. Photinus.iii. qui partum uirgineum impura temeritate labefactauit, tres ueluti impiissimi gigantes qui gloriæ cupiditate de reꝝ nouarum studio illecti, montes

loco

loco mouere ausi sunt, ut uiam sibi facerēt ad coelū oppugnandū, rescin
dendumq;, & erant iam uoti cōpotes, nam quae ipsi Philosophia psuade
bāt, armis ea recipi principes impabant. Philosophia nos argumētis ur
gebat, arma collatis signis oppugnabāt, illa praestigiis: haec ui fidem euer
tere conabant, illa iuertere quae credebant, haec eos q credebant pdere cō
tendebant, illa in pietatem, & animas, haec in corpora, uitamq; saeuie
bāt. Quid faceret diuina sponsa iamiam peritura? quo se uerteret? quo
confugeret? cuius fidem? cuius opem? cuius auxiliū imploraret? ex hoc
rescebat tempestas: nauicula mergebatur. Deniq; (ne multis morer) nul
la effugiendi, nulla euadendi inuenta uia est, nisi Nicena Synodus / ubi
Siluestrum ad clauum sedenti, & iamiam naufragium facienti e coelo
sese ostendens Deus, Modicae inquit fidei quare dubitasti? ac statim di
uinis fulminibus, & fidei montes restituit, & gigantum temeritatem di
fecit, ubi erepta puella experimento didicit, cum quicq̄ sibi aduersi imi
nere uideat, nullum oīno praesidium ad se uel tuendam firmius, uel libe
rādam accōmodatius, uel uindicādam efficatius habere, q̄ synodū, qua
sola fit ut nullae aequae Ecclesiae Charitatē extinguāt, utq; diuinus spūs
in nostris aīs mansionem efficiat, qui unicus uelut aquarū uictor, tēpesta
tumq; potens, teste Mose, fertur super aquas. Iam uero qd̄ de fide dixi:
quae utiq; nulla esset, si Synodi institutio nō fuisset, idem ferme de tēpe
rantia, iustitia, sapiētia, caeterisq; uirtutibus existimari uelim, oēs.n. desi
diam p labore, ocium p negocio, uoluptatem p sollicitudine expetimus.
Verū cū aīaduertimus qnq; fore, qd̄ in Synodis fit, ut cēsus hēat, ut mo
rū, & uitae exploretrō, ut improbi dephendant, iudicent, plectant, cōtra
probi alliciant, foueant, attollant, incredibiles stimuli appetēdae uirtutis
iniiciunt, ut hoies colligant sese, ut meliora deliberēt, ut ad uitia relinquē
da, & ad uirtutē capessendā accendant, nihilq; nō honestum, nihil nō
magnificum moliantur. Illud illud Synodi discerniculum fuit, unde ue
luti ex Equo Troiano tot clarissima ingeniorū lumina emicuere. Illa uir
tutū approbatio, illa detestatio uitiorū Basilios, Chrysostomos, Dama
scenos Graeciae, Hieronymos, Ambrosios, Augustinos, Graegorios Ita
liae peperit, qui cū magna similiū turba, bone Deus, quos libros? quae
scripta? quae monumēta? qd̄ doctrinarū? qd̄ disciplinarū? qd̄ diuini uel au
ri: uel argēti genus in Christianū aerariū nō cōgesserunt? Rem praetereo
(nisi tps obsisteret) minime ptereū iam de Ecclesiarū rectoribus, de pa
storibus pplorū, i qbus qdē uniuersa rei Xpianae sita est & sūma: & salus
Vt.n. iferior hic mūdus coeli tū motu: tū lumine regitur, ita Christianae

gentes a rectoribus suis / uelut a coelestibus pastoribus gubernantur, qui si boni futuri sint: necesse est ut & lumine disciplinarum fulgentes alios doceant, & motum sanctarum actionum exercentes quae docuerint ipsi inprimis & maxime agendo praeeant. Haec duo illa sunt quae & docuit pastorum princeps Christus cum & lucernas ardentes gestare ad clare instituendum, & ad sancte agendum praecinctos esse iussit, simul ipse mirifice exercuit, cum & lux mundi, & diuini patris sapientia fuerit, & sanctus sanctorum appellatus sit, quod probos omnes uitae sanctimonia antecesserit, atque eas ob res. Ego inquit sum Pastor bonus. Quod uero ob utrunque bonum se dixerit testatur Euangelista: qui caepisse eum scribit tum facere / tum docere. Quin & duodecim illi duces, qui super omnem terram constituti sunt principes. Spiritus afflati numine/completique, ita utranque caeli uim sunt assecuti, ut etiam caeli appellationem promeruerint: ut uulgatissimum iactatur oraculum. Coeli enarrant gloriam Dei: quo monemur eorum rectorum celebrandam esse gloriam, qui coeli tum lucem sapientia, tum conuersiones sanctimonia imitati: consecutique sint. Huius itaque rei, quae omnium longe maxima est: quanta cura Synodis fuerit historia memorat. Nam qui praestanti doctrinae sanctum uitae institutum adiunxerint a Synodorum patribus ex uniuerso terrarum orbe conquisiti, euecti, exornatique sunt, summa cum eligentium laude, ecclesiarum fructu/ commodo, laetitia, plausu populorum. Quid illud omnium grauissimum, ac periculosissimum loquar? quod nemo tempestate nostra non deplorat iniurias. Principum dico, legionum insolentiam: armatorum minas, quid enim miserius uel audiri/uel cogitari potest: quam ut coeli, terrarumque regina Ecclesia, aut ui seruire, aut manus dare, aut crassantium tela pertimescere cogatur? quae quidem pestis adeo serpit hoc tempore adeo insurgit, adeo inualescit, ut omnis illa Ecclesiae, authoritas, atque a Deo tradita libertas euersa profligata: & plane extincta esse uideatur. Quam ob rem caue Iuli Secunde Pont. Max. caue credas: ullum mortalium quicquam melius: salubriusue cogitasse unquam quam ipse Spiritu sancto monente cogitaueris in Synodo instituenda, cuius quidem nulli Reges, nulli principes possunt uel decreta contemnere: uel iussa negligere / uel authoritatem detrectare. Si qui enim forte Pontificem ipsum per se inermem paruipendere ausi sunt, Synodi authoritate: Principumque, & nationum consensu, ac studiis instructum metuere: ac uereri consueuerunt. Nam si Synodorum res gestas repetamus: nihil illis potentius: nihil maius: nihil munitius: esse intelligemus,

intelligemus: Synodo nãq in Io. Hispanum: & Alphonsum: Lusitanũ: Rodulphum Imp. designat Grægor. x. Synodo. Marti. IIII. in Petrum Aragonensem animaduertit. Synodo. VIII. Bonifacius in Philippum Regem decernit. Synodo & olim Græg. alter: & patrum memoria Eugenius Græcam Ecclesiam latinæ cõiungit. Synodo in Federicum Imperatorem agit: & IIII. Inno. & Græg. VIII. Quin in hac eadem æde omnium principe: & quæ uincere semper hostes solita est: uinci nunquam non nisi Synodo: & secundus Innocentius aduersarios deiecit: & tertius Alexander uictorem, sociosq́ superauit / & tertius Innocentius Othonem Imperio submouit: & Marti. V. hostilia tyrannorum arma dissipauit & (ne omnia persequar) quicquid laude: quicquid gloria dignum a Melchiadis ætate in Ecclesia gestum est: aut ad hostem arcendum: aut ad rempublicam componendam id omne de Synodis originem sumpsit: & proinde Synodis referendum acceptum est. Quid. n. aliud sancta Synodus est: nisi malorum metus: proborum spes: errorum eiectio: leges: & restitutio uirtutum: qua demonum fallacia uincitur: sensus illecebræ auferuntur, ratio amissam arcem recipit: terris e coelo Iustitia restituitur: redit siquidem ad mortales Deus: nam si dixerat: Vbi duo uel tres meo nominẽ conuenerint: ad eos uenio: interq́ eos sum: quanto huc libentius se conferet: quo non duo tantum uel tres sed tot Ecclesiæ capita proficiscuntur: Nam si Angelos Ioannes appellat Ecclesiarum pastores: quid est quod uel uotis petere: uel precibus a Deo consequi non possit tanta simul frequentia angelorum? Hic Eua ab exilio reuocatur: hic serpentis caput talo præmitur puellæ sanctioris: Abraham educitur e Caldeorum terris, Agar ancilla obtemperat dominæ: foedus cum Deo rursus feritur: animorum circumcisio introducitur. Hic scalam figens Patriarcharum pater in coelum aditum pandit Deo iungitur in palestræ ludo: & audendo Deo accipit nomen. Hic populi uelut in solitudine fame oppressi diuinitus suppetias impetrant: coeli: angelorumq́ panem recipiunt: & suauitate uescuntur cælestium epularum. Hic cum hominum pectora tanquam saxea euaserint Mosis uirga percussa aquarum fontes effundunt: hic Thesaurus in agro abditus effoditur: Margarita emitur: lampades accenduntur: semen in bonã seritur terram: Sinapis granum surgit in arborem: & feraci Olea Oleaster inseritur. O / beata itaq́ illa tempora: quæ Synodos susceperũt: hæc stulta si nõ agnouerint: misera si non omiserint: & q̃m uetera Synodo-

tum cōmoda strictim attigimus nunc q̄ breuissime nostra delibemus. Appello ergo te Iuli. II. Pont. Max. summus ille te appellat Deus, qui suam te gerere in terris uicem uoluit, qui e tanto iampridem Senatu te unum delegit, qui nonum usq; in annum Ecclesiæ suæ te sponsum defendit, qui & bonam cogitando mentem, & magnam agendo facultatem dedit, quantam nulli maiorum unq̄ præstitit/ut scilicet prædones abigeres/uias purgares/seditiones tolleres/domi templum omnium, quæ usq̄ uisa sunt magnificentissimum excitares, militiæ, quod nemo antehac potuit, Ecclesiæ arma magnis regibus metuenda faceres, ut deniq; imperium propagares, ut Ariminum, Fauentiam, Rauennam/& alia permolta recuperares. Quæ & si eripere tibi hostis potest, quin tamen primus Pontificum hæc omnia gesseris efficere non potest. Magnorum enim Principum uirtus non ex casu/aut ex euentu, sed ex cōsiliis, actionibusq; censenda est. Nunc rebus gestis, hæc duo deerant, ut Synodum uocares, & cōmuni Christianorum hosti bellum indiceres: & quæ ab initio semper cogitasti, (p)pendisti, decreuisti, iam Deo, iam Christiano gregi, iam tuæ præstes, tum pietati, tum fidei. Ac scias te bonos omnes in magnam spem erexisse, quippe qui bellorum, & malo(rum) temporum iniuria ad hæc differenda coactus quidem fueris/ad negligenda uero, & deserenda non minis, non telis, non cladibus adduci potueris, quin animam ea cōstantia firmaueris ut hii fluctus, hæ aquæ, q̄q̄ multæ, firmam tamen charitatem tuam extinguere non potuerint. Ille itaq; idem deus, qui præter hæc omnia, quæ ad animum excitandum enumeraui imortalia beneficia, bis superioribus annis tum Bononiæ, tum Romæ, cum etiam intra ædes tuas extinctus habereris, in uitam reuocauit, & ad hæc maxima opera gerenda reseruauit, ut & ipse Deus extincto Pontifici manifestissimo miraculo, & Pontifex extinctæ Ecclesiæ sanctissima Synodo uitam restitueret, atq; una cum te uiuiscē te Pontifice, etiam Ecclesia moribus reuiuisceret. Ille inq̄ Deus petit, mādatq;, ut duo illa animo uolutes, cures, peragas. & (quemadmodum ꝓpheta iubet) destruas, euellas, eruas, errores, luxum, uitia, instituas, ædifices, plātes, moderationem, uirtutem, sanctimoniā. Ad hæc uero agē da cum alia permulta: tum præcipue amissus exercitus excitare nos debet: quod equidem putem diuina prouidentia factum: quo armis Ecclesiæ alienis fi eti cederemus: ut ad nr̄a redeuntes uictores euaderemus. Nostra autem i arma sunt: Pietas: Religio: ꝓbitas: supplicationes: uota: lorica

fide

fidei, atq; arma lucis, ut Apostoli uerbis utar. Ad quæ si Synodi opera redibimus ut armis non nostris inferiores aliquo hoste fuimus, ita nostris erimus omni hoste superiores. Veniat queso in mentem Mosis bellum, quod aduersus Amalech Regem gessit, uidebis populum Deo charum gladiis fidentem uinci semper, contra, semper uincere precibus supplicantem. Iosue exercitum in prælium ducebat. Aaron sacerdos cum Aur, ac Mose montem ascendebant, illi armato corpore ferebantur in hostem, hii Deum purgato animo præcabantur, illi ensibus: hii uotis agebant, illi ferro hii pietate pugnabant. Vidimus utraq; arma. Militiæ scilicet ac religionis, sed iam quæ nostra sint Deo rem ostẽdentem cognoscamus. Dum Moses inquit manus attollebat, noster uincebat exercitus, dum manus remittebat exercitus inclinabat: ac (ne casu id factum suspicemur) in calce sermonis illius scribitur aduersus Amalech, hoc est, in Ecclesiæ hostem, Dei manum ac bellum esse in generatione, & generationem, quibus quidem uerbis monet Deus utrãq; generationem, atq; utranq; Ecclesiam & Mosis, & Christi, militiæ armis, uinci, pietatis studio, uincere superati telis decertando, sacra faciendo superare. Freta initio suis armis Ecclesia, Africam cœpit, Europam obtinuit, Asiam occupauit, non ui, non bello, non ferro, sed religionis actionibus, & sanctitatis opinione per uniuersum orbem Christiana signa circumtulit. At ubi sponsa quæ tunc undiq; uocabatur, accersebatur, expetebatur in uestitu deaurato, aureum paludamentum ac dentis spiritum, ferreis Aiacis insania armis commutauit, Imperium, duodecim ducum partum sanguine, amisit, Asiam, & Hierusalem perdidit: Africam, Aegyptumq; relinquere coacta est, Europæ cum Bizantino Imperio, & Græcia bonam eripi sibi partem uidit. Vox Dei est dicentis, lassis Mosis manibus, uotis, præcibusq; cessantibus Iosue uinci: uincere Amalech, ita & nos uidimus, cum Religio uota ferro cõmutauit, toto fere orbe pulsam, eiectam, explosam ecclesiam, Aucto in imensum Maumethe, qui nisi ferro relicto rursum in pietatis sinum ad aras: & Dei puluinaria redeamus, crescet in dies magis, subiget imperio oĩa, orbem uniuersum nr̃æ impietatis ultor ipsissimus occupabit. Video uideo, nisi uel hoc cõcilio, uel alia rõne nostris moribus modum imponamus, nisi nr̃am humanar; rer; cupiditatẽ, malor; fontẽ/cedere diuinar; amori cõpellamus, actũ de rep. eẽ Xp̃iana, actũ de religiõe, actũ de pietate, actũ ẽt de iis ipsis opibus, quas p̃res diuino cultu aucto pepererẽ: nos

contra neglecto amisuri sumus. Hæc enim ita ex extrema pauperie per-
uenere ad summum, ut non ita multo post interituræ esse uideantur, ac
nisi receptui canamus, nisi rationibus nostris consulamus, infula illa di
tissima: cuius ad ornanda sacerdotis tempora/usus fuit, uix ad operienda
inueniatur. Audite diuinas uoces undiq; sonantes, undiq; Synodum,
pacem, sanctam illam expeditionem efflagitantes. Quando enim uita
nostra mollior? quando ambitio petulantior? quando cupiditas inflam
matior? quando peccandi licentia impudentior? quando audacia aduer-
sus pietatem loquendi, disputandi/scribendi aut frequentior: aut securior
fuit? quando in populis rerum sacrarum, quando sacramentorum, quā
do & clauium, & sanctorum præceptorum non modo negligentia/sed
& contemptus maior? quando apertius religio, & fides nostra ludibrio
(uel tenui plebeculæ) fuit? quando (proh dolor) scisma in ecclesia pni-
ciosius? quando bellum periculosius? quando hostis potentior? quando
exercitus truculentior? quando obiter monstra, portenta, prodigia: tum
cæli minitantis, tum terræ expauescentis, aut crebriora, aut horribiliora
apparuere? quando (heu fletus me impedit) cædes? quando clades, aut
post Brisciana, uel, postea, Rauennate: cruentior? quando insulsus in-
ter infaustos dies, q̄ sanctissima illa resurgentis Christi lux: aut luctuo-
sior, aut calamitosior illuxit? Quæ quidem omnia (nisi ferrei simus) qd
nam aliud q̄ cælitus missæ uoces sunt? Voces nāq; Dei (uti Proclus ait)
facta sunt: de quo uno aiunt oraculo, q dixit: & facta sunt: & in arcanis
Hebræorum legimus: decem dictis quæ in Genesi leguntur orbem uni-
uersum esse conditum. Voces igitur sunt quæ fieri cernimus: uoces mo
nentis Dei, ac præcipientis, ut Synodum habeas, ut Ecclesiam emēdes:
ut utriusq; hominis bellum tollas/ut sponsæ tuæ undiq; lacessitæ pacē
utranq; restituas/ut gladios auertas urbis, & Italiæ iugulis, iminentes:
ut nostram frenes uiuendi licentiam, ecclesiæ uiscera maioribus uulneri
bus ferientem. Non. n. multi refert, quantum agri possideamus, sed quā
iusti, q̄ pii: q̄ diuinarum rerum studiosi simus: ut deniq; post tot mala:
tot incommoda, tot calamitates. Principem Christum audias Petro,
posterisq; Synodum ostendentem: ut unicā oīum malorum medicinā:
singularē periclitantis nauiculæ portum/solam reip. cōfirmandæ rōnem
Tu inquit Petre, aliquando conuersus confirma fratres tuos. Audis Pe
tre? audis Paule? Auditis augustissima semper capita, tutela, ac præsidiū
Vrbis Romæ? Auditis in quem malorum cumulum Ecclesia uestro

fundata

fundata sanguine deducta sit? Videtis acies utrinq; profligatas? uidetis cedes? uidetis clades? uidetis campos occisorum aceruis opertos? uidetis terram hoc anno plus cruoris hausisse q̃ pluuiæ? minus hymbrium bibisse q̃ sanguinis? Videtis tantum occubuisse Christiani roboris? q̃tum fuerat ad fidei hostem debellandum satis? nihil nobis nisi exitium, nihil nisi interitum superesse? Ferte opem, iuuate, succurrite, & quam de Iudeoꝝ, & Tyrannorum faucibus eruistis Ecclesiam, nunc domesticis cladibus occumbẽtem eripite. Orat populus, uiri: fœminæq;: omnis ætas: omnis sexus: omnis orbis, rogant patres: obsecrat senatus: obtestatur ipse deniq; supplex Pontifex: ut se: ut Ecclesiam: ut Vrbem Romam: hæc templa: has aras: hæc sacra: hæc uestra ipsorum capita seruetis: ac Synodum Lateranen̄. hodie ante ora uestra a Iulio Secundo Pont. Max. indictam: qd' faustum: felix: fortunatumq; sit: nobis: ecclesiæ uestræ: totiq; reip. Christianæ in orbis terræ certissimam salutem: sancti Spiritus numine firmetis: curetisq; & pacari Christianos principes: & in publicum Christi hostem Maumethem nostrorum regum arma conuerti: atq; his fluctibus: his tempestatibus: his aquis: non modo non extingui ecclesiæ charitatem: sed almæ crucis meritis: & diuini Spiritus ductu: quibus iunctim hodie sacra fiunt: ablui potius ab omnibus conceptis maculis, & in antiquum splendorem: munditiamq; restitui.

Dixi.

¶ Habita fuit Oratio in Aede Lateranensi
Quinto Nonas Maias. M.D.XII.

SESSIO PRIMA.

Ie lunæ decima mensis Maii/ Anno/ Indictione & Pōtificatu/ de quibus supra/ Cōgregata fuit/ Sacra/ & uniuersalis Synodus in Basilica Lateraneñ. Præsidēte præfato Sanctissimo. D. N. Iulio, Celebrata missa de Spiritusancto/ per Reuerendissimū in Xp̄o patrem Dñm Dominicum Ep̄m Portuēsem Cardinalem Grimanum/ Seu sancti Marci uulgariter nuncupatum, Habitus sermo per Reuerendum Patrem Dñm Bernardinum Archiep̄m Spalaten̄. Interfuere infrascripti Reuerendissimi Dñi Cardinales/ Patriarchæ/ Archiepiscopi/ Ep̄i/ Abbates/ Magistri Generales ordinum/ Oratores Principum/ & alii Illustrissimi Domini. uidelicet.

Episcopi Cardinales.

Reuerendissimus Dominus Raphael Ostien̄.
Reuerendissimus Dominus Dominicus Portuen̄.
Reuerendissimus Dominus Iacobus Albanen̄.
Reuerendissimus Dominus Marcus prænestinus.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendissimus Dñs Thomas tituli sancti Martini in montibus Strigonien̄.
Reuerendissimus Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendissimus Dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ Naneten̄.
Reuerendissimus Dominus Xp̄ophorus tituli sanctæ Praxedis Anglicus.
Reuerendissimus Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Sypontin̄.
Reuerendissimus Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitan̄.
Reuerendissimus Dominus Achilles tituli sancti Sixti Bononien̄.
Reuerendissimus Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabiñ. de Saulis.

Diaconi Cardinales.

Reuerendissimus Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendissimus Dñs Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/ de Aragonia.
Reuerendissimus Dominus Alphonsus sancti Theodori Senen̄.

Patriarchae & assistentes Pape.

Reuerendus pater Dominus Cæsar Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Alphonsus Antiochenus.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Patraceñ. & Torcellan̄.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitan̄.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Iadren̄.
Reuerendus pater Dominus Federicus Salernitan̄.

Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachieñ.
Reuerendus pater Dominus Orlandus Nazareus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Vicentinus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Suessanus.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigeñ.
Reuerendus pater Dominus Ferdinandus Caietanus.

Reuerendus Pater Dominus Laurentius Asculanus/Episcopus. Vicecamerarius & Gubernator Vrbis.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Franciscus Consañ.
Reuerendus pater Dominus Io. Iacobus Bareñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Vincentius Seneñ.
Reuerendus pater Dominus Aldrouandinus Nicosieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Spalateñ.
Reuerendus pater Dominus Antonius Auinoneñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Anthmatieñ.
Reuerendus pater Dominus Mauricius Tuánieñ.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Crayneñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nobontiasieñ.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Alexius Malasiteñ.
Reuerendus pater Dominus Iosue Esculañ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentiñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Cauallliceñ.
Reuerendus pater Dominus Galesius Belluneñ.
Reuerendus pater Dominus Albertiñ. Pisaurieñ.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbieñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Antonius Caleneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Ortanus.
Reuerendus pater Dominus Latinus Vestanus.
Reuerendus pater Dominus Io. Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Galasius Sarsinateñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Senieñ. als Segninus.
Reuerendus pater Dominus Altobellus Polleñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nullteñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Phapheñ.
Reuerendus pater Dominus Simon Arimineñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Triariceñ.
Reuerendus pater Dominus Thomas Ceruieñ.

Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Marianeñ.
Reuerendus pater Dominus Frãciscus Milopotenẽ.
Reuerendus pater Dominus Raphael Crapitaneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignaneñ.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vmbriaceñ.
Reuerendus pater Dñs Ferdinandus Balneoregieñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Algareñ.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardinus Castreñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Interãneñ.
Reuerendus pater Dominus Guillelmus Cortoneñ.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Neocastreñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Tudeñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Launeñ.
Reuerendus pater Dominus Michael Monopolitañ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Aqueñ.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapollañ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Bouineñ.
Reuerendus pater Dominus Georgius Calieñ.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Sinieñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsicanus.
Reuerendus pater Dominus Lambertus Venosinus.
Reuerendus pater Dominus Simon Modrusieñ.
Reuerendus pater Dominus Io.antonius Anglionẽ.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Tarachineñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Franciscus Nolañ.
Reuerendus pater Dominus Corradus Astuneñ.
Reuerendus pater Dominns Hieronymus Ihnieñ.
Reuerendus pater Dominus Michael Mordanieñ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Antraineñ.
Reuerendus pater Dominus Gulinus Licieñ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aretiñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soranus.
Reuerendus peter Dominus Tranquillus Pherentiñ.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Antonius Abbas monasterii sancti Galgani ordinis Cisterneñ. Vulterrañ Diocesis.

Reuerendus pater Dominus Floremontus Abbas monasterii sancti Gregorii de Vrbe ordinis sancti Benedicti.

Magistri Generales ordinũ

Magister Thomas Generalis ordinis prædicatorum.

Magister Gemetius Generalis ordinis minorum.
Magister Egidius Generalis ordinis heremitarum sancti Augustini.
Magister Bernardus Generalis ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmello.

Senator vrbis.

Magnificus Dominus Petrus de Starcelupis Florentin.

Oratores.

Magnificus Dominus Hieronymus Vict. Orator Catholicorum Regis & Reginæ Hispaniarum.
Magnificus Dominus Franciscus Foscarus eques / Orator Serenissimi / & Illustrissimi Dominii Venetorum.
Magnificus Dominus Antonius de Strozis, Orator Florentinorum.

Illustris. domini temporales.

Illustriss. Dominus Iulius de Vrsinis.
Illustriss. Dominus Marcus Antonius de Columna.
Illustriss. Dominus Nicolaus de Ruuere.
Illustriss. Dominus Franciottus de Vrsinis.
Dominus Fabritius de Carreto / procurator ordinis sancti Ioānis Ierosolimitan.
Dominus Sixtus de Ruuere prior Vrbis, Miles ordinis sancti Ioā. Ierosolimitan.
Dominus Petrus Grimanus / Prior de Vngaria. Miles ordinis sancti Ioannis Ierosolimitan.

¶ Deinde præsentibus supradictis & aliis Doctoribus & Magistris / Cantatisq; letaniis & aliis orationibus cum genuflexionibus / Benedictaq; Synodo p Sanctissimū. D.N. iuxta morē & laudabilem consuetudinem in sacris Conciliis seruari solita m / q̄pluribus deuotis orationibus / ac Cantato Euāgelio per Reuerendiss. Dominum Ludouicum Sanctæ Mariæ in Cosmadin Diaconum Cardinalem de Aragonia / qd incipit. Ego sum pastor bonus. ¶ Idem. D.N. Iulius papa habuit orationem sumpto temate, Cōuenistis in unum patres &c. Et allocutus est Synodum / exortans oēs ad meditandum & solerter insistendum / super ordinandis quæ ad ecclesiæ pacem, & statum pertinent / ac scismatis extinctionem / & dictæ Ecclesiæ reformationem / ac expeditionem contra infideles per Christianos Principes expeditionem, pacemq; inter eos componendam / Facta itaq; exhortatione magna cum grauitate & caritate quibus Ro. Pont. decebat. ¶ Idem Sanctissimus Dominus Noster incepit hymnum. Veni Creator spiritus &c. Quo absoluto per Cantores. Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Diaconus Cardinalis de Farnesio uulgariter nuncupatus / stans in thalamo eminēti iuxta locum, ubi præfatus Sanctissimus. D. N. sedebat alta & intelligibili uoce legit quandam Cedulam / Cuius tenor est talis.

CEDVLA PRIMA

Bulla Indictionis Sa. generalis Concilij Lateraneñ.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam / intendentes executioni eorum quæ anno præterito & præsenti pro celebratione generalis Concilii/in hac Lateraneñ. Basilica tenendi/& proximis diebus inchoati per nostras intimationis & prorogationis litteras denuntiari/& peruulgari fecimus/quarum tenor subsequitur/uidelicet.

Ulius Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam Sacro sanctæ Romanæ Ecclesiæ Martyrum / Sanguine consecrate magistre fidei ueritatis alumnæ omnium errorum expertis / unice & immaculate Diuina institutione Sanctorum auctoritatibus Conciliorum/Canonumq; omnium testimonio / Ecclesiarum cunctarum primatum/ tenentis fidelium matris regimini/superna dispositione præsidentes / circa religionis Christiane puritatem / ipsiusq; unitatem / pacem / & tranquillitatem / quæ in coniunctione membrorum ad unum caput / Christum / uidelicet / Cuius uices in terris gerimus / principaliter tendit diuisionem / ouilis nobis ex alto commissi in illoq; Scisma per quod ecclesia / scindi / & scandalizari. Grexq; Dominicus nobis creditus turbari quoquo modo possit / quantum cum Deo possumus/ prohibentes/ac damna & scandala/quæ exinde euenire possent eneruantes: ac palmites futuros infructuosos succindere/& quoscunq; aliter / q̃ per ostium ad ouile ingredi cupiẽtes/ac a uia Dñi postq̃ illã semel cognouerãt retrocedentes ad semitam ueritatis reducere/ Vulpeculasq; ex uinea eiusdem Dñi per ministerium sũmi ap̃latus etiam expellere desiderantes/ de oportuno puisionis remedio/ puidemus aliaq; / ordinamus / & mãdamus/ put cõspicimus in Dño salubriter expedire. Sane non sine graui animi nostri molestia percepimus/q; quidam. S.R.E. Card. qui nobiscum dum uersus Ciuitatem nostram Bonoñ. pro recuperatione nõnullarum terrarũ. S.R.E.

etiam una cum nostra Curia personaliter accederemus pro recuperãdis terris hmõi uenire simulauerant ex nostra licentia ab Vrbe recedentes: Florẽtiam diuerterunt/ibiq; se continuerunt/etiam postq̃ nos eos per dilectum filium nostrum Franciscum tituli sancti Clementis præsbyterum Cardinalem/tunc in minoribus constitutum Epm Concordien. Datarium nostrum/ac per litteras nostras ad nos tunc Bononiæ existentes uocari fecceramus. Licet se uenturos obtulissent. Nihilominus Satore Zizaniæ seminante/per quem morum subuersio in clero & populo frequenter obrepit/ tanq̃ membra insana sine cã legitima a suo capite recedentes/armis satellitibusq; stipati/imo in seipsis armis assumptis/& p sacerdotalibus uestibus Thoracem induti/& gladiis armati Papiam se contulerunt. Quo cũ peruenissent/stimulo conscientiæ ut credimus agitati/per inter nũcios/perq; Regiorũ Oratorum intercessiones reditum ad nos postularunt/& pro desertionis uenia supplicarunt/ quam benigne obtulimus. Sed ipsi/qui nobis ex officio tanq̃ Consultores assistere / neq; sine licentia a nobis & nostra Curia ueluti corporis membra abesse debuissent/ausi tñ sunt os in cælum ad spiritum blasphemie/& cum Lucifero sedem ad aquilonem ponere/altitudinem nubium transcendere /ut se similes altissimo constituant/ pontificalem auctoritatem nostram sibiipsis ascribere satagentes/cõuenientes ut Locustæ Acephali aggressi sunt sine Ro. Pont. auctoritate Ecomenicum generale atq; uniuersale Cõcilium conuocare. Locum Concilii & tps indicere/& ualuis ecclesiarũ ac aliis publicis locis p publica instrumenta etiã falsa inditionem hmõi affigere & publicare/eisdemq; instrumẽtis falsis publice atq; impudẽter uti/quosdam. S.R.E. Card. sui ppositi socios in eorũ prætenso edicto falso declarando/qui tamen & publicis & priuatis scripturis eorũ propriis manibus scriptis se illis in hmõi pposito/neq; uerbo/neq; scripto unq̃ iunxisse/seu quomodolibet consensisse protestati sunt. Nosq; ac uenerabiles fratres nostros eiusdem. S.R.E. Card. ac alios tunc expressos uocare & requirere/ut per nos uel alios ad hmõi eorum Conciliũ accedere uellemus non formidarunt/asserentes decẽnium post ultimum uniuersale Concilium / etiam contra constitutionem Concilii Constantieñ. que incipit. Frequens iam dudum effluxisse/& nos illud conuocare neglexisse/maxime cum iurauissemus & nouissemus illud post biennium a creatione nostra tenere / tempusq; pro homine interpellare / neq; credendum fore nostra auctoritate & uoluntate Concilium futurum / & cum de grauibus criminibus notoriis durantibus/ Vniuersalem ecclesiam scandalizã

tibus in capite agendum foret ad Summum Pontificem Concilii congre-gationem non attinere/Sed secundo loco ad Cardinales / qui Pontifici in negligentia non adhęserunt conuocationem Concilii spectare/ac ut huius modi eorum conuocationem & conuenticulam honestare uiderentur/ eis q; auctoritatem adiicere/ hec idem fere / per omnia/per quosdam assertos procuratores. Carissimorum in Christo filiorum nostrorum Maximiliani Romanorum Imperatoris electi/& Ludouici Francorum Regis Christianissimi Principum/sub eisdem datis/modo/ & forma / & similibus cedulis/pręter tamen uoluntatem & mentem dictorum Principum / ut rationabiliter credi debet / fieri & publicari procurauerunt & ordinauerunt.

¶ Sed hęc ut falsa/ficta/cōmentitiaq; sunt/& non ex zelo caritatis & religionis/sed odii fomite & inimicitię procedentia/ita omnibus principibus/necnon Christifidelibus cupimus nota fieri. Quis enim tanti erroris particeps est/qui nos de negligentia / erga conuocationem Concilii redarguere possit. Cum nihil nobis per ultimos undecim annos / quibus Cardinalatus officio functi sumus / magis cordi fuerit/ q̄ celebrare uidendi generale Concilium & Ecclesię Romañ. statū/in melius reformari. ¶ Quid enim felicis recordationis Alexandro sexto Romañ. Pontifici prędecessori nostro/magis nos odiosos fecit. Nisi studium & cura generalis Concilii celebrandi. Quid nos terra mariq; iactauit. Cum nobis idem Alexander prędecessor esset infensus. Quid totiens alpes transcendere transalpinas Gallias peragrare p æstus/ niues/& glacies compulit. Nisi q; nitebamur/ ut a Romano Pontifice Concilium indiceretur/conuocaretur/& celebraretur. Nota recensemus/& principibus Christianis apertissima/ immo illis ipsis/qui nos & fratrum nostrorum Collegium criminantur/ dudum pleneq; cōperta. ¶ Quare si anteacte uitę ratio apud prudētes de pręsenti & futuro uitę rationem facit/nulla subest ratio/ cur dicti Cardinales/ q a nobis recesserunt desperent nos facturos/quod tam longo tempore/ tā ardenter /& non sine uitę discrimine fieri desiderauimus & studuimus.

¶ Aperiant oculos cordis/& odii obstacula/resecēt/& cogitēt/qua uoce/ quibus oculis/qua facie promiserimus (ut dicunt) in nostra ad Pontificatum assumptione iurauerimus/& uouerimus generale celebrare Concilium/quoniam nostre promissioni interfuerunt palpabunt nos non sola uoce/non simulate/sed in cordis simplici ueritate id egisse quod prędicant Q d' si eã quę diximus attendere nolunt/examinēt & suspiciāt oē studiū in Pont. N. circa p̄missa. Nōne oēs Principes xp̄ianos/ qui ad obedientiā

ex more præstandam miserūt Oratores admonuimus de celebrando generali Concilio. deq; expeditione in perfidos Turcos conciliariter decernēda/assumenda/& prosequenda. Nonne primo Pontificatus Nostri toto biennio xpianos potentatus pacare studuimus ut conciliatis animis concilium inirentur. Quid ultra facere debuimus aut potuimus ad restituendā ecclesiæ pacem qđ omiserimus/nouit ipse Cardinalis qui edicti seu indictionis hmōi/& contentorum in ea se aurigam profitetur & claui moderatorem prædicat quid a nobis habuerit in mandatis/cum ad Romanā. Imperatorem electum per uniuersam Germaniam illum nostrum & Sanctæ sedis apostolice legatum misimus/cōmunicet illa fratribus suis qui cum illo sentire uidentur/proferat monita in scriptis illi tradita certo certius/& luce meridiana clarius erit hanc indictionis desperationem de celebrando a nobis concilio nōdum leuem & inanem/sed falsam/irrationabilem/impossibilemq; fuisse/nulla nostra culpa/neq; S.R.E. Cardinalium dilata est generalis concilii indictio/conuocatio/& celebratio/distulit hæc infelicitas tēporu;/quæ sub eodē Alexādro pdecessore uexare cœpit Italiam/& adhuc uexare non cessat/& instans necessitas recuperandi terras & iura eiusdē Romanā. ecclesiæ: Nā propositum nostrum semper ad concilii celebrationem promptissimum atq; intentissimum fuit. Quare spiritum diffidentiæ deponant/& ita huiusmodi calūniæ auctores reuersi ad cor moderare desināt pastorem & patrem animarum suarum/desinant etiam calumniari fratres suos eiusdem Romanæ ecclesiæ Cardinales/quod si tam ardenter illis cordi est/se caput & auctores generalis Concilii constituere/Quid ad hanc rem facto opus sit/prius discant/reuoluant sanctorum patrum & Romanorum uitas pontificum/& antiquum morem indicendi/& conuocandi & celebrandi Concilium traditiones/& leges super hiis editas a patribus inspiciant/uidebunt huiusmodi Concilia a solis Romanis Pontificibus esse indicta/& aliter indicta/rata nō fuisse. ¶ Quod uero attinet ad cōstitutionem concilii Constantienā. quæ incipit. Freques hmōi/ea ad octuaginta annos seruata nō fuit/& si seruata fuisset teste piæ memoriæ Eugenio papa. iiii. etiam prædecessore nostro ac sacrorum Canonum sanctionibus ex causis pdictis eā licuit nobis transgredi/& qđ fortius est stante legittimo impedimento de quo supra eam locum non hre/certo certius est. ¶ Votū autem & iuramētum qđ ex prædictis cāis de iure nobis trāsgredi licuisset/transgressi non sumus quandoquidem legittimo impedimento detenti nō potuimus obseruare/& quia uotum & iuramentum quantum ad hāc ma

teriam attinet: in foro conscientiæ uersantur de æquitate canonica: purgatio moræ semper admittitur: desinãt nobis & fratribus nostris. S.R.E. Cardinalibus negligentiam impingere: quæ ut pmittitur nulla fuit/ & si qua fuisset: ipsis cum Alexandro pdecessore pfato & nobiscũ manentibus multo magis imputari posset. Quod aũt docentes iuxta pphetam linguas suas loqui mendacium/ & contra Diuinum præceptum aduersus Principẽ populi sui maledicentes confingunt in nos crimina/ & ea quidem ut asserunt/ duratia/ grauissima/ notoria/ scandalizantiaq; uniuersalem ecclesiã/ dicũtq; propterea negligentibus aliis. S.R.E. Cardinalibus ad eos deuolutam cõcilii congregandi facultatem/ non miramur qm̃ teste Hieronymo/ scismatici cum dubitant causas suas damnari/ in contumelias prosiliũt dicant prædicti nomine tm̃ Cardinales Dathan & Abyron Achatiumq; & Dioschorum repræsentantes tenebrarum filii: Nunquid Sũmo pontifici spectet/ & pertineat congregare Concilium etiam si de sua causa agatur legant ultra antiquos/ gesta Constantieñ. Concilii in quibus se potissimum fundãt/ ut ex eis tanq̃ Iudei ex propriis codicibus cõfundantur/ reperient Ioannem papã xxiii. de cuius potissimum cã agebatur concilium Constantieñ. hmõi indixisse. Cum ergo cõcilium pdictum congregare parati sumus/ satis constat dolosas eoꝝ linguas locutas fuisse mendacium/ sed si hæc oĩa cessarent/ stãtibus impedimentis pdictis/ in qua negligentia dici possunt esse fratres nostri. S.R.E. Cardinales hmõi non requisiti ad concilium congregandum: ita ut ad paucissimos Ro. pontifici eoꝝ culpa/ ambitioneq; ifensos/ scismaticos/ ac extra domum Dei positos potuerit potestas uniuersalis ecclesiæ deuolui/ imo potius ab eis usurpari. Adiiciamus ergo nunc hmõi potestatis abusum ostendere trium mensium & quatuordecim dieꝝ ab eis tempus in suo ut uolũt edicto/ seu conuocatione assignatum/ & ad Economicum cõcilium congregandum/ hoc tam breui temporis spatio poterit nationibus xpianis a Mediolano remotissimis legitime inotuisse/ poterunt ne si innotuisset in termino Dioecesanas/ & Metropolitanas synodos/ cõuocare/ celebrare/ & perficere poterũt/ ne quiuenturi decernerentur ad tm̃ iter necessaria conquisiuisse/ potuerũt principes accedere uolẽtes populis sibi subditis & status sui securitati bonæ consuluisse/ poterunt quos mittere decreuerũt/ procuratores/ aut oratores plene informatos mittere/ uix cursor expeditus trium mensium/ & semi spatio ire/ & redire posset sine sarcinis/ unde & quo ipsi graues uiros/ & multa secũ impedimenta trahentes/ sine quibus uenire non possunt/ putant. imo decernunt accedere posse/ & oportere. Qua resp

nihil aliud indictionem concilii quam attentarunt in tempore præfixo/accedendi impossibilitas ipsa penitus eneruat/ sed possibile fuerit & aliqua rõne decretum hoc ipsum Concilii tp̃s/loci ratio/indictionem ipsam nullam facit locus. Locus Concilii commodus esse debet/& tutus. Quis ignorat (quod dolenter dicimus) urbem Pisas prope quatuordecim cõtinuos annos obsessam durissimæ fuisse & ad eam desolationem bello redactam/ut rarissimæ domus integris parietibus in illo consistant/& fere nullæ sint/q̃ contiguationibus & solariis muniantur/habitarent ne ibi. S.R.E.Cardinales/Patriarchæ/Archiepiscopi/Episcopi/Abbates/Principes seculares/uel Oratores eorum cõitatum/item nuncii. Habitarent ne Doctores celeberrimi/tam diuini iuris q̃ humani ruinosas domos/Ciuitatemq; penitus desolatam pro celebrando Ecomenico concilio. Nunq̃ talibus in locis scriptum est Concilium generale fuisse celebratum. Reuoluantur omnes cõciliorum Ecomenicorum historiæ/apparebit patribus nostris sanctis sane & prudentibus uiris pro celebrando Concilio ante omnia cordi fuisse eligere Ciuitatem amplam/edificiis accõmodatam/salubris aeris fertilis soli cõuehendis cõmeatibus facilem/Quæ omnia si Pisis adesse quispiam affirmauerit/ruinæ Ciuitatis ædificiorum/rudera uillarum & uinearuʒ euersiones redarguant sic dicentem. Hæc tamen si Pisis essent integra/ut nõ sunt/nec affirmari possunt sine impudentia/quomodo est ad Pisas tutus accessus/uel in ea mansio/cum omnis Tuscia arma nunc tractet/& nos pro pastorali quod gerimus officio/nil magis præmet/q̃ Florentinos & Senenses/inter quos fremit bellum/ne se armis inuicem impetant continere. Fideʒ de re hac facere possunt plæriq; Xp̃iani principes a nobis sæpius & instantius requisiti/suam per litteras & nuncios auctoritatem & gratiam interponere/ut si inter se hii populi pacem habere noluerint/per inducias saltem ab armis abstineãt. Igitur cum ex præmissis & aliis etiam notissimis causis/accessus ad Pisas uel ibi mansio secura habenda uerisimiliter credi non possit/cum Ciuitas ipsa desolatione habitationibus pro Concilio nõ sit fulta/cum ager uastitate sit desolatus/cum tempus in edicto seu indictione præfixum sufficere non possit/& terminus assignatus ab illo tempori pro generali Concilio celebrando dari solito non respondeat/cum insuper indicentes nulla sint auctoritate suffulti/& si quam habere possent/illa ut decuit/& fieri oportuit. immo debuit non sint usi/cum ædictum ipsum/seu conuocatio de falsitatæ se conuincat. Nos considerantes quanta cum difficultate & temporis diuturnitate prædecessores nostri præfati in eo

rum Conciliis celebratis / priscas hereses / & scismata / etiam aliquando Imperiali maiestate adiuuante sustulerunt / quia illa in totum extinguere nequiuerunt: cum earum aliqua (quod dolentes referimus) usque ad hodiernum diem in sua pertinacia perdurent / quamque calamitosa fuerint praelatis & omnibus Xpifidelibus scismatum tempora / supradicta omnia tanquam pernitiosissima scismatum / atque errorum seminaria / quae aliquandiu coniuentibus oculis tollerauimus / expectantes eorum ad correuersionem ob Xpi caritatem Zelumque domus suae dissimulare ulterius non ualemus / timentes nobis improperari illud Ieremie. Nō ascendistis ex aduerso / neque opposuistis uos murum pro domo Israel. Verentes etiam ne figmenta erroresque praedicti Xpifidelium minus eruditorum mentes aliquo infidelitatis laqueo inuoluant / apud quos saepe (ut inquit Origenes in cantica) Pulchriora uidentur mendaciorum sophismata / quam documenta ueritatis. Et ne error / cui non resistitur approbari uideatur / & ueritas deique causa / & iura indefensa opprimantur / habita super his cum uenerabilibus fratribus nostris eiusdem. S.R.E. Cardinalibus matura deliberatione / de eorundem Cardinalium cōsilio / & unanimi consensu / ac de apostolice potestatis plenitudine / praedictas indictionem / conuocationem & publicationem assertas / scismaticae / cōuenticulae / Sinagogē Sathane & ecclesiae malignantium / per Dathan & Abyron / auctores scismatum / eorumque socios / & alias supradictas procuratorio nomine dictorum Carissimorum filiorum nostrorum Maximiliani Imperatoris Romanorum electi / & Ludouici Francorum Regis xpianissimi / Illustriū principum / factas / indictas / & publicatas / oīaque & singula in eis / & qualibet earum cōtenta / & inde secuta quecūque / quorum tenores / ac si de uerbo ad uerbū pñtibus insererentur / pro sufficienter expressis / & insertis / haberi uolumus tanquam a nō habentibus facultatem / & ex minus legitimis causis / ac incongruis terminis & loco / nulla / irrita / & inania nō legitime ad scindēdū & scādalizandū uniuersalis ecclesiae unitatem facta / ne cancerosus morbus sua lescat. Reprobamus / reuocamus / cassamus / irritamus / & anullamus / reuocataque / irrita / cassa / reprobata / & anullata hēri uolumus / ac (prout sunt) nullius roboris uel momēti fuisse / & eē decernimus / & declaramus. Districtius sub excōis / anathematis / & maledictiōis aeternae ac dignitatū / & beneficiorum ecclesiasticorum quorūcūque saecularium uel regulariū / feudorum / idultorū / priuilegiorum / cōcessionū / facultatū / & grarum priuationū ipso facto / infamiae / & aliis i uniuersalē ecclesiā scādalizātes / & scisma in ea / discordiāque suscitātes / eisque cōsiliū / auxiliū / uel fauorē pstātes / tā a iure quam aliis pmulgatis

& indictis penis inhibemus. Necnon eisdem Cardinalibus qui a nobis recesserunt (ut præfertur) ac omnibus & singulis cuiuscunq; dignitatis/status/gradus/ordinis/qualitatis/cōditionis/præeminentiæ/auctoritatis & nobilitatis existentibus: & quacunq; ecclesiastica etiam Cardinalatus/Patriarchali/Prouinciali/Archiepiscopali/Episcopali/Abbatiali/seu seculari/Regali/Reginali/ac etiam Imperiali/ac aliis dignitatibus/& præeminentiis fulgentibus: & quos ab omni uinculo iuramenti/conuentionis/obligationis/& promissionis per eos forsan factarum/propterea absoluimus: & liberamus: ac absolutos/& liberatos fore nunciamus. Ne indictioibus/publicationibus/& conuocationibus prædictis/omnibusq; aliis & singulis uel eorum aliquo/per reprobos/aut alios præfatos/uel eorum aliquē/(ut pfertur) factis directe/uel indirecte/tacite uel expsse/seu quouis quæsito colore adhereant/accedat/intersint/obediant/assistant/consilium/auxilium/uel fauorem præstent/aut quomodolibet intendant: ut pessima facta suis erroribus cōfusa tanq̄ nebula dissoluātur/etiam inhibemus. Omniaq; & singula Ciuitates/Terras/& loca quæcūq; ad quæ puersa cōcilia/seu potius conciliabula/scismaticas/conuenticulas/sinagogas/ac ecclesias malignantium huiusmodi indicentes & eis adherentes/obediētiam/Consilium/auxilium/uel fauorem aliquem (ut præfertur) præstātes & eorum quemlibet declinare contigerit/& in quibus Concilia/seu cōciliabula/aut ecclesias malignantium huiusmodi celebrari/uel coadunari/& congregari contigerit: ecclesiastico subiicimus interdicto. Et nihilominus bonam intētionem nostram exequi uolentes: ut antiquæ hereses quæ in diuersis Xp̄ianorum partibus: nondum extinctæ sunt: & pessimum nouiter pullulans scisma/extinguantur/reformationiq; morum/tam ecclesiasticarū q̄ sæcularium personarum/quæ de iure/uel cōsuetudine/reformationi/uel determinationi Concilii subiiciuntur/bellorumq; iminentium seditioni consulatur/unicuiq; qđ suum est reddatur/iustitia & pax se inuicem osculentur/Xp̄iq; fideles/in pace & unitate/in Dei nomine/nō ex passionum priuatarum fomite: quæ (ut ex gestis diuersorum Cōciliorum apparet) pessimos effectus parere consueuit/congregati/ad faciendum expeditionem contra infideles/iam regnum Siciliæ infestantes/meliora/ac nobiliora loca Christianorum occupātes/præsertim Hierusalem matrem nostram antiquā/& ex antiqua Christianorum negligentia deperditam/facilius & promptius intendant. ¶ IN NOMINE Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis/Patris/& Filii/& Spiritussancti/auctoritate omnipotētis Dei/ac Beatorū

Petri/

Petri/& Pauli apostolorum eius/qua in terris fungimur de simili eorundem fratrum Consilio & assensu Ecomenicum/ uniuersale / ac generale Concilium in Alma Vrbe nostra cõmuni omniuȝ patria loco aptissimo/ & tutissimo apud Lateranum/ Vbi plurima concilia per antiquos & patres nostros habita fuerunt:& altissimus Petri sedem collocari uoluit/litteratorumq; & peritorum numerus copiosus habetur/ post festum resurrectionis Domini Nostri Iesu Christi proxime futurum inchoandum.
¶Anno Domini Millesimo quingentesimo duodecimo. Die Lunæ/ Decimanona Mensis Aprilis/quæ erit feria secunda post Octauam eiusdem resurrectionis celebrandum/ & ut sequitur auctore Domino finiendum/ nũciamus/conuocamus/statuimus/indicimus/& ordinamus. Licet nos non lateat hanc nouem mensium præfixionem / pro Sacro Concilio generali celebrando/ex tot longinquis mundi partibus uẽturis fortassis nõ sufficere/& de breuitate notari posse ad tantam rem peragendam/præsertim cum a Sanctis patribus Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris assignato tempori ad similia generalia Concilia congreganda nõ rñdeat/qui nunq̃ minus q̃ annum ad hoc inchoandum assignasse reperiatur. Sed quia ad Xp̃ianissimum Regem prædictum/ & quosdam alios principes de inchoando generali Concilio in tempore præsentibus inserto/litteras dedimus ¶Et insuper ne uolentibus nos / & Venerabiles fratres nostros eiusdem. S.R.E. Cardinales calumniari/ansam daremus/si longius tempus statuissemus. Visum est nobis hunc terminum assignare. Insuper præfatis & aliis Venerabilibus fratribus/Patriarchis/ Archiepiscopis/ Episcopis/ Monasteriorum/Abbatibus/& Prælatis / præsertim sub uinculo iuramenti/ad uisitandum certis temporibus limina apostolorum Petri & Pauli/etiam tempore suæ promotionis astrictis & obligatis. ¶Non obstantibus quibusuis/concessionibus/priuilegiis/& indultis eis/eorumq; Ecclesiis/Monasteriis/& Beneficiis per dictos prædecessores nostros/aut nos concessis/confirmatis/& innouatis/quæ pro expressis habentes/ex certa scientia & plenitudine præmissis/cassamus/irritamus/& anullamus. Omnibusq; aliis Ecclesiasticis uel Secularibus/et Regibus/& Principibus/cæterisq; personis/quæ de iure uel consuetudine in congregationibus generalium Conciliorum solent interuenire/ cessante legitimo impedimento/de quo legitime docere teneantur/per se/uel alios idoneos nuncios/procuratores/uel Oratores legitima mandata habentes/sub excõmunicationis/aliisq; de iure/uel cõsuetudine/aut alias nõ

accedentibus ad generale Concilium indictum penis mandamus / ut ad ipsum Concilium Lateranen. accedere / & usque ad dicti Concilii conclusionem & dissolutionem per nos uel auctoritate nostra fiendam in dicta Vrbe morari debeant / Necnon Carissimos in Christo nostros & eiusdem Roman. Ecclesiae filios Maximilianum Romanorum Imperatorem electum praedictum / caeterosque Christianorum Reges Illustr. Duces / Marchiones / Comites / & alios nobiles in uirtute sanctae obedientiae / Regamus / hortamur / & monemus / ut opem & operam adhibeant efficaces quod omnes & singulae / tam ecclesiasticae quam saeculares personae in eorum regnis / Ducatibus / & Dominiis consisten. quae in generalibus Conciliis / de iure uel consuetudine interesse consueuerunt ad Concilium Lateranen. huiusmodi cessante impedimento praedicto accedant / postpositis odiis / conciliatis animis in spiritu sancto. Non autem passionibus repleti / ueramque domum Dei facien. & his quae ad Dei laudem / Ecclesiae exaltationem / unitatem / & reformationem. Scismatum uero & heresum totalem extirpationem / fideliumque praedictorum / pacem / & salutem cocernunt / caritate muniti intendant / & ne ad tantum laudabile & necessarium opus accedere debentes / aliquibus de causis seu figmentis ab accessu ad dictum Concilium Lateranen. quomodolibet retrahantur. Omnibus & singulis in congregationibus Conciliorum generalium adesse solitis / & ad dictum Concilium Lateranen. uenietibus / eorumque seruitoribus & familiaribus cuiuscunque / status / gradus / ordinis / conditionis / uel nobilitatis existentibus / ecclesiasticis & saecularibus pro se & bonis eorum quibuscunque per Ciuitates / terras / & loca terrestria / & maritima dictae Roman. ecclesiae subiecta ad Concilium Lateranen. ad Vrbem huiusmodi ueniendi / & in ea morandi & libere consulendi / & ab ea quotiens uidebitur recedendi / etiam post quattuor menses post dicti Concilii Lateranen. conclusionem & dissolutionem liberum tutum & securum / saluum conductum / ac plenam / & omnimodam securitatem de Consilio & potestate praemissis / damus / & cocedimus / aliosque saluos conductus / & securitates habere cupientibus dare pollicemur / eosque beigne & caritatiue tractabimus & suscipiemus. Mandantes sub indignationis nostrae & aliis arbitrio nostro infligendis penis omnibus & singulis gentibus nostris armigeris equestribus & pedestribus / ac Artium nostrarum Castellanis / Ciuitatum / Terrarumque & locorum dictae Roman. Ecclesiae subiectorum / Legatis / Gubernatoribus / Rectoribus / Locatenentibus / Potestatibus / Officialibus / & uasallis / ut non

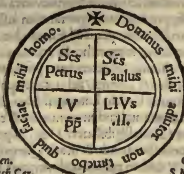
obstātibus qbusuis cōstitutionibus & ordinatiōibus apostolicis legibus. Imperialibus/statutis quoq; /& consuetudinibus / municipalibus etiam iuramento confirmatione apostolica/aut quauis alia firmitate roboratis/ quæ saluo conductui & securitati præmissis in aliquo derogare / seu illos quomodolibet impedire possent/ etiam si talia forent de quibus specialis specifica/expressa/& indiuidua/non autem per generales clausulas id im-portantes mentio/seu quæuis alia expressio habenda foret illarum omni-um tenores præsentibus/ac si de uerbo ad uerbum insererentur pro ex-pressis habentes. Venientes ad Concilium Lateranen̄. huiusmodi libere tute/& secure/transire/morari/& recedere permittant/& permitti faciant/ ne tantum/taleq; laudabile & necessarium Concilium Lateranen̄.distra-hatur/& ut ad illud uenientes tute & in pacis tranquillitate uiuere/dicere/ & expedire ualeant/ quæ omnipotentis Dei honorem concernent / toti-usq; ecclesiæ statum. ¶ Decernentes nihilominus irritum & inane quic-quid contra indictionem Concilii Lateranen̄. per nos indictam huiusmo di seu ad impedimentum præiudicium/aut dilatiōem eiusdem per scisma-ticam conuenticulam/& Ecclesiam malignantium prædictas/seu quem-uis alium quauis auctoritate/quouis ingenio/aut quæsito colore/scienter uel ignoranter contigerit attemptari. Insuper ut præmissa omnia & singu la ad omnium / ad quos spectat noticiam & cognitionē deueniant/om-niumq; quæ in præsentibus litteris continentur/certa & indubitata noti-tia habeatur / nullusq; præmissorum ignorantiam iuste prætendere pos-sit/nec se legittime excusare/cum etiam ad intimandum aliquibus perso-naliter in præsentibus litteris comprehensis / tutus non pateat accessus/ litteras prædictas. Volumus / & decernimus præsentes litteras nostras per aliquos Curiæ nostræ/Cursores / uel notarios publicos / in Basilica Principis Apostolorum & Ecclesia Lateranen̄.hora diuinorum/dum ibi multitudo populi ad diuina audiendum conuenire & congregari consue-uit / publice / ac alta / & intelligibili uoce / legi / & publicari / & dicta-rum Ecclesiarum portis/siue ualuis/& in acie Campiflore/& Cancella-riæ apostolicæ affigi/& ibidem per aliquod temporis spatium dimitti de-bere / ut ad singulorum noticiam publicamq; notionem deuenire possit. ¶ Transumptisq; illarum manu publicorum notariorum factis uel sub-scriptis. Sigilloq; alicuius prælati munitis fidem indubiam adhiberi. Om nesq; & singulos in illis comprehensos / & ad quos pertinet/perinde ar-ctari / & constringi/ac teneri/& obligari / ad obseruantiam omnium &

singulorum in eis contentorum/cuiuscunq; gradus/ & dignitatis existẽt ecclesiasticæ/uel mundanæ post lapsum unius integri mensis a data præsentium numerandi in omnibus/& per omnia/& perinde/ac si personaliter/& in propria persona intimatæ fuissent/& eis personaliter presentatæ præsentiuȝ tenore/decernimus/statuimus/& declaramus.

¶Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis/reuocationis/cassationis/irritationis/annullationis/ declarationis/ absolutionis/liberationis/inhibitionis/interdicti/nunciationis/ conuocationis/statuti/indictionis/ordinationis/concessionis/mandati/ uoluntatis & decreti infringere/uel ei ausu temerario contrahire. ¶Si quis autẽ hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ac Beatoruȝ Petri/& Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum. Anno Incarnationis dominicæ. Millesimo quingentesimo undecimo. Quintodecimo Kl's Augusti. Pontificatus nostri Anno Octauo.

D. de Comitibus.

✠ *Ego Iulius Catholicæ Ecclesie Episcopus subscripsi.*

✠ Ego.R.Ep̄s Ostien. Car.S.Geor.Cam.subscri

✠ Ego.D.Ep̄s portuen.Car. S.Marci.subscrips.

✠ Ego Ia.Ep̄s Albanen.Cardin Arboren.subscripsi

✠ *Ego.N.Car.tituli sancte Prisæ subscripsi.*

✠ *Ego.F.Car.de Claromonte manu prop ria.*

✠ *Ego.M.tituli sancte Marie transTyberim.Car.Senegalen.*

✠ *Ego.R.tituli sancte Anastasie presbyter Car.Nanetẽ.*

✠ Ego.L.tituli sanctæ Susannæ præsbyter Car.subscripsi.
✠ Ego.G.tituli sanctæ Praxedis præsbyter Car. subscripsi.
✠ Ego.S.tituli sancti Petri ad uincula præsbyter Car. Vicecanc subscripsi.
✠ Ego Chri.Eboracen.tituli.S.Petri et Mar.presbyter Car.subscripsi.
✠ Ego Ant.tituli sancti Vitalis præsbyter Car.subscripsi.
✠ Ego P.tituli sancti Eusebii præsbyter Car.subscripsi.
✠ Ego A.tituli sancti Sixti præsbyter Car.Bononien.subscripsi.
✠ Ego.F.tituli sancti Clementis præsbyter Car.subscripsi.
✠ Ego Io sanctæ Mariæ in dominica Diac.Card.de medicis manu propria subscripsi.
✠ Ego.A.sancti Eustachii Diac.Car.de Farnesio manu propria subscripsi.
✠ Ego.L.sanctæ Mariæ in Cosmodin Diac.Card.de Aragonia manu propria subscripsi.
✠ Ego.M.sanctę Marię in Porticu Diac.Car.Cornelius manu propria subscripsi.
✠ Ego.B.sancti Hadriani Diac.Car.subscripsi.
✠ Ego Alph.sancti Theodori Diac.Card.Petrucius subscripsi.

A tergo uero dicte Bulle erant uerba/executionis/& publicationis/& intimationis dicte bulle per tres cursores infrascriptos facta sub hac forma uidelicet.

¶ Anno a Natiuitate Dñi Millesimo quingentesimo undecimo. Indictione Decimaquarta. Die uero Veneris Vigesimaquinta mẽsis Iulii. Pontificatus. S.D.N. Iulii Diuina ꝓuidentia Pape Secundi. Anno Octauo. Retroscripte litere Aplice conuocationis Concilii generalis publicate & affixe fuerunt in ualuis sancti Iacobi Hispanoꝝ de Vrbe/dum celebrabãtur diuina/ ubi magna multitudo cõuenerat/ tam Curialiũ ꝙ Officialium & Romanoꝝ/ pp festum solẽne.qđ in eadem ecclesia celebrabatur. Eadem die in uesperis dũ celebrabant diuina/ publicata/ & affixã fuit in ualuis principis apostoloꝝ de Vrbe. Die uero sequeñ.sabbati retroscriptam bulli in Basilica Principis Aploꝝ de Vrbe/hora misse dũ celebrabant diuina & multitudo copiosa assisteret. Ego Petrus Mẽgiuar ꝑfati. D.N. Pape Cursor/alta & ĩtelligibili uoce corã oĩ populo dictam bullã de uerbo ad uerbũ legi/lectamq; ad ualuas dicte Basilice affiximus,& per spacium unius hore affixam dimisimus. Eadẽ die dictam bullam publicauimus/& affiximus in ualuis Cancellarie apostolice/ & affixam dimisimus durante Cancellaria. Eodem die in ecclesia sancti Ioannis in Lateran.hora uesperorum dum celebrabant Diuina/Ego Petrus Mengiuar.S.D.N. Pape Cursor dictam bullam alta & intelligibili uoce legi/lectamq; ad ualuas dicte Ecclesie/affiximus/& publicauimus/& per spaciũ unius hore affixam dimisimus. Eadem die retroscriptam bullam publicauimus/& affixam dimisimus per spaciũ duarum horarum in acie Campiflore ut moris est per nos Honofrium Balestariũ Petrum Mengiuar/& Ioannem Bernardi prefati Domini Nostri Pape Cursores. Et ita fidem facimus/& manibus propriis scripsimus & subscripsimus.

¶ Ita est Honofrius Balestarii Cursor.
¶ Petrus Mengiuar Cursor.
¶ Ita est Ioannes Bernardi Cursor.

¶ Deinde prælibatus.S.D.N.Dñs Iulius Papa secundus protogauit Cõcilium generale huiusmodi ad certum alium terminum/ut in litteris apostolicis desuper confectis plenius continetur,quarum tenor sequitur & est talis.

Bulla ꝓrogationis Concilij generalis.

IUlius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei ad futuram rei memoriam. Inſcrutabilis Diuinæ ꝓuidentiæ altitudo ad hoc. Nos maxime poteſtatis deluper plenitudine tradita ſuper uniuerſum gregem Dominicum præſulem conſtituit/ut ad remouendum/atq; extirpandum de agro Domini uepres / ex quibus poſſent eccleſiæ ſuæ ſanctæ & Xp̄ianæ reipublicæ diſſentiones & ſcandala ꝓuenire/cura & ſollicitudine aſſidua/ac puigili intendamus/& ut ea congruo tp̄e/ & ſine alicuius incõmodo/& periculo expediri ualeãt/oportune ꝓuideamus. ¶ Nup ſiquidem cupientes generale Cõcilium in alma Vrbe nr̄a apud Laterañ. ubi plurima Cõcilia habita fuerũt iuxta deliberatiõem & ordinationem ꝑ nos de fratrum noſtroꝝ. S.R.E.Card. cõſilio & aſſenſu factam die Lune Decimanona p̄ntis menſis Aprilis/ quæ erit feria ſecunda poſt octauã feſti reſurrectionis Dñi nr̄i Ieſu Xp̄i proxime præteriti auctore Dño celebrare/ut illa in eo ſtatuerentur / & fierent quæ cederent ad laudem Dei & Eccleſiæ exaltationem unitatem & reformationem/ac ſciſmatũ & hereſum totalem extirpationem/fideliumq; pacem & ſalutem/ac bonum publicum eccleſiæ ſuæ ſanctæ huiuſmodi Venerabilibus Fratribus nr̄is/Patriarchis/Archiep̄is/Ep̄is Monaſterioꝝ Abbatibus/& Prælatis/oibuſq; aliis eccleſiaſticis uel ſecularibus ẽt regibus & principibus/ cæteriſq; perſonis/quæ de iure uel cõſuetudine in cõgregationibus generalium Cõciliorum ſolent interuenire/ceſſante legitimo impedimẽto/de quo legitime docere tenerentur per ſe uel alios idoneos nuncios/procuratores/ uel oratores legitima mandata habẽtes ſub excõmunicationis/aliiſq; de iure uel cõſuetüdine/aut alias nõ accedentibus ad generale Cõcilium indictũ iflígi ſolitis penis mãdauimus ut ad ip̄m Cõciliũ Lateranẽ. accedere/& uſq; ad dicti Cõcilii cõclusionem/ & diſſolutiõem ꝑ nos uel auctoritate nr̄a faciẽdam in dicta Vrbe morari deberent/necnon Chariſſimos in Xp̄o filios nr̄os & eiuſdem Ro. eccleſiæ filios Maximilianũ in Ro. Impatorem electũ/Cæteroſq; Xp̄ianoꝝ Reges/Illuſtres/Duces/Marchiones/Comites/& alios nobiles in uirtute ſcẽ obediẽtiæ rogauimus/ hortati fuimus/ & monuimus/ut opẽ & opam adhiberẽt efficaces qđ oẽs & ſingulæ/ tã eccleſiaſticæ/ꝙ ſæculares ꝑſonæ in coꝝ regnis/Ducatibus/ & Dñiis cõſi-

stentes quæ in gnalibus Cōciliis de iure uel cōsuetudine interesse cōsuene rūt ad Cōciliū Lateranen̄. hmōi cessante impedimēto pdicto accederēt/ prout in nostris inde cōfectis lr̄is plenius cōtinet/ac locū apud Lateranū p Cōcilio hmōi habendo pparauimus/& p reformatione pdicta statuē da puro corde & recta uolūtate adimplere pponimus/ac ex lr̄is Charis simoꝝ in Xp̄o filioꝝ nr̄oꝝ Ferdinandi Aragoniæ & Siciliæ/ ac Henrici Angliæ/& alioꝝ regū Illustrium/aliorūq; principū nobis cōstet Ep̄os & alios p̄latos Regnoꝝ & Dn̄ioꝝ suoꝝ ad Cōcilium p nos indictū uenire & in itinere esse/ueꝝ pp conflictū apud Ciuitatē nr̄am Rauēnā Romā diolæ puinciæ nuper habitū/ubi magna hoīum strages secuta fuit/cū nō solum rei militari operam dantes/sed ēt incolæ/& habitatores illaꝝ ptiū ad prædam intenti existāt/& ppea ēt Prælati & alii ad Concilium hmōi uenīetes sine magno incōmodo & uitæ discrimine / per Ciuitates/& loca Romādiolæ & illis circūuicinā transire non ualeant/ uiarūq; itinera tuta non sint/ac pxima dies Lunæ qua Cōcilium per nos indictum hmōi in choari/ac p̄lati & cæteri hmōi Cōcilio interesse debebant/ instare noscat/ ipsiq; prælati adhuc nō uenerūt/& ppea p̄missa remorari aliq̄diu cogant.

¶ Nos igitur Archiep̄oꝝ/& Ep̄oꝝ/ac aliaꝝ psonaꝝ ad Cōcilium hmōi accedentium periculis obuiare/& coꝝ cōmodo puidere uolētes/habita su per hiis cū p̄fatis uenerabilibus frīb⁹ nr̄is matura deliberatiōe/ & ipsoꝝ cōi Consilio & assensu tp̄s Concilii celebrādi hmōi ad hoc/ ut Archiep̄i/ Ep̄i/& Prælati/ac Abbates/& alii ad Cōcilium hmōi accedentes/ & in iti nere existentes incohando Concilio interesse possint/ ad Kl̄as Maias pxi me futuras auctoritate apostolica tenore p̄n̄tiū prorogamus/nō obstan̄. p̄missis/ac aliis constitutionibus & ordinibus ap̄licis. Cæterisq; contrariis q̄buscūq;. Nulli ergo oīno hoīum liceat hāc paginā nr̄æ uolūtatis & p rogationis infringere/uel ei ausu temerario contrahire. Siquis aūt hec at tēptare p̄sumpserit/indignationem oīpotētis Dei/ac beatoꝝ Petri & Pau li ap̄loꝝ eius se nouerit incursurum. Datū Romæ apud sctm̄ Petrū. An no Incarnationis Dn̄icæ Millesimo quingentesimo Duodecimo. Quin todecimo Kl̄as Maii. Pontificatus nostri Anno Nono.

Alia prorogatio Sessionis.

¶ Successiue uero idē. D. N. Papa ad aliū certū terminū Concilium p̄di ctum progandum duxit/& progauit/put in breui ap̄lico desup confecto plenius continet/cuius q̄dem tenor ad uerbum de uerbo seq̄t & est talis.

VLIVS Papa Secundus. Ad futuram rei memoriam Romañ. Pontifex Dominici gregis suprema sibi dispositione cõmissi curam agere studens ea quæ pro uniuersalis ecclesiæ reformatione/& eiusdem gregis utilitate/ac catholicæ fidei/& reipublicæ Xpianæ exaltatione certo præfixo tempore fieri ordinauerat/nonnunꝗ ad aliud breue tempus subsistente causa libenter prorogat & extendit. ¶Nuper siquidem cupientes generale Concilium in alma Vrbe nostra apud Lateranñ. ubi plurima Concilia habita fuerunt iuxta deliberationem/& ordinationem per nos de fratrum nostrorum. S.R.E. Cardinalium Consilio & assensu factam Die Lunæ nona præsentis mensis Aprilis/quæ fuit feria secunda post octauam festi resurrectionis Domini nostri Iesu Christi proxime præteriti auctore Domino celebrare/ut illa in eo statuerentur/& fierent/quæ cederent ad laudem Dei & Ecclesiæ exaltationem/unitatem & reformationem/ac scismatum & heresum totalem extirpationem fideliumꝗ pacem & salutem/ac bonum publicum Ecclesiæ sanctæ huiusmodi Venerabilibus fratribus nostris/Archiepiscopis/Episcopis/Monasteriorum Abbatibus/& Prælatis/omnibusꝗ aliis ecclesiasticis uel secularibus/etiam regibus/& principibus/cæterisꝗ personis/quæ de iure uel consuetudine in congregationibus generalium Conciliorum solent interuenire/cessante legitimo impedimento/de quo legitime docere tenerentur per se uel alios idoneos nuncios/procuratores uel Oratores legitima mandata habentes/sub excõmunicationis aliisꝗ de iure uel consuetudine aut alias non accedentibus ad Generale Concilium indictum infligi solitis penis per quasdã mãdauimus/ut ad ipm Cõcilium Lateranñ. accedere ac usꝗ ad dicti Concilii conclusionem & dissolutionem/per nos uel auctoritate nostra faciendum in dicta Vrbe morari deberent/necnon Charissimos in Christo filios nostros & eiusdem Ro. ecclesiæ filios Maximilianum Imperatorem Electuꝫ. Cæterosꝗ Xpianoꝝ reges/Illustres/Duces/Marchiones/Comites/& alios nobiles in uirtute sanctæ obedientiæ rogauimus/hortati fuimus & monuimus/ut opem & operam adhiberent efficaces/ꝗ omnes & singulæ tam ecclesiasticæ ꝗ seculares personæ in eoꝝ regnis & Dominiis consistentes quæ in generalibus Conciliis de iure uel cõsuetudine interesse cõsueuerunt ad Cõcilium Lateranñ. hmõi cessante ĩpedimẽto prædicto accederẽt/ac locũ apud Lateranñ. p Cõcilio hmõi hñdo pparauerimus/ac p reformatiõe pdcã statuẽda puro corde & recta uolũtate adiplere pposuerimus/ac Carissimoꝝ ĩ Xpo filioꝝ nr̃oꝝ

Ferdinandi Aragonum & utriusq; Siciliæ / ac Henrici Angliæ / & aliorũ regum Illustrium litteris intelligeremus Episcopos & alios prælatos Regnorum & Dñiorũ suorum ad Cõcilium per nos indictum hmõi uenire & in itinere esse / ac propter conflictum apud Ciuitatem nrãm Rauẽnæ Romandiolæ prouinciæ nuper habitum / ubi magna hominum strages secuta fuit / non solum rei militari operam dantes / uerum etiam incolæ / & habitatores illarum partium ad prædam intenti existerent. Prælati & alii ad Concilium huiusmodi uenientes sine magno incõmodo & discrimine transire non ualerent / uiarumq; itinera tuta non essent / ac dies Lunæ in qua Concilium per nos indictum huiusmodi inchoari / ac prælati & cæteri huiusmodi Concilio interesse debebant / instare nosceretur / ipsiq; prælati tunc non uenissent / & propterea remorari cogerentur. Nos habita super his cũ pfatis uenerabilibus fribus nris matura deliberatiõe / ac de ipsorum cõmuni Consilio & assensu per alias nostras litteras tempus Concilii celebrãdi huiusmodi ad hoc / ut Archiepiscopi / Episcopi / & Prælati & Abbates / & alii ad Concilium huiusmodi accedentes / & in itinere huiusmodi existentes incohando Concilio interesse possent / ad Klãs Maii proxime futuras prorogauimus / prout in singulis nostris litteris plenius continetur. Cum autem terminus prorogationis huiusmodi instare noscatur & causæ prorogationis huiusmodi / non solum nõ cessauerunt. Verum etiam noui incendii quod prope Vrbem exoriri inceperat / & in dies magis augeri formidabatur extinctioni summa diligẽtia operam dare studuerimus. Nos itaq; habita super his cum præfatis uenerabilibus fratribus nostris matura deliberatione / ac de ipsorum Consilio & assensu Concilii celebrandi tempus prorogatum huiusmodi / ut præfertur ad festum inuentionis sanctæ Crucis quod erit tertia Maii proxime futuri auctoritate apostolica tenore præsentium / prorogamus pariter & extendimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris. Die uigesima nona Aprilis. Millesimo quingentesimo duodecimo. Pontificatus Nostri Anno Nono.

¶ Postmodum uero lectis supradictis Bullis / idem Reuerendiss. Dñs Alexander prosecutus est eandem cedulam tenoris infrascripti.

¶ Statuto itaq; tpe congregati per Dei grãm / una cũ uenerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus / & nostra Curia præsignato in loco Lateranẽ. ipsius Basilicæ de Sacræ Synodi huius Consilio / publicæ fidelium paci Catholicæ / fidei propagationi / &

reformationi uniuersalis ecclesiae/ necnō hereticae prauitatis nuper exortae extirpationi intendentes/quia non satis in re tam ardua & ponderosa p se Consilia humana sufficiunt/nisi diuinum adsit auxilium ab ipso per orationes & cultum Dei sumentes initium hoc Sacro generali approbante Concilio statuimus/ut hac ipsa die speciali ad hoc constituta/ celebretur missa/quemadmodum est per Dei gratiam celebrata / quam etiam iussimus/& in hac/& in singulis aliis collegiatis / tam saecularibus/q̄ regularibus Vrbis Romae ecclesiis/semel in hebdomada/uidelicet. Feria secunda sacro hoc durante Concilio celebrari/utq; feruentius eiusdem sacri Cōcilii celebrationi fideles assistant ampliori se gratiae munere sentientes/ refectos omnibus uere penitētibus & confessis/uidelicet. Sacerdotibus easdem missas celebrantibus pro singulis missis annos tres/interessentibus uero duos de iniunctis eis penitentiis in Dño relaxamus in forma ecclesiae consueta. ¶Ad cuius missae etiam celebrationem hortamur Venerabiles fratres nostros Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinales/Necnon/ Patriarchas/Archiepiscopos/Episcopos/& Dilectos filios Abbates/ caeterosq; in sacerdotali ordine constitutos/ut & ipsi ad impetrādum Diuinum auxilium cum deuotione singulis septimanis praedictam missam celebrent semel/quibus celebrantibus & celebrationi interessentibus similes gratias largimur. ¶Hortamur in Domino etiam omnes & singulos qui Christi nomine censentur/ut ad cōsequendum inceptae rei prosperum successu; & optatam consumationem diligenter/praecibus/ orationibus / ieiuniis/ elemosinis/aliisq; piis operibus uelint insistere/ut Deus nostra & ipsoru; humilitate placatus dignetur felicem exitum huic sacrae congregationi cōcedere. ¶Insuper/quia ueterum Conciliorum/& Patrum Sanctorum instituta nos monent/ut a concernentibus Catholicam fidem Sacra incipiatur Synodus/& seruandam esse laudabilem consuetudinem censeamus/attendentes talia propter eorum arduitatem & pondus diligentiam & spatium temporis capax exigere. Hortamur omnes & singulos litterarum peritiam habentes/quibus huic Sacro generali Concilio interesse continget/ut diligenter secum & cum aliis illa cōgitent/atq; tractent/ quae eis uidebuntur ad hanc rem utilia & oportuna / & cum primum cōmode poterunt illam ad nostram huiusq; sacrae Synodi notitiam referant/ut tempore oportuno terminari possit/quae tenenda uel repudianda pro utilitate & ipsius Catholicae fidei incremento uidebuntur.

¶Hortamur propterea cōgregatos hic omnes aliosq; ad Synodum hāc

sacram uenturos / ut cogitare diligenter uelint / deinde proponere ea per quæ possit etiam congregatio Catholicorum ad debitam reformationem & tranquillitatem optatam Deo iuuante perduci / nostræq; intentionis & mentis est / ut oẽs hac causa congregati cũ omnimoda libertate / dicere / cõsulere / & facere omnia & singula quæ ad præmissa putauerint pertinere / possint & ualeãt / iuxta aliorum Conciliorum antiquorũ consuetudinẽ.

¶ Vt autem notus sit omnibus modus qui in sacræ huius Synodi processu erit seruandus / tam quo ad ea quæ dicenda terminandaq; erunt / q̃ quo ad consessum & gestum iuxta tenorẽ canonis Toletañ. erit hic norma notata.

¶ In loco benedictionis / consedentes sacerdotes Domini / nullus debet / aut indiscretis uocibus perstrepere / aut ullis tumultibus perturbare / nullis etiam falsis & uanis risibus / uel q̃ deterius esset obstinatis disceptationibus / tumultuosas uoces infundere. Si quis autem / ut ait apostolus / religiosum se putans / non refrenans linguam suam / sed cor suum seducens huius uana est religio / cultum etiam suum iustitia perdit ubi silentium iudicii obstrepentium turbatio confundit dicente propheta / erat enim cultus iustitiæ silentium / debet ergo quicquid / aut confidentium consultationibus agitur / aut ab accusantium parte proponitur sic mitissima uerborũ relatione proferri / ut ne contentiosis uocibus sensus audientium cõturbet / nec iudicii uigorem de tumultu eneruet. Quicunq; ergo in conuentu Cõcilii præmissa non obseruanda putauerit / & contra hoc interdictum / aut tumultu / aut contumeliis uel risibus Concilium perturbauerit / iuxta legis diuinæ edictum / quo præcipitur eiicere derisorem / & exiuit cum eo iurgium cum omni dedecore & confusione abstractus / a cõmuni coetu recedat / & trium dierum excõmunicationem ferat.

¶ Quoniam uero cõmuniter contingere potest / q̃ aliqui ex consedentibus non erunt in sedibus debitis collocati eodem sacro approbante Cõcilio decernimus q̃ ex sessione huiusmodi nulli Ecclesiasticæ / uel seculari personæ præiudicium generetur.

¶ Quia etiam ad prosecutionem huius generalis Concilii / Ministri / & Officiales idonei requiruntur / hoc eodem sacro approbante Concilio infrascriptos spectatæ fidei sufficientesq; uiros ad ipsa ministeria deputauimus / uidelicet. ¶ In primis / Dilectum filium Nobilem uirũ Constantinũ Conuriatũ Macedoniæ Ducẽ / Achayæ Principẽ Gñalẽ / Cõcilii Custodẽ / Cõseruatores Almæ Vrbis / & Officiales Romañ. loci ipsius cõcilii

Milites autem Ierosolimitañ. personæ nostræ curam habere uolumus. ¶ Item dilectos filios Nicolaum Lipamanum/ Franciscum Spinulam/ Alphonsum de Lerma/ & Paulum de Cesis notarios nostres qui uidendi omnes scripturas quæ in eodem Concilio fient/curam habeant specialem/ita q̄ concorditer & ordinate fiant sicut decens est/ & omnibus ordinatis/in præfato Cōcilio se subscribant. ¶ Necnon dilectos filios magistrum Benedictum Trulleti/Bernardum Sculteti/ Bernardinum de Cōteras/Franciscum de Atauantis/præfati Concilii notarios & scribas/ qui notariis supradictis subalternent. ¶ Item Dilectos filios/Thomam/Fedram Bibliotecæ nostræ præfectum/& Bartholomeuꝫ Salyeetum eiusdem Concilii Secretarios/Necnon Dilectos filios Iacobum Simonetam causarum Sacri palatii. Auditorem/Hieronymum de Genuthiis apostolicæ Cameræ. Auditorem/Aluarottum de Aluarottis litterarum Apostolicarum. Abbreuiatorem ex maioriparco. Manilium Rabbum. Accolitū Capellæ nostræ Scrutatores uotorum/Q uorum duo ex una/Alii uero ex altera præfati Concilii parte uota scrutentur/& cum ipsis duo ex eisdē notariis/& duo ex scribis supradictis in uotorum scrutatione/ semper debent interesse. ¶ Dilectos filios Paulum Plancam. Iustinuꝫ de Carosiis fiscalem. Angelum de Cesis. Ioan. Baptistam de Senis. Melchiorem de Bardasinis Aduocatos. Marianum de Cuccinis fiscalem. Thomam Regis/& Bernardum Mocharum procuratores/Locorum autem assignatores. Paridem de Grassis/& Baltassarem Nicolai Viterbieñ. Magistros cerimoniarum. Volumus loca assignare debētibus in concilio sedere/si qua uero legenda occurrerint. Sessione sequenti Venerabilem fratrem Archiepiscopum Spalateñ. ei muneri deputamus.

¶ Lecta itaqꝫ cedula huiusmodi/ ideꝫ Reuerendiss. Dominus Alexander petiit ab omnibus si placebant eis contenta in cedula/& omnes annuerūt q̄ sic/nemine discrepante. ¶ Deinde infrascripti officiales in supradicta cedula contenti ad pedes præfati Sanctissimi Dñi Nostri / tactis Sacrosanctis scripturis/præstiterunt corporale iuramētum/ & quilibet eorum præstitit de fideliter exercendo officia eis cōmissa/uideliꝫ. ¶ Reuerend. pater Dominus Alphonsus Lerma / & Paulus de Cesis. Protonotarii Apostolici de numero Dñs Aluarottus de Aluarottis/litterarum apostolicarū de maiori parco Abbreuiator. Excelleñ. Iu. Vtr. Doctores Dñi. Paulus de Planca. Iustinus de Carosiis. Angelus de Cesis. Io. Baptista de Senis/& Melchior de Bardasinis aduocati. Dominus Bernardus Mocharus / &

Thomas

Thomas Regis procuratores/Domini Bernardus Sculteti/ & Bernardinus de Conteras scribæ. Excellens Iu. Vtr. Doc. Dominus Paulus de Capozuchis & Nobiles Domini Iacobus de fragapanibus/& Petrus Pauli de Vechis Vrbis Almæ Conseruatores/ & Dñs Fabritius de Careto/ Sixtus de Ruuere/Petrus Grimanus/Priores & milites ordinis sancti Ioannis Ierosolimitañ. Et deinde idem Sanctissimus Dñs noster Iulius cõmisit Reuerendiss. Dño Raphaeli Epõ Ostieñ. Card. sancti Georgii. S. R. E. Camerario/ut reciperet/& iurare faceret officiales absentes in prædicta cedula contentos præsentibus magistris Cerimoniarum &c. & hæc fuerunt pro prima sessione.

¶Insuper idem Reuerendiss. Dominus Alexãder Cardinalis de mandato præfati Domini/statuit/& pronunciauit secundam sessionem fieri debere die Lunæ sequeñ. hebdomadæ/quæ erit decimaseptima huius mensis in qua tractabitur de annullatione gestorum in cõuenticula Sathanæ/ & conciliabulo Mediolaneñ. seu Pisano super quo cogitare deberent/super quibus omnibus & singulis magister Thomas Regis procurator fieri petiit/per prothenotarios/& notarios ad hoc deputatos/publicu3/& publica/instrumentum/& instrumenta.

¶Tenor uero Sermonis / & Orationis habite per Reuerend. P. D. Archiepm Spalateñ. præsente. S. D. N. & reliqs patribus Concilii in habitu consueto prælatorum/uidelicet/cum piuiali serico & Mitria ascenso ambone consueto. Sequitur & est talis.

Thomas Niger Canonicus Archipræsbyter & Vicarius Spalateñ. Doctissimo & integerrimo. M. Marulo nobili Spalateñ. S. Cum Vrbem Romam sanctorumq; Reliquias ex uoto inuisere statuissem/eo tunc temporis euocatum ad Concilium Lateraneñ. Bernardum Zane Archipræsulem nostrum Spalat. operepretium uisum est cõmitari/quo cum longo post liminio tandem peruenissem/peragratis omnibus pene sanctorum sacellis/eorumq; sacris reliquiis ex Christianorum instituto adoratis/contigit interfuisse Orationi ab eodem Archipræsule nostro luculentissime peroratæ coram Max. Pont. Iulio. II. cæterisq; Patribus ex industria in Lateraneñ. ecclesiæ synodo ad id in prima sessione congregatis. Quam quidem Orationem. M. Marule amicorũ/ doctorumq; uirorum rarissime ad te præcipue mittere uisu3 est/ ut cui tu in illo tuo præclaro opere de imitatione Christi eruditionis/ atq; ingenii

laudem tribuisti singularem/dignumq; censuisti/cui ipsum opus praeci⸗ pue dedicares/eius nunc non minus commendes erga Rempub. Chri⸗ stianam/studium/atq; curam/cum perspexeris qualibus ipse argumentis quanta animi/uerborumq; cōcitatione totus in eo sit/ut bella inter Chri⸗ stianos principes exorta sedentur/ut unusquisq; suis limitibus contineā⸗ tur/ut heresis scysmataq; extirpentur/ut pax reddatur ecclesiae/ut tandē aduersus cōmunes fidelium persecutores Turcas cōmunia Christiano⸗ rum arma sumantur. Talia tu cum legeris/putabis illum non in adiuto⸗ rio/ac frequenti consensu celeberrimorum uirorum uerba facere / sed in acie totum uersari/arma tractare / buccina militari concrepare / tam acer est in dicendo/tam uehemens in exhortādo/tam efficax in suadendo/sed omissa actione/pronuntiationem / uehemētiamq; uerborum Demosthe nis/Aeschinisq; sua uerba trutinantium crederes / quod nequaquam au⸗ derem adstruere/nisi & orationi prius peroratae/ q̄ pene demandatae ipse interfuissem/& ab omnibus fere/qui interfuere/comendatissimam cogno uissem. Nam & tunc totus pene sacratissimi theatri applausu est excepta/ & postea omnium(qui eam legerunt seu audierunt) rotundo ore cele⸗ brata/ac Doctissimi cuiusq; sententia commendata / magisq; eius eloquii uenustatem/ uehementiamq; admirantur/ Qui philosophiae insuper & theologiae peritissimum eum esse non ignorant. Rarum enim est ut quis ad tam ingenuas/tantaeq; difficultatis artes/etiam Rhetoricem examus⸗ sim adiecerit/illud etiam non in ultimis Archipresulis nostri laudibus cō putandum censeo/ut qui in ecclesia sua Metropolitana in praedicatione/ annuntiationeq; diuini uerbi/per totam pene Quadragesimam indefes⸗ so gradu/ac ueluti quodam continuato uirtutum pariete / a nullius ordi⸗ nis/religionisq; professore se passus est superari / in orando etiam eisdem professoribus praeferri merito & debuit/& meruit/ cum prelatorum non monachorum id precipue sit muneris/sed quibus mores quoq; hominis sicut nobis liquido innotescunt nihil in eo desiderari aiūt uel quod ad eru ditionem uel quod ad uitam pertineat. Idem te de ipso iampridem senti⸗ re non dubito/eo etiam magis in eo tantas fortune dotes mirandas cen⸗ seo/q̄ & nobilitate precipua splendescens/& opibus non īmedicis polēs/ in gremio luxuriantis fortune moliter educatus/litteras non est asperna⸗ tus/nec eruditos/ eruditorumq; consuetudinem fastidienter illusit / nam bona mens bonaq; fortuna rarenter copulantur. Quotus enim quisq; ex globo nobilium eloquentie studet/quotus quisq; aut eruditus est aut

eruditionis assertor/econtrario complusculos uideas (de nobilibus opu⸗
lentioribusq; loquor) qui ubi occeperint adolescenturire / se totos dedant
dedicentq; belluinis uoluptatibus/quibus litteratorium gymnasium car⸗
cer est/doctrina supplicium/ qui spretores sunt studiorum/ osores studio
sorum. At Archipræsul noster in amplissimis/ uti prædixi / fortunarum
bonis constitutus præcipuo Veneti Senatus genere præfulgens stemma
ta suorum/tum summorum Pont. tum Cardinalium/Patriarcharumq;/
affatim numerans a teneris/ut Græci aiunt/unguiculis/ad hanc usq; æta
tem litterarum studia scienter amplexus est/datq; iugiter operam/ut nata
lium suorum splendor eruditione magis illustretur/q̃ genere. Verumta⸗
men/ut reuertamur unde digressi sumus/cum Orationem quam mitti⸗
mus mi Marce perlegeris. Quod intra te fortasse tacitus sentis/etiam uer
bis/scriptisq; in publicum securus dabis/delectabitq; te ab eo plurimum
amari/quem plurimum laudas/immo qui iam multorum ore celebratur
ubiq;/& extollitur. Adeo ut nemo sit/qui dubitet ex Oratiõe suasuq; suo
Pont. Max. Iulium compositis Ecclesie rebus / & his / que per tyrannos
erant occupata/reparatis/continuo expeditionem indicturum in Turcas/
omnesq; Christianorum principes/qui ad hanc usq; diem dormitauerũt
simul & dormierunt/ueluti ex somno endimionis excitaturum/ conuo⸗
caturumq; ad eam perficiendam/ut qui Christiano nemini tam infensi/
infestiq; sunt/ipsius Christi Vicarii inuictissimi auspiciis profligentur. Et
enim si nemo Priorum Pont. æq; ac iste magnas res / aut aggressus sit/
aut fœlicissime gesserit/cur non speremus ipso duce & hoc futurum. O⸗
remus igitur/ut qui Pont. Max. Iulio Secundo tante gerende rei contu⸗
lit uoluntatem/non deneget facultatem. Cœterum fœlix Spaletina Ci⸗
uitas patria nostra/ cui Bernardus Zane contigit Archipræsul/qualem
& habere iucundissimum est & habuisse gloriosum. Vale/ex Vrbe
Quinto Id. Maias. M. D. XII.

BERNARDI ZANE VENETI PATRICII Artium Doct. & sacræ Theologiæ Magistri Archipræsulis Spalaten. Oratio habita in prima Sessione Concilii Lateranen. præsente IVLIO Secundo Pont. Opt. Max.

SOLENT HI/QVI CORAM SINgulis Principibus/priuatisq; consessibus Orationem habent Beatiss. ac Sacratiss. Pont. Max. Iuli/loci/temporis/& personarum rationem/uenerādumq; conspectum in sui excusationem adducere/si minus cōcinne/minusue eleganter uerba facerēt/seu in media Oratione deficerēt. Ego uero qui coram te/hoc est coram totius orbis Principe & uero Christi Vicario/in excellissimo humani generis fastigio posito/ coram tot sapientiss. Pont. tot Doctiss. Prælatis/& Magistris/tot tantisq; Principibus/ac(ut unico uerbo uerum fatear) coram toto terrarum orbe sum uerba facturus/non dicam(ut fieri solet)quo me uertam/sed quo animo / quibus uiribus/quo dicendi genere/qua demum memoria tantum oneris sustinere/ad finemq; perducere ualeam/nescio. Ad loci/temporis/& personarum rationem/grauitatem/ rarissimum augustissimumq; conspectum accedit rei/de qua dicturus sum/magnitudo/amplitudo/ & dignitas maxima. Non enim unum dicendi genus sese mihi offert / sed omnia simul/non de unius personę dignitate/uel statu/non de unius Prouinciæ conseruatione/non de terrarum orbe tantum/sed de diuinis / humanisq; rebus: De rerum omnium Principe/& Moderatore Deo Opt. Max. De eius Vicario Sūmo Sanctissimoq; Pont. De utraq; ecclesia militante/ & triumphante/de eius firmissimis Cardinibus/De principibus/De coelo/ac terra deniq; sum uerba facturus. Quæ omnia sicuti ardua sunt/impossibiliaq; uidentur uni q̄uis consumatissimo ad pronunciandum/ac perorandum/ita me recreat/& reficit summa benignitas. S.T. Sacrat. Pont. Qui utpote Humaniss. munificentiss. q; non tam oblatum officium q̄ animū quo offertur/inspicis & perpendis/suscæpi igitur a. S.T. demandatum munus ea mente/eo animo/ut si ad optatum finem perducere nō ualuero/ intueatur saltem. T. Beatitudo animi mei promptitudinem/desiderium/uoluntatem. Ignoscent præterea omnes hi Sapientiss. patres / si ego preceteris ad munus hoc difficillimum subeundum ab eadem. T. Beat. sellectus fuerim quandoquidem id non inconsulto euenit. S. eni. T. non tam Viri doctri

nam & eruditionem/qua hi omnes facile præstant/q̃ summa dignitate/ utpote Metropolitica/summorumq; Pont.affinitate insignitus, &.T.S. ab ineunte pueritia summo studio/obseruantia/& deuotione obnoxium præelegit. Verum quia instabile/insolidum/& caducum est fundamentũ quod supra firmam petram iactum nõ fuerit. Ideo a diuinis auspicabimur nec dimittendo patrem filiumq; diuinum.S.S. amborum nexum summissa/ac reuerenda uoce inuocabimus. Veni creator spiritus mentes tuorum uisita/imple superna patris/& filii gratia que tu creasti pectora amẽ.

¶ Salomonis uerba initium Orationis meæ aptum/idoneumq; mihi ꝓpono Beatiss.ac Sacratiss. Pont.Max.dicentis, ad hoc facta est domus tua/ut respicias Orationem serui tui/& audias præces/quas fundit famulus tuus coram te/& aperias oculos tuos super domum istam/ diebus ac noctibus super locum/in quo pollicitus es/ut inuocetur nomen tuum & exaudires Orationem/quam seruus tuus orat in eo. Exaudi inq̃ Orationem meam, imo nostram sũme Deus æterna ueritas/uera charitas/ & chara æternitas/uniuersi mens/qui quicquid uidemus, & quicquid non uidemus existens per imẽsas mundi partes/uniuersamq; naturam cõmeans omnibus animantibus uitam prestans orbem uniuersum / quem condidisti/summa ac ineffabili prouidentia assidue gubernas/ & ita gubernas, ut excellentiori quodam modo nos/hoc est rationalem creaturam/ q̃ cætera ames/& conserues. Quam quidem amoris, & protectionis præstantiam Sacratiss. Pont. in tribus potissimum licet intueri. Primo equidem nos propter nosmet/cætera uero non propter seipsa, sed ob rerum naturas/& species conseruandas/amat/& tuetur. Secundo ita nobis consulit, ut nosmetipsos nobismet consulere permittat, Cætera uero ab ipso summo rerum principio reguntur, in finesq; proprios dirigũtur. Tertio demũ cætera omnia ad nos, nos item ad seipsum decreuit/& ordinauit tanq̃ ad finem/quietem/ꝑpetuamq; nostram fœlicitatem/quam baptizatis/credẽtibusq; repromisit testibus Marco, & Ioanne, Baptizatis equidem ob sacramentum ab ipso in Iordane institutum/ut ueteꝝ macularum sordibus ablutis nouum hoĩem indueremus in Xp̃o Iesu Dño nr̃o/testante Ap̃lo Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem / sic ꝑ unius iustitiam in oẽs homines in iustificationem uitæ. Credẽtibus uero ut per duodecim articulorũ/decemq; præceptoꝝ/ac ineffabilis/incõpræhensibilisq; Vnitatis/& Trinitatis diuinæ fidem tanq̃ religionis sanctissimæ fundamẽtum/& ueritatis uinculum ad uerá sempiternãq; uitam cer

tissime deduceremur/eodem Apostolo cõstantissime asseuerante fide aptata esse sæcula uerbo Dei/sine fide impossibile esse Deo placere/ oportet.n. accedentem ad Deum credere quia est. Cuius quidem fidei nostræ præstantiam/excellentiam/dignitatem/& ueritatem probare/nec possum/ nec debeo, Non eq: idem possum/quia supra humanam rationem/utpote diuinitus reuelata consistit, Non debeo/qa nimis elatus/nimisq; mihi de me promittens profecto iudicarer/si id probare conarer / quod tot doctissimi & sanctissimi patres per tot annorum curricula firmissime asseuararunt, Quot item firmissime tenet. S. T. Pater beatissime tanq̃ caput/& Dñs, tenẽt & hi sapientiss. patres/Christianissimi Reges/& Principes/& Respublica nostra Veneta/ quæ sanguine/& uita propria/nedum opibus/& diuitiis per octuaginta ferme annos contra imanissimos Turcas fidem ipsam facile comprobauit/ quam demum firmissime tenet magna orbis terrarum pars/sed duo silentio præterire non possum/quæ eãdem fidem nostram stabiliunt/& muniunt, Alterum tot doctissimorum/ & scissimorum patrum conuersio/qui inanes fabulas/fallacesq; ritus/ quibus iam assueti astricti tenebantur/non dimisissent/ nisi eandem fidem nostram certam/& indubitatam/& diuinam inspexissent/& ut cæteros dimittam/ne modum excedat Oratio/proponite uobis patres/Paulum Apostolorum principem/& electionis uas/ humanarum/& diuinarum rerum scientiss. quem Christianam religionem mirifice insequentem unica de cœlo uox (ut testatur Actuum caput nonum) ad Xp̃m deduxit, Ipse quoq; testatur se usq; ad tertium cælum. i. usq; ad ipsam ineffabilem trinitatem intuitiue contemplandam raptum extitisse/ut & ipsius Trinitatis/& omnium inde pendentium fidem firmissime stabiliret. Proponite & uobis Augustinum Affricanum Cagastensi urbe oriundum qui Christiane religionis oppugnator acerrimus Ambrosium Doctissimum Mediolani antistitem intuens disputantem/sacrum baptisma suscæpit e manibus eius dicentis. Te Deum laudamus ipsoq; Augustino respondente. Te dominum confitemur. Q uẽ bene/& optime confessus est in mille/& pluribus excellentiss. & eminẽtiss. uoluminibus/& potissimum in libris trinitatis/de fide ad petrum/ & retractationum. Accedit/& alterum non minoris efficatiæ argumentum, post Christi ueri Domini/dei/mediatoris/reparatoris/& redemptoris nostri/Natiuitatem/passionem/Resurrectionem/& ascensionem/ubi prisca illa inania/& uanissima emina/responsa/& oracula, Vbi Idolorum templa. Vbi uanissimi ritus. Vbi sacris iniciati/uel potius prophanis dehonesta

stati sacerdotes. Non hec omnia iam in uisceribus tetius humani generis insita/& stabilita/non inq̃ hec omnia tam facile credere potuissent/nisi fir missime/constantissime/ac indubitatissime ueritati(hoc est)orthodoxe fi dei catholice/& apostolice disciplinę, Cuius tu sacratiss. Pont. in terris Vi carius/& caput existis/ac una cum sacris Cardinibus/Pontificibus/sacer dotibus/catholicisq; principibus ipsam Christi ecclesiam militantem con stituis/sicut enim humanum corpus ex capite/ multisq; membris confici tur ad diuersa naturę munera obeunda/ita & ecclesia militans ex te San ctissimoq; Pont. tanq̃ capite/ceterisq; Christicolis tanq̃ membris integra tur/testante apostolo/sicut in uno corpore multa mẽbra habemus/ om nia autem membra non eundem actum habent/ita multi unum corpus sumus in Christo/& alibi/sicut enim corpus unum est/ & membra ha bet multa/ita Christus unus est/& in uno spiritu omnes nos in unuz cor pus baptizati sumus, siue Iudei, siue Gentiles, siue serui, siue liberi/& om nes in uno spiritu potati sumus, Huius aũt corporis/& ecclesiæ sub Chri sti uexillo militantis potestas/libera / amplissimaq; iurisditio & habenæ. T. S. sacratiss. Pont. sunt demandatæ / non quidem per internuntios siue prophetas/seu apostolos/uel sanctos alios, sed ab ipsa prima ueritate Iesu Christo uero domino/& deo nostro dicente Petro/ & in eo omnibus sũ mis Pont. Quodcunq; ligaueris super terram/ erit ligatum & in coelis/ quodcũq; solueris erit solutum. Et iterum/pasce agnos meos/ pasce oues meas. Sed quis pastus suauior. quis amabilior. qs decentior a tua sancti tate sacratiss. Pont. in mẽbra/& subditos tuos põt prouenire. q̃ unitas in credendo/credulitas in amando/amor in amplectendo/amplexus in per ficiendo/perfectio in contemplando catholica/apostolica/ diuina/ & san ctissima instituta/quibus iurgia remouebuntur/bella sedabuntur/ seditio nes/proditiones/periuria/sacrilegia/homicidia/usuræ/luxuriæ/ adulteria/ cæteraq; detestanda humani generis facinora euellentur/ destruentur, & in pacem/fidem/constantiam/fortitudinem/modestiam/ temperantiam/ liberalitatem/iustitiam/cæterasq; animi/& corporis uirtutes cõmutabun tur/hic est inq̃ pastus ille/qui nos uera Christi membra/non subdititia/ uigorosa/nõ inania, recta/non obliqua efficiet, Qui demum nos de mi litante deducet ad triumphantem ecclesiam/quam beatissimi nos / tam corpore/ q̃ animis in beatifica illa & Christi benedicti ueri Dei nostri in tuitiua uisione constituemus/ubi foelici æternitate/ & æterna foelicitate/ perfruemur. Verum Pater Sanctissime duo sunt/ quæ nos in militante

ecclesia potissimum perturbant/ & a triumphante retrahunt & deuiant/ Alterum dominandi cupiditas/luxuria/& ambitio/Alterum/& id pernitiosissimum hæresis/infidelitasq; utriq; debet. S.T. Debemus & nos omnes totis uiribus/toto mentis affectu occurrere/ ne uniuersalis ecclesiæ status deturpetur/dehonestetur/confundatur. Priori quidem optime consultum erit / si Concilium istud quo(te præsente pater Beatissime)/nihil est maius in terris decreuerit/imperauerit/ sanxerit / ut omnes principes finibus suis contenti magis ultra non progrediantur/uti possident possideāt Castra/Oppida/Vrbes/Regiones/quarum possessionem ipsa temporuȝ diuturnitas/nullo interim reclamante propriam fecit. Quæ uero ui/sæuissimis/& iniustissimis armis/in oculis maxime tuæ Sanctitatis diripuere/dilaniauere/reddant/restituant/sic dominandi cupiditas cessabit/sic sanguis innoxius puerorum & Innocentum non effundetur. Sic uirginum/ matronarum pudicarum(& proh scelus)etiam Deo dedicaturuȝ honos/ pudor/uirginitas/non corrumpetur/non uiolabitur/non postergabitur. Sic incendia/rapinæ/& uiolētiæ cessabunt. Sic deniq; Christianus Christiano/fidelis fideli/frater fratri non succensebit/non cōminabitur/non insidiabitur. Hæc sunt beatissime ac sacratissime Pontifex/ amplissimi/& sapientissimi patres quæ uobis/celeberrimo/augustissimoq; cōsessui uestro supplicant/quæ a uobis auxilium expostulēt/quæ quottidie sine intermissione proclamāt/succurre pater Sanctissime/succurre orthodoxa/& Apostolica fides/succurre inq̄ miseris/adiuua pusillanimes/refoue debiles/ Detineret me profecto istarum calamitatum prolixior commemoratio / nisi in dicendo mihi modus habendus esset/tum ne tanta tua audiendi facilitate uiderer abuti Pater beatissime/tum quia his maiora/potioraq; me expectant & uocant, quæ paucissimis/breuissimisq; absoluam. Officit nobis deinde alterum/& nos/uniuersalemq; ecclesiam / magnopere perturbat, heresis isidelitasq;. Hæresis ab electione dicta, teste diuo Hieronymo plures inducit ad eligendam disciplinam/quam meliorem existimant, Catholicam/& Apostolicam dimittentes/diuersos errores seminantes/ scysma interponentes/quid q̄ perniciosum/& detestabile reperiatur/ auctoritate/exemplis/ac ratione facile cōprobatur. Testis itaq; est Augustinus inquiens non dubito cathecuminum catholicum diuina charitate flagrātem heretico baptizato anteponere, Testis est & Diuus Bernardus asserens / plus nocere falsum catholicum q̄ si uerus appeat hereticus, Testis demū est doctissimus & sanctissimus pdecessor. T.S. Diuus Leo dicēsq;

Quid autem iniquius est. q̃ impia sapere/& sapientioribus doctioribusq; non credere: in hanc autem insipientiam cadunt quicunq; ad cognoscen dam ueritatem aliquo impediuntur obscuro non ad propheticas uoces/ apostolicas litteras/Euangelicas auctoritates/sed ad semetipsos recurrũt/ & ideo magistri erroris existunt/quia ueritatis discipuli non fuerunt/per lege Apostolum ad Corinth. Scissuras esse inter uos non laudo / & in fra/Deus temperauit corpus ut non sit scysma in corpore/ sed in idipsum pro inuicem sollicita sint membra. Et ad Thimoth. Siquis aliter dicet/& non acquiescit sanis sermonibus Domini Nostri Iesu Christi superbus est/nihil sciens/& languens circa questiones/& uerborum pugnas/& in fra prophana/& uaniloquia deuita/multum enim proficiunt ad impieta tem/& sermo eorũ ut cancer serpit/deinceps uanas & sine disciplina que stiones deuita/sciens quia generãt lites. Secundo loco exempla magis mo uentia sese nobis offerunt. Innocẽtius itaq; tertius Ottoni quarto a se pri mitus coronato/& de se/deq; Romanis ac uniuersali ecclesia pessime me rito Imperium abstulit. Honorius item tertius/Federicum secundum/ec clesiastica diuinaq; instituta peruertentem/anathemate notatum/Imperia li dignitate priuauit. Innocentius deinde quartus/Federicum tertium/ob eius insidias/ac Pontificum persecutionem Siciliæ/Apuliæq; regno/ac im perio exauctorauit. Bonifacius octauus Petro/& Iacobo Columneñ. Car dinalatum/Philyppo Gallorum Regnum ademit. Ioannes demum uige simus secundus/Ludouicum Bauariæ Ducem ecclesiæ rebellem / ac scy smaticum declarauit/sicuti suæ sanctitatis originales plumbatæ litteræ ad prædecessorem meum Spalateñ. Archipræsulem/ac penes me existentes apertissime demonstrant. Plurima alia scysmatis/ac(qui pœnas luerunt) scysmaticorum detestabilia exempla præterire me cogit ratio/quæ tertiũ sibi locum uendicauit. Scysma igitur ab animorum scissura/quæ obdura tas mentes/auersosq; animos ab uniuersalis ecclesiæ unitate seiungit/ ap pellari/nemo est qui ambigat/Vnitas uero ipsa nos/ hoc est / christicolas omnes in apostolica/atq; catholica ecclesia/ecclesiamq; ipsam catholicam & apostolicam in nobis spiritali quodam dilectionis uinculo unit/coniun git/confirmat. Ipsam autem Ecclesiæ unitatem sacri Doct. in duobus cõ sistere affirmarunt/primo in membrorum Ecclesiæ/ idest fidelium adin uicem cõmixtione/Secundo in eorundem ordine ad unum caput/Christi scilicet Vicarium. S.T. Sanctissime Iuli/iuxta Apostoli dictum ad Collo. inflatus sensu carnis suæ/& non tenens caput. Inde merito infertur ne

cessarioq3 concluditur scysmaticos illos appellari/qui Summo Pont. sub esse/membrisq3 ecclesiæ subiectis cõmunicare recusant/renuunt/inficiantur. Et quia iure humano/atq3 diuino sancitum est/ per ea quemq3 puniri debere/per quæ peccat. Ideo scysmaticorum peccato duplici duplex pœna debet infligi: altera/quia a fidelium cõmunione se abdicarunt/ merito excommunicari/idest esse extra fidelium consuetudinem declarari debẽt/ altera uero/quia ecclesiæ capiti/hoc est tuæ Sanctitati subdi recusant/omni Apostolico priuilegio/& Pontificio priuari promerentur. Quare Sacratiss. Pont. Sapientiss. Patres psequimini/euellite/de medio auferte hereticos/ac scysmaticos/manifestos/manifesta/acri:& seuerissima punitione/ocultos solerti/uigilanti/ac diligẽtissima indagatione/ne eueniat quod testatur Diuus Hierony.(& deus auertat) Arrius in Alexandria una scintilla fuit/sed quoniam statim oppressus non est/eius flamma per totum orbem populata est / resecandæ deniq3 sunt putridæ carnes / & scabiosa ouis a caulis repellenda/ne tota domus/massa/corpus/& pecora ardeant corrumpantur/putrescant/intereant. Infidelitatis postremo tres sunt species teste Diuo Tho. & ut eius uerbis utar / paganorum quæ grauis est/ Iudeorum quæ grauior/hereticorum quæ grauissima/cum hereticos præmiserim/ac deliberauerim/Iudeos dimittam/qui apostolicis/& prædecessorum. T. S. Gregorii/Alexandri/Clementis/& Inno. Decretis in sui obstinatione uiuere permittuntur in attestationem nostræ uerissime redemptionis/in perpetuam erroris sui detestationem/in exemplum deniq3 acerrimæ punitionis. Et ad id/quod magis urget/& me/immo omnes plurimum mouet/orationis nostræ finis se conuertit/dimittam plures barbaras nationes/quæ sui/ac parentum suorum culpa Christum uerum Deum/& redemptorem nostrum ignorantes/uarios/nephandosq3 ritus seruant/Dimittam Oriẽtales fere omnes/qui potius ferinis/q̃ humanis moribus uitam ducunt/& ad id quod ceruicibus nostris imminet / me conuertam. Sed equidem sine maximo dolore/ sine singultibus / sine lachrimis/nec memorari/nec cogitare/ne dum exprimere ualeo ĩmanissimam Turcarum rabiem/& potentiam/ Hi(ut optime nouit. S. T. Nostis & uos patres ampliss.) a centum octuaginta ferme annis/hoc est ab Ottomano primo usq3 ad Pacietem præsentem undecimum eorum Principem magnã Asiæ ptem & eã potiorẽ occupauere. Deinde Europe nõ minorem/cũ maxĩa Xpiani cruoris effusione usurparunt/dilaniarũt/lacerarũt/duobus impiis & duodecim regnis usurpatis / & qđ formidabile est/

Imperium suum Delmatiam/& Liburniam usq; dilatauere / a quo quidem loco ad Vrbes.T.S.Picentinas unius noctis spatio commodissime possunt transfretari/effrenata gens/immanissima/Xpiano nomini inimicissima. Suo enim sordidissimo Mahometto obsequm maximū se pstare putat/Christianos insequendo / dilaniando/ occidendo/ & ne recenseam calamitates ab eisdem retroactis temporibus nobis illatas / utpote uobis omnibus notas/considerate Patres præsentes erumnas Christifidelium/ in quos Turcæ crudelissime deseuiunt/Filios a complexu parentum/ infantes a matrum uberibus eripiunt/uxores in uirorum cōspectu uiolant/ uirgines e matrum amplexu in hostilem libidinē rapiunt/senes parentes tanq̄ inutiles in filiorum oculis trucidant/iuuenes sicuti boues aratro iungunt/& terram uomere uertere cogunt. Sed quid pluribus opus est/nulla in eis reperitur fœminei sexus reuerētia/nulla puerilis ætatis pietas/nulla senectutis miseratio. Hæc a me sacratiss. Pont. sapientiss. patres/ nō tāquam audita/uel lecta/sed certe uisa sunt repetita/uidi ego oculis propriis/uidi inq̄ eos usq; ad suburbia Archipræsulatus mei Spalateñ. & illius miserrimæ Vrbis Spalati depopulantes/omnia igni/ferroq; deuastātes/ & in miserabilem captiuitatem utriusq; sexus filios. T.S.& meos abducentes/uiderūt & hæc in Vrbibus suis duodecim suffraganei eiusdem. S.T.& mei. Adest & locupletissimus testis amplissimus / totius Vngariæ primus Archipræsul Strigonieñ. qui proximis his elapsis diebus intellecta īmanissima eorundem inuasione in nostrates Delmaciæ/Illiriæ/Croaciæ/Pānoniæ/immo totius religionis Christianæ statum amarissime deploratus est. Sæpe pater Sanctissime & sæpius ego (O me miserum / & infœlicem) diuinis officiis assistens coactus sum cappam / indumentaq; Pontificia dimittere/arma sumere/ad Vrbis portas percurrere/ afflictum populum Spalateñ. tua Apostolica Benignitate mihi demandatum solari/ animare/ & aduersus sanguinem nostrum sitientes assurgere / miserere itaq; Sanctissime pater & Domine/filiorum/ & seruorum tuorum/ Affer opem tam dura ferentibus. Redime de miserabili seruitute / quos Christus benedictus suo preciosissimo sanguine a perpetua morte liberauit. Misereamini & uos patres amplissimi/ nec uos tutos idcirco existimetis / quia mansionem fortasse procul a Turcis sortiti estis. Nemo enim tam remotus est/quin reperiri queat/ si uicinum qui ante uos proximus est igni in periculo dimiseritis dimissi eritis/& uos a uicinis/qui retro habitāt/tales nos eē oportet in alios/quales illos erga nos cupimus inuenire

Nolite Germani Gallorum auxilia sperare/ nisi & uos Vngaris / nec uos Galli Hispa. nisi Germanis opem feratis. Qua enim mensura mensi erittis/eadem remetietur & uobis. Nec putet. S. T. Pater Beatiss. Vosq; Patres ampliss. Turcas esse insuperabiles/uinci possunt/& sæpius uicti sunt. Multitudinem/qua potissimum uincunt/inermē ducunt confisi / pernicissimis equis / Adde plurimos eorum subditos esse Christianos/Christianamq; religionem ardenter amplecti. Qui anelantiore. T. S. aduentum/auxilium/redemptionem/& e miserabili seruitute liberationem expectant. Scio ego/& certissime mihi promitto (modo cæteri Principes non deficiant/prout deficere non debent/si ueri sunt Christiani/ ut cupiunt appellari) S. T. non deerit/quin tanto imminenti periculo / & præsentaneo morbo occurrat. Noui enim ego/imo totus orbis nouit sacratiss. Pont. animi tui Fidem/Fortitudinem/Sapientiam/Liberalitatem/ Magnitudinem. Qua tum in cæteris/tum in Dei Ecclesia Catholica & Apostolica defendenda/augenda/& conseruanda/ semper usus es. In hoc etiam defensionis genere q̄ necessario scio/& certissime uobis promitto sapientissimi patres/q̄. S. S. non maximus labor fidem / non formidolosum periculum fortitudinem/non deniq; expectata (quod absit) ægestas liberalitatem extinguere poterit / quin sanctitas sua humani generis maximam partem fide redimat/Fidei inimicos fortitudine expellat / Christi Ecclesiam liberalitate amplificet. Quare pientissime / & misericordissime Deus de excelso sancto tuo/angustias nostras aspice / nosti enim q̄ præter nominis tui gloriam/& dominici gregis salutē nil aliud quærit uox nostra. Memēto Domine Iesu Christe/q̄ Diuo Petro/& successoribus eius Regni cœlorum claues tradidisti/ecce adest Diui Petri successor Iulius auctoritate non minor Vicarius tuus/respice ad preces. S. S. & nostras/& exaudi nos de excelso solio tuo/ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum/cito anticipent nos misericordiæ tuæ. Adiuua nos Deus salutaris noster propter gloriam nominis tui/& propicius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Respice benignis oculis super populum tuum. Da fœlicem cursum cæptis nostris/ut tandem reformata/aucta/ & stabilita Ecclesia tua/Maiestati tuæ laudes gloriose cantemus. Tibi perpetue seruiamus/& omnis terra/una cum Vicario tuo patre/ & Domino Nostro Iulio summo/Sanctissimoq; Pont. adoret te/& nomini tuo psallat in sæcula seculorum. Amen.

SESSIO SECVNDA.

Die lunæ Septima supradicti mensis Maii/fuit secunda Sessio in supra dicto loco in qua fuerunt præsentes infrascripti Reuerendiss. Domini Cardinales/Patriarchæ/Archiepiscopi/Episcopi/Abbates/Magistri Generales ordinum. Oratores Princip\[u\]. & alii Illust. D\[n\]i uidelicet.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostien.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Iacobus Albanen.
Reuerendiss. Dominus Marcus prænestinus.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. D\[n\]s Thomas tituli sancti Martini in montibus Strigonien.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ Naneten.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agennen.
Reuerendiss. Dominus Xpophorus tituli sanctæ Praxedis Anglicus
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Sypontin.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitan.
Reuerendiss. Dominus Achilles tituli sancti Sixti Bononien.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabin. de Saulis.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori Senen.

Patriarchae & assistentes Pape.

Reuerend. pater Dominus Cæsar Alexandrinus.
Reuerend. pater Dominus Alphonsus Antiochenus.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Patracen. & Torcellan.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitan.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Iadren.
Reuerendus pater Dominus Federicus Salernitan.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachien.
Reuerendus pater Dominus Orlandus Nazareus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Vicentinus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Suessanus.

Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigeñ.
Reuerendus pater Dominus Ferdinandus Caietanus.

Reuerendus pater Dominus Laurentius Asculanus/Episcopus.
Vicecamerarius,& Gubernator Vrbis.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Franciscus Consañ.
Reuerendus pater Dominus Io.Iacobus Barĕñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Vincentius Seneñ.
Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Spalateñ.
Reuerendus pater Dominus Antonius Auinioneñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Anthimarieñ.
Reuerendus pater Dominus Mauricius Tuinieñ.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Crayneñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Noboniasieñ.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentiñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Caualliceñ.
Reuerendus pater Dominus Galesius Belluneñ.
Reuerendus pater Dominus Albertiñ.Pisaurieñ.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbieñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Caleneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Ortanus.
Reuerendus pater Dominus Latinus Vestanus.
Reuerendus pater Dominus Io.Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Galatius Sarsinateñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Senieñ.als Segninus.
Reuerendus pater Dominus Altobellus Polleñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nulliceñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Phapheñ.
Reuerendus pater Dominus Simon Ariminеñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricariceñ.
Reuerendus pater Dominus Alexius Malafiteñ.
Reuerendus pater Dominus Iosue Esculañ.
Reuerendus pater Dominus Thomas Ceruieñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Marianeñ.
Reuerendus pater Dominus Fráciscus Milopotenté.
Reuerendus pater Dominus Raphael Crapitaneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignaneñ.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vmbriaceñ.

Reuerendus pater Dñs Ferdinandus Balneoregien.
Reuerendus pater Dominus Petrus Algareñ.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardinus Castreñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Interaneñ.
Reuerendus pater Dominus Guillelmus Cononeñ.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Neocastreñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Tudeñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Lauppeñ.
Reuerendus pater Dominus Michael Monopolitañ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Aqueñ.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapollañ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Bouineñ.
Reuerendus pater Dominus Georgius Calueñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsicanus.
Reuerendus pater Dominus Lambertus Venosinus.
Reuerendus pater Dominus Simon Modrusieñ.
Reuerendus pater Dominus Io.antonius Anglionẽ.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Tarachineñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Franciscus Nolañ.
Reuerendus pater Dominus Corradus Astuneñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcineñ.
Reuerendus pater Dominus Michael Mordanieñ.
Reuerendus pater Dominus Guilelmus Licieñ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aretiñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soranus.
Reuerendus pater Dominus Tranquillus Pherentiñ.
Reuerend.pater Dominus Carolus Montis regalis.
Reuerend.pater Dominus Siluester Nigotineñ.
Reuerend.pater Dominus Gaspar Sanctæ Iustæ.
Reuerend.pater Dominus Marcus Vigeniñ.
Reuerend.pater Dominus Ferdinandus Scaleñ.
Reuerend.pater Dominus Antonius Vrbinateñ.
Reuerend.pater Dominus Raphael Grossetañ.
Reuerend.pater Dominus Matheus Betheleñ.
Reuerend.pater Dominus Petrus Namieñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Ciuitatis ducalis.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Antonius Abbas monasterii sancti Galgani ordinis Cisterneñ. Vulterrañ Diocesis.

Reuerend.pater Dominus Guillelmus Abbas monasterii beatæ Mariæ Britonis.

Magistri Generales ordinũ

Magister Thomas Generalis ordinis prædicatorum.
Magister Demetrius ordinis minorum. Vicarius.
Magister Egidius Generalis ordinis Heremitarum sancti Augustini.
Magister Bernardus Vicarius ordinis beatæ Mariæ de monte Carmello.

Constantinus Dux Macedoniæ.

Senator urbis.

Magnificus Dominus Petrus de Starcelupis Florentiñ.

Oratores.

Magnificus Dominus Hieronymus Vic. Orator Catholici Regis & Reginæ Hispaniarum.
Magnificus Dominus Franciscus Foscarus Eques Orator Serenissimi Ducis/& Illustriss. Dominii Venetorum.
Magnificus Dominus Antonius de Strocis Orator Florentinorum.

Illustr. Domini temporales.

Illustriss. Dominus Federicus Marchio Mantuañ.
Illust. Dominus Iulius de Ursinis.
Dominus Fabritius de Carreto/procurator ordinis sancti Ioãnis Ierosolimitan.
Dominus Sixtus de Ruuere/Prior Urbis. Miles ordinis sancti Ioã. Ierosolimitan.
Dominus Petrus Grimanus Prior de Ungaria miles ordinis sancti Ioannis Ierosolimitan.
Excellẽ. Iu. Utr. Doctor, Dominus Paulus de Capozuchiis/& Nobiles Dñi Iacobus de Fragapanibus / & Petrus Pauli de Vechus/ Urbis Almæ Conseruatores.

¶ Celebrata missa per Reuerendiss. in Xpo patrem Dominum Thomam tituli sancti Martini in Montibus / præsbyterum Cardinalem / facta Oratione per Reuerend. p. D. Thomam Caietanum ordinis prædicatorum Priorem Generalem ascendit ambonem Dominus Balthasar Turcdus Domini Nostri Papæ Secretarius/& legit quoddam mandatum Illustr. Enrici Regis Angliæ de confœderatione cum eodem Sanctissimo. D. N. Papa quo perlecto. R. pater. D. Thomas phedra præfectus Bibliothecæ Sanctissimi Domini Nostri Papæ/ac Concilii Secretarius ascendit ambonem & legit quoddam mandatum Catholici Ferdinandi regis Aragonum in personam Magnifici Domini Hieronymi de Vich ad interessendum & incorporandum/ac uniendum se Concilio Lateranen. cuius tenor talis est.

Mandatum Regis Hispanie.

ERDINANDVS DEI GRATIA Rex Aragonum Siciliæ, Citra & ultra farum Hierusalem/Valentie/Maioricarum/Sardiniæ/& Corsicæ, Comes Barchinonie, Dux Athenarum/& Neopotrie, Comes Rossiliōis/& Ceritaniæ/Marchio Oristani/ & Gotiani/nec non administrator/& Gubernator Regnoruз Castelle Regionis Granatæ &c. Pro Serenissima & potentissima Regina Ioanna filia nostra Charissima, Cuius personæ & bonorum curam gerimus. ¶ Vniuersis & singulis præsentiū seriem inspecturis notum facimus ꝙ licet nos cum primum intelleximus. Sanctissimum/ac Beatissimum Dominum Nostrum Iulium Diuina prouidentia Papam Secundum/pro defendenda. S.R.E. indiuisibili unitate/scismatum/ heresumqꝫ pullulatione secanda morum uniuersali reformatione & sanctissima contra infideles & sacrosanctæ fidei Catholicæ hostes obeunda Concilium Lateraneñ. Conuocasse proposuerimus/& tota mente ac totis uiribus nostris præfatæ Ecclesiæ/& Sūmi Pontificis monitionibus facere satis/ multo tamen acrius sollicitati sumus/posteaꝗ̄ Venerabilis & Dilectus noster Vtriusqꝫ Iu. Doctor Guillelmus Cacador causarum sacri palatii auditor/ & eiusdem Sanctitatis cappellanus & nuncius ad hoc specialiter destinatus ad nos & alios Xp̄ianos principes missus publice atqꝫ palam insinuauit dicti Sacri Lateraneñ. Concilii conuocationem/ & scismatici Pisani cōtinuationem ecclesiæ unicæ Romañ. scissuram & nauiculæ fluctuationeз quid in causa tam ardua prouidendum sit/quandoquidem tuitionem/ & propugnationem ecclesiæ/licet requisiti/ sponte tamen & gratuiter suscepimus/ne Dei optimi Max. honorem negligere uideremur, Profitemur enim nos filium eiusdem. S.R.E. matris nostræ deditissimuз proqꝫ eius honore/atqꝫ statu animam ponere paratissimum. Cum igitur præfata sacrosancta Romana Ecclesia innitatur / tam sanctum / tam salubre / atqꝫ laudabile propositum prosequi/atqꝫ perficere/ut sedes catholica non modo cōseruetur/& manuteneatur, sed etiam augeatur / & Mahomettana secta eneruet. Cuius rei nos impulsores/atqꝫ effectores Deo auctore semper extitimus/operæpretium arbitramur/ut ea omnia pro portione nos cōtingente præparemus quæ dicto sacro Lateraneñ. Concilio consentanea/ & oportuna fore uideant. Q ūa pp fideз/cōstantiam/sagacitatē/atqꝫ agi

bilium experimentum uri Magnifici & dilecti Consiliarii Hieronymi de Vich nri in Ro. curia oratoris haud paruifacientes/nõ tñ in pjudiciũ/nouatiõem/seu derogatiõem/quarũuis potestatũ p nos uobis hactenus tributaꝝ/sed illis potius addendo & accrescẽdo/cis qdem melioribus / ualidioribus & efficatioribus/uia/modo/iure & cã/quibus facere possumus/ & debemus/facimus/cõstituimus/creamus/ deputamus & solẽniter ordinamus nrm & dictæ Serenissimæ Ioãnæ Reginæ filiæ nostræ charissimæ/ueꝝ/certũ/legitimũ/& indubitatũ procuratorem/factorem/negociorũq; infrascriptoꝝ gestorem/ac nũcium specialem & generalem / ita q specialitas generalitati nõ deroget/nec ecõtra/uidelz. Vos eũdem Hieronymum de Vich Oratorem nostrum/licet absentem tanq̃ præsentem ad interessendum/uidelicet cõsentiendum/dissentiendum/pstãdum/ac fieri requirendum /pro nobis dictis nominibus/proq; dicta Serenissima Regina Ioãna filia nostra Carissima/regnisq; atq; dominiis & populis dictioni utriusq; nostrum subiectis/oĩa & singula quæ præparationi celebrationis dicti sacri Lateranẽ. Concilii oportuna/suffragantia/conducibilia/& conuenientia sint/& sine quibus illud cõmode celebrari nõ posset/ nec nõ dicti scismaticĩ/Perniciosi/Pisani Cõciliabuli impeditiua refragrãtia/& ad nullitatẽ in eo attẽptatoꝝ seu attẽptãdoꝝ tẽdẽtia/ne illud lõgius pcedat/ sz tanq̃ iniuria perperã & inique congregatum dissoluatur/& euanescat/ & perniciosissimum scisma fugetur & tollatur/ comparendumq; atq; interessendum dum tempus affuerit eisdem nominibus in dicto sacro Lateranẽ. Concilio/& in omnibus actis/& processu eiusdem/ ibiq; obedientiã debitam præfato Beatissimo Domino Nostro Papæ totiens quotiẽs opportunum fuerit prestandum & recensendum/confitendumq; atq; recognoscendum eundem Dominum Iulium Papam Secundum esse uerum unicum Canonicum & indubitatum pontificem/& Dominici gregis pastorem/& in eodem Sacro Lateranẽ. Concilio dicendum / proponendum/tractandum/uouendumq; dictis nominibus & utrouis eorum omnia & quæcunq; inchoationi/celebrationi/ continuationi/ & conclusioni dicti Sacri Lateranẽ. Concilii/& quæ in eo proponẽtur/& tractabũtur/ unioniq; & indiuiduitati dictæ. S. R. E. matris nostræ / & membrorum eius/nec non morum uniuersali reformationi / & dicti perniciosissimi scismatis nullitati/& extinctioni/fideiq; augumento & sanctissimæ/atq; Catholicæ lige nuper inite conseruationi & implemento/atq; prefate(tadiu est) a nobis optate icepteq; in hostes eiusdem fidei expeditioni necessaria/ seu etiam oportuna/& sine quibus ea commode fieri/seu perfici nequirent

& quonia multa eorum uerisimiliter in dies occurrere possunt que nobis ad presens minime occurrunt/exprimi & specificari ad ualiditatem actorum seu agendorum necessaria/& sine quorum expressione forte de iure non tenerent De quibus si noticiam/informationemq̄ haberemus ea omnia exprimere nō omitteremus prouidere uolen. ne ipsa expressio per nos presentibus non facta ullum incommodum tante rei propter loci distantiam pareret seu causaret uobis potestatem tribuimus ea omnia huic nostro mandato dictis nominibus & utrouis eorum de peritorum Consilio addendi/exprimendiq̄ per quoscunq̄ notarios/atq̄ tabelliones inde per uos requirendos secundum eorum stilum adiicienda/annotanda/ seu extendenda iuxta occurrentium qualitatem/& exigentiam negociorum & rerum/de quibus supra/Que omnia & singula per uos (ut pfertur) extendenda/& declaranda illam uim/illudq̄ robur habere uolumus quam haberent si per nos extensa & declarata presentibus extitissent/et pro omnibus et singulis supradictis quecunq̄ iuramenta de secreto seruando/ et alia nomine nostro et in animam nostram prestandi et subeūdi/omniaq̄ et quecunq̄ instrumen ta necessaria et oportuna cum pactis pactionibus/stipulationibus bonorum nostrorum et dicte Serenissime Regine filie nostre Charissime/obligationibus/renunciationibus/iuramētis/clausulis/et cautelis necessariis utilibus/seu etiam oportunis faciendi et seruandi/firmandi seu concedendi /generaliter et omnia alia peragendi que in predictis et circa predicta necessaria et utilia sint/seu etiam oportuna/etiam si talia forēt que mādatum spālius exigerent q̄ presentibus est insertum/et sine quibus ea fieri neqrēt/que nos dictis noībus faceremus/seu facere possemus si adessemus. Nos.n.supradcis noībus et utrouis eorum noī in et sup p̄dcis oībus et singulis cū suis inciden. depēdentibus/et emergētibus/ānexis/et cōnexis cōmittimus, atq̄ cōferimus uobis eidē procuratori nūcio et oratori nr̄o plenarias uices nr̄as cū oīmoda/et idefectura facultate/ratū/gratū/ ualidū/atq̄ firmū ppetuo habituri/qbus supra noībus totū id/et qcqd et q̄tū in p̄dictis et circa ea et quodlibet eorūdē procuratū et actū fuerit/siue gestū et nūq̄ reuocaturi sub bonorum et iuriū nr̄orum et dicte Sereniss. Regine Ioāne filie nr̄e charissime respectiue oīum hypotheca et sub oīs iuris et facti renūciatione ad hec necessaria pariter et cautela. In quorum fidē et testimoniū p̄ntes fieri iussimus/manu ppria subsignatas/sigilloq̄ nr̄o ipendēte munitas/Datū Burgis, Die sedo mensis Decemb. Anno a Natiuitate Dn̄i Millesimo Quingentesimo Vndecimo.

Yo el Rey

Dominus Rex mandauit mihi Michaeli Perez Dalmacan.

¶ Quo perlecto dictis orationibus & letaniis more solito/pstitaqꝫ solita & consueta obedientia per Cardinales & prelatos Sanctissimo Domino Nostro Papæ/& benedicto Concilio/cantatoqꝫ Euangelio per Reuerendissimum Dominum Ludouicum sanctæ Mariæ in Cosmedim Diaconum Cardinalem de Aragonia/quod incipit. Attendite a falsis prophetis, Idem Sanctissimus Dominus Noster incepit hymnum. Veni Creator &c. quo finito per Cantores. Reuerend. pater Dominus Bernardus Archiepiscopus Spalateñ. ascendit ambonem/& legit quãdam cedulam tenoris infrascripti.

Bulla secunde Sessionis Sa. generalis Concilij Lateranen.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam Sacro approbante Cõcilio, Cum inchoatã huius Sacri Lateraneñ. Cõcilii celebrationem/ad Dei laudem/uniuersalis Ecclesiæ pacem/fidelium unionem/scismatis & hereticum euersionem/morum reformationem/ac contra perfidos fidei hostes expeditionem altissimi dextera assistente prosequi intendamus/ut oium scismaticorum & pacis hostium latrantium canũ ora obtundantur/uniuersiqꝫ Xp̃i fideles ualeant a tam pestifero & uenenoso contagio se imaculatos seruare/in hac præsenti secunda Sessionẽ in Spiritu Sancto legitime congregata/indictionis/conuocationis/& publicationis/scismaticæ conuenticulæ/& asserti Conciliabuli Pisani ad scindendum & scandalizandum Ecclesiæ præfatæ unionem/emanatarum citationum/monitionum/Decretorum/absolutionum/sententiarum/actorum/legatorum/Creationum/obediẽtiarum/subtractionum/assertarum censurarum/appositionum/ipsiusqꝫ Conciliabuli translationis ad Mediolanum/uel Vercelleñ. Ciuitates/aut alia loca quæcũqꝫ omniumqꝫ & singulorum in dicto Conciliabulo gestorum & conclusorum reprobationes/damnationes/reuocationes/cassatiões/irritationes/& annullationes/per nos habita cum Venerabilibus fratribus nostris. S.R.E. Cardinalibus deliberatione matura/& de eorumdem fratrum Consilio/& unanimi consensu/ac ex certa sciẽtia/& de apo

stolicæ potestatis plenitudine per diuersas Nostras Litteras respecti-
ue / præsertim sub data Quintodecimo Kl[a]endas Augusti, Pontifica-
tus Nostri Anno Octauo / ac Tertio Nonas Decembris, & Idibus
Aprilis eiusdem Pontificatus, Anno Nono editas / factas / & ema-
natas / litterasq; ipsas cum Decretis declarationibus / inhibitionibus /
mandatis / hortationibus / monitionibus / interdictorum / ecclesiastico-
rum appositionibus / & aliis sententiis / censuris / & penis / tam a ca-
nonicis sanctionibus / q̃ a nobis, maxime in litteris indictionis huius
Sacri Vniuersalis Concilii / ac omnibus & singulis aliis clausulis in di-
ctis litteris contentis / quarum tenores / ac si de uerbo ad uerbum præ-
sentibus insererentur / pro expressis haberi uolumus / licet / ut firma / &
ualida / nulla alia confirmatione / aut approbatione egerent / ad abun-
dantiorem Cautelam / & ueritatis manifestationem / hoc Sacro ap-
probante Concilio / confirmamus / approbamus / & innouamus / il-
lasq; inuiolabiliter obseruari / uolumus / statuimus / & ordinamus / sup-
plentes omnes & singulos defectus si qui forsan interuenerint in eis-
dem. ¶ Nec non Conciliabulum præfatum / illiusq; translationem
& omnia & singula per ipsum Conciliabulum / illiq; assistentes / ad-
hærentes / fautores / & consentientes, directe / uel indirecte / quomo-
documq; / & qualitercunq; a die indictionis ipsius Conciliabuli / usq; in
præsentem diem / acta / facta / gesta / & prolata / ac in posterum gerenda /
agenda / facienda / & proferenda / etiam si talia sint uel fuerint / de quibus
specialis / specifica / expressa / ac indiuidua mentio habenda foret / illo-
rum tenores / & qualitates etiam pro expressis habentes / ut alia adul-
terina / & a ueritate deuiantia Concilia / & in eis gesta a iure / Sacrisq; Ca-
nonibus damnata / & reprobata fuerunt / damnamus / & reprobamus
ac prout sunt / nulla / irrita / & inania / nulliusq; roboris uel momenti
fuisse / & esse nunciamus / & quatenus opus sit / cassamus / irritamus /
& annullamus / ac pro cassis / irritis / & annullatis haberi uolumus.
¶ Et nihilominus hoc sacrum Concilium Ecomenicum / iuste / rationa-

biliter/ac ex ueris & legitimis causis/riteq; & recte indictum celebrari inceptum/oĩaq; & singula quæ in eo facta & gesta sunt/ & de cætero fiẽt/ ac gerentur/iusta/rationabilia/firma/& ualida fore/ac idem robur/eãdemq; uim/ptatem/auctoritatem/& firmitatem habere/& obtinere quæ alia cõcilia gñalia præsertim Lateraň. a sacris Canonibus approbata hẽnt/& obtinẽt/hoc eodem Sacro Cõcilio approbante decernimus/& declaramus. ❡ Insuperq; temporum dispositione æstiuisq; caloribus instatibus/ut cõmoditati & ualitudini plurorum consulatur/ultramontaniq; & trãsmarẽ existentes/qui hactenus ad hoc sacrũ Conciliũ uenire non potuerũt expectent/ propterq; alias iustas & rõnabiles causas præfato sacro Cõcilio notas & ab eo approbatas tertiam Sessionẽ cõtinuationis/celebrationis cõcilij pfati tertio nonas Nouemb. proxime futuri faciendam hoc pfato Sacro Cõcilio similiter approbante indicimus. ❡ Omnibusq; & singulis pfatis & aliis in eodem Cõcilio tunc existẽtiã Ro. Curia recedendi/ & pro eoꝝ uoluntate ubi eis placuerit morandi/dũmodo dicta tertio nõn. Nouembris in pfato Concilio Lateraneñ. cessante legitimo impedimento/de quo clare constet/sub pœnis in litteris indictionis ipsius Concilii & canonicis sanctionibus contra nõ accedentes ad Concilia indicta ꝓ incursu pñtes existant licentiam & facultatem pfato Sacro Concilio etiam approbãte cõcedimus & indulgimus. ❡ Nulli ergo oĩno hoium liceat hanc paginam nr̃æ cõtinuationis/approbationis/innouationis statuti/ ordinationis/suppletionis/diffinitionis/reprobationis/nũciationis/cassationis/irritationis/annullationis/uoluntatis/decreti/declarationis/indictionis/cõcessionis/ & indulti infringere/uel ei ausu temerario cõtraire. Siqs autẽ hoc attẽptare præsumpserit/indignationem oĩpotentis Dei/ac beatorum Petri & Pauli Apostoloꝝ eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ in publica Sessione in Lateraneñ. sacrosancta Basilica solẽniter celebrata Anno incarnationis Dominicæ. Millesimo. Q uingentesimo Duodecimo sexto Decimo Kł. Iunii/Pontificatus nostri Anno nono.

❡ Postmodum idem Reuerẽ. pater. D. Bernardus Archiepiscopus petiit ab omnibus an placeãt paternitatibus suis contenta in cedula/qui responderunt/& quilibet eorum respondit placere contenta in cedula super quibus omnibus magister Bernardus Mocharus procurator Concilii petiit fieri per protonotarios & notarios ad hoc deputatos publicum & publica instrumentum/seu instrumenta.

¶ Deinde Reuerend. pater Dominus Vincentius Carapha Archiepiscopus Neapolitanus procurator. Reuerend.p.D.Donati Episcopi Niscla ni ad interessendum Sacro Concilio dedit quoddam mandatum subscriptum per Dominum Iacobum Andream Parlatum Ciuem Neapolitañ. Notarium Curiæ Archiepiscopalis Neapolitañ.& Venerabilis uir Dominus Franciscus Infart sollicitator litterarum apostolicarum dedit mandatum Reuerēdi patris Domini Petri de Costa Episcopi Portugaleñ.dioc. publicum notarium in quo ipse Dominus Franciscus principaliter nominatur ad interessendum Sacro Concilio/& Reuerend.pater Dñs Io.Baptista Eps Caualiceñ.procurator.Reuerend.p.D. Hieronymi Palauicini Epi Alerieñ.dedit mandatum eiusdem ad interessendum dicto Concilio subscriptum per Dñm Luchinum de Belganderio Balauic Laicū Mariañeñ.publicū notariū & Sigiliatū Sigillo pfati Epi Alerieñ.ac Reuerēdi. pr.D.Gisbertus Eps Rapolañ.dedit mandatum pcurationis. Reuereñ. p.D.Io.Baptistæ Epi Phaneñ.subscriptum per Dñm Malatestam Thomasinum publicū notarium/& sigillatū sigillo dicti Epi, & Venerabilis uir Dñs Petrus Perini assertus procurator Reuereñ.p.D. Aynionis Epi Lausaneñ.dedit mādatum eiusdem ad Interessendum Cōcilio subscriptū per Dñm Perret & sigillatū sigillo dicti Dñi Epi,& Reuerendiss.in Xpo pr & Dñs.D.Achilles tituli sancti Sixti præsbyter Card.Boneñ.uulgariter nūcupatus dedit mādatum.R.D.Ioānis de sclusa Abbatis præmōstrateñ.ut totius ordinis Iudicis superioris & reformatoris generalis subscriptū per.D.Io.Ray Canonicum ecclesiæ collegiatæ sancti Quintini de sancto Quintino Nouioneñ.dioc.publicum notarium.

¶ Anno a Natiuitate Domini. Millesimo Quingentesimo duodecimo Indictione Quintadecima Pontificatus præfati Sanctissimi Domini Nostri Iulii papæ Secundi Anno Nono, Die ultima mensis Octobris, per Discretum Virum Bartholomeum de Mantua præfati Sanctissimi Domini Nostri papæ Cursorem affixæ fuerunt/& publicatæ in Basilicarum Principis Apostolorum de Vrbe & sancti Ioannis Lateraneñ.ualuis/seu portis/nec nō Cancellariæ Apostolicæ/& acie Campi floræ certæ litteræ prorogationis tertiæ Sessionis propter aduentum.Reueren.& Illust.Dñi Mathei electi Gurceñ.Serenissimi Maximiliani Electi Imperatoris Locūteneñ.usq; ad tertium diem mensis Decemb.proximæ futuri, prout in eisdem litteris continetur/quarum tenor sequitur.

Prorogatio Sessionis pp Aductum Curceň.

IVLIVS Episcopus Seruus seruorum Dei. Cupientes ingenti desiderio ad omnipotentis Dei gloriam/ plurimorumq; optimorum operum perfectionem alias inchoatam Sacri Lateraneň. Concilii celebrationem prosequi/in secunda Sessione in Spiritusancto legitime congregata/ut temporum in dispositione/ æstiuisq; caloribus instantibus cõmoditati & ualitudini prælatorum opportune consuleretur/ Vltromontaniq; & transmare existentes/qui hactenus ad Concilium huiusmodi uenire non poterant/expectarentur/ propterq; alias iustas & rationabiles causas dicto Concilio notas/& ab eo approbatas/tertiam Sessionem/cõtinuationĕ.celebrationĕ.prefatæ. Tertio Noň. Nouemb. proxime futuri faciendã sub data sexto decimo Klãs Iunii Põtificatus nostri Anno nono indiximus/sperãtes tunc Deo Duce/ac Christianorum Regum & Principum ope Italicis & exteris rebus pacatis prælatos præfatos tutis itineribus cum quiete ad ipsum Concilium uenturos/ nullumq; aliud impedimentum inesse/quo minus tertia Sessio huiusmodi die (ut præfertur indicta) haberi potuisset. Cum autem sator Zizaniæ instigante/& nõnullorum malignitate/qui Christianorum nomen in uanum recipere non formidant/bella atrocia/tam in Italia/q̃ extra eam uiguerunt,& uigeant/dictiq; prælati/ Germani/ Hispani/ Anglici/ Polloni /& alii propter hostium pericula tute adhuc accedere non potuerint. Nuper itemq; Venerabilis frater noster Matheus Eps Gurceň. Charissimi in Christo filii nostri Maximiliani Romanorum Regis in Imperatorem electi in tota Italia locumtenens generalis/& ad nos Orator destinatus prope Vrbem ad illam uenturus sit/cum quo multa grauia importantia/ & magni ponderis statum & quietem Ecclesiæ Principum Christianorum/& Italiæ concernentia/præsertim de pace inter ipsum Maximilianum Regem & Dilectum filium Leonardum Lauredanum Venetorum Ducem/ quam nobis cordi est/ componenda agenda sint, Ex quorum conclusione uniuersalem pacem/aliaq; innumerabilia bona ex eorum auctoritate / intermissione grauiora prioribus scandala damnaq; intollerabilia futura/dilationemq; indictæ Sessionis ad paucos dies/nedum præiudicium/sed utilitatem allaturam arbitramur/Ideirco ut sine perturbatione aliqua conti-

nuationi

nuationi celebrationi tam celeberrimi & necessarii Concilii insistere ualeamus/prælatisq; & Oratoribus Principum ad dictum Sacrum Cõcilium uenturis in itinere existentibus ut accepimus aliqua ulterior dilatio concedatur. Dictusq; Venerabilis frater Matheus Eps Gurceñ. Cæsareæ Maiestatis Locũtenens & Orator circa diem ipsam celebrationis tertiæ Sessionis/& forte ipsa die uel sequenti alma Vrbem est ingressurus/& de nostro mandato ob personam quam gerit/& representat honorifice excipiẽdũ & cum solitis cerimoniis/& Curiæ Ro. comitiua associandus/& ad nos deducendus/qui cum omni celeritate desiderare uidetur/expeditiõem negocio℞ sibi cõmissorum/ut infra paucos dies ex Vrbe recedere possit/habita super his cum Venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus deliberatione matura expressis/aliisq; iustis/& rationabilibus causis urgentibus de eorumdem Cardinalium Consilio unanimiq; consensu tertiam Sessionem continuatioñ/celebratioñ Concilii præfati ad tertium Noñ. Decembris. Similiter proxime futuri. Cæterisq; in Indictione Concilii & in secunda Sessione præfatis contentis firmis manentibus prorogamus/& Iudicibus præmissis/Cæteriq; contrariis, non obstantibus quibuscunq; prout semper desiderauimus/feliciter incepimus/& Domino adiuuante omnino perficere intendimus.

¶Placet & publicetur.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo Duodecimo Indictione Quintadecima: Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini Nostri Domini IVLII Diuina prouidentia Papæ Secũdi/Anno Nono ultima mensis Octobris præsentes suprascriptæ litteræ Sanctissimi Domini Nostri Papæ prout in eisdem continetur affixæ & publicatæ fuerunt in Basilicarum Principis Apostolorum de Vrbe & sancti Ioannis Lateraneñ. ualuis seu portis/necnon Cancellariæ Apostolicæ in acie Campi flore/& sic affixas per longum temporis spacium dimisi Copiam earumdem litterarum in locis suprascriptis affigi & affixam dimisi/per me Bartholomeum de Mantua, Sanctissimi Domini Nostri papæ Cursorem.

REVEREN. IN CHRISTO PATRI ET DOmino Domino Tho. Sancte Romane Ecclesie. tit. sancti Martini in Montibus Presbytero Card. Strigonien. Procurator ordinis Predicatorum. Seruus. S. D.

AD.xvii.Kls Iun.qui dies secundam Concilii Sessionem in ede prebuit Lateranen.cum alia habuimus illius solēnis & Sacratiss.lucis grata monumenta/tum illud maximum/ q tu eodem die ac loco Rome tum primum/ diuinas respublice peregisti/magna quidem apud deum/ ut credimus ob tuam uirtutem gratia /sed non minore apud homines/ob uirtutis opinionem/laude & existimatione/quanquam enim tuum nomen ubiq apud omnes probatum sit ac clarum/ Rome tamen apud bonos & graues clarissimum certe & probatiss.est. Eo itaq die quo de rerum summa grauiter constituendum erat. Conciliumq ipsum/patrum sententia/in aliud tempus differendum/cum rite a te & sancte misteria sanctiss. celebrata essent/tum pulpitum (ut scis) ascendit meus & totius predicantium ordinis generalis magister uir/tum religione & doctrina singulari/tum prestanti excellentia animi atq ingenii. Quod quidem quasi geometricam quandam uidetur habuisse rationem /ut ille sui ordinis primus secunde Sessionis Orationem pronunciauerit/ tu secūdi ordinis in Senatu princeps/primis in hac Vrbe mysteriis publice fueris initiatus. Verum cum hec ipsa Oratio diuina optimarum sententiarum & luculenta/digna a Sūmo Pont. iudicaretur/que in acta referretur/multiq illam boni uiri quotidie efflagitarent/operepretium fore duxi/si ego qui Predicatorum ordinis hieres sum/tandem Orationem priusquam ab aliis legeretur, tibi potissimum dedicarem. Feci igitur/& perquam libenter feci/ut & illa tui nominis inscriptione illustrata/ maiore autoritate in publicum prodiret/tantiq uiri presidio esset munitior/& mee erga te obseruantie ac uenerationis magnitudo/hoc primo testimonio tibi innotesceret. Sed & aptum uisum est/cum illius diei ceremonias coniunctim egissetis/ ut non separatim in ora hominum perueniretis. Quanquam tua uirtus & autoritas multo maioribus & grauioribus rebus celebritatem promerita est / Scimus enim tuus in Vrbem aduentus / quan-

tam spem lætitiamq; bonis omnibus attulerit / qui pacem quidem / & salutem continue optant / bellum autem diuturnum & infestum co-guntur sustinere. Subit namq; multos qui uirtutes amant / qui tuo exemplo crudelia bella abhorrent / qui Christiana fide infidelibus ar-mis infestissimi sunt / subit illos puto fastidium incredibile / cum uideant huiusce temporis scelera & ruinas. Quis enim non stomachetur / uacare Christianos intestinis dissensionibus pace toties attentata / nunquam ue-ro firmata / elapsamq; e manibus fuisse occasionem retinendæ Aphricæ / Greciæ / atq; Asiæ in libertatem & religionem uindicandæ / Ad quam Christianorum uecordiam ne forte putemus deum dormitare / omitto re-liqua quæ domestica sunt. Ecce nuper Turcharum rex senex / inualidus / & imperio / & pecunia / & exercitibus cessit / præter omnium opi. filio ætate ter-tio / iuueni ferocissimo / & Christiani sanguinis appetentissimo / qui ma-gno donatiuo Conciliatis sibi militum animis / aditisq; ad fœdus suum scythicis nationibus nihil non ausurus breui timetur. Iure hoc quidem optimo factum est / ut Christiani qui oblatam occasionem iustitiæ atq; laudis contempserunt / quiq; nuper recuperatam fere Aphricam / totam iterum canibus illis abripiendam deuorandamq; obiiciunt / iuste inquam factum est / ut ii quandoq; de præsenti suo imperio trepidare cogãtur / qui imperium Christi / nec amplificare student / nec defendere / quin illud po-tius & uitiis oppugnare / & labefactare dissensionibus non uerentur / sed de iis satis. Melius enim longe tu / q̃ ego / aut quisquam hæc nosti / & co-gitasti / quippe qui a puero acceptas contra Turchas inimicitias / & ab incunabulis susceptam satis. fidei tutelam & defensionem adhuc per-petuam retinuisti / proptereaq; in hanc Vrbem uenisti / ut pacatis uni-uersis / non solum iis partibus quæ fidei sunt consuleres / sed etiam illis quæ infidelitatem & discordiam alunt / uehementissime te opponeres. Sed redeo ad orationem / quæ mihi cum doctissima uidetur esse / tum ita largiter ampla / ut non tantum quæ præsentis Concilii sunt / sed omnium Conciliorum uim / autoritatem / rationemq; amplexa uideatur. Quam cum tua amplitudo benigno uultu acceperit / existimabimus magnum & illi ornamentum / & nostro ordini uniuerso ex tua beneuolentia ac-cessisse. Vale.

ORATIO REVEREN. PATRIS FRATRIS Thomæ Deuio Caietani/ Sacræ Theo. Profess. ac totius ordinis Prædicatorum Generalis Magistri/habita Romæ in Secunda Sessione Concilii Lateranẽ.xvii.Kl's Iunii. M.D.XII.

Vm animaduertam/ I V L I. II. Pont. Max. reliquas omnes ecclesiasticæ reip. cõsuetudines/actionesq/singulas esse singulis ecclesiæ partibus accõmodatas/ generales uero synodos uniuersalem ecclesiam penitus respicere eamq tanq̃ finem sibi pprium attendere/existimaui me facturum rem & utilem & omnibus gratam/ si hodierno die/primu; de ecclesia ipsa/deinde de synodis huius tpis/illarumq differentia ac diuersitate dicerem. Sed cum iis diebus ex hoc loco uiri doctiss. qui hoc oratorio munere magna cu; laude pfuncti sunt/ de iis fere rebus uerba grauiter sapienterq fecerint/ego qui ingenio illis/ & doctrina inferior sum/quo meis uiribus minus cõfido Pater sancte / eo humilius atq ppensius tuam humanitatem & clementiam mihi propitiam esse/& summisse oro/& suppliciter peto. Sed qm̃ nihil est/quod homo de semetipso sine auxilio opeq diuina possit polliceri/ad gloriosa; ipsam uirginem Dei matrem primum conuertam Orationem meam. Aue maria &c.

Vm Dilectus Xp̃i discipulus & euangelista multa nobis ex prophetica illa mysticaq uisiõe nũciare instituisset/ de Deo/de agno/ de Dei Agniq gloria/deq uenturis præteritisq tpibus ac rebus diuinitus retulit/atq is etiã Xp̃ianam Remp. & ecclesiam cõtemplatus/ in hunc modum ipse/aut per ipsum potius sanctus Spiritus locutus est: Vidi ciuitatem sanctam Ierusalem nouam descendentem de cælo. Magna pfecto & diuina maximaq insuper atq omnem humanæ rationis terminum exsuperantia Ioãnes uidit. Vidi inquit ciuitatem/ uidi sanctam / uidi Ierusalẽ/uidi illã nouã ac de cælo descẽdentem. Q uæ est ista ciuitas/quã Ioãnes uidit. Q uæ ẽ ista/quã magister discipulo. Xp̃s Ap̃lo/Sp̃us scũs euãgelistæ/ac uati figuris & allegoriis reuelauit. Certe ciuitas hæc Xp̃ianæ reip. Vrbs est/q̃ nõ uallo aliquo terreno/nõ caduco murorum meniũq ambitu cincta est/sed multitudine copiaq inumerabili clausa est/ac pmunita. Q uãq̃.n. huius mũdanæ sapiæ antistites/certo quedã & pscripto ciuiũ nũero ciuitates ɔstitui oporter arbitrati sint/ nimiãq & nimis late diffusa; multitudinẽ sũmouerit/necq iter cẽties cẽtena millia(ut ipi aiũt)cõmertiũ fieri posse ullũ existiauerit/ solũ tñ xp̃ianũ genus tãta tãq mirabili a deo

optimo maximo/cognationis/necessitudinis/societatisq; copula/deuinctum ac coniunctum est//ut in unitate maximam multitudinem/unius urbis ambitu spaciū ampliss.in una deniq; ciuitate totum terrarum orbem complectatur. Nam cum in condenda & constituenda qualibet ciuitate duo in primis requirantur. Primum/ut partibus suis omnibus ipsa constituatur Resp. Deinde/ut eæ partes inter sese ciuili amicitia quadam & consensione conspirent/licet cognoscere/quomodo priuatis publicisq; in rebus/ambabus iis partibus nostra hæc Christiana Ciuitas excellat. ꝙ enim ea partes omnes perfectiss. Reip. habeat atq; contineat/ea imprimis sacra/quæ sacramenta appellamus ostendunt/quæ tantæ sunt efficatiæ & uirtutis/partim ut hominum generationis matrimonio propagēt, partim Deo filios baptismate ut gignant/tum ut genitos communicatione corporis Christi alant & uegetent/deinde diuina chrysmatis uirtutē corroborent/ubi corroborauerint/potestate atq; autoritate ecclesiasticis ordinibus augeant/mox aliquo errore lapsos cōfessione restituant/ & postremo humanis culpis abluendis sancti olei unctione perungant. Præter hæc autem diuina & præclara munera/multa habet alia hæc ciuitas cumulatissime. Habet nanq; Apostolos/habet Euāgelistas/habet Prophetas/habet Pastores/Doctores/Martyres/habet sermones sciētiæ/sermones sapientiæ/genera linguarum/interprætationes sermonum/discretionem spirituum/gratiam sanitatum/fidem/uaticinia/miracula/& eam cælum claudendi/rursumq; aperiendi potestatem/ut quicquid in terris ligatum fuerit/quicquid soluerit deniq;/id continuo in cœlo dissolutum uel ligatum sit. Et q̄q̄ hæc magna maximaq; sint/satis tamen non fuit tot tantaq; ecclesiam habuisse/nisi & angelorum reuelationes/illuminationes/defensionesq; habuisset. Quibus omnibus actionis nostræ/contemplationisq; studia/non tueri modo/ac defendere/sed propensius etiam/& augere/& ornare/& perficere conatur. Ciuitas igitur hæc diuina illis reip. partibus illustratur/quibus nulla unq̄ alia/uel melioribus/uel ornatioribus illustrata est. ¶ ꝙ autē ciues ipsi arctius in hāc copulatiusq; q̄ in ciuili alia cōmunitate deuinciatur/uel hinc patet manifeste/ꝙ ii nō iam ciues sunt/aut aduenæ/sed ciues sanctorum/sed domestici dei/sed mēbra Xp̄i/& ita unius eiusdēq; mistici corporis mēbra/ut alii aliis & mēbra sint/& quemadmodum sunt/mutua sese cōmunicatione ac societate cōfoueant. Cum igitur hæc ciuitas ex pfectissimæ reip. partibus pfectiss. cōstituatur/ipsiusq; ciues interiore & cognatiore/q̄ omnes aliæ societates genere colligent/patet certe

hanc Vrbem aliis esse digniorem perfectiorem/ excellentiorem / ipsamq́ prestare omnibus honore decore/& quod maximum est/ humana beatitudine ac felicitate. Quanq́ enim cuiusuis ciuitatis proprium esse uideatur/ sufficienter ex se beneq; ac beate uiuere/nulla tamen alia/nisi hæc nostra hoc ipsum habere cumulate ac largiter potest/ sed ne imitari quidem. In aliis nanq; finis ciuilis amicitiæ & societatis est / optima inter se hominum coniunctio/in hac uero nostra/in qua heredes dei omnes/coheredes autem Christi sunt/ad Deum ipsum/ ut proprium Christiani generis finem cuncta referuntur. Hæc cum ita sint/recte Christi ecclesia/ non tam ciuitas ab Apostolo Christi q̃ ciuitas sancta a uiro Sanctiss. commemoratur. Id autem/patres / ut nunc uos alloquar / mox extrema oratione ad hunc summum Pont. caput omnium reuersurus/id inquam patres/ qua & ego quoq; ratione demonstrauero/queso intelligite. ¶ Sanctitas ipsa/ ut a diffinitione incipiamus/utq; Dionysio Ariopagytæ placet/immaculata/libera/perfectaq; munditia est. Proinde tametsi hec summis antiquorum nostrorumq; rationibus firmatum sit / in deo uniuersorum autore & gubernatore/omnium rerum naturas/excellentias/ dignitatesq; consistere. Deus tamen ipse præ iis omnibus propriam ita sibi uendicat sanctitatem/ut etiam summi philosophi/Dei substantiam/munditia & sanctitate definirent. Nam quom inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt/sempiternã quoq; eius uirtutem ac diuinitatem intellectu conspicerent / uellentq; Dei naturam & uoluntatem ac quicquid in Deo est unica aliisq; rebus incommunicabili proprietate exprimere / non uirtutis quidem / non diuinitatis/ aut reliquis tantæ maiestati consentaneis nominibus usi sunt/sed munditiæ & sanctitatis significationibus. Solam enim deitatis substantiam a totius potentiæ macula & labe liberam remotamq; esse perpendẽtes/ illãq; ob id esse dicentes actum purum/eandem certe ipsã; diffinitione hac mũdissimam esse sanctissimamq; dixerunt. Nec mirum si talis tantaq; sanctitas /tantum in mentibus hominũ; & numinis habuit & maiestatis/ quandoquidem intelligentiis etiam beatis/quas angelos dicimus/hymnum carmenq; Deo proprium constituat. Angeli nanq; atq; Archangeli Cherubin quoq; & Seraphin repetitis ingeminatisq; uocibus/sanctus/sanctus/ sanctus proclamant. Quo fit ut dei quoq; ciuitatem/ in qua magnus dominus est/deceat Sanctitudo. Atq; hanc partem/quæ paucis demonstrari potest/breuissime ostendam. Omnibus rebus/tum natura/tum arte cõstitutis/hoc principio attributum ingeneratumq; est/ut cum aliæ aliis iũs

gendæ sint/pari mutuaq; dispositione/ac similitudine conueniant. Hoc ipse formæ secundum materiæ recipientis merita distributæ testantur. Hoc ad propria/peculiariaq; munera obeūda/aptæ appositæq; nostrorum mēbrorum habitudines manifestant. Deniq; hoc confirmant innatæ materiis ipsis/ut ita dicam/patientiæ/quibus ipsæ res hominum artificio subiectæ obtemperant. Hæc namq; omnia & reliqua id genus/siue natura/siue arte componenda sint/nisi primum amica inter se consensione conueniāt/componi coniungiue non possunt. Cum igitur sanctitas & munditia propria Deo sit/illiq; conueniat maxime/cumq; coniungendas res ipsas abiles inter sese ad coniunctionem esse oporteat/nemini dubium est/puto ecclesiastica; ciuitatem/ quæ deo coniunctissima est/puram/mundam/sanctam / imaculatamq; existere. Veritate etenim prima qua confirmatur/ ac in qua fundatur & errorum omnium expers pura mente perseuerat/& dilectione perpetua/qua ipsa in Christo/& Christus in ipā manet usq; ad sæculi consumationem/ab omni uitiorum sorde & cōtagione remota est/ atq; ita uirtute bonitateq; pficitur ac uallatur/ut neq; mors/neq; uita/neq; instantia/neq; futura/neq; altitudo/neq; profundum/ neq; creatura alia/ illam possit a Christi amore separare. Recte igitur ciuitas hæc nostra quādoquidem omnium cælestium uirtutum præcipua a Deo pollet sanctitate/omnibus ea cæteris mundi dignitatibus/potestatibus/imperiis antecellit. ¶ Satis esse arbitror huius ciuitatis demonstratam sanctitatem / quæ ciuitas quia sancta est/iure optimo a sancto spiritu nomen illi impositum est præclariss. Is enim hanc sanctam ciuitatem Ierusalem appellauit. Q & profecto nomen ob hanc causam adepta est/q Ierusalem non modo pacem ipsam, sed ea etiam quæ pacis sunt innuere , sanctorum interpretatione tradatur. Tria igitur in hoc sunt. Nam & hoc Ierusalem / atq; pacis optimum est/& id uerum huius ciuitatis nomen/ & postremo huic ciuitati ita proprium/ut nulli præterea alteri uere cōuenire possit. Optimum certe est. Nam optima res pax est/adeoq; magna & diuina/ ut uniuersa creatura hanc appetere/& perq desiderare uideatur. Cum enim pax ipsa(Augustino teste)tranquillitas ordinis sit/& tranquillitas ordinis tunc sit/cū seclusis contrariis quibusq; ordo conquiescit/constat res omneis/siquidem naturaliter fines suos appetant/& impedimenta cuncta summouere contendant/pacem appetere/paciq; & quietis fructus ut adipiscatur summa ope laborare. ¶ Quod autem Ierusalem paciq; nomen uerum nostræ ciuitatis nomen sit is testis bonus est/qui dixit/& factus est in pace locus eius/

dei scilicet/qui & huiusce Vrbis fines pacem posuit/& tantam in ea uolu-it propagari abundantiam pacis / ut ciues ipsi non modo cum Deo pacis autore & principe/non modo inter se omnes pacem haberent/ sed singuli etiam pacis/tranquillitatisq; abundantia/& intelligendo in ueritate/ & appetendo in ipsa bonitate conqniescerent. Ea uero pax/hæc Vrbs Ierusalē hoc sanctissimum Dei/hominumq; domicilium/non quidem impiorum hominum est/qui quomodo non uera bona sectantur/ita nec ueram pacem inquirunt/sed illorum est patres/qui pacifici sunt/ qui pacis domum unanimes inhabitant/qui pacem his qui prope & his qui longe sunt annunciant/qui his ad quos diuertunt/pacem deferunt/& cum hospitio recepti non sunt/redeuntem ad se pacem ipsi recipiunt. Illorum est hæc sanctiss. Ierusalem/quæ ex uiuis lapidibus construitur/de qua Dauid loquitur & cuius portarum sere ac claustra a Domino confortantur. Hæc est illa Ierusalem/patres/in qua/sicut pauloante inter diuinas res perlectū est rex pacificus pacem relinquit nobis/pacem suam dat nobis/sed non quo modo huius mundi homines dant/ipse dat nobis. Ii enim pacem dant ut molestia careant/sed pax ibi uera non est/ubi nec uera concordia est/ nec corda hominum cōiuncta/sed disiuncta sunt. Ea autem pax quam Christus dat/& quæ in testamento pacis/& in Ierusalem inuenitur/ea est/ patres/amoris uinculum tranquillitas animi/simplicitas cordis/consortium diuinitatis. Quis unq̄ uidit uel audiuit talia. Quid fuit unq̄ tam singulare/tam nouum/tam inusitatum. Pax Christi non modo corda nostra/& nostras intelligentias custodit/sed omnem etiam & humanum & angelicum sensum exsuperat/omnisq; homo sanctus uocatur/qui scriptus/ & qui relictus/& qui residuus fuerit in Ierusalem. Hanc itaq; præclaram in mutatione mundi/rerum nouitatem/uidens Ioannes ciuitatem hanc/ nō solum sanctam/non solum Ierusalem/sed nouam etiam Ierusalem spiritu sancto dictante appellauit. Noua est enim. Nam qui in throno sedebat/ & qui de thesauro suo noua & uetera profert/noua in ea fecit omnia. Fecit namq; ut neq; languesceret/aut ueterasceret unq̄/neq; senio conficeretur. Ex quo fit/ut hæc longe sit origine/dignitate/ atq; autoritate eminentior Hebreorum sinagoga/quæ per antiquæ legis uetustatem cōsumpta/ cultum & noticiam ueri olimq; promissi dei filii solita pertinacia atq; animi obstinatione repudiauit. Nam cum in synagoga ipsa in hodiernū usq; diem uetus homo sit/uetus lex/uetus fermentum/pristina conuersatio/in nostra certe hac noua Ierusalem omnia noua sunt nouum cor/noua lex/

nouus homo/noua conspersio. Quae.n.maior nouitas esse pot/ q̄ deum hominem esse/& rursus hominem deum/eundemq; uerum Deu3 ac hominem/clauis confixum/spinis coronatum/& inumeris affectum contumeliis/non aliis ipsum armis q̄ cruce/q̄ morte/q̄ uulneribus/infernum uicisse/celos ascendisse/ad patris dexteram consedisse/ppterq; suum nomen ac legem trucidatos/& gloria/& honore/& foelicitate perpetua affecisse. Quid. q illius discipuli rudes/pauperes/abiecti/obscuriq; homines/cum uniuersus fere terrarum orbis/ignorantiae tenebris inuolueretur & erroribus ac superstitionibus sceleribusq; obtemperaret tot atq; tātis/ ut dęmones omnium gentium dominarentur/ac summopere ab hominibus colerentur/hunc tamen ipsum mundum imundum ii Xp̄i discipuli/ii ex infima plebe uiri/contra sinagogae pontifices/contra mundi Imperatores/contra humani generis hostes/contra leges/consuetudines/opiniones/ nō armis/non opibus/non ui aut ferro uicerunt/sed fide tantum spe/& charitate superarunt/purgauerunt/illuminarunt. Tam autem propria est nostrae ecclesiae diuina atq; sempiterna nouitas haec/ut nulla hominum aetas fuerit/nulla unq̄ ciuitas aut resp. quae non ab hac Christiana ecclesia cuncta acceperit/quae filiorum Dei adoptionis perpetuae existūt. Nam ut a Diuo Thoma praeclare scribitur/summum illud Dei beneficium / quod nostri gratiam appellant/& quo dei filii efficimur / id adeo noui testamenti est/ ut a mūdi creatione sancti/sanctaeq; omnes quatenus naturae diuinae participes fuerunt/catenus sub nouo testamento compraehendantur/ad qd ueteris omnia sunt referenda. ¶ Verum cum hoc fieri nequiuerit / ut excellens haec diuini humaniq; consortii nouitas ex terra/terrenisq; rebus oriretur/quod enim natum est ex carne caro est/& quod natum est ex spiritu/ spiritus est/par certe & consentaneum rationi fuit/ut de caelo ciuitas haec sancta & noua Ierusalem descenderet. Descendit nāq; de coelo Vrbs haec noua/cuius fundamenta/nec in poetarum figmentis / nec in humanae sapientiae persuasibilibus uerbis/neq; in cuiusuis mortalis aut creatae uoluntatis appetitu seu opinione iacta sunt/sed quae in montibus sanctis hoc est in patriarcharum figuris/in prophetarum testimoniis/ in praeconiis apostolorum/in suppliciis martyrum/in admirandis Christi operibus/in sanctorum proborumq; hominum purgatissimis mētibus in uirtutis deniq; & spiritus ostensione inconcussa ac firma perseuerant. Descendit autem de coelo non gressibus corporis/sed imitatione ac similitudine. Illius namq; exemplo/quae in caelis est reip. beatissimae huius quae in terris est regimē

constituit deus/ut illud non penes omneis/aut multos/ sed penes unum Christi Vicarium/ & dominici gregis pastorem consistat. Nam sicut in Ierusalem illa quæ in cælis est mater nostra/ unus tantum Dominus est Iesus Christus, ita in hac Ierusalem illius filia/quæ Christi sanguine irrigata & matris est illustrata splendoribus/unus tantum princeps est Vicarius Christi/& Pont. maximus/cui omnes descendẽtis Ierusalem ciues & incolæ non solum ut separatim singuli/sed etiam ut simul uniuersi obedire debent/quemadmodum qui in superna sunt Ierusalem sancti / cum singulatim/ tum uniuersæ/ diuisimq; ac simul omnes uni omnium creatori subsunt/parent/obtemperant. Vt uero præclarissima hæc sunt/ at dicet forte quis/cum iis temporibus duæ nobis ecclesiæ & duæ synodi proponantur/una Romana/ Pisana altera / utrum ambæ de cælo descenderunt. Alteram enim earum tantummodo descendisse necesse est/siquidem Christi sponsa una est. Sinite me hoc in loco patres respirare paulisper, nam quid a uobis in hac re constituendum sit/paucis dicam. ¶Q uinq; Christi ecclesiæ conditiones nobis (uti audistis) sanctus Euangelista proposuit. Illam enim in primis esse ciuitatem/deinde sanctã/Ierusalem postremum nouam esse/& de coelo postremo descendisse affirmauit. Illam igitur synodum & in terris ecclesiam militantem, quam de coelo credimus descendisse/consentaneam esse præscriptis conditionibus/& in coelo triumphantis ecclesiæ formulis proculdubio reperiemus. Eam uero quæ a supernorum imitatione prolapsa in preceps/ ab illis deflectit uiam / non utiq; de coelo descendisse quin potius ab inferis ascendisse iudicabimus. Hoc qñ ita se habet non descendit de coelo patres/ Pisana nuper patrum illorum ecclesia/non descendit de coelo infaustus ubiq; & inuisus coetus/ non tantum e coelo facinus/non descẽdit/inq̃/sed ruit. Q uamobrem/Q uia nõ obseruat ea quæ coeli sunt. Non imitatur quæ coelorum regni esse traduntur. At quare hoc rursus. Q uia prsus aliena est/a reuelatis apostolo conditionibus. Vt autem eas congruo ordine percurramus/quis uestrum putabit/patres/illum conuentum qui unius tantummodo nationis est/ si tamen unius est/& non dimidiatæ uel nullius potius gentis legitima coitio/ quis putabit illum/uniuersam coegisse synodum/eius ciuitatis/ ad quam fortitudo gentium uenit/ad quam multitudo maris conuertitur/ad quã omnes per circuitum orbis terrarum congregãtur/cuius minimus in mille est/& paruulus in gentem fortissimam. Tantum enim abest/ ut ecclesia illa pisana/uera dei ciuitas sit quantum abest/ut sancta & legitima sit/

tantumq; recedit a candore sanctitatis/q̃tum ad errorum sordes accedit/ accedit aũt plus tanto/q̃to magis & Petrũ ecclesiæ/& Papã Cõcilio/& suo cõciliabulo sũmum/uerum/certũq; Xp̃i uicariũ subiicere conat. Quod tñ nil aliud est mea sñia/q̃ naturæ ipsius rõnisq; ordinẽ puertere/& filios pr̃i & mẽbra capiti/pastoriq; ipsi suarum greges ouiũ p̃ficere. Sed & illud pspicuum est, Ierusalez nomen illi ecclesiæ nequaq̃ couenire/ ppea q nec pacẽ habet/nec ordinis tranq̃llitatem/qq; tã excellentem ecclesiæ ordinẽ subuertere cõnititur/utpotc/q̃ cõtra Romanã ecclesiã togata armataq; bella cõmouerit/quæq; ad quotcũq; diuerterit/nõ modo pacẽ illis nõ attulerit/ sed spem oẽm pacis funditus euerterit. Quæ singulatim oia cõmemorarẽ/ nisi intelligerẽ nimio ẽt plusq̃ uellẽ eẽ manifesta. Nõ igit Pisanorum synodus/ synodus Ierusalẽ est/sed ciuitas ac turris Babel potius/q̃ in terra Sennaar cõfusionẽ fecit/& cõcordiam ædificãtium disiecit. At dicẽt nõnulli/saltem unã ex multis/& quarta ex qnq; p̃scriptis cõditionibus Pisano cetui conueniet. Nouitas. s. Quid. n. tã nouũ & inusitatũ/ac mirabile est/ q̃ esse q conent efficere/ut miles duci/filius patri/dño seruus imperet/oues pastori/deniq; pedes & cætera mẽbra capiti. Fateor eqdem & ego quoq; noua hæc esse/sed tñ alia a prius ab illa sempiternæ sanctissimæq; ciuitatis nouitate. Multũ. n. inter hãc illamq; interest nouitatẽ. Nomen utrisq; cõe ẽ/ sed res & significatio diuersa. Hæc. n. Ierusalez nouitas a spũ sancto est/& æterna est. At illã Pisanã unica tñ obediẽtia & ecclesiæ pars tũc effecit/ cũ scismatis illius tpe tres ita maximi Põtifices hẽbant/ut nullus eorum aut certus qdez/aut absq; ambiguitate uerus Petri successor existimaretur. Hec itaq; nũc Pisana nouitas Cõstantiæ tũc ortũ habuit/& euanuit, Basileæ repullulauit/& explosa est/atq; iis ẽt tpibus/si uos uiri eritis ite ribit/quẽadmodũ sub Eugenio. iiii. Sũmo Max. huiusce sedis Pontifice repressa est. Neq;. n. de cælo descẽdit/atq; ob id diuturna nõ est/neq; unius principatũ amplectit/q & in illa triũphante ecclesia est & hãc militãtem conseruat/ quẽq; synodus Pisana amplecti deret/si e cælo descẽdisset/ & nũq̃ multitudinis regimini (uti facit) inni. Lõge igr ab hac Xp̃i Pisanorum ecclesia discrepat. Hæc. n. fideliũ est/illa cauillantiũ/hæc domesticorum dei/illa aberrãtiũ hæc Xp̃ianorum hostium/illa uero eorum/q Xp̃i uestẽ cõscindere/& a mystico Xp̃i corpe mystica Xp̃i mẽbra seiungere nõ uerent. Hẽtis/pr̃es/qd de Pisani synodo cõiter locutus sum. Hoc. n. uniuersi totis duotisq; aĩs optamus. Assequet aũt hoc te uolẽte teq; impante/si tu ipse/pr̃ sancte/oĩpotẽtis dei/ cuius uices in terris nõ solũ honore dignitatis/sed ẽt studio uolũtatis gere

te debes/si ipsius Dei/potẽtiam/pfectionem/sapiẽtiamq; imitaberis. Atq; ut in primis potẽtiam imiteris accingere/pr sancte gladio tuo/tuo inq; accingere/binos.n.habes/unũ tibi reliquisq; huius mũdi principibus cõe3/ alte3 tibi ppriũ/atq; ita tuũ/ut illũ alius nemo nisi a te hẽre possit. Hoc itaq; gladio tuo/q ecclesiasticæ potestatis est accingere potẽtissime/& accingere sup femur tuũ/id est sup uniuersas humani generis ptãtes. Cũq; accinctus fueris/tũ intende contra errores/cõtra hereses/contra dissensiones/deniq; contra inferni portas/erro3 heresum/ & dissensionũ autores. Nec intẽde solũ/sed ẽt pcede & regna, Procede i primis, & pspere pcede/ gẽtes q̃ bella uolũt dissipãdo/tũ regna sacerdos & rex/q̃ pacis sũt cogitãdo/ingrendo/psequẽdo. Is nãq; idẽ quẽ imitari debes/& rex regũ est/pacisq; princeps/& dñs dominãtium/rexq; pacificus. Hãc aũt sũmam potẽtiam tuã/diuina pfectio comitet. Perfectio hæc misericordia est/qua pr ille cælestis & pfectus/solẽ suũ oriri facit sup bonos & malos/ pluitq; sup iustos ac petõres. Nã si tãta ubiq; misericordia pstabis/ut nõ mõ amicos sed inimicos ẽt ac hostes ad tui nõis reuerẽtiam/ad aplicæ sedis cultũ/ ad Xpi ecclie unitatẽ/ad huius Cõcilii manifestã pfessionẽ uenire cõpellas/ recte pr scẽ/dei pfectiõem imitaberis humano more. Nulla.n.de uirtutibus oĩbus nec admirabilior nec excellẽtior misericordia est / nulla magis principi ppria/nulla potẽtiæ sũmæ cognata magis atq; amica est. Hæc te præ regibus terre excellẽtissimũ/hæc te uniuersis populus adorãdũ/deoq; ssup te & gratũ & amicũ & simillimũ reddet. Ve3 cu3 multos multa3 natiõum gẽtiũmq; uiros clarissimos p dei tuãq; misericordiã/ad hãc synodũ uẽturos accessurosq; existimemus/una se tibi ad hãc rẽ offert diuina sapiã/q̃ a fine ad finẽ fortiter attigit/& dispõit oĩa suauiter. Huius nup exẽplo a fine ad finẽ tũ attigisti fortiter/pr scẽ/cũ in dicto Cõcilio hoc atq; ĩchoato uniuersos ad bñ de xpianã rep. sperãdũ excitasti. Dispones aũt suauiter/ puidẽdo sapiẽter/ne uocati a te iuste q̃ri possint, se ut par erat in re tãta expectatos nõ fuisse. Q uare postq̃ hodierno die/qđ bonũ, faustũ felixq; sit de singulis q̃ ad huiusce scissimæ synodi oseruatiõe3 & statũ spectare uidebũt cõstitutũ fuerit/tũ de iis quoq; cõstituãt natõibus/q̃ quom itellexerint Romæ & a Ro. Pont. Cõciliũ synodũq; hẽri & desiderari sed atq; expectari/cũcte pculdubio nobiscũ una ad xpiane religiõis disciplinã ad aplice autoritatis maiestatẽ/ad cõem fidelis ppli salutẽ/ ad labẽtiũ re3 restitutiõe3/ad totius ptereа ecclie defensionẽ & rẽ couertẽt. Sic nãq; hoc sacrosctm Cõciliũ i cælũ ascẽdet/cũ catholica ecclia quã refert/& q̃ Ioã.ci uitatẽ eẽ/scã3 eẽ/Ihle3 nouãq; eẽ/atq; de cælo descẽdisse cõtemplatus ẽ;

Dixi.

SESSIO TERTIA.

¶ In hac Sessione Reuerendus & Illust. Dominus Matheus Episcopus Gurcen. & Princeps Imperii dedit mandatum Inuictissimi Principis Maximiliani Electi Imperatoris.

ANno & indictione quibus supra Pontificatus præfati Sanctissimi Domini Nostri Domini IVLII Papæ Secundi Anno Decimo: Die uero Veneris Tertia mensis Decembris fuit celebrata Tertia Sessio Concilii Generalis in Basilica Lateranen. præsente præfato Sanctissimo Domino Nostro / in qua fuerunt præsentes Reuerendiss. Domini Cardinales / Patriarchæ / Archiepiscopi / Episcopi / Abbates / Magistri Generales ordinum, Oratores Principum / & alii Illust. Domini uidelicet.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostien.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Iacobus Albanen.
Reuerendiss. Dominus Franciscus Sabinen.
Reuerendiss. Dominus Marcus prænestinus.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dñs Thomas tituli sancti Martini in montibus Strigonien.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ Nanneten.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agennen.
Reuerendiss. Dominus Xpophorus tituli sanctæ Praxedis Anglicus
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Syponun.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitan.
Reuerendiss. Dominus Achilles tituli sancti Sixti Bononien.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabin. de Saulis.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin / de Aragonia;
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in Porticu de Cornelius.

Patriarchae & assistentes Pape.

Reuerend. pater Dominus Cæsar Alexandrinus.
Reuerend. pater Dominus Alphonsus Antiochenus.

Reuerendus pater Dominus Stephanus Patraceñ.& Torcellañ.
Reuerendus pater Dominus Leonardus Spalateñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitañ.
Reuerendus pater Dominus Federicus Salernitañ.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachieñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Iadreñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Vicentinus.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigeñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Suessanus.
Reuerendus pater Dominus Ferdinandus Caietanus.
Reuerend.p.D.Hercules Augusteñ. Eps,& Illustr.Dñi Ducis Sabaudiæ Orator.

Reuerendus pater Dominus Laurentius montis regalis/Episcopus.
& Gubernator Vrbis.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Ieremias Crayneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Consañ.
Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosieñ.
Reuerendus pater Dominus Rainaldus Ragusiñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Noboniasieñ.
Reuerend.p.Dominus Robertus Regñ.
Reuerend.p.D.Georgius Nazareus.
Reuerend.pater Dominus Io.Maria Sypontiñ.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Lucas Fulginateñ.
Reuerendus pater Dominus Siluester Vigornieñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentiñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nulliteñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Spoletañ.
Reuerendus pater Dominus Guillelmus Cortoneñ.
Reuerend.pater Dominus Basilius Tudertiñ.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Adrieñ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.
Reuerendus pater Dominus Alexius Malfiteñ.
Reuerendus pater Dñs Ferdinandus Balneoregieñ
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Algareñ.
Reuerend.pater Dominus Io. Tuden.
Reuerenduspater Dominus Alexander Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignaneñ.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapolañ.
Reuerenduspater Dominus Simon Modrusieñ.

Reuerendus pater Dominus Corradus Astunen̄.
Reuerend.pater Dominus Antonius Iacobus Camerinen.
Reuerend.pater Dominus Bartholomeus Monus uiridis.
Reuerendus pater Dominus Lambertus Venosinus.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Anglionē.
Reuerendus pater Dominus Ioānes Anrainen̄.
Reuerendus pater Dominus Baptista Aquinatē.
Reuerend.pater Dominus Antonius Vrbinaten̄.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aretin̄.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soranus.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Pergamen̄.
Reuerendus pater Dominus Ioānes Eluen.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Sagonen̄.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Simen̄.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculan̄.
Reuerendus pater Dominus Petrus Forliuien̄.
Reuerendus pater Dominus Lucas Gaurdien.
Reuerendus pater Dominus Andreas Aulcren̄.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcinen̄.
Reuerendus pater Dominus Laurus Vestanus.
Reuerendus pater Dominus Andreas Literen.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricaricen̄.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Nicien̄.
Reuerend.dater Dominus Ioānes Bouinen.
Reuerendus pater Dominus Bernardinus Policastren̄.
Reuerend.pater Dominus Dominicus Imolen.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Bellicen̄.
Reuerend.pater Dominus Bartholomeus Agien̄.
Reuerend.pater Dominus Paulus Lucerien.
Reuerendus pater Dominus Albertin̄.Pisaurien̄.
Reuerend.pater Dominus Petrus Narnien̄.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Marianen̄.
Reuerend.pater Dominus Andreas Alben.
Reuerend.pater Dominus Scharamutia Cuman.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Nolen̄.
Reuerendus pater Dominus Bernardinus Castren̄.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vmbriacen̄.
Reuerend.pater Dominus Io.Dominicus Terdonen.
Reuerend.pater Dominus Hugo Regien.
Reuerend.pater Dominus Iacobus Fauentin.
Reuerendus pater Dominus Galesius Bellunen̄.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Vulterran̄.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Bidriem
Reuerendus pater Dominus Marinus Ceueten̄.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Caualhcen̄.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbien̄.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Ortanus.

Reuerend.pater Dominus Iacobus Ciuitatis Ducalis.
Reuerendus pater Dominus Io. Aquilanus.
Reuerend.pater Dominus Aloysius Parentiň.
Reuerendus pater Dominus Albertus Vilueň.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Phapheň.
Reuerendus pater Dominus Simon Arimineň.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Floremondus Abbas monasterii sancti Gregorii de Vrbe ordinis sancti Benedicti.
Reuerend.pater Dominus Guillelmus Abbas monasterii beatæ Mariæ Britoň.

Magistri Generales ordinū

Magister Thomas Generalis ordinis prædicatorum.
Magister Egidius Generalis ordinis Heremitarum.
Magister Bernardinus Vicarius Carmelitarum.
Magister Angelus beatæ Mariæ Seruorum.

Locūtenens Maximiliani.

Reuerend.& Illust. Dominus Matheus Eṗs Gurceň. Serenissimi Domini Maximiliani electi Imperatoris.

Oratores & Senator vrbis.

Illustr.Dominus Albertus de Carpi dicti Maximiliani Orator.
Magnificus Dominus Petrus de Starcelupis Florentiň. Senator Vrbis.
Magnificus Dominus Hieronymus Vic Orator Catholici Regis Hispaniarum.
Magnifici Dñs Iacobus de Saluiatis / & Matheus de Strocis Dñi Floreň. Oratores/ac Parmeň. Oratores.

Illustr. Domini temporales.

Illust. Dominus Federicus Marchio Mantuaň.
Dominus Nicolaus de Ruuere.
Illust. Dominus Iulius. de Vrsinis,& alii Illust. Dñi de Vrsinis.

¶ Celebrata missa per Reuerendū. Dñm Marcū Eṗm pnestiň. Car. Senogalieň. & facta Oṙone p Reuerē. pr̄em. Dñm Alexiū Eṗm Melfiteň. Cantatis letanus/ & alus oṙonibus/ & cantato Hym. Veni Creator spūs/ ut moris est Cantatoq; Euāgelio p Reuerend. Dñm Ludouicū scē Mariæ in Cosmedim Diaconū Card. de Aragonia qd incipit. Ego sum pastor bonus &c. Reuerend. D. Thomas phædra Secretarius Cōcilii ascēdit Ambonē & legit quoddā mādatū pcuratiōis Serenis.& inuictissimi Principis Maximiliani Electi Impatoris dat. p supradictū Dñm Matheū Gurcen. Eṗm Locumtenen. Cuius tenor sequitur & est talis.

Mandatum Maximiliani.

AXIMILIANVS Diuina fauente Clementia Electus Romanoꝝ Impator semper Augustus/ac Germaniæ Hungariæ Dalmatiæ Croatiæ &c. Rex Archidux Austriæ/Dux Burgundiæ Barbantiæ &c. Comes Palatinus &c. ¶ Recognoscimus & tenore pñtium notum esse uolumus uniuersis. Cum impñtiaꝝ nos destinamus/in Italiã & ad Vrbem Venerabilẽ Matheũ Epm Gurceñ. Principem Consiliarium & locũtenentem nřm Gñalem in Italia deuotũ Dilectum pro qbusdam rebus nřis ibi faciendis. Iccirco nos de eius dexteritate/ingenio atqꝫ reꝝ gerendaꝝ peritia plurimum confisi/ motu proprio/ & ex certa sciã/ac aĩo deliberato fecimus/cõstituimus/creauimus/& ordinauimus/ac tenore pñtium facimus/constituimus/creamus/ & solẽniter ordinamus pfatum Gurceñ. Principem/& locũteneñ. nřm procuratorẽ/ actorẽ/ac negocioꝝ nřoꝝ gestorem spãlem oĩ meliori modo/uia/iure & forma & ordine/qbus melius & ualidius de iure possumus/& debemus/ ad comparendum pro nobis & noĩe nostro in Synodo/seu Concilio lateraneñ. superiori p Sanctissimũ in Xp̃o prẽꝫ &.D. Dñm IVLIVM II. Sacrosanctæ Romañ. ac uniuersalis ecclesiæ sũmum Pontificẽ Dñm Nostrũ Sanctissimũ. de consensu sacri Reuerẽdiss. Dñoꝝ Card. Collegii indicto & denũtiato & illud approbañ. & psequeñ. & si & inqtum opus foret illud ad aliũ locum & aliud tp̃s transferẽdum etiã ex toto tolleñd. & extingueñ. necnõ reuocandũ/annullandũ/& irritandũ/& penitus delendũ oĩa & singula ea quæ p ecclesiam Gallicanã in Ciuitate Turonis eodẽ anno superiori fuerũt acta/conclusa & deliberata/& similiter ad reuocandum oĩa & singula mandata & procuratoria/siqua a nobis emanauerunt pro indictione Concilii Pisani qđ nõnulli Cardinales tunc indixerant/& idem Cõcilium Pisanum penitus tollendũ & extingueñ. Dantes & cõcedentes eidem Gurceñ. Principi locũtenenti & procuratori nřo plenam & amplam ptãtem gerendi & exercendi oĩa & singula in pmissis & circa ea necessaria/& oportuna iuxta dexteritatẽ suã put magis uidebitur expedire/necnõ ad faciẽdum oĩa alia & singula q̃ uerus & legitimus & indubitatus pcurator liberã & gñalem facultatem habẽs circa premissa facere posset/& quæ nosmet facere possemus si premissis personaliter interessemus/

etiam si talia forent/quæ mandatum exigerent magis speciale/ponẽtes di
ctum procuratorem nostrum quo ad premissa fataliter in locum nostrũ.
Insuper promittentes in uerbo nostro Cæsareo/& sub bona fide nostra
nos gratum & ratum habituros/quicquid p p̃fatum principẽ locũteneñ.
& procuratorem nostrum in præmissis & circa ea cum omnibus suis de
pendentibus emergentibus & cõnexis actum/dictum/transactum/con-
cordatum/seu conclusum fuerit/& nullo unq̃ tempore contrauenire/dire
cte/uel indirecte/aut quouis exquisito colore/uel causa/ de iure/ uel de fa-
cto etiam si de iure possemus/Supplẽtes præterea omnes & singulos de
fectus/tam iuris q̃ facti/qui in p̃missis aliquo modo poterunt euenire/p
mittẽtes.quoq; ut si forte mãdatum istud/ad aliqua per supradictum p-
curatorem nostrum tractanda & concludenda sufficiens nõ foret/q nos
omnia & singula huiusmodi tractata/& p supradeñ pcuratorẽ nr̃z sic cõ
clusa/rata/grata/& firma habebimus/& obseruabimus harum testimo-
nio litterarum sigilli nostri appensioñ.roboratarum. Datuz in ciuitate no
stra Imperiali Colonia. Die prima mensis Septemb. Anno Domini Mil-
lesimo Quingentesimo/Duodecimo Regnorum nostroꝝ Romañ. Vi
gesimo septimo/Hungariæ uero Vigesimo tertio.

Per Regem.

¶ Ad mandatum Cæsareæ maiestatis proprium. Quo perlecto surrexit præfatus Reuerend. & Illust. Dñs Matheus & legit quandam cedulam manu propria scriptam cuius tenor est talis.

¶ Cedula lecta per Gurcensem.

EGo uigore dicti mandati Cæsareæ maiestatis Clementiss. & inuictissimi Principis ad abolendum omne scisma quod in ecclesia Dei oriri posset & etiam pro executione capitulorum cõclusorum/coram Sanctissimo. D. N. reuoco quodcũq; mandatum qualiter-cũq; cõcessum cõciliabulo Pisano/& Procuratores quoscũq; qui in dicto Conciliabulo interuenerunt/& oĩa acta & agenda per illud Cõciliabulũ quæ de claro/irrita/& nulla noĩe prefatæ Cæsareæ maiestatis & adhæreo sacro & canonico Lateraneñ. concilio ecclesiam uniuersalem represen-tãte.rite & legitime congregato/declaro tamen etiam maiestatem Cæsa-ream nunquam dedisse mandatum ad præfatum conciliabulum.

¶ Et declaratione facta præfatus. D. Matheus Gurceñ. accessit cũ ea quã decuit Reuerentia ad p̄fatum. S. D. N. & deosculatus est pedes eiusdem Sanctissimi Domini Nostri/ comitante cum dicto Illustr. Dño Alberto de Carpi prefatæ Cæsareæ Maiestatis Oratore. Quibus peractis/ Magister Marianus de Cuccinis procurator fisci & prefati Concilii procurator petiit a Protonotariis & Notariis Concilii /publicum & publica fieri/ instrumentum/& instrumenta de omnibus supradictis &c.

¶ Deinde Discretus uir Petrus Mengiuar Sanctissimi. D. N. Cursor retulit coram p̄fato. S. D. N. se instañ. p̄fato magr̄o Mariano de Cuccinis Procuratore ad portas ipsius Concilii citasse/& monuisse oẽs & singulos p̄latos & alios/ tã ecclesiasticos/q̃ seculares qui in Cõcilio interesse cõsueuerunt ut comparerent ad interessendum sacrosancto Concilio / R̃n̄siõe facta/idem magister Marianus accusauit eorum contumaciam. Demum Reuerend. pater Dominus Petrus Grifus Episcopus Foroliuieñ. ascendit ambonem & legit quandam cedulam tenoris infrascripti.

Bulla Tertie Sessionis Sa. generalis Concilij Lateraň.

IVLIVS Episcopus Seruus seruorum Dei/ ad p̄petuam rei memoriam Sacro approbãte Concilio ad illius cuius p̄fecta sunt opa laudem & gl'iaȝ Sacrũ Lateraneñ. Cõcilium prosequentes/in hac tertia Sessione Sp̄ũsancto fauẽte legitime congregata quã alias Tertio Noñ. nouemb. proxime preteriti faciendaȝ in Secunda Sessione indixeramus/ & deinde de Venerabiliũ Frũm Nroȝ. S. R. E. Card. Consilio/ unanimiq; assensu in hodiernũ diem tenendam ex certis tunc expressis/ & aliis legitimis cãis/ pregauimus et idiximus codẽ Sacro Cõcilio pregatiõeȝ et indictiõeȝ hmõi ex cãis p̄fatis sibi notis approbãte post felicẽ/faustãq; Charissimi in Xp̄o filii Nri Maximiliani Romañ. Impatoris electi semp Augusti huic sacrosancto Lateraneñ. Cõcilio ueram adhæsionẽ et sincerã unionẽ oĩa & singula per damnationis alumnos Bernardinum Caruaial Guillelmũ Brizonet Renatũ de Pria & Federicũ de scĩõ Seuerino olim

Card.eorũq̃ fautores adherentes/cõplices & sequaces scismaticos hereti-cos & in suã ac alioꝝ perniciem debacãtes unitatem sanctæ matris eccle-siæ scindere satagentes in Conciliabulo Pisano Mediolani Lugduni/uel alibi quæcũq̃/quotcũq̃/& qualiacũq̃ fuerint etiam decimaꝝ impositio-nes in uniuerso regno Franciæ per eos factas quoꝝ tenores & qualitates ac si p̄ntibus de uerbo ad uerbũ/nõ aũt per clausulas gn̄ales insererentur pro expressis haberi uolumus usq̃ in presentem diẽ acta/gesta/& facta/ cõscripta & publicata seu ordinata & in futurũ forsitan gerenda/quis sint nulla/irrita/& inania & a nobis p̄fato Cõcilio sacro approbãte dãnata & reprobata fuerint potiori ꝑ cautela dãnationi & reprobationi hm̃oi inhe rendo eodem sacro Cõcilio approbante/dãnamus/reprobamus,& dete-stamur illaq̃ nulla/irrita & inania/nullius q̃ roboris/efficatiæ/effectus/uel momenti fuisse/& esse decernimus & declaramus. ¶ Necnõ lr̃as nostras ꝑ quas pp receptiones/fauores/adherentiã/& auxiliũ per regem Franciæ & nõnullos alios regni Franciæ p̄latos/officiales/nobiles/& Barones/sci smaticis & hereticis indicti Conciliabuli Pisañ.dãnati & reprobati ꝓsecu-tione notorie p̄stita Regnũ Franciæ/& p̄sertim Lugdunũ/Ducatu Bri-tãniæ excepto sub data uidel3 Romæ/apud sanctum Petrum Anno In-carnatiõis Dñicæ Millesimo Quingẽtesimo Duodecimo Idus Augusti/ Pontificatus Nostri Anno Nono de fratrum p̄dictoꝝ Cõsilio ecclesiasti-co subiecimus interdicto/nũdinasq̃ Lugduni fieri solitas in Lugduno ex tunc de cætero fieri inhibuimus/dictasq̃ nũdinas in ciuitate Gebennen̄. faciendas transtulimus/cũ decretis/declaratõibus/inhibitionibus oĩbusq̃ & singulis in eis cõtentis clausulis similiter sacro Concilio p̄dicto de illis plenariam noticiam habente ac approbante innouamus/regnumq̃ præ-fatum (ut præfertur) illiusq̃ ciuitates/terras/oppida/& loca quæcunq̃ huiusmodi interdicto subiicimus/ac ipsas nundinas ex Lugduno in Ciui tatem præfatam Gebennen̄.faciendas transferimus.Et ut sacrum hoc La teranen̄.Concilium ad finem uberrimẽ fertilitatis deducatur/aliaq̃ plura & grauia in hoc Sacro Lateranen̄. Concilio tractanda & discutienda ue niant ad dei omnipotentis laudem/& ecclesiæ uniuersalis exaltationem/ quartam Sessionem cõtinuationis/celebrationis ipsius quarto Idus p̄ntis mensis Decembris faciendam Sacro Concilio præfato omnia approbãtẽ indicimus. ¶ Nulli ergo omnino holum liceat hanc paginam nostræ ꝓ-secutiõis/uolũtatis/dãnatiõis/reprobatiõis/detestatiõis/decreti/declaratio nis/inouationis/interdicti/translationis & indictionis infringere/uel ei au

su temerario contraire. Siquis aũt hoc attemptare presumpserit/ indignationem oĩpotentis Dei/ac beatoꝝ Petri & Pauli Aplo꜖ eius se nouerit incursurum. Datũ Romae in publica Sessione/in Lateraň. sacrosancta Basilica solẽniter celebrata. Anno incarnationis Dñicae Millesimo Quingẽtesimo Duodecimo Tertio Noñ. Decemb. Põtificat. Nři Anno Decimo.

D. de Comitibus.

¶ Qua quidem cedula ut pmittitur perlecta. Idem Reuerẽd. pr̃ Petrus Eps petiit an placerent p̃nitatibus suis cõtenta in dicta cedula/ & oẽs & singuli responderũt placere cõtenta in dicta Cedula. Fuit insuper indicta quarta Sessio Quarto idus p̃ntis mensis/& haec fuerũt pro Tertia Sessione. Super quibus idem magister Marianus de Cuccinis procurator petiit instrumentum & instrumenta &c. & incapto per Sanctissimũ. D. N. glorioso hymnõ. Te Deum laudamus. Et capella prosequeñ. & usq; ad finem pducto Sanctissimus. D. N. cum Card. & aliis prelatis recessit & uenit ad sanctum Petrũ in palatiũ ap. in Vaticano.

IVLIO HVIVS NOMINIS SECVNDO PONtifi. Max. Alexius Episcopus Melfitanus affectiss. famulus. S. D. P. Perpetuamq; Foelicitatem.

NOn me praeterit Sapientiss. Pont. paruȝ pii minusq; grati erga Deum aĩ esse quicq̃ ex iis quae nobis cõtingunt/ alii cuipiã q̃ illi eiusq; abstruso iudicio tribuere. Propterea q̃ fortunaȝ & fatum appellant/aut nulla esse/ aut si qua sunt/ego qdem illi subiici sentio/tum q; syderibus tribuo/ q̃tum est qd nihil ex eius potẽtia detrahere possit. Verũ tñ & diuuȝ Augustinũ Diuinarũ humanarũq; reꝝ interpretem eminẽtissimũ cãs fortuitas nõ esse nullas/sed latentes asserere/ & mihi plurima & grauissima infortunia ab ipsis fere statim incunabulis accidisse/ecq; grauiora quo praeter oẽm spem opinioneq; incidere/sat scio. Quibus illud quoq; tanto magis annumerauerim/ q̃to nihil ego enixius curo q̃ ne qd a me/uel dicatur/uel fiat/qd tibi non placeat / iussus itaq; a te ut in tertia cui sacri apud Lateranum Concilii Sessione concionarer/nec ignarus maximi uocis & laterũ & eadẽ uel minori fortasse disciplinaꝝ īopia laborare nihil horum quo rem euitarem causatus sum/temerarium & non minus

stolidum arbitratus quicq̃ de iis tuo præcepto opponere quæ tibi quoq; nota esse uiderentur. Præterea quæ postea suasere ut rem iam præparatã & intermissam/sententia mutata resumerem / ꝙ & hæc ex ipsa oratione facile percipere poteris/& epistolæ ad diem ipsius concionis properanduꝫ est. Fuit hic tertio nonas Decembris/cum sol longissime a nobis recedẽs & nos obliquus respiciens dum paruam Hemisperii nostri partem am bit/dies breuissimos reddit/cumq; ad ea quæ in synodo agenda erant uix totus suffecturus uideretur/res uel potius necessitas ita tulit/ut eodem an te omnia Lateranum tibi e uaticano eundum esset. Perproperandi igitur curam/magna ex parte somno excusso/nos fere ante Lucanos prestolan di prosequendiq; tui gratia uaticanum deduxit/ ubi anteq̃ exires tanta uis imbris procellosi inhorruit/ut diuturnam serenitatem / quæ nobis ociosis præcesserat iter facturis resarcire uelle sibi uideretur. Existi tamen/ que tua constantia est/& procella paulisper cessante totum fere iter pluuiosum ꝑ fecimus. Itaq; membra que natura tegi non patitur, aqua, uento / & anni tempore gelida/cætera uestibus prelongis & madefactis grauata erãt/his maxime impeditos mulis descendentes cænum excepit/ ex cæno sitibun dos/famelicos/fessos/madidos/implicitos/cenulentos/ & somnulentos/ ædeꝫ uastissima nulla testudine/sed tignis tecta/& crebris transennis/per quas magnæ naues transmitti possent/patentissima/eadem multitudinis hominum & murmuris/strepitus/ac lamentorum ex incõmodis orienti um/algorisq; plena. Sic affecto misero mihi & innata/quod dixi/uocis & corporis imbecillitate laboranti/a tot incõmodis circumuento/uento/ im bre/procella crepitantibus/& murmure tecto & transennis templi uerba intercepturis concionandum erat. Insuper suggestum ascendi sicut e regio ne trãsennarum altissimarum/ac latissimarum. Sic a te/ad quem labores meos & uerba direxeram/longe/iussu quidem tuo/ ante inceptam syno dum positũ/quo magis moltitudinis/auditui q̃ tuo cõsuleretur. Omitto ꝙ quidam ad suum cõmodum cũcta trahentes/ita tũc quoq; ad redden dum deo & iustitiæ debitum se difficiles durosq; ꝓstitere, ut sicut te mul tosq; ex patribus ꝑ totam fere Sessionem sollicitos ac suspensos tenuere/ ita me quoq; in actionis medio turbabundi uiderent. Super his mitra ca put/par eius hyberna isula tecti capax/sic angebat/ut nõ magis nuperri me simul omnes in itinere sub imbre ad Lateranum q̃ ego tunc sub illa ad orationis calcem properarem. Sed sicut quondam toti Græcie belli ita tunc mihi huius mali Paris causa erat. His ergo tot simul factum

est/quo℞ uel unũ suppetiisset/ut nec tu/nec pars maxĩa Sacri Senatus & patrum audire me quiuerit. Quãobrem haec mihi postea singula me moria repetenti/nec diiudicare queunti quis minus fecerim satis/illis neq́ bus ita me affectum & properantem locus audire permisit/ an quibus id ex parte uel omnino negauit/expedire uisum est / magnis etiam uiris id suadentibus/& amicis flagitantibus/ut institutum transgrederer/ & orationem impressoribus darem/quo & omnibus qui affuerant hac saltem ratione facerem satis/& longe pluribus tacendo prodessem q̃ dicendo ꝓfueram. Si tamen ea sit/ut quod eius initio maxime optaui/aliquibus cõferre possit. Tua beatitudo si id ei cumulus & magnitudo cogitationum/ ac rerum agendarum permiserit.ita leget / ut omnem fructum laborum meorum in eo maxime uersari existimet/ut a te uno probentur.

ALEXII EPISCOPI MALFITANI ORATIO quam habuit in tertia Sessione Sacri Lateranensis Concilii Iussu IVLII .II. Pont. Max.

Axime uellem atq; optarem a Domino IESV Christo in cuius nomine(ut par est credere)te Duce Beatissime pater/hic sacer Senatus/ praeclarus pro caesar / insignes Reguli Caesaris Regum & aliorum Principum Oratores/ornatissimi praesules, & caeteri qui adsunt humanissimi uiri/huc hodie conuenere/ut eadem sinceritate pietateq; mentis qua ego erga Beatitudinem tuam/uniuersam ecclesiaʒ & horum singulos sum uerba facturus/omnes praesentes atq; absentes/ quibus celebrande Synodi onus incumbit/rem tam salubrẽ/& per necessariam agendam suscipiant/suo tpe agant/ & ad finem perducant. Mihi uero post annos octo & quadraginta/ quibus maxima ex parte in hac aulica luce/in sacro tuo aliorumq; Sũmo℞ Pontificum & uestro Patres mihi iucundo uenerandoq; conspectu uersatus consenui/ huius saltem suscepti hodie muneris labor/optatum pariat fructum / & sacrosanctae matri/ ac alumnae ecclesiae/Si non omnino/ neq; enim tanti me facio/uel aliqua ex parte conducat. Et quoniam ubi facto opus est/ compertum habeo parum uerba proficere/& sicut rectam ualitudinem non conferri / ita nec res magnas solis uerbis confici posse/ praecipue uero ratione & eius ministris / mente / ac lingua nos a caeteris animantibus differre.

Sed his tantis nature bonis ita quosdam abuti ut raro admodum utantur concordia mentis & lingue. Sed plerumq; aliud habent in ore aliud in corde. Que fere sola sunt instrumenta cōcilii/hoc autem morbo ubiq; sed presertim in synodo/re/omnium que ad religionem & presentem futuramq; salutem hominum pertinent maxima / cum ingenti discrimine utriusq; salutis laborari/me deniq; in tanti morbi tamq; magne rei & imbecillitatis mee cogitatione pene deficere/ Summus ille artifex mentium illustrator & autor inuocetur / qui & extinctas eas accendit/& accensas inflammat/ & ab illis ora dissonare non patitur. quiq; in igneis linguis apparuit & ora infantium fecit diserta. Veni creator spiritus mentes tuorum uisita imple superna gratia que tu creasti pectora. Vtinam tuos domine utinam tuos tuæq; gratiæ capaces nos reddas. Hoc ergo duce quod ipse concedat/q̄ breuius mihi fieri poterit de concilio deq; ecclesia differendū est. & primo altius. earum primeua figurā & origine repetitis/mixtim etiā incremento Maiestate potestateq; ostensis/necnon utilitate & commodo quæ ex eis humano generi proueniunt ex parte enumeratis postremo mutate a me sententie reddita ratione/dicendi faciam finem. Per hæc enim/et si pro rei magnitudine paucissima par ūq; ornata/opitulante illo qui & publice ab omnibus/& priuatim a me inuocatus est / Siue rationibus / siue exemplis / siue autoritatibus initendum procedendumq; in Synodo fuerit/recte omnia consuli / & consulta rectius decerni / & decreta rectissime executioni mandari q̄ facillime poterunt. Cum Redemptor & legifer noster hominem paruum/ mundum collapsum erigere ac instaurare cum suis patre & spiritu statuisset/nec in opere discedere a prima eius productione/cui etiam totam trinitatem affuisse per uerbum/faciamus/perspicuum est/cum in cæteris rebus quantum uis bonis multis ac magnis creandis dixit & uidit de deo singulariter a Mose proferatur/ quod & i Iordane amni per Sacri ac salutiferi lauacri institutionem/ & in patefacienda pro capacitate uisurorum gloria sua super Montem Thabor tribus & non pauci oribus discipulis qui eum comitabantur/& passim per totam legis traditionem/& demum in corroborandis instruendisq; discipulis per spiritum sanctum in eius nomine a patre missum plenius declarauit/Rediturus ad patrem & a terrenis ad cælestia corpore transcensurus / ita duodecim discipulos & orando patrem / Fac inquiēs Pater ut hi unum sint sicut & nos unum sumus/& eos monendo/ in hoc inquiens scient omnes uos meos esse discipulos. Si uos mutuo dilexeritis/institutos reliquit/ ut capiti / qd̄

imprimis

Ipsimis suas uices gerere uoluit/reliq; ut mēbra cōnexi/p toties repetitū m pce ptū mutuæ charitatis & pacis unū corpus cōpleret. Et qđ uas electiōis Paulus ait. Singuli eius mēbra & alicq; alii/ut unius corpis ptes forent/ qđ ēt a duobus & septuaginta pītt ab illo electis & ab aliis q ad fidē undiq; quotidie confluebāt/multitudinis inqt Lucas erat/cor unū/aīa una/& a posteris p traditionē utriusq; ordinis/& curā eoꝝ q illis successere/q diligētissime obseruatū fuisse oibus q historias euoluerint plenissime cōstat. Et deinde p inauditā & incredibilē cōstantiā & fortitudinē coꝝ aliorūq; martyrum & uictorias de sæuissimis tortoribus partas/religiōe lōge/lateq; p totū orbē diffusa/& ecclesiis p cōditione locoꝝ & tēpoꝝ sup regiōes uel puincias cōstitutis/ & eisdē pter mādatum exēplūq; principis/naturęque q; rōne edoctis/res oīs disiūctas p se imbecilliores fieri/cō iunctas uero ualidiores/singulæ suæ saluti diuturnitatiq; cōsulentes id ipm sedulo seruare curarūt/dū ānis fere singulis capite citiusq; cū suis mēbris i locū oibus tutū & cōmodū cocūtibus/ quæ corripi/emēdariq; oporteret/ac curatius pēsitata atq; discussa/ad incremētū oīa cōseruatōemq; religiōis/publicā honestatē/bonos mores/aīarūq; salutē redigebant. Intereā ēt cū res exigeret/sua queq; īfra quasi municipalia p salute ppriigregis & cōmodo statuebāt. De rebus uero pōderosis & dubiis sūmū m caput ut cōis oīum magister & doctor cōsulebat. Quo fiebat ut si qñ Hæresis uel alia res grauis & pniciosi exēpli alicubi oriret/ psertim q̄ religionē & publice leges offenderet/ad illā e uestigio reprimēdā/pres undiq;/pcipue tñ pbatissimi/eruditissimi/ ac integerrimi qq; aceersebāt/ & ad locū tēpusq; aptū a capite delectū/& ab ipsis approbatū cōueniebāt. Vbi nō minus ardētissima dilectiōe in deū q̄ mutua iter se & erga pximū/qđ est uniuersum genus humanū/caritate oīa simul pspiciētes/& singula sedulo scrutātes & ponderātes/ut q̄ ad oēs ptinerēt ab oibus reciperent uel eliminarent/q̄ infringēda diiudicassent/p irritis & inanibus/q̄ uero pbāda/p uenerādis sanctisq; ab oibus hēbant/& ita coꝝ consultis atq; decretis publice ab orbe uniuerso parebat/ut uel si plures mundi/Sententia Democriti/essent coꝝ iussis obtemperatori uiderentur. Hac ratione sacre Synodi/malis erant metus. Bonis spes/uitiis pœna/uirtutibus premium/laboribus quies/studiis fomes/incrementum iustitiæ. Hac rōne/turbulētissime/seditiosissime/ac perniciosissime hereses extinctæ deleteq; fuere/& fide sacrosanctaq; religione enucleata & explicata/earūq; capitibus & articulis stabilitis/ mūdus expulsis errorū tenebris/eā aliquādiu totus retinuit/in qua nunc breuis eius angulus luce ambulat ueritatis. Hac rōne tot sacri & saluberrimi canones/duces præstantissimi ad bene beateq; uiuēdum/& ad tēporaneā compandum/æternāq; salutē promerēdum p ipsas synodos sanciti/cōscriptiq; fuere/ qbus nō minor fides & autoritas q̄ ipsis euāgeliis attributa ē/& quoꝝ si q̄ a nobis rō/curaue habita eēt/ ad has sordes fœditateq; moꝝ ad quas p coꝝ cōtēptū/ & cōciliorū iter missiōe3 deuenimus/nō utiq; deuētū fuisset. Hac rōne Vrbanus Pont. huius

nois sc̄d3 Synodo habita totū fere occidētem ex ciuit.& nūerosissimæ/ac po tētissimæ expeditiōis illius autor factus / Antiochiā & Hierlm̄ pclara ecclesiæ mēbra & alias isignes Vrbes & regna cū ingēti glia recepit. Et post eū ne a misissent. Paschalis & Gelasius Pont. supplemētis/cōmeatu & pecūia exerci tui i Asia subuēire fecere/& Callistus huius nois sc̄ds noningētoꝝ patrū/q̄ a nullus ante & post eū frequētiorē usq̄/in hoc ipso Lateran. ad idē opus syno dū habuit/ubi tu quoq3 btiss. pr̄ huius & alioꝝ exēplo & recte/ ut par ē cre dere/aio hac edixisti/q̄d bonū/faustū foelixq3 tibi/ uniuersæ ecclie & nobis oibus sit/& ad eūdē p illos moueatis effectū. Hac rōne eū aliisq̄ Innocētius hoc noīe tertius/q ēt Laterani ad hoc ip̄m q̄ngētoꝝ paulo minus patrū cōci lio iterfuit & p̄sedit/tāta autoritate fuere/ut impatorē/& reges Galliaꝝ/His paniaꝝ/& Neapolis ad idē pperandum cōpulerint. Hac p̄terea rōne Impa tores prdibus nudis nō breui spatio p niues cursim ante menia p̄cedētes/& alii ad pedes Pontificū inermiū certe ac sola īnocētia munitoꝝ p̄uoluti/ eoꝝ ueniā pcabant. Macti uirtute & uere fœlices Pōtifices/q̄bus tm̄ ultro a sūmis etiā principibus uenerationis & uerecūdiæ pēdebat/fœliciores principes q in p sonis hoium tm̄ deo timoris cultusq3 exhibere nō hæsitabāt. Fœlicissimi/& hi & illi q depositis odiis sic ad mutuā dilectiōem cōuertebant/ut alter ꝝ al teri q̄ libētissime onera ferrēt/quo lex Redēptoris p utrosq3 adipleret/q3 nō ex potētia Iniam. Sed cōtra ex Inia potētiā pēsitabāt/nec q̄d sibi placeret. S3 q̄d oibus expediret/q̄d q3 deceret/nō q̄d liceret p̄spiciētes/antepōnebāt. Ne q3 q ex maioribus nō eos quos & ipsi ante gerēdū magr̄atū & eēs boni ui tuperarēt & reprobarēt. Sed quos scirēt oi laude cōmēdatiōeq3 dignos imi tados sibi & supandos p uiribus p̄ponebāt. Sed q̄d ego his sydeulus ime ror q̄ q̄uis p se micarēt magna ex pte ab aliis lumē mutuata fuere. & nō ad il las fulgētissimas stellas recurro/q ita ppetuo uixere/ita uariis modis pro fide/ p̄q3 ecclia certauere. Ita deniq3 toti deo dediti grām eius p̄meruere / ut facile arbitrauerim multa illū pp eoꝝ merita suāq3 patiētiam sustinere/q̄ p suā iu stitiā nequaq̄ sustiuissent. Quis. n. q eoꝝ facta/ uel dicta/ uel scripta scrutari uoluerit/nō ueniet/uel primos illos tres & triginta a Petro Melciadem usq3 uno tenore/& uiuēdi sūma cū tempantia/& gerēdi magistratū sūma cum sa piētia/& subeūdi q̄uis picula p fide/p̄q3 ecclia sūma cū fortitudine/deniq3 mi gradi a tēporanea uita ad æternā sūma cū alacritate & gaudio/ ita certasse ad uersus Romanum imperium/& reliquas orbis terraꝝ nationes/& uires / ut nō modo illis inuitis & impugnātibus ecclesiam pro qua certabant suo san guine solidauerint/dilatauerint/& extulerint/sed ita ipsos quoq3 hostes orbis domitores & armis insuperabiles deuicerint/ ut sibi corona uictoriæ cœliq3 re gno per martyrium compatis/illos illorumq3 successores ecclesie iugo æter num subegerint/uel subsequutos a Siluestro ad splendidissimū Sydus Gre goriū Gordiani/totidem q̄dem numero/q̄uis alio rerum cursu tenoreq3 cer

tandi/psequutione ecclesiæ p Xpianos principes in fauorem/ptectioneq̃
couersa/ita & pcepta sui principis seruātes/& exēpla maiorum sequētes di-
gnitati/incremētoq̃ religiōis & ecclesiæ cōsuluisse/ut ipsi quoq̃ oēs sicut
priores iure optimo in diuorum numerū sint relati. Tm̃ pterea pietate/inge
nio/disciplina/moderatione/& oī uirtutis genere ualuisse/ut cū ipsi/tū eo
rū imitatione/posteri quęq̃ imanissima hoīum mōstra/uel potius sæuis-
simas feras/Getthos/Vandalos/Longobardos/& alios hmōi/eorūq̃ re
ges usq̃ adeo leniuerint/ut ex truculētissimis cicures/mansuetosq̃ reddi-
derint/Deniq̃ labore/inedia/Siti/Vigiliis/cōtinētia/Studio/iustitiæ & il
liciti abstinētia lucri/hāc/quā uidemus amplitudinē & opulētiā nobis cō
parauisse p quas delitiis quotidie magis inuoluimur/& opibus pene infa-
nimus. O fœlix seculū qd' illos uiros nō morbū ut alios rebus ecclesiæ/
sed eius morbis & piculis presentaneū remediū attulisti. O te ecclīam tui
spōsi grā plusq̃ prudētissimā q̃ ita tuis primordiis cōsuluisti/ut tales tūc/
nō quales postea multis tpibus experta es rectores defensoresq̃ haberes
O solū tūc certe btissimū q̃ reuerēter te ītueor osculariq̃ gestio/qd' illos
& tulisti & aluisti/& magna ex pte pduxisti. Postremo qs est q hoc ēt in-
cogitatiōe auctæ uel cōseruatæ cū in occidēte/tū i oriēte ecclīe nō ppēderit
ita utrāq̃ ptē/pres earum īstituisse/ut si qñ forte iter se dissentirēt/accuēdi
potius igenia studio/& pficiēdi fidei pspicuitatē q̃ puertēdæ cā ueritatis/
tūc quoq̃ modestiori quadā emulatiōe utraq̃ abstineret a uitiis & bōis
moribus inhæreret/& ambæ pariter ad religiōis cōuersationē pficerēt/qd'
qñ tūc ualeret donec pstari potuit, satis & Roma olim deleta Carthagi-
ne/& ab ānis aliquot occidētalis ecclīa oriētali collapsa sicut expta est/ita
mēbra eius q̃ recte uiuūt & sentiūt nō sero pœniteret. Digna pfecto res q̃
a multis accuratius cogitet/& ante oēs a te btiss. pr q mācam & impfectā
fœlicitatē tuā putare ppea sæpe uisus es/q̃ earum utriq̃ pariter totiq̃ orbi/
qd' tuæ scē sedi datū est/nō simul psideres. Eat nūc qspiā & Zoroastrem
uel Trismegistū/uel Phoroneū/uel Pisistratū/uel Lycurgū/uel Solonē
uel Numā Pōpiliū/uel alios/nō dicā cū legifero Redēptoreq̃ nr̃o/Sed
uel cum ipsis seruis eius psertim quos dixi sex & sexaginta conferat/quos
ille ita partitus est/ut æqua portione & plusquam mirāda ratione/& pri
mi confitendæ tuendæq̃ ueritatis pascendarumq̃ ouium curam marty-
rio/& secundi eadem cura uoluntatem martyrii terminarent/& alterutri
suo numero annos eius temporales æquarēt/uel aliis occidentalis & oriē
talis ecclesiæ luminibus anteponat/q ultra lucē ueritatis/uita ēt moribus
īstitutis/scriptis/& pceptis lōgissime illos excelluere/& demū tm̃ autori-

tatis/& ipsi cõsequuti & successoribus ĩpartiti sunt/ut nõ pcepto uel impe rio/sed nutui coꝝ subiici oẽs foelicitatis loco hérent. Multa grauiter & co piose preco Xp̃i ægregius eruditissimus uir/ Egidius Viterbieñ. de rõne Cõciliorꝝ/deq́ꝫ accepto detrimẽto p intermissionẽ/& utilitate p frequẽta tiõem coꝝ cõsequenda disseruit prima Oratione qua hoc sacrũ est auspi catus Cõciliũ. Aliq̃to plura Thomas Caietanus Philosophicæ/ac Theo logicæ rõnis uti peritissimus/ita disceptator acerrimus de Triũphante/ac militante/deq́ꝫ pisana ut ipse appellat ecclesia. Nõ paucis ẽt præsul Spala tensis disciplinaꝝ quas dixi nõ uulgaris pfessor sua cũ Turcis p̃lia p de fensione cõis tecũ gregis inita descripsit Btissime pr̃. Ego quoq́ꝫ pbenigne a te iussus/ut idẽ onus subirẽ/& humanissime mõitus/ ne his mihi p̃uis factis lõgissimo cedere iteruallo/p uiribus multa de Synodis/earũq́ꝫ de finitiõe/appellatiõe/origine/cãis/numero/conatu/& fine/multa de prauis sectis/siue heresibus/multa de Ap̃lis/de Martyribus/& de singulis diuo rũ ordinibus/de compatione bonoꝝ piorũq́ꝫ sacerdotũ cũ diuinis spiriti bus/de Siluestro Pont. de Cõstantino Principe/de prima Synodo / & eius. CCCXVIII. p̃ribus oĩbus in Diuoꝝ numeꝝ relatis / & de reliq̃s uniũersalibus Synodis singulatim/& aliis memoria dignis/multa distin cte de uniuersa triũphante/ac militãte ecclesia/deq́ꝫ letifera sibi & aliis tur ba Pisana malis Cõsiliis & artibus nixa/& in caput suũ more gigantum cõspirationis/furiis/ac insidiis agitata/& a te q̃ prudẽtissime p ueri/ac legi timi Cõcilii edictiõem confusa & eneruata/ubi de te quoq́ꝫ nõ pauca/ser uato tñ modo/ne laco natus & in Cõcilio cõstitutus Principi/& meo/& & uiuo/& p̃nti/ac de me bñmerito assentari uiderer. Post hæc de p̃ntis synodi rõne p cursu nr̃aꝝ reꝝ ac tẽpoꝝ in quo cum ad leuamẽ fortassis aliaꝝ multaꝝ & ingẽtiũ Xp̃iani nõis cladiũ/hoc saltẽ deus cõcesserit/ q hæresibus/q̃ ut plurimũ cãæ cõcilioꝝ fuere/nec publice/nec ĩpune labo ramus/reliquũ foret decernere ut instauratiõi ac ppagatiõi religiõis ĩ hoc pangusto Europæ angulo p discordias & ignauiã coarctate magna uiriũ pte incũberet. Sed qm̃ tãto opi frustra ĩsisteremus nisi prius deus iratus nobis placaret/q in tãta corruptiõe moꝝ & belloꝝ ac simultatuũ culpa cõstitutis placari nõ posset/& ppterea multis & acriter in mores/& plera q́ꝫ flagitioꝝ & sceleꝝ pcipue tñ in pnitiosam ambitionẽ/ pestiferã oĩum reꝝ uenalitatẽ/& luxũ ĩtollerabilẽ/& ĩnumera detestãda quæstus/& ne fanda libidinis genera/& execrãdas lusiões diebus sacratissimis/earũq́ꝫ co mites blasfemias nõ ferẽdas/iuecturus/ mala ẽt cõsilia/mutuas fraudes/ & cupiditatem rerum alienaꝝ ex quibus discordias & bella intestina ori

ri fouerīq; constat/& seuissimas christianorū inter se trucidationes/ ac tāti effusi sanguinis / cuius dimidio minus ad ꝓfligandū cōem hostē suppeti isset causas detestaturus/& iccirco de morū corruptione:& culparū inhibitione/de tollendis undiq; discordiis/& pace ubiq; inserēda/ deq; salutifera in cōem Xpiani nois hostem expeditione/& eius in pñtiarū occasione nō pauca/postremo te imprimis tuorū uerborū nō imemor/& deinde Imperatorem & reges singulatim ac noīatim/& alios principes & populos christianos ad illa3/qd' sperabam nōnullos eorū affuturos/hortaturus/multa inq̄ de his & quæ ad ea pertinent iam litteris & memoriæ mandata dicenda & tribus uix horis absoluenda paraui. Sed ubi animaduerti q̄ parū uel Egidii mei/paucis/uel nullis eorū qui ad Concilium expectabant sup uenientibus/uerba ꝓfecerint. uel Thomæ ecclesia/& si nunc egregie per te re nauata/in meliori spe cōstituta/maxime Cæsare in tuum sanctum fœdus recepto/tunc certe adhuc fluctuante/uel Spalatensis/peruerse nō in Turcas sed inter Christianos bellis feruentibus/concidi præ indignatione fateor aio. Et hoc ex pte uel tuæ fortiꝗ Maiestatis celsitudie & fœlicitatis imēsitate/uel meæq; exilitatis hūilitate/uel ut rectius dicā tpis & hoiu3 peruersitate adscribēs/q̄ cū tādiu/tā q̄ uehemēter Cōciliū iuocarēt & cupēt nūc iceptū etiā uocari & iussi postponūt/multorū dierū ac noctiū labore uigiliisq; abiectis/ualereq; ad tps uel ꝑpetuo iussis/ne loco p̄mii risum/ut ad tps minus ptinētes reportarēt q̄ ad absentes nō parua ex parte pertinebat oratio/mutata snīa his paucis apud te corā Sacro Senatu & his patribus agēdum putaui, cuius & potestatem supmam/& cōputati cum aliis numerū.cxx.explere/& auctoritatem & sapiam in quacūq; re maxima3 noui/& uolūtatē ad oia q̄ in Cōcilio agēda/tractāda/cōplendaq; sunt ꝓ pēsiorem esse par est. Q d' si id minus ex uoto/& tua uel aliorū snīa euenerit/& qd' initio pollicitus sum/in repetēda primeua figura uel origine Cōciliorū & ecclesie/& earū incremēto/Maiestate/potestateq; declarādis/utilitate ēt & cōmodo/quas oibus cōferūt/recēlendis/deniq; i reddēda mutatæ meæ snīæ rōne parū fortasse fecerim satis/iprimis a tua Btitudine/& deinde a cæteris oibus ueniā peto. Et ut in eo merito desinā a quo incæpi Tu sancte Spiritus adsis/& ita meis fauceto uotis ac pcibus/ut q̄ tibi grata Sūmo Pontifici/uniuersæ ecclesiæ & cum suis principibus toti generi Xpiano/et dignitati Concilii profutura sunt/ipsi Pontifici et his patribus decernenda inspires. Q ui cum patre et filio in unitate perfecta uiuis et regnas in secula seculorum. Amen.

SESSIO QVARTA.

Nno a Natiuitate Dñi Millesimo Quingẽtesimo duodecimo Indictione Quinta decima Pontificatus. S.D.N. Iulii Diuina prouidentia Papae Secundi Anno Decimo / Die uero Veneris Decima supradicti mensis Decem[br]. fuit celebrata quarta Sessio in ecclesia Lateraň. de Vrbe praesente & praesidente praefato San ctissimo. D.N. Iulio in loco consueto/ & fuit celebrata missa spi ritus sancti per Reuerendiss. in Xpo patrem & Dominum Dñm Nicolaũ tituli sanctae Priscae praesbyterum Card. de Flisco uul/ pariter nuncupatum/ fuerunt praesentes infrascripti Reuerendiss. Domini Cardina les/ Patriarchae/ Archiepiscopi/ & Episcopi/ ac Abbates & Magistri ordinum/ Orato res Principum/ & alii Illust. Domini uidelicet.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostien. sancta Ro. Ecclesiae Camerarius.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Iacobus Albanen.
Reuerendiss. Dominus Marcus praenestinus.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dñs Thomas tituli sancti Martini in montibus Strigonien.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctae Priscae de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Robertus tituli sanctae Anastasiae Nanceñ.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctae Susannae Agennen.
Reuerendiss. Dominus Sixtus sancti Petri ad Vincula. S.R.E. Vicecancellarius.
Reuerendiss. Dominus Xpophorus tituli sanctae Praxedis Anglicus
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Sypontiñ.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitañ.
Reuerendiss. Dominus Achilles tituli sancti Sixti Bononieñ.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctae Sabiñ. de Saulis.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctae Mariae in Cosmedim/ de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctae Mariae in Porticu de Cornelus.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori.

Patriarchae & assistentes Papae.

Reuerend. pater Dominus Caesar Alexandrinus.
Reuerend. pater Dominus Alphonsus Antiochenus.

Reuerendus pater Dominus Bernardus Spalaten.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitan.
Reuerendus pater Dominus Federicus Salernitan.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Durachien.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Iadren.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Vicentinus.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigen.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Suessanus.
Reuerendus pater Dominus Ferdinandus Caietanus.

Reuerendus pater Dominus Laurentiusmontis regalis Episcopus. & Gubernator Vrbis.
Reuerend.p.D. Hercules Augusten. Eps,& Illustr.Dñi Ducis Sabaudiæ Orator.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Iulius Corinthien.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Genzanus.
Reuerendus pater Dominus Io. Vicentius Senen.
Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosien.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Craynen.
Reuerendus pater Dominus Rainaldus Ragusin.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nobomasien.
Reuerendus pater Dominus Petrus Arboren.
Reuerend.p.Dominus Robertus Regn.
Reuerend.p.D.Georgius Nazareus.
Reuerend.pater Dominus Io.Maria Sypontin.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Lucas Fulginaten.
Reuerendus pater Dñs Ferdinandus Balneoregien.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentin.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Buduen.
Reuerendus pater Dominus Andreas Alben.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus.
Reuerendus pater Dominus Simon Ariminen.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Phaphen.
Reuerendus pater Dominus Albertus Viluen.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Parentin.
Reuerendus pater Dominus Io. Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Ciuitatis Ducalis.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Ortanus.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbien.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Adrien.
Reuerendus pater Dominus Albertin.Pisauren.
Reuerendus pater Dominus Paulus Lucorien.

Reuerendus pater Dominus Marinus Ceueteñ.
Reuerendus pater Dominus Galesius Belluneñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Fauentin.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcineñ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Caualliceñ.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Vulterrañ.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Anglioñe.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignaneñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Marianeñ.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapolañ.
Reuerendus pater Dñs Bartholomeus Mõus uiridis
Reuerendus pater Dominus Antõ.Iacobus Camerineñ.
Reuerendus pater Dominus Simon Modrusien.
Reuerendus pater Dominus Lambertus Venosinus.
Reuerend.pater Dominus Dominicus Imolen.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Sinieñ.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vmbriaceñ.
Reuerendus pater Dominus Antonius Vrbinateñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Nolanus.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aretiñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soranus.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Pergameñ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Eluen.
Reuerendus pater Dominus Alexius Melfitañ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nulliceñ.
Reuerendus pater Dominus Scharamutia Cuman.
Reuerendus pater Dominus Alexander Alexandrinus.
Reuerend.pater Dominus Io.Dominicus Terdonen.
Reuerend.pater Dominus Io.Tuden.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Castreñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Policastreñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Niciñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Vicentinus.
Reuerendus pater Dominus Noleñ.Callineñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Noleñ.
Reuerendus pater Dominus Philippus Adriaceñ.
Reuerendus pater Dominus Hugo Regien.
Reuerendus pater Dominus Laurus Vestanus.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Sagoneñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Narnieñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Spoletañ.
Reuerendus pater Dominus Antonius Anximañ.
Reuerendus pater Dominus Basilius Tudertiñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Millopotineñ.
Reuerendus pater Dominus Corradus Astuneñ.

Reuerendus pater Dominus Ferdinandus Scalen.
Reuerendus pater Dominus Claudius Belicen.
Reuerendus pater Dominus Guillelmus Cortonen͞s.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricaricen͞s.
Reuerendus pater Dominus Andreas Ansoren.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculan͞s.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Bouinen.
Reuerendus pater Dominus Lucas Gaurdien.
Reuerendus pater Dominus Petrus Forliuien͞s.

Abbates.

Reuerend. pater Dominus Antonius Abbas sancti Galgani Vulterran. Dioc.
Reuerend. pater Dominus Guillelmus Abbas monasterii beatæ Mariæ Britos.
Reuerend. pater Dominus Floremondus / Abbas monasterii sancti Gregorii de Vrbe ordinis sancti Benedicti.
Reuerend. pater Dominus Georgius Gannen. Mesuaburgen. Dioc.

Magistri Generales ordinũ

Magister Thomas Generalis ordinis prædicatorum.
Magister Egidius Generalis ordinis Heremitarum sancti Augustini.
Magister Bernardinus Vicarius Carmelitarum.
Magister Angelus beatæ Mariæ Seruorum.

Oratores & Senator vrbis.

Illustr. Dominus Albertus de Carpi dicti Maximiliani Orator.
Magnificus Dominus Petrus de Starcelupis Florentin͞. Senator Vrbis.
Magnificus Dominus Hieronymus Vic Orator Catholici Regis Hispaniarum.
Magnifici Dñs Iacobus de Saluiatis / & Matheus d Strocis Dñi Floren͞. Oratores
Ac etiam fuerunt præsentes tres Oratores Dominorum Eluecio͞r.

Illustr. Domini temporales.

Illust. Dominus Federicus Marchio Mantuan͞.
Dominus Nicolaus de Ruuere.
Illust. Dominus Iulius. de Vrsinis,
Dominus Octauianus Palauicinus.
Illust / Dominus Franciottus de Vrsinis.
Dominus Xp͞ophorus de Palauiciuis.
Dominus Stephanus de Comitibus.
Fuerũt ẽt p͞ñtes q͞plures Reuerẽ. Dñi ptonotarii Ap͞lici / Auditores cãr sacri palatii & Clici Cam. ac alii Mag͞ri in Theologia / & Doct. diuersar͞ p͞fessionũ. clici & laici
¶ Fuit habita Oratio per Reuerend. patrem Dñm Xp͞ophorum Marcellum Nobilem Venetum Sedis Apostolicæ Notarium & Artium Doctorem / cuius tenor

in fine præsentis Sessionis describitur/& cantatis orationibus/consuetis letaniis & benedicta sacra Synodo per Pont.& aliis solitis Conciliorum Cerimoniis/præstitaque ab oibus prælatis Sanctissimo Domino Nostro consueta obedientia. Sanctissimus D.N. Incepit hymnum. Veni sanctæ Spiritus/& Reuerendiss.in Xpo pater Dominus Marcus sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Card.de Cornelius uulgariter nuncupatus legit euangelium secundum/ quod incipit. Exiit qui seminat seminare semen suum. ¶ Deinde secretarius Magnifici Domini Francisci Foschari Equitis Oratoris Illust. Dominii Venetorum dedit quoddam mandatum dicti Dominii Venetorum nomine dicti Magnifici Domini Francisci/ in quo idem Dominus Franciscus est constitutus procurator ad interessendum Sacrosancto Concilio Lateranen.& idem Secretarius excusauit eundem Dominum Oratorem/ quia nō interesse poterat Sessioni propter corporis alterationem/ Cōsequenter idem Sanctissimus Dominus Noster dedit dictum mandatum Reuerend.pri Domino Thomæ Phedræ Secretario Concilii mandans eidem ut illud legeret in Ambone/ qui dictus Dominus Thomas ascendit ambonem & legit dictum mādatum tenoris infrascripti alta uoce & ab omnibus audienda.

Mandatum Venetorum.

Eonardus Lauredanus Dei gratia Dux Venetiarum &c. Cum Sanctissimus & Beatissimus in Xpo pater & Dominus Noster Dominus Iulius Digna Dei prouidentia Sacrosanctæ Ro.ac uniuersalis ecclesiæ Pontifex Maximus Diuino afflatus numine pro suo Pastorali officio/(ut uerum decet in terris Xpi Vicarium)& ad extinguendum hereses/tollendumque pessimum exortum scisma/ac reprimēdam eorum temerariam audaciam/diabolico spiritu inducti tunicam inconsutilem Domini Nostri Iesu Christi discindere & dilacerare conantur, & denique pro bono pacis omnium Xpianorum celebrare decreuerit / & iam indixerit generale & uniuersale Concilium in Laterano. Nosque inter alios Christianos Principes & potentatus eiusmodi sancto operi adesse paterna charitate sit hortatus sedulam adhibuimus operam ut status nostri uestri ecclesiastici & seculares doctrina/religione/& moribus præstantes/qui rei conducere possent sese Romam conferrent / & ne ulla in re a summa deuotione/reuerentia/cultu & obseruantia nostra erga/ sacrosanctam sedem apostolicam & eumdem Sanctissimum Dominum Nostrum deesse uideamur cum personaliter interesse nequeamus uices nostras demandauimus & tenore præsentium omni meliori modo/uia/iure/ & forma/

quibus magis melius & ualidius de iure uel de facto a nobis fieri potest/ & debet/Demandamus nobili & dilectissimo patritio Veneto Francisco Foscaro Equiti Oratori nostro Romæ agenti / ut sacrosancto Concilio Lateraneñ.nostro nomine intersit assistat/& ea omnia /præstet/ & peragat quæ a nobis quoquo modo adhiberi possent/aut incumberēt/ad honorem/decus/dignitatem/tutelam & cōseruationem/amplitudinemq́ & exaltationem personæ eiusdem Sanctissimi Domini Nostri Iulii Secundi Summi Pontificis/necnon sanctæ Ro.Ecclesiæ/ac uniuersalis uenerādi Lateraneñ.Concilii antedicti cum ampla auctoritate/potestate/ facultate/atq́ arbitrio a nobis cum Consiliis nostris sibi tributis & impartitis ad omnia & singula in taȝ pio/religioso & salutari negocio/qualia & quātumcunq́ fuerint tractanda/peragenda/promittenda/iureiurando firmāda/præstanda/executioni mandanda, & adimplenda quæ nobis Venetoq́ Dominio possent competere uel deberent/tam de iure q̄ de consuetudine/non secus ac si nos ipsi cum Dominio & Senatu nostro coram p sonaliter ageremus/faceremus/& adimpleremus Promittētes omnia & singula ab eodem Oratore nostro quo supra nomine/tam uerbo q̄ scripto in premissis & circa premissa/pertractanda/concludenda, & firmāda approbaturos nos esse rataq́ & grata in perpetuum habituros/in quorum fidem & testimonium præsentes litteras nostras in hac patenti forma fieri iussimus, & nostri soliti Sigilli/quo in similibus utimur / appensione muniri.Datum in nostro Ducali Palatio/ Die Decimo Aprilis Indictione.XV.M.D.Duodecimo. ¶ Quo perlecto idem Sanctissimus Dñs Noster mandauit eidem Dño Thome Secretario / ut legeret quasdam litteras claræ memoriæ Ludouici Regis Francorum. XI. Sigillo eiusdem sigillatas directas fe.re.Pio papæ Secūdo super reuocatione pragmaticæ Sanctionis/ qui Dominus Phedra in eodem Ambone legit dictas litteras alta & intelligibili uoce cuius tenor talis est.

Littere Ludouici Regis Francie abrogationis Pragmatice Sanctionis.

Vdouicus Dei gratia Francorum Rex. Tibi Sanctissime/ac Beatissimo patri Nostro / Pio Papæ Secundo obedientiam filialem/ & plenos deuotionis effectus Deum solum scientes cuius puidentia bene cōsulitur rebus

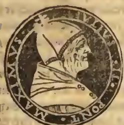
humanis/meliusq; regna & Vrbes religione angi/atq; defendi q̃ armis & menibus te Vicarium Dei uiuentis ea ueneratione prosequimur/ut sacra præsertim in ecclesiasticis rebus tua merita ueluti uocem pastoris audire/illisq; parere prompta mente uelimus. Quapropter Beatissime pater & si constitutio quædam in regno nostro quam pragmaticam uocāt magno prælatorum conuentu/ magna temporis deliberatione conclusa fuerit/& iam Gallum obducens quietum prope fixerit statum/ tu tamen tuis ad nos litteris illam a regno nostro auferri/explodi/abrogariq; flagitas nobis quoq; dilectus & fidelis consiliarius noster Ioānes Eps Attrabateñ.quem cum potestate legati de latere ad hoc nostrum regnum misisti/cōmemorauit ea ad quæ per ipsum tibi nostro nomine pollicenda/uouenda/expromittenda/nos anteq̃ regnum suscepissemus religionis instritus quidam deduxerat. Nos nostra promissa exequi accedente moderatrice rerum ecclesiasticarum tua auctoritate studemus ac uolumus/& id quidem tanto uolumus animo propensiori/quanto nobis regnum Franciæ florens & bello uacuum tuetur Deus/& protegit/omnibus itaq; uictimis potiorem obedientiam intelligentes/assensi sumus hiis quæ tuo nomine nobis aperta sunt/ ipsam scilicet pragmaticam sanctionem tibi/tuæq; sedi esse infensam/utpote que in seditiōe/ & scismatis tempore atq; per seditionem sectionis a tua sede figuram/nota sit/& quæ dū tibi a quo sacre leges oriuntur & manant/quantumlibet eripit auctoritatem omne ius & omnem legem dissoluit/illud enim exoritur quod idem Consiliarius in nomine tue sanctitatis astruxit/ut dum per pragmaticam sanctionem ipsam summa in ecclesia tuæ Sanctitatis auctoritas minuitur/ dum prelatis in regno nostro quoddam licentiæ templum prestruitur / dum congruens unitas ad alia regna conformitasq; tolli uidetur abroganda sit ipsa pragmatica tollendaq; a regno nostro. Quippe quæ aduersus tuam sedem omnium ecclesiarum matronam ab inferioribus prelatis lata sit/ tanq̃ ut scriptura loquitur. Quomodo si eleuetur uirga contra leuantem se aut baculus qui utiq; lignum est. Quicquid Beatissime pater/licet pleriq; docti homines confutare niterentur atq; diluere/multaq; nos dehortarentur abrogare sanctionem ipsam/te tamen principem totius ecclesiæ Antistem sacrorum/te Dominici gregis pastorem profitemur/& scimus/teq; iubentem sequimur/tibi et beatissimi Petri Cathedræ consentimus/et iniungimur/itaq; sicut mandasti pragmaticam ipsam a Regno nostro/nostroq; Viennensi delphinatu/et omni ditione nostra per pñtes pellimus/deiicimus stirpitusq; abrogamus/et quam qualēue ante pragmatice ipsius

editionem

editionem circa ecclesiarum/beneficiorum/ aliarumq; rerum spiritualium dispositionē/censuram/moderationem in regno nostro / omniq; ditione nostra tui pdecessores/Martinus Quintus/& Eugenius Quartus Romañ.Pontifices habebant & exercebant talem eamdemq; nostro adiutorio Beatissimo Petro/tibiq; ipsius successori reddimus/praestamus/& restituimus/cum summo imperio/ cum iudicio libero / cum potestate non coarctata/tu enim cum scias quid auctoritate diuinitus tibi tradita possis/ quas pro regni nostri & ecclesiaru3 in eo tranquillitate postulabimus nō negliges res necessarias/poterisq; semper quod opertunum fuerit iudicare/utere igitur deinceps in regno nostro potestate tua ut uoles/ atq; illam exerce/illam ut hominum membra nulla contentione/ capite uno / atq; una mente ducunt/ sic tuis sacris decretis ecclesiae platiin regno nostro & delphinatu/consonantiam/& obedientiam plenam refundent. Quod si forte obnitentur aliqui/aut reclamabunt. Nos in uerbo regio pollicemur tuae Beatitudini atq; promittimus exequi facere tua mandata omni appellationis/aut oppositionis obstaculo prorsus excluso/ eosq; qui tibi contumaces fuerint/pro tuo iussu cōprimemus & refrenabimus. Datae Turonis sub magno Sigillo nostro.Die.xxyii.mensis Nouemb.Anno Domini Millesimo Quadringētesimo Sexagesimo primo & regni nr̄i pric.

¶Postmodum uero Excellens Doctor Dominus Melchior de Bardassinis aduocatus Concilii habuit Orationem multum ornatam & locu lentam super reprobatione pragmaticae sanctionis petens illam reuocari & annullari/ac decerni monitorium contra praelatos/ capitula / conuentus/principes Franciae/ praesidentes parlamentorum & alios sua communiter uel diuisim interesse putantes ut comparere deberēt ad allegandum/ quare dicta pragmatica reuocari non debet . Et illud idem petit Dominus Marianus de Cuccinis Procurator fisci/& sacri Concilii procurator/ & Sanctissimus Dominus Noster sacro approbante Concilio decreuit Monitorium & citationem sub termino.lx.dierum tenoris infrascripti.

Monitorium contra pragmaticam et eius assertores.

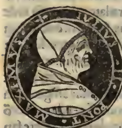
IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam sacro approbante Concilio/licet Sacroꝝ canonum instituta Sanctorum Patrum & Ro.Pont.prædecessoꝝ nostroꝝ & in generalibus legitimis Conciliis pro defensione ecclesiasticæ libertatis / dignitatisq; sedis apostolicæ tuitione / consultissima deliberatione sancita inuiolabiliter ab omnibus custodiri oporteat / ipsorumq; decreta ueluti diuina inspiratione edita imutabilia cēseantur. Romanus tamen Pontifex/qui regis æterni/rerumq; & iurium omnium conditoris locum/licet imparibus meritis tenet in terris/cuȝ huiusmodi decreta saluberrima & honesta/ hominum calliditate & ambitione uergi conspiciat in abusum/& humanas traditiões Christi legibus anteferri/ut ecclesiæ indemnitati/ & libertati opportune subueniat/& psumptam curet deponere malitiam puersoꝝ / eorumq; conatibus occurrat/interdum cogitur abusiones & humanas traditiones huiusmodi nullas & inualidas declarare & abrogare prout temporum & locorum qualitate pensata id conspicit in Domino salubriter expedire. Dudum siquidem displicenter per nos pluries accepto per multa tēporum spacia per nōnullos prælatos Gallicæ nationis & nobiles laicos/ ac alios illis fauentes præsertim cuiusdam sanctionis pretextu / quam ipsi pragmaticam uocant apostolicæ sedi/sanctæq; Ro.uniuersalis ecclesiæ capiti/ libertati/ & auctoritati enormiter detract. canonibusq; præfatis derogatum fuisse/rem adeo pernitiosam in Dei offensa & ecclesiæ prefatæ uilipendium/& euidens detrimentum amplius ferre nequeuntes/cum sanctio ipsa ab omni ad id potestate carentibus nullorumq; Ro. Pontificuȝ aut generalium legitimorum Conciliorum auctoritate facta/sed quodam abusu tantum in illis partibus introducta & obseruata fuerit / illaq; cum in ea cōtentis/nulla & inualida merito declarari & abrogari debebat quā etiam claræ memoriæ Ludouicus.XI.Francorum Rex abrogauit/ut in eius patentibus litteris desuper confectis plenius continetur Sacro Lateranen. Concilio approbante in quarta Sessione/declarationis/& abroga-

tionis per nos faciendarum huiusmodi negocium & discussionem Venerabilium fratrum nostrorum Ro. ecclesiæ prefatæ Cardinalium & aliorum prælatorum congregationibus in Lateranen. sala supiori/quatenus opus foret faciendis relationemq; discussionis nobis & Lateranen. Cōcilio prefato faciendam cōmisimus/gallicosq; prælatos/capitula ecclesiarum/& Monasteriorum parlamenta & laicos illis fauentes/cuiuscūq; dignitatis etiam si regalis existerent sanctione prefata abutentes/seu illam approbantes omnesq; & singulos alios sua cōmuniter uel diuisim interesse putantes per edictum publicum/cum ad partes illas tutus non pateret accessus in Mediolanen. Asten. & Papien. ecclesiarum ualuis affigendum/ moneri & citari infra certum competentem terminum præfigendum ad comparendū coram nobis & Concilio præfato/causasq; dicendas/quare sanctio præfata illiusq; corruptela & abusio in concernen. auctoritatem/dignitatem/& unitatem ecclesiæ Ro. præfatæ & apostolice sedis/ canonumq; prædictorum & ecclesiasticæ libertatis uiolationem nulla & inualida declarari/decerni/& abrogari non deberet. Illosq; sic monitos & citatos arctari & teneri/ac si personaliter moniti & citati fuissent/statuimus / & ordinamus/ac Quintam Sessionem Decimoquarto Kls Martii quæ erit quarta feria post primam Dominicam quadragesime pxime futuræ faciendæ eodem Sacro Lateranen. Concilio approbante indiximus. Nos igitur quorum interest/ne indefense libertatis ecclesiasticæ ratio in extremo iudicio a nobis requiri possit & peruersorum & ambitiosorum proteruia diutius conualescat/declarationis/abrogationis/& discussionis negocium/monitionis & citationis statutum & decretum huiusmodi debitæ executiōi demādare/omnes & singulos gallicos prælatos/capitula/seu cōuentus/parlamenta & laicos illis fauentes cuiuscunq; dignitatis/etiam si regalis extiterint/sanctione præfata abutentes/seu illam approbantes omnesq; alios & singulos sua cōmuniter/ uel diuisim interesse putantes (ut præfertur) ex certa nostra scientia auctoritate apostolica tenore præsentium/primo/secundo/tertio/& peremptorie/citamus/monemus/& requirimus/ quatenus infra sexaginta dierum spacium a die præsentium in locis supradictis affixionis numerandum quorum/uiginti pro primo/alios uiginti pro secundo/& reliquos uiginti dies pro tertio/ & peremptorio termino monitione canonica assignamus/ad comparendum coram nobis & Concilio Lateranen. prefato causasq; dicendas quare sanctio prefata/illiusq; corruptela/& abusio in concernen. auctoritatem/dignitatem/ ac unitatem eccle

siæ Romanæ & sedis/canonumq; & ecclesiasticæ libertatis prædictorum violationem/nulla & inualida/declarari/decerni/& abrogari non debeat/ quo termino assignato/siue comparere sic moniti & citati curauerint/siue non/ad executionem negocii/decreti/abrogationis/& statuti prædicto ʒ illorumq; & aliorum in præmissis necessariorum executioñ. prout iustu ʒ fuerit eodem sacro Lateraneñ. Concilio approbante procedemus Et cum pro citationibus & monitionibus huiusmodi ad partes illas tutus nō pateat accessus/ne præfati sic moniti & citati / aliiq; quos præsentes litteræ contingunt/ualeant de præmissis ignorantiam allegare/& prætextu ignorantiæ huiusmodi aliquod uelamen excusationis assumant. Volumus litteras ipsas in ualuis prædictis iuxta decretum & statutum huiusmodi affigi/& ipsam affixionem publicari. Decernentes etiam q̄ earumdem litterarum publicatio sic facta/perinde eosdem sic monitos & citatos arctet/ac si litteræ ipsæ die affixionis & publicationis huiusmodi eis personaliter lectæ & insinuatæ forent/cum non sit uerisimilis coniectura/q̄ ea quæ tam patenter fiunt/debeant apud eos incognita remanere/nō obstantibus cōstitutionibus & ordinationibus apostolicis contrariis quibuscunq;/seu si monitis & citatis prædictis uel quibusuis aliis cōmuniter uel diuisim a dicta sede indultum existat qđ interdici / suspendi / uel excommunicari nō possint per litteras apostolicas non facieñ. plenam & expressam/ac de uerbo ad uerbum/de indulto huiusmodi mentionem. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre citationis/monitionis/requisitiōis/ assignationis/uoluntatis/& decreti infringere/uel ei ausu temerario cōtraire. Siquis autem hoc attemptare præsumpserit / indignationem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/& Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica Sessione / in Lateraneñ. Sacrosancta Basilica solemniter celebrata. Anno Incarnationis Dominicæ/ Millesimo Quingentesimo Duodecimo.

¶ Deinde exclusis a loco Concilii omnibus aliis non habentibus uoces diffinitiuas/exceptis Oratoribus Principum/& Baronibus/ & pluribus Principalibus ordinum & porta Concilii clausa / Sanctissimo Domino Nostro cum Cardinalibus & aliis prælatis in piuialibus & casulis & dalmaticis mitratis existentibus/prout est consuetum. Reuerend. pater Dominus Alexander Episcopus Alexandrinus/ de mandato suæ sanctitatis ascendit ambonem & legit cedulam seu Bullam tenoris infrascripti.

Bulla Secunde Sessionis Sa. Generalis Concilij Lateraneñ.

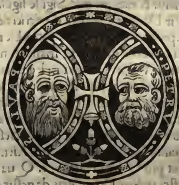

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei / ad perpetuam rei memoriam Sacro approbante Cõcilio saluti gregis nobis desuper cõmissi morum reformationi / defensioniq; ecclesiasticæ libertatis / ac fidei Catholicæ tranquillitati & augumẽto / paternis & sollicitis studiis intendentes ad omnipotẽtis Dei / & indiuiduæ trinitatis laudẽ & gloriã / Sacro hoc approbante Concilio litteras nostras a nobis dudum emanatas eidem Concilio notas per quas Romañ. Curiæ officiales & illorum exactiones generaliter reformauimus / approbamus / & innouamus illasq; quas per nõnullos postea tunc expressos ad fidelium utilitatem iuxta intentionem nostram declarari mandauimus per prefatos expressos / & cũ illis alios diuersarum nationum prælatos / nunc in præfato Concilio presentes deputãdos omnibus quæ iudicium humanum peruertere possent cessantibus / ut iustum & æquum fuerit particulariter declarari / & declarationes ipsas in aliis Sessionibus nobis in hoc Sacro Concilio referendas / & ab eodem Concilio approbandas / ut debite exequantur / præcipimus / & mandamus. ¶ Insuper cum iam per multa temporum spacia per nonnullos prelatos Gallicæ nationis / & nobiles laicos / ac alios illis fauentes præsertim cuiusdam sanctionis prætextu / quam ipsi pragmaticam uocant apostolicæ sedi / sanctæq; Romañ. uniuersalis ecclesiæ capiti / libertati / & auctoritati enormiter detractum sacrisq; canonibus derogatum fuerit. ¶ Nos rem adeo perniciosam in Dei offensam / & ecclesiæ præfatæ uilipẽdium / & euidens detrimentum amplius ferre nequeuntes, cum sanctio ipsi ab oĩ ad id legitima põtestate carẽtibus / nullorumq; Sũmorũ Pontificum / aut generaliũ legitimorũ Conciliorũ auctoritate facta / sed quedam abusu tñ in illis partibus introducta & obseruata fuerit / illaq; cum in eo cõtentis nulla & inualida merito declarari / & abrogari debeat. Quã etiã claræ memoriæ Ludouicus XI. Francorũ rex abrogauit / ut in eius patentibus litteris desuper cõfectis plenius cõtinetur. Declarationis igitur & abrogationis per nos faciendarum huiusmodi negocium / & discussionem

Venerabilium fratrum nostrorum ecclesiæ prefatæ Card.& aliorum pre latorum cõgregationibus quas in Lateraneñ. sala superiori/quatenus opus fuerit/facient/relationemq; discussorum in prima/aut aliis Sessionibus/ prout cõmode fieri poterit nobis & sacro Concilio faciendam eodem sacro Concilio approbante cõmittimus/Gallicosq; prælatos/capitula eccle siarum & monasteriorum parlamenta/& laicos illis fauentes cuiuscunq; dignitatis/etiam si regalis existerent/sanctione prefata abutentes/seu illaz approbantes/omnesq; & singulos alios sua cõmuniter uel diuisim interes se putantes per edictum publicum/cum ad partes illas tutus non pateat accessus in Mediolaneñ. Asteñ.& Papieñ. ecclesiarum ualuis affigendum moneri & citari infra certum competentem terminum pfigendum ad cõ parendum coram nobis & Concilio prefato causasq; dicẽdum/quare san ctio præfata/illiusq; corruptela & abusio in cõcernentibus auctoritatem/ dignitatem & unitatem ecclesiæ Romañ.& apostolicæ sedis/sacrorumq; canonum & ecclesiasticæ libertatis uiolationẽ. nulla & inualida declarari/ decerni/& abrogari non debeat/illosq; sic monitos/& citatos arctari/& te neri/ac si personaliter moniti/& citati fuissent/statuimus/ & decernimus. ¶ Vlterius omnes & singulas prouisiones/collationes beneficiorum ecclesiasticorum/confirmationes electionum & postulationẽ. Concessionũ/ gratias/mandata/& indulta/quæcũq; tam gratiam/q̃ iustitiam /seu mixtim concernentia cuiuscũq; tenoris existant/quæ præsentibus pro expressis haberi uolumus per sinagogam uel Conciliabulum Pisanum/ illiusq; scismaticos adhærentes auctoritate & dignitatibus omnibus carentes facta & concessa/quis sint nulla/& inualida/pro potiori tamen cautela/nulla/& irrita/nulliusq; roboris/uel momenti esse/omnesq; & singulos cuiuscũq; dignitatis/status/gradus/nobilitatis/ordinis/& conditionis existẽtes quibus concessa fuerunt/aut quorum cõmodum/utilitatez/ seu hono rem quomodolibet respiciunt/nullos eorum fructus/redditus/& preuẽtus suos facere/uel hactenus fecisse/sed ad illorum restitutionem/& ipsorum beneficiorum/& aliorum premissorum concessorum dimissionem teneri/ & nisi beneficia ipsa & alia eis concessa infra duos menses a data pñtium cõputandos/realiter & omnino dimiserint/etiam aliis beneficiis ecclesiasticis quæ iusto titulo possident/eoipso priuatos existere. dicto sacro approbante Concilio decernimus. ¶ Fructus quoq; redditus & prouentus huiusmodi/ac quasuis pecunias decimarum per dictum Conciliabulum imposi tarum exactos & exigendos expeditioni contra infideles faciendæ appli

camus. ¶ Vt autem declaratio reformationis & nullitatis sanctionis praedictae/aliaq; gerenda mature exequi/& praelati ad sacrum Concilium huiusmodi uenturi/quorum aliquos iam iter ad ueniendum arripuisse accepimus/ commode uenire possint Quintam Sessionem Decimoquarto Kls Martii/quae erit quarta feria post primam Dominicã quadragesime proxime future faciendã/praefato Sacro Concilio approbante indicimus. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis/innouationis/praecepti/mandati/cõmissionis/ monitionis/ citationis/ordinationis/Decreti/applicationis/& indictionis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare praesumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ac Beatorum Petri/& Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romae in publica Sessione in Lateranen. sacrosancta Basilica solenniter celebrata. Anno incarnationis Dominicae/Millesimo Quingentesimo Duodecimo/Quarto idus Decemb. Pontificatus Nostri Anno Decimo.

Ia. Questemberg.

¶ Qua perlecta/idem Reuerend. pr Dñs Alexander Eps petiit a patribus existentibus in Concilio an placeret Reuerẽ. paternitatibus suis contenta in cedula seu bulla/& immediate Scrutatores uotorũ una cum Protonotariis & notariis iuerunt ad recipiendum uota patrũ/& omnes post Sanctissimum Dominum Nostrum qui respondit per uerbum placet/ responderunt placere eis contenta in cedula.

¶ Postmodum uero de mandato prefati Sanctissimi Domini Nostri/ ad instantiam Domini Mariani de Coccinis procuratoris/ Discreti uiri Domini Petrus Mengiuar/ & Ioannes Bernardi prefati Domini Nostri Cursores ad portas Concilii/ alta & intelligibili uoce citarunt omnes interesse debentes/tam de iure/q̃ de cõsuetudine Concilio & uocauerũt eos ut accederent ad interessendum Concilio/ad euitañ.pœnas contentas in iure & bullis indictionis contra non uenientes ad Cõcilium. Relatio/ne facta idem Dominus Marianus accusauit contumaciam absentium/ & petiit decerni citationem contra eos ad uidendum se declarari in proxima Sessione/& Sanctissimus Dominus nihil te'ponc'it

¶ Deinde Reuerend.pater Dominus Alexander Epũs Melsitañ. procurator. Reuerend.pr̃ Domini Raphaelis Epi Melfieñ.ad interessendum cõcilio & cum excusañ.dedit quoddam mandatum subscriptum per Discretum uirum Guillelmum de Voys clericum Cenemaneñ. Apostolica auctoritate notarium. Et Reueren. Dominus Rodericus Ioãnis Abbas beatæ Mariæ de Taucica Tudeñ.dioc.pcurator. Reuereñ.pr̃is Domini Henrici Epi Septeñ.primus Aphricanus dedit mandatum dicti Epi subscriptum propria manu & eius proprio Sigillo sigillatum. Postmodum uero Venerabilis Vir Dominus Ioanes Roderici de Tapia porticnarius ecclesiæ Cordubeñ.procurator. Reueren. patris Domini Gometii de Toleto Episcopi Placentiñ. dedit quoddam mandatum dicti Episcopi subscriptum per Discretum Virum Dominum Ferdinandum de Toro clericum Placentiñ. Dioc.publicum/apostolica auctoritate notarium/ad interessendum Concilio & eumdem Dominum Episcopum excusandum.

¶ Deinde supradictus Dominus Marianus procurator Concilii petiit de omnibus & singulis actis & gestis in supradicta Sessiõe instrm & instra

¶ Et fuit indicta quinta Sessio quartodecimo Klendas Martii proxime futuri/& hæc fuerunt pro Quarta Sessione. Qua absoluta Sanctissimus Dominus Noster uolens Deo gratias de gestis reddere/incepit cantare Hymnum exultationis. Te Deum laudamus/ Capella prosequente usq ad finem/ quo finito / sua Sanctitas cum Cardinalibus & prælatis excũtibus de loco Concilii equitauit ad palatium sancti Petri in Vaticano.

¶ Hec fuit ultima Sessio in qua interuenerit personaliter Sanctissimus Dominus Noster IVLIVS Secundus/qui etiam tunc infirmabatur aliqua iter adeo q̃ causante graui egritudine crescente in quinta Sessione tenta tempore suo non potuerit personaliter interesse.

CHRISTOPHORI MARCELLI IN QVARTA Lateranensis Concilii Sessione habita Oratio.

SI quis ante miratus sit beatissime Pater/ quod ad laudatissimum hoc dicendi munus admissus quispiam non satis dignus apparuit/ hoc tempore mirandum potius esse uidetur/ quum me neque alias hoc genere laudis functum/ neque (de more) candidatum uideat hunc ascendisse locū/ hanc prouinciam tanto cum animo suscepisse. Sed profecto non est/ cur mirari debeat/ si tuam inspiciat pietatem / si meam in te obseruantiam/ tuaeque in me gratiae conquirendae/ seruandaeque studium recognoscat. Iussisti tu Pater Sanctae/ & parui/ hoc munere me dignum efficere uoluisti/ & contemnere nolui / sed animo libenti suscepi. Ad quod alioquin me nulla causa/ nullum iudicium/ nulla sententia compellere potuisset. Idque unum me magis inter alia recreat / quod ea de re dicturus sum/ sola cuius amplitudine quaeuis facile splendere potest oratio. Dicendum est enim de officio Principis/ quo suam recte ciuitatem componat/ regat/ instituat. Dicendum inquam his temporibus quibus Sanctissima Xpi respublica uaria ciuium confusione uisa est maxime perturbari. Neque ita mihi dicendum Pater sancte/ ut te moneam quicquam/ aut doceam/ quod usque modo non egeris/ sed ex his quae dixero/ quisque probitatem tuam/ uires/ ingenium/ optimeque administratum imperium magis/ ac magis intelligat/ ad bene beateque uiuendum animetur/ deformitatem abiiciat/ consuetudinem mutet/ tibi optimo/ maximoque principi leto inseruiat animo. Quod utinam (te duce) assequi ualeamus/ ut maiores laudes / quam uel quisque meruerit ante/ uel mente cōcipere possumus/ sub tuo tibi cumulatissime cōtingant Impio. Dicā igitur tuis fretus auspiciis sacratiss. Pont. Si qua ulla in re (quod non ambigo) sed in multis defecero/ sic ueniam dabis/ ut oēs sat esse sciant me tua in primis auctoritate suffultum in re magna dixisse quicquam/ sed longe melius uoluisse. Quum rerumpublicarum ea praestantissima sit (ut phi attestātur oēs) quae ab uno tm̄ principe & ciuili peritia pdito/ & bonis moribus instituto regit/ duas pcipuas eius ptes inuenio/ quaꝝ altera ad uirtutes/ & iudicium ptinet/ altera ad reꝝ agēdaꝝ necessitatem/ quam Impatoriam uocant. Si. n. princeps ciuitatem suam bene institutam/ ciuesque in ea ad bene agēdum promptos esse uoluerit/ ipse prius tanq̄ speculum/ in quo bonarum actionum imagines splendeant/

uirtutes sequatur/amplectatur/& præferat/operepretium est. Namq; semper ad principum mores omnis ciuitas omnisq; respublica componi solet. In quos omnium uertuntur oculi/alliciuntur animi/suc q; non amplius/sed eorum arbitrio & consuetudine uiuunt. Ita enim quum principi tam quam præstantissimo cariores fieri/inuicemq; præstare/ natiuo quodam instinctu percupiant/illum pro uiribus imitari student/eius uestigia sequi atq; ita mores imbibere/ut nihil aliud agere / nihil excogitare penitus uideantur. Inde uisi sunt ciues pro duce forti / fortes maxima subire pericula/mortemq; ipsam oppetere/ Inde abstinentes fieri/iusti/modesti/ cauti/ liberales / magnanimi/cæterisq; uirtutibus prediti / & tanquam ab unico eorum sole / suum quisq; splendorem accipere. Quid de uitiis dicam. Quum natura semper ad malum prona pro sensuum uoluptatibus/ quibus negocium commune habemus cum feris/si male agendi ciues in Principe / amplum / & manifestum habent exemplum / citius ad eius imitationem accedunt/ currunt/aduolant/immo ipsum facile exuperant. Hinc apertæ Tyrannides/inhonesta lucra/ corruptiones/ rapinæ/ ambitiones/ Dei contemptus Ciuitatum mutationes/ rerum publicarum iacturæ/hinc sæuitiæ/uariaq; tormentorum genera/stupra/incæstus/sacrilegia/& mille mortes quottidie inspiciuntur. Virtutis autem imitatio / & si difficilior aliis uideatur/quum tamen ad rationis stimulos/& ignes aduertimus/nulla est magis delectabilis/nulla dulcior/nulla suauior. Qua non tantum opus/(ut in plerisq; aliis)sed etiam eius auctorem suspicimus & laudamus. Ex quo sapiens illud Antisthenis Ismeniam optimum fuisse tibicinem/sed nequam hominem asserentis. Nam si probus foret/non esset utiq; tibicen. Neq; ullus unquam ingenuus uehementer etiam admiratus Iouem/aut Iunonem inspiciens phidias / aut policletus fieri concupiuit. Atq; ideo uirtus in cunctis per se amabilis / & honorabilis / sed in Principe uelut in maxime ingenuo præcipue commendatur. Sine qua nihil probum / nihil sanctum /nihil egregium fieri / excogitari ue potest. Sed quoniam uirtutum omnium fons/& origo est amandi uirtus/qua deum optimum maximum noscimus/colimus/& ueneramur/qua bonitatem eius/ pulchritudinem/ potentiam/ maiestatem/ rerumq; omnium ab eo exitum gradatim/nosq; metipsos aduertimus/conspicimus/& amamus/præ cæteris est in pricipe collocāda. Hac.n.religiosus fiet/& optius/ hac optime suā ciuitatē custodiet deo & hoibus gratus. Longe nāq; melius amore q̄ metu ciuitatis imperiū cōtinet. Metus plerūq; odiū affert.

Id autem publici boni despectum/& priuati studium parit. Ex quo seditiones/rixæ/discordiæ/& rerum publicarum euersiones deniq; exoriũtur. At quum Ciues a Principe se amari perspexerint/in sentẽtiam unam coibunt omnes/rem illi gratam facere/inseruire/muneraq; sibi imposita exequi ardentissime procurabunt/& ueluti facibus qbusdam accẽsi nihil erit tam arduum/tam noxium/atq; difficile/quod libẽter non expediant aīo/ q̃tumuis terribilis præ oculis eorum adstaret interitus. Tot sunt hac in re maiorum nostroꝝ exempla/qui ꝓ patria/pro uirtute/pro gloria nisi diuino quodam ardore correpti nunq̃ occubuissent. Tot in Sanctissima xp̄i familia martyrũ testimonia/qui acerrimos cruciatus/extremaq; uitæ supplicia hac amandi uirtute tanq̃ aliarum oīum radice perpessi sunt/ ꝙ enumerare nõ possumus. Hæc est illa uirtus/quæ infima supremis cõiungit/ quæ diuina oīa/& humana cõplectitur/omnia ꝑficit/oīa firmat/oīa subsistere facit. Hac mũdus ipse productus/supnæ creatæ mentes. Hac totius uniuersi q̃ admirabilis ordo cõcluditur/quæ naturæ sunt oīa ex imensa illa obscuritate/& confusione in lucem/ ordinemq; redacta/imo & lux ipsa/quam inquiunt e coelo in terram prometheũ detulisse/ omnisq; & uitæ & sapientiæ splendor inde processit. Hæc deniq; uirtus/imo uirtutum omnium parens eo magis est terreno principe digna/ quo deus ipsa mundum suo iure gubernat. Hanc si perfecte calluerit princeps/ tenore uno uelut ab Herculeo lapide pendentes uirtutes alias assequetur/ ictibus fortunæ resistet/cum ea certabit & uincet/nihil nimio amore/uel odio / nimia leticia/uel dolore/spe uel desiderio prosequetur/ sed optime ex utroq; contrario compositam/& ad medium redactam in seipso pariet harmoniam. Quã mox in ciuitate diffundet/uoluptates abiiciet/aspernabitur opes/ omnem ambitum/ac inanem gloriam propulsabit / omnia illi ad uota succedent / optime imperabit / suumq; foelix augebit / auctumq; perpetuo conseruabit imperium . Sed ad Imperatoriam artem / quæ principi magis est propria iam conuenit / ut accedamus . Imperatoriam artem ueluti Principi summe necessariam / ita aliarum omnium præstantissimam credimus . Si enim in hoc distat Princeps a Ciue / ꝙ Regit/ & imperat / hic uero regitur / & gubernatur / utrisq; eædem / aut dignitate pares artes esse non possunt . Quæ principis ergo præstantior quum tam uaria / tamq; multiplicia in Ciuitate spectet officia / tot artes / quas liberales/& mechanicas uocant/tot magistratus/cerimonias/ritus/ac humanæ uitæ consuetudines/quæ a principis Regimine pẽdent

est utiq; difficilis cognitu/sed difficilior comparatu / ideoq; in paucissimis semper inuenta. Neq; ex omnibus artibus quamdam unam conflari pos se censendum/quæ conueniat principi/sed eam esse/qua uir bonus/& sapiens cum ratione/rempublicam administrat ad subditorum salutem. Quæ uero pro uaria temporum expectatione in republica debeat agere princeps(ut Paulo altius repetamus)sunt de ferēdis legibus/ de opibus/ de bello/& pace/de locorum/& regionum custodia/& de his/ quæ ad cōmunem populi conuentum faciunt/pertractare/consulere/deliberare/ At quoniam quandoq; non est ea regis prudentia/quæ uniuersos ualeat supplere defectus/neq; talis rex ipse in ciuitatibus nascitur(auctore Platone) qualis inter apum examina/ statim a principio cæteras antecellēs exoritur plurium consilio in statuendis legibus/aliisq; rebus agendis utatur necesse est. Ita namq; multorum sententia confirmata magis/& laudabilior/& gratior/& acceptior cunctis efficitur. Neq; inde principi auctoritatis quicquam adimitur/sed eius uirtus/probitas/ sanctitas amplius elucescit. Ad ferendas autem leges non ex suo tantum capite/sed etiam a maioribus traditas conuenit/ut princeps accipiat/utiles admittat/superfluas deleat/ superstitiosas abiiciat/quæ rectæ rationi consonant obseruandas instituat. Diuina profecto hæc est legum peritia/& adeo mortalibus necessaria / ut sine ipsa in cœtu uiuere/quidue ad publicum uitæ bonum conferat/ agnoscere nequeant/uel si noscant/id semper nequaquam uelint / aut possint/ eo quod ad priuatam commoditatem natura eos mortalis semper impellit. Atq; ideo ars omnis/omnis multitudo/ omne officium / magistratus omnis/priuatumq; omne/& publicum regimen legibus indiget/ & Domus/& ciuitas/& respublica/& præfecturæ/& exercitus/& cuiusq; deniq; singillatim hominis uita. Sine legibus fluctuant omnia/omnia titubāt & in perturbatione sunt posita. His sublatis æquitas aufertur/ iusticia perit/religio tollitur/negligitur ratio/mens offuscatur/uilescit animus/amicitiæ corruunt/odia insurgunt/omnis recte uiuendi modus/omne deniq; bonum amittitur/& ruit in preceps. Diuina siquidem & humana /cœlestia/& terrena/animantia/& uitæ carentia/ & quæcunq; in uniuerso consistunt legibus indigent/ legibus disponuntur/legibus affectiones / uires habitus actiones/ officia numerantur. Neq; traditas tantum leges princeps debet accipere/sed pro temporis mutatione alias cōdere. Et in primis quæ ad animum pertinent/ad religionem/ad mores/ad uitæ consuetudinem/ad concordiam/ad animi tranquillitatem ad bene/beatæq; uiuendi

rationem

rationem inspicere. Hinc benemerentibus premia/fauores/largitiones/beneficia/magistratus/demerentibus mulctas/castigationes/correctiones/exilia depressiones impendere/eosq; tanquam putrida reipublicæ membra adurere/abscindere/amputare/ne totum corpus inficiant. Quo cu ca toties frequentissimæ synodi/ & æcumenica (ex toto fere terrarum orbe conuocatis patribus) sunt hinc inde celebrata Concilia/Sanctissimæ confirmatæ leges/institutiones mutatæ/hereses abiectæ/castigati errores/difficultates solutæ/ueritas probata/seditiones extinctæ/concordia restituta/una monstrata fides/una religio/ unus princeps / qui summam in terris habeat potestatem. Taceo quæ tanquam Euangelia quattuor uenerari debemus. Taceo a Victore Pontifice Alexandrinum conuocatum Concilium / a Dionysio Antiochenum / ab Innocentio Lugdunense prius/ & recentius a Gregorio quingẽterum patrum numero celebratum. Vbi Constantinopolitani Patriarchæ / & Paleologi Imperatoris præsentia/ post Tertiumdecimum Orientalis ecclesiæ ab Occidentali recessum unio restituta fuit / sponteq; sua nonnulli ex ferocissimis Scytharum gentibus Sacri lauacri fœlicia insignia suscepere. Sileo quibus alia Grecorum/ & aliorum perniciosissima extincta sunt Scismata. Prætereo quæ Regibus/& Principibus silentium/ leges imposuerunt/ & frena. Ea deniq; in uniuersum ommitto / quibus pro reformanda ecclesia / pro negligendis delitiis/ abiicienda pompa / fastu / luxu / mollitie / omniq; extinguenda libidine sanctissima instituta sunt edita. Quæ si recensere proponerem animo/nedum uobis in dicendo patres/ sed mihi ipsi in connumerando deficerem. Id unum præterire non possum / quod ubi Sanctissimum hoc pro nouandis legibus/ac sedanda seditione a te nostro oĩum patre IVLIO Secundo Pontifice Maximo/apud Lateranum fuit conuocatum Concilium / hisq; diebus/quibus haberi debebat de totius ecclesiæ summa actum esse uidebatur / quando audita est Cruentissima illa / & nunquam satis deplorata Rauennæ clades/quando nudatis ensibus hostes cuiusq; iugulo imminere acerrimi uidebantur/quando præsidium omne / omnis spes subsidii sublata erat / illisinet inquam diebus uisi sunt hostes effugere / fusi / fugatiq; nullum habere / qui eos caperet Italiæ locum/ omnes animi/uires/& Imperium statim restitui. Credo equidem Pater Sancte quod Deus optimus maximus per te pacificam ecclesiæ restitutionem / ac seuissimi Scismatis extinctionem excupiẽs tantum a nobis auertere decreuit incendium. O foelix Lateranẽse Concilium. O sanctissima concio/ cui

diuinus cætus/& multitudo respõdet in cœlis/ubi una pietas uiget/unus amor/una fœlicitas. Sed longe quidem fœlicius atq; beatius / si quando (te duce) dabitur/ut restituta quiete/restitutis moribus/restituta ecclesia/ in summa animi tranquillitate uiuamus. De opibus preterea/de bello / & pace debet agere princeps/eo quod si nulle sint opes Ciuitatem tutari nõ potest/neq; bellum indicere/neq; pacem seruare/neq; seipsum intra moenia custodire. Ille namq; sunt opes/sine quibus/neq; publica/neq; priuata agitur uita. Q uum enim cõmunia nusquam sint omnia/sed quisq; arte sua/& ingenio uiuat/quum domus familie/agri/predia/urbes/oppida/ arces/respublice/Imperia/totusq; terraru3 orbis sit in partes diuisus/& cõmutatio necessaria / & cunctis habendi / & dominandi sit innata libido/ opes habeamus oportet/ut hinc bellum/inde pacem/hinc uictus/annonam/cõmeatus/inde munitiones/arma/uiros/equos/mœnia/propugnacula/muros/aggeres/ualla/tormẽta/aliaq; instrumenta bellica comparare/erigere/seruare/& custodire possimus. Inde uectigalia/fisci/æraria/solutiones/census/pensiones/tributa sunt (ut decet) a principe instituẽda. Bellum uero sic semper agendum/ut nunq̃ nisi iustum suscipiatur/ illiusq; tãtum cã/ut.s.in pace uiuamus. Pax enim est animi quies/pax uita/pax humana fœlicitas. A pace amicitiæ/societates/fœdera/affinitates / cognationes/coniugia/procreationes/liberi/uirtus/religio/& rerumpublicarum incrementa procedunt. Iustum autem id bellum appellandum existime/ad quod uel inuiti ut nosipsos/nostrumq; defendamus imperiu3/trahimur/ uel sponte/ut quæ quandoq; nostra fuerint/capiamus/aggrediamur. Publicas enim iniurias/publica detrimenta/ usurpationes iniustas/ uiolenta dominia Princeps æquo animo ferre non debet/sed totis uiribus/quæ sua sunt seruare/arrepta armis recipere/potiusq; uelle mori/quam turpiter/ & cum ignominia uiuere. Q uid enim deterius uiro priuato/nedum principi/quam ignauia/uel metu torpere/succumbere/& seipsum despicere. qd pulchrius/quid gloriosius/atq; præstãtius/quam pro patria/pro iustitia/ pro libertate certare/mortemq; ipsam/si oporteret/ oppetere. Q uemadmodum tu pater sancte in tam iustissimo aduersus potentissimos hostes suscepto bello ita gessisti/ut ardentissimos æstus/acerbissima frigora/ noctes insomnes/aduersas ualitudines/omnia uitæ incõmoda/& fere mortem ipsam non tantum intrepide tuleris/sed quasi sponte tua obieris. Vnde prius largissima opum effusione ingenti comparato exercitu/& Bononiæ salus apparuit/& pulsis nouissime ab Italie finibus hostibus omnem

gloriam/omnem immortalitatem/quam nullus unquam Pontifex asse- qui potuit/tibi merito uendicasti. Regiumq́ / Parmam / Placentiam/ tuo Sacratissimo Imperio subdidisti. Ex quo omnis Italiæ locus/ omnis populus/omnis ciuitas/omnis respublica/omnes deniq́ priuatim/& pu- blice gaudent / iubilant / exultant. Teq́ omnis æui / omnium sæculo- rum/omnium gentium Principem / & caput appellant. Sed longe me- lius in posterum appellabunt/habebunt/ si hac tua fœlicitate fine tandẽ armis imposito in pace sint omnia constituta. Quæ uero ad regionum custodiam/& communem populi conuentum faciunt/iam temporis an gustia præterimus. Quũ igitur tantæ reipublicæ unicus atq́ supremus princeps fueris institutus Beatissime Puntifex/cui summa data potestas/ ac diuinum iniunctum imperium / Tuum est quemadmodum oppres- sam armis erexisti/amplificasti/ ita moribus depr[a]uatam ecclesiam refor mare/corrigere/illustrare. In tanta namq́ peccandi licentia constituti su- mus/ut (paucis quibusdam exceptis) nullus sit/ qui uirtutibus non offi- ciat omnibus/qui leges/neq́ minimam quidem obseruet. Omnia impro bitas/& intemperantia complet/& occupat/omnia a recto æquitatis/ & iustitiæ tramite deuiant/in obliquum tendunt/neq́ ullus est/ qui ad seip sum/ad cor suum/ mentemq́ respiciat. Quisq́ commoditatem suam/ priuatamq́ utilitatem prætendit. Ipsa uero respublica/ ipsa ecclesia derelin quitur/& derelicta conquæritur/& languet/& plorat. Eam namq́ a non nullis integritatem eius lacerare uolentibus angi uidemus/& mirum imo dum cruciari. Quam etiam penitus lacerassent/nisi tuis uiribus obstitis- ses inuictissime Pontifex. Videmus multiformem cẽtaurorum/satirorũq́ choream/qui reipublice huius formam quottidie imutant/alterant/atq́ perturbant/qui seditiones parant/fouent/enutriũt. Videmus simulatores undiq́/sophistarumq́ sophistas/quos dominus in euangelio rapaces lu- pos appellat/qui ouium uestimentis induti quibusdam pietatis/& religio nis præstigiis mortales cunctos illudũt. In quibus oĩs impietas/ & libido uiget/ambitio/liuor/rapacitas/ tumor / sæuitia dominatur. Videmus al- tera ex parte rabidissimos Leones/& Xp̄iani noĩs hostes/q quottidie xp̄ia nas uires iminuũt/q terra/mariq́ latissimũ iactãt impium. Quos nisi di uino/& ꝑpotenti quodã numine adiuti (ut tu quoq́ inhias Magnanime Pont.) iãq́ oppssuri essemus/die una pfecto uideremus passim p cãpos Italiæ spaciari/igniq́ omnia / ac ferro uastari. Hinc merito conqueri põt ecclesia/& tãquam omnium mater obortis lachrymis exclamare. Filios

enutriui/ipsi autem spreuerunt me/Vhe mihi miseræ/& infœlici ex quo dignitatis culmine iniquorum manibus detracta sum / quo pacto meus mutatus color / offuscatus nitor / cælestis pulchritudo terrenis sordibus inquinata. His lamentationibus/& querimoniis ad tuos sanctissimos de uoluta pedes in hunc modum opem humiliter implorare uidetur. Terras/& maria circuiui / & nullum præter te IVLI Pontifex Beatissime / qui me magis diligeret / dignitatemq; meam & salutem magis curaret inueni. Tua sub ditione defensa sum/protecta/mirum ĩmodum aucta. Tuis uiribus/& auctoritate intestini cesserunt hostes / seditiosa turba recessit/a tyrannide liberata Italia. Ad te igitur supplex tanquam ad uerum Principem/protectorem/ Petrum & sponsum accedo / quem oro/ obsecro/& obtestor/si quæ corporis sunt/& temporanea iura respiciunt/ armis curasti/nunc quæ ad cuiusq; animum pertinent/non armis/sed sanctissimis legibus cura. Id namq; longe facilius agere poteris / q̃ quæ hactenus egisti. Cura inquam pater beatissime / ut sponsæ tuæ forma decorq; redeat/& pulchritudo. Cura ut grex tibi commissus optimis/ ac spiritalibus alimentis alatur/& uiuat. Cura ut ualitudo hæc/quæ totum terrarum orbem inuasit abscedat. Cura ut fluctuanti nauiculæ in alto a diris agitatæ uētis salutis portis illuceat. Cura ne fruges/cuius es cultor prænimia ariditate siccescat. Cura ut ouile unum fiat/quod modo est in partes diuisum. Cura deniq; ut salutem quam dedisti nobis/& uitam/& spiritum nō amittamus. Tu enim Pastor. Tu medicus. Tu gubernator. Tu cultor. Tu deniq; alter Deus in terris. Aduerte igitur Clementissime pater/ si sponsam tibi deditissimam amas/si iustitiam/pietatem/modestiam/aliasq; uirtutes amplecteris/si uelut es optimus/ac præstantissimus princeps/ ita principis artem/& officium optime calles/aduerte inquam/& prouide ut hæc in tua republica uirtutes colantur/foueantur/ maximeq; sint habitæ præcio/uitia expellantur/extinguantur/& tanq̃ perniciosissimæ pestes absistant. Aduerte & prouide ut in ea concordia uigeat/ discordia recedat/ pax subeat/pax uera/pax sancta/pax cōmunis / & perpetuis temporibus duratura/ut iustitiæ osculo/& ueritatis coniugio confirmata super uniuersam terram uberrimos cœlestis benignitatis pariat fructus/ ne forte si secus fiat/uelut ex quibusdam paruis igniculis maiores/& sæuiores inde/ Imo maximæ/& sæuissimæ belli flāmæ cōsurgant. Quos igitur in tui obsequiū admisisti Piētissime pr̃ retine/foue/cōfirma. Quos respuisti cōgrega/redige/serua/ut in uera xp̃i familia/uerus xp̃s ihabitet/una sit mēs/

unus animus/una uoluntas. Communes autem & Christiani neminis hostes uexa/turba/confringe. Fidelissimos & benemeritos suscipe/amplectere/adiuua/malignos abige/seditiosos propelle/dolosos/ac fidifragos disiice/perde/contunde. Si denuo opus est armis/in eos armis/& potentissimis utere/sin autem/sola auctoritate procede. Ad hec enim is tibi a deo concessus est principatus/ut totius christianæ reipublicæ dignitas/salus/uita/libertas/omniaq; fortunæ bona tuæ sapientiæ/& potestati sint credita. Ad hoc Lateranense Concilium conuocasti. Ad hoc curæ tuæ sollicitudines/labores/& studia fuere semper intenta. Ad hec respiciunt omnium mortalium uota. Hoc expectant omnes/& apertis faucibus operam tuam implorant. Ita namq; optimo uirtutum moderamine per te connexta/atq; composita huius reipublicæ tella restituetur tibi hereditas tua/quam exiens aper de silua toties uorare prætendit/redibunt aurea sæcula/tuoq; flante spiritu effluent aquæ/& irroratione tua terra pinguescet.

Dixi.

SESSIO QVINTA/Hæc notabilis & memoranda propter confirmationem Bulle facte in materia electionis Ro.Pont.canonice facieñ.

¶ Quinta Sessio tenta & celebrata absente Domino Nostro IVLIO.II.Pont. Maximo propter ægritudinem/Præsidente Reuerendiss.in Xpo patre Domino Raphaele Episcopo Ostien.Sanctæ Ro. Ecclesiæ Cam.Card.sancti Georgii nūcupato

Nno a Natiuitate Dñi Millesimo Quingentesimo Tertiodecimo Indictione prima/Die uero Mercurii Decima sexta mensis Februarii/fuit celebrata Quinta Sessio in Ecclesia Lateraň. in loco solito/in qua propter corporis alterationem/& aduersam ualitudinem.S.D.N.IVLII Diuina prouidentia Papæ Secūdi/fuit præsidens in præfata Sessione Reuerendiss.in Christo pater & Dominus Dominus Raphael Eps Ostieň.Cardinalis sancti Georgii uulgariter nūcupatus.S.R.E.Camerarius/in qua fuerūt præsentes infrascripti Reuerendiss.Domini Cardinales/Patriarchæ/Archiepiscopi/Episcopi/Abbates/Generales ordinum/& Principum Oratores/ac Illust.Domini/& q̃plures alii in diuersis facultatibus Doctores,& Magři iudelz Reuerendissimi in Xpo patres & Domini Domini

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss.Dominus Raphael Ostieň.prædictus præsidens.
Reuerendiss.Dominus Dominicus Portueň.
Reuerendiss.Dominus Iacobus Albaneň.
Reuerendiss.Dominus Marcus præneſtinus.
Reuerendiss.Dominus Franciscus Sabineň.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss.Dñs Thomas tituli sancti Martini in montibus Strigonieň.
Reuerendiss.Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss.Dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ Naneteň.
Reuerendiss.Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agenneň.
Reuerendiss.Dominus Xpophorus tituli sanctæ Praxedis Anglicus
Reuerendiss.Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Syponttň.
Reuerendiss.Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitaň.
Reuerendiss.Dominus Achilles tituli sancti Sixti Bononieň.
Reuerendiss.Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabiň.de Saulis.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss.Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss.Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin/de Aragonia

Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in Porticu de Corneliis.
Reuerendiss. Dominus Sigismundus sanctæ Mariæ noue.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori.

Patriarchae.

Reuerendus pater Dominus Cæsar Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Alphonsus Antiochenus.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Iulius Corinthien.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Genzanus.
Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosien.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Spalaten.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Antibaren.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitan.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Iadren.
Reuerendus pater Dominus Federicus Salernitan.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachien.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Craynen.
Reuerendus pater Dominus Rainaldus Ragusin.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nobonìasien.
Reuerendus pater Dominus Petrus Arboren.
Reuerend.p.Dominus Robertus Regn.
Reuerend.p.D.Georgius Nazareus.
Reuerend.pater Dominus Io.Maria Sypontin.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus.
Reuerendus pater Dominus Simon Ariminen.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Phaphen.
Reuerendus pater Dominus Albertus Vilnen.
Reuerendus pater Dominus Siluester Vigornien.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Ciuitatis Ducalis.
Reuerendus pater Dominus Io.Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Vicentinus.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbien.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Ortanus.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigen.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Cauallicen.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Adrien.
Reuerendus pater Dominus Paulus Luceorien.
Reuerendus pater Dominus Marinus Ceneten.

Reuerendus pater Dominus Hieronymus Buduen.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Vulterrañ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Fauentin.
Reuerendus pater Dominus Antonius Vrbinateñ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Naulleñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Dominicus Terdonen.
Reuerendus pater Dominus Ferdinãdus Balneoregieñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Tuden.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Suessanus.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nulluteñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignaneñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Brugnateñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapolañ.
Reuerendus pater Dominus Io.Franciscus Nolanus.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aretiñ.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Calueñ.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Pergameñ.
Reuerendus pater Dominus Ioães Eluen.
Reuerendus pater Dominus Ioães Acerañ.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vmbriaceñ.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Castreñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Policastreñ.
Reuerendus pater Dominus Alexander Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Galesius Vilueñ.
Reuerendus pater Dominus Ioães Bouineñ.
Reuerendus pater Dominus Baptista Aquinateñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Spoletañ.
Reuerendus pater Dominus Basilius Tudertiñ.
Reuerendus pater Dominus Corradus Ostuneñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Anglionẽ.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Sinteñ.
Reuerendus pater Dominus Simon Modrusien.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricariceñ.
Reuerendus pater Dominus Laurus Vestanus.
Reuerendus pater Dominus AndreasLuereñ.
Reuerendus pater Dominus Philippus Adriaceñ.
Reuerendus pater Dominus Lucas Gaurdieñ.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Sagoneñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Narnieñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Forliuieñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculañ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Auxeren.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Terracineñ.
Reuerend.pater Dominus Dominicus Imo len.

Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcinen.
Reuerendus pater Dominus Scharamutia Cuman.
Reuerendus pater Dominus Xpophorus Pollintanen.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Blasius Abbas & Generalis Vallis umbrosæ
Reuerendus pater Dominus Floremundus sancti Gregorii de Vrbe.
Reuerendus pater Dominus Polydorus sancti Euthicii Spoletan. Dioc.
Reuerendus pater Dominus Antonius sancti Galgani Vulterran. Dioc.
Reuerendus pater Dominus Guillelmus Abbas mōasterii beatæ Mariæ Briton.

Magistri Generales ordinū

Magister Egidius ordinis heremitarum sancti Augustini.
Magister Thomas ordinis predicatorum,
Magister Bernardinus ordinis Carmelitarum.
Magister Timotheus ordinis minorum.

Oratores

Illustr. Dominus Albertus de Carpi Serenissimi Maximiliani Romanoꝝ Regis.
Magnificus Dominus Hieronymus Vich / Illust. & Catholici Ferdinandi Regis Aragonum / & Castellæ Gubernatoris.
Magnificus Dominus Franciscus Foscarus Illust. Dominii Venetorum.
Nobilis Dominus Bonus de Frācischis Cōmunitatis Lucen.

Illustr. Domini temporales: & Senator vrbis

Illust. Dominus Federicus Marchio Mantuan.
Magnificus Dominus Iulius Storciatus Senator Vrbis.
Dñs Hieronymus Benzon unus ex Vrbis conseruatoribus.
Illust. Dominus Iulius de Vrsinis.
Illust. Dominus Iacobus de Sabellis.
Et alii q̄plurimi Domini / & milites ordinis sancti Ioannis Ierosolimitan.

¶ Fuit celebrata missa Spiritus sancti per Reuerend. patrem Dominum Alphon sum Patriarcham Antiochenum in altari existente in loco Concilii / quod fuit mu tatum propter absentiam Papæ & uersum uersus Reuerēdiss. Dominos Cardina les & Prelatos Concilii / & facta Oratione per Reuerend. patrem Dominum Ioan nem Mariam Archiepm Sypontin. cuius tenor in fine Presentis Sessionis inseret.

¶ Reuerendiss. Dominus Raphael Episcopus Ostien. præsidens accessit ad altare & ibidem indutus ornamentis Pontificalibus sedēs ante altare habens dorsum ad altare & faciem uersus Concilium / incepit hymnum. Veni creator spiritus / & can tatis letaniis & aliis deuotis orationibus consuetis cantari / & cantato Euangelio p

Dominum Antonium de Piperno Diaconum capellæ Sanctissimi Domini Nostri Papæ quod est Secundum Ioannem & incipit / Amen amen dico uobis / qui non intrat per ostium &c. Quo finito Nobilis Dominus Bonus de Francischis Orator cōmunitatis Lucen. dedit mandatum cōmunitatis suæ præsidenti Concilio ad interessendum Concilio. & statim supradictus Reuerendiss. Dominus Eps Ostien. tradidit illud. Reueren. patri Domino Thomæ Phedra Secretario Concilii qui ascendit ambonem & illud legit tenoris infrascripti.

Mandatum Lucensium.

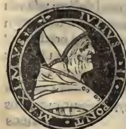
Vm sit q̄ Btissimus & Sanctissimus Dominus Noster Iulius summa Dei prouidentia sacrosanctæ Romanæ / ac uniuersalis ecclesiæ Pontifex optimus Maximus ad extinguendum hereses / abolendumq̄ perniciosum / ac detestabile exortum scisma & pro bono pacis uniuersæ Xp̄ianæ reipublicæ celebrari iam firma sententia sua decreuerit / indixeritq̄ generale & uniuersale Concilium in Laterano. Noscq̄ ut alios Xp̄ifideles ad interueniendum huiusmodi Cōcilio sua in nos paterna charitate sit hortatus / ideo nos Antiani & uexillifer iustitiæ ppli & cōmunis Lucen. utpote qui uniuersam potestatem / & imperium nostræ Ciuitatis & populi repræsentamus iuxta formam statutorum & ordinamentorum nostri Cōmunis cum personaliter interesse nequeamus sicuti nostri præcipui esset officii / & desiderii / uices nostras tenore præsentium nostrarum patentium litterarum quas potestatem publici solēnis & authentici instrumenti habere uolumus omni meliori modo / uia / iure / & forma quibus magis melius / & ualidius tam de iure q̄ de facto / & consuetudine a nobis fieri potest / & debet / demandauimus / & demandamus præstantissimo Iur. Vtr. consulto Domino Bono de Francischis Ciui & Oratori nostro Dilectissimo Romæ agenti ut huiusmodi sacrosancto Cōcilio / nostro & ciuitatis nostræ Lucen. populiq̄ uniuersi nomine intersit / & assistat cum reliquis potētatuū Xp̄ianorum legatis / qui etiam ibi aderūt / ea omnia & singula præstando / & peragendo quæ a nobis quoquo modo adhiberi & præstari possent ad honorem / decus / ornamentum / amplitudinem / exaltationem / & conseruationem præfati Sanctissimi Domini Nostri Papæ Iulii Secundi Pontificis maximi / necnon. S.R.E. ac uniuersalis ipsius sacrosancti Lateranen. Concilii cum amplissima auctoritate / & omnimoda potestate / facultate / balia / & arbitrio nobis in hac parte

attributis iuxta formam statutorum/decretorum/& ordinamentorum nostri cõmunis ad omnia & singula in tam pio & sacrosancto Concilio qualia & quantumcunq; fuerint tractanda/peragenda/promittenda/iure iurando firmanda/prestanda/adimplenda/perficienda tam de iure/q̄ de facto/& ex consuetudine & non secus acsi nos ipsi coram psonaliter ageremus/faceremus/& adimpleremus/promittẽtes omnia & singula a prefato nostro oratore nomine quo supra/tam uerbo q̄ scripto in premissis/& circa premissa tractanda/peragenda/concludenda & firmanda nos esse approbaturos/rataq; & grata in perpetuũ & omni tempore habituros. In quorum quidem omnium & singulorum fidem/robur/& testimonium/has nostras præsentes litteras in patenti forma/tam uiue uocis oraculo/q̄ dato & obtento inter nos partito ad buxulas & pallottas/ac servatis seruãdis fieri & signari iussimus nostri soliti/& maioris Sigilli Diui Martini impressione. Datum in Nostro Luceñ. Palatio. Anno Domini Millesimo Quingentesimo/Tertiodecimo Indictione prima. Die uero octaua mensis Februarii.

Io. nobilis Cancellarius de mandato scripsi.

¶ Quo perlecto/exclusisq; de more aliis non habentibus uoces diffinitiuas/exceptis Oratoribus Principum/& Baronibus/& aliis prioribus p̄latis in suis subselliis existentibus mitratis/clausoq; Concilio & portis. Reuerend. pater Dominus Scaramuza Episcopus Cumañ. ascendit ambonem/& legit quamdam bullam tenoris sequentis.

Bulla inouationis & confirmationis constitutionis contra symoniacam prauitatẽ in electione Pontificis non commmittendam.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam sacro approbante Cõcilio. Si Summus rerum opifex terrarum cælicq; sator sua ineffabili prouidentia Ro. Pontificem in Cathedra præeminentie pastoralis Christiano generi præesse uoluit ut sanctam Ro. uniuersalẽ

ecclesiam sinceris corde & opere gubernaret/fideliumq; omnium profe¬ctibus sollicitis studiis intenderet/decens & salutare reputamus ut in ele¬ctione prefati Pontificis in quem ut puritatis & candoris speculum fide¬les ipsi intuentur/omnis labes/omnisq; illius suspicio absit/talesq; ad tan ti fastigii gradum assumantur/qui rite/& recte/& canonice ingressi/mo¬do & ordine conuenientibus/nauicule Petri gubernacula sustineant / ta¬lesq; existant in tanto dignitatis culmine constituti/qui bonis & rectis so¬latio/malis autem formidini sint/& eorum exemplo cæteri fideles ad be¬ne operandum instruantur/& ad uiam salutis dirigantur/& ea quæ pro¬pterea per nos statuta & ordinata fuerunt pro rei magnitudine/& graui¬tate per sacrum generale Concilium approbentur & innouentur & ap¬probata & innouata communiantur/ut eo firmius perdurent/& tenacius obseruentur & aduersus Diaboli multiplices insidias defendantur / quo fuerint dicta auctoritate sepius circumfulcta. Dudum siquidem a nobis magnis & urgentibus causis/magnaq; & matura discussione & delibera tione cum doctissimis & grauissimis uiris etiam Sancte Romane Eccle¬sie Cardinalibus precedentibus & perhabitis emanarunt littere tenoris subsequentis.

Constitutio inserta.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei/ad perpetuam rei memoriam. Cum tam Diuino q̃ hu mano iure in spiritualibus præcipue detestabiliter Simoniæ sit labes prohibita & longe magis in ele ctione Romañ. Pontificis Vicarii Iesu X̃pi Do¬mini Nostri abhominabilis sit/& uniuersali eccle¬siæ perniciosa. Nos qui regimini eiusdem uniuersa lis ecclesiæ meritis/licet imparibus auctore Domino præsidemus. Cupien tes quantum cum Deo possumus in præmissis pro tantæ rei necessitate/ ac periculi magnitudine (ut tenemur) in posterum salubriter prouidere de fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Consilio & unanimi consensu/hac nostra perpetuo ualitura constitutione apostc¬lica auctoritate & de potestatis nostræ plenitudine/statuimus/ordiamus decernimus

decernimus/& diffinimus/q si(quod Deus p sua clementia/ & in oes bo-
nitate auertat)contigerit/postq nos/uel successores nostros successiue/ ip
se Deus ab hmoi uniuersalis Ecclesiæ regimine absoluerit/humani gene-
ris inimico procurante/& ambitione uel cupiditate ad hoc inclinate/ seu im
pellente/electioem Roman. Pont.ab eo quē eligi cotigerit/uel ab aliquo/
seu aliqbus de cetu Card.quomodolibet uotū dātibus p Simoniacā he
resim in dando/pmittendo/uel recipiēdo pecunias/ bona cuiusq generis
castra/officia/uel bñficia/seu pmissiones & obligatioes /comissam per se
uel alium seu alios quecūq/& qualitercumq/etiam in duarū ptium/ uel
oium Cardinaliū unanimi concordia qūolibet/etiam p uiam assumptio-
nis unanimiter/nemine discrepāte/etiā sine Scrutinio facte/celebrari /uel
fieri/nō solum hmoi electio uel assumptio eo ipso nulla existat/& nullam
eidē sic electo uel assumpto administrādi in spūalibus & tpalibus faculta-
tē tribuat/sed etiā contra dcm sic electum uel assumptum de Simoniaca
labe a quocūq Card.q eidem electioi interfuerit opponi & excipi possit/
sicut de uera & indubitata heresi/ita q a nullo p Ro.Pont.habeat. Quin
imo ipse sic electus a priori suo Cardinalatus/& alio quocūq honore/Ec
clesiis Cathedralibus/etiā Metropolitanis & Patriarchalibus/Monaste
riis/dignitatibus & aliis qbuscūq beneficiis & pēsionibus que tūc obtine
bat in titulū uel in cōmendam/aut aīs quemodocūq eo ipso absq alia
declaratioe priuatus existat/& idem electus nō Aplicus/sed Apostaticus/
& tanq Simon magus/& Heresiarcha & ad pdicta oia & singula ppetuo
inhabilis habeat & sit. ¶ Nec hmoi simoniaca electio p subsequētem ipsi-
us intronizatioem/seu tpis cursum/aut etiā oium Cardinaliū adoratioe
seu obediētiā ullo unq tpe cōualescat. ¶ Liceatq oibus & singulis Cardi
nalibus/etiā illis/q huic simoniace electioi seu assūptioni cōsenserint/ etiā
post intronizatioem & adoratioem seu obediētiam / ac ēt uniuerso Clero
Pplo Ro.necnō subditis/& sancti Angeli de urbe / ac quarūuis aliarum
Ro.E.Arciū Prefectis/Castellanis/Capitaneis/& aliis officialibus/quo
cūq homagio/seu iuramēto/uel cautoe pstitis nō obstañ.a talis electi/ēt
itronizati obediētia & deuotoe ipune & qñcūq discedere(ipsis fidei Ro.
E.& obediētie futuri Ro.Pont.canonice intrātis nihilominus astrictis p
manētibus)& eū ut Magū/Ethnicū/ Publicanū & heresiarchā euitare.
¶ Ad cuius quoq cōfusionē possint Cardinales/q pfate electioi se oppo-
nere uoluerint si psumpserit se Regimini uniuersalis Ecclesie ptextu talis
electionis ingerere/auxiliū brachii sæcularis cōtra eū implorare. ¶ Nec ta-
les ab eius obedientia discedentes tanq tunice Dñi Scissores aliquarū pro-

pter dictum discessum pœnarum seu censurarum ultioni subiaceant. Car dinales uero qui eum sic simoniace elegerint/a suis ordinibus/& etiã Car dinalatus titulis & honore/ac quibuscunq; Patriarchalibus/Archiepisco palibus/Episcopalibus/& aliis Prelaturis/ac dignitatibus/& beneficiis/ que in titulum uel cōmendam tunc obtinebant/uel in quibus/seu ad que ius tunc habebunt, absq; alia declaratione priuati existant/nisi ab illo pe nitus & cum effectu discesserint/& reliquis Cardinalibus/qui huiusmo di Simonie non cōsenserint/infra terminum octo dierum postquam fue rint ab eis requisiti personaliter (si fieri poterit) alias per edictũ publicum se absq; fictione uel fraude uniuerint & coniunxerint. Et tunc si prefatis aliis Cardinalibus se uniuerint & cōiunxerint/in pristinum statum/& ad pristinos honores & dignitates etiam Cardinalatus/ac ecclesias & bene ficia quibus preerant/& quæ obtinebant reintegrati/rehabilitati/ac re stituti/& repositi/ab huiusmodi Simonie labe & censuris ac penis ec clesiasticis quibuscunq; absoluti eo ipso existant. ¶Mediatores uero/ Prosenete/trapezite/tam Clerici q̃ laici/cuiuscunq; dignitatis/qualitatis/ & ordinis fuerint/etiam Patriarchali/Archiepiscopali/siue Episcopali/uel alia seculari mundana/siue ecclesiastica dignitate prediti/etiam quorumcũ q; Regum & Principum Oratores uel Nuncii/huius Simoniace electio nis participes/sint omnibus suis ecclesiis/beneficiis/prælaturis/& feudis/ ac aliis quibuscunq; honoribus & bonis eo ipso priuati/& ad similia in habiles/ac etiam actiue & passiue intestabiles/& eorum bona ipso facto ad instar reorum criminum lesæ maiestatis Fisco Apostolice sedis appli centur deuoluanturq;/si predicti delinquentes Ecclesiastici fuerint/uel ali as Romañ. Ecclesiæ subditi. Bona uero & feuda taliter delinquētium nō subditorum secularium in partibus existentia Fisco secularis Principis/ in cuius Territorio bona sita fuerint ipso facto similiter applicentur. Ita ta men/q; si infra tres menses/a die quo notum fuerit illos Simoniam com misisse/uel participasse/Principes dicta bona Fisco suo actualiter non ap plicauerint/extunc illa Fisco Ecclesie Romañ. applicata censeantur & sint eo ipso absq; aliqua similiter declaratione. ¶Promissiones quoq;/& ob ligationes/siue sponsiones/propterea quandocunq;/etiam ante tempus di cte electionis/etiam extra personas Cardinalium per quoscũq; alios quo modocũq; facte/cum quauis inexcogitabili solēnitate & forma/ēt iurate/ cōditiōales/siue euētuales, & in forma excōmissaꝝ ex quacũq; cã ēt depo siti/mutui/cãbii/cōfessiōis de receptis/donatiōis/arrēdamēti/uel uēditōis

permutationis/uel alterius cuiuscunq3 contractus etiam in ampliori for-
ma camerae apostolicae factae sint nullae & inualidae & ad agendum inef-
ficaces/nullusq3 illarum uigore cogi/uel constringi possit in iudicio/uel ex
tra/liceatq3 omnibus ab illis impune absq3 aliquo metu siue periurii nota
recedere. ¶ Et insuper liceat Cardinalibus qui electioni predictae simonia
cae interfuerint/& a prefato sic electo discesserint/adhibitis secũ aliis Car-
dinalibus etiam illis qui huiusmodi Simoniacae electioni consenserunt/&
postea eisdem Cardinalibus in dicta Simonia non complicibus se uniue-
rint/si secum eisdem unire uoluerint/alioquin sine eis ad alterius nihilomi
nus Pontificis electionẽ non expectata alia sentẽtia declaratoria Simonia
cae electionis huiusmodi, eadem tamen presente nostra constitutione sem
per in suo robore permanente/ libere alias tamen Canonice deuenire / &
Concilium etiã generale indicere & cõuocare in loco idoneo/put eis uide
bit expedire/nõ obstãtibus cõstitutiõibus & ordinibus aplicis/ & pcipue
fe.re. Alexandri Pape.iii. que incipit licet de euitanda discordia & aliorum
Romanorum Pontificum predecessorum nostrorum etiam in Conciliis
generalibus editis/ceteris q3 contrariis quibuscũq3 inhibentibus. ¶ Postre
mo omnibus & singulis Sancte Romane Ecclesie Cardinalibus/ qui p
tempore erunt/& eorum sacro Collegio ne apostolica Sede uacañ. predi
ctis contrauenire/uel contra premissa/uel aliquod premissorum statuere/
disponere/ordinare/uel aliquo modo facere seu attemptare presumãt/quo
cũq3 exquisito colore uel causa sub excõmunicationis late sententie poena
quam ipso facto incurrant/& a qua non nisi per Romañ. Pontificem ca-
nonice electum absolui possint/nisi in mortis articulo. Decernentes extũc
irritum & inane/si secus super hiis uel aliquo premissorum a quoq̃ scien-
ter uel ignoranter etiam per nos contigerit attemptari. ¶ Vt autem pre-
sentis constitutionis/decreti statuti/ordinationis/ac inhibitiõis nostre hu
iusmodi tenor ad omnium noticiam deducatur. Volumus presentes litte-
ras nostras in ualuis Basilice Principis apostolorũ/necnon Cancellarie/ac
in acie campi flore affigi / nec aliam earumdem litterarum publicationẽ
solemnitatem requiri aut expectari debere/ sed huiusmodi affixionem pro
solemni publicatione & perpetuo robore sufficere. ¶ Nulli ergo omnino
hoĩum liceat hanc paginã nr̃orũ constitutionis/ordinationis/statuti/de-
creti/diffinitionis/applicationis/appropriatiõis/ & inhibitionis īfringere/
uel ei ausu temerario cõtraire. Siqs aũt hoc attẽptare p̃sumpserit/indigna-
tiõe3 oĩpotẽtis Dei/ac btõrũ Petri/& Pauli aplorũ eius se nouerit incursurũ

Datum Romæ apud sanctum Petrum/Anno incarnationis Dominicæ/ Millesimo Quingentesimoquinto/Decimo nono.Kl's Februarii/ Pontificatus Nostri/Anno Tertio.

❡Quæ litteræ deinde pro ipsarum subsistentia firmiori & notorietate/ dum Bononiæ cum nostra Curia essemus de mense Octobris/ Pontificatus Nostri Anno Septimo in Consistorio nostro Secreto/ etiam Venerabilibus fratribus nostris. S.Ro.Ecclesiæ Card.& aliquibus prælatis nostris domesticis lectæ & publicatæ/& approbatæ/& demum in quaterno Cancellariæ/descriptæ/& annotatæ & in audientia contradictarum ac aliis locis publicis dictæ Ciuitatis/& postremo Romæ in locis designatis solēniter publicatæ extiterunt/& eoꝝ exemplaria ad omnes fere Christianos Principes transmissa. ❡Nos attendentes quanti ponderis/ quantiq; exitii Christi Vicariorum in terris adulterinæ electiones essent/quantumq; detrimenti Christianæ religioni afferre possent / præsertim his difficillimis temporibus/quibus diuersimode uexatur Christiana religio uniuersa. Volentes Sathane dolis & insidiis/humanæq; presumptioni & ambitioni/ quantum nobis permittitur/ obuiare /ut litteræ predictæ eo magis obseruentur/quo clarius constiterit eas matura & salubri deliberatione dicti Sacri Concilii approbatas/& innouatas/ qua statutæ & ordinatæ fuerunt/licet ad sui subsistentiam & ualiditatem alia probatione non indigerent. Sed ad abundantiorem cautelam/& ad tollendam omnem doli ac malitie causam male cogitantibus/& tam saluberrime constitutioni cōtrauenire satagentibus/ut eo tenacius obseruentur/& difficilius tollantur quo tantorum Patrum fuerint approbatione munite/ litteras predictas cum omnibus & singulis statutis/ordinationibus/decretis/diffinitōibus/penis/inhibitiōnibus/aliisq; omnibus & singulis clausulis in eis contentis Sacro hoc Lateranen̄.Concilio approbante/authoritate & potestatis plenitudine prefatis approbamus/& innouamus/ easq; inuiolabiliter & irrefragabiliter obseruari & custodiri mandamus/roburq; perpetue firmitatis obtinere/ac Cardinales/Mediatores/Oratores/Nuntios/& alios in dictis litteris cōtentos ad ipsarum litterarum/& omnium & singulorum in eis expressorum obseruationem/sub censuris & penis & aliis in eis contētis/iuxta earumdem litterarum tenorem & formam teneri & obligatos fore decernimus & declaramus/Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis/ac omnibus illis que in dictis litteris uoluimus non obstare/Cæterisq; contrariis quibuscunq;.

 ❡Nulli ergo

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis/innouationis/mandati/decreti/& declarationis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/ indignationem omnipotentis Dei/ac Beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ in Basilica Lateraneñ. in sacra sessione. Anno Domini Millesimo Quingẽtesimo Duodecimo/ Quarto decimo Kls Martii/Pontificatus Nostri Anno Decimo.

Bal. Tuerdus.
Ia. Questemberg.

¶ Qua perlecta idem Reuerend. pater petiit an placerẽt paternitatibus patrum ibidem existentium contenta in bulla/& immediate Scrutatores uotorum una cum Protonotariis & Notariis receperunt uota & omnibus fere habentibus uocem diffinitiuam placuerunt simpliciter contenta in bulla præter infrascriptis quinq; qui uotarunt & responderunt/ut infra uidelicet/Episcopus Terdoneñ. qui noluit dare uotum / quia dixit se non esse bene informatum. Benedicto Chieñ. placuit dispositio cedule/sed non forma. Castreñ. dixit pœnas contentas in supradicta cedula esse modificãdas. Cumañ. placuit de manifesta simonia/de occulta non/nisi declaratione prius facta per generale Concilium. Alexandriñ. placuit quatenus Simonia sit notoria facti pmanentis uel procederet declaratio generalis Cõcilii / uel ab omnibus uel duabus partibus Cardinalium opponeretur de simonia. Successiue idem Reuerend. pater Dominus Scaramuza Episcopus Cumañ. legit aliam Cedulam tenoris infrascripti.

um cordis nostri in ipso Concilio personaliter interesse non possumus/cu piamusq; particularem reformationem/ & citatione / ac monitione huiusmodi reproductis/ discussionem abrogationis & declarationis predictarum/earumq; relationes mature & accurate fieri/ac pristina nostra ualitudine restituta/quam pius & misericors Dominus sua solita clementia cōcedere nobis dignetur per nos ipsos debitum apostolicæ seruitutis in ipso Concilio exequi/ eodem Sacro Concilio approbante sextam Sessionem tertio idus Aprilis proxime sequentis faciendam indicimus. ¶Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum præcepti/ mandati/ cōmissionis/statuti/decreti/& indictionis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei/ ac beatorum Petri / & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica Sessione in Lateranen. sacrosancta Basilica solēniter celebrata Anno Incarnatiōis Dominicæ Millesimo Quingentesimo Duodecimo/ Quartodecimo Kls Martii Pontificatus Nostri Anno Decimo.

¶Qua perlecta idem Reuerend. pater petiit an placerent paternitatibus suis contenta in cedula/& omnes nemine penitus discrepante dixerūt placere contenta in cedula.

¶Postmodum Dominus Marianus procurator fisci & Concilii petiit & obtinuit a Reuerendissimo Domino Præsidente Citationē ad portā Cōcilii/cōtra absentes/interesse debentes ipsi sacro Concilio/ & deinde facta citatione & relatiōe/accusauit cōtumaciam abn̄tium & petiit cōtra eos declarari penas & censuras decretas contra non uenientes ad Sacrum Concilium/super quibus omnibus petiit instrumentum & instrumenta.

Deinde Reuerendissimus in Xp̄o pater & Dominus/ Dominus Dominicus Episcopus Portuen. Cardinalis Grimanus nuncupatus procurator. Reuerend. patris Domini Antonii Contareni Patriarchæ Venetiarum dedit eius mandatum ad excusandum eundem & nomine eius interessendum/subscriptum per Dominum Ioannē Franciscum a puteo publicum notarium & eius Sigillo sigillatum/ ac etiam dictus Reuerendiss. Dominus Cardinalis p̄curator Reuerendi patris Domini Hieronymi Triuisani electi Cremonen. ad excusandum eundem electum/ac ad interessendum nomine eius sacro Lateranen. Concilio dedit duo mandata ipsius electi publica/& unum subscriptum per discretum uirum Iacobum Fasolum de Venetiis eiusdem electi Sigillo sigillatū / &

aliud subscriptum tantum per eundem Iacobum Fasolum publicum no tarium/& Reuerend.pater Dominus Hieronymus Episcopus Buduen̄. procurator. Reuerend.patris Domini Iacobi de Petrutiis Episcopi Larinen̄.dedit mandatum ad excusandum eundem Iacobum Episcopum / & nomine eius interessendum subscriptum per Discretum Virum Loysium Granara de Neapoli publicum apostolica auctoritate notarium.& Reuerendissimus in Xp̄o pater & Dominus Dominus Antonius tituli sancti Vitalis præsbyter Cardinalis procurator Reuerend.patris Domini Christophori de Spiritibus Electi Cæsenaten̄.ad excusandum & interessendū Concilio dedit eius mādatum subscriptum per Dominum Petrum Paulum Ludouici publicum notariū/& Reuerend. Dominus Paris de Grassis Sanctissimi Domini Nostri Papæ magister Cerimoniarum procurator Reuerend.patris Domini Fi.Rouarella Archiepiscopi Rauennaten̄. docuit de eius mandato legitimo ad excusandum & interessendum Concilio; subscriptum per Dominum Antonium Garuphum Britonen̄. publicum notarium/ac Reuerend.Dominus Andreas Sanna / Canonicus Vsulen̄.procurator Reuerend.patris Domini Io. Sanna Episcopi Vsulen̄.docuit de eius mandato ad interessendum & excusandu3/& erat subscriptum per Dominum Io.Ordium publicum notarium. Deinde Reuerendus pater Dominus Galesius Episcopus Bellunen̄.procurator Reuerendi patris Domini Angeli de Ripantibus de Esio Episcopi Esini / dedit eius mandatum subscriptum per Dominum Antonium Franciscum Ser Angeli de Esio publicum notarium/ & Reuerēdus pater Dominus Laurentius de Flisco Episcopus Montis regalis procurator Reuerendi patris Domini Bonifacii Ferrier Episcopi Iporigien̄. docuit de eius legittimo mandato subscriptum per Discretum Virum Iacobum de peritis de Baergoro publicum notarium & etiam dedit mandatum Reuerend.patris Domini Augustini Electi Vercellen̄.subscriptum per Dominu3 Paulum Petri de Maseis publicum notarium ad excusandum eosdem Reuerendum Dominum Bonifacium & Augustinum/ ac eorum nominibus interessendum sacro Concilio. Successiue Reuerendissimus in Xp̄o pater & Dominus Dominus Petrus tituli sancti Eusebii præsbyter Cardinalis Anconitanus nuncupatus procurator Reuerend. patris Domini Cosmæ Pacii Archiepiscopi Florentin̄. uolens docere de eius mandato dedit legittimum subscriptum per Dominum Laurentium Andreæ de Ciobis publicum notarium/ & Reuerendus pater Dominus Vincētius

Archiepiscopus Neapolitañ. procurator Reuerend. patris Domini Iuliani Episcopi Rubeñ. ad excusandum & nomine eius interessendum dedit mãdatum eiusdem/subscriptum per discretum uirum Dominum Io. Andream Florentiñ. de Neapoli publicum notarium / & Reuerend. Dominus Manilius Accolitus Sanctissimi Domini Nostri Procurator Reuerendi patris Domini Pauli Episcopi Argoliceñ. ad excusandum & interessendum Concilio dedit mandatum subscriptum per Dominum Catharneum de Lipis publicum notarium/& Reuerendus pater Dominus Iacobus Episcopus phapheñ. procurator. Reuerendi patris Domini Bartholomei Episcopi Montis uiridis ad excusanduz & interessendum dedit mãdatum subscriptum per Dominum Laurentium Francisci de Bonnicontiis Ciuem Romañ. de Regione montium publicuz notarium/& demũ Reuerendus Dominus Stauislaus de Auafziuo decretorum doctor Canonicus Noladislanueñ. dedit mandatum Reuerendi patris Domini Vincentii Episcopi Noladislanueñ. ad excusandum & interessendum eius nomine in Sacro Lateraneñ. Concilio subscriptum per Dominum Mathiam Bernardi de Osliucza publicum Notarium Clericum Placeñ. Dioc. Quibus peractis indicta fuit Sessio sexta Tertio Idus Aprilis proximae futuri/& haec fuerunt prp Quinta Sessione.

¶ Finis Quinte Sessionis tempore uite Iulii Secundi expedite eo absente propter egritudinem/ex qua quatriduo post obiit.

¶ Tenor uero Sermonis & Orationis habite in dicta Sessione per Reuerendum patrem Dominum Ioan. Mariam de monte Archiepiscopum Sypontiñ. sequitur & est talis.

¶In prima Orationis parte laudatur institutio Conciliorum / & Summus Pontifex Iulius ꝙ Lateranē. Concilium indixerit. In Secunda suadentur patres ad restituendam iustitiam / unitatem / pacem / quæ tria Diuina munera / & hoīum / & temporum iniuria deleta uidebantur.

¶Priusq̄ in hoc celeberrimo Christiani orbis conuentu / uerba facere incipiam / ut ea dicenti mihi / uobisq̄ audientibus facultas diuinitus infundatur / quæ & ego ad communem Christianæ republicæ salutem dignitatemq̄ pertinentia facile recenseam / & uos libere decernatis / laudabili maiorum nostrorum monente instituto / Sanctissimi Spiritus / cuius numine salutaris hæc summo studio celebratur Synodus opem / ac præsidium humillime imploro.

Am & si loci huius ornatissimi dignitas / & rei dignissime (de qua mihi dicendum est) amplitudo / uestriq̄ amplissimi conspectus maiestas / Patres Sapientissimi / ab hoc demandato dicendi munere me deterrebant / non tamen inuitus / sed læto potius / hilariq̄ animo / maiorum império parui / si nihil aliud / hoc certe sperās me assecuturum laudis / ꝙ indignus non fuerim iudicatus / cuius orationi grauissima uestrum omnium præsentia īteresset / Suadebat præterea & magnopere cōfirmabat / Iulii Pontificis / uestro / ac tantorum uirorum erga rempublicā Christianam singulari / & pæne incredibili studio / qđ præ se quisq̄ ferre uisus est mihi cum antea semper / tum uero quotiens ad hanc sacrosanctam conuentum est Constantinianam ædem. Cunctos enim nostræ religionis / ac fidei instaurande / confirmande / amplificande / acerrimo inflāmari desiderio pspiciebam / Vnde facile adducebar / ut crederez / me de his rebus (quæ uniuerso christianorum cætui consulerent / atq̄ prospicerēt) dicentem / uos attente / benigneq̄ audituros. Nam quæ maxime ad Christiani generis utilitatem / dignitatem / auctoritatem / pertineant / statui quātum temporis angustia concesserit hodierna oratione complecti. Adeste igitur animis uosq̄ ipsos mihi æquos / benignosq̄ iudices prebete. Ego in id precipue incumbam / ut nisi composita rerum uarietate / audientium auribus iocunditatem / delectationemq̄ attulero / facietatem quidem / ac molestiam / inculta uerborum prolixitate / minime sim allaturus.

¶ Cum autem ad illustrandam/& propagandam/ne dum conseruandā ac tuendam nostram fidem/religionemq; Synodum hoc tempore sapienter institutam/luce clarius appareat. Primum de saluberrima eius institutione dicemus/ubi singularem Pontificis Iulii prudentiam/atq; incredibilem animi celsitudinem attingi æquo animo patiamini. Q uæ deinde ꝑ Christianæ reipublicæ robore/ plendore/amplitudine decernenda potissimum uidentur/quo breuius fieri poterit perstringam.

¶ Sanctissime igitur huius Lateranensis Synodi institutionem/cū alia plurima mirifice commendant/summisq; in cælum laudibus extollunt, Tum illud imprimis/ꝙ nil nisi ex omni parte ꝑfectum iustum/optimū/ & Christianæ reipublicæ oportunum/maximeq; fructuosum. Sapientissimorum patrum/ac præstantium omni uirtutum/ & disciplinarum genere hominum Consilio(quorum lectissima/ huiusce templi subsellia ornari frequentia intuemur)statui decerniue posse censetur. Q uippe quod plurimarum Ciuitatum/gentium/nationum/periculis/atq; euentis/(uel ab ipsa terrarum orbis origine)compertum & exploratum est. Floruisse in græcia Athenienses/uiguisse Lacedemonios/claruisse corinthios/accepimus/q̄ diu integerrimorum Consilia domi/militiæq; ualuissent. Nihil enim(quod ad mores/ad instituta/ad leges/ad delectum habendum/ad aciem instruendam/ad conserendam pugnam spectaret)nisi exquisitis plurimorum sententiis/iisdem in Ciuitatibus gerebatur. Nec ab re quidem apud Homerum Agamemnon ille plures sibi dari diutissimo ad Troiā Bello Nestoris/ q̄ Achillis similes exoptabat / quorum alteri lacertis & uiribus/alteri Consiliis ac sententiis præstarent. Q uid/ꝙ hanc ipsam urbem summum Imperii principatum non absq; sapientissimorum hominum Consilio adeptam/cunctis terrarum gentibus/nationibusq; priuati ac publicæ agendi normam/legemq; præscripsisse constat/Recolite singulas regum actiones/Contemplamini post liberam Ciuitatem/uniuersa consulum/ tribunorum/decemuirorum/aliorumq; magistratuum gesta. Euoluite cuncta Cæsarum monumenta / quidnam aliud obsecro/ nisi prudentum Consilia/regnum peperisse/rempublicam cōstituisse/ Imperium/potentiamq; auxisse comperietis/Sed quid in re Christiano nomini oportuna/seu potius necessaria/ubi non de unius/ alteriusue reipublicæ/ac prouinciæ salute/libertate/dignitate / sed de sanctissima Christi fide/ de hortodoxa religione / de Christianorum omnium quiete agitur/ Græcorum/Romanorumue diutius/īmoramur exemplis/ Cum longe

Qui innumeros Arrii/Fotinii/Sabellii/Ebionitarum/Macedonii/Eudoxii/Nextorii/Pelagianorum/Eutichianorum/Dioscori/Teodori/Gregorii/Macharii/Monothelitarum/Acephalorum/ac cæterorum omniũ heresses de medio sustulerunt. Quandoquidem cum uirtutes cæteras/ tum uel in primis tria hæc optima/ac prope diuina munera(quæ & temporum/& hominum iniuria sunt poene deleta)Summam iustitiam/Inseparabilem unitatem/Cõmunem inter christianos pacem/eius restitutum iri sapientia/ac uestro patres consilio non desperamus. De quibus si me(ut cœpistis)breuiter differentem benigne/attenteq; audietis/& ego dicendo/& uos audiendo uberrimam(ut puto)frugem colligemus.

¶ Est igit iustitia præ cæteris instauranda/restituenda/illustrãda. Quippe quæ uirtutum omnium fons/atq; origo/& mortale genus Deo optimo maximo conciliat/& humanam societatem arctissimo necessitudinis uinculo coniungit/ut enim Deum immortalem/auctorem/parẽtem/moderatoremq; nostrum/a quo bonorum omniũ origo/& causa est/a quo nobis essentia/motus/intellectus/contemplatio/actioq; tributa/studiose colamus/pie ueneremur/humillime adoremus/ ut eum nobis propitiũ faciamus/ut pro cumulatissimis in nos beneficiis memoriam/gratiamq; non dissimulemus/ut mentem ei sanam/innocentem animum/uitam pbam/uoluntatem rectam/castam/integram/præbeamus. Vt religionẽ/cultumq; sacrorum minime contemnamus/ipsa nos docet/monetq; iustitia. Ea etiam cum natus sit homo sociabilis(quippe qui in tanta rerum natura copia/quæ usui sunt)supra cætera animalia inopia laborat/alienæq; opis indiget/ac propterea necessitate impellẽte(ut arbitrati quidam sunt) cœtum amat/& ciuitates colit)sola facit ut ipsa societas/ & coniunctio retineri possit. Nam quid patriæ/parentibus/propinquis/amicis/ciuibus/pe regrinis/quid item magistratibus profanis/ac sacris/quid principibus debeamus/quid sequi/quidue declinare/quid uel cõmendare/uel improbare iure oporteat/nobis ante oculos proponit. Nempe ut æquitatem/ fidem/ beneficentiam/pietatem/seueritatem/integritatemq; complectamur super biam/perfidiam/auaritiam/ sæuitiam/lasciuiam / ambitionem fugiamus. nos excitat/atq; inflãmat. Quapropter hanc primum omnium patres restituite uirtutem/huius luce(quæ penitus extincta est)Christianum orbem illustrate/hanc diligendam iis iubete/qui iudicant terras/hanc seruãdam statuite Christianis Principibus. Enimuero eam esse uirtutem/quæ sua cuiq; distribuit/Augustinus/Bernardus/Ambrosius/Sãctissimarũq;

legum latores diffinierunt. Porro igitur inspiciendum est/an quisq; quod suum est possideat/an quis alienum occupatum detineat. Sed hoc loco finite me præterire/non dico Italiæ/uerum(qđ longe miserrimum est) totius Europæ calamitates(quæ tantæ sunt)ut eas cogitatiōe/ ne dum oratione perlequi uix sine lachrymis queam. Quem enim esse dicam ? tam obtuso pectore/corde sic imani/moribus tam efferatis/cuius animus/tot fedium/atq; agrorum occupationes/tot urbium/oppidorum/locorumq; omniu3 euersiones/ac direptiones/tot furta/tot rapinas/tot sacrilegia meminisse non perhorrescat? Testes estis uos miserrimæ ciuitates/quæ(nulla a uobis patrata culpa)in uisceribus uestris atrocissimos hostes pertulistis/quæ in gremio parentum infantes trucidari/matronas innoxias/imbellesq; senes iterfici/rapi sacratissimas uirgīes/ornatissima tēpla spoliari/omniaq; & flagitiorum & facinorum genera perpetrari conspexistis/quibus uel ipsos Turcas Christiani nominis hostes abstinuisse nonnunquā audiuimus. Qđ si(ut nonnulli predicant)finxere quondam poetæ post Saturni tempora cum sensissent Iustitia3 a rebus humanis abesse/ offensam uitijs hominum recessisse a terra/in cœlumq; migrasse. & ad Iouis regnum se cōtulisse. Bone Deus quas nugas? quas fabellas? quas fallacias? excogitaturos eos fuisse arbitramur? si nostrorum temporu3 scelera? si flagitia? si facinora? si abiectum Christianæ religionis cultum? si uesanam dominandi libidinem? si nefandam rapiendi licentiam? si in auditam in iis impietatem? sæuitiam? ambitionem? quos pietatis/caritatis/integritatisq; exēpla esse oportebat/ conspicarentur? Quas ob res expergiscimini patres/(ut cepistis)expergiscimini/& quando non nisi pro reformanda/ confirmandaq; Christiana republica in hunc ipsum locum conuenistis/ sic eam reformandam/ confirmandamq; uobis proponite/ ut iustitiam in primis uirtutum reliquarum principem/ ac reginam/ tum insēparabilem Christiano orbi unitatem pacemq; summis bonorum omnium uotis/ac studiis expetitam/dicente psalmographo Iustitia & pax osculatæ sunt/tandem aliquando restituatis. Neq; enim seruari iustitia facile potest/nisi & iustitiæ unitas/& unitati concordia copuletur.

¶ Diligenter idcirco uidendum est patres amplissimi/ ut eam Christiani retineant unitatem/quam uniuersas multitudines/cūctos cœtus/ omnes mortalium societates retinere cernimus. Nam si in primis quodcūq; libuerit/uel Regnum/uel Ciuitatem/uel domum q̄uis priuatam inspiciamus/ nihil horum stare/ac diu permanere posse absq; ea(de qua dudu3 uerba

ba facere aggressi sumus) unitate/luce clarius apparebit. Ruat enim illud atque euertatur regnum necesse est/quod non uniformi regis ac eorum (qui reguntur) uoluntate gubernatur. exoriantur/ac inualescant in ea ciuitate ciuiles discordiæ/intestina bella/odia sempiterna/in qua reipublicæ curam gerentium in unum sententiæ nō conueniunt/Dilabatur breui ac dissoluatur res familiaris quis magna/& ampla/nisi in unam paterfamilias domesticique uoluntatem concurrant/id quod Euangelii uerba illa locupletissime testantur. Omne regnum diuisum contra se desolabitur/& omnis ciuitas/uel domus diuisa contra se non stabit. Ipsas deinde hominum actiones/quarum aliæ bello ad rempublicam armis tuēdam/aliæ pace/mercium ac cæterarum rerum humano usui oportunarum cōmutatione alendam/spectant/si nobis proponere ante oculos uelimus/nec uictoriam parari/nisi uexilla sequendi/seruandi ordines/ad tubæ signum sese instruendi. Conferendi manum pedem referendi/cæteraque id genus moliendi/ac perferendi omnia. Vna insit militibus/imperatoribusque uoluntas. Nec nauim ullam/nisi & gubernator/& nautæ inuicem consentiant/& alius alii iudicio/atque opera nequaq̄ aduersetur/ad certum unq̄ peruenire portum comperiemus. Postremo si nostrum hoc humanum contemplemur corpus/optimam prudentissimamque rerum artificem naturam/cum in eo fabricando complures/ac diuersas partes ad uaria studia & ministeria (ut pote oculos ad uidendum/ad audiendum aures/pedes ad incedendum) formasset/unam cæteris omnibus præfecisse cuius citatu ac nutu cūctæ moueantur/seque ad agendum tollerandumue quippiam in eius ipsius conforment uoluntate perspiciemus/Quæ cum ita sint/quonam pacto perpetuum Christi regnum undique telis lacessitum uigere/æternam beatorum rempublicam diuersis factionibus dissipatam florere/domum Dei Sanctissimam sibi dissidentem constare/coelestem angelorum militiam inter se digladiantem eminere/salutarem apostolorum nauim/diuersis remigū/& magistri conatibus agitatam contineri. Redemptoris nostri membra scissa/separata/discerpta/ab unitate distracta/stare/ac permanere uel minimo temporis spacio arbitrabimur? Summa igitur amplissimi Patres unitate/summa uoluntatum animorumque concordia est opus. Cum præsertim ea nobis diuinis & præceptis & exemplis tantopere insinuetur. Omitto id quod inquit propheta in psalmis. Deus habitare facit unanimes in domo/sub tecto agnum exhodi in figura Christi occisum/atque in una domo comedi iussum. Prætereo mandatum fuisse Raab in qua ecclesia præfor

mabatur/ut parentes/fratres/totamq; familiam in domum suam colligeret ad seipsam/transeo uerba illa / nostra hac tempestate sæpius repetita/ unum sumus ego & pater/& erit unus grex/& unus pastor. Relinquo supplicium de iis diuinitus sumptum/ q sibi aduersus Aaron legitimũ sacerdotem sacrificandi licentiã arrogauerant / omnia deniq; diuina pcepta atq; exempla ptermitto. Quid.n.eorum ullum adducam/cum nihil aliud sacrarum lrarum contineant monumenta/q̃ unum esse Deum/unũ Xp̃m/unam ecclesiam/unam fidem/unã cathedram sup firmissimã petram Dñi uoce fundatam. Cumq; id nos (uel maxime) ut inquit Aug.) ad unitatem cohortari debeat/q; ex uno dumtaxat hoĩe uniuersum gigni uoluit humanum genus altissimus/ut q̃topere unitatem in pluribus diligeret/nobis apertissime declararet. Hãc igitur primũ cĩuum inducite/hãc custodite/hanc excolite compositi in eodem sensu / ut Paulus apostolus inquit/& in eadem sententia substinẽtes inuicem in dilectione satagentes seruare unitatem spiritus in coniunctione pacis.

¶ Pax itaq; unitati cõiungenda/aggreganda/copulanda est/tanta est.n. inter utrãq; necessitudo ac societas/ut cũ arctissimo/& firmissimo colligatæ sint uinculo/ dissolui earũ una qn & altera dissoluatᷓ/ ac seruari una qn seruetur & altera nullo modo possit. Quapropter extinctis belloꝝ flammis/quæ totum iam diu inflãmarunt/ac incenderũt Xp̃ianum orbem/ sacrosanctæq; reip.rebus compositis cum iustitia pariter atq; unitate excitanda atq; erigenda pax est. De qua cum latissimus dicendi campus occurrat/nec temporis angustia/nec uestra patres cæterorumq; præstantiũ uiroꝝ benignitas/atq; humanitas longiorem expetat oratiõem/plura nõ dicam. Siqdem ea quæ ad Xp̃iani generis utilitatem/dignitatẽ/auctoritatẽ saluberrima hac Synodo decernenda maxĩe uidentᷓ/ breuiter accepistis/quæ si uos uestris consiliis/uestris sentẽtiis/uestris inq̃ suffragiis restituenda/seruanda/cõfirmanda statutis/nõ dico sanctissimã hãc Vrbẽ uerã Pontificũ sedem/sed orbẽ uniuersum maximam atq; perpetuam frugem percepturum sperate. Idq; ut Summi Pontificis uotis/ac studiis uestrum omnium/ac bonorum principum optatis respondeat/ supremum cæli numen his precibus obtestabor.

¶ Te æterne olympi regnator Christe (cuius ditione atq; imperio cũcta cœlestia/terrenaq; gubernantᷓ) qui tuã a Nerone/Domitiano/Traiano/ M.Antõino, & L.Aurelio Cõmodo Seuero/Maximio/Decio/Valeriano/Aureliano/Diocletiano haud passus es exterminari religionem/ ac fi

dem/qui ecclesiam tuam/tot procellis hereticorum/ ac scismaticorum agitatam in mediis submergi nequaquam pertulisti fluctibus. Te inquam inuocamus/tuum imploramus numen / tuam oramus clementiam. Respice uicarium tuum sanctissimum & ecclesiæ tuæ pastorem solertissimum/corpore licet ægro/animo tamen firmissimo. Respice uigilantissimum senatum/respice cunctos hos patres/Respice nostros principes/Respice familiam tuam uniuersam/uides impia tyrannorum pectora aduersus iustitiam armata/cernis improbos/ac nefarios in leges iuraque insurgentes/ spectas habere conuenticulum perditæ factionis ad scindendam/ac dirimendam tunicam tuam inconsutilem/unitatemque ab ecclesia tua reiiciendam/ Perspicis tuorum robore tot intestinis bellis perculso/nostrisque debilitatis ac pœne confectis uiribus/instaurantem se ad pugnam hostem/ parantē se ad uictimam nostri sanguinis. Tolle (ut cœpisti) secures/ Tolle gladios sit finis ac terminus bellorum/sit fas reuiuiscente Iustitia/conseruata unitate/dulcissimos optatæ pacis fructus colligere. Pacem a te Christe expetimus/pacem a te clementissime Deus efflagitamus. Da illam domine diebus nostris/quia non est alius qui pugnet pro nobis nisi tu Domine Deus noster/Aut si bella gerenda sunt/si acies instruendæ/ si uulnera perferenda/si id nostrorum exposcunt uitiorum pœnæ / si nostra pianda sunt delicta sanguine/aduersus Turcas nominis tui hostes. Quod & sanctissimus Vicarius ipse tuus/& nos omni semper studio concupiuimus/bella geramus/pro tua fide/ pro religione / pro aris ac focis dimicantes pœnas nostrorum criminum luamus/tua effundamus causa sanguinē/ quo tuo tandem uniuersus inseruiat orbis imperio/tuam cuncti religionem/ac fidem asserant/agnoscant/profiteantur/ut suo quodammodo iure alacriter/ac iucunde canere id possit ecclesia. In omnem terram propagatum est imperium eorum/& in fines orbis terræ religio eorum.

Dixi.

De obitu Julij Secundi Pontificis Maximi.

¶ Anno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo/Tertiodecimo/Indictione prima/Die uero Lunæ uigesimaprima mensis Februarii/ fe.re.D.Iulius Papa Secundus sicut altissimo placuit/ Romæ apud sanctum Petrum in Palatio Apostolico ab hac luce migrauit/ & uiam uniuersæ carnis ingressus est/& sic Apostolica sedes uacauit/ & fuerunt celebrate exequiæ eius iuxta ritum & consuetudinem antiquitus obseruatā.

¶ Die uero Veneris quarta mensis Martii supradicti anni Millesimi quingentesimi Tertii decimi. Reuerendissimi in Xpo patres & Domini Domini sacrosanctæ Ro.Ecclesiæ Cardinales in unum pro electione Summi Pontificis facienda post celebrationem missæ Spiritussancti in Basilica Principis Apostolorum in altari sancti Andreæ/Conclaue quod in palatio sancti Petri in Capella superiori/Capella Sixti uulgariter nuncupata/factum fuerat intrauerunt/& quilibet eorum intrauit & clausum fuit conclaue ad celebrandum canonicam legittimam electionem Ro.futuri Pontificis iuxta canonicas sanctiones.

LATERANENSE
CONCILIVM
S.
IO.

Decreta & acta concilij Lateraneñ.

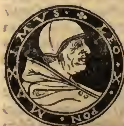

N DEI OMNIPOTENTIS NOMINE Amen. Sequuntur gesta eiusdem Sa. Lateraneñ. Concilii in Spiritu sancto legitime congregati Sub Leone Decimo Pontifice Maximo cōtinuati & celebrati cum eisdem solemnitatibus/ & Cerimoniis/ & Officialibus in principio dicti Concilii deputatis & ordinatis.

¶Die autem Veneris Vndecima supradicti mensis Martii Reuerendissimus in Christo pater & Dominus Dominus Ioannes de Medicis sanctæ Mariæ in Domnica Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus/ Cardinalis de Medicis uulgariter nuncupatus Romæ in conclaui supradicto per Reuerendissimos Dominos Cardinales sancti Spiritus infusione afflante nemine discrepante/ nulloq; contradicente concorditer & unanimiter & pure ad Summi Apostolatus apicem rite & legitime ac canonice electus & assumptus extitit/ nec non Dominus Leo Papa Decimus nūcupatus/ atq; honorifice/ ut decuit/ de dicto Palatio ad basilicam Principis Apostolorum de Vrbe ductus/ ibiq; ad altare maius eiusdem cum Cantico. Te Deum laudamus/ cum maxima lætitia & solemnitate positus & intronizatus.

¶Die uero sabbati Decimanona supradicti mensis Martii p̄fatus Sanctissimus in Christo Pater & Dominus Noster Dominus LEO Diuina prouidentia Papa Decimus per Reuerendissimos in Christo patres & Dominos Dominos sacrosanctæ. R. E. Card. Diuino efficio/ missæ/ solemnitatibus in talibus fieri solitis in Ecclesia sancti Petri peractis ante porticum & introitum dictæ Basilicæ uidelicet supra Schalā marmoreā in qua cōstructum fuerat quoddam tabernaculum ornatum siue solium eleuatum pro dicti Dñi LEONIS Papæ Decimi Coronatione agēda per Reuerendissimum in Christo patrem & Dominum Dñm Alexandrum sancti Eustachii Diaconum Card. de Farnesio uulgariter nuncupatū in cæterorum Dominoꝝ Card. Patriarchaꝝ/ Archiepoꝝ/ Epōrum/ Prælatoꝝ/ Clericq; / atq; Populi p̄ntia extitit honorifice atq; solemniter/ ut decuit/ & Summo Pontifici congruit triplici diademate & Corona coronatus & intronizatus/ cum magno totius Curiæ & Ro. Populi plausu & lætitia.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo Decimotertio/Indictione prima/Die uero Dominica decima mensis Aprilis fuerunt publicatæ & affixæ per Io. Dominicum de fidelibus Sanctissimi Domini Nostri Cursorem quædam litteræ prorogationis Sextæ Sessionis tenoris infrascripti.

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ad sanctæ Romanæ uniuersalis Ecclesiæ Regimen/ meritis quanq̃ impatribus Diuina dispositione uocati/inter omnia per agenda/quæ tantæ molis onus requirunt / illud in primis expetendum uidetur/ut iis quæ ad omnipotētis Dei laudem/Ecclesiæq; prefatæ unitatē/ & exaltationem/ ac fidelium omnium profectum tendunt/omni conatu/totisq; uiribus salubriter intendamus. Cum itaq; fe. re. Iulius Papa Secundus prædecessor noster/ut status Ecclesiæ præfatæ in melius reformaretur Sacrum ac generale Lateranen. Cōcilium de Venerabilium fratrum nostrorum/tunc suorum Ecclesiæ prefatæ Cardinalium/de quorum numero tunc eramus/ Consilio & assensu conuocauerit/& indixerit/illudq; deinde celebrare iceperit/& in eo plures/ usq; ad quintam/Sessiones/inclusiue tenuerit/Sextamq; Sessionem Tertio idus præsentis Mensis faciendam indixerit/ prout in litteris seu cedulis dicti Iulii prædecessoris desuper confectis plenius continetur. Nos qui etiam tūc in minoribus constituti Concilium præfatum celebrari summopere cupiebamus/ & Domino Iulio pdecessore(sicut Domino placuit)rebus humanis exempto/illius successores effecti / non minus cordi tenemus dicti Concilii celebrationē/ usq; ad perfectionem causarum/propter quas indictum fuit/continuare/& ad finem perducere/Conciliūq; huiusmodi usq; ad illius debitum finem & complementum prosequi uelle nūciamus. Verum cum prefatus Iulius prædecessor/eodem Cōcilio approbante/ negotium & discussionem/declarationis/nullitatis/& inualiditatis/ac abrogationis/assertæ pragmaticæ sanctionis/in partibus gallicanis quodam abusu introductæ/apostolicæ sedi/Ecclesiasticæq; auctoritati/& sacris canonibus derogañ. dictis fratribus & aliorum prælatorum congregationibus/ relationemq; discussorum in eodem Concilio faciendam commiserit/gallicosq; prælatos/capitula Ecclesiarum/ & Monasteriorum/parlamenta/

& laicos illis fauentes/cuiuscunq; dignitatis/etiam Regal's exiſten̄. omneſq; & ſingulos alios ſua/cōmuniter uel diuiſim intereſſe putantes/ per edictum publicum/cum ad partes illas tutus non pateret acceſſus/ in certis locis tunc expreſſis/moneri/& citari infra certum terminum præfigendum ad comparendum coram Iulio prædeceſſore/ & Concilio præfatis/ cauſaſq; dicendi/quare ſanctio ipſa in concernentibus auctoritatem prædictam/& eccleſiaſticæ libertatis uiolationẽ/nulla/& inualida/ declarari/ & abrogari non debere decreuerit/ citatieq; prædictorum Gallicorum capitulorum/parlamentorum/& laicorum præfatorum/cum termino cōpetenti ad comparendum eis aſſignato. xii K'ls Martii proxime præteriti executa fuerit/dieſq; comparitionis/citatorum/& monitorum huiuſmodi non niſi quartodecimo K'ls Maii proxime futuri ueniat/ut ſic citati/ & moniti in dicta Sexta Seſſione tenenda comparere/ ſuaſq; rationes allegare poſſint.Cumq; etiam dicta die Tertio idus præſentis menſis ſolemnis proceſſio noſtræ aſſumptionis ad Eccleſiam Lateranen̄. iuxta morem aliorum prædeceſſorum noſtrorum fiet / difficillimumq; eſſet eadem die Seſſionem & proceſſionem huiuſmodi celebrare / ac ex aliis iuſtis & rationabilibus cauſis/noſtrum & dictorum fratrum aīos mouētibus de cōſilio & aſſenſu prædictis Sextam Seſſionem p̄fatam Quinto K'ls Maii proximæ futuri/quæ erit die Mercurii Vigeſimaſeptima præſentis menſis Aprilis/qua cauſæ huiuſmodi ceſſabunt/ac citati & moniti præfati comparere/& eorum cauſæ/& allegationes audiri/uel uera contumacia accuſari poterunt/prorogamus/illamq; ipſa die Quinto K'ls menſis huiuſmodi faciendā indicimus.❡ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ prorogationis/& indictionis/ifringere/ uel ei auſu temerario contraire.Siquis autem hoc attemptare præſumpſerit indignatiōem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/& Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.Datum Romæ apud ſanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ/ Milleſimo/ Quingenteſimo/ Tertiodecimo/ Quarto idus Aprilis/Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Placet.

❡ Executio & publicatio ſupraſcriptarum litterarum prorogationis ſequitur/& eſt talis.

¶ Die Decima mēsis Aprilis præsentes suprascriptæ litteræ/affixæ/ & publicatæ fuerunt in ualuis Principis Apostolorum de Vrbe/ in ualuis Ecclesiæ sancti Ioannis Lateraneñ. in ualuis Cancellariæ apostolicæ / ac in acie Campi flore ut moris est/per me Io.Dñicum de Fidelibus Cursorē.

¶ Alia executio & publicatio earundem lr̄arum prorogationis talis est.

¶ Die uero Vndecima mensis Aprilis affixæ/& publicatæ fuerunt in ualuis Basilicæ sancti Ioannis Lateraneñ.dum ibidem gentium multitudo propter accessum Sanctissimi Domini Nostri Domini Leonis Papæ Decimi congregata erat/per Io.Dominicum de Fidelibus Cursorem.

¶ Die uero Lunæ Vndecima supradicti mensis Aprilis / post Diuinum officium in Basilica sancti Petri Principis apostolorum peractum ante horam prandii Sanctissimus in Christo pater & Dominus Noster Dominus Leo Diuina prouidentia papa Decimus Diademate Pontificali Coronatus solemniter cum maximis mirificisq; triumphis honestate/ reuerentia & honore decentibus/per Reuerendissimos in Christo Patres & Dominos Dominos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales / Patriarchas/Archiepiscopos/Episcopos/Abbates cum albis mitris/atq; pluuialibus ornatos/necnon per plures Illustres Duces/ & Barones / Nobilesq; Romañ. atq; cæterarum nationum homines de dicta Basilica sancti Petri ad Basilicam sancti Ioannis Lateraneñ. pro nonnullis cerimoniis ibidem faciendis laudabiliter associatus extitit.

SEXTA SESSIO Et prima tempore Sanctissimi Domini Nostri Domini LEONIS papæ Decimi.

IN nomine Domini Nostri Iesu Xpi amen. Anno a Natiuitate eiusdem Millesimo Quingentesimo Tertiodecimo Indictione prima/ Die uero Mercurii Vigesima septima mensis Aprilis Pontificatus Sanctissimi in Xpo Patris & Domini Nostri Domini LEONIS Diuina Prouidentia Papæ Decimi/ Anno primo Sacra & uniuersali Synodo in Basilica Lateraneñ. Congregata/ fuit celebrata Sexta Sessio Præsidente præfato Sanctissimo Domino Nostro/& fuerũt præsentes infrascripti Reuerendissimi Domini Cardinales/Patriarchæ/& Archiepiscopi/ac Reuerẽd. patres Domini Episcopi/ Abbates/& Oratores Principum/ Illust. Domini/& alii q̃plures Doctores/& Magistri/& Equites/ac Nobiles. imprimis Reuerendissimi Domini.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostieñ.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portueñ.
Reuerendiss. Dominus Iacobus Albaneñ.
Reuerendiss. Dominus Marcus prænestinus.
Reuerendiss. Dominus Franciscus Sabineñ.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Thomas tituli sancti Martini in montibus Strigonieñ.
Reuerendiss. Dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Hadrianus tituli sancti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ Naneteñ.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agenneñ.
Reuerendiss. Dominus Carolus tituli sanctæ Siciliæ.
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Sypontiñ.
Reuerendiss. Dominus Matheus tituli sanctæ Potentianæ.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitañ.
Reuerendiss. Dominus Achilles tituli sancti Sixti Bononieñ.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabiñ. de Saulis.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in Porticu de Cornelus.
Reuerendiss. Dominus Sigismundus sanctæ Mariæ noue.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori.

Patriarchae & Assistentes Pape.

Reuerendus pater Dominus Cæsar Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Alphonsus Antiochenus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Genzanus.
Reuerendus pater Dominus Io. Vincentius Seneñ.
Reuerendus pater Dominus Robertus Regñ.
Reuerendus pater Dominus Federicus Salernitañ.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachieñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Caualliceñ.
Reuerendus pater Dominus Scharamutia Cuman.
Reuerendus pater Dominus Pompeius Pheatiñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Franciscus Taurineñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus. Eps/& Gubernator Vrbis.
Reuerendus pater Dominus Hercules Eps Augusteñ. Orator Sabaudiæ.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Eps Adrien. & Orator Ducis Ferrariæ.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Stephanus Patraceñ.
Reuerendus pater Dominus Iulius Corinthieñ.
Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Spalateñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitañ.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Crayneñ.
Reuerendus pater Dominus Orlandus Auinioneñ.
Reuerendus pater Dominus Rainaldus Ragusiñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Noboniasieñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Arboreñ.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Surrentiñ.
Reuerendus pater Dominus Georgius Nazareus.
Reuerendus pater Dominus Iulius Florentiñ.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentin.
Reuerendus pater Dominus Genocius Troiañ.
Reuerendus pater Dominus Simon Arimineñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Phapheñ
Reuerendus pater Dominus Albertus Vilueñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Marianeñ.
Reuerendus pater Dominus Bartholomeus Iustinopolitañ.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Interãneñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Io. Petrus Theatiñ.

Reuerendus pater Dominus Iacobus Ciuitatis Ducalis
Reuerendus pater Dominus Marinus Ceueteñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Faueñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Buduen.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Sibinieeñ.
Reuerendus pater Dominus Alexius Melfitañ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Spoletañ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Nulliteñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Dominicus Terdoneñ
Reuerendus pater Dominus Franciscus Suessanus
Reuerendus pater Dominus Petrus Algoriceñ.
Reuerendus pater Dominus Hugo Regieñ.
Reuerendus pater Dominus Galesius Bestuneñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Antonius Calineñ.
Reuerendus pater Dominus Alexander Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigeñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardinus Policastrẽ
Reuerendus pater Dominus Iosue Esculañ.
Reuerendus pater Dominus Marius Vrgentiñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Narnieñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Franciscus Spicaceñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Litereñ.
Reuerendus pater Dominus Simon Modrusien.
Reuerendus pater Dominus Io. Franciscus Auellaneñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcineñ.
Reuerendus pater Dominus Corradus Ostuneñ.
Reuerendus pater Dominus Scabonius Imoleñ.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Vulterrañ.
Reuerendus pater Dominus Hugoliñ. Licien.
Reuerendus pater Dominus Antonius Vrbinateñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soranus.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Pergameñ.
Reuerendus pater Dominus Paris Pisaurieñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Ansareñ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Acherañ.
Reuerendus pater Dominus Thomas Callineñ.
Reuerendus pater Dominus Albertus Sebasteñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Callaceñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculañ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Smignus.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vmbriaceñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignaneñ.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chien.
Reuerendus pater Dominus Latinus Vestanus.
Reuerendus pater Dominus Io. Trabunieñ.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricariceñ.

Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Claudius Bellicen.
Reuerendus pater Dominus Paulus Luctorien.
Reuerendus pater Dominus Theseus Racanaten.
Reuerendus pater Dominus Io. Eluen.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Antonius sancti Galgani.
Reuerendus pater Dominus Ioánes sancti Sebastiani extra Vrbem.

Oratores

Illustr. Dominus Albertus de Carpi Serenissimi Maximiliani Romanorum Regis.
Magnificus Dominus Hieronymus Vich / Illust. & Catholici Ferdinandi Regis Aragonum / & Castellæ Gubernatoris.
Magnificus Dominus Franciscus Foscarus Illust. Dominii Venetorum.
Reuerendus pater Dominus Prothonotarius Charatius Illust. Domini Maximiliani Ducis Mediolanen.
Dominus Iacobus Saluiati & Franciscus Victorius Dñii Florentinorum Oratores.

Illustriss. Dominus Ludouicus Comes Petiliani.

Senator vrbis & Conseruatores.

Illust. Dominus Iulius Storciatus Senator Vrbis.
Dominus Hieronymus Venzo / & Dominus Stephanus Carbon.

¶ Celebrata itaque missa per Reuerendiss. Dominum Franciscum Epm Sabinen. Cardinalem Vulterranum / Et habita Oratione per Reuerend. patrem Dominum Simonem Episcopú Modrusien. cuius tenor in fine præsentis Sessionis describitur. Cantatis letaniis / & Euangelio per Reuerendiss. Dominum Alphonsum sancti Theodori Diaconum Cardinalem quod incipit / Cum esset sero die illa una Sabbatorum &c. Sanctissimus Dominus Noster Papa incepit hymnum. Veni creator spiritus &c. Quo finito idem Sanctissimus Dominus Noster habuit Orationem & incepit pastoralis officii &c. Exhortando patres existen. in Concilio ad cogitandum ea quæ uiderint pro republica Xpiana expedire / & etiam dixit intentionis suæ sanctitatis esse continuare Concilium / donec fiat uniuersalis concordia / & pax iter Xpianos / Finita huiusmodi Oratione supradictus Magnificus Dominus Iacobus Saluiati Orator Florentinorum præsentauit Mandatum præfato Domino Nostro nomine dicti Dominii ad interessendum Concilio / & imediate idem Dominus Noster dedit illud Reuerend. patri Domino Thomæ Phedræ legendú in ambone qui ascendit ambonem & legit tenoris infrascripti.

Mandatum Florentinorum.

¶ In nomine Dei amen/Anno Domini Nostri Iesu Christi ab eius Salutifera Incarnatione/ Millesimo Quingentesimo Decimotertio / Indictione prima/ Die uero quarta mensis Aprilis tempore Pontificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini Domini Leonis Diuina prouidentia papae Decimi/Cum superioribus mensibus/ die uidelicet trigesimā mensis Decembris.M.D.XII.sacrosancto Cōcilio Lateraneñ.per fe.me. Iulium Pontificem Maximum indicto & celebrato, interesse atq; adhaerere sūmopere cuperemus (ut ueros Xpianos decet) mādauimus tribus legatis nostris tunc/ac etiam ad praesens Romae degentibus Iacobo uidelicet Saluiato/ Matheo Stroze/ac Francisco Victori Nobilibus ciuibus nostris & cuilibet ipsoꝝ in solidū/ut nostro noīe tali muneri/atq; officio in tali Concilio interessent/ atq; adhaererent / ut de tali mandato per nos facto & celebrato publicum constat documentum infrascripti tenoris & exempli.

N Dei nomine amen.Anno Domini Nostri Iesu Christi ab eius salutifera Incarnatione Millesimo Quingētesimo duodecimo/ Indictiōe prima/ Die uero trigesima mensis Decembris / tempore Pontificatus Sanctissimi in Xpo patris & Domini Domini Iulii Diuina prouidētia papae Secundi. Prospexit tandem Deus noster de excelso sancto suo. Dominus de coelo in terraꝫ aspexit. Fluctuāte enim christiana nauicula & periclitante ne ictibus mergeretur undarum īmanium & pessimarum dies tandem illuxit/quo uentorum rabie sedata/& placatis/positisq; procellis/salutarem nauis repererit portum Xpi/qui cum in terris homo factus uersaretur/salutem mundo allaturus/nulli rei magis incumbuit/nihil praetulit uberius/ q̄ ut pacem procuraret suis/paeē relinqueret/neq; a nobis postmodum discessurus quicq̄ dulcius mandauit discipulis/q̄ ut pacem colerent/paci studerēt/pacem rebus in omnibus amplexarentur/neq; id mirum/quid enim pace sanctius? quid iucūdius? qd uel nomine ipso pacis suauius? Haec enī bonos nutrit/dispersos cogit/noxia queq; tollit/& salutem perēneꝫ nō parat modo/sed praestat/ Hac una re motus Sanctissimus/ac Beatissimus in Xpo pater & Dominus Noster Dominus Iulius Diuina prouidentia Papa Secundus & catholicae

Ecclesiæ Pontifex Maximus uerus & indubitatus Christi Vicarius/Petri successor cum uideret Christianam pacem atq; unitatem discindi/atq; dilacerari plures in uinea Domini Sabaoth Hereses pullulare/Apros de Silua imminere/uineam ipsam iam iam pro fanaturos/atq; extermi naturos/ Scisma inter Christianos serpere/mortiferumq; & abhominand. Lupos complures Ouium pellibus amictos Dominicum gregem inuadere occurrendum protinus imminenti malo/atq; exterminan dum / tam immane facinus duxit / ideoq; de consensu Sacrosancti Reuerendissimorum Cardinalium Collegii Concilium superiore anno indixit legittimum Sacrosanctum Romæ apud sanctam Lateraneñ. Ecclesiam ad quam Christiani omnes conuenirent ab eo uocati in communem defensionem Christianæ Reipublicæ/ & eorum animaduersionem qui tunicam inconsutilem atq; unicam Domini nostri Iesu Christi discindere in partesq; uarias distrahere moliuntur: Cumq; Florentinæ reipublicæ inter Christianas primarias Respublicas non postremæ ad Conciliumq; huiusmodi uocatæ partes suas tueri/neq; communi rei deesse conueniat obsequend. uotis uocationiq; Sanctissimi Domini Nostri Papæ statuit ut Christianos Principes decet. Iccirco cum Respublica ipsa coram interesse Lateraneñ. sacrosancto Concilio non possit/communem cæterorum usum secuta/uicarios suos tali muneri destinandos decreuit. Quapropter nos Priores libertatis/ & uexillifer Iustitiæ populi Florentini de Balia una cum Consilio nostro Baliæ omnibus modis q bus magis melius & ualidius potuimus / ac possumus/ statutorum / ac legum nostræ Reipublicæ more seruato facimus/cõstituimus/creamus & soléniter ordinamus procuratores nostros & nostræ Reipublicæ/ ac uices nostras/ac reipublicæ ipsius nostræ demãdamus Nobilibus Ciuibus nostris Iacobo Saluiato/Ioãnis filio Matheo Stroctiæ / Laurẽtii filio/ & Frãcisco Victori Petri filio Oratoribus nostris apud Summum Pontificem Romæ degentibus/quibus oĩbus simul & unicuiq; ipsoruȝ sciunctim & separatim nostras nostræq; Reipublicæ uices mãdauimus atq; mandamus ut Sacrosancto Concilio Lateraũ. prædicto nostro nomine intersint/adsistant adhæreant præstent/& transigant/quæ a nobis nostraq; Republica præstari/ exhiberi ac transigi quoquo modo possint in Decus/honorem/dignitatem/amplitudinẽq; p̃fati sacrosancti Concilii Lateraũ. & exaltationem eiusdem. S.D.N. Iulii. II. Pont. Max. & sanctæ Ro. Ecclesiæ Catholicæ antedictæ Dantes eisdem Oratoribus nostris/ & eorum cuilibet amplissimam auctoritatem/potestatem/atq; arbitrium

ad omnia & singula in prædictis & circa prædicta uidelicet que in tã pio & salutari ac religioso negocio tractanda/peragenda/promittenda/pstanda/& executioni mandanda/atq; adimplenda forent, Quæ nos cum pfato Nostro Cõsilio Baliæ ex forma statutoꝝ/ac legum Reipublicæ nostræ quoquo modo facere/tractare/pmittere/præstare/ac executioni mãdare/atq; adimplere possemus/ac possumus/& quæ nos ipsi facere possemus/si presentes præfato sacrosancto Concilio interessemus/pmittentes omnia & singula a præfatis Oratoribus nostris uel alteri ipsoꝝ / facta/gesta/pmissa/præstitaq; in pmissis & circa pmissa nos approbaturos certaq; & grata in perpetuum habituros/Decernẽtes presens nostrũ mãdatum uires habiturum & duratuꝝ donec præfati Oratores Nostri uel ipsorum quilibet in pfata legatione permanserit apud pfatum. S.D.N. Iulium Pontificem Maximum. In quorum omnium fidem & testimonium presens mandatum fieri iussimus/& publicari in forma nostræ reipublicæ consueta. Datum in Palatio nostro/die quo supra.

¶Ego Antonius olim ser Anastagii/ ser Amerigi de Vespuccis Impiali auctoritate iudex ordinarius/notariusq; publicus/& Ciuis Florentiñ. nec nõ Cancellarius extract. offic. populi & cõis Florentiæ pdictis oibus & singulis dũ sic agebant/iterfui/eaq; rogatus scribere/scripsi rogatus & publicaui/& in hanc publicã formã redegi & aliis magis arduis negociis occupatus alii mihi fido scribẽdũ cõmisi/& qa cũ meo originali cõcordare inueni ideo in fidem pmissoꝝ me subscripsi & solitus mei signo signaui.

¶Nunc aũt eodem Iulio Pont. Max. ab humanis subtracto/ & in legitimum eius locum ac sanctæ Sedis apostolicæ successorem Diuina puidentia suffecto Sanctissimo ac Btissimo Dño Nro Dño Leone Decimo Pont. Max. uero Xpi Vicario/a: Petri legitimo successore q idem Sacrosanctum Lateraneñ. Cõcilium in Xpianæ reipublicæ sanctificationem ac decus prosequi & celebrare pre sua Diuina clementia destinat/ ita nobis significantibus pfatis legatis pfati Sanctissimi Dñi Nostri nomine non unum est ut cõmuni Xpianorum causæ/tam sanctæ tam diuinæ qtum in nobis est desimus. ¶Idcirco notum singulis atq; uniuersis esse uolumus quibus interest/aut quomodolibet interesse posset/ si qua in re per pfati fe. re. Iulii Pontificis obitum eidem mandato nostro subtractum/ aut aliqua in parte diminutũ quomodolibet sit/aut esse per quemq̃ putaretur/id nos omnemq; rempublicam nostram huius instrumenti nostri serie penitus supplere/instaurare & sufficere. Volumusq; eiusmodi mandatum omni dubitatione semota in suo robore penitus perstare & remanere/eosdemq;

nere/eosdemq; legatos nostros/& quemlibet eorum/eadem facultate/ au ctoritate & potestate/frui debere/& posse/qua frui debebant/ac poterant dum præfatus.re.me.Iulius Pontifex maximus in humano ageret/Decernentes præsens nostrum mandatum uires habere/ac durare debere/donec præfati Oratores nostri/uel ipsorum quilibet in prefata legatione permanserit apud præfatum Sanctissimum Dominum Nostrum/ Dominum Leonem Decimum/ Pontificem maximum. In quorum omnium fidem/ac testimonium/præsens fieri iussimus instrumentum/eundemq; Antonium Vespuccium Secretarium nostrum/ notariumq; publicum/ de prædictis unum/seu plura/prout opus fuerit/conficiat instrumenta. Datum in Palatio nostro, Die quo supra.

¶Ego idem Antonius/olim ser Anestasii/ser Amerigi de Vespucciis/imperiali auctoritate iudex ordinarius/ notariusq; publicus/& Ciuis Florentinus/necnō Cancellarius extractus officiorum populi/& cōmunis Florentiæ, prædictis omnibus/& singulis/dum sic agebantur interfui/eaq; rogatus scribere/scripsi, Rogaui/& publicaui/& in hanc publicā formā redegi, & aliis magis arduis negociis/alii mihi fido scribere cōmisi/& quia cum meo originali concordare inueni/ideo in fidem præmissorū me subscripsi/& solito mei signo signaui.

¶Deinde Dominus Marius de Peruschis procurator Concilii/reproduxit bullam/seu monitorium / contra profitentes pragmaticam tenoris/ prout supra continetur/dans eius executionem/a tergo uidelicet.

¶Anno a Natiuitate Domini, Millesimo, Quingentesimo/Tertiodecimo/Indictione prima, Pontificatus Sanctissimi Domini Iulii Diuina prouidentia Papæ.II. Anno Decimo, die uero Quintadecima mensis Februarii/ præsentes retroscriptæ lr̄æ Apostolicæ præfati Sanctissimi Dn̄i Nostri Papæ/fuerunt affixæ/& publicatæ/in Metropolitañ. Mediolañ. & in Cathedralis Papieñ. Die.xvi.ac Cathedralis Asteñ.die decimaoctaua / mensis Februarii / affixæ / & publicatæ / in ualuis / seu portis / & ibidem per longum temporis spacium dimissæ / ut ab omnibus ibidem stantibus/legi/& intelligi possent, Deinde copiæ earūdem lr̄arum ibidē affixæ/dimissæ fuerunt/in signum ueræ publicationis earūdem litterarū prædictarum/per me Frācis cum Vaca Sanctissimi Dn̄i Nr̄i Papæ Cursorem/& dictus Dn̄s Marius procurator accusauit eorū cōtumaciam præfatorum/& aliorū interesse debentium/sacro Cōcilio hm̄oi/ & nō interes

sentium petens decerni citationem contra eosdem/Et Sanctissimus D.ns noster nihil respondit. ¶ Demum exclusis aliis nō habētibus uocem diffinitiuā/exceptis/Oratoribus/& Baronibus/ac prælatis/& clausis portis dicti Concilii/ut moris est. S.D.N. Leone Decimo/cum cæteris p̄latis/ sacris uestibus indutis/& mitratis/in suis locis considentibus. Reuerend. pater Dominus Robertus Archiepiscopus Rhegin. ascendit ambonem/ & legit cedulā tenoris infrascripti/de mādato dicti Sanctissimi Dñi Nri.

LEO Episcopus Seruus seruorum Dei ad futurā rei memoriā/ Sacro approbante Concilio. Superna illius ordinatiōe/ qui cœlestia/& terrestria / oīpotentis prouidentia moderatur/Sanctæ suæ uniuersali ecclesiæ/licet immeriti p̄sidentes/inter multiplices curas quibus assiduo angimur docteris gentium/salubri/ sanctissimaq; doctrina moniti/ad ea maxime aciem nostræ mentis couertimus/per quæ in ecclesia ipsa/ppetua unitas/& charitas inuiolata pdurent/grexq; nobis cōmissus rectis tramitibus in uiā salutis p cedat/ac christicolarum nomen/& p̄ciosæ crucis signum/in quo fideles salvati sunt/infidelibus expulsis/dextera Dei assistēte latius diffundat. ¶ Sane postq̄ fe. re. Iulius Papa. II. p̄decessor noster sacrū gn̄ale Lateran. Concilium/de Venerabiliū frm̄ Nrorum. S.R.E. Card. de quorum numero/tūc eramus/Consilio/& assensu/laudabiliter/ legittime/ & ex rationabilibus causis/spūsancto cooperante/& in eo quinq; Sessiones tenuerat/Sextāq; Sessionē/tertio idus pn̄tis mēsis faciēdam indixerat/ Nos dicto p̄decessore/de medio sublato/extunc exp̄ssis/& aliis cāis/nostrum/& dictorum fratrum aium mouen. Sextam Sessionem hmōi/de eorundem frm̄ Consilio/& assensu/usq; in hodiernum prorogauimus. ¶ Cum aūt in minoribus cōstitutis/semper nobis insitum cordi fuerit/generale Cōcilium (ut pote agri dominici culturā/ præcipuam) celebrari uidendi/Nunc ad apostolatus apicem assumpti/honesto/utiliq; desiderio nostro debitum/ex iniuncto nobis curæ pastoralis officio accessisse conspicientes/ rem hanc/ardentiori uoto/& tota aī alacritate suscepimus. ¶ Itaq; p̄rogatiōem hmōi p nos factam/approbāte eodem Sacro Lateran. Concilio approbamus/ ac Concilium ipsum / usq; ad perfectionem causarum/ propter quas indictum extitit/& præsertim/ut inter principes/& potetatus Xp̄ianos bellis atrocibus pacatis/hostilibusq; armis depositis/uniuersalis & firma pax

componi ualeat/pro qua indefessa sollicitudine/nihil pro tam salubri bo-no intactum relinquendo/omnes conatus nostros adhibere intēdimus/ prosequi/& fine debito terminare uelle/nostriq; incōmutabilis animi/& intētionis fore/& esse declaramus, ut iis/quae ad Dei laudem/Ecclesiaeq; prefate exaltationem/ac Christifidelium concordiam pertinent/ peractis, Sancta/ac necessaria expeditio/cōtra Catholicae fidei hostes fieri/feliciterq; ex illis (altissimo fauente) triumphari possit. ¶ Vt autem ad tantum per-utile Concilium accedere debentes/ab accessu huiusmodi quomodolibet non retrahantur/Omnibus & singulis/ad celebrationem Concilii prefa-ti/per dictum Iulium predecessorem conuocatis/aut in congregationibus Conciliorum generalium/de iure/uel consuetudine/interesse debentibus/ presertim Gallicae nationis/& ad dictum Concilium Lateranen. uenienti-bus (Scismaticis/& aliis quibuscūq;/de iure cōmuni/uel speciali/ per sen tentiam/seu litteras Apostolicas/predecessoꝝ nostrorū/uel sedis Aposto licae (phibitis dumtaxat exceptis) uenientiumq;/ seruitoribus/& familia-ribus/cuiuscūq;/status/gradus/conditionis/ uel nobilitatis existentibus/ ecclesiasticis/& secularibus/pro se/& eorum bonis quibuscūq;.Nō obstā tibus quibusuis/censurarum/& penarum ecclesiasticaꝝ/& secularium ad iectionibus contra eos/ex quibusuis causis/a iure/uel per sedem prefatā/ sub quibusuis uerborum formis/& clausulis generaliter promulgatis/& quas generaliter incurrerunt/p Ciuitates/Terras/& loca terrestria/& ma ritima Romanā ecclesiae prefate subiecta/ad Cōcilium Lateranen. ad Vr-bem huiusmodi/ueniendi/& in ea morandi/& libere consulendi/& ab ea quotiens uidebitur recedendi/liberum/tutum/plenum/ & omnimodum saluumconductum/cum plena/libera/tuta/& omnimoda securitate/atq; in uera/& infallibili fide Pontificia/approbante sacro Cōcilio prefato/ha-rum serie/damus/& cōcedimus ¶ Et nihilominus/omnes/ & singulos Reges/Principes/& Potentatus Xpianos/per lr̄as nostras hortabimur/ monebimus/& reqremus/ut pro summi Dei/ & Apostolicae sedis reuerē tia/uenientes ad sacrū Lateranen. Concilium hmōi/directe/ uel indirecte quomodolibet in persona/uel bonis non molestent/seu molestari faciāt/ sed eos/libere/secure/& quiete uenire permittant. ¶ Ceterū p exequenda celebratione ipsius Concilii/Septimam Sessionem / decimo Kl̄s Iunii p-xime futuri faciendam indicimus. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis/declarationis/continuationis/ pro-sequutionis/concessionis/monitionis/& requisitionis/ infringere/uel ei au

su temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare præsumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/ & Pauli Apostoloru3 eius/ se nouerit incursurum. Data Romæ in publica Sessione/in Lateranen. Sacrosancta Basilica solēniter celebrata. Anno Incarnationis Dominicæ / Millesimo Quingentesimo Tertiodecimo. Quinto Kls Maii/ Pontificatus Nostri/Anno Primo.

¶Die Mercurii/Vigesimaseptima Aprilis/Millesimo/Quingentesimo/ Tertiodecimo/Lecta per Reueren. Dominu3 Rob. Archiepm Rhegin.

¶Qua perlecta petiit idē Reuerend. Dominus Archiepiscopus/an placerent paternitatibus suis contenta in cedula/& omnes responderunt placere cōtenta in cedula/Et fuit indicta Septima Sessio/Decimo Kls Iunii/ Super quibus/omnibus/& singulis/præfatus Dominus Marius procurator petiit instrumentum/& instrumenta.

¶Demum Reuerendus pater Dominus Carolus Orpheus/Sedis Apostolicæ notarius/dedit mandatum Reuerendi patris Domini Pauli Zanæ Episcopi Brixien. & instrumentum excusationis illius / Et Reuerend. pater Dominus Franciscus Insert/litterarum Apostolicarum sollicitator/ dedit mandatum Reuerendi patris Domini Georgii Episcopi Columbrien. Et Reuerend. pater Dominus Bernardus Archiepiscopus Spalaten. dedit mandatum Reuerendi patris Domini Octauiani Episcopi Viterbien. Et Dominus Iacobus Gerteuuitz / dedit mandatum Reuerend. patris Domini Ioannis Epi Misuen. ad interessendum Concilio hmōi.

Congregatio prelatorum in Lateran. palatio pro rebus Concilij.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo/Tertiodecimo/ Indictione prima/ Die uero Veneris /Decimaquarta mensis Maii/ Pontificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini Nostri / Domini Leonis Papæ Decimi Anno primo/Post meridiē/in Basilica Lateran. in aula qua itur ad Sancta sanctorum /uulgariter nuncupata aula Concilii. Fuit congregatio prelatorum existen. in Vrbe/ Et fuerunt præsentes Cardinales/Generales ordinum/uidelicet.

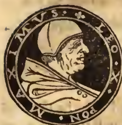
Reuerendiss. Dominus Raphael Episcopus Ostien. Sanctae Romanae Ecclesiae Camerarius/Cardinalis sancti Georgii nuncupatus.
Reuerendiss. Dominus Thomas sancti Martini in montibus/presbyter Cardinalis Strigonien. nuncupatus:
Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Diaconus Cardinalis de Farnesio nuncupatus.

¶ Insuper fuerunt praesentes octuaginta & septem/Patriarchae/Archiepiscopi/& Episcopi/ Fuitque propositum per praefatum Reuerendissimum Raphaelem Episcopum Ostien. etiam de mandato Sanctissimi Domini Nostri/quod difficile foret pro singulo negocio tractando in Concilio/ congregare omnes prelatos/ideo sequendo ordinem & modum aliorum Conciliorum/paternitates suae eligerent aliquos praelatos graues/& doctos/qui essent una cum Reuerendissimis Cardinalibus ad pertractandum coram Sanctissimo Domino Nostro ea quae in Sessionibus Conciliaribus essent proponenda/& ita prelati ibidem existentes dixerunt/fore honestum/& rationi consonum/& ad electionem prelatorum deputandorum processerunt/median. fabis/albis/& nigris, seu cum fabis/albis/& nigris, & ita elegerunt uiginti quattuor praelatos uidelicet.

Reuerend. Dominum Bernardum Episcopum Terutin. Gubernatorem Vrbis.
Archiepiscopum Senen.
Episcopum Terdonen.
Episcopum Bisauacen.
Archiepiscopum Salernitan.
Archiepiscopum Florentin.
Episcopum Cuman.
Episcopum Crainen.
Episcopum Fauentin.
Episcopum Meriten.
Episcopum Castelli maris.
Episcopum Segnin.
Episcopum Modrusien.
Episcopum Alexandrinum.
Episcopum Cauallicen.
Archiepiscopum Reginum.
Archiepiscopum Spalaten.
Episcopum Relsin.
Episcopum Iustinopolitan.
Archiepiscopum Nazaret.
Episcopum Illinien.
Episcopum Vrbinaten.
Episcopum Anglionen.
Episcopum Taurinen.

Prorogatio Septime Sessionis.

¶ Deinde die uigesima supradicti mensis Maii Discretus uir Dominus Enrardus Duuiuier praefati Sanctissimi Domini Nostri Cursor retulit se affixisse litteras prorogationis septimae Sessionis tenoris infrascripti

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei/Prouidentia Sedis aposto licæ plurimum circumspecta/nõnunq̃ ea quæ cer tis tunc suadentibus causis/& rationibus/statutis temporibus facere disposuit / ex aliis nõ minus põ derandis rationibus/& causis/in aliud tempus/in melius cõmutat/& proregat/ prout id in Domi no uidet salubriter expedire. Cum itaq; in Sexta Sessione Sacri Lateraneñ. Concilii solẽniter celebrata /in qua nos Conci lium prosequi & fine debito terminare uelle/eodem Sacro Concilio ap probante/nunciauimus septimã Sessionem Concilii præfati decimo Kl's Iunii proxime futuri faciendam indixerimus/& certis superuenientibus le gitimis causis/præsertim quia propter temporis angustiam/materiæ in di cta Sessione proponendæ/prælatis deputatis/& aliis generaliter interesse in dicta Sessione debentibus/notificari nõ potuerũt/aduentus quoq; Ve nerabilis fratris Archiepiscopi Quesneñ. Primatis Poloniæ/ Charissimi in Xp̃o filii Nostri Sigismundi Poloniæ regis Oratoris ad præstandum nobis/dicti regis nomine obedientiam/& adhærendum/ac se incorperari dum nomine totius Poloniæ nationis/sacro Lateraneñ. Cõcilio / ad urbẽ de proximo expectatur/qui dictæ Septimæ Sessioni/quæ ultima erit an te Kl's Octobris proxime uẽturi/interesse cupit/aliisq; causis nobis/& ue nerabilibus fratribus nostris. S.R.E.Card.notis/septima Sessio Decio kl's hmõi/cõmode celebrari nõ possit/satiusq; uisu; sit/ eã ad aliquos pau cos dies/post decimas Kl's p̃fatas celebrandã prorogare/ Nos urgẽtibus rõnibus moti/de frũm p̃dictoꝝ Consilio/ & unanimi assensu/septimam Sessionem p̃dicta; / ad.xv.Kl's Iulii/quæ erit.vi.feria/ꝓrogamus/& ipa; xv.kl's Iulii faciẽdam indicimus. Data Romæ in Palatio Ap̃lico. die.xx. mensis maii.M.D.XIIII.Pontificatus Nostri Anno Primo.

Placet.

¶Anno a Natiuitate Dñi Millesimo Quingẽtesimo Tertiodecimo/In dictione prima/Die uero tertia mẽsis Iunii Sanctissimus Dominus No ster diuisit supradictos p̃latos deputatos per cõgregationem / ut aliq̃ eoꝝ tractarẽt ea quæ spectãt ad pacem uniuersalem cõponendam inter princi pes Xp̃ianos/& ẽt quæ spectant extirpationi Scismatis. Et alii ad tractã dum ea quæ spectãt ad fidem. ¶Et sup reformatiõe & abolitiõe pragma ticæ sanctionis/ Et ẽt Sanctitas sua ultra p̃latos deputatos p cõgregatio nem addidit alios qui interesse deberent cõgregationibus particularibus faciendis/ ac ẽt addidit generales ordinũ/Deputati fuerũt tales/ & primo

¶ Deputatio pro rebus pacis uniuersa lis componendæ inter principes Xpianos/ & pro extirpatiõe Scismatis/ est de infra scriptis uidelicet.
Reuerendiss. Dominus Vulterrañ.
Reuerendiss. Dominus Strigonieñ.
Reuerendiss. Dominus Surrentiñ.
Reuerendiss. Dominus de Flisco.
Reuerendiss. Dominus scti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus de Finario
Reuerendiss. Dominus de Farnesio.
Reuerendiss. Dominus Mantuañ.
¶ Prelati his adiungendi sunt infrascri pti/ electi per uniuersos ꝓlatos Cõcilii
Reueren. Dñs Gubnator Eps Taruisiñ.
Reueren. Dominus Terdoneñ.
Reueren. Dominus Bisignañ.
Reueren. Dominus Salernitañ.
Reueren. Dominus Florentiñ.
Reueren. Dominus Cumañ.
Reueren. Dominus Theatiñ.
Reueren. Dominus Fauentiñ.
Additi per Sanctissimu; Dñm Nrm de hiis qui nõ interfuerunt congregatio ni tempore electionis
Reuerẽ. Dominus Archieps Guezneñ. Orator Poloniæ.
Reuerend. Dominus Eps Rheatiñ.
Reuerend. Dñs Gñalis Aug. heremitarꝫ
Reuerend. Dominus Gñralis Seruorꝫ.
¶ Deputatio pro gñali reformatiõe Cu riæ/ & officialiũ/ est de infrascriptis.
Reuerendiss. Dominus Camerarius.
Reuerendiss. Dominus Seriogallieñ.
Reuerendiss. Dominus Agenneñ.
Reuerendiss. Dominus Eboraceñ.
Reuerendiss. Dominus sancti Vitalis.
Reuerendiss. Dominus Seduneñ.
Reuerendiss. Dominus Aragoneñ.
Reuerendiss. Dominus de Corneliis
¶ Prelati his adiũgendi sunt infrascripti electi per uniuersos prelatos Cõcilii.
Reuerend. Dominus Seneñ.
Reuerend. Dominus Meliteñ.
Reuerend. Dominus Castelli maris.
Reuerend. Dominus Signinus.
Reuerend. Dominus Modrusieñ.
Reuerend. Dominus Alexandrin.
Reuerend. Dominus Caualliceñ.
Reuerend. Dominus Regiñ.

¶ Additi per Sanctissimum Dominu; Nostrum de his qui non interfuerũt congregationi tempore electionis.
Reueren. Dñs Iacobatius Luceriñ. (dic
Reuerend. Dñs Eps Augustẽ. Or Sabau
Reuerend. Dñs Generalis Carmelitarꝫ.
Reuerend. Dñs gñalis Camalduleñ.
¶ Deputatio super materia pragmaticæ & rebus fidẽ tangeñ. est de ifrascriptis.
Reuerendiss. Dominus Grimanus.
Reuerendiss. Dominus Arboreñ.
Reuerendiss. Dominus Naneteñ.
Reuerendiss. Dominus Vicecãcellarius
Reuerendiss. Dominus sancti Eustachii
Reuerendiss. Dominus Bononieñ.
Reuerendiss. Dominus de Saulis.
Reuerendiss. Dominus de Petruciis.
¶ Prelati his adiungẽdi sunt infrascripti electi per uniuersos prelatos Cõcilii.
Reuerend. Dominus Spalateñ.
Reuerend. Dominus Ragusiñ.
Reuerend. Dominus Iustinopolitañ.
Reuerend. Dominus Nazaret.
Reuerend. Dominus Ilcineñ.
Reuerend. Dominus Vrbinateñ.
Reuerend. Dominus Angloneñ.
Reuerend. Dominus Taurineñ.
¶ Additi per Sanctissimum Dominu; Nostrum de his qui non interfuerũt congregationi tempore electionis.
Reuerend. Dominus Sibiniceñ.
Reuerend. Dominus Melfitañ.
Reuerend. pater Generalis Prædicatorꝫ
Reuend. pater Generalis Minorum:
Ita placet & deputamus.

¶ Deinde supradicti deputati diuersis uicibus conuenerunt in unum/ tractañ. & consuleñ. in tribus diuersis locis / pro ut fuerunt deputati/ de rebus pacis/ fidei/ & reformationis/ in Palatio tamen Apo stolico/ diuersis Cameris/ siue aulis/ & lo cis ubi steterunt ad plures horas qualib; uice clausi/ ad discutieñ. & examinandũ materias proponendas in Sacro Latera neñ. Concilio/ & sequentibus Sessioni bus tenendis & celebrandis. Quæ post modum in dictis Sessionibus post lon gam & maturam discussionem / expedi te fuerunt/ ut infra apparebit.

¶S. Begnius, Episcopus Modrusien. Bernardino de Frangepanibus Modrusiæ &c. Comiti. Salutem.

COnstitueram omnino / Princeps Illustris, Orationem hanc non edere/utpote/quæ silentio potius præmi, q̃ in hominum exire noti tiam mereatur. Ne siquid fauoris/ aut gratiæ (dum recitaretur Pauloan te) consecuta est/totum id nunc, sua in lucem prodeundi temeritate/dispe reat. Cum præsertim/nullo eruditi laudatoris elogio muniatur/ nullosue cõmendationis titulos præseferat. Nosti uero tu/qui non subsiciuis/mo do/temporibus/sed inter arma/inter gladios ipsos/ scribis aliquid semper aut transfers/quantum referat/audiatur oratio/an legatur/ & in cuius au rem ueniat/a quo ꝓbetur. Verum mea hæc (ut ingenue fatear) non osten sioni/sed fidei/& ueritati innititur. Malui enim cõmunes calamitates/aper ta oratione/nudis uerbis/& excusso (ut dicitur) sinu denudare/q̃ exquisitis uerbis/aut ementitis locis/rem ipsam per se uerissimam inumbrare. Cum doctis actum est/quorum animis probe insinuari posset / habita est ora tio. Et qui ueritatem dicit (iuxta illud sapientis) non laborat. Nam & mi serabiles huiusmodi conciones/plus interim efficaciæ obtinent / & magis mouent/si res ipsæ/de quibus agitur/ iisdem/quibus concluduntur termi nis/& eadem illa/qua sunt facie sine cultu/sine affectatis (ut aiunt) cincin nis exhibeantur. Siquid uero nostra hac ꝓfecerimus oratione. Tu/& no stri omnes/imo ecclesia omnis intelliget. Ego certe nihil dubito Leonem Pont. nostrum Max. in quo æqua semper fuit bonitati liberalitas/prudẽ tiæ charitas/integritati magnanimitas/& hunc etiam sacrosanctum Car dinalium Senatum/non nos/non nostros tantum/ꝓ quibus etiam Sal uator noster humanitatem subiit/& passus est (haud despiciendam gre gis dominici partem) sed Xp̃ianam remp. omnem / hancq; apostolicam sedem/hæc templa/has aras/hos penates/hæc sacra/hanc prouinciarum Principem/& orbis caput Vrbem Romam/secq; adeo/& salutem propri am conseruaturos. Vel/si nil magis hac industria consecutus ero/id saltẽ efficiam/ut officii me mei/nullo unq̃ tempore penitentia subeat. Quin/ & uera prædixerim/ & necessarium remedium/ pro uirili/imploraueri m. Quod etiam (si debito euentu destituatur) Et tibi/& nostris/qui animũ in re hac expendere statuent/& mihi etiam ipsi fiet satis. Vale.

ORATIO PER SIMONEM BEGNIVM EPI-
scopum Modrusieñ. in Sexta Sessione/Lateraň.Synodi habita.

Emo unq̃ extitit/Pater Beatissime, Vosq; patres amplissimi/qui sua uirtute/suo ingenio nisus nostrum hoc Cœlum transcendere potuerit, quandoquidem comparare tantum arte/aut industria/nũquam possumus/ut unde nostra culpa decidimus/nostra eadẽ uirtute resiliamus. Quod si cui datum est aliquando (datum est aũt multis) fœlicitatem illam/quæ cæteras omneis ĩmensitate/æternitateq; superat/adipisci/ueritatis eum pater attraxit. Hæc namq; una est ad beatitudinem uia, Ipsa est principium, Ipsa finis. Hanc qui propriis uiribus confidunt/relinquentes non ferme secus q̃ Thaletem illum Asianum decidisse referunt/in errorum/damnationisq; foueas prolabuntur. Haud aliter certe a ueritate ipsa/& diuini iudicii speculo facies suas auerterunt/ qui loquentes in dolo uerba pacifica/innumeras fere ecclesiæ calamitates intulerunt. Quarum causa/Oecomenicum illud/primum omnium/& innumerabilium bonorum seminarium/apud Niceam Bithyniæ Vrbem/& alia alibi multa Concilia coacta & celebrata esse legimus. Ego uero in hac Lateraneñ. Concilii continuatione/uerba facturus/tametsi leue dicendi munus suscepisse me arbitror. Quippe/qui certus sĩ/uos & officii uestri memores/& dignitatis tales uos Christianæ relligioni exhibituros/ quales temporum/& rerum/de quibus agendum est/ratio/ac magnitudo esse iubet, Cum hac tamen præfatione dicam Patres/ut si quid/ quod dicendũ a me fuisset/omisero (tanta est huius prouinciæ difficultas) ueniã me ab omnibus impetraturum sperem. Vos uero si (que uestræ partes sunt) labenti Ecclesiæ non succurreritis/quid spei/quid subsidii reliquum sit/iudicate. Itaq; de promissa toties Ecclesiæ reformatione/deq; sanctissima contra Turchos expeditione/q̃ breuissime dicturus/a ueritate illa opem/atq; auxilium implorabo/quæ loquuturis nobis coram Regibus/& Præsidibus Spiritus sancti facundiam pollicetur. Tu igitur domine/ qui os hominis fecisti/qui mutum/surdum/uidentem/& cæcum fabricatus es/pone custodiam ori meo/& hostium circunstantiæ labiis meis/ ut quæ tuo nomine digna sint/quæ Leoni Pontifici Nostro maximo/hiisq; patribus ac dominis/& uniuersæ Ecclesiæ salutaria fuerint/perstringere ualeam.

¶ Quando ita constitutum est a natura/ut omnia orta occidant/pluri-

mum certe debemus maioribus nostris/qui cum perpetuo esse non pos=
sent/usq; adeo nobis prospexerunt/ut nisi/ qui omnem exuit humanita=
tem (rerum gestarum memoria)& præsentem uitam corrigere/ & futu=
ram etiam recte ducere(sua sponte)unusquisq; possit/ac ualeat.Cuius eti
am rei gratia/statuariam/& sculpturæ/& picture artes sagacissima mor=
talitas adinuenit/ut qui litterarum noticiam nõ habent/ inspectis magno
rum uirorum imaginibus/ad bene uiuendum excitentur. Tum etiam/ut
maiores natu præclara illorum gesta/ a generatione in generationem pro
ferant/& promittant.Nobis uero maiorum nostrorum studio/atq; uigi=
liis tantopere consultum est.Nobis ex Euangelicæ legis institutionibus/
& Christi Legislatoris nostris actionibus/totius uitæ norma/ita præscri
pta est/ut illinc/ueluti ex Archetypo quodam & exemplari/ quid fugere/
quidue sequi debeat/unusquisq; depromere possit/simulq; qualem se sibi/
& qualem alteri exhibere teneatur/apertissime sciat. Et sicut pro honore/
pro potentia/pro Imperio/pro republica animarũ prodigos/ & extrema
quæ perpessos fuisse nonnullos refert antiquitas.Ita nos quoq; pro Chri
stiani nominis honore / animas nostras odisse debemus in hoc mundo/
Pro Christiana fide/nihil arduum/nihil terribile expauescentes, Pro Chri
stiane relligionis imperio/agrum dominicum excolere/uitia extirpare/ uir
tutes serere debemus.In hac uero Xp̄iana republica/corruptelas omneis
tanq̃ boni Ciues explodamus/errata corrigamus/Instituta/quæ maloꝝ
studiis in desuetudinem abierunt/ad cõmunem bonorum usum reuoce=
mus, Pacẽ amemus/amicitias cælebremus. Et tales deniq; nos/qui tanq̃
luminaria in mundo lucere debemus/exhibeamus/ ut qui in Ecclesia Dei
sunt/nostra bona opera uelut/e/speculo uideant/quæ sequantur.Illis ue=
ro/qui/cogente necessitate/auxilium a nobis implorant/ charitatis uisce=
ra ostendamus/ne si præmissorum rationem non habuerimus/ Lupi/&
impudici (iuxta Augustini sententiam)iudicemur . Sed dicturus iam de
his/quæ facere nos oportet/rem altius aliquantulum repetam/ ut recen=
sitis aliquorum malorum oppræssionibus/ quanta nos deinceps etiam in
cõmoda maneant, si/uestro studio/uestra prudentia illis non occurratur/
cognoscatis/inspiciatis/attingatis.Gregorio undecimo / cui ob restitutam
Italiæ Romanam Curiam/plurimum debemus/Romæ uita functo Vr
banus Sextus legitime successit. Quod cum Cardinales Galli incusarẽt/
Clementem Septimum deligunt , Iidemq; illi Cardinales in demortui
Clementis locum Benedictum Tertium substituũt.Vrbano/Bonifacius

to nomine nonus, Bonifacio/Innocentius septimus, Innocentio Grego/rius duodecimus succedunt. Abdicatisq; deinde in pisano Concilio/commu/ni omnium Cardinalium cōsensu, Gregorio/& Benedicto/q̄ premis/sis non stetissent/Alexander quintus eligitur, In cuius postea locum Ioā/nes uigesimus tertius sufficitur. Et ita per quadraginta ferme annos/mul/tis/uariisq; incōmodis afflicta ecclesia/Octo legitimos/mixtimq; pseudo Pontifices habuit. Eoq; uentum erat/ut cum uelum templi Dei triphariā scissum ecclesiam Catholicam protegere/ac circumscuere nequiret / Scis/maticis ipsis longe lateq; debacchandi occasionem præbuit ei pestis, No/stris uero in nos/ipsos/& nostra uiscera desæuiendi fomitem subministra/uit/non tamen sine suspitione/q̄ illorum temporum Pontifices/qui bella extinguere/discordias tollere debuissent/suscitarent ea potius / atq; nutri/rent. Quibus rebus quasi in præceps itū est, Et nisi Deus optimus/ma/ximus lucernam illam de domo Dauid internitioni nunquam demandā/dam promisisset/quid de nobis nunc esset/arbitrari facile potestis/Patres amplissimi. Quare/cum nemo esset / qui languenti ecclesiæ opem ferret/ recordatus Deus uerbi sui/Augustissimi illius/tūc Romanorum/& Vn/gariæ/nunc candidissimam animam Sigismundi Regis/spiritum suscita/uit. Qui tanq̄ prudentissimus Sanson/& fortissimus uirorum Gedeon/ temporum magis q̄ cōmoditatis suæ habuit rationem, Sed quid tanto Principe dignius? quid omnipotenti Deo gratius? quid quod uniuersæ ec/clesiæ ex usu magis esset/facere potuisset? Et cum dignitatis suæ ratio/ & rerum necessitas ita exposceret/nulla eum itinerum/laborumue difficul/tas dehortari/aut ab optimo unq̄ proposito deducere ualuit / Ita/ut non prius conquieuerit/q̄ tribus illis/qui de Pontificatu contendebant/abdi/catis/deiectisq;/huic sanctæ Sedi legitimum Pontificem/Pacemq; plus/quam aurum desiderabilem dederit. Martinus Quintus is fuit/ unicum (mea sententia)& præsentaneum/tantis malis remedium. Ante cuius ad Vrbem aduentum/uniuersæ Ecclesiæ pax restituta est. Quietuimus tūc aliquandiu/periclitati sumus, iterum, Rebus enim sic(ut diximus) foris compositis, & Martino uita functo, omnis belli moles in Eugenium re/cidit, Qui post amissas nonnullas Vrbes, & oppida, post suscitatum in Vrbe tumultum, fuga saluti suæ consuluit. Superuenienteq; Basiliensis Concilii tempore, cum tollere illud frustra tentasset (quantus est censu/ræ meus, quanta Concilii authoritas) Bononiam primo id trāstulit, Ba/sileæ, deinde idipsum approbauit, Rursum Ferrariam, & demū Florētiā

conuocauit. Basiliensis tamen conuentus Patres/ contra sanctissimæ Nicenæ Synodi decreta præter Romani Pontificis sententiam/& authoritatem/Concilium licet Acephali conuocantes / & prosequentes (ut hoc quoq; cæteris illius congregationis malis adnumerauerim) abbicato Eugenio/Amadeum Sabaudiæ Ducem suffecere. Quod tametsi temere factum/Ecclesiæ tamen plurimum obfuit, Nam/& tripliciter scissa tūc est/ & longo post tempore/ad ueram unitatem reduci uix potuit/ renascentibus semper aliis/& aliis nouis/ac grauissimis bellis /quæ tanti boni effectum impediebant, Eugenio tunc/& Nicolao postea Italiam frustra placare conantibus/Effecit tamen id demū Nicolaus/ubi Amadeus/de quo dixi/Pontificatu seipsum abdicauit/ summa Christianorum omnium lætitia/& exultatione. Sed interrupit tantum gaudium Constantinopolis/ & Peræ expugnatio. In qua Constantinopolitanus Imperator obtruncatus est, Et quod reliquum nobis erat, Orientalis roboris / ac splendoris amisimus, Amissis antea dudum Ierosolimis/Antiochia/ & Alexandria/ tribus Ecclesiæ Catholicæ munitissimis Arcibus. Adnitente deinde Calixti tertii Pontificis Legato, compluribusq; Cruce signatis Taurinū Vngari defenderunt/multis hostium trucidatis. Et capta etiam ingenti præda/quam nostris paulopost dissensionibus/& socordia/ cum omni usura rependimus amisso Trapezuntis Imperio/cum tota Pontica regione/ & Bossinæ Regno/cum bona Illyrici parte. Recuperasset hæc omnia Pius Secundus prudentia / & charitate in Christianos nulli prædecessorum Pontificum postponendus/ si dum in conuentu Mantuæ celebrato hæc meditatur/ omnis fere Italia intestinis odiis / & bellis caruisset, Sed tota omnino recuperationis spes intempestiua/ tanti Pontificis morte sublata fuit. Et ita/nostra causa/tantum bonum/nōstris (ut diximus) malis/impeditum hucusq; sæpius extitit/Serpente magis indies / & Christianam dicionem occupante uicino iam/& potentissimo hoste. Ad nostros redeo qui diuina ira perciti/post amissam Euboeam/& magnā Greciæ atq; epyri partem/maiora bella parare/maiora odii & discordiarum domi/militiæq; semina iacere, Accedente ad hoc Boemorum Regis perfidi / & in apertam iam heresim prolabentis/scelerataq; & Vrbi uicina opinione. Quæ demum omnia/aut maiori ex parte/Pauli Secundi sapientissimi Pontificis suasu/& prudentia sublata sunt. Carptim hæc attigi Patres / ut quæ/ supra meos annos/accidere/reminiscamini. Quæ uero/mea ætate/ gesta sunt/neminem ex uobis esse arbitror/qui non sicut ego/ & melius me omnia norit.

nia norit. Quis est enim/ad quem illius nunq̃ satis deploratæ cladis/quã ante hos uiginti annos/in Illyrico accepimus/fama nõ peruenerit? Quis est/qui pulcherrimas/& ditissimas Orientis/ atq; Epyri ciuitates ex corde/& oculis Xp̃ianorum a Turcis nuper erutas nõ deplorauerit? Omitto combustas naues/amissas triremes/desideratum sæpius nostri neminis robur. Quis est præterea/qui Iadrensem agrum quinquies / eodem anno Turcorum rabie uastatum/& ferro/ ac flamis desolatum nesciat? Scardona celeberrimi olim Conuentus Ciuitas oppugnata sæpius / hoc etiam anno. Et quod nuperrime uidimus/ amissis prope eã quattuor oppidis/ipsa Dei magis q̃ hominum præsidio defensa est. At in ecclesia Modrusien. cui ego licet indignus nunc præsum/cõtinuas excursiones fieri/uillas incensas/castra expugnata/& intra hos duos menses/duo ui capta/& diruta/abductaq; esse (proh dolor) plusq̃ duo millia Christianorum quis est/qui non audierit iam/ingemuerit iam/nisi nos hic in Vrbe/qui conniuemus/obaudimus/dissimulamus? Prætereo reliquam Adriatici maris oram/Dalmatiamq; omnem/quæ & si assiduis incursionibus / uel ex eo maxime infestatur/q; quicquid in ea Equitum/aut peditum roboris erat/ ad Italicos tumultus euocatum est/nisi tamen assiduis Venetorum uigiliis/& ualidissima semper classe defenderemini/Tum etiam nisi bellicosi essent Dalmatæ/rupto iamdiu eo obice/refractis illis claustris repagulisq;/ Turcos in Italia coram uidissetis. Quid de Vngaris dicam/ quibus tãtus inest pro Christi nomine/pugnandi feruor/ut quantumuis pauci / cum magno Turcorum numero congredi non uereatur? Quid de Polonis? quorum ita spectata est in uniuersos Christi hostes strenuitas/ut ab armis in Turcos/Tartaros/Ruthenos/Valacchos/& alios eiuscemodi Barbaros exercendis nunq̃ respirent? Horum præsidio/& quibusdam quasi propugnaculis si careretis/experiremini profecto/quid Turcorum rabies/quid immanitas esset/Experiremini certe quantum sagittis ualeant hostes hi/de quibus diximus. Videretis proculdubio/& sentiretis q̃ longe uolẽt/q̃ acute pforent/& q̃ auide Christianum sanguinem sitiant/qui equinum bibunt. Illud certe satis constat profligatos sæpius a Decem annis/ Vngarorum exercitus. Et intra hos sex menses Quinq; fortissima eorum castra a Turcis in Illyrico esse expugnata. Et quod illis commune est una cum Incolis absumpta. O ferrea Christianorum pectora/o/imites Christianos/qui hæc non uideant/non audiant/non credant. Vnius olim Catonis sententia/& Africanæ ficus (pro concione) ostensæ Senatum Po-

pulumq; Romanum ad delendam Carthaginem impulit, Nos amissa sæpius Asia/Africa/& magna iam Europæ portio/ continuecq; Christianorum cædes/& lachrymæ nil mouent/nos uicinior/potẽtior/crudelior/ hostis nihil deterret. Sunt hic complures ex nostris/q post amissas paulo ante uxores cum liberis/& fortunis omnibus/ad me miseri confugerũt consilium/& auxilium implorantes, Possem ego quoq; uobis hodie/Patres/hoc eodem in loco/recentia/& sanguinolenta adhuc istorum uulnera ostendere. Sed quousq; iam patiemini tam uicinum hostem? Quãdiu eum/ut clauos in oculis/& lanceas in lateribus feretis? An expectatis/ dũ parata/& deducta iam ingens classis Rhodum occupet/aut Italiam depopuletur? Vereor profecto uereor, & futurum certo certius credite, Patres/ne breui apud uos cænent(nisi ꝓuideatur)qui cum quibus diximus iam pransi sunt. Multa reticeo/que quoniam nostra ætas uidit/& passa/(ne alta uulnera recrudescant)non recensere satius existimo, Vnum hoc certe nullo pacto prætermittere possum/longe fœliciores illos Italis/cæterisq; Christiani orbis nationibus existimandos/q pro fide contra infideles/perfidosq; pugnant, Pro sanctissima relligione/contra fœdissimam sectam sanguinem fundũt, Pro Deo optimo maximo/cõtra turpissimum Maumetum corpora telis obiiciunt/mortem oppetunt, Isti contra quid pro paucorum potentia/pro priuatis odiis/pro simultatibus fecerint/dicat Brixia/exponat Rauẽna/referat Hætruria/edisserat calamitates suas Cisalpina Gallia, Gallia item Transalpina/Flaminia/Liguria/ Citetur Liris testis uictoriæ/inspiciantur urbana Sepulchra/recenseatur Hispania/interrogetur Britannia. Quid dicam magis? Perlustretur Europa/audiemus profecto sanguinem clamantem de terra/& uoces cecisorum dicentium, Vindica Domine, Vindica Domine, Vindica Domine sanguinem nostrum/qui effusus est. Et quod detestabile omnino dixerim/parum est Italicum cruorem/Italica manu fundi/nisi exteris etiam gentibus hauriendum præbeatur. Possem ad hæc de perniciosissima illa Hydrunti inuasione/deq; continuis nostri nominis hostium/per Tyrrhenum mare/excursionibus (in temporis angustia concluderer) multa dicere, Sed dicemus de his omnibus latius/cum pacatis Italiæ rebus (hanc enim omnium quæ nunc uigent bellorum arcem esse iudico) Sanctissimæ expeditionis tempus aduenerit. Nunc uero quod reliquum iam est/ut commodius/a/me dici/& fieri a uobis postmodum possit/Opere precium existimaui/si de Ecclesia Catholica aliquid (Quantum tamen

temporis breuitate dabitur) in medium adduxero/Illud enim necessariũ in primis semper fore duxi/ut fidei nostræ caput Romana scilicet Ecclesia componatur ante omnia/instauretur/reformetur, Nam sicut grauissimus est morbus/qui a capite diffunditur/ita optima ẽ ualitudo / quæ ab optimo capite/tanq̃ a saluberrimo fonte inter cætera membra defluit/ & corriuatur. Vidimus iam/ quæ maiorum nostrorum / quæ nostra ætate acciderint, Et hæc ferme omnia/aut maiorem eorum partem/ nostra causa/nostris(ut diximus)malis perpessi sumus. Tædet uero/pigetq; fidem/ pietatem/relligionem/nostris temporibus/ita tepuisse, Et pene dixerim/ contabuisse uideri/ut uix eaꝝ nulla uestigia sint reliqua. Et in nobis/quo tempore/Ecclesia ab hereticorum persequutionibus uacua summa pace/ & libertate fruitur/tantopere fidem/ac feruorem maiorum nostrorũ animis insitum refrixisse/ut cum Hieremia uere dicere possimus, Egressus ẽ a filia Sion omnis decor eius/Innocentiæ scilicet/ & castitatis, Principes eius facti sunt/ut arietes/hostes ingressi sunt sanctuaria eius, Ecclesias polluerunt/Virgines eius/& Iuuenes in captiuitatem abierunt / Sacerdotes/ & Senes spreuerunt deum/non est lex/non est mandatum/ Iudicia peruertuntur. Hæccine est illa Ierusalẽ, Ciuitas perfecti decoris / & gaudium uniuersi orbis? Hæccine illa filia Sion/sp̃osa Christi/quæ una esse debet? Nostri uero/tanq̃ mendax illa fœmina/quæ diuidi puerum petebat/ diuiserunt eam sæpius disciderunt/ dilaniauerunt. Hæccine est illa filia Sion soror Xpi? quam maiores nostri cõmendatam sibi/pro uiribus defenderunt/proprii sanguinis effusione/incorruptam conseruauerunt / Ieiuniis/ lachrymis/orationibus auxerunt, Nos contra/quibus artibus/maiorem iam eius partem amiserimus/silentio inuoluam, Et de minima ista / quæ superat adhuc portione nihil dicam/Patres, Ponam digitum super os meum/diiudicet seipsum unusquisq;/& quæ afflictus animo/ & pro ueritate dixi/æquis auribus accipite/æquo animo ferte & cõmunem omnium utilitatem/apertis(ut dicitur)oculis/prospicite. Sed ne fleueris filia Sion/q̃a ecce uenit Leo de tribu Iuda, radix Dauid, Ecce suscitauit tibi Deus Saluatorem / qui saluabit te de manibus uastantium / & Populum Dei de manu persequentium liberabit. Te Leo beatissime Saluatorem expectauimus, Te liberatorem uẽturum sperauimus, Ad te ꝑ acceptis cladibus/ pro perperam gestis gementes/pro malorum fine/& futuræ spe uictoriæ læti/& hilares clamamus/Impugna impugnãtes nos. Appræhẽde scutũ & gladium/& exurge in adiutoriũ nostruз/Cõclude aduersus eos/ q nos

persequuntur/& tabernaculum sponsæ tuæ/quod manus impiorum pol luerunt/uindica, ut sicut Christianus populus te solum/& uerum Pontificem ueneratur. Ita/& Christiani nominis hostes te religiosissimū metuant/te potentissimum contremescant. Da hoc, Pater beatissime/Iulii prædecessoris tui/& parētis optimi sanctissimæ memoriæ/da perpetuæ quieti/ut sicut lætatur iam te successore/sicut gaudet iam te/indictum a se Cōcilium prosequi/& celebrare. Ita/& conceptam Animo Ecclesiæ unionē:/eiusq; reformationem/& sanctissimam contra Turcos expeditiōem te omni desiderio expetere/totis uiribus complecti uideat/& lætetur. Vos uero Patres amplissimi(ingenue dicam quod sentio)nisi certus essem maioribus iam auspiciis/& fœlici ductu eius sponsi/quem Deus nuper Ecclesiæ suæ stabili fide iugauit/daturos sedulo operaȝ/ut respublica nostra in his quibus constituti sumus periculis/uestra cura/uestro studio/uestra prudentia/nihil detrimēti capiat/salua sit/liberetur/ uiderer profecto iam nūc uidere domos nostras deseri/nos pro mancipiis duci/trahi/discerpi. Et in nos/qualia sæpe anteactis temporibus/contumeliarum omnium/& scelerum fieri exempla. Vos ego omnes appello Patres/qui ædificati supra fundamentum Apostolorum sedetis super sedes duodecim iudicantes. Illud/pro uiribus adnitimini/ut interiores & domesticæ primum discordiæ uastationesq; tollantur. Et iuxta legislatoris nostri sententiam/Portæ inferi/idest inferiores mundi potestates/aduersus Romanam ecclesiaȝ/quæ summa est/& suprema/non præualeant. Quibus sublatis/tum demum cum apertis hostibus agendum censeo. Serpētem uero sæuissimi Scismatis Hydram/charitatis igne/& pastoralis officii adustione/extinguite/exsiccate/ne quæ nunc parua est scintilla/ maximum paulopost incendium suscitet. Vnaq; sit sponsa Christi/una amica eius/una dilecta. Si quid prætera in hac uniuersi orbis specula/uel in continentium licentia honestati detraxit/uel si temporum malignitas æquitatis/ac iustitiæ/quæ humanarum diuinarumq; rerum fundamentum est/& cōseruatrix/lumen offendit/huius sanctæ Synodi iudicio emendetur. Quæ charitatis clypeo/potestatis mucrone/misericordiæq; ac seueritatis libra/bonos foueat/malos compescat. Et(maiorum more)fortia confirmet/debilitata instauret/iniusta in æquitatis girum reducat/ut nō quæ sua sunt/ sed quæ Iesu Christi/ quæsiuisse merito commendetur. Cumq; restitutam sibi integritatis suæ speciem/ac decorem Sancta Romana Ecclesia uiderit/& filiis suis ipsa glorietur/& nos tantæ parentis gloria indigni minime comprobemur.

Pacem uero non cum hostibus (prout hactenus factum est) sed cum nostris habeamus, Bellum illis/& arma inferamus, Cum his beneficiis certemus/& de recuperandis/quæ nostra sunt cõtendamus. Et cum ad amorem/qui rerum omnium causa est/& ad pacem/ atq; concordiam nati simus/pacem amplectamur/pacem amemus/pacem celebremus/ut rempublicam nostram Christianam in pristinam maiestatem restituere/eãq; qualis esse debet/posteris nostris relinquere possimus. Illis præterea/qui seruitutis iugum apud sæuissimos Turcos/iamdiu sustinet/& redemptionis expectationem fere ulterius nequeunt/ uel benigni alicuius sideris salutares igniculos ostendamus/ne quod multorum annorum patientia/ promeruissent (nostra id culpa/uel negligentia) amittere uideantur. Illis denique/qui hostium ipsorum faucibus expositi ad Quinquagesimum annum iam abducuntur/diripiuntur/uulnerantur/cædi demum assidue/ & excidio patent/& quorum/quasi deuotionis fiducia/in utranq; aurem/huc usq; dormiuimus/erogemus aliquid/impartiamur aliquid/ ut refecti aliquantulũ/uiriliter agant/confidant/& sint robusti, Ne forte rupto eo obice/sublataq; media belli mora/hostilitatis impetus (quod flexis genibus deprecemur) nos quoq; in præceps trahat. Mundemus tamen prius domos nostras/interiores inquam / quæ non fumo/non puluere/sed malis cogitationibus sordidãtur, Exteriores quoq; prudẽter disponamus/Commodissime enim reipublicæ/Rector ac moderator efficitur / qui suorum prius extiterit. An forte arbitramini patres amplissimi eum Ecclesiã Dei bene dispositurum/& diligentem fore de alieno/qui de suo negligens est? qui domum suam dispensare nescit? Et cum in societatem Iesu Christi uocati simus/non sint in nobis contentiones/neq; scissuræ/quarum consuetudinem ecclesia Dei habere nõ debet, Sed unanimes semper idipsum omnes intendamus/quod construat/& ædificet in Christo Iesu Domino nostro. Ita demum deformata reformabuntur/dubii sperabunt/nutantes cõfirmabũtur/fides exaltabitur/Iustitia uigebit/Pietas coletur/ Relligio stabit/Hostes propellentur/Aurea Pax reuocabitur / dicemus q; cum Esaia/ & cantabimus, Exulta satis filia Syon, qa ecce Saluator tuus ueniet tibi.

Dixi.

SEPTIMA SESSIO.

IN nomine Domini amen. Anno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo Tertiodecimo/ Indictione prima/ die uero Veneris/ Decimaseptima mensis Iunii/ Pontificatus Sanctissimi in Xpo patris & Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi / Anno Primo. Fuit celebrata Septima Sessio Concilii generalis Lateranen. in Ecclesia Lateranen. præsente/ & præsidente pfato Sanctissimo Domino Nostro Papa/ Fuerunt præsentes infrascripti Reuerendiss. Domini Cardinales/ Patriarche/ Archiepiscopi/ Episcopi/ & Abbates/ Oratores Principu/ & Illustres Domini/ ac quplurimi Doctores/ & Nobiles/ & primo.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostien.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Iacobus Albanen.
Reuerendiss. Dominus Marcus prænestinus.
Reuerendiss. Dominus Franciscus Sabinen.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Thomas tituli sancti Martini in montibus Strigonien.
Reuerendiss. Dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Hadrianus tituli sancti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ Naneten.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agenuen.
Reuerendiss. Dominus Carolus tituli sanctæ Siciliæ.
Reuerendiss. Dominus Xpoforus sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Sypontin.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitan.
Reuerendiss. Dominus Achilles tituli sancti Sixti Bononien.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabin. de Saulis.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/ de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in Porticu de Cornelus.
Reuerendiss. Dominus Sigismundus sanctæ Mariæ noue.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori.

Patriarchae & Assistentes Pape & Oratores.

Reuerendus pater Dominus Caesar Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Genzanus.
Reuerendus pater Dominus Io. Vincentius Senen.
Reuerendus pater Dominus Iulius Florentin.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachien.
Reuerendus pater Dominus Scharamutia Cuman.
Reuerendus pater Dominus Pompeius Rheatin.
Reuerendus pater Dominus Io. Franciscus Taurinen.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus. Eps & Gubernator Vrbis
Reuerendus pater Dominus Siluester Vigorinen. Eps Orator Regis Angliae.
Reuerendus pater Dominus Ioánes Gueznen. Archieps Orator Regis Poloniae.
Reuerendus pater Dominus Hercules Eps Augusten. Orator Sabaudiae.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Eps Adrien. & Orator Ducis Ferrariae.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Iulius Corinthien.
Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosien.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Spalaten.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitan.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Craynen.
Reuerendus pater Dominus Io. Matheus sanctae Seuerine.
Reuerendus pater Dominus Orlandus Auinionen.
Reuerendus pater Dominus Rainaldus Ragusin.
Reuerendus pater Dominus Andreas Noboniasien.
Reuerendus pater Dominus Petrus Arboren.
Reuerendus pater Dominus Georgius Nazareus.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Gabriel Baren.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Simon Ariminen.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Paphen.
Reuerendus pater Dominus Albertus Vitrien.
Reuerendus pater Dominus Bartholomaeus Iustinopolitan.
Reuerendus pater Dominus Raynaldus sancti Angeli de Lombardia.
Reuerendus pater Dominus Io. Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Io. Petrus Theatin.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Vicentin.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentinus.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Bondrien.
Reuerendus pater Dominus Marinus Seneten.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Vulterran.

Reuerendus pater Dominus Iacobus Fauentin.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Lucerin.
Reuerendus pater Dominus Andreas Auseren.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Sibinicen.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Bergomen.
Reuerendus pater Dominus Paris Pisaurien.
Reuerendus pater Dominus Alexius Melfitan.
Reuerendus pater Dominus Iosue Asculan.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Osconen.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Spoletan.
Reuerendus pater Dominus Andreas Militen.
Reuerendus pater Dominus Io.Dominicus Terdonen.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignan.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castellimaris.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Marionen.
Reuerendus pater Dominus Bonifacius Ipongien.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigentin.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Terrasinen.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapolan.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcinen.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soranus.
Reuerendus pater Dominus Tranquillus Firmanius.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsicanus.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vmbriacen.
Reuerendus pater Dominus Antonius Vrbinaten.
Reuerendus pater Dominus Petrus Forlimien.
Reuerendus pater Dominus Marius Vrgentin.
Reuerendus pater Dominus Hugolinus Licien.
Reuerendus pater Dominus Albertus Sebasten.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Signien.
Reuerendus pater Dominus Marcus Senogalien.
Reuerendus pater Dominus Baptista Aquinaten.
Reuerendus pater Dominus Petrus Marinen.
Reuerendus pater Dominus Petrus Algaren.
Reuerendus pater Dominus Latinus Vestan.
Reuerendus pater Dominus Io.Anglonen.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Cimen.
Reuerendus pater Dominus Alexander Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Galesius Bellunen.
Reuerendus pater Dominus Andreas Literen.
Reuerendus pater Dominus Io.Franciscus Lauan.
Reuerendus pater Dominus Hugo Regin.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Calinen.
Reuerendus pater Dominus Vicarius Cayacen.
Reuerendus pater Dominus Georgius Bellicen.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricaricen.
Reuerendus pater Dominus Seabonius Imolen.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Chien.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculan.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Floremundus Abbas sancti Gregorii de Vrbe.
Reuerendus pater Dominus Io. Andreas Abbas sancti Sebastiani extra Vrbem.
Reuerendus pater Dominus Hilarius præceptor sancti Spiritus de Vrbe.

Generales Ordinum.

Magister Egidius Generalis ordinis heremitarum sancti Augustini.
Magister Angelus Generalis ordinis beatæ Mariæ Seruorum.

Oratores

Illustr. Dominus Albertus de Carpi/ Orator Maximiliani Electi Imperatoris.
Magnificus Dñs Hieronymus Vich/ Orator Catholici Ferdinādi Aragonū Regis
Illust. Dominus Stanislaus de Osteroch/ Orator Regis Poloniæ.
Magnificus Dominus Franciscus Foscatus/ Orator Venetorum.
Reuerendus pater Dominus Marinus Charatius Orator Ducis Mediolanen.
Magnifici Domini. P. de Bondelmōte/ & Iacobus Saluiati/ ac Franciscus Victorius Oratores Florentinorum.
Reuerendus Dominus Alex. Archidiaconus Mantuañ. Or Marchionis Mātuæ.

Illust. Domini temporales.

Illustr. Dominus Iulianus de Medicis Frater Germanus Sanctissimi. D. N.
Illustr. Dominus Camerini
Magnificus Dominus Franciscus Cibo.
Illust. Dominus Marcus Antonius Columna.
Illust. Dominus Franciottus de Vrsinis cum eius filio.

Conseruatores vrbis.

Dominus Hieronymus Benzon cum sociis.

¶ Fuit celebrata missa submissa uoce per Reuerend. patrem Dominum Gabrielē Archiepiscopum Dirachien. Et habita Oratio per Dominum Balthassa é del Rio Clericum Palentiñ. Pro. honotarium Apostolicum. Reuerendiss. Domini Cardinalis Alboreñ. Secretarium/ Cuius tenor in fine præsentis Sessionis est insertus. Et Cantatis letaniis/ & aliis deuotis Orationibus. Facta ab eodem Sanctissimo. D. N. & benedicta Synodo per. S. D. N. prout moris est. Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Diaconus Cardinalis de Farnesio/ uulgariter nuncupatus/ cātauit Euangelium secundum Lucam/ quod incepit. Designauit Dominus/ & alios lxxii. discipulos &c. Quo finito Oratores Poloniæ supradicti/ Præsentarunt mandatum Illustriss. Domini Sigismundi Regis Poloniæ: Et Reuerendus pater Dñs Thomas Phedra ascendit ambonem/ & legit illud tenoris infra uidelicet.

Mandatum Regis Polonie.

SIGISMVNDVS Dei gratia Rex Poloniæ/magnus Dux Lith/Hoanie/Rusciecq & c. Dñs & Heres/ Notum facimus uniuersis/& singulis/harum seriem inspecturis/lecturis/seu audituris, Q d' postea q accepimus Dominum olim/Felicisq recordatõis Iulium. II. Diuina prouidentia/Sanctæ Romanæ/ac uniuersalis Ecclesiæ Summum Pontificem, Pro defendenda Sanctæ Romanæ Ecclesiæ unitate/& Sanctissima contra Catholicæ fidei/& Crucis Iesu Christi hostis expeditione suscipienda/Concilium generale in Laterano indixisse/ memores officii / ac debiti nostri, quo eidem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ/Matri nostre sumus astricti, pro cuius honore/& tranquillo statu omnes uires nostras effundere semper parati sumus/de certa nostra sciẽtia/ac uniuersorum Regni/ac Dominiorum nostrorum Principum Spiritualium/& Secularium/Procerum/cõmunitatum/ac Militiarum Consilio/& coassensu/Reuerend. in Xpo patrem Dominum Ioannem Ecclesiæ Metropolitañ. Gueznen. Archiepm/ & Regni nostri Primatem / & Magnificum Stanislaum de Ostrorog/ Equitem auratum/Palatinatus Castellanũ/Nostros/& Regni nostri cõsiliarios sincere dilectos/ Quos etiam nuper/piis/paternisq monitis/prædicti olim Iulii Summi Pontificis/ad infrascripta designatos legauerimus/eosdẽq ad Sanctissimum in Xpo patrem & Dominum/Dñm Leonem Decimum/Diuina prouidentia eiusdem Sanctæ Romanæ/ ac uniuersalis Ecclesiæ Summum Pontificem modernum/& Sanctam Sedem Apostolicam/ac Sacrum Lateranen. Concilium/si/ & inquantum ceptam prosequutionem habuerit, Oratores designauimus/& designamus/& deputamus harum serie litterarum/dantes illis plenam/& omnimodam potestatẽ pro nobis/ac Regnis/Dominiis/Principibus Spiritualibus/& Secularibus/Proceribus/ & populis ditioni nostre subiectis/coram eadem Sanctitate Domini Nostri/Domini Leonis Decimi Papæ moderni comparendi/ibidemq obedientiã(iuxta maiorum meorum consuetudinem) prefato Sanctissimo Domino Nostro nouo/prestandi / & recognoscendi eundem Sanctissimum Dominum Nostrum Papam/esse uerum/unicum/ & indubitatũ Pontificem/& Dominici gregis Pastorem/& in Sacro Lateranẽ. Cõcilio

dicendi/proponendi/atq; que Regno nostro opportuna sunt petēdi/agē di/tractandi/omnia/& singula quæ ad celebrandum/& concludendum ipsum Sacrum Concilium/& que in eodem proponentur/ & tractabun tur. Necnon ad dictæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ / & membrorum eius unionem Xp̄ianeq; religionis augumentum/atq; ad Sanctissimam/& a nobis desideratam in eius Xp̄iane religionis/& Catholice fidei hostes ex peditionem/& que ad obedientiam consuetam prestandi fuerint necessa ria/seu opportuna/etiam si talia forent / que mandatum exigerent magis speciale/q̄ præsentibus est insertum/& que ipsimet faceremus / seu facere possemus / si præsentes adessemus. Promittentes nos ratum / gratum/ ualidum/ atq; firmum habituros / quicquid in predictis / & quolibet eo rum per dictos nostros Oratores/actum/& gestum fuerit. In quorum fi dem/& testimonium præsentes scribi/& sigillo nostro sigillari fecimus. Datum Poznanie Decima mensis Aprilis/ Anno Domini / Millesimo/ Quingentesimo Tertiodecimo.

Sigismundus Rex scripsit.

¶Quo perlecto Reuerēdus pater Dominus Marinus Caracciolus præ sentauit mandatum Illustrissimi Domini Maximiliani Ducis Mediolañ. Et idem Phedra legit in ambone tenoris infrascripti uidelicet.

Mandatum Ducis Mediolani.

Aximilianus Maria Sfortia/Vicecomes/Dux Medio lani &c. Papie Princeps/ Anglerie Comes / ac Genue/ & Cremone Dominus. Nemini dubium sit q̄ Sacro sancta uniuersalis Synodus/ in Deo optimo Maximo cōgregata/uniuerso Xp̄iano orbi/& gregi Dominico/ ac etiam Catholicis Principibus/est admodum profi cua/& salutaris. Nam circa Xp̄iane religionis indiuisibilem unitatem/pa cem/& trāquillitatem uersatur/pro uniuersali morum in capite/ & in mē bris Ecclesie reformatione/ac Xp̄iane fidei augumento/ & ut uicia extir pentur/corrigantur excessus/& uirtutes solide inserantur tendit/etiam ad Regum/& Principum inuicem diffidentium/pacificationem/ & concor

diam/Anno superiore fe.re.Iulius Secundus Lateranen̄.Concilium insti tuit & reformande Ecclesiæ initium tulit/& normam afferre cepit/extir pando errores qui surgere in Christianis populis uelle uidebātur. Dehinc ut Pisanum Conciliabulum tolleret/& eius perniciosissimi scismæ extir parét auctores/ipsos & precipuos fautores Italia expulit, Quibus expul sis mihi imprimis aditus patuit ad recuperandum paternum/& hereditarium statum Mediolanen̄.Iulio Secundo/ex humanis sublato/qui tantorum operum auctor esse ceperat/illi successor creatus est. In quo nec sapientia maior/nec animi bonitas firmior/ad peragendum que incheata fuerant desiderari posset, Nuper igitur certior factus sum Sanctissimum/ac Beatissimum Dominum Nostrum/Dominum Leonem Diuina prouidentia Decimum, Pontificem Maximum in Lateranen̄. Concilio Sextam Sessionem celebrasse/& Principes/ac populos omnes monuisse/& statuisse que finiendo Concilio supersunt/& pacando Christiano orbi necessaria uidentur/peragere uelle, Res profecto admodum salubris/& que nullis unq̄ laudibus satis efferri posset, Hec autem cum ab omnibus sint magnifacienda/minime a me sine graui nota negligi possent. Neq; enim unq̄ ex animo excidet/occupato Parentis mei statu/idipsum quod Patria procul uixi/Serenissimi Cæsaris beneficio rectum me uixisse/& nisi inter cæteros Beatissimi Iulii Secundi arma/Gallum hosteȝ depulissent frustra a me per hec tempora parentis mei Principatus desiderari potuisset Collibens igitur atq; omni studio/ad Lateranen̄.Concilium accedo.Cui nisi impius atq; igratus esse uelim/deesse nusq̄ debeo/a sancta nostra matre Ecclesia seperare me/iniquissimum esset/presertim/cuȝ ad idipsum/q© sum Apostolice Sedis/& sanctissime lige/Romaniq; Cæsaris beneficiū esse agnoscam/ac fateat.Omnibus igitur meliori modo/uia/iure/forma/& causa,quibus melius/ualidius/& efficacius possum, Eligo/creo/atq; constituo Reuerend.Dominum Marinum Carazolum apostolicum ꝓthonotarium/Consiliarium/& Oratorem/Dilectum meum/uerum/& certum/ac legitimum procuratorem/& mandatarium/ac nuncium specialem/ut nomine meo/in hoc Sacro Concilio/ac Xp̄iana religione/& cōgregatione intersit/assistat/suffragetur/& in omnibus/& singulis actis ac processibus ea agat/tractet/proponat/& concludat/que pro Sanctæ Romanæ Ecclesie reformatione/& pacandis Xp̄iani orbis turbatōibus/atq; incōmodis/agi/firmari/& concludi oportere censebitur, Polliceor autem in uerbo ueri principis/& cum iuramēto omnia/& singula me firma

& rata

& rata habiturum/que per ipsum ad hoc publicum bonuȝ procurata/ dicta/acta/gesta/ aut promissa fuerint. In cuius rei fidem/& testimonium presentes fieri iussi/& non sigil i mei munimine/ uerum manus mee proprie subscriptione stabiliui, Datum Papiæ, Die Nono Maii/Millesimo/ Quingentesimo Tertiodecimo.

Maximilianus

¶ Quo etiam finito Reuerendus Dominus Alexander Archidiaconus Mantuanus dedit mandatum Illustrissimi Marchionis Mantue/ & Dominus Thomas Phedra legit illud tenoris infrascripti uidelicet.

Mandatum Marchionis mantue.

Ranciscus Marchio Mantuæ &c.S.R.E. Cōfalonerius, Sicuti contingit nobis Diuino beneficio / Ecclesie sancte Dei/Sacri corporis esse membrum haud ignobile/sic nobis conuenire intelligimus/pi esate Ecclesiæ semper inherere/pro ea/& cum ea extrema queq; pati/ & more bōi militis gl'iosuȝ ipsius uexillū nusq̄ delerere. Cum igitur als Sacrum Lateranē.Concilium indixerit sancte me. Iulius Papa.II.Dignitatis Ecclesiastice studiosissimus/& imprimis a nobis semper adorandus.Is nanq̄/ut erat pientissimus/e/tenebris/ & umbra mortis/ gratuita redemptione nobis ereptis/salutem / & dulcissimam libertatem restituit/propter quod imortale meritum opinamur Deum optimū Maximum (p̄cibus nostris exauditis) retribuisse copiosam sibi in Cælis mercedem, Quod qdem Concilium Beatissimus Dn̄s Leo Papa Decimus nuper diuinitus ad Apostolatus apicem euectus(qd' nobis fausluȝ Felixq; futurum re ipsa p̄speximus) cum maxima populi Xp̄iani frequētia prosequitur, Licet superioribus diebus speciales Oratores Illustr.D. Aloysium Gonzagam Marchionem/ & etiam consanguineum nostruȝ Carissimum, & D. Franciscum Benatum Iuris Vtriusq; Doct. Ciuem nostrum Dilectissimum/ad eius Beat.uenerandam/ adorandamq; misimus/ut in his etiam que in posteruȝ occurrere possunt/pro uirili nostra integerrime facere satis ualeamus/specialem nuncium/p̄curatorem/& in

dro plenariæ uices nr̃as cõmittimus, damus, & cõferimus, pmittẽtes ra-
ũ, gratũ, ualidũ, atq; firmũ, omni in loco, & tẽpore ppetuo habere quic-
quid in pdictis, & circa pdicta, & quodlibet eo℞ per pfatũ Dominũ Archi
diaconũ dictũ, actũ, pcuratũ, gestumue fuerit, & in nullo unq̃ cõtrafacere
uel uenire aliqua ratiõe, uel causa. Renũciãtes omnibus exceptionibus, tã
iuris, q̃ facti, & omnia, & singula bona nr̃a, tã psentia, q̃ futura, quo pmis
sorũ omniũ, & singulo℞ obseruãtia obligãtes. Datũ Mãtue. Die. XII. Iu
nii. M.D.XIII. Frãciscus Marchio Mãtue manu propria.

Statius Gadius Secretarius Mandato suo subscripsit.

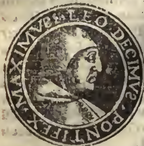
¶ Quo finito Reuerẽdus Laurẽtius de Medrzelelzi Orator Illustrissimo
rũ Dñorũ Stanislai, & Ioannis Ducũ Mazonie dedit mãdatum: & idem
Phedra legit illud tenoris infrascripti uidelicet.

Mandatum ducum Mazonie

STanislaus, & Ioannes Dei gratia Duces Mazonie, Russieq; &c.
Significamus per p̃ntes nr̃as litteras uniuersis q̃bus expedit.
Quia Venerabilẽ Dñm Laurẽtiũ de Medrzelelzi Cathedralis
Vilueñ. Prepositũ, & Parrochialis in Vitepstro Archipræsbyterũ Eccle-
siarũ, Secretariũ Regiũ, Oratorẽ, Nũciũ, & pcuratorẽ specialẽ, ad sacrũ
generale Cõciliũ Lateraneñ. per me dernũ. S. D. N. Iuliũ Diuina puidẽtia
Papã Secũdũ. Cũ sacro Reuerendiss. D. Card. collegio instituutum, & ad
kl's Nouẽbris trãslatũ de mẽte nr̃a bñ, & plene informatũ. Iussis eiusdem
S.D.N. morẽ gerẽtes, deputauimus, designauimus, misimus, & cõstitui-
mus, deputamusq; designamus, mittimus & cõstituimus, Dãtes, & cõce-
dẽtes eidẽ plenã, & omnimodã facultatẽ noĩe nr̃o in eodẽ Cõcilio sup sta
tu religionis Xpianæ, ac Sanctæ Ro. uniuersalisq; Ecc. rebus: etiã ducatus
nr̃i cõsulẽdi, agẽdi, differẽdi, & cõclũdendi, uolẽtes ea oĩa: que idẽ nomine
nr̃o egerit in eodẽ Sacro cõuẽturata & grata, atq; firma habere, etiã si talia
forẽt, que mãdatũ exigerent magis speciale. In cuius rei testimoniũ Sigillũ
nr̃m præsentibus sub appẽdi iussimus. Datũ in ciuitate nr̃a Eziechenouu
Vigesima Februarii, Anno Dñi. M. D. XIII.

¶ Quo finito idẽ Dñs Thomas Phedra legit quãdã Cedulã subscriptã
per Dñm Bernardinũ. de Caruaial, &. F. de sancto Seuerino, olim Sanctæ
Romane Ecclesie Cardinales super materia abiurationis scismatis, & unio
nis Ecclesiæ cũ cõueniẽtibus uerbis & humili erroris cõfessiõe, & uenie pe
titione. tenoris infrascripti uidelicet.

¶ Tenor huius Cedule non est insertus, quia cum esset in manu dicti Thomæ Secretarii, qui postmodum defunctus est nunq̃ potuit reperiri.
¶ Qui Dñi. B. Caruaial & F. de sancto Seuerino postmodum per. S. D. N. seruatis solẽnitatibus cõsuetis paucis diebus elapsis in Palatio aplico pristine dignitati: i Cõsistorio secreto solẽniter post scismatis abiurationẽ: re stituti fuerũt. Cũ uenissent prius p aulas palatii aplici ubi magna multitudo cõuenerat tãq̃ p̄uati clerici & nõ cardinales habitu clicoꝝ secularium iduti simpliciter coloris uiolati, & bireto eiusdem coloris: ante pedes Sanctitatis sue coram Sacro Senatu genuflexi, & scisma in solẽni forma intelligibili uoce iuxta tenorẽ certe Cedule quã in manibus tenebant facte: & realiter abiurassent: & ueniã hũiliter erratoꝝ petissent: prioribus uestibus exuti habitũ cũ bireto rubeo Cardinaliũ cõsueto induti: p magistrum cerimoniaꝝ & ad osculũ pedũ & oris p. S. suã admissi, & capello rubeo accepto de manu. S. sue, & ad osculũ alioꝝ Cardinaliũ recepti, & de speciali grã ad priorẽ locũ restituti fuissent. iuxta morẽ p̄decessoꝝ suoꝝ seruari solitũ i silibus, put latius in actis publicis in Ca. Aplica & apud Secretarios domesticos Põtificis & Cõcilii, latius cõtinet. ¶ Deinde lecta Cedula p̄dicta, exclusisq; cæteris de more nõ hñtibus uoces diffinitiuas in Cõcilio: clausoq; hostio Cõcilii, exceptis Oratoribus & Baronibus q remãserũt, Prelatisq; oĩbus post Sãctissimũ i suis subselliis cũ mitris & uestibus sacris ꝯsedẽtibus: de more.
¶ Demũ Reuerẽdus pater Dñs Põpeius de Colũna Episcopus Reatiñ. ascendit ambonem & legit quandam Cedulam tenoris infrascripti de mandato Sanctissimi Domini Nostri Papæ, alta, & intelligibili uoce uidelicet.

LEO Episcopus Seruus Seruorũ Dei, ad ppetuam rei memoriam, Sacro approbante Cõcilio. Meditatio cordis nostri assidua, Sacri Laterañ. Cõcilii, uigilans, & intendens, ad ea potissimum uertit, per quę: per p̄decessores nostros Romañ. Põtifices p tuitiõe Ecclesiasticæ libertatis; deformatoruq; p̄sertim in Officiis Apostolicæ Sedis reformatione, ac Christifidelium pace, & tranquillitate, prouide statui, & ordinari incepta per nostre prouisionis ministerium, debitum, & salubrem sortiantur effectũ. Dudũ felicis recordatiõis Iulius Papa. II. predecessor noster, negotiũ & discussiõe; declaratiõis, nullitatis, & abrogationis assertę sanctiõ

nis Pragmatice in partibus Gallicanis cõtra libertatem p̄fatam in dicte Sedis uilipendium/abusu Gallicorum Prelatorum/& Nobilium/& aliorum Laicorum eis fauentium introducte/Venerabilium fratrum nostrorum/ tunc suorum/Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium/& aliorum prelatorum congregationibus/relationemq; discussorum/ sibi/& Concilio prefato faciendam/dicto Concilio approbante commisit/Gallicosq; Prelatos/Capitula Ecclesiarum/& Monasteriorum/parlamenta/& Laicos illis fauentes/& dicta Sanctione abutentes, Omnesq; alios/ & singulos in premissis sua/communiter/uel diuisim interesse putantes/moneri/& citari infra certum competentem terminum prefigendum/ad comparendum coram predecessore/& Concilio prefatis/Causasq; dicendum/quare Sanctio prefata/illiusq; corruptela/& abusio in concernentibus auctoritatem dicte Ecclesiæ/Sacrorum canonum/& libertatis prefate uiolationem/nulla/& inualida/declarari/& abrogari nõ deberet/statuit/& ordinauit. Necnon litteras suas/per quas Romanæ Curiæ Officiales/& illorum exactiones generaliter reformauerat/per nonnullos deputatos/& deputandos/particulariter declarari/& declarationes ipsas sibi in eodem Concilio referri precepit/prout in litteris/seu cedulis dicti Iulii prædecessoris desuper confectis plenius continetur. ¶Cum aũt dicto Iulio prædecessore in humanis agente/diuersis impedimentis causantibus, Citatio exequi/& reproduci/ac negotium abrogationis discuti/ac reformatio huiusmodi particulariter/ut intentionis ipsius Iulii predecessoris fuerat/fieri non potuerint/sed ipso Iulio predecessore rebus humanis exempto/ Citatio ipsa legitime exequuta/in proxima precedenti Sessione per procuratorem Fiscalem nostrum reproducta/ipsorumq; citatorum non comparentium contumacia accusata /& ad ulteriora procedi petitum fuerit. Nos licet totis animi desideriis nil magis affectantes/q̃ premissas & alias causas utiles/& necessarias/ propter quas dictum Concilium indictum extitit/ad debitum finem perducere/tamen/ut mature/& humaniter procederetur/ petitioni prefate/responsionem non dedimus/ nunc q; etiam cum prefato Concilio intelligentes/per citatos & monitos huiusmodi diuersa impedimenta allegari, quare in termino eis prefixo comparere/defensionesq; eorum allegare/ & de eorum iure docere non potuerunt/ ut omnis iuste excusationis/& querele/materia eis auferatur/iam libero saluo conductu/ipsis/& aliis ad Concilium huiusmodi uenire uolentibus/ in dicta proxima præcedenti Sessione concesso/Cardinalium/aliorumq;

prelatorum/qui premissa & alias Conciliares materias audiant/discutiāt/ auditaq;/& discussa in eodem Concilio referant/particulari deputatione p nos facta/etiam ut maiorem nostram/& Concilii prefati/ erga eos benignitatem sentiant/eodem sacro Concilio approbante/ terminum citationis/& monitionis huiusmodi prefixum/usq; ad primam Sessionem post Kl's Nouembris proxime uenturi tenendam prorogauimus/ipsumq; terminum illis non currere/nisi post primam Sessionem predictam tenendam/nec in aliquo preiudicare decernimus. ¶ Et insuper cum ultra Cardinales iam deputatos / nōnullos prelatos per dictum Cōcilium electos/ additis aliquibus ex legitimis causis/qui reformationi predicte generali intendere debeant/deputauerimus/sitq; nostra firma intentio & dispositio/ uniuersalem reformatiōem tanq̄ utilem & necessariam ad Dominici agri purgationem/& culturam omnino prosequi/& perficere/domino disponente/Sed quia graues querele indies contra Officialiu3 Ro: Curiæ abusum/& extorsiones ad nos deferuntur ex diuersis Orbis partibus/dictaq; reformatio iam cepta tempore fe.re. Iulii. II. predicti predecessoris nostri fuerit, Sacro approbante Concilio/ ideo ad hoc/ut illa citius terminetur/ & ea absoluta / ad alias reformatiōis partes deueniri possit/& querele predicte tollantur/q; Cardinales/ & prelati per ipsam reformationem deputati/auditis prius & intellectis officialibus prefatis/ eorumq; iuribus examinatis/reformationem predictam iuxta tenorem litterarum dicti Iulii p̄decessoris desuper editarum/& Concilii prefati/ in Tertia / siue Quarta Sessione determinationem/ac iuxta primeuas Officiorum institutiones/ seu antiquas consuetudines/usq; ad tempora pie memorie Sixti Quarti/ etiam predecessoris nostri obseruatas/uel alias/ prout eis uidebitur facere/ formasq; & modos/quos Officiales ipsi in exigendis taxis/ emolumētis/ regalibus/& prouentubus quibuscūq; seruare/& a quibus sub penis in literis ipsius Iulii predecessoris desuper contentis abstinere teneantur/ particulariter/& distincte declarare/& decidere, ac reformationem/ & decisionem per eos faciendas in proxima futura/uel aliis Sessionibus quibus cōmode id fieri poterit/referre debeant / ut per dictum Sacrum Concilium/ & nos, approbari/& debite executioni demandari ualeant/& inuiolabiliter obseruentur/eodem sacro Concilio approbante/statuimus & ordinauimus. ¶ Ceterum/quia tam ex debito iniuncti nobis desuper Apostolice seruitutis officii/ q̄ ut iminenti & notorio infidelium periculo / ac effusioni Christiani sanguinis / qui exigentibus nostris culpis / frequenter in

dies effunditur/occurratur/& dissensiones/ que inter Christianos Princi-
pes uigent/tollantur/cogimur inter Reges/& Principes Christianos to-
tis uiribus pacem querere/cuius componende/una ex principalioribus cō
gregationibus Concilii prefati causa extitit/ ut ipsa sequatur / & inuiolata
perduret/& debite executioni demandetur/presertim hiis temporibus/qui
bus potentia infidelium/& inimicorum fidei creuisse dicitur/Concilio pre
fato approbante/ad Reges/Principes/& potentatus prefatos/Legatos &
Nuncios pacis/uigiles/doctrina/experiētia/& probitate insignes/pro tra
ctanda/& componenda uniuersali pace mittere disposuimus / & decreui-
mus/utq3 arma deponant/domino auxiliante/quantum in nobis est pro
uiribus laborare/& operari, Regumq3/& Principum / & Potentatuum
huiusmodi Oratores/in ipso Concilio presentes/pro Apostolice Sedis re
uerentia/fideliumq3 unione requirimus/ut Regibus/Principibus/& Po-
tentatibus suis respectiue hec significent/eosq3 nostro nomine hortentur/
ad ipsos legatos Apostolicos/benigne/& honorifice/tractandum/ & au-
diendum, Votisq3 nostris tam iustis/& piis/ per eos illis exponendis satis
faciendum/quod eos facturos credimus/ut q̄tocitius fieri poterit/& absq3
legitima excusatione per nos mittendi/legationis munus eis īpositum spō
te suscipere/& susceptum uiriliter adimplere possint/ ac patre luminum / a
quo omne datum optimum est/ fauēte/Pax ipsa tractari/& componi/ea
q3 composita/sancta/& necessaria contra infidelium rabiem/Christianu3
sanguinem sitientium/ expeditio fieri ualeat/ & pro totius Christianitatis
securitate/& quiete feliciter terminari. ¶ Postremo/quia iam temporis di-
spositione calores estiui instant, Prelatorum ualitudini/ & ad Concilium
prefatum uenire uolentium/cōmoditati consulentes/aliisq3 iustis/ & ratio
nabilibus causis moti/Octauam Sessionem/ Sextodecimo Kl's Decem-
bris proxime futuri/prefato Sacro Concilio approbante/ indicimus faciē
dam, Prelatisq3 omnibus/& singulis/& aliis in eodem Concilio existenti-
bus/a Curia prefata recedendi/ & ubi eis placuerit ad eorum libitum com
morandi/ita tamen/q3 nisi dicta die Sextodecimo Kl's Decembris/cessan
te impedimento legitimo/presentes fuerint/ in litteris indictionis ipsius cō
cilii/& canonicis Sanctionibus/contra non accedentes ad Concilia/con-
tentas penas incurrant/prefato sacro Concilio approbante/ licentiam/ &
facultatem concedimus. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pa-
ginam nostre prorogationis/assignationis/deputationis/confirmationis/
cōmissionis/continuationis/ reformationis/ deliberationis / monitionis/

uoluntatis/& decreti infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/ indignationem omnipotentis Dei / ac Beatorum Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica Sessione in sacrosancta Lateranen̄. Basilica solẽniter celebrata. Anno Incarnationis dominice Millesimo Quingentesimo Tertiodecimo/Quintodecimo Kl's Iulii, Pont. Nr̄i Anno Primo.

Ia. Sadoletus.

Ia. Questemberg.

¶ Qua perlecta idem Episcopus petiit a patribus an placerent eis contẽta in cedula/& omnes responderunt placere contenta in cedula / excepto Reuerendo patre Domino Hieremia Archiepiscopo Craynen. qui dixit non placere dilatio quo ad reformationem. Nec etiam quo ad pacem / & reuocationem pragmatice/& etiam dicit q̄ cum tractatu reuocationis deberent tractari prouisione facienda/sup causis contentis in reuocatione. Et hec fuerunt pro septima Sessione, Et fuit indicta Octaua Sessio Decimo Kl's Decembris / Super quibus omnibus/ & singulis Dominus Marius de Peruschis Procurator Concilii petiit instrumentum/& instrumenta.

¶ Deinde Anno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo Tertiodecimo/Indictione prima/ Die uero Decimasexta mensis Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Xp̄o Patris & Domini Nostri Dn̄i Leonis

Diuina prouidentia Papæ Decimi. Anno primo, Discretus uir Bella uilla eiusdem Sanctissimi Domini Nostri Cursor/in ualuis Basilice Principis Apostolorum:& sancti Ioannis Lateranen. ac Cancellarie Apostolice publicauit litteras siue Cedulam prorogationis Octaue Sessionis/cuius tenor talis est.

LEO Episcopus Seruus Dei, Octauam Sessionem Sacri, Celeberrimiq; Lateran. Concilii:in qua terminum in Septima Sessione preceden. Gallicis prelatis / & eis fauentibus/suaq; interesse putan. citatis/ & monitis ad dicendum causam quare sanctio pragmatica, in concernentibus Sacrorum canonum, & libertatis Ecclesiastice uiolationem/nulla/ & inualida declarari/ & abrogari non deberet prefixum/ & quarum citationis/& monitionis executio reproducta/ & ipsorum citatorum/ & monitorum cōtumacia accusata fuerat/eisdem citatis/& monitis nō currere/nisi post primam Sessionem, nec in aliquo eis preiudicare decreuimus, ac declaratio nem/ & decisionem reformationis officialium, & heresim extirpationem Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalibus, & prelatis per nos cōmissas, referendas/statuimus, & ordinamus. Necnon pro uniuersali pace inter Xpianos Principes/potentatus componendas/ad eos legatos & nuncios mittere disposuimus. Regumq; Principum/& Potentatuum huiusmodi Oratores in ipso Concilio tunc presentes/ut Regibus/Principibus & Potentatibus suis respectiue id significarent/eoq; nostro nomine hortarentur/ad ipsos legatos apostolicos/benigne/& honorifice tractandum & audiendum / uotisq; nostris / tam iustis / & piis/per eos illis exponen. satisfaciendum ad. xvi. Kls Decembris proxime præteriti facien. per nos indictam / ex certis legittimis causis tunc expressis ad diem ueneris post proximum festum sancte Lucie prorogamus:que erit. xvii. Kls Ianuarii facien. indiximus:terminumq; citatis: & monitis prefatis (ut pefertur) prefixum interim non currere:& in aliquo eis non preiudicare: nisi post Octauam Sessionem prefatam decernimus:& declaramus. Cum autem Cardinales:& prelati congregationum:quibus fidei:& reformationis officialium:& pacis cause huiusmodi cōmisse fuerunt/licet omni studio:& diligentia circa illarum expeditionē elaborauerint:quia tamen resolutiōis

per eos facte, in debitam Cedulam adhuc reduci non potuerunt, id infra triduū factū esse, ac proxima dies ueneris: qua dicta Octaua Sessio per nos indicta, teneri debeat, instare noscatur. Nos igitur ex premissis & aliis causis super hoc prouidere uolentes, de Venerabilium fratrū nostrorum Consilio, & unanimi cōsensu Octauam Sessionem, & diem ueneris huiusmodi, & diem lune proxime futurum/prorogamus, & octauam Sessionem ipsam dicta die lune, que erit decimaquarta Kl's Ianuarii facien. indicimus, Terminūq; citatis, & monitis pfatis (ut pfertur) pfixū, interim non currere, & in aliquo eis nō piudicare, nisi post ipsam Octauam Sessionem, decernimus, & declaramus. Datum Romae apud sanctum Petrum Anno incarnationis Dominice Millesimo Quingentesimo Tertiodecimo Idibus Decembris, Pontificatus Nostri Anno Primo.

Placet.

¶ Deinde die. xvii. eiusdem mensis fuit congregatio in Capella superiori/ palatii apostolici omnium trium congregationum, super fide, pace, & reformatione, in qua Reuerendissimi Domini Cardinales: & prelati deputati, legerunt cedulas tres super fide, pace, & reformatione, que in octaua Sessione inferuntur. Et hoc post multas congregationes prius factas super huiusmodi consultatione.

¶ Inuictissimo, & Augusto Principi Ferdinando Hispaniarum sceptra tenēti. Aragonum/utriusq; Siciliae/ac Ierusalem Regi Catholico. Balthasar del Rio scolasticus Myndonien. Apostolicae sedis Prothonotarius, debitam Mancipii reuerentiam, felicitatem. P. D:

Ristoteles Philosophantiū Princeps, Inuictissime Rex Calisthenem suum auditorem ad magnum Alexandrū condiscipulum mittens, mouisse fertur/ut cum eo, aut q rarissime: aut q iucundissime loqueretur: quo apud regias aures, uel silētio tutior/uel sermone esset acceptior: Xenocrates quoq; philosophus alter, Qui nobis multa audire, pauca uero loqui licere, & ea propter duas nobis a natura aures: & os unum insitum fuisse agebat/quum maledico quorundam sermoni

summo cum silentio interesset/interrogatus/ cur solus linguam cohiberet, Quia dixisse/me(inquit)aliquando penituit/tacuisse nunq̄. Graue quidem alterius pceptum/alterius aūt pclara sniā fuit. At ego quem a silētio iucūditatem/a iucūditate ueritatē/sepius pcul esse cōspexerim/estimaui tutius mihi fore/amicum hēre Platonē/sed salubrius Dñam & parētem ueritatem colere/qa q̄to magis ueritati presto sum/ tanto minus a regꝝ oīum opificis/uia/& uita secedere uideor. Quā ob rē quem in dies/& in horas fama crebuerit/atrociorē in pñtiaꝝ hostem habere Xpianam religionē/q̄ ante hac fuerimus experti. Qui ē amicis/& affinibus/cōsanguineis/& fratribus/pprio deniq; sanguini nō pepercisse itelleximus. Nā & binos ex fratre nepotes/& fratrem ipsum (nepotibus prius strangulatis) (ut. S. D. N. Leoni/& sacrosancto Cardinalium Senatui nudiustertius per fide dignas litteras denunciatum est)nuperrime occidisse non expauit. Vngarie regnum mox inuasurus/cuius iam duo emporia/regni precipua antemuralia igne uastauit/quo illinc cōmodior sit illi ad nos aditus. Ego uero tanto repente lacessitus infoelici nuncio/utriusq; spreto philosophi consilio/licet alios hac ipsa de re uerba fecisse/& parum/aut nihil ad tam sanctū opus animos allexisse compererim/ ut quemadmodum duri cautes assiduo limphæ tenui delapsu perforantur/ita & inconcussæ audientium mētes (quibus qua reipub. nostræ conducunt/quādeq; obaudire mos est) repetita toties uiuida uerborum ui/penetrentur/accendantur/ incitentur/ efflagitatus a maxime uenerando antistite. D. Laurentio Puccio Florentino foe. re. Iulii. II. Pont. Max. & in eius locū suffecti Leonis sanctissimi a datandis/dictandisq; lr̄is aplicis obsequentissimo mācipio/& ueræ huius Ro. Curiæ prefulgido sydere / lr̄atoꝝ presidio/& deniq; absq; adulatiōis labe/bonitatis/itegritatisq; cultore optio/& de Maie. tua optime merito/ qui dum pxime exacto Anno coraȝ uigili pastore Iulio prefato de Dñica passione ac mortis nr̄æ morte me contionantem audiret/de hac ipsa Sancti. in Turcas expeditione orōnem aliqñ habere me coegit/non potui tandem in tanta rei necessitudine/ rerumq; expectatione / formidolosus non puisse/ac parēdo carptiȝ nō tetigisse/nōnulla de te/deq; aliis Xpianis Pricipibus/qbus Xpianæ reipub. tuēdæ/ampliādæq; curæ est. Inter quos/ qa eminētissimum sydus semp fulsisti/ēt si ad gloriæ tuæ emuloꝝ perniciem Maie. tue assentari uidear/dum uera loquor/ loqui non puder. Nec puduit pariter aperta uoce mutire / & in media urbis & orbis terrarum/ ac uniuersalis eccle. sacrosancta area/propalam bonos extulisse/de fide ca-

tho.bene meritos commendasse/Xpiani nominis hostiu3 demiteres ali is pretulisse, Reliquos uero sibi tantum natos Principes/(ut aiebat diui nus ille Plato)silentio preteriisse/clarisq; tuis facinoribus intentes ad hac sanctissimam expeditionem maxime necessariam inuitasse/& preuecasse. Accipe igitur Augustis.Princeps subditi tibi addictissimi/he magiiq; tibi debiti lucubratiunculam hanc qualemcunq;.quam coram tuo & aliorum Principum solio/te absente/ac si presentem fuerim intuitus/non intempe stiue habui/& quia coram tanto consessu ineptias meas uelane fortassis prodere sum ausus/ nunc in lucem edere/Maie.etiam tue easdem temere/ reuerenter tamen dicare non sum ueritus/sciens in Xpi negocio presertim neo/morem tibi gessisse/& uotiue tibi fuisse obsequutum. Dum ne enim merito ab omnibus recte sentientibus/ regum exemplar Christianorum (ut es)& haberis/& iudicaris / cuius propterea omnes Dei causam / ucq; causæ eiusdem causidicum appellant/ tutorem predicant / & ecclesiasticæ colunt libertatis assertorem, Orationi igitur nostræ quãdo quid ocii/aut curarum uacatio acciderit Rex sacra.intende prospere/procede/& regna/ non isthic tantum/sed in medio illo orbis terrarum/& Iosaphat umbilico ibiq; ubi Xps mortem nostram moriendo destruxit/ubi & uitam resur gendo reparauit/quo ipsum rursus supræmum iudicem uenturum spera mus/pro acquirẽnda tua Ierusalem/pro uisendo Caluariæ loco/ pro colẽ do uitæ nostræ sepulchro/pro adorãdo(iam a Regibus fidei nostræ pri mitiis adorato)presepio/castrametare/& sacratam precioso sanguine hu mum Dei feram tuis tentoriis fode, Extensis autem in Ierosolimitañ. arci bus tuis aquileferis/alteram altera Ierusalem facile consequeris. Alteram in q̃ cuius non petra solidata/sed lapis angularis est Xps/ q; in una cru cifixus apparuit/in altera gloriosus manet in secula/ Comitaberis Rex re gem gloriæ/constituet te supra multa longe maiora/qui in pauca te fide lem/& catholicum adinuenit.Et deniq; ne prolixius uagari uidear/ q̃ ipsa rei series exposcit.Tu qui inter cæteros sacro Chrismate unctos Reges so lus catholicus & non ab re)nuncuparis/fidei catholicæ/ac tuum nomẽ & ditionem dum datur occasio(ut solitus es)extende/amplia/dilata, Ne (quod Deus auertat)quando diutius oppressis Xpianis suppetias fera mus/suppetiis præsertim nobis opus sit/uicino iam hoste acerrimo per territis. Vale Regũ optime/Diuq; uiue Regnorũ amænitate fœlicissimus Romæ ex ædibus Reueren.D.mei Car.Arborẽ.IX.Kls Iulii/ãno Xpia næ salutis.M.D.xiii.Pont.Dñi Nri Leonis Papæ Decimi, Anno primo.

NIHIL impossibile erit uobis. Matthei.xvii.

Scensurus ad superos unde uenerat/ Seruator noster Iesus. Beatissime Pontifex, Missurus pariter Athletis suis Paraclitum Spiritum/quo totius orbis accolas/aggredi/inuadere/& expugnare/non formidarent/ si habueritis(inquit) fidem / sicut granum synapis / dicetis Monti huic/transi hinc/& transibit/& nihil impossibile erit uobis/Cuius firma ueræ fidei institoris pollicitatione confisus / tantorum patrum/ qui hoc ipso in loco ante me uerba fecerunt. Quorum ego corrigiam calciamenti nedum soluere/ uerum deosculari / uideor minus dignus/auctoritatem doctrinam/grauitatem/ pregrandes bonarum artium/& eloquentiæ torrentes admiratus, Nihil de hac omnium celeberrima/per gloriosæ memoriæ Iulium Secūdum indicta/ nihil de aliis/per alios.S.tuæ prædecessores celebratis Synodis.(Quum tot & tāta/ tamq; luculenter/& copiose dicta sint)differendum putaui/nisi ut iam tādem uberrimum aliquem fructum/ tanti ouium Xpi satagētissimi Pastoris/tantarumq; ouium fœcundus consessus/ex hoc sacro Dei ouili / fœcundet/pullulet/pariat.Et contra immanissimos fidei nostræ hostes/contra Christiani sanguinis sitibundas feras / contra patrimonium Christi Tyrannice occupantes/arma lucis induti/Christianorum arma conuertamus. Et licet Modrusiensis Præsul in proxime habita Sessione/& Lucensium primo/florentis deinde Reipublicæ/postremo Serenissimi Poloniæ Regis/Oratores insignes in Reuerentia tibi/& Regis sui/ & gentilium tuorum nomine exhibita/de huiusmodi bello suscipiendo / multa sapientissime disseruerint. Quia tamen paucis tanta complecti nequiuerunt/quin plura aliis recensenda relinquerint. Vt eo libentius communi Christianorum iacturæ consulatur quo instantius periculum formidandum est, Vtq; ea omnia (& si pluries repetita) Balbus ego/& hebes / ac ab omni dicendi genere immunis/paucis absoluam, Vosq; desidiosi/ & segnes/iam iam expergiscentes/ non ingrata audire/& audita exequi possitis / Gabrielis præce solita / deiperæ, nostræ præsidium imploremus, Aue Maria.

Nihil impossibile erit uobis.

VErberabat iam tertio cui insidebat asinã Balaam/Beatissime Christiani gregis animaruz Protomedice (Quia quo uellet herus/ nollet asina/obuii Angeli expauescens gladium) iter facere. Aperuit Dominus os asinæ conquerentis/& contra nutum Dei uerberantis Balaæ oculos / diuino fulgore lustrauit / ut quod humano capite erat delicturus in Deum/Asselle uerbis/a labris Angeli iussa capesseret/iubentem adoraret/ eiusq; nutui pareret. Quid mirum ergo? Quid qui dudum ante locutus est in igne/in Rubo/& nunc in Asina/ loquatur in me Deus? & ab eo quem rectum ueris tramitem / tibi deuiare consulat, Labia mea aperiens/ut os meum annunciet Laudem suam? Reris profecto (ni fallor) uetum iter proficisci/si iam restituto/& aucto beati Petri patrimonio/ pacato aliquanto Italiæ tumultu/compositis demum Christianotum Principum nonnullis simultatibus/daretur Turcharum rabiem exinde frenatum ire. Sed ubi periculum maius intenditur/ (ut aiebat in Sacro Lugdunen. Concilio predecessor tuus Gregorius ut tu decimus) ibi procul dubio plenius esse consulendum censeo. Instat Turcharum gladius faucibus nostris/& nos eius acumini colla submittimus/ Obrepit littora/& ad auratos recessus/illecebris educati comprimimur/Depopulatur oppida/uastat agros / grassatur in compitis, & nos segnicie marcessimus, A propriis laribus euellimur / retrudimur ad hos qui extant sacros penates. Illi/ igne/ ferro/ tormentis/ in uniuersam undequaq; Christianam Rempublicam, Nos in nos ipsos seuientes / illis ad nostrum interitum opitulamur. Nos ut parua tueamur/amittimus magna, Illi ut maiora sibi/posterisq; suis relinquant hereditatis monumenta / grandia queq; sua (ne discordia dilabantur) flocifaciunt/& paruipendunt. Ita ut si inuictissimus ille Ferdinandus/Hispaniarum sceptra foeliciter tenens/uitæ umbratilis amator extitisset/tantum Granatæ Regnum / & quasi totam illam Bethicam prouinciam/in occiduo nostro Octingentis ferme Annis a mauritanis occupatam / in ueri Dei cultum / ac ditionem suam / uenire minime coegisset / ut quod in oriente aliorum Principum inertia / Orthodoxæ ditioni per infideles obtruncatum est. Idipsum Catholicus Princeps / Catholicæ Fidei / & sibi ipsi in occidente restitueret. Reminiscens Diuini uerbi / si contra fidei hostes / Fide / & armis dimicandum erat/

nihil formidandum/nihil impossibile futuruȝ auspicabatur. Si his igitur armis contra inermes dimicandum nobis est/& nihil impossibile erit nobis/ Aggrediamur nobis debitam prouinciam, Amplectamur omnium sanctissimam expeditionem, Irruamus in perterritos hostes/iaȝ sectæ suæ (secundum eorum Prophetiam) finem pertimescentes, Quæ sexcentis circiter Annis post salutiferum uirginis partum incepisse / & ſm Astrorum peritos/breui finienda esse perhibetur/in tali asserentes signo initium habuisse/ut diu durare posse impossibile sit/aut supra naturaȝ magis/ seu ob peccatorum nostrorum demerita, Quod ab Alionoto Regis Armeniæ fratre facile comprobatur/dum in orientali scribẽs historia/ esse apud Mahumetanos hostes indubiam ꝓphetiam/cuius prætextu ad Annum Millesimnm Quingentesimum a Christi ortu / duraturam eorum sectam/pro comperto asseuerat. In isto obiter Centum annorum curriculo (quorum iam Tertium cum Decimo supputamus) deleri radicitus tã tam superstitionem/ si non negligimus(si ocio non torpemus) (aut negocio non diffidemus) ambigendum non est. Lex enim & prophete eorum/usqȝ ad Ioãnem Medicum, Qui infecta terrarum orbis membra/ abscindet/diruet/& ut Leo rugiens deuorabit. Quæ omnia licet aliter se haberent/ꝗ̃ futura prenũciamus. Vrget tamen necessitas/impellit ratio/ cogit/& hortatur nos ipsa/ nostra iam imminuta respublica. Nam ante Euboeæ/& Aulonis incendium/dum Senatus Venetus nobis arx Christiana/& propugnaculum extitit. Mare illud Pyratis omnibus/& grassatoribus uacuum audiuimus/Redactis tamen in miseram Turcharum seruitutem Euboea/& Aulone/liber eis ad nos patet Aditus/Nouit(quæ loquor) signifera illa immortalis memoriæ Iulii. II. cathaphracta/ Quadriremis/ab hostibus haud dudum prope Corsicaȝ/expilata/& direpta. Expertæ sunt / nec multo post/tres aliæ Catholici Regis ualidissimæ triremes/& introclusi Xp̄iani/ sui noĩs hostiũ efferatam seuiciem. Quaꝝ uexillis(proh dolor) uelut pisces hami esca/cæteros maria sulcantes Christicolas/(ni Deus auertit) deglutient/discerpent/deuorabunt. Sensit quæ recolo foe. re. Sixtus. IIII. q̃ tũc Fernãdo Parthenopeo Regi sacri Collegii/ & subditoꝝ ecclesiæ cõmuni pecunia adiutus/ maxĩo terrestri exercitu cõtracto/ĩstructa cũ aplico Legato munitissima classe/supetias misit. Quia traiecto ex Aulõe Hadriatico sinu/& expositis in Apuliã haud exiguis Militũ copiis/tãto ĩpetu Idrũtem eius regiõis Metropolim oppugnare adortus ẽ qdã Mahumeti Ottomani Dux ĩpiger/ ut paucis paulopost diebus

transactis/nemine interdum ante suppetias Sixti succurrēte/illā ui ceperit/ omniq; crudelitatis genere in ea sit debachatus/ & Archiepiscopo Pontificalia paramenta induto/cum clero/& ciuibus in ecclesia trucidato/ sacris omnibus profanatis/prostitutis uirginibus/iunioribus cum pueris Bizantium in lugubrem captiuitatem transmissis/magnam utriq; Siciliæ iacturam/sed maximum toti Christiano orbi terrorem incussit. Nam si præter suppetias ipsas Ecclesiæ/diuinum auxilium tunc nobis presto non fuisset/quo imperantis Mahumeti mors/& inter filios discordia interuenerat/actum erat de hiis quæ extant Europæ Angustiis/quia formidandū nobis esset/q; illud incendium latius fuerat diffundendum. Sed quos sui ipsius precioso sanguine mercatus est Christus/noluit periclitātibus/suæ subuentionis penitus deesse subsidium.

¶Taceo quot idem Mahumetus uiuente nunc Turcarum Tyranno lōge mitior/& humanior a nostris manibus suo Imperio regno subdiderit. Nam præter Pontum/Bithyniam/Capadociam/ Paphlagoniam/ Ciliciam/Pamphiliam/Liciam/Cariam/Lydiam/ac Phrigiam/Regna/ prouincias/Vrbes insignes/Totum fere helespontum adusit. Peram & Mithylenem Ianuensium Colonias diripuit / Peloponessum inuasit / Ipsisq; Acaye/Acarnaniæ/Epyri/Maioris Macedoniæ/Christianis populis nō pepercit. Raxiam pariter/& Seruiam prouincias/ac quicquid ab Andrinopoli/Samumq; & Dannubium amnes interiacet/suæ ditioni ascripsit/ & a nostra abstulit. Vallachica propter timorē perculsi pro maiori parte ad ipsum defecerunt. Bosinam post modum obrepens/uelut horrenda tēpestas/cerbereis faucibus exhausit. Vsq; adeo ut senes & infantes(Quorum etati indulgendum)fœminas(quarum sexui naturæ lege parcendū erat)cæterosq; locorum incolas/in plateis concathenatos/ceu boues euiscerari/mactari/dilacerari/canino rictu nepharie iusserit. Illinc Synopem & Trapezundam uetustas/nostrorum monumenta maiorum/ suæ feritati subegit. Ipsam deniq; Bizantium / Constantini Vrbem Augustam sub fide fœderis quiescentem(ac si ab infidelibus fides / ab immanissimis pietas / a perfidis hostibus / uita speranda esset) machinis & tormentis/ ex templo/& inopinate oppressam ui cepit / eiusq; uniuersa plebe uenundata / & in atrocissimam seruitutem subacta / expugnauit/diripuit/ adussit, Et ut nobilitatem omnem penitus deleret / ac indigenæ nobiles / Christi Milites ingenui / sub ficta libertatis spe frustrarentur, Seuus ille Canis eosdem iam libertate donatos / repente obtruncari precepit.

NOSTRA. Nostra inq̄/ haec non proauorum tempestate accidisse comperimus/& si iam iam per charitatis alumnu3 maximeq; Reuerend. Vngariae Card. Quem interea & Sanctissime quidem/ pro te & Sacro san. ista sede/omnium Sanctissimae legationis officio fungi statuis, Imminens Turcarum Imperatoris procella non retunditur/ & propulsatur. Vereor Pater Beatissime/uereor Patres amplissimi / ne dum absenti hinc Vngariae/& Poloniae calamitati non consulitur/nostratum presentaneam formidemus/immo(quod absit)deploremus/lamētemur/patiamur. Sed quid in externis(ut ita dicam)enarrandis tempus contero? Qui si nosti Pater Beatissime Coclearium opidum Valentini Littoris. Capritanum Castrum Arboreñ. Marchionatus/& alia utriusq; hesperiae/& Insularum maris nostri maritima loca/ni nostri nominis hostes Circumuentores/ & Pyratae propalam assidue depopulantur. Pensita oro / quanti te/quanti Sacrosanctam istam Sedem/ quanti faciant caeteros Christianae reipublicae primores intestinis bellis laborantes/qui nostri usq; demisnii precordia penetrare non expauescunt? Quorum contagiosam pestem super Africe fines Fernandus noster/ non compescuisset/irruissent enimuero in nos/& ceu dudum fecerunt / huic sacrae Lateranensi Basilicae igne supposito tunc dilapsae/nunc minime pepercissent. Nouerunt tamen eius potentiae Scintillam Melhila/Auranum/Busia/ Tripolis/ Ciuitates perpulchrae Mazarquibir/& alii portus celeberrimi. Quibus Rex ipse/alter Hanibalis Annulus/nobis uero nostri/& Romani Sanguinis uindex/ & ultor est. Ladislaum etiam Vngariae Regem Serenissimum Christianae religionis Athletam / & Ducem strenuum (ne silentio pretereamus) Suis tantum regni primatibus cōmitatum / innumerā saepe hostiu3 multitudinem/aut profligasse/aut dum nostra ambire studebant/sua propria reliquisse/ tergaq; & uitam nostrorum manibus saepius dedisse / non dubitamus. Emanuelem pariter Lusitanorum Regem / fidei nostrae sydus preclarum/Orientis uiscera nostris a Gadibus usq; Auroram/ & Ganges penetrasse/fidei expertes/ Vexillo crucis insigniuisse, Paganas gentes demuisse/in ditionem nostram uenire coegisse/nemo nostrum ambigit. Sigilmundum praeterea Poloniae Regem/assiduum/& acerrimum infideliū domitore3/cōtra Tartaros/& alios hostes cōuicinos dimicantē/ maximā reportasse uictoriā/pēnis me. Iulio. II. & Sacrosancto huic Collegio/ cuius tu pcipuus Archidiaconus/& colēdus collega/tūc existebas/ denūciatū ē. Quo in cōflictu supra. xl. hostiū millia caesa fuisse/ p cōperto hā

bemus. Et si (o utinam) iam datum esset/solam tantorum Principum manum/in ueros hostes conuerti potuisse/credidissem profecto de te Leo Max. eorundem Regum impensa illud prophetici Psalmi dictum. Dominabitur a mari usq; ad mare/& a flumine usq; ad terminos orbis terrarum/coram illo procident Etyopes/& inimici eius terram lingent/& adorabût eum omnes Reges/& omnes gentes seruient ei.

¶ Tu uero qui summi Dei geris uices in terris/quiq; Xpi tunicam/scissurae iam proximam/inconsutilem (ut erat) preseruasti. Vniuersalisq; Ecclesiae Cardines/& Principes (ut olim manus Domini Apostolorum Principem/a fluctibus ne mergeretur erexit) Tu quoq; in hac lachrimarum fluctuosa ualle/ne dissentiõis turbine obruerent/erexisti/euocasti/ouesq; ipsas tuas uocem tuam audientes, Pastoris boni uestigia & uerba sequutus ad te traxisti/quandoquidem dudum ante oues existens/ predicebas. Cum exaltatus fuero/omnia traham mecum. Traxisti inquam domine omnia ad te/quando quae aberant ab ouili oues/ iam Pastor effectus attrahis/foues/amplexaris/ut uillicationis tuae rationem redditurus/dei uerba dicas Deo, Quos mihi dedisti non perdidi ex eis quenq;. Attrahe pariter/& conuoca Religionis nostrae seculares Principes. Compone eorum simultates/largiantur te duce unius saltem Triennii sanctissimas inducias Deo/quae mediocri amico etiam non afflagitanti darentur/ut rixis tandem particularibus sedatis/ maius & ualidius copiarum corpus efficiamini/quia nullum robur tam firmum atq; solidum/quod diuisum non debilitetur/non cadat/non dissipetur. Ignis in stipites segregatus extinguitur/domus in lapides diuisa corruit, Nauis in tabulas discissa demergitur/omne regnum in seipsum diuisum (ut aiebat Legislator noster) desolatur, Xpianis etiam Principibus inter se diffidentibus/prolabitur funditus Xpiana religio/& deniq; nihil est/quod concordia non constet/ cadat discordia, Pariat ergo concordes animos/concors fides/ & concordibus membris te sanctissimum amplexantibus caput/expergiscere in Dei subsidium/obliuiscere populum tuum/& domum patris tui. Excita/excita Domine potentiam tuam/& ueni. Succurre miseris explosis Xpicolis qui te prestolantur. Consule renatae labenti religioni / quia omnes amici eius spreuerunt eam/& non est qui consoletur eã ex omnibus charis eius. Audi Dominum/qua te de causa in hunc terrarum orbem miserit/& delendae praesertim Mahumeticae sectae tempestate/ oues suas tibi crediderit. Vt consolarer (inquit) omnes lugentes syon & ponerem consolatio-

nem lugentibus syon. Tuo nempe gladio fretus conuertam ait luctum eorum in gaudium & consolabor eos/& letificabo a dolore, Hac propter ea ipsi fide securi/conuerte (clamitant) luctum nostrum in gaudium/nam uia: Syon lugent/quia non sunt qui ueniant in eius leuamen/ & ipsa oppressa est amaritudine. Tria enim hoc uno nondum exacto anno/ ut hanc consolationis spem iam breui complendam facilius crederemus/& intueremur/operata est in te Dei omnipotentia maximi/ diue Leo. Mirabilem primum tuam mediis ab hostibus libertatem / non hominum / sed Dei manu donatam. Desperatam alterum in proprios lares/ & patriæ amplexus/reductionem/& receptionem. Reliquum quod nõ ab re nisi (ut ego ipse uidi) uidi in q̃ immeritus/uidi/& qui uidit testimonium perhibuit/ & scitis patres quia uerum est testimonium eius/ ac uere diuina prouidentia factum censendum est. Quod te sacerrimus iste Senatus/ ex tot tantisq; patribus/tibi ætate maioribus/meritis & uitæ integritate paribus/Iuniorez in Senem/fratrem (& ut ita dixerim) filium in patrem/Collegam in dominum/in Petri successorem/in summum sacerdotem/in Xp̃i Vicariuʒ/ elegerint/assumpserint/adorauerint/ ut hanc scilicet sanctam prouinciam assumeres/assumptam prosequereris/ & longo saltem temporis interuallo/longeuus perficeres/perfectam pacares/& Xp̃iano dogmate institueres. Ac ecu Leo Rex quadrupedum, Tu alter Leo / hominum non alter Rex tantum/ sed Regum Rex/ & orbis terrarum Monarcha effectus, Alias oues (quas habes) quæ non sunt de hoc ouili ad tuum ouile reduceres/allliceres/reuocares. Accingere ergo gladio tuo super fœmur tuum potentissime. Nam & tu duos gladios habes/spiritalem scilicet & temporalem, Altero igitur euaginato/altero in uaginã repósito/in hostes irrue/ quia nihil impossibile erit tibi. Vinces profecto/quia uicit Leo. Aggredere certamen gloriæ/ubi qui legittime certauerit/coronabitur. Dissolue cõpedibus mancipatos/asserе pedicis astrictos/aufer uinctis manicas/ audi nostrorum lugubres ullulatus / excogita miserandos gemitus, Pensita lachrimarum / & sanguinis profundos torrentes / perpende flebiles singultus, Volue tecum animo/ quot nefandas strages / quot sanguinolentas cedes / quot incendia/quot excidia Christianorum / quot Dei nostri templa / incensa / diruta / prophanata / & ecu prostibula spurcata existima. Miserere nostræ Christianæ reipublicæ hanc Sacram Sinodum appellantis/uociferantisq;, Miseremini mei/Miseremini mei/saltem uos amici mei. Fer illis opem/discerpe ergastula/uendica captiuos/Manus

mitte concathenatos. Ecce te inuitat Rex propheta, Dirumpamus (ait) Vincula eorum/& proiiciamus a nobis iugum ipsorum/ deduc eos ad tuum & Domini iugum suaue/quia cadent/cadent enim a latere tuo mille/ & decem millia a dextris tuis. Et unum interea excogita Pontificum Fœlicissime, Si nunc atrocissime Turcarum siti minime obsimus/quo in statu nos/quo in ambiguo posteros nostros ad has Europæ rimas compressos/sumus relicturi. Et si nihil impossibile erit nobis. Contra patrimonium Xpi occupantes, Contra fidei nostræ hostes, Contra inimicos crucis/arma sumamus. Ad quod etiam electionis uas nos hortatur dicens/ persequimini inimicos crucis/quorum finis interitus est. Si ergo interitus? Audeamus certa Pauli sponsione securi. Tuque Beatissime Pontifex. (Quem item sacrosancta hæc Synodus appellat/obtestatur/& in prophetæ uerbis proclamat, Tu es qui restitues hereditatem meam mihi, Cuius ductu & auspicio Xpiana religio reuiuiscit) Nitere ut (te duce) qui bonitate insignis/sapientia precipuus/prouidentia circũspectus/prepotens armis/ Auctoritate grauis/ Consilio & rerum experientia pollens/ Xpianæ reipublicæ Primus & caput es/sit una fides/unum baptisma, Denique ut es unus Pastor/sit unum ouile, Vt hac orbis machina (sub illius qui pastor bonus est) Bacillo/Fide/& ditione introducta. Quam ipse mercedem copiosam in cœlis/pro fidei nostræ retributione spopondit/ eam ipsi operibus assequamur.

Dixi.

SESSIO OCTAVA

IN nomine Domini/ Amen/ Anno a Natiuitate Domini/ Millesimo/ Quingentesimo/ Teruodecimo/ Indictione prima/ Die uero Lunę/ Decimanona mensis Decembris/ Celebrata fuit Octaua Sessio Concilii generalis/ in sacrosancta Basilica Lateranen. prasente/ & presidente Sanctissimo Domino Nostro LEONE Papa Decimo/ & fuerunt præsentes infrascripti Reuerendiss. Domini Cardinales/ Patriarchæ/ Archiepiscopi/ Episcopi/ Abbates/ Generales ordinum/ Oratores Principū & Illustr. Domini/ ac in sacra pagina/ & utraq; cēsura doctores Celeberrimi uidel3.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominns Raphael Ostien.
Reuerendiss. Dominus Bernar. Sabinen.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Franciscus Tiburtinen.
Reuerendiss. Dominus Marcus prænestinus.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli Surrentin.
Reuerendiss. Dominus Hadrianus tituli sancti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agennen.
Reuerendiss. Dominus Carolus tituli sanctæ Siciliæ.
Reuerendiss. Dominus Xpoforus sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Sypontin.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitan.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabin. de Saulis.
Reuerendiss. Dominus Laurentius tituli sanctorum quattuor Coronatorum.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Federicus de sancto Seuerino/ Sancti Angeli.
Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/ de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in Porticu de Corneliis.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori.
Reuerendiss. Dominus Matheus sancti Angeli Gurcen.
Reuerendiss. Dominus Iulius sanctæ Marie de Nauicula.
Reuerendiss. Dominus Inno. sanctorum Cosme/ q; Damiani.

Patriarchae & Assistentes Pape & Oratores.

Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisinus.Eps/& Gubernator Vrbis:
Reuerendus pater Dominus Clau.Eps Massilieñ.Orator Francie.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Guezneñ.Archieps Orator Regis Poloniæ.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Eps Adrien.& Orator Ducis Ferrariæ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Eps Aqueñ.Marchionis Monusferrati
Reuerendus pater Dominus Cæsar Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Alphonsus Antiochenus.
Reuerendus pater Dominus Ro.Archiepiscopus Regieñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Vincentius Seneñ.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachieñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Cosaneñ.
Reuerendus pater Dominus Pompeius Rheatiñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Militeñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Franciscus Taurineñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Cauallieeñ.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Vulterrañ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Iulius Corinthieñ.
Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosieñ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Palentiñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitañ.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Crayneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Adrieñ.
Reuerendus pater Dominus Orlandus Auinioneñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Noboniasieñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Arboreñ.
Reuerendus pater Dominus Georgius Nazareus.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Gabriel Bareñ.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Diony.Tholoneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Nauareñ.
Reuerendus pater Dominus Lac.Suauaneñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Fauentiñ.
Reuerendus pater Dominus Marinus Senireñ.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbieñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentiñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Vicentiñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Assoreñ.

Reuerendus pater Dominus Io. Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Bartholo. Iustinopolita.
Reuerendus pater Dominus Albertī. Vilueñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Sibinicen.
Reuerendus pater Dominus Hienotius Troianus.
Reuerendus pater Dominus Petrus Marineñ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Sarcinateñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Tondeñ.
Reuerendus pater Dominus Martinus Zarineñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Antonius Callineñ.
Reuerendus pater Dominus Hugo Regieñ.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Yporieñ.
Reuerendus pater Dominus Marinus Minerineñ.
Reuerendus pater Dominus Matheus Vniblaceñ.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Pergameñ.
Reuerendus pater Dominus Robertus Ciuiteñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsicanus.
Reuerendus pater Dominus Xp̄ophorus Cesanaten.
Reuerendus pater Dominus Theseus Racanateñ.
Reuerendus pater Dominus Corradus Ostuneñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcineñ.
Reuerendus pater Dominus Michael Archseñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Eliceñ.
Reuerendus pater Dominus Lambertus Venosiñ.
Reuerendus pater Dominus Antonius Vrbinateñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Lausaneñ.
Reuerendus pater Dominus Sixtus Salutiarum.
Reuerendus pater Dominus Marcus Senogalieñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Signius.
Reuerendus pater Dominus Tranquillus Seratiñ.
Reuerendus pater Dominus Baptista Vmeren.
Reuerendus pater Dominus Petrus Paulus Exiñ.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Corsuleñ.
Reuerendus pater Dominus Vgolinus Licieñ.
Reuerendus pater Dominus Hercules Vrbeuetañ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignañ.
Reuerendus pater Dominus Galesius Belluneñ.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Terraquien.
Reuerendus pater Dominus Io. Antonius Angloutẽ.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Marianeñ.
Reuerendus pater Dominus Alexander Alexandriñ.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Caliceñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Asquilaceñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Aquinateñ.
Reuerendus pater Dominus Alexius Melfitañ.
Reuerendus pater Dominus Iosue Esculañ.
Reuerendus pater Dñs Iacobus Dñicus Terdonẽ.

Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Marius Obientin̄.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Ouien̄.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Caiacen̄.
Reuerendus pater Dominus Andreas Licercn̄.
Reuerendus pater Dominus Latinus Vestan̄.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Augustensis.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricarien̄.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aculan̄.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Blasius Generalis Vallis Vmbrosæ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Camaldulen̄.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Sebasten̄.
Reuerendus pater Dominus Io. sancti Sebastiani extra muros Vrbis.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus sancti Gregorii de Vrbe.

Generales Ordinum.

Reuerendus pater Dominus Hilarius Preceptor sancti Spiritus.
Reuerendus pater Dominus Thomas Generalis sancti Dominici.
Reuerendus pater Dominus Bernardinus sancti Francisci.
Reuerendus pater Dominus Egidius heremitarum sancti Augustini.
Reuerendus pater Dominus Angelus sanctæ Mariæ Seruorum.

Oratores & Illust. Domini.

Illust. Dominus Maria Sfortia/ & Illust. Dn̄s Albertus Pius de Carpi/ & Antonius Iuba Serenissimi Maximiliani Electi Imperatoris.
Magnificus Dominus de Solier Xp̄ianissimi Regis Franciæ.
Magnificus Dn̄s Hieronymus de Vich Catholici Regis Ferdinandi Aragonum.
Magnificus Dominus Totus Lupus de lapide Eques/ & Benio de Aluenich n̄. & Ioannes Benceluil Oratores Illustr. Dn̄i Ioachim Melchionis Brandeburgen. Electoris Imperii.
Magnificus Dominus Petrus Landus Orator Illust. Dominii Venetorum.
Reuerendus pater Dominus Marinus Charatius Prothonotarius Apostolicus. Orator Illust. Domini Maximiliani Sfortie Ducis Mediolan.
Oratores Dominii Florentinorum.
Magnifici Domini Galeottus de Carreto/ & Franciscus Pugilla. Oratores Illustris Domini Marchionis Montisferrati.
Dominus Franciscus de Guidono Orator Magistri Rhodi
Illust. Dominus Galeatius Sfortia.
Illust. Dominus Ioannes Ludouicus Marchio Pallauicinus. ac q̄plures Illustres Dn̄i & Magistri Sacrarum litterarum/ & in utroq; iure Doctores Celeberrimi.

¶ Fuit celebrata missa submissa uoce per Reuerendum patrem Dñm Gabrielem Archiepm Dirachieñ. & habita Oratio per Dominum Io. Baptistam de Gargiis militem ordinis sancti Io. Ierosolimitañ. quæ in fine presentis Sessionis ponetur/ Et cantatis deuotis Orationibus/ac hymno consueto/ Veni Creator Spiritus / Et letanis/ac prestita obediẽtia/& aliis Cerimoniis seruari solitis seruatis/ Reuerẽdiss. in Xpo pater Dominus Marcus Cardinalis Cornelius Cantauit Euangelium fm Matheum/quod incepit. Simile factum est Regnum Celorum huiusmodi patri familias qui exit seminare &c. ¶ Et deinde Reuerend. pater Dñs Claudius Epus Massilieñ. & Magnificus Dominus Ludouicus de Soler Oratores Christianissimi Francoꝝ Regis dederunt mandatum ipsius Xpianissimi Regis / & iuxta illius tenorem adheserunt nomine prefati Regis Sacro Lateranen. Concilio/& reuocauerunt Conciliabulum Pisanum/ac petierunt prorogari terminum ad allegandum de iuribus super pragmatica sanctione / Quo facto Reuerendus pater Dominus Thomas Phedra de mandato Sanctissimi Domini Nostri ascendit ambonem/& legit predictum mandatum/cuius tenor talis est.

Mandatum Regis Francorum.

VDOVICVS Dei gratia Francorũ Rex/Dux Mediolani/& Dominus Genuæ/ Vniuersis presentes inspecturis/fieri uolumus manifestum / ꝙ cum Carissimus Consanguineus noster Federicus / tituli sancti Angeli/ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus Cardinalis de sancto Seuerino uulgariter nũcupatus & Dilecti/ac fideles Consiliarii nostri/Magistri/Claudius de Seysello Electus Massilieñ. & Ludouicus Forbin/ Dominus de Soleriis apud Sanctissimum Dominum Nostrum Papam Leonem Decimum in presentiarum Oratores tanꝙ procuratores nostri/& Procuratorio nomine certas promissiones/obligatiões/& submissiones fecerint/ prefato Sanctissimo Domino Nostro per instrumentum publicũ/ manu Venerabilis Viri Petri Bembi prefati Sanctissimi Domini Nostri Papæ Secretarii / & Notarii Apostolici Receptum/ cuius tenor sequitur/& est talis.

N nomine Domini/Amen. Vniuersis præsentes inspecturis/ Fiat manifestum ꝙ superioribus annis bo. me. Iulio Secundo Pontifice Maximo/in humanis agente/ subdole/falseqꝫ subgestiones inimicorum/atqꝫ emulorum Serenissimi/& Xpianissimi Ludouici Frãcorum Regis apud eundem Iulium usqꝫ adeo inualuissent/ ꝙ

illum aduersus dictum Regem obsequētissimum filium/& Ecclesiæ primogenitum ex patre/apertum/acerrimumq; hostē effecissent/Et licet idē Rex(qūtum fieri potuit)patienti animo dicti Pōtificis impetum/atq; iracundiam tollerare statuisset/sperans aliquando fore/ ut sue Sanctitati reconciliaretur. Nihilominus tamen preter opinionem dicti Regis euenerit q̄ multi Ecclesiastici etiā Sancte Romane Ecclesiæ Cardinales/ aliiq; Doctissimi/& prestantissimi Viri in Ciuitate Pisana sub nomine Concilii generalis conuenerint/asserentes firmiter/& pluribus/coloratisq; rationibus persuadentes se dicti Concilii congregandi /multis de causis legitimam potestatem habere/accedente etiam ad hoc consensu/& auctoritate Serenissimi Romañ. Imperatoris Electi pretensum Concilium Pisanum indixerint/dictusq; Rex ex Consilio plurimorum prelatorum / & aliorum Doctissimorum Virorum Ecclesiæ/& nationis Gallicane dicto pretenso Concilio Pisano adheserit/Prelatosq; qui illud legittime congregatum esse arbitrabantur ad pretensum Concilium prefatum ire permiserit. Illudq; in terris/Regno/& Dominiis/ac ditionibus suis continuare passus fuerit/& illius decretis/& ꝓuisionibus paruerit/& in Regno Dominiis suis predictis pareri fecerit/non quidem ut sancte sedi Apostolice/ aut sancte Ro. Ecclesiæ(quod absit)maculam/ alias scissuram/ scismāq; aliquam inferret/sed predictis Consiliis/ suasionibus / adhortationibusq; inductus/presertim quia causæ propriæ quas ad id faciendum motus fuit personam eiusdem Iulii Pont. a quo(ut prefertur)prouocatus fuerat/ p̄cipue concernebant. Cūq; postmodum p̄fato Iulio Pont. uita functo, Et Sanctissimo. D.N. Leone Decimo in eius locum ad Summi apostolatus apicem/atq; uniuersalis Ecclesiæ regimen assumpto/intellexerit prefatus Rex Sanctitatem suam insequendo in hac parte gesta prefati Iulii dictum pretensum Concilium Pisanum/tanq̄ minus legittimum/ & a nō habentibus potestatem indictum, Necnon omnia in eo gesta/damnasse/ & improbasse, Et dictum Concilium Lateranē. tanq̄ rite/ & legitime indictum/eiusq; omnia/gesta/& decreta approbasse / fueritq; postmodum per suam sanctitatem/tam per litteras in forma breuis/q̄ aliis diuersimode paterne admonitus/ut a dicto pretenso Concilio tanq̄ minus rite/& a nō habentibus potestatem indicto recederet/& dicto Lateran. tanq̄ uero/indubitato/unico/& ecomenico Cōcilio adhereret. Ipseq; Rex solo religionis Zelo/atq; instinctu addictus sperans desideratam uniuersalem Xp̄i fidelium pacem auspiciis prefati Sanctissimi. D.N. Leonis Pape Decimi

presto affuturam/ac prope diem (fauēte Dño) unanimi Xp̄ianoꝝ Prin-
cipum/et populoꝝ consensu/arma in orthodoxe fidei/cōmunesq̧ hostes
conuertenda esse, Cōsiderans insuper q̄ti sit in hiis/et ceteris rebus oībus
Sūmi Pontificis auctoritas/quam presertim uite mundicia/atq̧ incoētia
comitatur/que sunt in prefato Sanctissimo.D.N. prospicua/paternis sue
Sanctitatis monitis/et suasionibus abunde ꝓmotus. Quippe qui illius
auctoritati/et sententie potiusq̄ alterius cuiusq̧ mortalium sanctius/et se
uerius semper stare indicauit/presertim ubi scandalum Ecclesie iminet/et
scissura pro singulari/quā erga prefatum Sanctissimum.D.N. et sanctā
Sedem apostolicam gerit deuotionem/uestigia Xp̄ianoꝝ Frācie Regū
predecessorum suoꝝ/nō solum imitari/uerum etiā (si fieri pōt) anteire cu
piens/animaduertens presertim q̄ per mortem prefati Iulii omnis odii/et
suspitionis materia est extincta/et q̄ nōnulli ex prenoīatis Card. Neenon
Impator Electus/qui dictum p̄nsum Concilium Pisanum indixerāt/iam
illi renūciarunt/et dicto Lateranē.adheserunt. Hinc est q̄ in presentia p̄fati
Sanctissimi.D.N.Leonis Pape Decimi corā nobis notariis/et testibus in
frascriptis ꝑsonaliter constituti Reuerendiss.in Xp̄o Dn̄s Federicus san-
cti Theodori Diaconus Card.de sancto Seuerino uulgariter nūcupatus/
necnō Reuerend.in Xp̄o pater Dn̄s Claudius de Seysello Electus Mas-
silien.ac Magnificus/et Generosus Dn̄s Ludouicus Forbini Dn̄s de So
leriis prefati Xp̄ianissimi Ludouici Francoꝝ Regis ꝓcuratores/ad oīa/et
singula infrascripta peragenda specialiter deputati/cōstantibus l̄ris paten
tibus dicti Xp̄ianissimi Regis sua manu subscriptis/et sigillo suo sigillatis
eiusdem Regis noīe/et mandato cū ea qua decuit reuerētia atq̧ humilita-
te a dicto p̄nso Pisano Concilio penitus discesserūt, Illiq̧ plenarie renūcia
uerūt/ac pure/libere/et simpliciter sacrosancto Lateranē.Concilio p̄dicto/
tanq̄ uero/unico/et legitimo adheserunt. Et insup procuratorio noīe quo
supra promiserunt/q̄ p̄fatus Rex Xp̄ianissimus/nullū deinceps fauorē/
nullāq̧ assistentiā dicto p̄nso Concilio Pisano quoquo pacto prestabit/
quinimo quoscūq̧ in Ciuitate Lugduni/aut alibi in Regno/Terris/et
Dn̄iis suis sub noīe dicti pretensi Concilii Pisani persistentes infra unum
mensem proxime futuꝝ abire faciet/et ꝑtinaciter resistentes/cuiuscūq̧ sta
tus/gradus/dignitatis/aut cōditionis/fuerint/Ecclesiastici/uel Seculares/
de facto eiciet/et expellet/ac pro scismaticis habebit/et cōtra eos uelut ta-
les/ad oē mādatum p̄fati Sanctissimi.D.N.ēt manu armata si opus fue
rit ꝓcedet, Et ulterius ꝓmiserūt prefati ꝓcuratores noie quo supra preno

minatū Xp̄ianissimum Regē factuꝝ/ & curatuꝝ cum effectu q̄ sex pre
lati/& quatuor doctores/seu graduati ex honoratioribus/ex numero eo-
rum q̄ predicto pretenso Concilio Pisano interuenerūt/destinabuntur ad
eūdem Sanctissimum.D.N.Papā noīe dicti pretensi Cōcilii Pisani/& cū
legitimo mādato per illud pro tp̄e representantes/tam eoꝝ/ q̄ alioꝝ oīuꝫ
q̄ dicto Concilio adheserūt noīe facto, Qui p̄lati/& Doctores/seu grau
duati infra Kls Ianuarii p̄xime futuri corā sua Sanctitate p̄sonaliter com
parebūt/dictoq̄ꝫ Cōcilio Pisano/pure/& simpliciter renūciabunt/ illudq̄ꝫ
abiurabūt/& ueniā atq̄ꝫ absolutōem a sua Sanctitate humiliter in forma
cōuenienti/& sue Sanctitati accepta/postulabūt/& ulterius dicto Cōcilio
Laterañ.tanq̄ uero/unico/indubitatoq̄ꝫ/tā suo q̄ alioꝝ adherētium predi
ctoꝝ noīe adherebūt/& se incorporabūt / q̄q̄ꝫ si p̄missa facta nō fuerint/
p̄fatus Rex nullieoꝝ q̄ dicto pretenso Cōcilio pisano inter fuerūt/aut fa-
uerūt/opē/auxiliū/aut fauorē dabit aduersus sancte Sedis apostolice au-
ctoritatē/qnīmo prefati Sanctissimi.D.N.sententias/ decreta/ & censuras
cōtra eos exeq faciet suo posse ēt manu forti/ & armata(si opus sit)absq̄ꝫ
ulla simulatione/uel fraude, Et ulterius p̄miserūt p̄fati p̄curatores / quo
supra noīe/q̄ q̄primum cōmode fieri poterit/uenient aliqui p̄lati/& isignes
uiri noīe totius Ecclesie Gallicane cū sufficiēti mādato/q̄ dicto Cōcilio La
terañ.adherebūt/& assistēt queadmodū cetere nationes/Que oīa/& sin
gula prenoīati p̄curatores p̄miserūt ratificari facere p p̄fatum Xp̄ianissi-
mū Regē in bona/& sufficiēti forma/cū preinsertiōe p̄ntis instr̄i/de uer-
bo ad uerbū intra quadraginta dies p̄xime futuros/ sub obligationibus/
& submissionibus in forma.

Ego.F.Diaconus Card.Sancti Angeli de sancto Seuerino.

Ego Claudius electus Massilieñ.manu propria ita promitto.

Ego Ludouicus de Soleriis manu propria ita promitto.

Ego Petrus Bembus Clericus Venetiaꝝ Sanctissimi.D.N.Pape Secre
tarius/ac publicus apostolica auctoritate Notarius, Quoniam premissis
oībus & singulis dū sic(ut predictuꝫ est). In ante Cubiculo Sanctissimi
D.N.Pape/atq̄ꝫ in eius p̄ntia Reuerendissimorūq̄ꝫ Dn̄oꝝ. A.tituli san-
cti Vitalis p̄sbyteri Card.Papieñ. Et. P. tituli sancti Eusebii præsbyteri
Card.Anconitañ.Et.L.sanctoꝝ quattuor p̄sbyteri Card. de Pucciis / ac
Iul. sanctæ Mariæ in Domnica Diaconi Card. de Medicis tractarentur/
& fierent p̄ntibus etiā testibus ad id uocatis/Philippo Aldimario, Latino
de Benassais/ac Io.Lazaro Pulica/requisitis rogatus interfui/Eaq̄ꝫ ita fieri

uidi/& audiui/& hoc ipsum publicum instrumentum aliis impeditus ne gociis alterius manu scriptum/cōfeci/& in hāc publicam formā redegi/signūq; meū/ atq; nomen in predictoꝝ fidem apposui, Anno Dñi.M.D. XIII.indictione prima/die.vi.mensis Octobris.Pontificatus eiusdē Sanctissimi Domini Nostri/anno primo signatum.

¶Idem. B.Hinc est/ ꝙ nos de dictis ꝓmissionibus/ obligationibus/ & submissionibus/totoq; tenore dicti instrumenti p̄ntibus inserti ad totum informati/ex certa nostra scīa/& Regia auctoritate/oīa/& singula in dicto instr̄o cōtenta/haꝝ tenore laudamus/ratificamus/& approbamus/ illaq; obseruare/& attendere/in nulloq; cōtrauenire/uel facere aliqua rōne uel cā/ꝓmittimus/bona fide nostra/& in uerbo Regis/ac sub exp̄ssa obligatione oīum bonoꝝ nostroꝝ/p̄ntium/& futuroꝝ.In quoꝝ fideꝫ presentes manu nostra subscriptas iussimus sigilli nostri munimine roborari Datum Corbeye, Die Vigesimasexta mensis Octobris, Anno Dñi Millesimo/Quingentesimo/Decimotertio/& Regni Nostri Decimosexto.

.VDOVICVS Dei gratia Francoꝝ Rex/Dux Mediolani/Dñs Genue, Vniuersis presentes lr̄as īspecturis salutē.Notū facimus ꝙ nos cōfidentes de prudētia/dexteritate/diligētia/& fide Carissimi/& amātissimi cōsanguinei Card. de sancto Seuerino/ ꝓtectoris negocioꝝ nostroꝝ in Ro.Curia/& Dilectoꝝ/ac fidelium Cōsiliarioꝝ nostrorum Epi Massilieñ.& Dñi de Soleriis/Oratoꝝ per nos destinatoꝝ ad Sanctissimū Papā/eosdeꝫ/& quēlibet eoꝝ ex nostra certa scīa/& auctoritate Regia/fecimus/& cōstituimus/ac p p̄ntes facimus/& cōstituimus nr̄os ueros/& indubitatos ꝓcuratores/generales/ & sp̄ales/ita tñ ꝙ sp̄alitas generalitati non deroget/ nec cōtra ad petendū noīe nostro/& Ecclesie Gallicane / pro qua / quo ad hoc promittimus a Sanctissimo Dño Nostro Papa/& a Sacro Concilio Lateraū. in Sessione que ꝓxime celebrabitur/aut al's/prout eis uidebitur terminū/& dilationē cōpetentem pro dicta Ecclesia Gallicana/ut interea possint cōgregari/ deputari/& mitti aliqui p̄lati/& alie notabiles ꝑsone ad se presentandum in dicto Sacro Lateraū.Concilio/& ibidē sup facto pragmatice Sanctionis respondeñ.Cōsiderato ꝙ antea/& in p̄ntia pp bella/& dissensionis q̄ sunt in Italia/nō fuit/neq; tutū est hisdem Prelatis/& aliis personis dicte Ecclesie Gallicane Romā posse accedere/& ꝙ dicta ecclesia Gallicana cuꝫ

oı̄potens Deus in membrum/& unum de Catholice Ecclesiæ Colūnis/ meritis licet insufficieñ. constituit/ ut eius mādatis ad extremū parere etiā dinoscamus/atq; cupiamus. Cū igitur fe.re. Iulius Papa Secūdus/ cuius & non minus Sanctissimi in Xp̄o pr̄is & Dn̄i Nostri Dn̄i Leonis mo derni Pontificis laudes tacere nequiuimus/sacrum Lateraŭ. Conciliū ad Ecclesie sancte Dei/ad Xp̄ianę reipu. augumē um / extinctionem heresis reformationem mo/ac cōmunem christicolam pacē tractañ. indixerit/ Verum quia pluribus/innumerisq; negociis prepediti/ac uaria pp itineris di scrimina / hmōi Cōcilio personaliter ad p̄sens interesse minime ualemus/ Propterea p̄ntibus Consiliariis/& Oratoribus nostris fidelibus nobis di lectis/Venerabilibus/ac Magnificis Dn̄is Entteluuolff de lapide Equiti aurato/Capitaneoq; nostro Bussoni de Aluestent Iuris Doctori/ ac Ec clesie Magdeburgeñ. Canonico/Ioanni Blanctenfeldo doctori Theutoni corūq; ordinis Prussie/in Ro. Curia Procuratori generali/cōiunctī3/& di uisim/melioribus quibus possumus / & debemus modis in mandatis tra dimus/atq; cōmisimus/eos etiā3 cōstituimus/illis ut nostris Oratoribus in p̄sentiarū cōmittimus/atq; mandamus/quatenus p̄senti Lateran. Cō cilio/sancte/& rite indicto/ac cōuocato/nostro noīe(q̄tu3 per eos fieri po terit) interesse/in illoq; comparendo actus/& processus cōcelebrare/ cau sas tractare/oīaq; alia agere/ac determinare quecūq; celebratiōi Lateranē. Concilii interueniunt/proponenturq;/necnon q̄ necessaria & opportuna uniuersali reformationi/fideiq; augumēto uideantur,& si speciale manda tu3 exigerint/& maiora essent expressis/nosq; ipsi/si presentes essemus/ua lidiori modo facere possemus/cu3 oībus clausulis/iuramētis/& obligatio nibus necessariis/& quibus efficatius fieri pōt / ualeāt. Promittētes/ratū/ gratū/& ualidum omni in loco/& tp̄e perpetuo habere/quicquid in pre dictis/& circa predict/ & quodlibet eorum per presentes/ noīatosq; no stros Consiliarios/& Oratores/actum/conclusumq; fuerit, In quorum omnium/& singulorum fidem/& testimonium premissorum/ presentes nostras litteras / ac constitutionis mandatum / Sigilli nostri appensionę duximus roborañ. Sub Anno a Natiuitate Domini Millesimo/Quin gentesimo/Tertiodecimo/Penultima die mensis Septembris.

¶ Quo perlecto Magnifici Domini Oratores Marchionis Montisfer rati superius nominati dederunt mandatum/ quod etiam fuit lectum per eundem Dominum Thomam Phedra in ambone/ cuius tenor talis est.

Decreta & acta concilij Lateranen.

Mandatum marchionis montisferrati.

Vilielmus Marchio Montisferrati Sacri Roma. Imperii Princeps/ Vicariusq; perpetuus. Cum p maioꝝ nroꝝ & cuiuslibet Xpiani Principis more, Reueren. in Xpo prem Dñm Dñicum de Schiliuis Epm Aquen. ac Magnificos Dñm Galeoctum de Carreto/ & Dñm Franciscum Pugellani. I. V. Doc. Consiliarios/ & Oratores nostros ad Sanctissimũ Dñm. D. N. Leonẽ Papã Decimũ/ pro obediẽtia/ & reuerẽtia sue Sanctitati pstañ. nuper destinauerimus. Accepimus septimã Lateran. Concilii diuinitus cõuocati, Vniuersalẽ repñtantis Ecclesiã iminere Sessionẽ. Ne igitur ab Dñico ouili/ cuius nõ spernẽdũ membruꝫ sumus/ tanq̃ uagi aberrare/ & incõsutilis uestis Dñi/ & Saluatoris nostri Iesu Xpi temerarii/ & improbi laniatores indicentur/ ipsam imprimis uniuersalẽ sinodũ Lateranen. per sanctæ me. Iuliũ. II. in Spiritu sancto legitime/ & canonice cõgregatã/ atq; alias antecedẽtes Sessiões/ in qbus de uniuersalis Ecclesiæ/ & totius reipub. Xpiane bono actũ est/ approbãtes/ oibus melioribus/ modo/ uia/ iure/ forma/ & cã/ quibus melius/ & efficatius de iure facere possumus/ & debemus/ uiceꝫ nras Reuerend. in Xpo pri Dño Marco tituli sanctæ Marie in Trãstiberim psbytero Card. Senogalien. prectori nro/ necnõ pfatis Reuerẽ. Epo Alben. ac Galeocto/ & Frãcisco Oribus nris/ & cuilibet eoꝝ insolidũ tenore psentiuꝫ demãdamus/ quatenus instanti septime Sessioni/ necnõ oibus/ & singulis deinceps in pfato sacrosancto Cõcilio Lateran. faciẽdis/ & peragẽdis nro noie assistãt/ seu alius eoꝝ assistat/ eaq; oĩa/ & singula peragant/ seu peragat/ que p nos ipsos exhiberentur/ & agerentur/ si presentes adessemus/ & que ad dignitatem/ amplitudinem/ & exaltatiõem persone Sanctissimi Domini Nostri Leonis Decimi Pontificis Maximi, necnõ Sanctæ Ro. Ecclesiæ/ ac sacrosancti Lateranen. Concilii exhibenda merito esse conspexerint. Dantes/ & tribuentes prefato Reuerendiss. Domino Marco Card. Senogalien. necnon Oratoribus nostris prefatis/ & cuilibet eorum insolidum/ amplam facultatem/ auctoritatem/ & bailiam/ omnia/ & singula sanctæ Romanæ Ecclesie/ & Christiane religionis/ bonum/ & salubrem statum tangentia/ in prefato sacrosancto Lateranen. Concilio/ tractanda/ & peragenda/ approbandi/ & iureiurando (si opus fuerit) firmandi nostro noie/ Promittentes in uerbo ueri/ & Catholici Principis/ omnia/ & singula ab

eodem Dño Marco Card. Senogalieñ. Necnõ Oratoribus nostris pre-fatis/seu eo℞ aliquo nostro quo supra nomine / tam uerbo/ q̃ scriptis in premissis/& circa premissa peragenda approbaturos/eaq́ȝ rata / & grata in perpetuum habituros. In quorum fidem/& testimonium presentes no stras litteras fieri/nostriq́ȝ Sigilli robore cõmuniri/iussimus. Datum Tri dini Die Vndecimo Decemb. Millesimo/ Quingẽtesimo Tertiodecimo.

Antonius.

❡ Quo finito Dominus Marius Procurator Concilii dedit quandam Supplicationem Sanctissimo. D. N. tenoris infrascripti/proponẽs & sup plicans/prout in ea. Tenor uero supplicationis talis est.

Eatissime pater, licet Prouincia prouincie/ illiusq́ȝ Cleri ci in quacũq́ȝ dignitate constituti / ac persone seculares semper sedi Apostolice non minus debitam/q̃ deuotã obedientiam prestiterint, illiq́ȝ paruerint/ Resq́ȝ & psõ nas Ecclesiasticas debita libertate/& ĩmunitate frui p-miserint, & in eadem defendere/& manutenere conati fuerint. Nihilominus iniqtatis filii Dñi Geruasius de Bellomõte presidẽs/ Petrus de Braudis/Bertrandus Durãti/Petrus Matthei/Simen de Tra buciis/Guillelmus de Perrerio/Marcellinus Giuriuand. Elzianus Rosta gin/Ioãnes Toruatoris/Antonius de Albis/Stephanus Parisii. Necnon Reuerend. pr̃es Dñi. Augustinus de Grimaldo Ep̃s Grassen. ac etiã Epi scopus Senecceñ. Franciscus de Senatro Tossantius Corriolis/Consiliarii Curie Regie plamenti dicte Prouincie Prouincie. Necnõ administrañ. iu stitiam inter laicos per Xp̃ianissimum Frãcie Regem deputati/parlamẽ tũ dicte ꝓuincie Prouincie nuncupatũ Dei timore postposito/relaxatis de bite obedientie habenis/ut tyrãnidem plenarie sibi in dicta ꝓuincia usur-parent/oĩa mala tentare/auctoritatem sedis Apostolice nedũ paruifacere, sed illã sibi uendicare/nõ erubescunt, Nam & si lr̃as a Sanctitate V̄ra/ se deq́ȝ ap̄lica illius auctoritate/tam ex gratia/q̃ iustitie debito decretas/ ꝑm ptam/& paratã executionem habere deceat/ ꝓut in eadẽ ꝓuincia p antea semp habuerũt. Illi tñ/ne illas quisq̃ sine eo℞ licentia in scriptis obtent1/ quã annexam appellant/in eadẽ prouincia exequatur/sub grauissimis pe nis inhibuerunt. Quin etiam requisiti pluries illam denegãt/sicq́ȝ impe-tratione litterarum Apostolicarum eodem modo frustantes/quod profe

cto nil aliud est nisi in hanc Sanctissimam Sedem superbiam Sathanis imitañ. Ceruicem erigere. Et licet ipsis in Clericos/ resq; Ecclesiasticas nulla penitus competebat iurisditio/ Ecclesias tamen per se/ uel alios ordinariis inscijs/ & in requisitis uisitant/ numerum deseruientium in illis pro libito minuunt/ augent/ fructus pro conficta reparatione Ecclesiarum ad simplicem requisitionem sub sequestro detineri iubent/ eosq; fructus in manibus eorūdem laicorum deponunt. Quosq; sub hoc cōficto colore usurpāt/ causas spirituales & beneficiales/ non tantum super possessorio/ sed etiam sub possessorii conficto colore/ super titulo audiunt/ partesq; quacūq;/ etiam si Episcopali/ ac Cardinalatus prefulgeant dignitate/ coraʒ eis/ contra omne ius/ per phas/ & nephas litigare cogunt/ & ne ad Sedem Apostolicam recursum habeant/ prohibent/ & contrafacientes grauissimis penis per subtractionem bonorum temporalium afficiunt/ beneficia uacantia/ etiam si aliis canonice collata fuerint/ per se/ uel eorum nepotes/ ꝓpinquos & amicos occupant/ & occupata detinent/ ad manus regias capiunt/ annotant/ & quos uolunt in eis intrudunt/ nec illis quibus ius in eis/ uel ad ea competit/ propter eorum auctoritatem/ & tyrannidem ius suum prosequi licet. Quin etiam cōtra quascūq; personas/ quauis etiam Epāli fulgeñ. dignitate/ inquirunt/ citant coram se personaliter comparere compellunt/ ꝓcedunt/ mulctant/ & puniunt/ computa/ & rationes quarumcunq; personarum Ecclesiasticarum/ etiam regularium pro eoruʒ dignitate/ per se/ seu commissarios laicos reddere/ & reliqua prestare/ coram eisdem laicis cogunt/ ordinationesq; faciunt/ & indicunt/ super modo/ & forma psallendi/ seu cantandi in Choro/ super habitu/ & modo incedendi/ quantitates/ & summas pecuniarum pro dictis cōmissionibus a dictis Ecclesiasticis exigunt/ et sub colore reparationis Ecclesiarum cōmissarios laicos mandant ad capieñ. fructus beneficioꝝ quos multipliciter distrahunt/ dilaniant/ et in ꝓprios usus cōuertunt. Et qđ nepharissimum est inanis Ecclesiastici ordinis/ dignitatisq; Epālis dedecus/ et uilipendium/ astāte populi multitudine/ per eoꝝ Procuratorem Phiscalem/ etiā Epōs corā eis ꝓ tribunali sedeñ. nudato capite stātes/ de uariis criminibus accusari/ obnigrari/ et opprobria predicare nō dubitant. Ita ꝙ oēm ordinariis locorum iurisditionē/ auctoritatem/ et obedientiam subtraxerunt/ et dicte prouincie clerum/ in teterrimam seruitutem subegerunt. Cum etiam Laicis obedientiam Ecclesiasticis personis debitam/ quauis dignitate/ ac honore preditis subtrahentibus assistant. Quin potius eos in eorum nephando

proposito consouent / & protegunt, Ipsisq; ordinariis/ne in clericos / uel laicos sua iurisditione utantur sub amissione temporalitatis/ & aliis penis inhibent / ac damnatam pragmaticam Sanctionem in eadem prouincia impudenter introducere / & obseruari facere / aliaq; nephandissima / & detestanda ab omni iure / & ratione aliena facinora indies peragere/& perpetrare/ac eorum damnatas cõstitutiones/ordinationes/seu statuta/& abusiones desuper edere/& promulgare satagũt/ In sedis Apostolice notorium contemptum/in grauissimum totius cleri dicte Prouincie detrimentum / Populorumq; scandalum / & aliorum pernitiosissimum exemplum/sententias/censuras/& penas/tam a iure cõmuni/q̃ etiam a sacris constitutionibus per Eugenium.IIII.& alios Romanos Pont.Sanctitatis Vestre predecessores/etiam in die Cene Domini / quot annis publicatis/editis/& promulgatis/damnabiliter incurrendo, Et quoniam pater Beatissime premissa sunt pernitiosissimi exempli / & adeo publica / & notoria/ut nulla possint tergiuersatione celari/nec ullo quouis modo/presertim hoc Sacro Lateraň. iminenti Concilio conniuentibus oculis sub silentio ulterius impunita dimitti/& tollerari conueniant.Igitur ego Marius de Peruschis Vestre Sanctitatis/& Phisci Sedis Apostolice Procurator/ad cuius officium etiam in premissis animaduertere spectat in hoc Sacro Lateraň.Concilio/ad pedes Vestre Sanctitatis humilis/& suplex flexis genibus hodie constitutus/cum debita reuerentia supplico Sanctitati Vestre/ut illa hoc Sacro Lateraň. approbante Concilio/ in premissis tam publicis/& notoriis/& quæ ulteriori probatione non indigent/ debitas / cõuenientes prouisiones adhibere dignetur/ac contra preneminatos presidentes/& consiliarios/necnon Dominos Honoratum Laugerii adu ocatum/&.N.Procuratores Phiscales dicte Curie parlamenti Prouincie/Clericos/& Laicos/presidentes/officiales/& alios forsan in eorum locum in dicto parlamento deputatos/& deputãdos/eorumq; complices/ fautores/& adherentes/etiam maiores/ expressos/& in executione nominandos/ut omnes/& quascunq; prohibitiones/ordinationes/ mandata/ decreta/per eos hactenus quomodolibet contra libertatem Ecclesiasticaȝ & canonicas sanctiones/& ipsorum Pontificum constitutiones / resq; & personas Ecclesiasticas/quouis modo concernentes / & concernentia/ factas/& editas penitus cassent/irritent/& annullent/ irritaq;/& inania declarent/Ordinariosq;/Collegia Ecclesiastica/& Monasteria/ac Ecclesiasticas quascunq; personas/sua iurisditione/immunitate/ libertate/ac pri

uilegiis quibuscunq; / uti / & frui permittant/ac res quomodolibet dire-
cte / uel indirecte non impediant, Ecclesiasq; / Monasteria / & personas
Ecclesiasticas ad pristinam possessionem priuilegiorum /iurium /iurisditio
num/& bonorum per eos/uel de eorum mandato ad alterius instan.oc-
cupatorum/& ablatorum/cum damnis expen.& interesse propriis expen
sis ipsorum realiter reintegrent/& restituant/ & ab eiusdem damnate pra-
gmatice sanctionis introductione/& abusu/ premissisq; omnibus/& sin-
gulis/& aliis quibuscunq; / etiam hic non expressis criminibus transgres-
sionibus/& excessibus contra libertatem Ecclesiasticam / & in uilipendi-
um/ac contemptum sedis Apostolice tenden.in futurum/ in actis causæ/
si opus fuerit latius exprimen.de cetero penitus se retrahere/ & abstinere/
ac de cassatione/reuocatione/& declaratione huiusmodi per publica docu
menta ibidem uoce preconia bannita/& publicata coram uestra Sancti-
tate in hoc Sacro Concilio legittime doceant/Et nihilominus personali-
ter/& non per Procuratorem coram uestra Sanctitate in hoc Sacro La
teranen.Concilio/uel alio iudice per eundem deputando/ad se de premis-
sis excusan.& iuri stan.sub maioris excomunicationis / omnibusq; aliis/
& singulis censuris/& penis a iure cõmuni/& sacris Constitutionibus pre
dictis/editis/& promulgatis/ac decem milium ducatorum auri pro quoli-
bet/ac omni beneficiorum ecclesiasticorum dignitatum Ecclesiasticarum/
etiam Cathedralium/ac inhabilitate/ad premissa/& alia obtinẽda/& quo
ad laicos sub censuris/& penis ecclesiasticis / & pecuniariis predictis / hac
perpetua infamie/priuationis feudorum/in capacitatis actuum legittimo-
rum/ac testamentifactione/actiue/& passiue inhabilitates eorum/ & cu-
iuslibet eorum filiorum/usq; ad tertiam generationem penis / Monitori-
um contra eosdem/& alios etiam in executione nominãdos sub certo ter
mino per Sanctitatem Vestram statuendo/ac etiam per edictum publi-
cum exequendum/& publicandum.Attento q etiam notorie constat de
non tuto accessu decernere/ & concedere dignemini / & in euentum non
paritionis omnes & singulas sententias & cẽsuras/& penas predictas eos-
dem/& quemlibet eorum incidisse/& incurrisse declarare/aggrauare/re-
aggrauare/ac interdictum ecclesiasticum /etiam in omnibus & singulis ci
uitatibus/Castris/oppidis/& locis/in quibus/& ad que ipsos/uel eorum
alterum declinare/stare/uel morari contigerit/ decernere & apponere/ ac
apponi mandare/ usq; ad inuocationem brachii secularis inclusiue proce-
dere/seu declarari/apponi/ac procedi/mandare dignemini.In contrarium

facien.

facien̄. nō obstātibus q̄buscūq3/p̄narratoꝝ/& alioꝝ latius i mōitorio de cernen̄. specificandoꝝ qualitates/ & circūstātias oīno p̄ exp̄ssis habēdo.

¶ Die Lune Decimanona Decembris. M.D.XIII. Et tūc Sanctissimus Dominus noster eodem sacro Lateran̄. Concilio approbante/Monitoriū penale/etiam ad personaliter comparen̄. contra personas in eadem Cedula annotatas/& designatas/sub penis/& censuris oībus/& singulis in eadem Cedula expressis/ac sub termino triū mensium/& per edictū in Auinionen̄. Nicen̄. & Vintimilien̄. Ciuitatibus exequen̄. decreuit/atq3 concessit/& tradi mandauit, Attēto q̄ idem Sanctissimus Dominus. N. Papa eodem sacro approbante Concilio affirmauit sibi notorium constare / de contentis & expositis in Cedula predicta.

¶ Postmodum uero exclusis de more/ de loco Concilii/ oībus nō haben tibus uoces diffinitiuas/remanētibus in suis subsellis prelatis post Cardinales mitratis/& sacris uestibus indutis in p̄sentia Sanctissimi. D. N. Reuerendus pater Dn̄s Io. Archiep̄s Gueznen̄. Oī Polonie ascendit ambonem/& legit quandam Cedulam super fide tenoris infrascripti.

LEO Episcopus Seruus seruoꝝ Dei/ ad p̄petuā3 rei memoriam sacro approbāte Cōcilio. Ap̄lici regiminis sollicitudo nos assidue pulsat/ut medendis aīarum langoribus/ quaꝝ nos ex alto oīpotens auctor curam habere uoluit. lis potissimū qui instantius fideles nūc urgere cernūtur salutifero olei/& uini medicamine ad instar samaritani in Euangelio sollicitā opera3 impendamus. Ne nobis illud Hieremie obiiciatur / nunquid res nostra non est in Galaad / aut medicus non est ibi.

¶ Cum itaq3 diebus nostris(quod dolenter ferimus) Zizaniæ seminator antiquus/humani generis hostis/nōnullos pernitiosissimos errores a fidelibus semp explosos in agro Dn̄i superseminare/ & augere sit ausus / de natura presertim aīe rōnalis/qđ uidel3 mortalis sit/aut unica in cūctis hominibus/ & nōnulli temere philosophantes s̄m saltem philosophiā ueꝝ esse asseuerāt/ cōtra hmōi pestem opportuna remedia adhibere cupiētes/ hoc sacro approbante Cōcilio dānamus / & reprobamus oēs asserentes Aīam intellectiuā mortalem esse/aut unicā in cūctis hoībus/ & hec in dubiū uertentes/cū illa nō solū uere p̄ se/& eēntialiter humani corporis for

ma existat/sicut in canone felicis recordationis Clemētis Pape quinti pdecessoris nostri in generali Vienneñ. Cōcilio edito cōtinet. uerꝫ & imortalis/& p corpoꝝ/qbus ifundit/ multitudine singulariter multiplicabilis/& multiplicata/& multiplicanda sit/qd manifeste cōstat ex Euāgelio / cum Dn̄s ait, Aīam aūt occidere nō possunt/& alibi. Qui odit aīam suam in hoc mūdo/in uitā eternam custodit eā. Et cū eterna pmia/ & eterna supplicia p merito uite iudicādis repromittit/als incarnatio/& alia Xp̄i misteria nobis minime pfuissent/nec resurrectio expectāda foret/ac Sancti/ & iusti miserabiliores essent (iuxta Aplm) cunctis hoibus. Cūqꝫ uerꝫ uero minime cōtradicat/oēm assertioneꝫ/ ueritati illuminate fidei cōtrariā oīno falsam esse diffinimus/& ut aliter dogmatizare nō liceat/districtius inhibemus, Oēsqꝫ hmōi erroris assertionibus inherentes/ueluti dānatissimas hereses seminātes/per oīa ut detestabiles/& abhominabiles hereticos/ & infideles/Catholicam fidem labefactātes/uitādos/ & puniendos fore decernimus. Insup oibus/& singulis Philosophis in uniuersitatibus studiorū generalium/& alibi publice legentibus districte pcipiendo mādamus/ ut cum Philosophoꝝ principia/aut cōclusiones/in quibus a recta fide deuiare noscuntur auditoribus suis legerint / seu explanauerint, quale hoc de Aīe mortalitate/aut unitate/& mūdi eternitate/ac alia hmōi/ teneātur eisdem ueritatem religionis Xp̄iane oī conatu manifestā facere/& psuadēdo pro posse docere/ac oī studio hmōi philosophoꝝ argumēta/cū oīa solubilia existāt/p uiribus excludere/atqꝫ resoluere. ¶Et cū nō sufficiat aliquādo tribuloꝝ radices pscindere/nisi & ne iteꝝ pullulent funditus euellere/ac eoꝝ semina/originalesqꝫ causas/unde facile oriunt remouere. Cuꝫ pcipue humāe Philosophie studia diuturniora/ quā Deus sm uerbū apostoli euacuauit/& stultā fecit/absqꝫ diuine sapiētie cōdimēto/& q̄ sine reuelate ueritatis lumine in errorē qn̄qꝫ magis iducūt/ q̄ in ueritatis elucidationē. Ad tollēdā oēꝫ i pmissis errādi occasionē/hac salutari cōstitutiōe ordinamus & statuimus/ne qsq̄ de cetero in sacris ordinibus cōstitutus/secularis uel regularis/aut als ad illos a iure arctatus in studiis gn̄alibus/uel alibi publice audiendo/Philosophiae/aut Poesis studiis ultra quinquenniuꝫ post grāmaticam/& dialecticam sine aliquo studio Theologie / aut Iuris Pontificii incumbat/Verum dicto exacto quinquēnio/si ex illis studiis insudare uoluerit/liberum sit ei/dum tamen simul/aut seorsum/aut Theologie/aut sacris canonibus operam nauauerit/ut in his sanctis/& utilibus pfessionibus sacerdotes Domini inueniant/ unda infectas Philosophie / &

pestis radices purgare/ & sanare ualeant. Et hos canones per ordinarios locorum ubi generalia studia uigent/ & rectores uniuersitatis eorundem studiorum singulis annis in principio studii/ in uirtute sanctæ obedientie publicari mandamus. ¶Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre damnationis/reprobationis/diffinitionis/inhibitionis/ Decreti/ordinationis/statuti/ & mandati infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/& Beatorum Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica Sessione in Lateraň. sacrosancta Basilica solẽniter celebrata/Anno Incarnationis Dñice/Millesimo/ Quingentesimo Tertiodecimo/ Quartodecimo Kłs Ianuarii/Pontificatus Nostri/Anno Primo.

¶ Qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis contenta in Cedula/& omnes responderunt simpliciter placere / excepto Reuerendo patre Domino Nicolao Epõ Bergamẽ. qui dixit/ꝙ non placebat sibi/ꝙ Theologi imponerẽt Philosophis disputantibus de ueritate intellectus tanq̃ de materia posita de mente Aristotelis/quam sibi imponit Auerrois/licet secũdum ueritatẽ talis opinio est falsa/& Reuerẽdus pater Dominus Thomas Generalis ordinis predicatorum dixit/ꝙ non placet Secũda pars bulle precipiens Philosophis/ ut publice persuadeň. doceant ueritatem fidei.
¶ Deinde Reuerendus pater Dominus Io. Vincentius Archiepiscopus Seneň. ascendit ambonem / & legit quandam Cedulam super pacem tenoris infrascripti.

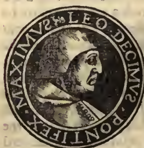
LEO Episcopus Seruus seruoꝝ
Dei/ad futuram rei memo
riam sacro approbãte Concilio, Ad omnipo
tentis/& indiuidue Trinitatis laudẽ/& glo
riam illius. Cuius uicem in terris gerimus/&
qui pacem/& concordiam nutrit in sublimi-
bus/pacemq; ipsam e mundo discedens. Iure
quodam hereditario suis reliquit discipulis/sa
crum Lateraň. Concilium prosequentes. Cũ
al's inter cetera in Septima proxima preceden
ti Sessione/& iminẽti/& notorio infidelium periculo Xp̃ianiq; sanguinis
effusioni/qui exigentibus nostris culpis etiam tunc effundebatur/occur-
reretur/dissensionesq; inter Xp̃ianos Reges/& Principes/& gentes tol-
lerentur/& inter ipsos totis uiribus pacem querere cogeremur. Cuius cõ
ponende una ex principalioribus congregationibus Concilii prefati causa
extiterat/ut pax ipsa sequeretur/íuiolataq; perduraret/& debite executioni
demandaretur, Hiis presertim tp̄ibus quibus potentiã infidelium mirum
ĩmodum creuisse cognoscebat/ eodẽ sacro Cõcilio approbãte ad Reges/
Principes/Potentatusq; prefatos/Legatos/& Nũcios pacis/uigiles doctri
na/experiẽtia/probitate insignes/ꝑ tractanda/& cõponẽda uniuersali pa-
ce mittere disposuimus/& decreuimus/utq; arma deponãt Dño auxiliãte
(q̃tũ in nobis eẽt) ꝑ uiribus laborare/& opari/Regũq;/Principũ/& po
tentatuũ p̃dictoꝝ Oẽs in ipso Cõcilio tũc p̃ñtes/ꝑ aplice sedis reuerẽtia/
fideliũq; uniõe reqsiuimus/ut Regibus/Principibus/& potẽtatibus suis/
ea significarẽt/eosq; nostro noĩe hortarent ad ipsos legatos aplicos beni-
gne/& honorifice tractandũ/& audieñ. uotisq; nr̃is/tam iustis/& piis ꝑ
eos illis exponeñ. satisfacieñ. qđ eos facturos nobis ꝑsuadebamus/ut q̃to
citius fieri posset/ꝑ nos mittẽdi legationis munus eis impositũ alacriter su
scipere/susceptũq; uiriliter implere possent/ac patre luminũ (a quo oẽ da-
tũ optimũ est) fauẽte/pax ipsa tractari/atq; cõponi/ eaq; cõposita/sancta
& necessaria cõtra infideliũ rabiẽ Xp̃iano sanguine satiari anhelantẽ/expe
ditio fieri ualeret/& ꝑ totius Xp̃ianitatis securitate/& quiete feliciter termi
nari/ Nosq; postmodũ ꝑ debito pastoralis officii/pacẽ/& unitatem ipsã
cũ uniuerso pplo Xp̃iano tũ maxime eisdẽ Regibus/Principibus/& po-
tẽtatibus ex ĩtimo cordis affectu optãtes/ ex quoꝝ dissensione diuturnio
ra/& grauiora indies Xp̃iane reipub. dãna ꝓuenire posse formidabat/ ex
eoꝝ auctoritate/pace/& unitate eidẽ reip. utiliter/ & salubriter cõsultũ iri

sperabat. Nucios nros/& lras ad pfatos Reges/Principes/ & Potetatus iter se dissidetes/hortados/reqrendos/monedosq; misimus/nilq; (quatu i nobis fuit) obmisimus/tractare/& opari oi nro conatu/ ut semotis quibusuis dissidiis/atq; discordiis/unanimi tadem consensu/gra/& amore ad uniuersale pace/Cocordiam/& unione redire uellet/ne ulterius p imanissimu Turcoz Tyranu/ac ifideles alios dana Xpianis iferrent/sed ad repri medum getium illaz imane furore elatosq; conatus accingeretur/Que cu ita sint/nos cuncta ad optatu fine perduci/oi cogitatione/cura/ studio ac sedulitate affectantes / & dante Dno confidentes/legatos de latere nostro/sanctae Ro. Ecclesie Card. in Consistorio nostro secreto de fratrum nostrorum Consilio per nos postmodum nominandos/cum auctoritate/& facultatibus necessariis/& opportunis/tanq angelos pacis pro huiusmodi Xpianorum pace uniuersali tractanda/componenda/& conducenda/ expeditioneq; contra infideles ineunda/ eodem sacro Concilio approbante/ad eosdem Reges pro eorum Regia magnanimitate / & erga Catholicam fidem/deuotione/prompto/& alacri animo ad utruq; Sanctissimum opus pacis / expeditionisq; inducendos pro uniuerse reipublice Xpiane integra atq; perfecta tutela/defensione/& salute mittendos/ & destinandos esse decernimus. ¶ Preterea cum ex diuturna/& multiplici heresi Boemorum plurimum Deus offendatur / & Xpianus populus scandalizetur/quorum etiam ad uere fidei lumen atq; concordiam reducendorum Prouincia/ Dilecto filio nostro Thome tituli sancti Martini in Montibus presbytero Card. Strigonien. ad Hungariam/& Bohemia nostro/ & Apostolice sedis legato/est a nobis hiis proximis diebus plene demandata/eosdem tamen hortamur in Dno/ut uel ad nos/& hoc sacru Lateran. Cocilium/uel ad eudem Thoma Card. legatu/qui ppinquior illis erit/aliquot ex suis Oratores/cu sufficieti mandato destinare no negligant/ad tractan. de opportuno remedio/quo errores/quibus diu detinent agnoscat/& ad ueze religionis cultu/& sancte Mris Ecclesie gremiu Deo duce reducant. Quibus hoc sacro approbante Cocilio ueniedi/eudi/ stadi/quousq; pmissa tractanda durauerint/ & postmodu discedendi/ & ad ppria redeudi in fide Pontificia/libez saluu conductum/ & fide publicaz tenore pntium cocedimus/ & elargimur/eoruq; uotis qtu cu Deo poterimus annuemus. ¶ Vt aut hoc sacru Lateran. Cocilium ad fine uberrime/ sperateq; utilitatis pducat/alia naq; plura/& grauia in eo tractada/discutiedaq; remaneat/Ad oipotetis Dei laude/& Ecclesie sue exaltatioem nona Sessione cotinuationis/celebrationis ipsius Sacri Lateranen. Concilii

Nono Aprilis/Millesimo/Quingētesimo/Quartodecimo. Pōtificatus Nostri Anno Primo/ que erit quarta feria post Dominicam passionis sacro Concilio approbante indicimus. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutionis/concessionis/elargitionis/& indictionis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ ac beatorum Petri/ & Pauli apostolorum eius/se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica Sessione Lateraneñ. in sacrosancta Basilica solēniter celebrata; Anno incarnationis Dominice/Millesimo/Quingentesimo/ Tertiodecimo/Quartodecimo Kls Ianuarii/Pontificatus Nostri Anno Primo.

Qua perlecta petiit a Patribus an placerent paternitatibus contenta in cedula/& omnes unanimiter responderunt placere.

¶ Demum Reuerendus pater Dominus Io. Frāciscus Episcopus Thaurineñ. ascendit ambonem/& legit quandam Cedulā/ super reformationē tenoris infrascripti.

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei/Ad perpetuā rei memoriam Sacro approbante Concilio. In apostolici culminis specula Diuine gratie munere collocati/ nil magis esse nostri officii duximus/q̄ sedulo/ ac diligenter omnia circumspicere/que ad Catholici nobis cōmissi gregis custodiam/incolumitatem/augumētum pertinere possent/ & in hoc ipsum omnes industrie/neruos omnes animi/ingeniiq; uires cōtulimus, Cum igitur fe. re. Iulius Papa Secundus predecessor noster /ut erat fidelium cōmodi sollicitus/ & tutele studiosus, Tum aliis multis de causis, Tum quia frequens circa Ro. Cu. officiales querimonia urgebat/ ecomenicum Lateranē. Concilium indixisset/& deputatis uariis Venerabilium fratrum suorum sanctæ Ro. Ecclesiæ Card. de quorum numero tunc eramus/& Prelatorum insuper congregationibus/qui de querelis ipsis accurate inquirerent/& ne Curiales interim/& alii ad Curiam p̄ gratiis accedentes nimio expensarum onere fatigarent/ simul ut infamia qua dicti officiales flagrabant mitigaretur celeri remedio/ Bullam reformationis edidisset/ qua illi officiorum statutis custodiendis sub graui pena de

nuo astringebantur, nec circa excessus specialiter decernere/aut Concilium absoluere/morte preuentus quiuisset. ¶Nos eius non minus cure/q̄ officii successores initio statim nostri Pontificatus/& continuare Synodū/ & pacem inter Christianos Principes procurare/nec minus/cum uniuersalem reformationem perficere nostre mentis sit / primum a predecessore ipso/super Officiis prouisa/nouis fulcire subsidiis/ & auctis deputatiōibus exequi non destitimus/enimuero nulla uehementior cura nos angit/q̄ ut tribuli/& sentes ex Dominico agro eruantur/ & si quid est quod eius culture officiat/radicitus euellatur / atq; extirpetur. Sedula ergo a deputatis relatione habita/& quid a quibus exorbitaretur/animaduerso / ut queq; / uel a decenti/& laudabili more/uel a primeua institutione defeciuerāt / ad normam retraximus/& ea in unam reformationis bullam / sacro approbante Concilio/super hoc editam/ex ordine congessimus/in eaq; executores/qui ordinata seruari cogerent/deputauimus/quam ab officialibus ipsis/& ceteris ut quenq; tanget/sine fraude/& inuiolabiliter obseruari/hoc sacro approbante Concilio/ mandamus sub excōmunicationis late sententie pena/a qua/nisi per Romanum Pontificem(excepto mortis articulo) absolui non possint; Ita ut ultra hanc/& alias penas in Bulla ipsa particulariter expressas cōtrauenientes Officio in quo deliquerint / ad Semestre tempus sint eo ipso suspensi, Et si secundo errauerint in eodem officio/quod quantum in se fuit coinquinarunt/perpetuo careant. Qui postq̄ constitutione nostra ad frugem reducti erunt/inhibito atq; sublato cōmuni dāno/ad ceteras reformationis partes procedemus, Et si nobis omnipotēs pro sua misericordia concesserit/ut pacem inter Christianos Principes cōponamus/non noxiis solum seminibus extirpandis / sed & propagandis Christi finibus insistemus / ac Sanctissimam contra infideles expeditionem/cuius desiderium assidue nostro cordi inheret/ Deo ipso rei sue fauēte/eorundem fulcti presidiis/ aggrediemur. ¶Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri mandati infringere/uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit/indignatiōem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri / & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome in publica Sessione in Laterañ. sacrosancta Basilica solēniter celebrata. Anno Incarnationis Dominice. M. D. XIII. Quartodecimo Kl's Ianuarii/Pontificatus Nostri Anno Primo.

P. Bembus.

D. de Comitibus.

¶ Qua perlecta/petiit an placerent paternitatibus suis contenta in cedula/ & responderunt omnes placere / exceptis Reuerendo patre Domino Hieremia Archiepiscopo Crainen. quia dixit q non placebat sibi modus Cedulae/& Reuerendo patre Domino Iacobo Epo Potentin. q dixit q placet Bulla/sed uult q uideantur reformationes/& Reuerêdo patre Domino Bernar. Archiepo Spalaten. q dixit q placet Bulla mandati/non tamen reformationes/donec audiantur/& publicentur/& Reuerêdo patre Domino Alexio Melfitan. & Paride Pisaurien. Epis q dixerût placere eis/ dûmodo fiat reformatio generalis. Postremo uero Dominus Marius de Peruschis procurator Concilii accusauit contumaciam non comparentium/& petiit super omnibus fieri instrumentum/& instrumenta / & fuit indicta nona Sessio pridie Idus Aprilis/que erit quarta feria post Dominicam in passione/& hec fuerunt pro octaua Sessione.

¶ Qua finita/& cantato hymno exultationis per Capellam Sanctissimi incipiente. Te Deum &c. Quo finito Sanctissimus Dominus Noster cum uniuersis patribus/ & Curia reuersus est ad palatium / & locus Concilii remansit uacuus.

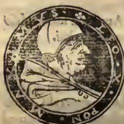
¶ Anno a Natiuitate Domini Nostri Iesu Xpi Millesimo/ Quingentesimo/Quartodecimo/indictione Secunda/Die uero Decimaquinta mensis Ianuarii/Pôtificatus Sanctissimi Domini Nostri Domini Leonis Papae Decimi/Anno Primo/De mandato prefati Sanctissimi Domini Nostri/fuerunt affixe/ & publicate in acie Campi flore / & Basilice Principis Apostolorum de Vrbe/ac audientie publicee. Necnon sancti Io. Lateran. & Cancellarie Apostolice diuerse Cedule tenoris infrascripti.

¶ De mandato Sanctissimi Domini Nostri Pape intimetur omnibus/ & singulis prelatis/Magistris/Doctoribus/& aliis Religiosis uiris/uolentibus dare noticiam rerum/& materiarum proponendarum in sacro Lateran. Concilio / que expedire/& conuenire eis uidebuntur/ut accedant/recurrantq ad Reuerendissimos Dños Cardinales tres ex qualibet congregatione trium deputationum antiquiores / qui ad presens in Curia / seu Vrbe se continent,/& sunt presentes/& eis uel eorum alteri iuxta Cedularum/aliis impressarum de dictis deputationibus continentiam/& tenorê/ dictas materias aperiant/& illarum notulas/ seu informationes tradât ad eum finem/& effectum/ut illis examinatis/& discussis/ille cômemorationes q laudabiles/ ac bone uidebunt/in côgregationibus / & Sessionibus

futuris dicti sacri Concilii proponi possint/& approbari/Ad Dei omnipotentis laudem/& Ecclesiæ sue sancte exaltationem.

¶Die decimaquinta Mēsis Ianuarii/Millesimo/Quingētesimo/Quattodecimo/suprascripte littere affixe/& publicate fuerūt i acie Campi flore/ac Basilice Principis Apostolorum de Vrbe/& audientie publice, Necnō sancti Io. Lateraň.& Cancellarie apostolice ualuis/siue portis/ dimissis ibidem eaundem suprascriptarum litterarū copiis/affixis per me Io. Anto. Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursorem.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo/Quingentesimo/Quartodecimo/Indictione Secunda/Die uero quarta Mensis Aprilis/Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Leonis Papæ Decimi Anno Secundo / fuit publicata in locis publicis Cedula prorogatiōis None Sessionis/ usq; ad diem quintam mensis Maii proxime futuri/cuius tenor talis est.

LEO Episcopus Seruus seruo℞ Dei/ Vniuersis/& singulis presentē Cedulam inspecturis, Licet als in Octaua ꝓxime precedenti Sessione/ut sacrum Lateraneñ. Concilium / in quo plura / & grauia, ad omnipotentis Dei laudem/& Ro. Ecclesiæ exaltationem/tractāda/discutiendaq; supererant, ad finem uberrime/sperateq; utilitatis cōmodius perducatur, nonam Sessionem cōtinuationis/celebrationis ipsius sacri Lateraneñ. Concilii/eodem approbante Concilio ad Nonas pñtis Mensis Aprilis indixerimus/. Tamen cum dies None Sessionis huiusmodi instare noscatur/ & ea que in eadem Sessione expedienda/& sancienda sunt/per Venerabiles fratres nostros Sanctæ Ro. Ecclesiæ Cardinales/in pluribus congregationibus coram nobis habitis/diligenter/& mature(ut par est) discussa fuerint hactenus (ut desiderabamus) aliis prelatis/qui in dicto Cōcilio uotum dare debent/ cōmunicari/& examinari/ac perfici/& absolui nequiuerint, Volētes nos(ea qua decet dignitate/ac maturitate)in eodem Cōcilio expediri/ Nonam Sessionem predictam ad tertio Noñ. Maii proxime futuri / que erit dies quinta dicti Mensis Maii/Millesimo/Quingentesimo/Quartodecimo, Pont. Nostri Anno Secundo/ de eorundem fratrum nostro℞

rum Consilio prorogamus/ ipsamq; Nonam Sessionem dicta Quinta die tenendā/ ac celebrādā esse omnibus intimamus/ Presentemq; nostrā Cedulam in ualuis Basilice Principis Apostolorum de Vrbe/ ac sacrosancte Lateranē. Ecclesie/ affigi/ & publicari mandamus.

Placet & ita mandamus.

¶ Anno a Natiuitate Domini/ Millesimo/ Quingentesimo/ Quartodecimo/ indictione Secunda/ Die uero quarta Mensis Aprilis/ Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri / Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi / Anno Secundo/ supraseripte litteræ fuerūt affixæ/ & publicate in ualuis Basilice Principis Apostolorum de Vrbe/ ac in ualuis/ seu Portis Basilice sancti Ioannis Lateranen. per me F. Vaca Sanctissimi Domini Nostri Papæ Cursorem.

Ita est Eurardus duuiuer Cursorum Magister.

¶ Deinde Die Vigesimanona suprascripti Mensis Aprilis in locis publicis affixe/ & publicate fuerunt diuerse Cedule tenoris infrascripti.

¶ De mandato speciali Sanctissimi Domini Nostri Leonis Decimi Pontificis Maximi intimatur/ & mandatur omnibus/ & singulis Patriarchis/ Archiepiscopis/ Episcopis/ Abbatibus/ & Generalibus in generali Concilio uocem diffinitiuam habentibus/ in Vrbe presentibus/ quatenus omni exceptione/ & excusatione remotis, Hodie que erit uigesimanona Aprilis/ hora decimanona debeant omnes personaliter comparere in Palatio Apostolico/ in Capella maiori/ ubi tenebitur generalis congregatio omnium Prelatorum pro rebus sacrum Lateranē. Concilium concernentibus/ coram sua Sanctitate/ una cum Reuerendiss. Dominis Sanctæ Ro. Ecclesiæ Cardinalibus/ sub pena excōmunicationis/ Quam cōtrafacientes incurrant/ si non paruerint.

A.Car.S.Vit.

¶ Anno a Natiuitate Domini/ Millesimo/ Quingentesimo/ Quartodecimo/ indictione Secunda/ Die uero uigesimanona suprascripti Mensis

Aprilis/Pontificatus p̄fati Sanctissimi.D.N.Domini Leonis Diuina p̄uidentia Papæ Decimi Anno Secundo presentes litteræ fuerunt affixe in Basilice Principis Apl'oꝝ de Vrbe/& Cancellarie apostolice/ac officii litterarum contradictaꝝ ualuis/seu portis/& in acie Campi flore/& in quolibet loco solito affixe/dimisse fuerunt per me Euurardū Duuiuier/Sanctissimi Domini Nostri Pape/ac Ro.Curie Cursorem.

Ita est Io.Diouerit Cursor.

¶Deinde eadem die hora uesperorum fuit congregatio in loco superius nominato/& fuerunt in dicta cōgregatione Sanctissimus Dominus Noster/& Reuerendissimi Domini Card.presentes in Vrbe/ excepto Reuerendissimo in Xp̄o patre Domino.B.Episcopo Sabineñ.Card. Sanctę Crucis/qui non potuit interesse propter corporis alterationem / ac etiam fuerunt presentes Patriarche/Archiepiscopi/& Episcopi numero Septuaginta/& nouem/& duo Abbates/& Generales ordinū/habita prius oratione/& per prefatum Reuerendum patrem Dominum Thomam Phedram de mandato sue Sanctitatis alta/& intelligibili uoce propositū fuit/an placeret paternitatibus suis ꝙ Cedula que fuerat eis lecta in alia congregatione particulari/deletis/& cancellatis his que concernunt prelatos/proponeretur/& publicaretur in proxima Nona Sessione/Sup hm̄oi p̄positione fuerunt uota particularia/que sequuntur/primo Reuerēdus pater Dominus Ber.Ep̄s Teruisiñ.Gubernator Vrbis dixit ꝙ placebāt sibi proposita per Dn̄m Thomam Phedrā/& idem dixit Reuerendus pater Dominus Cæsar Patriarcha Alexandriñ.Reuerēdus pater Dominus Archiepiscopus Seneñ.dixit ꝙ daretur copia / & tempus deliberandi / & ad idem fuerunt omnes stantes in eodem sedili.Reuerēdus pater Dominus Alexius Ep̄s Melfitañ.dixit placere prout Phedra dixit/dūmodo de cetero detur copia/& Episcopus Rapollañ.dixit ꝙ differantur que cōcernunt prelatos/& detur tempus deliberandi.Naneteñ.dixit ꝙ detur copia/& tēpus/& interim sua sanctitas uideat petitiones prelatoꝝ/Trichariceñ.dixit ꝙ detur copia/& tempus saltim deputatuȝ.Cumañ.ꝙ differantur ea que concernunt prelatos / & detur copia / & tempus / ad idem fuit Asculanus.Rheantiñ.dixit ꝙ deleantur que concernunt prelatos / & circa alia contenta in Bulla reseruabat uotum ad aliud tempus/ quādo erit melius informatus.Pergameñ.dixit ꝙ ea que concernunt prelatos pertractentur

per electos/& expediantur simul cum aliis contentis in bulla. Ad idẽ fuit Pisaurieñ. Aquilañ. dixit ꝙ placebat prout dixit Phedra. Isarnieñ. dixit ꝙ placebat prout dixit Phedra. In reliquis detur copia & tempus. Anglo ueñ. dixit ꝙ placebat ꝙ suspenderentur que spectant ad Ep̄os/donec cũ aliis petitione eorum discutiantur/& determinentur in Secunda Sessione a proxima. Callineñ. placent contenta in Cedula/dũmodo concernentia Ep̄os examinentur/ & deinceps detur copia & tempus/ut melius consu= latur/& respondeatur/ Forliuieñ. demptis oĩbus contentis in Bulla qua= tenus concernunt Ep̄os/ & Ecclesias/cetera placent/ & supplicat Sanctis simo Domino Nostro ut habeat prelatos recomendatos / Suaneñ. dixit non audiuisse/nec legisse bullam. Ideo non respondit ad idem/Triburcñ. Bouineñ. placuit simpliciter prout in bulla/& ad idem fuerunt duo seden= tes prope eos, Luceriñ. dixit se obtemperaturum in omnibus Sanctissi= mo Domino Nostro/tamen libenter uellet legere bullam/ & prudẽter de liberare/ Sibiniceñ. placet ꝙ in omnibus contentis in Cedula / & quo ad omnes cuiuscunq; ordinis seruetur dispositio iuris cõmunis/Britenoricñ. placet quod placuit Domino Nostro. Supplicãs tamen ꝙ sua sibi/ tam il liciter/et atrociter ablata/restitui faciat. Ceteri uero dixerunt ꝙ daretur eis copia/et tempus deliberandi/et tandem Dominus Noster respondit ꝙ da retur eis copia/et tempus deliberandi.

¶Et sic die sequenti de mane in eodem loco conuenerunt prelati/et suprã dictus Dominus Thomas Phedra legit eisdem Cedulam/ et uolentibus habere dedit copiam/et tandem dicti prelati elegerunt infrascriptos prela= tos/qui una cum Reuerendissimis Dominis Cardinalibus deputañ. per Sanctissimum. D.N. deliberarent super Cedula proponenda . In Nona Sessione prelati electi fuerunt infrascripti uidelicet. Reuerendus pater Do minus Seneñ. Spalateñ. et Regiñ. Archiep̄i / et Reuerendus pater Do= minus Melfitañ. Rheatiñ. Fauentiñ. Luceriñ. et Forliuieñ. Episcopi.

¶Deinde dicti prelati die sequenti in Aula superiori ipsius Palatii conue= nerunt cum Reuerendissimis Dominis Cardinalibus/ et ibidem consulta runt/et deliberarunt super proponeñ. in Nona Sessione/ prout in ea inse runtur/et remanserunt concordes.

¶Humilis

¶ Humilis seruulus Ioannes Baptista Gargha Senen. Eques Hiero-
solymitanus/Illustrissimo Rhodiorum Principi Fabritio
Carrete/ Sacrae Hierosolymitanae religionis ma-
gno Magistro . S . P . D.

Religionis nostrae Hierosolymitanae studio / atq; obseruantia impulsus Princeps Illustrissime non potui iussis tuis dum admiratus in Vrbe ageres/promptissimus nõ obtemperare. Nobilis item uir Philippus prouanus / uices nunc in Vrbe gerens adhortatus uehementer est/ad idq; ab ipso omne auxilium/ ac fauor mihi praestitus est/ut onus orandi pro religionis nostrae decore Lateranen. Synodi Sessione Octaua/aspirante Leone Decimo Pontifice Maximo subirem, Quod & si arduum/ ac meis humeris impar esset / qua tamen potui sedulitate / ac cura absolui. In quo orandi munere / ut in omnibus nostrae religionis negociis Reuerendiss. Cardinalis Iulius Medices nostri ordinis ingens praesidium/mihi opem/& fauorem impendit/ tanq̃ is/ qui de religione nostra semper esse optime meritus censeretur. Existimaui hos nostros qualescunq; labores/tibi esse destinandos/ ut de his te omnibus/ quae pro religione nostra in ipsa Synodo / in qua Christianae Reipublicae decus/ac splendor, maxime effulxit/recensuerim/ facerem certiorem. At hoc unum ingenue fateor/si quando illius loci amplitudinem/dignitatemq; animo uoluerem/atq; onus iniunctum nobis considerarem/ totus equidem algebam / & cor/atq; animus quodã metu perculsus me ab incoepto plurimum deterrebant/ac perq̃ libenter hanc orandi arduã/ atq; difficilem prouinciam detrectassem/ nisi fuisset mihi/& religioni / & celsitudini tuae morem gerendi incredibilis cupido. Id etiam praestiti/ne inter commilitones uiderer prorsus inutilis/ qui licet corpore aliquando seruire nequiuerim/at ingenii/atq; animi opibus / ac quantulocunq; ualui ingenio religioni nostrae non defui. Gaudeoq; mirum in modum / si quid eiusdem causa facio, Nihilq; animo gratius/q̃ de religione aliquid mereri. Tuae etiam praestantiae esse significandum putaui/quemadmodum ab ipso Summo Pontifice coeptum est agi de unione Ecclesiae/eiusq; reformatione / ac de pace inter Christianos Principes facienda / & de expeditione aduersus Turcas suscipienda / & ad haec omnia ab eodem Leone uehementer incumbitur. Quamobrem sperandum ab his plurimum est/qui duro subsunt Turcarum imperio/atq; ab illis pariter/ qui Turcis finitimi

eorum semper arma formidant, Leone Pontifice Maximo annitente imi nutum iri Turcarum imperium/atq; ab eorum imanitate/ac barbarie erę ptum iri saltem populos/quos septuaginta ab hinc annos suo adiecerunt imperio. Quod si in Oratione mea uim/ubertatem/atq; elegantiam desideres/ingenii mei tenuitati precor ascribas, Non equidem spe quęstus/ aut gloriæ ad id muneris obeundum cōmotus fui. Sed ut re/qua aliquid ualerem/me nostræ religioni non incommodum/ac prorsus inutilem exhiberem/cuius ab ineunte ætate obseruantissimus semper fui. Tuæ quoq; præstantiæ ante istam ad Principatum euectionem deditissimus fui/ semperq; magnopere colui/ac sui; ueneratus/quasi animus præsagiret te quādoq; hunc tam altum/tamq; tuis meritis dignum honorem esse assecuturum. Quanto fuerim de hac tua electione gaudio affectus/nullis possim consequi uerbis. Et quo id præ me declararem aliqua in re libētissime mihi tuo nomine iniunctam suscepi apud Leonem Decimum orandi Prouinciam/q̄q apud illum habui Orationem/ alteri in Lateranen. Concilio habitæ subnectendam curaui/ ac simul imprimendam /tuæq; celsitudini esse transmittendam aut destinandam censui. Quanq̄ nos minime præterit hanc talem non esse/qualem tuæ singulares diuinæq; uirtutes merebantur. Priuilegia autem nostra/indulta/ constitutionesq; ab aliis Pontificibus concessa/ benignissimus Leo Decimus Pont. Max. humanissime confirmauit/atq; magnopere auxit/perpetuoq; robore muniuit. Superest Princeps Illustr. ut seruuli tui Io. Baptistæ sinceræ mentis atq; animi obsequium/absolutumq; tanto ingenii discrimine susceptum onus solita benignitate suscipias/& qui tuæ exaltationi gloriosissimæ/ a qua semper beneficiis sum innumeris affectus/deditissimus semper extiti/quasi nunc aucto seruitutis uinculo/sub tuo ut præsidio sim peto/ac uehementissime precor/tuæq; Illust. D. me totum trado/atq; addico. Vale.
Ro. Kl's Aprilis. M.D.XIII.

¶ Oratio Ioannis Baptistæ Garghæ Senen. Equitis Hierosolymitani habita apud Leonem Decimu; /Pont. Max. ac Lateranen. Cōcilium in Sessione Octaua / Quartodecimo Kl's Ianuarias. M . D . XIII .

¶ Veni sancte Spiritus/omnium tuo amore corda fidelium comple / & in me tuæ uirtutis ignem accende / ut tam arduum hodie inceptum te aspirante exequi ualeam.

Vm. P.B. Vosq; Xpianæ religionis fulgentissima Sydera/onus orandi in hoc tam Augusto cõsessu mihi minus experto fuisset iniunctum/diu mente reuolui/q̃ me is id impar uiribus foret. Nam tum ingenii imbecillitas/tenuisq; dicendi copia mihi silentium indicere uidebãtur/tum coram tanto Pontifice/ac sacrosancta Synodo Lateranen͂. uerba facturus/uerebar ne in dicẽdo obmutescerem. Et id acrius me uexabat/quia idem grauissimis/ac maximis Oratoribus/& Philosophis aliquando euenisse compertum habeo. Quod ego animo complectens/huius ornatissimi/& sacerrimi loci amplitudine3/maiestatemq; merito expauescebam. Sed cum plane. P.S. tuæ serenitas frontis/atq; animi benignitas/singularisq; tantorum patrum humanitas me ita recrearet/atq; reficeret/ut obire munus mihi delegatum non dubitarem/ad quod huius etiam præcipui temporis obseruantia me hortabatur. Quare audentiori animo hoc tam eminens suggestum/unde totus fere terrarum orbis conspicitur/ascendi. Confisus igitur omnipotentis Dei/& intemeratæ Virginis/Diuiq; Ioannis Baptistæ nostri fautoris auxilio/tuaq;. P.B. me hortante innata clementia/cum de Christi militia/tum de sancta Synodo breuibus perstringam. De Christi militia imprimis dicere/nostrum est institutum/cui ille operam dat/qui magnæ/& supernæ militiæ coelestis est cupidus/& Xp̃o semper hærere desiderat/quiq; illius diuinæ uocis nõ ociosus auditor est. Siquis meus inquit minister est/me sequatur/& ubi ego sum/illic & minister meus erit. Christus autem in coelis est/illuc igitur nos cursum dirigere decet. Nemo terrenæ consuetudinis/caducæq; dilectionis reminiscatur/nam qui huic Christi militiæ accingitur/nõ sibi domum construere/non possessiones comparare debet. Escas enim regias habet/& Imperatoris annona fruitur. Mansio autem in castris est/ubi si mors Christo bellante contingat/gloriosa est. Vincentes enim dona Regalia/& honores q̃ maximos adipiscuntur. Et licet uita in præliis laboriosa sit/in pace tamen splendida/& honorata transigitur. Christi autem Militum arma/non lorica/non clypeus/non gladius/sed pietas/religio/probitas/innocentia/& castitas sunt. Non cedat armatæ mentis constantia terroribus inimicorum/nam nisi quis strenue pugnauerit/non coronabitur. Nihil autem est nequius/nihil crudelius nostro hoste/qui in Coelo bellum/in terris fraudem/& odium inter primos fratres excitauit;

Et is in omni nostro opere sua tendit rætia, Et ne multis uos remorer/ omnia mundi mala sua sunt prauitate commissa. Et cum mens humana uariis huius mundi illecebris deuicta sit / & laborem fugiat / uoluptatem uero sequatur / prauisq; resistere desideriis ægre ferat, Nos sic Apostolus hortatur. Induite uos armaturam fidei / ut aduersus diaboli insidias stare possitis. Victorem Christum Regem sequamur/ qui nos uult Victoriæ suæ habere participes. Crux illius nostra est uictoria/cuius patibulum noster est triumphus. Terra non nobis patria est/sed Cœlum nos Ciues/& incolas expectat, Vbi hæc utinam uerba Domini audiamus. Euge inquit serue bone & fidelis/quia in pauco fuisti fidelis/supra multa te constituã/ Euge inquam Miles strenue /imitator domini tui /& Regis æterni Comes/dignis/& optatis remuneraberis præmiis. O salutifera/ & præ omnibus expetẽda Christi militia/in qua certa/& pratiosissima sunt trophæa/ quibus tot Martyres/ac beati patres cœlesti imperio gloriantur/ ac perpetua pace quiescunt. Licet paruulus ex collo pendeat nepos/licet sparso crine/& scissis uestibus ubera mater ostendat/quibus te nutriuit/ licet in limine Pater iaceat/per calcatum perge patrem. Crudelitas ista pietas est/& siccis oculis ad Crucis uexillum euola. Gladium tenet hostis/ut nos perimat. Nec de matris lachrymis est cogitandum/ nec propter patrem Christi militia est deserenda/cui etiam Saluatoris causa/uitam debemus. Huic Christi militiæ Leo Decimus Pontifex Maximus / a summo Deo inuictus Vexillifer præfectus fuisti, Tibiq; ille ligandi/ & soluendi potestatẽ dedit. Tu in specula Domini peruigil fortiter astans/cuncta in rectum tramitem rediges. Tibi ergo omnium Ecclesiarum Præsides/& totius orbis Christiani Principes parere affectant . O/q̃ Diuina & salutifera fuit hæc tua ad summi Pontificatus apicem assumptio / a quo pro pacando statu Christiani populi/qui tot sceleribus/rapinis/& seditõibus permiscebatur/ ad salutiferam huius cœptæ Sanctæ Synodi curam deuentum est/cui rei quantum nobilissimæ tuæ familiæ Medices nomen consonum sit / clare constat, Tu nãq; optimus Pastor, Tu salutifer Medicus infirmitati Christianæ religionis cœlitus datus es. Tua enim cura/tua tutela/solertia/probitate/atq; uirtute Grex Domini egebat/ut ab imminenti capitali exitio liberaretur/ut pristinæ sanitati/ abs te uero/eruditissimoq; medico restitueretur . Ad quam rem sola Synodus hæc erit/ueluti quoddam Mithridaticum antidotum. In Synodis q̃m solita plerumq; est mater Ecclesia salubria remedia prouidere/si quando nocẽdi cupiditas/ ulciscendi crudelitas/

implacabilis animus/& feritas rebellandi/suo in populo oriebatur. Nunc impius lucri furor/ac effrenis cupido/iraq; præceps/atq; immanis libido/ quæ succensas agit mentes/honestatis fines effregerant/ & omnis deniq; scelerum labes in mundum irrepserant. Mores uero & instituta maioru3 pro lege tenenda spreta iacebant/Præuaricatores Diuinaru3 legum/ & Ecclesiasticarum consuetudinum contemptores impune ceruicibus elatis incedebant. Abusus uero/& deprauata uoluntas/ubi semel cœperāt/ indies duriores efficiebantur/& animus sceleribus astrictus non facile ab eis diuelli poterat. Quæ omnia ab hac Sanctissima Synodo sincero examine pendentur. O/saluberrimam medicinam omnibus consulentem / omnia tumentia comprimentem/omnia tabescentia reficientem/ omnia superuacanea resecantem/omniaq; deprauata corrigentem. Hanc Reges/Principesq; meditabantur, Hanc populi omnes efflagitabant/Hane Senes/ Iuuenes/cunctiq; Christiani cupere uidebantur / quibus tacitum Deus desiderium huiusmodi inspirabat, Et his omnibus tu solus. P.B. satisfacies/ qui hunc tantorum Patrum in tui tam fausto Pontificatus initio cœtu3 hanc in ædem Lateraneñ. coegisti/ubi illa duo/Petri/ & Pauli preciosissima capita reposita uenerantur/quæ hic totius Christianæ reipub. Imperium/tribunal/& decus posuerunt. Et cum ab omnibus Synodis Lateraneñ. semper ingens ipsi Ecclesiæ adiumentum/& utilitas præstita sit/ hæc mirum in modum recte prospiciet/a qua omnis sua salus/atq; quies pendet/quæ quantum Synodali auxilio egeret/ nullus est qui nesciat. Qua de re. P.S. inter ea/quæ abste præclarissime gesta / gerēdaq; sunt/hāc sanctam Synodum rem adeo arduam/& his temporibus opportunam prosequi persancte decreuisti, Ab hac eni3 Religiosi Vrbaniq; mores instaurati erunt/& flagitia/quæ diuinum examen notauerit coercebunt/ in qua sola animorum sinceritas/& religionis amor cuncta pensabit. Quibus sic gestis/cœlestes iræ futura temporum felicitate expiatæ uidebuntur, Aurea nempe te ætas regnante incipiet/& iustitia de cœlo lapsa in terras redibit. Tu litterarum uirtutumq; omnium exoptatum præsidium diuinitus datus es/a quo cuiq; sua præmia tribuentur. Nunc syderum cœlestis omnium harmonia tibi Xp̄i uicario applaudit/ & cunctorum hominum pectora incredibili de tua summa felicitate/gaudio perfunduntur/ & sub te Pastore Optimo omnis exultat populus/a quo pacem/concordiam/& tranqllitatem expectat/quas omnis iam homo optat/cupit/amat/& uult Et cum Pacis amica ipsa sit Iustitia/& se inuicem osculentur/ea etiam sū-

ma in te conspicitur. Tu igitur Pacis donator/& Iustitiæ defensor dicaris/ a quibus imortalitate donaberis. Quid est enim qd' Principem melius predicet/q̃ quietus populus/concors senatus/& tota Respublica morum honestate insignita. O Pacis dulce nomen/a qua tranquilla libertas/mentis serenitas/simplicitas cordis/uinculum amoris/& consortium charitatis gignitur. Hæc simultates tollit/bella compescit/iras comprimit/superbos calcat/humiles amat/discordes sedat/inimicos pacat/cunctisq; est placida. Quamobrem Antistes Max. Vosq; Xp̃ianæ religionis firmissimæ Columnæ/& militiæ Xp̃i summi duces/qui in tanta horum temporum expectatione in sacerrimum hoc templum conuenistis/& fluctuanti summis Petri nauiculæ procellis opem tulistis/maxima/& perẽni laude estis digni/& cœleste stipendium uobis dabit Deus/si hoc tam salutiferu3/sanctumq; Concilium sanctæ matri Ecclesiæ profuturum/ cui libertatis decorem restituet/& suo populo mores uiuẽdi religiosius præcipiet/ toto pectore amplectemini/& faciles cœpto operi fauebitis/in quo uestra erga ipsam Ecclesiam bonorum pietas filiorum/& Christianæ reipublicæ Ciuiũ uerus amor conspicietur. Ecce enim nunc tempus/quo corporis ocium/mentis ignauia expellenda est. Ecce tempus/quo in armorum cælestium/terrestriumq; meditatiõe/cordis synceritas/animi magnitudo/uiresq; corporis pro Republica Xp̃iana exercẽdæ sunt. Verum cum hæc militia nostra Diui Ioannis Baptistæ assiduis Turcharum incursibus semper fuerit obuia/& de ipsis q̃plurimas iam uictorias/meritosq; triumphos obtinuerit/tum a Summis Pontificibus/tum a sanctis Conciliis/maxime a cunctis Lateranensibus miris fauoribus/& priuilegiis affici/& uariis stipendiis cõmilitonibus nostris concessis/multisq; beneficiis donari meruit/quæ recensendo nimis prolixa foret oratio. Itaq; Pater Beatissime/& tu tantorum Patrum splendidissime cætus/qui in hoc templum cõuocatus fuisti/cui Diuus ille Ioannes Bap. nostri Saluatoris præcursor præsidet/ qui sũmus patriæ tuæ Florentiæ/Vrbisq; Rhodi/& Hierosolymitani ordinis Patronus existit/cuiusq; olim nomine uocari non parum lætabaris/quẽq; ante alios omnes colere consueuisti/toto tibi pectore & imis sensibus hanc suam Rhodiẽsem religionem/& præstantissimum Rhodio2 Principem/qui Christianæ fidei defensor est acerrimus/cum toto populo/& hos sedulo tibi astantes nostros Cõmilitones cõmendamus/ut nõ solu3 noster ordo in suis priuilegiis/& constitutionibus ab hac sancta Synodo confirmetur/sed etiam augeatur. Scis enim Pater Beatissime/& tu Late-

ranensis Synode/Rhodon insulam ab omnibus laudatam/atq; opportunissimam semper ad res gerendas esse iudicatam, nam Rhodos nostra adiacet Asiæ/qua maxime Asia in mare nostrum excurrit/hinc in Syriā/ & in Aegyptum cōmodissima est nauigatio/hinc in mare Asiaticū/Hellespontum/Propontida/ac pontum cōmodissime soluitur/& rebus naualibus/atq; classicis ea Ciuitas semp polluit. Quamobrem Rhodiorum amicitiam semper Romani magnifecerunt / eorumq; ad multa bella usi sunt opera. Quare arcis / ac rei Christianæ propugnaculi curam tibi Pontifex maxime non in postremis esse habendam arbitror/ac danda est opera/ut quemadmodum eam Soli fuisse Vrbem consecratam tradunt/ ac nullo die quāuis nubilo / ac pluuio Solem in ea non illuxisse / danda est in q̄ opera / ut ea insula uero Soli/hoc est Christo semper sit sacra/ac semper uerum solem colat/in eaq; semper illucescat. Tu nos igitur fauore/ & clementia protegas/quo alacrius ea pro Republica Xp̄iana contra infideles egredi ualeat/qui rabido & truci animo semper contra Rhodiensc presidium inhiant/& usq; sub Diui Ioānis Baptistæ auxilio copiæ Hierosolymitanæ militiæ/eorumq; crudelibus ausis fortiter resistunt/& feroces animos innumeris preliis compescunt. Nam nec Principes nostri/nec cōmilitones certa uitæ discrimina subire unq̄ recusant/nec recusarunt/ ne illa Christianæ Reipublicæ firma Rhodiorum ꝓpugnacula in Turcharum ditionem redigerentur, Arx enim illa est expultrix sæuissimoruȝ hostium/qui semper uestras Vrbes/& imperia inuadere/ & religionem nostram funditus euertere student/& ut iam per litteras præteritis mensibus Pater Sanctissime tibi illinc a nostris significatum fuit. Sultham Selyn sectæ Mahumetanæ īmitem Tyrānum Classem ingentem parauisse / & īnumeras copias contra Christi fideles/& Rhodi insulæ milites/& incolas contraxisse/& tantam tormentorum uim/quantam nullus unq̄ ad id bellum instituisse exploratum habuimus/qui illinc postmodum semotis castris/alio contra orthodoxæ fidei cultores impetum fecerunt/ubi multas clades/& Vrbium euersiones inferre conati sunt. Et nuperrime cum quieturum esse illum speraremus / per alteras a nostris Sanctitati tuæ significatum est/in eosdem belli apparatus ingenti studio/summaq; celeritate incumbere. Et cum nihil maiori odio prosequantur/ q̄ Rhodum/ ei multo magis imposterum timendum est/cui nunq̄ minari desistunt. Necesse igitur ē/ut Principibus Christianis accersitis/ & tuis in sancta dispersis ouibus septa collectis/quo unum sit ouile/sicut unus est Pastor/cui pa

cifice/& quiete præcipias / ut abs te magnanimo Duce & Vexillifero tua animi sinceritate/mirabili sapientia/ ecclesticq̃ uirtute aduersus hanc infide lium potentiam bellum suscipiatur. Expergiscimini ergo expergiscimini tã dem Christiani Principes/& labanti Ecclesiæ auxiliũ afferte/& sub Leo ne fœlicissimo Pastore/inuictoq̃ Duce/de bello Turcis inferendo in me dium consulite/nec ulterius patiamini nostri Redemptoris Sepulchrũ/ & Cõstantinopolim nouam Romam sub Turcarum imperio detineri/ & tantam pestem/atq̃ perniciem aduersus Xp̃ianos populos diutius sæ uire. Sed religionem uestram propius respiciatis/quam colere / & augere uestri imperii/& regni interest. Cuius rei fidissimum uobis Romanorum exemplum propono/quorum Reipublicæ splendor semper emicuit dum religionem præ cunctis rebus obseruarunt. His enim non solum seruan dæ/sed et amplificandæ religionis studium fuit/quam siquis contempsis set non immeritas diuinæ ultioni pœnas dabat. Ne miremini igitur si tot in fortunia Christianis rebus acciderunt/ rara enim inter Principes Christia nos concordia hactenus fuit/ qui cum debuissent unanimes salutiferæ cõ tra infideles expeditioni cõsulere/& opem ferre/bella eis gerere magis pla cuit/quæ nullos honestos/meritosq̃ triumphos habitura erãt/& religio nem conseruare/atq̃ defendere contempserunt. Deponite nunc deponite Christiani Principes hanc tarditatem/atq̃ segnitiem/ & ad uindicandam Xp̃ianam Rempublicam ab atrocissimorum hostium seruitute accurra tis/& insulæ Rhodo opem afferte/quæ (quod Deus auertat) si expugna retur ueh ueh Xp̃ianis Vrbibus/& imperiis. Præstate igitur auxiliũ/nã quid magis uos decet/q̃ non solum pecunias atq̃ uires omnes pro Chri sti nomine/& gloria exponere/sed etiã uosmet deuouere/ ut uita frui æter na ualeatis. Hac enim conditione gignimur/ut generati nos Deo iusta/ & debita obsequia præbeamus. Viriliter ergo agite probati Principes/curri te fortiter cursum hunc fœlicissimum/& certate bonũ certamen/ut æter na præmia consequamini. At. P. C. cui Xp̃ianæ religionis habenæ tradi te sunt/hæc te cura/hoc te desiderium tangat/hæc te uictoria/hic te trium phus expectat maximus/qui nullo sæculo aboleri poterit. Magni enim/ & ingenii diuini est / magna aggredi/atq̃ ea moliri/quæ non minus meri ti/q̃ gloriæ sint paritura. Iacet desolata Asia/iacet Aphrica/iacet Aegyptus ac bona Europæ p̃s deserta/abiecta sine lege/sine moribus/sine ullo Chri stianæ religionis consortio. Vbi tot Ciuitates/tot populi/tot Impatores/ Reges/Principes/cultu ueræ fidei/& armorum usu præstantissimi? Vbi

tot celeberrima Xpi & sanctorum tẽpla/in crudelissimã iã Turcarum/ & Barbarorum ditionem deuenerũt/a qbus acceptas clades/euersiones/cõtumelias(que) non est huius tpis recensere/cũ iam oibus notae sint atq(ue) testatae. Et cũ tot iam annos nihil aliud audiamus / q̃ excidia alia sup alia Xpianorum. Quid q(uod) Tyrrhenũ mare toties infestarũt? & qd' pudet referre ad littora us(que) Romani agri pdatũ uenerũt. Sed haec loca tã efferata/barbara/sine fide/sine Deo tãdiu in ptãte infidelium eẽ/ac nõ tam regi / q̃ deuastari passi sunt Principes Christiani/dum quae sua sunt querũt/non quae Iesu Xpi/dũ quis(que) luxui/simultatibus/ocio idulget/dũ Ro.Pont.toties acclamãtem rabidos lupos gregẽ Dñi iuasisse nõ audiũt. At q nõ tanta eẽt rerũ iactura fragiliũ/nisi cũ his inumere quoq(ue) aiae fidelium deperirẽt/quae ptim metu / partim labefactata religiõe/quasi plãtae iacultae sensim idies a fide deficiũt. Huc Pont.Max.Leo aiu(m) te decet aduertere/aduersus horum rabiẽ / cõposita iter Xpiãos pace cõsurgere/exercitũ i ea loca traiicere/illatas ab hostibus iniurias ulcisci/ad tm̃ decus/tãtã gliã ante alios euolare/Crux Xpi in aciẽ p uexillo pdibit/Dux agminis sui pcedet oĩpotẽs / insultabit undiq(ue) eorum capitibus/tanq̃ parieti iclinato/& maceriae depulsae/psequeris & cõprehẽdes illos/& nõ cõuerteris donec deficiãt. Sed sine te Deus miseri qd sumus? aut quo recidũt conatus nri? Cogitat iã bonus Pastor Vicarius tuus/cogitat inq̃ in uerã/sanctãq(ue) spõsae tuae uniõe(m)/eius(que) reformatiõnẽ icũbere/& ppli tui in angulũ redactas seruare reliqas/amissa recupare/fines Eccliae ppagare. At scriptũ est/q(uod) reprobes cõsilia pplorum/& reprobes cõsilia Principum. Parentes ergo ad unũ putemus fideles Principes/ituros in hostes tuos Xpianos oẽs/paratã putemus esse Classem/instructã aciem, Nisi tu Deus exercitum adiuues/nostris his cogitationibus/his consiliis praesens assistas/aspires/faueas/nisi deniq(ue) custodieris Ciuitate(m)/frustra uigilant qui custodiũt eam. Tibi ergo Regi regum/& Dño dominãtium praeces soli fundendae sunt/ ne memineris iniquitatum nostrarum. Exurge/& dissipent(ur) inimici tui/uindica sanguinẽ iustorum tuorum/qui effusus est, Erue de manu canũ unicam sponsam tuã/labanti tuae religioni porrigito dexterã. Leoni Pont.Max.quem ad pascendas oues tuas unum prae omnibus elegisti/mitte auxilium de sancto tuo/ut pacatis Xpianorum animis/in hoc tam sanctum/tam necessariu(m)/tamq(ue) Ecclesiae tuae utile/& expediẽs opus toto (ut aiunt) pectore incũbere/illud/foeliciter absoluere te Duce ualeat/qui uiuis & regnas in saecula.

Dixi.

SESSIO NONA:

Nno a Natiuitate Dñi Millesimo/ Quingentesimo/ Quarto decimo/ Indictione Secunda/ Die uero Veneris quinta mensis Maii/ Pötificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini Nostri Domini LEONIS Diuina prouidentia Papæ Decimi/ Anno Secundo. Fuit celebrata Nona Sessio Generalis Concilii in Ecclesia Lateraneñ. in loco solito mane hora tertiarum/ in qua fuit presens prefatus Sanctissimus Dominus. N. D. LEO Papa Decimus Indutus uestibus Pontificalibus/ sedens in thalamo consueto/ Fuerunt presentes infrascripti Reuerendiss. Dñi Cardinales/ Patriarchæ/ Archiepiscopi/ Episcopi/ Abbates/ & Magistri generales ordinũ/ & Oratores Principum/ & q̃plures Illust. Domini/ & alii Doctores/ & Nobiles in copiosa multitudine.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostieñ.
Reuerendiss. Dominus Bernar. Sabineñ.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Iacobus Albaneñ.
Reuerendiss. Dominus Franciscus Tiburtineñ.
Reuerendiss. Dominus Marcus præneftinus.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli Surrentiñ.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Hadrianus tituli sancti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agenneñ.
Reuerendiss. Dominus Xp̃oforus sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sancti Vitalis Syponitñ.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitañ.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabiñ. de Saulis.
Reuerendiss. Dominus Laurentius tituli sanctorum quatuor Coronatorum.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Federicus de sancto Seuerino/ Sancti Angeli.
Reuerendiss. Dominus Hypolitus sanctæ Luciæ in Silice.
Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/ de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in uia lata de Corneliis.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori.
Reuerendiss. Dominus Matheus sancti Angeli Gurceñ.
Reuerendiss. Dominus Iulius sanctæ Marie de Nauicula.
Reuerendiss. Dominus Bernardus sanctæ Mariæ in Porticu.
Reuerendiss. Dominus Inno. sanctorum Cosme/ & Damiani.

Patriarchae & Assistentes Pape & Oratores.

Reuerendus pater Dominus Caesar Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Alphonsus Antiochenus.
Reuerendus pater Dominus Io. Vincentius Senen̄.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachien̄.
Reuerendus pater Dominus Robertus Regin̄.
Reuerendus pater Dominus Angelus Turruan̄.
Reuerendus pater Dominus Scaramuza Cuman.
Reuerendus pater Dominus Pompeius Rheatin̄.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Vulterran̄.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Lucerin̄.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Cauallicen̄.
Reuerendus pater Dominus Andreas milliten̄.
Reuerendus pater Dominus Alexander Alexandrinus.

Reuerendus pater Dominus Bernardus Eps̄ Taruisin̄. Vrbis Gubernator.

Reuerendus pater Dominus Petrus Tergestin̄. Serenissimi Maximiliani Electi Imperatoris Orator.
Reuerendus pater Dn̄s Claudius Marsilien̄. Xp̄ianissimi Fracorū Regis Orator.
Reuerendus pater Dominus Siluester Vigornien̄. Eps̄. Orator Illust. Henrici Regis Angliae.
Reuerendus pater Dominus Io. Gueznen. Archiepiscopus. Orator Illustrissimi Sigismundi Poloniae Regis.
Reuerendus pater Dominus Beltradus Adrien̄. Eps̄/ Illustrissimi Domini Ducis Ferrariae Orator.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Stephanus Patracen̄.
Reuerendus pater Dominus Iulius Corinthien̄.
Reuerendus pater Dominus Aldrouandinus Nicosien̄.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Spalaten̄.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Antibaren̄.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitan̄.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Iadren̄.
Reuerendus pater Dominus Hieremias Crainen̄.
Reuerendus pater Dominus Orlandus Auinionen̄.
Reuerendus pater Dominus Andreas Monouasien̄.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Surrentin̄.
Reuerendus pater Dominus Georgius Nazarenus.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Gabriel Baren̄.
Reuerendus pater Dominus Fabritius Iduntin̄.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Ioãnatius Troianus.
Reuerendus pater Dominus Simon Arimineñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Papheñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Aquilanus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Viceniiñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentiñ.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbieñ.
Reuerendus pater Dominus Thomas Cumachieñ.
Reuerendus pater Dominus Marinus Ceueteñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Fauentiñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Sibiniceñ.
Reuerendus pater Dominus Paris Pisaurieñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Bo[illegible]neñ.
Reuerendus pater Dominus Alexius Melfitañ.
Reuerendus pater Dominus Iosue Esculañ.
Reuerendus pater Dominus Io. Dominicus Terdoñ.
Reuerendus pater Dominus Vasinius Placeñ
Reuerendus pater Dominus Franciscus Bisignaneñ.
Reuerendus pater Dominus Ferdinãdus Balneoregię.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Marianeñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Alexander Vrbeuetañ.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Pergameñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Elueñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Forliuieñ.
Reuerendus pater Dominus Lambertus Venusiñ.
Reuerendus pater Dominus Paulus Forosempronieñ.
Reuerendus pater Dominus Xp̄ophorus Pollimaneñ.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Arbeñ.
Reuerendus pater Dominus Cæsar Insuleñ.
Reuerendus pater Dominus Cisbertus Rapollañ.
Reuerendus pater Dominus Io. Antonius Angloneñ.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Perusiñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Phaneñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Aseraneñ.
Reuerendus pater Dominus Sixtus Saluceñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Anxareñ.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Tribuneñ.
Reuerendus pater Dominus Triphon Catareñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Signinus.
Reuerendus pater Dominus Lactantius Suaneñ.
Reuerendus pater Dominus Marcus Senogalieñ.
Reuerendus pater Dominus Vincius Cataceñ.
Reuerendus pater Dominus Marcus Vrgentiñ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Anraiceñ.

Reuerendus pater Dominus Hieronymus Nicinen.
Reuerendus pater Dominus Hugolinus Licien.
Reuerendus pater Dominus Hugo Regien.
Reuerendus pater Dominus Io. Antonius Callinen.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Aquinaten.
Reuerendus pater Dominus Tranquillus Feretin.
Reuerendus pater Dominus Petrus Narnien.
Reuerendus pater Dominus Dionysius Tholonen.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chien.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigentin.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Tarachinen.
Reuerendus pater Dominus Baptista penen.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Tricaricen.
Reuerendus pater Dominus Antonius Vrbinaten.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Nicien.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculan.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Naneten.
Reuerendus pater Dominus Angelus Brittonorien.
Reuerendus pater Dominus Andreas Litteren.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Sagonen.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Tabaten.
Reuerendus pater Dominus Riccardus Venefran.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aretin.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus Curciolen.
Reuerendus pater Dominus Petrus Paulus Exin.
Reuerendus pater Dominus Maximus Isarnien.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsichan.
Reuerendus pater Dominus Theseus Racanaten.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Milopotanen.
Reuerendus pater Dominus Latinus Vestan.
Reuerendus pater Dominus Io. Franciscus Spicacen.
Reuerendus pater Dominus Christophorus Cesenaten.
Reuerendus pater Domnus Matheus Vmbriacen.
Reuerendus pater Dominus Mathias Famagusten.

Abbates.

Reuerendus pater Dominus Ioānes sancti Sebastiani extra muros Vrbis.
Reuerendus pater Dominus Nicolaus sancti Gregorii de Vrbe.

Generales Ordinum.

Reuerendus pater Dominus Petrus Camaldulen.
Reuerendus pater Dominus Thomas predicatorum.
Reuerendus pater Dominus Bernardinus minorum.
Reuerendus pater Dominus Egidius heremitarum sancti Augustini.

Oratores: Senator: Illustr. Dñi temporales.

Illust. Dominus Sfortia Dux Bareñ. & Serenissimi Maximiliani electi Impatoris in Italia locumteneñ. generalis.
Illust. Dominus Albertus Pius de Carpi/Orator Imperatoris.

Magnificus Dominus Iacobus Senator Vrbis.

Magnificus Dominus Ludouicus Solier/Orator Xpianissimi Regis Franciæ.
Magnificus Dominus Hieronymus Vich/Orator Catholici Regis Hispaniæ.
Magnificus Dominus Tristandus de Acugna.
Magnificus Dominus Didacus Pacheco.
Magnificus Dominus Ioannes de Farra/Illust. Regis Portugalliæ Oratores.
Magnificus Dominus Ioannes Baduer/Orator Illust. Dominii Venetorum.
Magnificus Dñs Totus Lupus de lapide Eques/ & Bẽso de Aluenschñ. & Ioãnes Bencelui Orẽs Illust. Dñi Ioachin Melchionis Brãdeburgeñ. electoris impii.
Magnificus Petrus Landus Illust. Dominii Venetorum.
Orator Florentinorum.
Reuerendus pater Dominus Alexander Archidiaconus Mantuanus Illustr. Domini Marchionis Mantuani Orator.
Magnificus Dominus Franciscus de Guidono Orator Magistri Rhodi.
Orator Patriarchæ Ierosolymitañ.
Illust. Dominus Comes de Peugliano.
Dominus Antonius de Stunega Prior Castellæ/ordinis sancti Io. Ierosolimitañ.

Conseruatores vrbis.

Magnificus Dominus Euangelista Magdalenæ.
Magnificus Dominus Marius de Crescentiis.
Et alii q̃plures Dñi Ecclesiastici/ & seculares/ Auditores Rotæ/ & Clerici Cameræ/ ac in diuersis facultatibus Doctores.

¶ Fuit celebrata missa de Spiritu sancto submissa uoce per Reuerend. patrem Dominum Gabrielem Archiepm Dirachieñ. Et habita oratione per Reuerend. patrẽ Dominum Antonium Puccium Clericum Cameræ apostolicæ/ que ponetur in fine Sessionis iuxta stilũ aliaꝝ: Cantatisq; letaniis/ ac Orationibus cõsuetis/ & benedicta Synodo per Sanctissimum Dominum Nostrum/ & cantato Euangelio ꝑm Ioãnem per Reuerendiss. in Xpo patrem Dominum Ludouicum sanctæ Mariæ in Cosmedim Cardinalem Aragoniæ qđ incipit. Si diligitis me &c. Sanctissimus Dominus Noster incepit hymnum. Veni Creator spiritus &c. Quo finito/ & oratione cantata per prefatum Sanctissimum. D. N. supradicti Oratores Illust. Regis Portugalliæ accesserunt ad pedes Sanctitatis suæ/ & præsentauerunt mandatum ꝑfati Illustriss. Regis ad interessendum sacro Concilio/ & idem Sanctissimus Dominus Noster tradidit illud Reuerendo Domino Thomæ Phedra Secretario Concilii/ q ascendit ambonem/ & legit illud alta & intelligibili uoce/ cuius tenor ẽ talis.

Mandatum Regis Portugalliae.

MANVEL Dei gratia Rex Portugalliæ/ & Algarbiorum citra ultraq; mare in Africa/Dominus Guĩeę/ac conquistę nauigationis/ac Comercii Aethiopiæ/ Arabiæ/Persiæ/atq; Indiæ. Vniuersis & singulis harũ seriem inspecturis, Notum facimus q confidentes nos plurimum / de fide / & industria nobilis / & insignis Viri Tristani de Cugna Consiliarii nostri fidelissimi/ & Dilecti atq; egregiorum iuris Doctorum Didaci Pachechi/& Ioãnis de Farra nostræ Curiæ auditorum quos ad sanctam Sedem Apostolicam/ac Sanctissimum Dñm Dñ; Nostrum Leonem Decimum Diuina prouidẽtia. S.R.o. & uniuersalis Ecclesiæ Pont.Max. cum obediẽtia Oratores destinauimus: ipsosq; etiam Oratores/ac procuratores ad hoc sacrum Lateraneñ. Concilium/q sua Sanctitas continuare/& prosequi deliberat/designamus/deputamus/constituimus/dantes illis plenum mandatum/ & omnimoda; potestatem pro nobis/& Regnis/dominiisq; nostris in ipso Sacro Lateraneñ. Concilio dicendi/proponendi/agendi/tractandi omnia / & singula quæ ad celebrandum/& concludendum ipsum Concilium / tam quo ad Sanctissimam/& omnibus Xpianis optabilem contra Xpi hostes expeditionem/ q̃ quo ad cætera ad. S.R.E. eiusq; membrorum unionem/& Xpianæ religionis/fideiq; Catholicæ augumentum/& cõmodum spectãtia/necessaria/seu oportuna fuerint/ etiam si talia forent/quæ mandatum exigerent specialius/ac deniq; omnia circa hoc faciẽdi quæ uobis uiderint expedire/& nos ipsi presentes faceremus/promittentes nos gratum/ratũ/ firmum/& ualidum habituros/quicquid in predictis/ & quolibet eorum per dictos nostros Oratores actum/factum/& gestum fuerit. In quoru; fidem/& testimoniu; presentes scribi/& sigillo nostro cõmuniri fecimus/ manuq; nostra subscripsimus. Datum in Vrbe nostra Vlisbone. xii. Kls Nouembris. Anno Domini Millesimo / Quingentesimo/ Duodecimo.

¶ Deinde Dominus Marius de Peruschis Fisci/ & sacri Concilii Procurator exposuit p̃fato Sanctissimo Domino Nostro qđ licet alś fuerit decretum monitorium contra p̃latos Gallicæ nationis/& alios utentes quadam pragmatica Sanctione/& fuerit citatio decreta contra eosdem/ut uenirent ad allegandum causam quare dicta pragmatica reuocari non debet

loco applicuerunt/& plusq̃ quatuor menses huic legationi uacarunt. Veruntamen cum primum huic loco applicuerunt fuere a Mazerio prefati Sanctissimi Domini Nr̃i Papæ certiores effecti/ q̃ Maximilianus Sfortia Ducatus Mediolañ. detentor eidem Mazerio breue Apostolicum sibi offerenti cõmeatum/& saluum cõductum p̃fatis oratoribus recusare nõ erubuit. Q d' intelligentes prefati Oratores uisi sunt uiam genueñsium tẽtare/quibus significatum est illam propter diuisiones/factiones/ & bella ipsorum Genueñ. ac incursiones uicinorum/& cõfederatorum prefati Maximiliani minime tutam esse/nec posse illac proficisci sine suatum discrimine/& periculo personarum/tam ex causis premissis/q̃ ex insidiis ab hostibus Xp̃ianissimi Regis eisdem paratis. Quare prefati Oratores de premissis omnibus eiusdem Sanctissimi.D.N.Papæ nuncio super hoc specialiter destinato certificauerunt/& responsum a sua Sanctitate acceperũt per suum breue.Datum Romæ/Die.XVII.Februarii/Anno Dñi Millesimo/Quingentesimo/Quartodecimo, quo continebatur q̃ Sanctitas sua de saluo conductu Maximiliani/ & Octauiani Nobilium Mediolani/& Genuæ detentorum eis prouideri faceret/ prout ex litteris Reuerendi patris Domini Episcopi Massilieñ. Christianissimi Ludouici Francorum Regis Oratores latius certiores redderentur/ Insequendo igitur predictum mandatum Apostolicum supra.XX.dies hic expectauerunt nullo saluoconductu a dicto Maximiliano recepto/ nullaq; dictum saluum conductum recipiendi spe data. Quapropter prefati Oratores ne mora possit eis quomodolibet imputari, Sed ut de eorum obediẽtia/deq; ipsius Maximiliani contumacia/inobedientia/& reluctatione ipsi Sanctissimo Domino appareat/ curarũt suam prefatam Sanctitatem de omnibus premissis iterum certiorare/& ut apertius liqueat/ non tantum de eorum debita diligentia, sed etiam de bona/ quam erga prefatum Sanctissimum.D.N.& sedem Apostolicam gerunt uoluntate/& talem hactenus fuisse/ut ab illius unitate nunq̃ uoluerint/minusq; in futurum uelint ullo pacto discedere, sed illius mandatis perpetuo obtemperare/neq; scismaticos unq̃ fuisse/sed unam ecclesiam catholicã sub uno Pontifice maximo coluisse/& obseruasse/quicquid ab inimicis ueritatis/& Xp̃ianissimi Regis/& Regni ex aduerso dictum fuerit/Ipsi inq̃ Oratores non ualẽtes habere optatam presentiam predicti Sanctissimi Domini Nostri (qđ. dolentes egre tulerũt)/& hoc propter uiarum discrimina/& inimicoꝝ Xp̃ianissimi Regis/& Regni ex aduerso insidias eis paratas/prout ipsis aptius

constitit tam nomine suo/q̃ procuratorio Reuerend. patrum Dominorum Gaspardi de Turone Valentinen.& Dien. Claudi de longo uico mallicenẽ & Guiscardi Ieropolitanen.titulari:/& Lugdunen.suffraganei Episcoporum/ ac Dñi Ioannis Arzeleri Iurium Doctoris Lugduni existen. Qui quidem predicti patres interfuerunt predicte congregationi Pisanæ prout dixerũt/ & exposuerũt/tam nomine suo/q̃ aliorum Reuerend.patrum Archiepiscoporum/Episcoporum/& omnium/& singulorum cuiuscunq; status/ gradus/ & dignitatis existen.ecclesiastici/uel temporalis qui in congregatione Pisana interfuerunt eis adherentium/& adhærere uolentium sub illa meliori forma/qua potuerunt/& debuerunt obtemperando mandatis apostolicis/& exhortationibus regiis suos fecerunt/& cõstituerunt procuratores legitimos/& Oratores predictos Reuerend.patres Dños ad Sanctissimũ Dominum Nostrum Papam specialiter/ & expresse ad renunciãdum congregationi Pisanæ iam dissolutæ / & adherendum Concilio Lateranen. necnon ad petendum absolutionem/quatenus opus esset a prefato Sanctissimo Dño Nostro/prout latius cõtinetur in dicto procuratorio instrumento/cuius tenor ob sui prolixitatem/& breuitatis causa hic non fuit insertus/qd' tamen uidimus/tenuimus/& publice coram nobis / & predictis notariis/ & testibus infrascriptis renunciauerunt/ & renunciãt dictæ congregationi. M.D.XIIII. xi.mensis Ianuarii/indictione. II.& Domini Nostri Leonis Papæ Decimi Anno Primo receptum per magistros Ioannem de aluernia Lemonicen.& Petrum Quesuel Lexionen. Diocesis notarios apostolicos.Prefati igitur Reuerẽd.pr̃es / & spectabiles doctores legati/& Oratores coram nobis pro tribunali seden.& notariis/testibusq; infrascriptis renunciarunt / & renunciant dictæ congregationi Pisanæ iamdudum dissolutæ/& adherent/adhererecq; uolunt in futurum Concilio Lateranen.ut optata reformatio Ecclesiæ/& pax uniuersæ Christianæ religionis / necnon prouisio necessaria contra immanissimum Turcum/ & hostes fidei subsequantur. Et si forsan occasione dictæ congregationis Pisanæ / & gestorum in ea aliquas censuras iuris / aut hominis/aut alias quascunq; penas de iure/aut de facto incurrerint/ præstito prius debito iuramento de parendo mandatis Ecclesiæ/& præfati Sanctissimi Domini Nostri Leonis Papæ Decimi/cum illa humilitate qua possunt/& debent usq; ad prostrationem/& pedũ oscula/absolutionẽ qua indigent / sibi dari & quamcunq; aliam iuris pœnam / seu maculam aboleri petierunt/& postulauerunt prout per tenorem presentium petunt/& po

stulant/ac si coram Sanctitate sua presentes/& psonaliter interessent sup plicando Sanctitati suae cũ illa deuotione qua ualent/ut ipsis prefatis Oratoribus/& aliis quorum legatione funguntur/& qui in dicta congregatione interfuerunt Consilium/auxilium/opem/fauorem/aut obedientiam praestiterunt absolutionẽ pro sua solita clementia cõcedere dignetur/offerentes se supplices preces Deo effundere ut regimini Sanctissimae matris Ecclesiae sua Sanctitas foeliciter & longeue preesse ualeat, De quibus omnibus/& singulis cum qta maxĩa instãtia potuerũt/& ualuerũt/rogarũt ut pro iustificatione eoꝝ pfatae uoluntatis/& excusationis q̃uis acta predicta inqtum de iure possumus uellemus recipere/pro & nomine eiusdem Sanctissimi Domini Nostri/& sanctae sedis apostolicae/& de receptis eis actũ publicum concedere/quod quidem actũ prout de iure potuimus & debuimus/recepimus & per notarios publicos in formam publicam redigi fecimus/& eis tradi concessimus/& praecepimus. Datum in dicto Cenobio Vlcieñ. sub Sigillo nostri Vicariatus/Die decima septima mensis Martii/Anno a Natiuitate Dñi/Millesimo/Quingentesimo/Quartodecimo/Indictione Secunda/Pontificatus prelibati Sanctissimi Domini Nostri Leonis Papae Decimi/Anno Primo/Presentibus ad haec spectabilibus uiris Dñis ac magistris Aluano da Varemus/Stephano Viuet iuriuꝫ Doctoribus Albaneñ. ac Tutelleñ. dioecesis/ac Deo deuotis religiosis Orencio de Bardonethia infirmario/& Marcellino Casferii Cecreario Canonicis dicti Cenobii testibus uocatis/& rogatis.

¶ Et ego Petrus Queluel psbyter in artibus magister Lexonieñ. Dioecesis publicus Apostolica auctoritate notarius/quia pridie expositioni/renunciationi/adhaesioni/iuramenti prestationi/& absolutiõis petitioni/caeterisqꝫ premissis omnibus/& singulis dum sic (ut supra) scriberentur/agerentur/dicerentur/& fierent/una cum Ioanne Iusteri notario publico collega meo/ac prenominatis testibus presens interfui/eaqꝫ sic fieri/& dicere audiui/ideo hoc presens publicum instrumentum manu mea scriptum/una cum Sigilli Vicariatus dicti Domini Vicarii appensiõe subsignaui/in fidem/& testimonium premissorum requisitus/& rogatus approbo in rasura qua indigeat sibi dari/& quãcũqꝫ iuris poenam/seu maculã aboleri.

P. Queluel.

Anctissime Pater ex breui Apostolico qd ad nos mittere. S. V. placuit intelleximus datam esse operam ab eadem Sanctitate. V. cum Maximiliano/ & Octauiano Mediolañ. & Genueñ. Ducatu detentoribus / ut nobis saluum conductum darent / unde gratias agimus qua ualemus humilitate eidem Sanctitati Vestræ quæ pro inata clementia nos non nisi tuto/ & secure ad se proficisci iubet/ at uero ex quo breue aplicum accepimus/ Interea dum saluum cõductum prestolamur dies. xx. effluxere/ cũq3 iã ante. xl. lapsi essent dum hic agimus/ factum est ut sexaginta dierum numerum egerimus quatuor mensium interuallo per agros/ ac diuersoria deducti. Beatissime pr̃ cum Maximilianus Sanctitatis Vestræ massario saluum abnuere conductum non ueritus sit/ cum ꝓ etiam diuturna nos tenuerit expectatione suspensos/ quo in nos animo sit/ q̃ suspecta nobis esse debeat/ profectio nostra facile cognoscimus. Oramus itaq3/ & totis aĩs obsecramus ut Maximiliani contumacia qui spretis semel/ & iteꝝ mãdatis uestris dudum sese/ ac renitẽtem præbuit moram nostram excuset/ & promptam quæ in nobis est uoluntate3 parendi nequaq̃ obscurẽt / quã ut. V. S. certius testatam relinquamus actum iudiciale mittimus cora3 ordinario iudice speciali huius loci legitime ut uoluimus confectum/ quale potuissemus agere iuxta procuratoris nostri facultatem in. V. S. pñtia Pisanæ cõgregationi iam dissolutæ noĩe / & nostro/ & quorum causa procedimus renunciando/ & adherendo Sacro Lateraneñ. Concilio/ apostolicam deniq3 utcũq3 indigemus humiliter/ ac deuote petendo absolutionem.

¶ Sanctissime pater solitam illam animi uestri mansuetudinem obnixe imploramus/ misereatur tantorum laborum/ atq3 impensarum/ dignetur expletos sexaginta dies/ et amplius in deserto hoc/ et uasta solitudine penitentiæ nostræ loco suscipere/ uelitq3 sacri huius temporis / et imminentis festi paschæ rationem habere quo diuinis (ut officii nostri est) uacare cõmode ualeamus/ ne cõmissis nobis gregibus diutina absentia nostra salutis dispendium ferat. Beatissime pater paratos oĩ tpe ad obsequia Vestræ Sanctitatis animos offerimus / diuinam maiestatem oraturi / ut felicem donec. V. S. cursum hic agere/ et in coelis una cum omnibus quos dedit nobis pater perẽnem gloriam adipisci.

Ex Vlciis prope Secusiam. Die. XIX. Maii. E. S. V.

¶ Humillimæ creaturæ/& deuoti Oratores Episcopi/

I. Cabiloneñ.
E. Lexonieñ.
F. Ambianeñ.
A. Eugolislineñ.
S. Glaudateñ.

¶ Ex aduerso contra dicta/et allegata per prefatum Reuerend. prēm Dominum Claudium Epm/ Magnificus Dominus Hieronymus Moron Orator Illustriss. Maximiliani Sfortiæ Ducis Mediolani dixit ꝙ prefatus Illust. D. Dux non negauerat prelatis Gallicæ nationis saluum cōductū/ sed distulerat eis dare causa deliberandi/et consulendi.
¶ Et auditis hinc inde propositis/ tandem Sanctissimus Dominus Noster absoluit cum reincidentia prelatos prefatos a censuris si quas incurrerant/et prorogauit eisdem terminum / usqꝫ ad proximam Sessionem /et interim suspendit censuras/et uoluit eos interim non incurrere/ sed elapso termino in pristinas censuras reincidere/et non ante.
¶ Postmodum uero exclusis aliis non habentibus uocem diffinitiuam in Concilio a loco Concilii exceptis Oratoribus/et Baronibus supra descriptis/prelatisqꝫ oibus existentibus in uestibus / et paramentis sacris in suis subselliis mitratis ex ordine post Reuerendiss. Dominos Card. in presentia Sanctissimi Domini Nostri/Papæ pfatus Reuerend. pater Dominus Claudius Episcopus Marsilieñ. ascendit ambonem/et legit quādam Cedulam tenoris infrascripti.

LEO Episcopus seruus Seruoꝝ Dei ad perpetuam rei memoriam sacro approbante Concilio. Posteaꝗ ad uniuersalis Ecclesiæ curam/et regimen/licet tanto oneri impares/diuina dispensatione uocati fuimus/ex Summo statim Apostolatus apice/tanꝗ ex uertice mōtis Syon/ ea prospicere/ ac animo uoluere cepimus/que ad salutem/trāquillitatem / ac propagationem ipsius Ecclesiæ pertinere in primis uidebantur. Cumqꝫ in hāc rem omnem nostram curam/cogitationem/ac studium/more solertis/uigilisqꝫ pastoris/cōuerteremus, Nihil grauius/aut Xp̄iane Reip. pernitio

sius/& pio nostro desiderio magis aduersum Bellorum effera rabie com-perimus, Quæ usq; adeo armis crassata est/ut uastata pene mutuis cladibus Italia/deformatisq; ac partim euersis/equatis partim solo Ciuitatibus/& terris, concussis Prouinciis/& regnis/in Xpianum sanguinem furere/ac debachari non desinant. Nihil itaq; prius/nihil studiosius/aut magis ex animo curandum duximus/q̄ ea bella sedare/ Ecclesiasticamq; disciplinam pro uiribus/ac temporum ratione componere/ut placato per uite emendationem Deo/Dominicum gregem nostre fidei cōmissu; compositis dissidiis/in unum cogere/& aggregare, Vnanimemq;/ac pacis/& cōcordie uinculo/tanq̄ firmissimo glutino unitum aduersus cōmunes hostes fidei Xpianis ceruicibus iminentes facilius adhortari/ac concitare possimus. Cuius quidem expeditionis in impios / & Crucis Xpi implacabiles inimicos/hoc uehemens nostrum desiderium ita cordi nostro infixu; est/ut sacrum Lateraneñ. Concilium/a fe. re. Iulio. II. predecessore nostro indictum/ac inchoatum/eiusq; obitu intermissum/ea precipue causa continuare/& prosequi decreuimus/ut in diuersis Sessionibus in eodem Sacro Cōcilio per nos habitis omnibus patet/ut Xpianis Principibus/ seu eorum Oratoribus in eo Concilio congregatis/Prelatisq; ex diuersis Mūdi partibus conuenientibus/ Pace inter ipsos Xpianos Principes composita/extirpatisq;(ut par est)primo ex Domini agro pestiferis heresum sentibus/ea que ad ipsam expeditionem contra eosdem hostes necessaria / ac ad gloriam/& exaltationem orthodoxe fidei/aliarumue rerum consultationem pertinent/maturo consilio/oīumq; assensu decerni feliciter possent. Ad quod quidem Concilium solēniter indictum/riteq; denunciatum/ & si multi ex diuersis Europe partibus preclari/& in omni sciētia prestantes uiri conuenerint/multi etiam legittime impediti mandata in publica forma miserint/non tamen Bellorum/ac temporum difficultatibus/quibus loca plurima iamdiu hostilibus armis obsessa fuerunt ea quam desiderabamus copia/& multitudo cōuenire potuit. Nihil est preterea q̄d nobis ascribi possit/si hactenus(q̄d forsitan multis necessarium uidet)/& Nos oportunum pre cæteris putamus, Legatos de latere ad Reges/& Principes pro concordia eorundem Principum pace nō misimus/Hac sane causa id facere destitimus, Principes enim fere omnes suis ad nos litteris / ac nuntiis Legatos mitti minime expedire/aut necessarium esse significarūt. Circuspectos nihilominus/ac probate fidei uiros nuntios nostros/etiam

Epali dignitate preditos/ad eos ipsos principes grauiora inter se armis/ac quantum coniici poterat asperiora bella molientes ultro misimus / Quorum precipue opera effectum est / ut pactis iam inter quosdam Principes induciis/cæteri eas breui approbaturi esse credantur . Quare legatos/uti proxima Sessione decreuimus/ubi opus & expediēs fuerit / pro stabili/ac perpetua pace inter eos componēnda / ac uti antea proposuimus mittere non postponemus. Neqꝫ interim cum eorūdem Principum Oratoribus apud nos agentibus/que ad rem huiusmodi pertinent agere/& meditari. Neqꝫ ipsos & Principes per nostros Nuntios/& litteras ad id urgere / & admonere cessabimus/Quin etiam ut nostra pacis cōsilia/& iuges cogitatus omnipotens/& misericors Deus promoueat ex alto/ac fidelem piebem equis/ac propiciis magis oculis aspiciat, Et pro cōmuni salute/ ac pace/compescēdaqꝫ nephariorum Xpiani nominis hostium superba rabie/ eius piis annuat precibus. Vniuersis/& singulis Primatibus/ Patriarchis/ Archiepiscopis/Episcopis, Necnon Ecclesiarum/ tam Cathedralium/ q̃ Collegiatarum/tamqꝫ secularium/q̃ quorūuis ordinum regularium Capitulis/Collegiis/Conuentibus/Plebanis/Decanis/Ecclesiarum Rectoribus/Cæterisqꝫ animarum curaꝫ habentibus/Predicatoribus/ Questoribus/ac uerbum Dei ad populum pronūtiantibus Auctoritate Apostolica iniungimus/& in uirtute sancte obedientie mandamus/quatenus intra missaꝝ solēnia/& dum inter / aut extra illa uerbum Dei ad populum proponetur/ac in eorum Orationibus/quas capitulariter/& conuentualiter/aut aľs in quibuscūqꝫ congregationibus facient respectiue/ pro pace Xpianorum / & infidelium confusione has collectas habeant speciales/ uidelicet, Deus a quo sancta desideria, Et Deus in cuius manus sunt omnes potestates/& omnia iura Regnorum/respice in auxilium Xpianoꝝ. Et nihilominus suis Diocesanis / & aliis quibuscūqꝫ personis utriusqꝫ sexus tam Ecclesiasticis/q̃ secularibus/quibus ratione prelature/& alterius cuiuscūqꝫ superioritatis Ecclesiastice presidebunt/ iniungāt/ac in Dño eos hortētur, Quibus dei uerbum / sua aut alterius auctoritate proponetur/ ut priuatim pro pace(ut p̃mittitur)Xpianorum/& infidelium extermina tione ad Deum ipsum / ac gloriosissimam eius matrem in Oratione Dominica/& in Angelica salutatione pias preces effundant. Et insuper quicūqꝫ ex supradictis apud Principes seculares cuiuscūqꝫ gradus/ preeminētie/uel dignitatis existant/aut etiam consiliarios / Familiares domesticos/ & Officiarios eorum. Necnon apud Ciuitatum/Oppidoruꝫ/ue i Vniuersitatum

sitatum quorumcunque secularium Magistratus/Rectores/Locumtenen. aut alias utriusque sexus personas Ecclesiasticas/uel seculares/quas ad pacem uniuersalem/aut particularem inter Principes/Potentatus/ et Xpianos populos, Necnon ad expeditionem contra infideles persuadendam/ Auctoritate & gratia ualere putauerint/illos ad huiusmodi pacem et expeditionem hortentur et inducant. Quos omnes per uiscera misericordie Dei nostri/et per meritum passionis unigeniti eius filii Iesu Xpi/q maximo possumus cordis affectu in Domino hortamur/ac pro Pastoralis officii qua fungimur auctoritate monemus/ut depositis priuatis simultatibus apertisque inimicitiis/ad Pacis studia amplectenda/et ad expeditionem predictam decernendam se conuertant. Proptereaque omnibus et singulis prelatis/Principibus et personis / tam secularibus q Ecclesiasticis cuiuscunque status/gradus/dignitatis/& preeminentie/ aut conditionis existant / sub interminatione diuini Iudicii districtius inhibemus/ ne dicte paci per nos aut nostros/seu sedis Apostolice Legatos/uel Nuncios/ & Episcopali dignitate preditos(ut prefertur)pro Xpiane Reipub.defensione/& fidelium salute tractande/aliquod impedimentum/directe uel indirecte/palam aut occulte interponere quoquomodo presumant, Sed qui in Pace conficienda priuatum aut publicum suorum Principum / suarumue Ciuitatum/aut Rerumpublicarum/quorum/quarumue ad eos ratione Officii/ uel publici alicuius muneris cura spectabit/interesse pretendant/illud quo ad modestius / tranquilliusue poterunt / prosequentes Pacis nihilominus partes & studia/quantum in Domino poterunt amplectantur. Quinetiam ad dictam pacem/& expeditionem contra dictos Xpiane fidei hostes procurandam/& ab ipso Deo impetrandam/uolentes spiritualibus donis Christifideles animare/Omnibus uere confessis & contritis/ qui pro ipsa obtinenda pace/ac decernenda expeditione in Missis/Predicationibus / & aliis diuinis officiis/aut in collegialibus/ coūētualibus/aliisue publicis/aut communibus Orationibus deuote ad Deum preces effundant/aut apud Principes/ Consiliarios/ Officiarios/ Rectores/ uel alias personas supradictas / quæ ad Pacem faciendam / uel tractandam / & expeditionem in hostes inuicte Crucis(ut premittitur)decernendam/ aliquam auctoritatem habere uidebuntur/diligentem/ac solertem operam adhibebūt/quotiens id fecerint. Qui uero priuatim ac particulariter/pro premissis a Deo consequendis deuotas effuderint preces / septies in die / si totiens id fecerint / aut si minus / quotiens id fecerint / donec Pax uniuersalis / que

per nos assidue tractatur inter Principes & Populos in presentiarum armis dissidentes confecta sit/& expeditio contra infideles nostris auspiciis decreta/de omnipotentis Dei misericordia/ac de beatorum eius Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi/Centum dies de iniunctis eis penitentiis relaxamus. Mandantes propterea Venerabilibus fratribus Primatibus/Patriarchis/Archiepiscopis/& Episcopis/ad quos presentes/seu earum exempla sub Sigillis autenticis/uel in Vrbe/aut alibi fideliter impressa peruenerint/quatenus illas per suas Prouincias/& Dioceses/quantocitius poterunt faciant publicari/ac debite executioni demandari. Ceterum/quod proposuimus/& toto corde concupiuimus/Reformationem interim Ecclesiasticam/tam Curie nostre/q̄ etiam Venerabilium fratrum nostrorum.S.R.E.Card.& aliorum in Vrbe cōmorantium/& alia cōplura necessaria/Sacro approbante Cōcilio decreuimus/que aliis nostris litteris in hac eadem Sessione publicandis continebuntur. Et licet idem Iulius predecessor noster ad huiusmodi Concilium omnes/qui adesse cōsueuere conuocauerit/& ut tute ac secure uenire & accedere possent/eis amplum saluumcōductum dederit. Quia tamen hactenus ob predicta forsitan impedimenta complures Prelati/qui uenire deberent/adhuc non uenerunt, Cupientes nos ad grauiora in futura proxima Sessione procedere/denuo ipsos/ac Reges/Duces/Marchiones/Comites/& alios ad Concilia generalia uenire/aut mittere assuetos/qui hactenus Oratores/uel mandata legittima non dederint/in Domino hortamur/ac per eiusdem misericordie uiscera rogamus/& monemus/ut q̄primum poterint/uel ipsi personaliter accedere/uel speciales & idoneos Nuntios cum legitimis mandatis ad hoc Sacrum/& Christiane Reipublice perutile futurum Lateranen̄. Concilium mittere uelint. Venerabilibus autem fratribus Patriarchis/Archiepiscopis/Episcopis/Abbatibus/Prelatis/presertim sub uinculo iurisiurandi/ad uisitandum certis/statutisq; temporibus Limina Apostolorum Petri/& Pauli/& ad generalia Concilia indicta personaliter accedendum/et tempore sue ꝓmotionis astrictis, Quorum non comparentium contumacia in diuersis Sessionibus per promotorem dicti Concilii sepius accusata extitit/& contra eosdem petitum procedi/& de incursu censurarum & penarum protestatum solemniter repetitur. Non obstantibus quibuscunq; priuilegiis/concessionibus/& indultis eis/eorumq; Ecclesiis Monasteriis & beneficiis per dictos predecessores nostros/aut nos concessis/confirmatis/& innouatis. Que habentes

pro expressis ex certa scientia & plenitudine potestatis cassamus/irrita-mus/& anullamus, In uirtute sancte obedientie iniungimus/ac sub excō municationis/& periurii/aliisq; de iure uel cōsuetudine/& presertim in lit teris indictionis/& publicationis dicti Cōcilii Lateranen̄. per ipsum Iuliū predecessorem nostrum specialiter indictis/aut aliis non accedentibus ad Concilium rite indictum penis/districtius mandamus/ut ad dictum Cō cilium Lateranen̄. accedere personaliter/& usquequo conclusum/& Au-ctoritate nostra absolutum fuerit in Vrbe morari debeant/nisi aliqua le-gitima causa impediti fuerint. Et si(ut prefertur) modo fuerint impediti/ Procuratores suos speciales cum pleno mādato/ad ea que tractanda/agē da/& deliberanda erunt/idoneos mittant, Et ut omnis prorsus excusatio tollatur, Neue cuiq; uenire debenti pretextus aliquis cuiuscūq; impedimē ti relinquatur/preter publicam fidem/quam in indictione huius sacri Cō cilii/omnibus ad id uenientibus liquet esse concessam/hoc eodem appro-bante Concilio/omnibus & singulis in congregationibus Conciliorum ge-neralium adesse solitis/& ad ipsum Lateranen̄. Concilium uenietibus/eo rumq; domesticis familiaribus/cuiuscūq; status/gradus/ordinis/& con-ditionis/uel nobilitatis existant/Ecclesiasticis/& secularibus pro se/& bo nis suis quibuscūq; per Ciuitates/Terras/& loca/tam maritima/q̄ terre-stria/dictę Ro. Ecclesię subiecta ad Concilium Lateranen̄. ad Vrbem ue niendi/& in ea libere cōmorandi/& pro animi sententia consulendi/& ab ea quotiens uidebitur recedendi/& post quattuor menses a dicti Concilii conclusione/& dissolutione liberum/tutum/& securum saluumconductum/ ac plenam/& omnimodam securitatē auctoritate Apostolica tenore pre-sentium de consilio/& potestate predictis damus/& concedimus/& im-partimur/aliosq; saluosconductus/& securitates habere cupientibus dare libere pollicemur, Quos omnes/& singulos benigne/& caritatiue tracta bimus/& suscipiemus. Mandantes omnibus & singulis Principibus se-cularibus q̄tumcunq; grandi dignitate etiam Imperiali/Regali/Regina-li/Ducali/aut alia quacūq; fulgentibus/& Ciuitatum Rectoribus/ac Ci-uibus eorum Rempublicam gubernantibus/& regentibus/ut Prelatis/ & aliis ad dictum Concilium Lateranen̄. uenientibus/sub diuine Maie-statis/& indignationis nostre incursu/& penis contra impedientes Con-ciliorum celebrationem/& presertim dicti Lateranen̄. Concilii in iure/siue litteris prefate indictionis per predecessorem nostrum contentis/& appo-sitis liberam licentiam/& facultatem/saluumq; conductum ueniendi/&

redeundi/& per eorum dominia/terras & loca per que ipsos transitum facere oporteat/cum eorum rebus & bonis / ac equis liberum transitum & innoxium concedant omnibus prorsus exceptionibus / siue excusationibus semotis ac cessantibus. Mandamus insuper/ & iniungimus sub indignationis nostre/& aliis arbitrio nostro infligẽdis penis/omnibus & singulis gentibus nostris armigeris/tam pedestribus/q̃ equestribus/eorũq; Ducibus/& Doctoribus ac etiam arcium nostrarum Castellanis/ Ciuitatumq; & locorum dicte Romanæ Ecclesiæ subiectorum legatis/ Gubernatoribus/Rectoribus/Locumtenen͠. Potestatibus/ Officialibus & Vasallis/ut quibusuis Constitutionibus/ordinationibus Apostolicis/Legibus Imperialibus/ statutisq; & consuetudinibus municipalibus / etiam iuramento/& confirmatione Apostolica aut quauis alia firmitate roboratis non obstantibus que saluoconductui/ & securitati premissis in aliquo derogare/ seu illa quoquo modo impedire possent. etiam si talia forent de quibus specialis & specifica/expressa & indiuidua/non autem per generales clausulas id importantes mentio / seu quouis alia expressio habenda foret/illorum omnium tenores presentibus ac si de uerbo ad uerbum inserentur pro expressis habentes, et aliis quibuscunq;/cuiuscũq; gradus/ status/conditionis/& preeminentie fuerint/ ut ipsos uenientes ad Concilium Lateranen͠. libere, tute & secure transire/ morari & recedere permittant & permitti faciant/ne tam sanctum/laudabile ac pernecessarium Cõcilium/quauis causa uel pretextu distrahatur. Et ut adillud uenientes tute ac in pacis tranquillitate/libertateq; uiuere/dicere/& expedire ualeant/que honorem Dei omnipotentis/statumq; totius Ecclesiæ cõcernant. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre iniunctionis/inhibitionis/relaxationis/exhortationis/rogationis/monitionis/cassationis/irritationis/annullationis/donationis/concessionis/obligationis & mandati infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/ & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Data Rome in publica Sessione in Lateranen. sacrosancta Basilica solẽniter celebrata. Anno incarnationis Dominice/Millesimo/Quingẽtesimo/Quartodecimo. Tertio Non͠. Maii/Pontificatus Nostri Anno Secundo.

¶ Qua perlecta petiit a Concilio an placerent paternitatibus suis contēta in cedula/& omnes/ nemine penitus discrepante/ac quilibet eorum respondit placere contenta in cedula.
¶ Deinde Reuerend. pater Dominus Vincentius Archieps Neapolitanus ascendit ambonem/& legit quādam aliam cedulā tenoris infrascripti

Bulla reformationis Curie.

LEO Episcopus Seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam Sacro sancto approbante Concilio. Supernae dispositiōis arbitrio/ quo celestia pariter/& terrena ineffabili prouidentia disponūtur, In sublimi beati Petri solio Christi unigeniti Dei filii gerentem uices in terris Ro. Pont. decet in primis pro cura/& salute Dominici gregis sibi diuinitus commissi prouidi exercere Pastoris officium. Quare pro dicti pastoralis officii sollicitudine cum Ecclesiasticam disciplinam/ac per omnes fere Xpi fidelium gradus/ bene/ recteq; uiuendi regulam temporum difficultate/ ac hominum malitia/licentiaq;/& impunitate in deterius ita labi/ diffluere/aberrareq; longius a recta uia animaduertimus / ut nisi prouida corrigatur emendatiōe / in uarios errores securitate peccandi quotidie magis incidere/moxq; obortis publice scandalis prorumpere sit uerendum.
¶ Cupientes igitur quatenus nobis ex alto permittitur / ea iam nimium inualescentia mala corrigere/ ac pleraq; in pristinam sacrorum canonum obseruantiam reducere/ac in melius iuxta sanctorum patrum instituta/ dante Domino/ reformare/eaq; omnia sacro approbante Lateran. Cōcilio/a fe.re. Iulio Papa Secundo praedecessore nostro/inter alia propterea incepto/& p nos cōtinuato salubriter moderari/ut ab his sumamus exordium quae pro nunc magis expedire uidentur / & quae saepe per singulas aetates neglecta magnam Xpianae religioni attulere perniciem/& in ecclesia Dei maxima scandala pepererunt/a promotionibus scilicet ad ecclesiasticas dignitates constituimus exordiri.
¶ Cum piae me. Alexander Papa. III. predecessor noster etiam in Late

raneñ. Concilio decreuerit/ut ætas morum grauitas/ac litterarum sciētia in personis promouendis in Epos/& Abbates diligenter inquirantur/ nihilq; magis Dei Ecclesiæ officiat/q̃ cum immeriti assumuntur prælati ad regimen Ecclesiarum/propterea in promotionibus prælatorum quorum a Ro.Pont. magna ratio haberi debet/eo præsertim q; de promotis per eos ad Ecclesias/seu Monasteria in extremo iudicio rōnem Deo reddituri sunt ¶ Statuimus/& ordinamus/ut deinceps perpetuis futuris temporibus/ Patriarchalibus/Metropolitañ. ac Cathedralibus Ecclesiis/& Monasteriis pro tempore uacañ. de personis iuxta prefati Alexandri constitutiōem ætate matura/grauitate morum/litterarumq; scientia prædictis/nō ad alicuius instantiam per cōmendam/& administrationem/seu cōseruatiōes/ aut alio quouis modo prouideatur nisi ratione utilitatis ecclesiarum prudētiæ/nobilitatis/probitatis/experientiæ/atq; curialitatis antiquæ cum competenti litteratura/& in sede apostolica meritorum aliter uisum fuerit facieñ. ¶ Idemq; in electis/& postulatis quorum electiones/& postulatiōes per sedem apostolicam admitti consueuerunt/uolumus obseruari/Et si de minoribus ætate. xxx. annorum Ecclesiis/ aut Monasteriis huiusmodi contigerit prouideri non dispensetur cum eisdem/ut Ecclesiis citra. xxvii. ætatis annum/Monasteriis uero citra. xxii. preesse ualeant. ¶ Quinimo ut accuratius/diligentiusq; idoneæ personæ promoueantur/Statuimus ut Cardinalis cui electionis/postulationis/aut prouisionis Ecclesiæ/seu Monasterii relatio cōmittetur/anteq̃ in sacro Consistorio (ut moris est) referat cōmissione examinis/ac relationis huiusmodi sibi datam uni cuiuslibet ordinis antiquiori Cardinali in ipso Consistorio per seipsum / uel si ea die qua sibi cōmissionis onus iniunctum fuerit/consistorium non fuerit/ per secretarium suum/aut alium quemlibet ex suis domesticis familiaribus notam facere debeat/qui tres priores aliis q̃ primum sui ordinis Card. eam significare teneantur/negotiumq; electionis/administratiōis/ postulationisue/ aut promotionis summarie/& de plano per seipsum dictus relator examinet/& si qui contra dixerint his uocatis/idoneos/graues/& fidedignos testes/& si expediens/opusue fuerit alios ex officio assumere processusq;/& iura eiusmodi relationis/una cum dictis testium die faciende relationis secum ad cōsistorium deferre debeat/neq; ullo modo referat/ si presens in curia promouendus maiorem Card. partem antea non adiuerit/ ut quæ a referente collega sint Cardinales audituri oculata fide/ quantum ad personā promouendi attinet/cognoscere possint.

¶Promotus uero eosdem Cardinales qui presentes in curia fuerint ex antiquo more / consuetudineq; laudabili q̄primum uisitare teneatur/quem quidem morem/laudabilemq; consuetudinem innouamus/ ac inuiolabiliter obseruari mandamus.

De visitandis Car

¶Et quoniam Ep̄alem dignitatem tueri illesam/& ne improborum impugnationibus/aut accusantium calumniis passim pateat muniri par est. Statuimus ut nullus Episcopus / aut Abbas quouis instante/ac requirente(nisi sibi copia/& facultas legittime defensionis p̄mittatur) etiā si crimina fuerint notoria/diligenterq; partibus auditis/causa plenarie probata fuerit/priuari ualeat. Neue aliquis prelatus inuitus/nisi aliis iustis/efficacibusq; rationibus/& causis transferatur iuxta formam/ ac decretum Concilii Constantieñ. Et quoniam ex cōmēdis Monasteriorum (ut magistra rerum experiētia sepius docuit) Monasteria ipsa/tam in spiritualibus/q̄ in temporalibus grauiter leduntur/quippe quorum edificia/ partim cōmendatariorum negligentia/partim auaritia/uel incuria collabuntur/ & in dies diuinus cultus in eis magis diminuit/passimq; obloquēdi materia p̄sonis p̄sertim secularibus p̄bet/nō absq; dignitatis ap̄lice sedis diminutione/ a qua comēdæ hm̄oi proficiscūtur/ut eoꝝ indemnitati salubrius cōsulat. Volumus/ ac sancimus/ut cum illa per obitum Abbatum/qui illis preerant/uacauerint/nullo pacto cuiq̄ possint cōmendari/nisi pro conseruatione auctoritatis Apostolice sedis/& ad occurendum malitiis illam impugnantium pro temporum qualitate aliter nobis de fratrum nostrorum cōsilio uisum fuerit expedire. Sed de persona idonea iuxta prescriptam constitutionem eis ita prouideatur/ut illis idonei Abbates (prout decet) preffuturi sint. ¶Ea uero Monasteria quæ comendata fuerint/ cum per eoꝝ cessum uel decessum/quibus erant comendata. Cōmende huiusmodi cessauerint/Cardinalibus dumtaxat/ac p̄sonis qualificatis/& benemeritis cōmendari possint. Ita tamen q̄ eorum Monasteriorum cōmendatarii/quibus ea de cetero cōmendata fuerint/cuiusuis dignitatis/honoris/ & præeminentiæ existant/etiam si Cardinalatus honore/& dignitate fungātur/ si mensam habuerit separatam/ac seorsum a mensa conuentuali/ quartam sue mense partem pro instauratione fabrice/seu pro ornamētis/ uestibus/ ac paramentis emendis/sarciendisq;/aut pauperum alimonia/aut substentatione/ut maior exiget/ac suadebit necessitas. Si uero mensa fuerit cōmunis/tertiam omnium fructuum dicti Monasterii sibi cōmendati partem pro supradictis oneribus supportandis / & substentatioñ monachorum

Qrta pars [illegible] paratiōe

omnibus aliis deductis oneribus/ impartire teneantur. ¶ Ac litteræ quæ super Monasteriorum huiusmodi cōmendis expedientur. Cum clausula hoc ipsum specifice exprimente debeant expediri. Alioquin si aliter expediētur/nullius sint roboris/uel momēti. Et qm̄ Ecclesiis huiusmodi absq; aliqua fructuum diminutione prouideri decet/ut tam dignitati præsidentiū/ q̄ Ecclesiarum & edificiorū necessitati consulatur, Decernimus pariter / ac statuimus/ut super earūdem Ecclesiarum fructibus pensiones minime reseruentur/nisi ex resignationis causa/ aut etiam alia quæ in secreto nostro Consistorio iusta/ꝓbabilis/& honesta habita fuerit. ¶ Statuimus quoq; ut de cætero parrochiales Ecclesiæ/ ac dignitates maiores & principales/ aliaq; beneficia Ecclesiastica quorum fructus/ redditus/& prouentus ducentorum Ducatorum auri de Camera s̄m cōmunem extimationem ualorem annum non constituunt uel attingunt. Nec non hospitalia leprosarie/Xenodochia cuiuscūq; ualoris/quæ ad pauperum usum/& alimoniam instituta sunt. S. R. E. Card. non comendentur. Aut alio quouis titulo conferantur/nisi per obitum familiarium suorum uacauerint/que illis cōmendari possint/ut illa ad illarum personarum sibi gratarum/& idonearum cōmodum infra sex menses dimittere teneantur/quibus etiā quo ad beneficia ad que haberēt regressum preiudicare non intēdimus. ¶ Ordinamus etiam ne Ecclesiarum/ac quorumcūq; monasteriorum/& militiarum membra a suo capite/quod est absurdū/absq; legittima/& rationabili causa disiungantur/aut separentur. ¶ Vniones perpetue preterq̄ in calibus a iure permissis uel sine rationabili causa nequaq̄ fiant. ¶ Dispensatiōes autem ad plura incompassibilia ultra duo/nisi qualificatis iuxta formam iuris communis non concedantur/nisi ex magna/ & urgenti causa. ¶ Et personis cuiuscūq; dignitatis parrochiales Ecclesias/& earum perpetuas uicarias/ac dignitates maiores/& Principales/etiam per uiam unionis uel cōmendæ ad uitam ultra quattuor obtinen. ex nunc terminū duorum annorum prefigimus/ut interim quattuor tantum ex eis retentis/reliquas dimittere teneantur/& beneficia dimittenda huiusmodi resignari ualeant in manibus ordinariorum ad effectum ut de illis prouideatur personis per eos nominādis/quacūq; reseruatione ēt generali/etiam ex qualitatibus resignantium personarum resultante non obstante/ quo elapso termino nisi dimiserint/omnia uacare censeantur/ac possint libere ut uacātia impetrari/talesq; præterea retinentes pœnas extrauagantis execrabilis recolē de memoriæ Ioannis Papæ. xxii. etiam prædecessoris nostri incurrant.

¶Item statuimus ut speciales reseruationes quorumcunque beneficiorum ad cuiusuis instantiam minime concedantur.

Tollitur reseruatio

DE CARDINALIBVS.

¶Et cum. S.R.E. Card. cæteros omnes in ipsa Ecclesia post Summum Pontificem honore ac dignitate precedant/conueniens ac debitum est/ ut uitæ munditia/ac uirtutum splendore cunctis prefulgeant. Quapropter non modo hortamur eos ac monemus/uerum etiam statuimus/& ordinamus ut de cætero quilibet Cardinalium pro tempore existen. iuxta doctrinam Apostoli/ita Sobrie/caste/ac pie uiuat/ut non solum a malo/sed ab omni etiam specie mali abstinens/coram hominibus luceat. Deumque imprimis opibus honorificet/ sint omnes uigiles/ac diuinis officiis/missarumque celebrationibus intenti/ habeantque capellas suas in loco honesto prout facere consueuerunt/Sitque eorum domus/ familia/mensa/ suppellexque non fastu/aut pompa/neque superfluis rebus/neque aliquo modo reprehensibilis/ne peccandi/excedendique modum licentia inde nascatur/ sed ut equum est/modestiæ/& frugalitatis speculum dici mereātur. Illis itaque sint contenti/ que sacerdotalem pre se ferant modestiam/ ac prelatos & quoscunque alios insignes uiros ad Ro. Curiam uenien. benigne/ honorificeque/tam publice/quā priuatim tractent, & apud nos & successores nostros gratiose/liberaliterque eorum negocia cōmendata suscipiant. ¶Preterea ministerium indecorum Epōrum/Prelatorumque in domibus non habeāt/ ne cæteris preesse instituti/et sacro Carathere insigniti in uilia descendant ministeria/ passimque pastoralis officii contemptum inducant. Eos itaque quos uel nunc habent/uel in posterum sunt habituri honorifice/ut fratres ac iusta eorum status cōdecentiam tractent. ¶Cumque Ro. Pont. cōmuni omnium Christi fidelium patri assistant personarum acceptatores/ uel advocatos eos fieri ualde inconueniens est. Propterea statuimus ne partialitatem suscipiant aliquam/neque principum/aut cōmunitatum/uel quorūcunque aliorum contra quemquā nisi quātum iustitia/et equitas postulat/eorūque dignitas/& conditio requirit promotores aut defensores fiant/sed a priuata omni passione seiuncti/sedandis et componēdis inter quoscunque litibus omni diligentia uacent/incumbātque principum/ et quorumcunque aliorum ac presertim pauperum/et religiosorum iusta negocia pio promoueant affectu/oppressos et iniuste grauatos iuxta uires suas/et officii debitum adiuuēt. ¶Tituli sui loca si presentes in curia fuerint personaliter. Si uero absentes per uicarium idoneum semel saltem singulis annis uisitent clericos

& populos Ecclesiarum titulo suo subiectarum cum diligentia inquirant/ uigilentq; circa cultum diuinum & bona dictarum Ecclesiaru3/ moresq; in primis & uitam clericorum et parrochianorum solerter explorent/eosq; omnes & singulos ad recte/honesteq; uiuendum paterno moneant affectu. ¶Pro augumento autem diuini cultus/& salute animæ suæ quilibet Cardinalis/uel in uita donet/uel in mortis articulo relinquat suo titulo quantum sit satis ad presbyterum unum cōmode ibi substentādum/ uel si Ecclesia indigeat repatione/uel alia subuētione tantum illi relinquat/ uel donet/quantum conscientiæ suæ uidebitur. ¶Et cum minime deceat affines/& Consanguineos presertim benemeritos/& ope indigentes negligere/ sed illis prouidere iustum & laudabile sit / non propterea tamen uel beneficiorum multitudine/uel Ecclesiasticis redditibus ita eos impleri conuenire arbitramur/ut cæteri damnum ex huiusmodi largitionis intemperantia patiantur/& inde scandalum nascatur. Statuimus itaq; ut Ecclesiarum bona temere non effundant, Sed ea in piis & sanctis operibus exponant, quorum causa magni/& opimi redditus per sanctos patres statuti/et ordinati fuerunt. ¶Volumus etiam ut Ecclesiis eisdem Cardinalibus cōmendatis/etiam si cathedrales/Abbatiales siue/aut Prioratus/ uel quæcūq; alia beneficia Ecclesiastica fuerint/absq; omni prorsus excusatione procurent/ac omni conatu suo prouideant debite inseruiri Cathedralibus dignos & idoneos uicarios/seu suffraganeos prout consuetudo fuerit cum digna et competenti mercede apponentes/reliquis aūt sibi cōmendatis ecclesiis aut Monasteriis de iusto Clericorum/uel Capellanorum/ seu religiosorum/aut monachorum Deo sufficienter/et laudabiliter seruientium numero prouidentes/edificia quoq;/possessiones/& iura quæcūq; in statu conuenienti conseruent/& diruta instaurent/sicut ad bonorum prelatorum/et cōmendatariorum officium spectat. ¶Statuimus etiam/ ut dicti Cardinales circa numerum familiarium/equorumq; suis impensis alēdorum magna utantur circumspectione/ac diligenti prouidentia ne maiorem numerum/q̄ sua facultas conditione/ac dignitas patiatur habētes/ luxus ac prodigalitatis uitio notari possint/neue rursus auari/sordidiq; habeantur/si in magnis/& amplis redditibus paucissimis uictum prebeant/ Cum domus Card. patens hospitium/portusq; ac refugium proborum/ & doctorum maxime uirorum et pauperum nobilium / honestarumq; personarum esse debeat. ¶Sint igitur circa modum/et numerum tenendi prudentes/ac de familiariū qualitate imprimis curiosi/ne ex alienis uitiis

dis bonis entie

turpem sibi contrahent infamiæ notam/uulgoq; obloquendi/calumniandi p multas præbeant occasiones. ¶ Et cum maxime prouidendum sit ut non solum coram Deo cui primum placere debemus/sed etiam coram hominibus opera nostra probentur/ut cæteris exemplo ad imitandum possimus esse. Ordinamus ut quilibet Car. se domus ac familiæ suæ optimũ rectorem/prefectumq; ostendat esse tã circa ea quæ extrinseca omnibus apparent/q̃ quæ intus latent abscondita/habeat itaq; eorum quisq; sacerdotes/& leuitas honestis uestimentis indutos/attẽteq; prouideat ne quis in familia sua quoquomodo beneficiatus & sacris ordinibus constitutus uestes portet uersicolores/nec eo habitu utatur qui ordini Ecclesiastico parum conueniat/Quare in presbyteratus ordine constituti uestes colorũ quæ clericis a iure non prohibeantur deferre debeant usq; ad talos saltem demissas/& habentes dignitates in cathedralibus/& canonici etiam dictarum Cathedralium/ac primam dignitatem in collegiatis habentes/& cardinalium Capellani missas celebrantes caputium deferre in publico teneantur. Scutiferis uero paulo supra talos concedantur. ¶ Parafrenarii quia in assiduo sunt motu / ministerioq; funguntur laboriosiore breuioribus ac magis expeditis uestibus uti possint / etiam si fuerint clerici dummodo in presbyteratus ordine non sint constituti. Ita tamen ut ab honestate non discedant/ sed ita uiuant ut mores Ecclesiasticis suis ordinibus non discrepent. ¶ Reliqui uero clerici temperate/ac modeste oĩa faciant / & tam ipsi clerici beneficiati/q̃ in sacris ordinibus constituti Comam neq; barbã non nutriant/neq; mulas aut equos cum faleris/ornamẽtis,p ex uelluto/aut serico factis habeant. Sed eiusmodi rebus ex panno tantum/aut corio simpliciter utantur. ¶ Si quis autem Familiarium prædictorũ contra fecerit/aut post tres menses legittima monitione precedẽte a presentium publicatione huiusmodi uestes prohibitas gestauerit in excõmunicationem incurrat. Si uero infra tres alios menses non se correxerit / a perceptionẽ fructuum ex beneficiis quæ obtinet suspẽsus intelligatur. Quod si per alios sex menses in huiusmodi pertinacia obstinatus permanserit / legittima similiter monitione precedente/beneficiis omnibus/quecũq; habet/priuatus sit/& esse censeatur/eaq; sic uacantia a sede Apostolica libere impetrari ualeãt/Quæ omnia et singula in nostris/et cuiuscũq; Ro. Pont. pro tẽpore existentis familiaribus / et similiter in omnibus aliis clericis beneficiatis/uel in sacris ordinibus constitutis/ac etiam Curialibus locum habere uolumus. ¶ Hoc uno tãtum excepto q̃ dicti nostri/& Romañ. Pont.

familiares rubri coloris uestimenta gestare possint pro decentia/ & consuetudine dignitatis Pontificalis. ¶ Et quoniam ad Cardinales maxime spectat operum optimorum cura / pro uiribus laborabunt scire quæ regiones heresibus/erroribusq́/ ac superstitionibus contra ueram & orthodoxam fidem infectæ sint / & ubi diuinorum mandatorum Ecclesiastica deficiat disciplina / Quiq́ Reges / ac Principes/ seu populi bellis infestentur/uel infestari timeant, Hæc & huiusmodi scire/ac nobis / & Ro. Pont. pro tempore existenti referre operam dabunt/ut opportuna & salutaria talibus malis ac pestibus remedia uigilanti studio excogitari ualeant. ¶ Et cum frequenti ac prope quottidiana experientia notum sit/pro uinciis/ac Ciuitatibus propter suorum legatorum de latere absen. multa sepius contingere mala/uariaq́ non sine Apostolice sedis preiudicio scandala oriri. Statuimus & ordinamus ut nullis Cardinalibus Prouincias ac Ciuitates legationis titulo obtinen. eas per locumtenentes / aut officiales quoscuq́ administrare liceat /sed personaliter ipsi pro maiori parte temporis adesse/atq́ eas omni uigilantia regere & gubernare teneantur. ¶ Et qui nunc titulum legationis obtinent/aut pro tempore obtinebunt/ si in Italia intra tres menses/si extra Italiam quinq́ a die presentis publicationis ad suas Prouincias ire/ac maiorem temporis partem ibi residere teneātur/nisi de nostro & successorum nostrorum mandato pro aliquibus grauioribus negociis in Ro. Curia retineantur/uel ad alia loca/prout necessitas postulat/ mittantur/& tunc in dictis prouinciis ac Ciuitatibus Vicelegatos/Auditores/& locumtenen. cæterosq́ consuetos officiales cum debitis prouisionibus/ac salariis habeant/ Qui premissa omnia & singula nō seruauerit/emolumentis quibuscuq́ legationis careat/quæ quidem ꝑpter hoc antiquitus ordinata/& instituta fuerunt/ut oportuna legatorum presentia populis esset salutaris/non ut ipsi laborum/ & curarum penitus expertes/lucro tantum sub legationis titulo inhiarent. ¶ Et cum Card. officium imprimis uersetur in frequenti Ro. Pont. assistentia & sedis Apostolice negociis/propterea statuimus/ut omnes Card. in Ro. Curia resideāt & qui sunt absentes/si in Italia intra sex menses/ si extra Italiam/ infra annum a die publicationis presentis constitutionis reuertātur, Alioquin fructus beneficiorum & omnium officiorum suorum emolumenta amittāt/ omnibusq́ priuilegiis generaliter & specialiter Card. concessis/q̄diu absfuerint omnino careant/exceptis tamen illis quos ratione officii ab Apostolica sede iniuncti/uel de Roman. Pont. mandato / aut licentia / uel iusto

metu

metu/aut quauis alia legittima causa impediente / uel ægrotationis abesse contingat/priuilegiis indultis/& immunitatibus eisdem Cardinalibus cõcessis/& in bulla nostra sub data coronationis nostræ cõtentis/& expressis in suo robore nihilominus permanentibus. ¶ Statuimus insuper ut expensæ funebres Card. computatis omnibus. M.D. Floreñ. summam excedere non debeant/nisi executoru3 prouidentia iustis allegatis causis/ ac rationibus plus exponendum esse duxerit/Exequiæ & castrum doloris prima/& nona die fiant/infra octauam uero missæ de moræ celebrentur. ¶ Pro reuerentia autem sedis Apostolicæ/utilitateq3 & honore communi possunt/& ipsorum Card. & ut scandalorum quæ nasci possent/ occasio tollatur/maiorq3 in sacro Senatu libertas uotorum fiat/liceatq3 ut par est Card. cuiq3 fm Deum/& conscientiam suam libere & impune quod/cunq3 sentiat dicere. ¶ Statuimus/ne quis Card. uota in Consistorio data/& quæcunq3 ibi gesta/aut dicta quæ in odium / aut preiudicium / aut scandalum alicuius redundare possint scripto aut uerbo / uel quouis alio mõ reuelet sub pena piurii/& inobedietiæ/& quotiescũq3 a nobis/& Roman. Pont. pro tempore existen. specialiter/& expresse ultra premissa indictum fuerit super aliqua re silentium, Siquis contra fecerit ultra dictas pœnas excõmunicationem latæ sententiæ incurrat / a qua nõ possit absolui nisi a nobis uel prefato Pont. Roman. & cum expressione causæ præterq̃ in mortis articulo.

REFORMATIONES CVRIE ET ALIORVM.

¶ Et cum omnis ætas ab adolescentia prona sit ad malum / & a teneris assuefieri ad bonum magni sit operis/& effectus. Statuimus & ordinamus ut magistri scholarium/& præceptores pueros suos/siue adolescentes ne dum in grãmatica/& rhetorica/ac cæteris huiusmodi audire/& instruere debeant/uerum etiam docere teneantur ea quæ ad religionem pertinent/ut sunt præcepta diuina/articuli fidei/sacri hymni/& psalmi/ac sanctoru3 uitæ/diebusq3 festiuis nihil aliud eos docere possint/q̃ in rebus ad religionem/& bonos mores pertinen. eosq3 in illis instruere / hortari / & cogere inq̃tum possint teneantur / ut nedum ad missas / sed etiam ad uesperas/diuinaq3 officia audienda/ad Ecclesias accedant/& similiter ad prædicationes & sermones audiendos impellant / nihilq3 contra bonos mores aut q̃ ad impietatem inducat eis legere possint. ¶ Ad abolendam ue

ro execrabilem blasphemiam quæ in maximum diuini nominis / & sanctorum contemptum supra modum inualuit, Statuimus & ordinamus ut quicunque Deo palam seu publice maledixerit/ contumeliosisque atque obscænis uerbis Dominum Nostrum Iesum Christum uel gloriosam uirginem Mariam eius genitricem expresse blasphemauerit/si munus publicum/iurisdictionem ue gesserit/ perdat emolumenta trium mensium pro prima & secunda uice dicti officii / si tertio deliquerit / illo eoipso priuatus existat/ si Clericus uel sacerdos fuerit eo ipso quod de delicto huiusmodi fuerit conuictus/etiam beneficiorum quæcunque habuerit/fructibus applicandis ut infra/unius anni mulctetur/& hoc sit pro prima uice/qua blasphemus ita deliquerit/pro secunda uero si ita deliquerit/& conuictus/ ut præfertur fuerit/si unicum habuerit beneficium eo priuetur/si autem plura quod ordinarius maluerit id amittere cogatur, Quod si tertio eius sceleris arguatur & conuincatur/dignitatibus ac beneficiis omnibus quæcunque habuerit/ eoipso priuatus existat/ad ea quæ ulterius retinenda inhabilis reddatur/ea quod libere impetrari/& conferri possint. Laicus uero blasphemans si nobilis fuerit poena.xxv.ducat.mulctetur/ & pro secunda uice.l.fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe applicand.& aliis ut infra deducitur/ pro tertia uero nobilitatem perdat. Si uero ignobilis ac plæbeius fuerit in carcerem detrudatur / quod si ultra duas uices publice blasphemans deprehensus fuerit/mitra infami per integram diem ante fores Ecclesiæ principalis mitratus stare cogatur / si uero pluries in hoc ipsum peccatum lapsus fuerit/ad perpetuos carceres uel ad triremes damnetur ad iudicis deputati arbitrium / in foro autem cōscientiæ nemo blasphemiæ reus absque grauissima poenitentia seueri confessoris arbitrio iniuncta possit absolui. Qui uero reliquos sanctos blasphemauerit arbitrio iudicis rationem personarum habituri mitius aliquāto puniri uolumus. ¶ Statuimus etiā ut sæculares iudices qui contra tales blasphemiæ conuictos non animaduerterint/eosque iustis penis minime affecerint/quantum in eis fuerit/quasi eidem sceleri obnoxii/eisdem quoque poenis subiiciantur / qui uero in illis inquirendis / puniendisque diligentes & seueri fuerint pro qualibet uice decem annorum indulgentiam consequantur / & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant, ¶ Quicunque uero blasphemantes audierint/eum uerbis acriter obiurgare teneantur/si citra periculum suum id fieri posse contingat / eundemque deferre uel notificare apud iudicem

Ecclesiasticum / seu saecularem intra triduum debeant. Quod si plures dictum blasphemantem simul audiuerint / singuli eum accusare teneantur / nisi forte omnes conuenerint / ut unus pro cunctis tali fungatur officio. ¶ Quos omnes in uirtute sanctae obedientiae hortamur / & monemus in Domino / ut pro diuini nominis reuerentia & honore in suis dominiis ac terris premissa omnia seruari / & exactissime exequi mandent / ac faciāt / uberrimam ab ipso Deo tam boni ac pii operis mercedem habituri / similemq; annorum decem indulgentiam ab Apostolica sede cōsecuturi cum tertia parte mulctae qua dictus blasphemus plectetur quotiens tale scelus puniendum curauerint / quam quidem indulgentiam / & reliquam tertiam mulctae partem accusatori blasphemii nomen deferenti similiter concedi / & assignari uolumus / aliis penis contra huiusmodi blasphemos per sacros canones expressis nihilominus in suo robore manentibus. ¶ Ut Clerici presertim caste / continenterq; iuxta canonum praecepta uiuant. Statuimus ut contra facientes acriter secundum canones puniantur. Si quis uero tam laicus / q̄ clericus de crimine propter quod uenit ira Dei in filios diffidentiae / conuictus fuerit penis per Sacros canones / aut ius Ciuile respectiue impositis puniatur. Cōcubinarii autem siue Laici siue Clerici fuerint eorundem Canonum penis mulctentur / neq; superiorum tollerantia / seu praua consuetudo / quae potius corruptela dicenda est / a multitudine peccantium / alia ue quaelibet excusatio eis aliquo modo suffragetur / sed iuxta iuris censuram seuere puniatur. ¶ Ad bonum uero / & quietum regimen Ciuitatum / ac locorum omnium Roman̄. Ecclesiae subiectorum constitutiones bonae memoriae Egidii Episcopi Sabinen̄. olim editas innouamus / easq; inuiolabiliter seruari praecipimus / & mandamus. ¶ Et ut nephariae Simoniae labes ac pestis non solum a Ro. Curia / sed ex omni etiam Xp̄iana ditione in perpetuum eiiciatur / constitutiones per antecessores nostros etiam in Sacris Conciliis contra huiusmodi Simoniacos editas innouamus / easq; inuiolabiliter seruari praecipimus / ac paenas in eis contentas pro expressis / & insertis haberi / & delinquentes etiam auctoritate nostra affici uolumus. ¶ Statuimus quoq; / & ordinamus / ut quilibet habens beneficium cum cura uel sine cura / si post sex menses ab obtento beneficio Diuinum officium non dixerit legitimo impedimento cessante beneficiorum suorum fructus suos non faciant pro rata obmissiōis recitatiōis officii / & tp̄is / sed eos tanq̄ iniuste percep tes i fabricas hm̄oi bn̄ficiorum uel pauperum elemosinas erogare teneat. ¶ Si uero ultra dictum

tempus in simili negligentia contumaciter permãserit/legitima monitiõe precedente benefitio ipso priuetur cum propter officium detur beneficiũ/ Intelligatur autem officium obmittere quo ad hoc ut beneficio priuari possit qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit/Deo tamen ultra premissa de dicta omissione redditurì rationem. ¶ Quae poena in habentibus plura beneficia reiterabilis totiens sit/quotiés contra facere conuincatur. ¶ Et cum fructuum Ecclesiarum cathedralium/ & Metropolitañ. Monasteriorumq; & aliorum quorumcunq; benefitiorum Ecclesiasticorum plenaria dispositio/& administratio ad nos/& Ro. Pont. pro tẽpore existeñ. & illos etiam qui eiusmodi Ecclesias/Monasteria / & beneficia iure/& canonice obtinent/solum pertineant/saecularesq; Principes/omni etiam diuino iure id prohibente dictis Ecclesiis/Monasteriis/ac beneficiis intromittere se nullatenus debeant. Statuimus & ordinamus/ut fructus/redditus & prouentus Ecclesiarum/Monasteriorum / ac beneficiorum per saeculares ullos Principes/etiã si Imperator/Reges/Reginae ue/ seu Respublicae uel potentatus fuerint/aut per eorum officiales / seu iudices etiam Ecclesiasticos uel quascunq; alias personas/publicas/uel priuatas de eorũdem Imperatoris/Regum/Reginarum ue/ac Principum/rerumq; publicarum/uel potentatuum mandato sequestrari / occupariue/ aut modo aliquo detineri/ipsiq; huiusmodi Ecclesias/monasteria/ac beneficia obtineñ. sub pretextu fabricae/instaurationisq; sine Romañ. Pont. p tempore existentis expressa licentia / aut elemosinarum / seu quouis alio colore/aut fuco impediri nõ debeant /quominus de illis ut antea libere/ ac sine impedimento disponere ualeant/Et si sequestrati fuerint/ occupati ue/ aut detenti/integre/libereq; / ac sine exceptione uel mora prelatis ad quos de iure/ legitimeq; spectant/restituantur/de quibus si dissipati nusq̃ reperiri possint / eorum iusta aestimatione facta dictis prelatis satisfieri uolumus per eos qui dictas sequestrationes/applicationes/dissipationesq; fecerint/aut fieri mandauerint sub pena excõmunicationis/aut interdicti Ecclesiastici talium Principum terris/& Dominio eo ipso incurrendis. ¶ Et ut eorum/ac eisdem subiectorum bona ubicunq; reperta/si moniti parere noluerint/capi/& retineri possint/Ipsi uero contrafacientes/ tam supradictis penis/q̃ priuationis feudorum/& priuilegiorum quae a nobis/& Roman. uel aliis Ecclesiis nũc & pro tempore obtinuerint/ & aliis cõtra uiolatores/& oppressores libertatis Ecclesiasticae/etiam per extrauagãtes / & alias constitutiones/etiam incognitas/& forsan in usu non exñtes ĩpositis

Quarum omnium tenores pro expreſſis & inſertis habentes innoua-mus/ac perpetuum firmitatis robur habere decernimus/& declaramus/ac ſm eas per quoſcunq; iudices/etiam Sanctæ Ro.Ec.Card.ſublata/& adempta eis aliter iudicandi declarandiq; poteſtate/ſententiari/ iudicari/ & interpretari debere uolumus/atq; mandamus. ¶ Et cum a iure/tam diui-no/q̄ humano laicis poteſtas nulla i Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit/ innouamus omnes/& ſingulas conſtitutiones fe.re.Bonifacii Papę.VIII. etiaʒ prędeceſſoris noſtri quæ incipit felicis.& Clemē.V.quæ incipit ſiqs ſuadente/ necnon qualeſcūq; alias Apoſtolicas ſanctiones in fauorem liber-tatis Eccleſiaſticæ/& contra eius uiolatores quomodolibet editas/& penis etiam contra talia preſumeñ.in bulla quæ legitur in cœna Domini con-tentis in ſuo robore permanſuris. ¶ Et cum in Lateraneñ.pariter ac Cō-ciliis generalibus ſub excōmunicationis pœna prohibitum fuerit ne Re-ges/Principes/Duces/Comites/Barones/Reſpublicæ/& alii potentatus quicūq; Regnis/Prouinciis/Ciuitatibus/ac terris/quoquomodo pſideñ. collectas/Decimas/& alia huiuſmodi onera/Clericis/Prelatis/& aliis qui-buſcūq; perſonis Eccleſiaſticis imponant/exigantq; / neue a ſponte etiam dantibus & conſentieñ.etiam recipiant/atq; in premiſſis auxilium/ fauo-rem/conſiliumue palam uel occulte præſtantes in excōmunicationis latæ ſententiæ pœnam eoipſo incidant/& ipſæ quoq; Reſpublicæ ac cōmuni-tates / & uniuerſitates circa hoc quomodolibet delinquentes Eccleſiaſtico eo ipſo ſubiiciantur interdicto/Prælati etiam premiſſis abſq; Ro.Pont.ex-preſſa licentia ultro conſentieñ.excōmunicationis/& depoſitionis pœnam ipſo facto incurrant.Statuimus/& ordinamus ut de cætero talia preſumē-tes/etiaʒ ſi(ut prefertur)qualificati fuerint/ ultra ſupradictas pœnas quas contraueniēn.eo ipſo incurrere uolumus / innouamus ad omnes actus legitimos inhabiles/& inteſtabiles habeantur. ¶ Et cum ſm leges ciui-les/& ſacrorum canonum cenſuras ſortilegia per inuocationem dæmonū/ incantationes / ac diuinationes/ ſuperſtitiones prohibitæ ſint, Statuimus decernimus/& ordinamus/ut clerici qui in premiſſis culpabiles inuēti fue-rint arbitrio ſuperiorum infamia notentur/ſi uero non deſtiterint depenā-tur/atq; in Monaſterium ad tempus arbitrio ſuperioris perſiniendū detru-dantur/beneficiiſq; & officiis Eccleſiaſticis priuētur. ¶ Laici uero utriuſq; ſexus excōmunicatōis/& aliis pœnis iuris/tā Ciuilis, q̄ canonici ſubiaceat ¶ Et ut omnes fideli Xp̄iani/ac de fide male ſentientes cuiuſcūq; generis/ aut nationis fuerint / necnon heretici / ſeu aliqua hereſis labe polluti / uel

LEO Episcopus Seruus seruorum Dei/ad futuram rei memoriam Sacro approbante Concilio. Vt hoc sacrum Lateranen. Concilium ad finem uberrimae/ sperataeque utilitatis perducatur / possintque dicti prelati/& alii uocati comode uenire / & personaliter adesse ut speramus / cumque alia plura & grauiora in eo tractanda/ discutiendaque remaneant/ad omnipotentis Dei laudem & Ecclesiae suae exaltationem Decimam Sessionem continuationis celebrationis ipsius sacri Lateranen. Concilii Kls Decembris quae erit Sexta feria post festum sancti Andreae Apostoli. M. D. XIIII. Pont. Nostri Anno Secundo. Sacro Concilio approbante indicimus.

¶Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae indictionis/ designationis / uoluntatis infringere/ uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/& Beatorum Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romae in publica Sessione/in Lateranen. sacrosancta Basilica solēniter celebrata. Anno incarnationis Dominicae Millesimo/ Quingentesimo/Quartodecimo/tertio Non. Maii/Pont. Nostri/Anno Secūdo.

¶Qua perlecta idē Archiepiscopus petiit a Sanctissimo Domino Nostro/& a Reuerend. patribus Concilii an placerent paternitatibus suis cōtenta in Cedula/seu bullis per eum recitatis/& omnes preter īfrascriptos qui uotarunt prout infra/responderunt placere.

¶Particulares quotarunt/primo Reuerendus pater Dominus Ieremias Archiepiscopus Crainen. qui dixit non placere ea quae deuiant a iure/& etiam quia prouidetur quo ad multa non necessaria/ & generalia omittunt.

Reuerendus pater Dominus Ioannes Staphileus Eps Sibinicen. dixit placere sibique in omnibus in Cedula contentis quo ad omnes cuiuscūque ordinis seruetur dispositio iuris cōmunis.

Reuerendus pr Dominus Scaramuza Episcopus Cuman. dixit placere uerba cessante metu Cardinalium.

Reuerend. patri Domino Gabrieli Archiepiscopo Dirachen̄. placēt omnia praeter Cōstitution̄. Egidij Card. quas ignorat.
Reuerendo patri Domino Pollinancn̄. non placet quo ad resignationes beneficiorum/sed quo ad caetera sic.
Reuerend. patri Domino Montalcinen̄. placet preter quo ad duo incompatibilia/quia uult ꝙ sint qualificati.
Reuerend. patri Domino Benedicto Episcopo Chien̄. placent / praeterq̄ de incompatibilibus/Resignandum quo ad praeteriita/& de accusandis/& reprehendendis blasphemiis in criminalibus.

¶ Deinde Sanctissimus Dominus Noster auditis uotis respondit ꝙ mutabuntur aliqua uerba/sed non mutabitur sententia/& ꝙ contenta in eis suae Sanctitati als placent/Super quibus omnibus/& singulis Dominus Marius de Peruschis procurator Concili petiit instrumentum/& instrā.

¶ Quibus absolutis/& incepto hymno per Sanctissimum Dominum Nostrum Leonem/Te Deum laudamus ad referen̄. Deo gratias de bonis operibus expletis/prout est de more sacrorum Conciliorum / & Capella Cantorꝫ respondente usq̨ ad finem hymni/fuit dissoluta Sessio/& Sanctissimus Dominus Noster cum Reuerendissimis Dominis Cardinalibus/& Prelatis Equitādo accesserunt ad palatium sancti Petri in Vaticano associantes Sanctissimum Dominum Nostrum ut tenentur/quo ibi dimisso omnes reuersi sunt ad proprias domos & habitationes ad Dei laudem.

¶Leoni Decimo Pont.Max.Antonius Puccius humillime pedes osculatus sese commendat.

Aulopost tuam ad Summi Apostolatus apicem gratissimam omnibus assumptionem Beatiss.pater ad Vrbem profectus/quo septemuiratus munus a Reuerendissimo Patruo meo gratia & munificentia tua in me trāslatum exercerem.Nihil sane magis optaui/q̄ aliquā dari occasionem/qua singularem meæ erga Sanctitatē tuam seruitutis affectum/si nō implere/aliquo saltem indicio declarare possem. Qua de re superioribus mensibus Beatitudine tua uelut æstuantis desiderii mei præsaga perdifficile mihi orandi in Lateraneñ.Concilio munus demandante/licet impar meis illud humeris uiderem / more tamen Amantium non quid uires possent ingenii/sed quātum uis auderet amoris inspiciens/quicquid benigne per te fuit iniunctum prompta mentis hilaritate suscepi, Susceptumq; hodie in Augustissimo Lateraneñ.Templo coram inclyto Sanctitatis tuæ conspectu/ benigna/grataq; eius attentione pro uiribus præstiti.Et cum non ab re fore duxerim/ut quam astantibus uoce protuleram eam litteris tibi uni/a quo omnium salus unice pēdet perpetuo dedicarem.Accipe quæso meæ in te obseruantiæ/ac seruitutis qualecūq; testimonium/eo præcipue animo/ut si quid forte aures/mētemq; tuam minus/grauiter uel ornate dictum offenderit/non temeritati/ quam cum tanto periculo minime attentassem , sed flagranti potius amori ascribas/qui(Hieronymo teste)modum non habet/ordinem nescit/mensuram ignorat.Si qua uero non tam ex intima Rhetorices officina/q̄ præcipuis hausta Theologis legentem te oblectauerint/ ea obediētiæ merito tribuas/Cum diuinæ misericordiæ munere factum sit/ut qđ optaui & uolui/aliqua etiam ex parte possem.Reliquum ergo mihi est dies noctesq; Clementissimum Deum orare/ut si dicendo expresserim/quæ Tu pro pietate in Deum/pro morum disciplina / pacisq; cultu in hac ipsa Nona Sessione/ Sacrosancto approbante Concilio decreuisti / ubiq; ab omnibus Christifidelibus sincere/ac integerrime obseruentur. Vale.

¶Oratio habita per Reuerẽdum Patrem Dominum Antonium Puccium Camere Apostolice Clericum/in Nona Sacrosancti Lateraneñ. Concilii Sessione. Tertio Noñ. Maii. M. D. XIIII.

Vllum tempus unq̃ fuisse memini Pont. Max. Patres amplissimi/& Clarissimi præsules/quo magis animum meum cõmotum/affectum/inflammatumq; senseri3/ q̃ hodie totum me apud Sanctitatem tuam de uniuerso Ecclesiæ Dei statu uerba facturum cõmoueri/ affici/ inflãmariq; sentio. Licet enim diuinæ Maiestatis tuæ conspectus/rutilanti cuius fulgore imbecilles oculi mei caligant. Tot amplissimorum Patrum consessus/quorum nemini ingenio uel sapiẽtia plurimarumq; rerum peritia mereor comparari, Ipsius deniq; pertractandæ rei magnitudo/quæ omnem ingenii ubertatem/omnem dicendi copiam/ omne orationis genus excedit/non medioeriter me dicere incipientem terreat, Recreat tamen recreat/ac summopere animum meum reficit ratio cõmunis boni/quod ex Sacrosancti istius consessus cõsilio atq; decreto uniuersæ Christianæ fidei/Catholicæq; Ecclesiæ prouẽturum spero/ mihiq; omnino polliceor. Noster namq; Deus Iesus a morte resurgens/& in altum ascendens / ut cœlestia inde dona mortalibus largiretur, si Ecclesiæ sponsæ suæ/a qua corpore discesserat/pro ministerio exercendo/pro gente illuminanda/pro fide consumenda/quosdam concessit Apostolos/Prophetas aliquos/nonnullos Euangelistas/ Doctores non paucos/ Pastores uero q̃plurimos, Nimirum ego uelut Simeon alter animo & corpore debeo exultare/qui hodie non uirtute propria excitatus/sed obedientiæ ratione compulsus/eo meruerim oraturus accedere/ quo pro uniuersa tandem Ecclesia Dei reformanda singulorum/quos dixi/sacros/ piosq; Successores/ac imitatores & iam frequentes uideo cõuenisse/& frequentiores propediem conuenturos non dubito. Gaudeo igitur iure optimo/utq; cõceptum a me gaudium uberiori plenitudine compleatur, Duo dicturo mihi a Beatitudine tua Pont. Max. bona horum amplissimorum patrum uenia/concedi flagranter opto/humillimeq; deposco. Primum/ ut sacratissimæ Dei sponsæ(præsenti cuius corpori in melius reformãdo toto animi inhæres affectu)excellentiam, Præcipuas deinde reformandi causas/ pro mea/quantula sit dicendi facultate/in medium afferã/ quo conceptã

animo tuo reformationem/& a nobis optatam diu/ uehementissimeq; spiratam omni studio/labore/atq; conatu prosequi non desistas. Sed anteq̄ haec aggrediar/ per Angelicam salutationem a Beatissima Virgine opem suppliciter implorabo.

¶ Aue Maria gratia plena &c.

Vpientibus nobis Beatissime Pater supernae illius Hierusalem/quam recte liberam/communemq; omnium matrem sacra testatur pagina/excellentiam/ admirabilemq; gloriam & dignitatem accuratius indagare/Tria potissimum consideratione/attentioneq; digna in mentem ueniunt/ Primum q̄ gratuita dote a Sponso praeelecta, Deinde spiritali & indiuidua copula illi cōiuncta/ Beatissima postremo Sobole faecunda Mater effecta est. Vniuerso siquidem humano genere protoparentum nostrorum transgressione uanitati subiecto/eiusq; rationabili intellectu peccatorum caligine obscurato/ac diuinorum semitam mandatorum prorsus oblito/impiaq; cordis sui desperatione in omnem impudicitiam/turpitudinem/imunditiam prolapso/demerso/atq; defixo/, sapientis Dei filius coomnipotenti & coaeterno cum patre sapiētiae suae lumine in beneplacita paternae uoluntatis dispensatione perspiciens mortales omnes non per alium q̄ per seipsum filium ab aeterno Deum/sed in extremo tempore hominem factum/inter Deum Patrem/& homines mediatorem futurum/ipsi Paternae Maiestati reconciliari oportere/eiꝰ esseq; gratia recreari/ac perenni demum caelorum haereditate donari/tam insigne misericordiae ac pietatis & dilectionis erga nos sacrificium uel in ipso Crucis patibulo offerre non recusauit. Licet enim unicam illam sponsam/ cui per spiritale/ & castissimum matrimonium adueniente temporis plenitudine in odorem suauitatis insolubiliter iungendus erat/ita sordidam/atq; inopem conspicaretur/ut neq; sordes eius humano more copia rerum deleret/neq; forma inopiam excusare posset, Nimio tamen humanae salutis ardore flagrans/anteq̄ paterno sinu prodiens mundum ingrederetur/ ad Patrem ipsum in Throno conuersus clamauit, Hostiam & oblationem noluisti/Holocausta & pro peccato non postulasti/ Corpus autem adaptasti mihi/tunc dixi Ecce uenio. In capite libri scriptum est de me/ ut faciam uoluntatem tuam. Q uam obsecro uoluntatem ad nos ueniens

Iesus Dei filius facturus erat: Illam nempe illam/ qua prædestinatus ado ptionis filios sanctificauit/cum sanctissimo illo corpore diuinæ suæ naturæ inuisibili Spiritussancti artificio/de purissima Virginis carne aptato/in Araq; Crucis ultro pro nobis oblato de sacratissima ipsius corporis aqua sanguineq; preciosissimo gratuitam dotem heu nimis charam/ nimirq; p̄ ciosam Ecclesiæ Sponsæ suæ constituit atq; confecit. Quo quidem lauacro/profluuioq; dotali eãdem Sponsam ab omni labe ita mundauit/ omniq; scientiæ ac sapientiæ thesauro locupletauit / ut omnium merito pulcherrima atq; ditissima predicari deberet/Sacro illo testante eloquio/ Sicut Lilium inter spinas/ita amica mea inter filias . Ac rursus / Multæ filiæ congregauerunt sibi diuitias/tu uero supergressa es uniuersas. At per quã reputamus spiritalem copulam/tam sanctum Christi & Ecclesiæ matrimonium consumatum: per eam profecto Theologorum iuditio/ qua nõ solum duo per mutuam coniunctionem caro una / Sed unum potius in carne una effecti sunt/canente Sponsa/Dilectus meus mihi/& ego illi. Id quod sacrum/diuinumq; mysterium præclarus ille uniuersarum gentiũ institutor uas electionis diuinitus contemplatus/magnum matrimonii sacramentum in Christo & Ecclesia consumatum esse testatus est. Quippe qui tanta unitatis ui/tamq; indissolubili amoris nexu mutuo coniuncti sunt / ligati atq; cõstricti/ut nõ minus difficile iudicetur a latere spõsi consortem eius Ecclesiam segregari/q̃ sit etiam impossibile Xp̄m Iesum Saluatorem nostrum/aut hominem sine Deo interpretari/aut Deum sine homine intelligere/cum utrãq; in se naturam plenissime cõtineat/nec alio quo modo Christus exprimi possit/quin Deus pariter atq; homo/idẽq; mediator Dei/& hominum exprimatur. Non est igitur mirũ si tale tantũ q; matrimonium non modo s̃m legem diuortium nullum pati/sed quod omnem naturæ ordinem/modum/consilium/institutum/atq; decretum excedit/nec ipsa quidem temporali sponsi morte dirimi ullo modo potuisse. Siquidem mortales matrimonio coniungit Deus/quos licet homo separare nõ possit, Mors tamen ipsa dirimit atq; dissoluit. In Xp̄i uero Ecclesia q; matrimonio coniungitur ipse Deus/qui ut per se incorruptibilis & immortalis existens/ita incorruptibile & immortale matrimonium cum sponsa contrahens & consumans/ insolubili eius amplexu atq; consortio post mortem magis q̃ in præsenti uita potitus est. Quam sane mutuã/ insolubilemq; coniunctionem ascendente Iesu ad patrem uehementissime admirantes Angeli conclamarunt, Quæ est ista: quæ ascendit p desertũ

delitiis affluens/innixa super dilectum suum? Sed quid mirum? caelestem Sponsum/speciosum forma prae filiis hominum perpetua/ indissolubiliq; copula cum Sponsa sua in terra & in caelo coniunctum fuisse? cum mortales omnes Vxoribus senio confectis/non alia fere q̃ prolis susceptae gratia diuturno earum consortio delectentur/Ipse uero ex uirgineo ac faecundissimo consortis suae uentre non quidem arescente unq̃ uel senescẽte/ sed uiridi semper atq; integro permanente eam susceperit prolem/quae numero/decore/gloria caeteras soboles antecellit. Abrahae naq; in aliena regione uersanti/cui domestice primo de incarnatione uerbi Spiritussancti ministerio factae sunt promissiones/caelitus dictum est. Multiplicabo semen tuum super numerum arenae Maris & Stellae caeli/& in semine tuo benedicentur omnes gentes. Quid nam obsecro Patres tam ampla de futuro Abrahae semine promissio innuebat? quid p̃monstrabat? quid pollicebat? nisi qd' non in pluribus/sed in uno tantum semine in ipso uidelicet dei/hominumq; mediatore Christo/& Dei/& hominis filio/Deo pariter atq; homine/mortales omnes diuinae ĩmortalitatis benedictione replendi erant/ cum per faecundissimum Ecclesiae partum uniuersum terrarum orbem Deo & patri regenerandum/prolapsaq; omnia siue caelestia/siue terrenã in integrum restituendum/ac ipsas praecipue gentes a recta Dei semita alienatas/Sanctorum consuetudine destitutas/sine spe ambulantes/absq; timore uiuentes/& prorsus sine Deo in mundo hoc temere uagantes/illuminãdum/erigendum/saluandumq; properauit/Vt merito dilectus ille discipulus attonita uisione in admirandum superni Regni lumen absorptus in diuina illa sua Apocalypsi cantarit. Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat/ex omnibus gentibus/Tribubus/ & linguis stãtes ante Thronum. Qua autem pulchritudine/quo decore/ qua uenustate redempti filii & a superna illa Hierusalem adhuc peregrini refulserint / quis tantae ingenii perspicatiae/tamq; perspicuae ubertatis eloquii uel posset mẽte concipere? uel Oratione auderet attingere? Ii enim per hostiam corporis Xp̃i semel oblatam in aeternum sanctificati/non ultra carni & sanguini indulgere/praetereuntemq; caduci saeculi figuram diligere ac s̃m Principem & potestatem caliginosi huius aeris ambulare curantes / sed omni prorsus abnegata impietate ad uerum uberem / ac salutarem sobrietatis/ pietatis/& iustitiae cultũ cõuersi audire de se meruerũt. Fulgebũt iusti sicut Sol ĩ cõspectu dei, Quippe q diuinis illustrati fulgoribus/aeternaeq; charitatis ardore succẽsi/de uirtute in uirtutẽ ambulãdo / in Virum psectum

ſm menſuram plenitudinis/ætatis Chriſti unanimi zelo euadere cupien-
tes/magnificati inde & cõſumati in opere miniſterii/ poſt miſerrimum car
nis ſue habitaculum diſſolutum/ beatiſſima demum digni effecti gloria/
illud quoq; in cæleſti regno de ſe dictum audient. Beatus populus/ qui
ſcit iubilationem/quo ſane iubilo ante Regium thalamum pſallentes/ &
exultantes alterno cantu clamare non ceſſant. Benedictio & claritas/ & ſa
pientia/& gratiarum actio/honor/ & uirtus fortitudo Deo noſtro in ſæ-
cula ſæculorum Hæc illa eſt Sponſa Beatiſſime Pater / de cuius excel-
lentia ac dignitate in ipſo orationis principio apud . S. tuam pollicitus
ſum me uerba facturum, Hæc inq̃ Sponſa eſt que omnium mater Eccle
ſia dicitur quam ab æterno cœleſtis eius Sponſus ultronea ſanguinis effu
ſione ſibi prouidit/Prouiſam lateri ſuo indiſſolubiliter copulauit/ Copula
tam innumera/pulcherrima/ac fœliciſſima prole in perpetuum propaga-
uit. Quid igitur oneris/quid officii/quid ſollicitudinis Sanctitati tuæ in-
cumbat/ut hanc Sponſam pro dignitate regere/extollere/ decorareq; poſ
ſis/& ſi non parum ex his quæ hactenus Oratione perſtrinxi menti tuæ
innotuiſſe arbitror/Singulis tamen perſpectis cauſis/quibus ad eiuſdem
diuinæ Sponſe regimen/decus/atq; ſalutem toto debeas animi ſtudio in
hærere(quod ſecundo me præſtiturum obtuleram)tanto quidem id cla-
rius inoteſcet/ut quantum cæteri ad comparandos honores fortunaſq; cu
mulandas/quantum ad ocioſos dies in delitiis cõterendos/ quantum ple
riq; ad humana ſtudia exercenda/uoluptateſq; captandas/quantum ad ip
ſam animi/corporiſq; requiem concedunt temporis/Tantum tu te ipſe ti-
bi ad recolendam/perſuadendam/ac perficiendam totius Eccleſiæ/Chri-
ſtianæq; reipub. reformatiõem ſumendũ/ĩpendẽdumq; fore exiſtimabis.
¶ Duæ mihi præcipue Beatiſſime pater in mentem occurrũt cauſæ/qua
rum una ut inceptam Eccleſiæ reformationem alacri animo proſequaris
inuitat/Altera(ni hoc feceris)horrendum in Chriſtianos omnes diuinæ
ultionis iudicium cõminatur. Cum hoc igitur uniuerſo generi hominum
fuerit a natura tributum/ſi qua in familia laus præcipua uel animi uel cor-
poris præclare floruerit/hanc fere omnes illius ſtirpis cupidiſſime æmula-
ri, Ea imprimis tibi uni Max. Pont. offertur cauſa/ qua uberrimum Eccle
ſiæ Dei fructum ſis allaturus, Præſens ſcilicet Sacroſanctum Oecumeni-
cum/Auguſtumq; Lateranē. Concilium / Maximi illius Principis Iulii
Secundi predeceſſoris tui prouidentia / opera / ſollicitudine inchoatum.
Vt enim tu Leo Pontifex diuino numine annuente in Regale Romano

rum Pontificum genus cōsentientibus omnium suffragiis adscitus / totū in rebus agendis eorundem maiorum tuorum consilium/grauitatem/sapientiam/prouidētiam/ac iudicium debeas imitari, Illius tamen Summi Pontificis/cui egregiis tuis uirtutum meritis successisti/clarissimum huius indicti Concilii munus tanto cordis affectu ardoreque studio amplecti ac prosequi debes / ut uelut alter Adrianus Nicolai successor praeclari huius muneris Auctor potius q̄ imitator a Christianis omnibus iudiceris. Cū praesertim ex ea hora/ qua Saluatore Iesu in carne gloriosa & īmortali su per omnes caelos obstupentibus Angelis ad Patris dexteram sublimato Sacratissimi eius discipuli pro uinea Sabaoth excolenda in spiritu sancto congregari caeperunt. Nihil tam salutare/ tamque magnificum & gloriosuʒ in hanc ipsam omnium matrem militantem Ecclesiam profectum esse no uerimus/q̄ quod ex sacrosancta Oecumenicorum Conciliorum celebratione tanq̄ ex peculiari Spiritussancti Aula omnium aromatum refertissima diuinius emanauit. Inde enim dispersae dominicae Oues colliguntur, Varii languores ac morbi dignoscuntur/Opportuna languentibus reme dia adhibentur/Veritas totius Christianae legis rationali cuique menti clarius inotescit/suauius insinuatur/uerius persuadetur/tenacius imprimitur Id quod in Iosue(si quis diligenter attenderit) figuratum percipiet / dum ait. Congregati sunt omnes filii Israel in Sylo / & fuit illis terra subiecta. Propter quod Pont. Max. si a perēni testataque maiorum tuorum Romanorum Pontificum multiplici uirtute non te degenerem/imo uero laudabilis totius eorum uitae consuetudinis/uirtutis/atque actionis uerum/ singularemque imitatorem/ac expressorem prestare magnopere cupis, Iam tui consilii est/tuae sapientiae, Hoc unum te decet/hoc in q̄ a tua potestate debetur/ut praeclara tot Ro. Pontificum gesta. Tu unus imitaturus indictum iam Biennio Concilium ad optatum usque finem salubriter/ honorificeque perducas. Id autem omnino perficias/ suauis quoque illa ac periucūda proxime Sessionis memoria suadet/monet/hortatur/impellit/qua inconsutilis Christi Tunica in uarias forsan(ni Deus occurrisset)particulas discindenda in pristinum suum inconsutilem statum per te unum Leo. X. est restituta, Tunc enim diuinae misericordiae beneficio inauditaeque mansuetudinis tuae merito factum est/ut quorum ferox antea Imperium timebatur/promptam obedientiam tui aspexerint oculi/quorum asperae cōminationes audiebantur/humiles preces tuae perceperint aures/ quorum truculēta uulnera formidabantur / libentia oscula tui exceperint pedes / quasi in te

uno uero atq; legitimo Christi/ & Dei Vicario Propheticum illud debuerit rursus impleri. Adorabunt eum omnes Reges terræ / Omnes gentes seruient ei. Quid est obsecro reliquum: nisi q inuiolabili Ecclesiæ unitate procurata atq; composita/ Tu Leo fortissime tanq̃ Dei Zelotes pro domus eius decore/atq; salute liberius cuncta/feruentius singula / audentius uniuersa prosequaris. Iam nemo reclamat/nullus obsistit / omnes ad petram paruulos allisere/utq; illis tandem salutarem præbeas escam/omnes a te expectant. Quid enim flagrantius nobiscum simul optare debent: qui modo erant in Ecclesia Dei Hospites atq; aduenæ/q̃ ut nunc fiant cũ aliis per morum instaurationem Sanctorum Ciues & domestici Dei superædificati supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum in ipso summo angulari lapide Christo Iesu/in quo omnis ædificatio cõstructa crescit in templum sanctum, Vtq; omnes pariter in uno spiritu ad ipsum Deum & patrem tendẽtes incompræhensibilem eius Maiestatem & gloriam uno ore celebrare possimus. Excitare igitur beatissime Pater excitare in hoc unum præclarissimum ac saluberrimum Xpianæ censuræ opus/ ipsum amplectere/ipsum ad optatum usq; finem prosequere. Vhe enim nobis/quid autem nobis: id enim parum dixisse est. Vhe inq̃ uniuersis Xpifidelibus/si tam raram futuri boni occasionem/ qđ ne quidem cogitandum est/frustra labi permiseris. At dicet fortasse quispiam/Iam Ecclesia Dei in integrum Fidei/Spei/Charitatisq; uinculu; est restituta/fateor/ Iam uniuersum illius corpus uni capiti/hoc est tibi/subditum esse conspicitur. Et hoc summa cum alacritate affirmo, Iam omnes/unum Deum/ unam fidem/unum baptisma/ipsam deniq; Ecclesiæ unitatem/extra cuius gremium quis constitutus ueniam consequi peccatorum nullo modo potest/& corde iuste credunt & ore salubriter confitentur/ nihil horum inficior/Sed quid hæc obsecro emolumenti sunt allatura: Si Reges / si Principes Christiani nobilissima Ecclesiæ membra/temporali adhuc truculentoq; gladio/heu heu miseram nostram nimisq; lachrymabilem tempestat/mutuo uexari/dilaniari/cõfici/ac miserrime trucidari non desistũt. Si uniuersum orbẽ qua possum mẽte collustro/pcipue aũt Italiam/Germaniam/Galliam/Hispaniam/Angliamq; potissimas eius ptes auro/argento/diuitiis/ populis/ armis/ robore / ingenioq; refertas animaduerto. Quid ubiq; gentium proh dolor comperio: qđ non uehementi me dolore affligat atq; prosternat: Imminentes inuicem hostium terrores / inuasiones/incursiones/ĩpetus/prælia/direptiones/incẽdia/clades/ stragesq;

Christianorum innumeras? Heu esurientia Principum corda nondum in noxiis Christianorum uisceribus satiata / Heu sitibundam Terram nondum de feruenti Christiani cruoris gurgite tumefactam / Heu cæcam Demonum rabiem nondum innumeris fidelium cladibus expletam. Usq; quo in humanam perniciem anhelatis? æstuatis? ardetis? Quingentis Christianorum millibus Vigesimo ab hinc anno / cruento gladio confossis atq; prostratis / adhuc esuritis? adhuc sititis? adhuc inhiatis? En Pater Beatissime / qui nihil libentius facere ab ipso Matris utero didicisti q̃ parcere inimicis / & qui tuam Victor amari mansuetudinem q̃ uirtutem uincendo formidari maluisti / parce obsecro filiis tuis non corruptibili emptis auro uel argento / sed præcioso ac uiuifico Christi sanguine e diabolica potestate redemptis. Euigila quæso / intende / enitere in saluberrimum componendæ Pacis opus / quo perficiendo dum per Legatos ac Nuncios sedulam impartiris operam / ut arma interim cõquiescant / a Christiano sanguine temperetur / expetendæ a cunctis Induciæ statuantur / omnem tuã auctoritatem decretumq; interpone. Cum enim tantis in rebus tam arduisq; negociis Principum animos nõ minus opinio famæ q̃ ratio certa ad alterius uel contemptum / uel metum / uel odium / uel amorem soleat commouere / optatam hanc ipsam inter Christianos pacem celerrime confectum iri sperandum est / Sperandum dixi? imo (ut uerius loquar) te huiusmodi peragendæ pacis Auctore tam casto / tam pio / tam religioso constantissime affirmãdum. Quippe cuius celeberrimũ nomen apud Christianos Principes tantæ hucusq; fuit Auctoritatis & gratiæ / ut quod tu pro cõmuni omnium quiete / dignitate / salute / decreueris / ratum / gratũq; omnes proculdubio sint habituri / non ignari / omnem tibi uni in cælo & in terra traditam a Domino potestatem / ut nõ spiritalibus tantum uiris / sed terrenis quoq; huius sæculi potestatibus i causa cõmunis boni ius dicere non pertimescas. Quod tum demum (ut ad alteram doloris causã iam deueniam) fælicissime cõtigerit / si hoc potissimum tempore / cum omnis caro uitam suam corrupit / simulq; omnes declinauerunt a recto / nec est qui faciat bonum non est usq; ad unũ / ad uniuersam Xp̃ianæ religionis cẽsuram quo cæpisti ardore ꝓcedas. O nos ignaros / o cæcos / o nostri met prorsus oblitos / qui iucundo tp̃alis Pacis solatio ꝑfrui uolumus horrẽdis æterni belli suppliciis cruciãdi / q̃ humanã rabiẽ sedari cõfidimus / irã oĩpotentis Dei suum in nos uibrantis gladium subituri. Optas tu Sũme Pont? imo nihil te magis hoc optare affirmas / Pacem inter Christianos

tuos a Domino impetrare? Internas nostras uitiorum simultates attende ut his sedatis/quæ sunt externa / Pace suauissima perfruantur. Nam si te ad secularem imprimis hominum statum diligentissime discutiendum cõuerteris/quid in eis existimas offensum iri? nisi impietatem circa diuina fi-dei nostræ mysteria/quæ aut curiose perquirunt/aut leuiter derident/ aut superbe contemnunt, Blasphemiam ac detestationem aduersus Deũ hor ribilem/in Sanctosq; abominabilem, Detractionem in Pastores sacros/ impiam atq; nefandam, Sacrarum censurarum contemptum/Sacrilegia rerumq; diuinarum occupationem ac surreptionem, Auaritiam in com-parandis foenore opibus damnatis uix Hebreis permisso/ Turpitudinẽq; in quouis obscænitatis genere inauditam, Odium inextinguibile/sumen-dæq; pro acceptis iniuriis uindictæ/flagrãtissimam cupiditatem/ unde fre quentes rixæ/quotidiana uulnera/homicidiaq; crebra proueniunt, Extre mam deniq; in quouis flagitio ac facinore perpetrando licentiam / Quæ quidem omnia tanto acerbiori animum tuum dolore conficient quanto ea in hominibus diuturniora/grauiora/impudentioraq; esse conspexeris. Quid si in obligationem obseruandæ uirtuti & honestati Religiosoruq; gradum mentem intenderis? nõne ibi q̃plurima depræhẽdes? quæ in ma ximum Animarum fidelium exemplum & ex eo scandalum uergere di-gnoscuntur? Vt enim præcipuam illam doloris causam silentio prætereã/ inter eosdem ipsos non minus præcepto q̃ nomine fratres / quos partim conuentuales/partim obseruantes trito uocabulo nuncupamus/tam ma gnum Chaos interuenisse/ut qui Obseruantum ordine nõ censentur re-ligiosorum numero excludantur/cum tamen nomen ipsum cõuentuale/ modo reliquum uitæ respondeat/purgatis auribus nil nisi pudicum/ san-ctumq; repræsentet, Quo nam mœrore? quo gemitu? quo singultu? re-liquum sacrarum religionum statum expræssero? Si enim uel temporuq; malignitate/uel dissimilitudine uoluntatum eo deuentum est/ut necessa-rio in Ecclesia Dei conuentus unus/unaq; obseruantia sit futura/ qđ ego maxime deploro, Cur quæso obseruantia ipsa in plures rursus obseruanti as scinditur? diuellitur? ac laceratur? ut dum uni regendo corpori/plura q-dem capita/q̃ uix membra in ipso corpore sint regẽda/præesse cernamus/ ueluti unum in plures riuulos deriuatum flumen facilius exsiccari contin-git/ita omnem spiritalem eorum profectum non mediocriter extenuari ti mendum est/monente Apostolo/Xp̃icolas omnes/eos præcipue/ qui & habitu/& disciplina in unum conuenerint/eodem sensu/eademq; scientia

abundare/idipsum dicere/nullam inter eos scismatis causam fouere/ unū denīq; corpus atq; unum Spiritum existentes/ unam scilicet obedientiā/ unamq; charitatem profitentes ad optatum supernæ uocationis brauium properare debere. Ex quo fit Pater Beatissime/ut si hodie sub diuersis Patrum uexillis fideli cui q; merere liceat/ ne forte in uanum Propheta cantarit, Astitit Regina a dextris eius in uestitu deaurato circundata uarietate/ Illud quidem pro Euangelica disciplina seruāda omnino expediat/ ut cuilibet eorum corpori suum præsit caput/non autem uni capiti plura subinde capita ambitiose uel monstrose potius astruantur. Nam si ad monasticum inde ordinem te contuleris citra primam illam obseruantiæ conuentusq; dissonantiam/ac nonnullas etiam inter obseruantes ipsos obedientiæ contentiones atq; scissuras/ne qua præcipua ignorantiæ / ambitionis/ auaritiæ/ac sollicitudinis temporalis labes/intimis eorum præcordiis medullitus inhæserit/etiam atq; etiam animaduertendum/ inspiciendumq; pro tua sapientia iudicabis. Vt autem de fœmineo deuotoq; sexu/ miserabilis cuius status ex conditione uiri/qui caput est mulieris/attendi potest/ quæ dicenda se offerunt ex industria prætercam/Iam obsecro ad eos qui in sortem domini uocati/Clericaliq; insigniti charactere præcipuam animarum curam ac sollicitudinem gerūt/ omnem mentem & cogitationem coniicito. Quid enim inde regendis ouibus documenti/quid utilitatis/quid salutis sperari possit/clarius/atq; apertius conspicaberis. Heu heu miseros patres talia ex ore meo de filiis audituros, Sed me lōge miseriorem propriis eadem labiis prolaturum, Miserrimos autē eos qui & uobis audiendi occasionem/& mihi dicendi causam suis operibus præbuere. Eo deuenit insignis noster Clericorum ordo/ut cōtempto acceptabili tempore / tantaq; dierum nostrorum neglecta salute/Charitatis Regnum usq; adeo destruxerimus/ cupiditatis uero Tyrānidem auxerimus/ ut ne præclaram hanc ipsam militiam nostram corā diuina Maiestate dictis factisq; mētiamur/ & uobis pro uestræ in nos pietatis officio diligentissime aduertendum/& nobis expungenti conscientiæ stimulo uehementissime sit timendū. Neq; enim modo (ut Augustini utar uerbis) Mendacium illud est falsa proferre/sed Episcopum se aut sacerdotem/uel clericum profiteri & contraria huic ordini operari. Sacra parumper uolumina reuoluere placeat/uetusta Patrum scita perscrutari/omnem deniq; Canonum tenorem repetere, Nonne clericum adulatorem/impiumq; proximi proditorem/Maledicum fratrisq; sui peruersum insimulatorem / inuidum / pacisq; alienæ seditiosum

pertur batorem/Ambitiosum/Sacrarumq; dignitatum Sacrilegum usur patorem/Adulterum/cæterarumq; obscænitatum turpissimum perpetratorem/crudelem per se/iniuriarumq; suarum sæuissimum uindicatorem/. Fæneratorem/turpiumq; lucrorum nefandissimum quæstorem. Nonne inq̃ huiusmodi omnes Clericos / aut ad sacerdotium non promoueri/. aut promotos partim ab ordine sacerdotali deponi/partim uero suspendi omnino debere/eorũdem sacrorum uoluminum/lcitorumq; patrum/ ac priscorum Canonum summa Auctoritate/inuiolabiliq; decreto didicimus? Q d si Ecclesiæ Matris nostræ benignitas prouidis suis Consiliis a tanta priscorum Canonum seueritate aliquantulum non temperasset/, quo nam eiusmodi clerici tempestate nostra confugerent? quo consciam sibi tot scelerum faciem obuoluerẽt? cuius opem ac misericordiam implorare non formidarent? Nam dum omnibus Ecclesiæ gradibus ita discussis ad Vrbem ipsam/quam Babylonem Apostolorum Princeps diuino afflatus Spiritu nuncupauit/aciem mentis coniicio/eiusq; Incolas pastores/qui quottidie per uniuersum Terrarum orbem animarum saluti præficiuntur/tantorum causam errorum interrogare contendo. Ecce diuinã illam Sponsam Hierusalem supernam non mystici sui corporis splendore fulgentem/aut ipsius Sponsi humanitatis fulgore splendentem/sed lugubri indutam ueste totam squallore confectam / lachrymisq; perfusam: ad infimum suum corpus/quod hac fidelium unitate repræsentatur uisitã dum descendere/nescio quo intuitu uideor mihi conspicere/taliaq; ad sacratissimos Pontificis pedes sparsis crinibus prouolutam/multo cũ gemitu deplorantem audire. Heccine ego suauissime Sponse unica illa dilecta tua atq; formosa? quæ iam clamare possum / Noli me considerare quia fusca sum. Heccine inclyta illa mea celebrisq; domus? quam pene desertam/ ac situ squallentem a nemine uideo frequentari/ Heccine florida illa Vinea/ quam ut produceret uuas expectans/eam spinas tribulosq; produxisse prospicio? Vbi ille iucũdissime Sponse Hortus meus irriguus? Vbi Lilia mea candentia? Vbi Rosæ imarcessibiles? Nõne hæc omnia gloria Libani cũ decore Carmeli a me transeunte euanuere? Vbi Pascua gregis mei? quæ tanq̃ arua deserti arefacta plustro? Vbi pastores gregis/quos præesse potius q̃ prodesse/dispergere/ q̃ colligere / mactare q̃ saluare intelligo/ Vbi demum Charissimi illi filii? quos genui/quos educaui/quos foui/quos decoraui? Illi autem spreuerunt me/& aduersus me unam tanq̃ paruulam / maternaq; ubera non habentem cornua erexere. Accurre Pater/succurre

Fili/occurre Sponse, Ego enim te ut Dei Vicarium Patrem colo/ut hominem filium diligo/ut Ecclesiæ uniuersæ præpositum sponsum amplector. Miseremini autem/miseremini mei/uos quoq; amici mei/quia filii dereliquerunt me/& ex Charissimis meis non est qui consoletur me. Audistis Patres matris uestræ singultus/lachrymas conspexistis/uociferatiões intellexistis/imploratiõem misericordiæ/pietatisq; uestræ animaduertistis. Eia agite obseruandi Antistites, Vos primo nunc appellare iuuat. Omnẽ quæso cogitationem/uigilantiam/consilium/industriam/operam/atq; conatum in hanc ipsam tam necessariam/tamq; salubrem morum reformationem intendite/adhibete/configite ac locate. Quid sobrietatis/quid decoris/quid pudicitiæ/quid hospitalitatis/quid sapientiæ/quid rectitudinis ac iustitiæ de quouis perfecto Pastore/optatur/speratur/ac predicatur/totum id in cæteros Christifideles & uitæ candore/& uerbo doctrinæ/diuinæ cooperantis gratiæ largitate transfundite/huius præsertim amplissimi Senatus fauente consilio/auctoritate/decreto. Vos enim iam appello Patres amplissimi/Vos obtestor/Vos imploro/Vos inq̃; uidi totius Christiani orbis moderatores/diuini Christianæ fidei consultores / Proprii ac singulares Ro.Pont.Electores/Dilectissimi Sedis Apostolicæ filii/Amplum Ro.Ecclesiæ gremium/ Latissimumq; omnium bonorum perfugium/Firmissimi deniq; terrarum Cardines/solidissimæq; Colũnæ/quibus uniuersum nostræ fidei ædificium suffultum atq; firmatum in consumationem usq; seculi perdurabit ĩmobile/Tantam obsecro uestri ordinis dignitatem perpendite, Ne si forte eam/uestriq; gregis salutem singuli neglexeritis/nobilissima cuiusq; uestrum anima ante horrendum Christi tribunal uel inuita cogatur audire, Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres/egredere/& abi post uestigia Gregum tuorum/& pasce Aedos tuos iuxta tabernacula Pastorum. Vt autem dignitatem hanc ipsam uestram/& animo cognoscatis/& opere comprobetis / quod in humanis studiis/quod in religione/quod deniq; in uniuerso Romano/Christianoq; Clero salutari/ac necessaria indiget discussione/censura/institutione/Pullulãtium scilicet heresum extirpatio/Morum disciplina/ Regularis obedĩetiæ unitas/Clericalis amictus institutum/Sacrorum initiatio/ Multiiuga sacerdotiorum collatio/Animarum cura/ Pastorum præsentia / Dioecesum uisitatio/Annua Episcopalium Synodorum congregatio/Frequens Metropolitanorum Conciliorum celebratio/Hæc omnia diligentia/consilio/integritateq; uestra discutite/castigate/componite. Nisi.n.hoc ipso Cõcilii

tempore/nisi per uos/nisi sub tanto animarum nostrarum Episcopo atq; Pastore/& famam nostram/quae fere prorsus amissa est/recuperarimus/ & salutem ipsam/quae spe exigua/extremaq; pendet retinuerimus/ nihil est praeterea quo cõfugere aut in quo sperare possimus. Verum ut alacrio ri tandem animo ad hanc ipsam meorum institutionem suscipiendam singuli conuertamur, Recordare obsecro Leo Sanctissime/recole/atq; considera/q̃ inaestimabili dotis precio nostra superna mater Ecclesia Sancta unigenito Dei filio desponsata / q̃ insolubili copula cum eo coniuncta / q̃ praeclara Sobole faecunda Mater effecta sit/Cõtemplare singulas uniuersasq; causas/quae ut pro eo Ecclesiae corpore(quod nos sumus)instituendo ac reformando/omnes animi uires intendas/cunctosq; industriae neruos adhibeas/partim alliciunt & inuitant/ partim uero stimulant atq; impellunt. Tu quidem in celebri & florida Ciuitate natus ex sapientissimis parentibus ortus ac eximiis animi dotibus excellens & inter eruditissimos homines/liberaliaq; studia nutritus/ meritoq; nondum puerilibus annis egressus/Cardinea dignitate ornatus. Inter sacra arduaq; negotia diutissime uersatus/Tanta praeter naturae bonitatem & rerum experientiam ingenii gloria excelluisti/ut occurrente Roman. Pontificis obitu sic ascẽsus tuus ad summum istum Pontificatum celebraretur/ q̃ ueluti caetera in te praeclara fama ingenii superabat / Ita ingenii famam expectatio tantae dignitatis/expectationem uero assumptio ipsa mirabiliter superaret/ Acclamantibus cunctis/A Domino factum est istud/ & est mirabile in oculis nostris. Dextera Domini fecit uirtutem, Dextera Domini exaltauit te. Ne duriorem autem humeris tuis conditionem q̃ ferre possis haec omnia imponere uideantur, Ego ille qui nihil horum sine magna cura/pietate ac reuerentia supremae dignitatis tuae/Sacrosanctiq; huius amplissimi ordinis/ ac uniuersi Ecclesiastici gradus locutus sum/Praedico/clamo/denuntio/& si per uiscera Iesu X̃pi obtestari Te semel licet/nunc utiq; obtestor/ Concitare/atq; exurge/Syon Matrem nostram/Sponsamq; tuam circunda/ ipsam complectere/in Turribus eius mirabilia Dei enarra/ fidelium corda uirtute instrue atq; compone/Vrbem primum ut iudicium incipiat a domo Domini/Inde orbem disciplinae tuae cẽsura in pristinum Fidei/ Spei/ Charitatisq; cultum restitue. Omnia nãq; Christianae Reipublicae Iura/ singula bonorum perfugia / innocentum praesidia / Penitentum merita/ Malorum supplicia / Omnis deniq; temporum praeteritorum memoria/ Ratio praesentium/Spes futurorum/ut in tua hodie potestate/ in tua sen

tentia/in tuo iudicio sunt posita atq; defixa/Ita & per te unum/si partim recuperata/partim uero fuerint conseruata, Iam pacate oia se inter Christianos habebunt, Iam Deo reconciliati unanimi consilio atq; ardore in perfidos/ac imanes Christiani nominis Hostes/bellũ & propulsabimus & aggrediemur/Iam uictricem Classem & Exercitũ gloriosum Constantinopolim & Hierusalem uersus cursu prospero Deo fauente dirigemus/Propheticum illud memorãtes & concinentes / Introibimus in tabernaculum dei/adorabimus in loco ubi steterũt pedes eius/Iam te inuicto nobiscum Leone pugnante uniuersis tandem corporis & animæ Hostibus debellatis/deuictis/atq; consumptis/ sub fælici faustoq; Beatitudinis tuæ Vexillo/supernam illam Hierusalem introeuntes/ac simul cũ sanctis Apostolis/Prophetis/Euangelistis/Doctoribus/atq; Pastoribus diuinæ hæreditatis effecti participes/ ante Regium thalamum decantabimus/Regi sæculorum imortali & inuisibili soli Deo honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen. Dixi.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo/ Quingentesimo/ Quartodecimo/ indictione secunda / Die uero uigesimasexta mensis nouembris/ Pontificatus Sanctissimi in Xp̃o patris & Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi Anno Secundo/præfatus Sanctissimus Dominus Noster ex certis causis urgentissimis & p̃sertim/quia ea quæ in decima Sessione determinari debent/non fuerunt adhuc absoluta per Reuerendissimos Dominos Cardinales & congregationes prelatorum in quibus ea discutiuntur/ Ideo de consilio prefatorum Reuerendissimorum Cardinalium decimam Sessionem ad diem Veneris post festũ sancti Benedicti proximæ futuri quæ erit dies Vigesimatertia Martii anni sequentis prorogauit/prout in cedula prorogationis continetur/quæ legitime affixa/& per Cursores executa fuit.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo/Quingentesimo/Quintodecimo indictione tertia/Die uero uigesima secunda mensis Martii Pontificatus Sanctissimi in Xp̃o patris/ & Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi Anno tertio Discreti Viri Franciscus Vacca/& Enrardus Duuiuier prefati Sanctissimi Domini Nostri Cursores in Valuis Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe & Lateraneñ. Ecclesiarum quasdam lr̃as progatiõis affixerũt & publicauerũt tenoris īfrascripti

LEO &c. Licet alias decimam Sessionem continuationis / celebrationis sacri Lateranen̄. Concilii Kl̄s Decembris in ultima Nona Sessione Sacro approbante Concilio per nos in dictam ex certis causis tunc expressis ad diem ueneris post festum sancti Benedicti proxime præteriti quæ erit dies uigesimatertia Martii p̄sentis mensis de fratrum nostrorum Consilio prorogauerimus / & extenderimus / prorogataq́ / & extensam esse omnibus nunciauerimus / quia tamen ea quæ in dicta decima Sessione determinari debent matura indigent discussione / & per congregationes Sanctæ Ro. Ecclesiæ Card. & prælatorum in quibus ea discutiuntur / nō fuerunt adhuc absoluta, Eā propter prorogationem Decimæ Sessionis huiusmodi de simili fratrum nostrorum Consilio ad. IIII. Non̄. Maii quæ erit dies quarta mensis Maii proxime futuri etiam prorogamus / & extendimus / prorogatamq́ & extensam etiam omnibus nunciamus.

PLACET. I.

Anno a Natiuitate Domini Millesimo / Quingentesimo / Quintodecimo / Indictione tertia / Die uero uigesima secunda Mensis Martii / Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi Anno Tertio suprascriptæ litteræ fuerunt affixæ / & publicatæ in ualuis Basilicæ Principis Apostolorum sancti Petri de Vrbe ac in ualuis Ecclesiæ Lateranen̄. per me. F. Vacca Sanctissimi Domini Nostri Papæ Curs.
Enrardus Duuiuier Magister Cursorum.

Anno a Natiuitate Domini Millesimo / Quingentesimo Quintodecimo / Indictione Tertia / Die uero uigesimasexta mensis Aprilis Pontificatus Sanctissimi in Xp̄o patris & Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi anno tertio Reuerendissimus in Xp̄o pater & Dominus Dominus Antonius tituli sanctæ Praxedis p̄sbyter Cardinalis de Monte uulgariter nūcupatus nobis notariis & scribis sacri Cōcilii quasdam litteras saluiconductus Ducis Ianuen̄. de mandato præfati Sanctissimi Domini Nostri tradidit mandans nobis ut eas Magnificis

Oratoribus

Oratoribus Xpianissimi Regis Fraciæ traderemus/seu tradi faceremus/ & eisdem dicere faceremus de mādato prefati Sanctissimi Dñi ut eas prælatis Gallicanæ Ecctiæ mitteret/ad effectū ut uolentes & debentes uenire ad Sacrum Concilium tute & secure possent uenire. Quas quidem litteras saluiconductus nos Bernardus Sculteti/& Bernardinus de Conteras notarii & scribæ infrascripti per duos testes recognosci fecimus/ & easdem litteras sic recognitas cum earum recognitione a tergo uenerabili uiro magistro Entardo Duuiuier Sanctissimi Domini Nostri Papæ magistro Cursorum dedimus ut eas supradictis magnificis Oratoribus Xpianissimi Regis Franciæ per duos Cursores tradi faceret.

¶ Die uero sabbati uigesima octaua mensis Aprilis eiusdem Anni discreti uiri Ioannes Bernardi/& Ioannes Duueti Cursores prefatas litteras saluiconductus se magnificis Oratoribus Xpianissimi Regis Franciæ presentasse & intimasse ac eisdem dimisisse nobis notariis prout in cedula eorum manibus subscripta retulerunt.

¶ Tenor autem litterarum saluicōductus de quo supra fit mētio talis est.

Ctauianus de Campofregoso Dei gratia Genueñ. Dux & populi defensor. Litteris Sāctissimi Domini Nostri moniti harum nostrarum auctoritate damus /concedimus/& impartimur tutum/amplum/ualidum / & generalem saluumconductum/omnimodamq; fidantiā/ & liberam facultatem quibuscūq; prelatis Gallicis/ & aliis cuiusuis nationis uocatis a Summo Pontifice ad Sacrum Lateraň. Concilium/necnō eorum seruitoribus equitatui is/bulgiis/ualisiis/ bonis & rebus quibuscūq; transeundo per totum territorium & districtum Genuæ/tam mari q̄ terra/sibiq; per transitum morandi/& pro libito discedēdi/ac redeundi tute/libere/& impune/omniq; impedimento/ & molestia reali & personali cessante/pœnitusq; remota/non obstantibus aliquibus guerris/odiis/inimicitiis/controuersiis/& differentiis inter nos & cōmune Genueñ. ex una parte & alios quoscūq;/sint q uelint/ex altera uertētibus/ seu quæ in posterum uerti possent/dānis/ prædis/iniuriis/ & offensionibus cuiusq; Genueñ. per quemuis illatis/uel inferendis/ represaliisq; / seu represaliarum litteris concessis/uel cōcedendis/nec aliis obstantiis quibus

cũq3/etiam si talia forent de quibus oporteret mentionem facere speciale/ quæ pro specificatis habeãtur. Mandantes quibuscũq3 officialibus/& subditis totius territorii Genuen.tam in mari/q̃ in terra ut has nostri saluicõductus litteras obseruent / faciantq3 ab omnibus inuiolabiliter obseruari sub pena indignatiõis nostræ. In quorum testimonium presentes fieri iussimus & registrari/nostriq3 sigilli impressione muniri. Datum Gen̄.in Palatio Ducali. Die. XXII. Martii. M.D.XV.

Idem Octauianus.

Simonꝫ

¶Tenor uero recognitionis talis est.

¶Die Iouis Vigesimasexta Aprilis .M.D.XV. constituti in domo Dominorum Bartholomei/& Eduardi Doria Mercatoꝝ Ianuen̄. Roman̄. Curiaꝫ sequen̄. Dominus Eduardus prefatus/ & Dominus Thomas pecunia Ciues/& Mercatores Ianuen̄.medio eorum iuramento recognouerunt/& se recognoscere dixerũt manum & personam Illust. Domini Ducis Ianuen̄. Octauiani de Campofregoso/manum et personã Cancellarii et Sigillum eiusdem Ducis in retroscriptis litteris appositum &c.Et dixerunt esse illorum quorum inibi esse dicuntur.

Ita est.B.de Contreras.
Ita est.B.Sculteti.

¶Tenor uero intimationis.

¶Anno a Natiuitate Domini/Millesimo/Quingentesimo/Decimoq̃nto/indictione tertia/Die uero sabbati uigesimaoctaua mẽsis Aprilis/ Pontificatus Sanctissimi in Xp̄o patris et Domini Nostri Domini Leonis diuina puidentia Papæ Decimi/Anno Tertio/Originales litteræ passus pñtatæ et intimatæ ac dimissæ fuerunt Illustrissimis Dominis de Solier / et Nostromars Oratoribus Christianissimi Regis Franciæ / cuius presens copia extracta et collationata fuit a suo proprio Originali per nos Ioannem Bernardi/et Io.Duueti Cursores.
Enrardus Duuiuier Magister Cursorum.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo/Quingentesimo/Quintedecimo/Indictione tertia/Die uero secunda mensis Maii Pontificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi/Anno Tertio fuit congregatio Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium/& omnium prelatorum existentium in Curia/& interesse uolentium in Palatio Apostolico in superiori Capella/in qua interfuit Sanctissimus Dominus Noster prefatus/& interfuerunt Cardinales numero uiginti & unus/& prælati numero sexaginta & septem/& fuerunt lectæ per Reuerendum patrem Dominum Thomam phedram Secretarium Concilii cedulæ proponendæ in proxima Sessione/& fuerunt ab omnibus approbatæ/& post aliqualem & maturam discussionem super aliquibus ex ipsis tãdem uotatæ/& approbatæ ad Dei omnipotentis laudem/& Ecclesiæ exaltationem.

SESSIO DECIMA:

Nno a Natiuitate Dñi/Millesimo/ Quingentesimo / Quin todecimo / Die uero Veneris Quarta mensis Maii/Indictio ne tertia/Pontificatus Sanctissimi in Xpo patris & Dñi Nostri Domini LEONIS Diuina prouidentia Papæ Decimi/ Anno Tertio/Fuit celebrata Decima Sessio Sacrosancti Cõcilii generalis in Ecclesia Lateranen. in loco solito /In qua fuit præfatus Sanctissimus Dominus Noster/ Et fuerũt presentes infra scripti Reuerendissimi Cardinales/Patriarchæ/& Archiepi / & Episcopi/ac Principum Oratores/ac Illustres Domini/& Barones uidelicet.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostien.
Reuerendiss. Dominus Bernar. Sabinen.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Franciscus Tiburtinen.
Reuerendiss. Dominus Marcus prænestinus.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli Surrentin.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Hadrianus tituli sancti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agennen.
Reuerendiss. Dominus Antonius sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitan.
Reuerendiss. Dominus Achilles tituli sancti Sixti.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabin. de Saulis.
Reuerendiss. Dominus Laurentius tituli sanctorum quattuor Coronatorum.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Federicus de sancto Seuerino/Sancti Angeli.
Reuerendiss. Dominus Hypolitus sanctæ Luciæ in Silice.
Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in uia lata de Corneliis.
Reuerendiss. Dominus Alphonsus sancti Theodori.
Reuerendiss. Dominus Iulius sanctæ Marie de Nauicula.
Reuerendiss. Dominus Bernardus sanctæ Mariæ in Porticu
Reuerendiss. Dominus Inno. sanctorum Cosme/& Damiani.

Patriarchae & Assistentes pape: & Oratores.

Reuerendus pater Dominus Cæsar Patriarcha Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Consanus.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Seneñ.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachieñ.
Reuerendus pater Dominus Robertus Rheginus.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Taruisinus.
Reuerendus pater Dominus Io.Franciscus Taurineñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Cauallliceñ.
Reuerendus pater Dominus Pompeius Rheatinus.
Reuerendus pater Dominus Andreas Militeñ.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Luceriñ.
Reuerendus pater Dominus Siluester Vigorineñ.Eps Or Illust.Regis Angliæ.
Reuerendus pater Dominus Ioánes Archieps Guezneñ. Orator Regis Poloniæ
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Eps Maurianeñ. Or Ducis Sabaudiæ.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Eps Adrieñ.Orator Ducis Ferrariæ.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Stephanus Pattaceñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitanus.
Reuerendus pater Dominus Ieremias Craineñ.
Reuerendus pater Dominus Orlandus Auinioneñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Mononasieñ.
Reuerendus pater Dominus Gilbertus Surrentiñ.
Reuerendus pater Dominus Georgius Nazarenus.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Gabriel Bareñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Spalateñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Turritañ.
Reuerendus pater Dominus Alexander Vienneñ.
Reuerendus pater Dominus Antonius Athaneñ.

Episcopi.

Reuerendus pater Dominus Iannotius Troianus.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Parentiñ.
Reuerendus pater Dominus Bartholomeus Iustinopolitañ.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Aquilañ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentiñ.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbieñ.
Reuerendus pater Dominus Marinus Teneteñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Bondonen.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Fauentin.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Cibinen.
Reuerendus pater Dominus Paris Pisaurien.
Reuerendus pater Dominus Alexius Melfitan.

Reuerendus pater Dominus Siluius Boianeñ.
Reuerendus pater Dominus Marinus Casineñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Dominicus Terdoneñ.
Reuerendus pater Dominus Valinus Placentinus.
Reuerendus pater Dominus Aloysius Interáneñ.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Maneteñ.
Reuerendus pater Dominus Marcus Vrgentiñ.
Reuerendus pater Dominus Iustinianus Antmerinus.
Reuerendus pater Dominus Hugo Regieñ.
Reuerendus pater Dominus Bartholomeus Mõtis uiridis
Reuerendus pater Dominus Aloysius sancti Marci.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Paulus Forosemproñieñ.
Reuerendus pater Dominus Christophorus Cesenateñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Marianeñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli Maris.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Ilcineñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Calineñ.
Reuerendus pater Dominus Philippus Adiateñ.
Reuerendus pater Dominus Theseus Rachanateñ.
Reuerendus pater Dominus Mattheus Vmbriaceñ.
Reuerendus pater Dominus Scabonius Imoleñ.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapolañ.
Reuerendus pater Dominus Ioánes Anriaceñ.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Perusiñ.
Reuerendus pater Dominus Tranquillus Feretiñ.
Reuerendus pater Dominus Baptista Veuereñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Franciscus Vestanus.
Reuerendus pater Dominus Hercules Vrbeuetañ.
Reuerendus pater Dominus Angelus Britonorieñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Signinus.
Reuerendus pater Dominus Petrus Paulus Cliñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Ansarieñ.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Casertañ.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Argieñ.
Reuerendus pater Dominus Martinus Nucerinus.
Reuerendus pater Dominus Ioannes Algereñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsicanus.
Reuerendus pater Dominus Natalis Veglieñ.
Reuerendus pater Dominus Siluius Comaceñ.
Reuerendus pater Dominus Valentinus Penneñ.
Reuerendus pater Dominus Thomas Leglineñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Sermeñ.
Reuerendus pater Dominus Lactantius Suaneñ.
Reuerendus pater Dominus Marcus Cenoualieñ.
Reuerendus pater Dominus Laurentius Dalameñ.
Reuerendus pater Dominus Sixtus Saluceñ.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Terracineñ.

Reuerendus pater Dominus Euangelista Cathaceñ.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Agrigentuñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculañ.

Oratores

Illustriss. Dominus Albertus Pius de Carpi/Serenissimi Maximiliani Electi Imperatoris Orator.
Magnificus Dominus Ludouicus de Solier Xpianissimi Regis Franciæ Orator
Magnificus Dominus Hieronymus Vich Catholici Regis Hispaniæ Orator.
Reuerendus pater Dominus Michael Bruu Illust. Regis Portugalliæ Orator.
Magnificus Dominus Martinus Georgius Dominii Venetorum Orator.
Magnificus Dominus Marinus Charatius Illust. Ducis Mediolaneñ. Orator.
Magnificus Dominus Franciscus Victorius Dominii Florentinorum Orator.
Illust. Dominus Ioães Filbertus de Palude Comes de Iaes: & Reuerendus pater Dominus Petrus de Baonia Illust. Domini Ducis Sabaudiæ Oratores.

Senator: Cóseruatores: Illust. Dñi tépórales.

Magnificus Dominus Iacobus Senator Vrbis.

Illust. Dominus Prosper de Colũna Dux Canie.
Illust. Dominus Marcus Antonius de Colũna.
Illust. Dominus Ludouicus de Vrsinis Comes Petiliani.
Illust. Dominus Nicolaus Volschi Miles Polonus.
Illust. Dominus Laurentius de Satmat.
Illust. Dominus Mutius de Colũna.
Illust. Dominus Io. Franciscus de Colũna.
Magnificus Dominus Euangelista Magdalenæ Conseruator Vrbis.
Magnificus Dominus Marius de Crescentiis Conseruator Vrbis.

¶ Et q̃plures alii nobiles & milites Ierosolimitañ. Celebrata missa per Reuerend. in Xpo patrem Ioánem Archiepm Guezneñ. Oratorem Regis Poloniæ/ Et habita Oratione per Reuerend. patrem Dominum Stephanum Archiepm Patraceñ. quæ iuxta morem infra poneť. Et cantato Euangelio per Reuerẽdiss. Dñm Alexandrũ sancti Eustachii Diaconum Card. ẽm Matheum/ qđ incipit. Dixit Iesus parabolã hanc/ simile est regnum cælorum homini Regi &c. Et cantatis Orationibus cõsuetis/ & hymno. Veni creator/ p p̃fatũ Sanctissimum Dominum Nostrum/ Præscripti Oratores Illust Ducis Sabaudiæ dederunt p̃fato Sanctissimo Domino Nostro mandatum prefati Illust. Ducis ad interessendum nomine suo in Sacrosancto Lateraneñ. Concilio/ Et idem Sanctissimus dedit illud Reuerendo p̃ri Dño Thomæ phedra legendum in Ambone qui ascendens ambonem legit illud alta & intelligibili uoce: Quo plecto p̃fati Oratores accesserunt ad pedes Sanctitatis suæ/ & genibus flexis osculati sunt beatissimos pedes, Deide exclusis illis qui de more interesse nõ debent/ & clausis portis Concilii Reuerend. pater Dñs Bernãdus Eps Adrieñ. ascendit ambonem/ & legit cedulam super confirmatione montis pietatis/ Cuius tenor talis est.

LEO Episcopus Seruus Seruo℞ Dei ad ppetuam rei memoriam Sacro approbante Cōcilio. Inter multiplices nostræ sollicitudinis curas/illam imprimis suscipere pro nostro pastorali officio debemus/ut quæ salubria/& laudabilia / ac Catholicæ fidei consona/& bonis moribus cōformia nostro tempore non solum enucleentur, uerū etiam ad posteros propagentur / & quæ materiam scandali præbere possent penitus succidantur/& radicitus extirpentur/nec pullulare usq̄ sinantur ca in agro Dominico/& uinea Domini Sabaoth dumtaxat conseri permittendo/ quibus fidelium mentes pasci spiritualiter possint eradicatis Zizaniis / & oleastri sterilitate succisa/Sane cū olim inter nōnullos dilectos filios Sacræ theologiæ magistros/ac iuris utriusq̧ Doctores controuersiam quandam nō sine populorum scandalo & murmuratione exortam/& nuper his diebus Inouatam esse comperierimus circa pauperum releuationem in mutuis eis publica auctoritate faciendis/qui montes pietatis uulgo appellātur/quiq̧ in multis Italiæ Ciuitatibus ad subueniendum per huiusmodi mutuum pauperum inopiæ/ne usurarum uoragine deglutiantur a Ciuitatum magistratibus/& aliis Xp̄ifidelibus sunt instituti/ atq̧ a sanctis Viris diuini uerbi præconibus/& laudati/& persuasi/ac a nōnullis/ ēt Summis Pontificibus prædecessoribus nostris probati & confirmati sint/ne prefati montes a Christiano dogmate dissonantes/ uel non utraq̧ parte diuersimode sentiente/atq̧ predicante. Nōnullis enim magistris/& Doctoribus dicentibus eos montes non esse licitos in quibus aliquid ultra sortem pro libra decurso certo tempore per ministros huius montis ab ipsis pauperibus q̄bus mutuum datur/exigitur/& propterea ab usurarum crimine iniustitia ue/seu ab aliqua certi speciæ mali inundos non euadere/ Cum dn̄s noster Luca Euāgelista attestante aperto nos præcepto obstrinxerit / ne ex dato mutuo quicq̄ ultra sortem sperare debeamus. Ea.n. propria est usurarum interpretatio/ quando uidelicet ex usu res quæ nō germinat/ nullo labore nullo sumptu/nullo ue periculo lucrum fœtusq̧ conquiri studetur/Addebant etiam iidem magistri & doctores in hiis montibus/neq̧ cōmutatiuæ/neq̧ distributiuæ iustitiæ fieri satis/cum tamen iustitiæ terminos cōtractus huiusmodi excedere non debeant/Si debeant approbari/idq̧ p̄terea

tes pietatis

probare nitebantur/quia impensæ pro huiusmodi montium conseruatio ne a pluribus(ut aiūt)debite a solis pauperibus quibus mutuum datur/ extorquēantur/pluraq; interdum ultra necessarias & moderatas impen/ sas/non absq; specie mali ac incentiuo delinquendi quibusdam aliis perso nis(ut inferre uident)exhibeantur. Aliis uero pluribus magistris/& Do ctoribus contra asserentibus/& in multis Italiæ Gymnasiis uerbo & scri pto cōclamantibus pro tanto bono/tanq̄ Reipublicæ per necessario/ mo do ratione mutui nihil petatur neq; speretur / pro indēnitate tamen eorū dem montium/impensarum uidelicet ministroꝝ eorūdem ac rerum om nium ad illorum necessariam conseruationem pertinentium/ absq; mon/ tium huiusmodi lucro/idq; moderatum & necessarium ab his qui ex hu iusmodi mutuo cōmodum suscipiunt licite ultra sortem exigi/& capi pos/ sit non nihil licere/cum regula Iuris habeat q̄ qui cōmodum sentit/onus quoq; sentire debeat/præsertim si apostolica accedat auctoritas/ Quam q dem sententiam a fe.re.Paulo.II.Sixto.IIII.Innocentio.VIII. Alexādro VI.& Iulio.II.Ro.Pontificibus prædecessoribus nostris probatam/a san ctis quoq; ac Deo deuotis/& in magna ob sanctitatis opinionem existi matione habitis Euangelicæ ueritatis prædicationibus p̄dicatam esse ostē dūt/Nos super hoc(put nobis est ex alto concessum)/ oportune prouí/ dere uolētes/ Alterius quidem partis iustitiæ Zelum/ ne uorago aperire tur usuraꝝ / Alterius pietatis & ueritatis amorem/ ut pauperibus subue/ niretur/utriusq; uero partis studium cōmendantes / cum hæc ad pacem/ & tranquillitatem totius Reipublicæ Christianæ spectare uideātur sacro approbante Concilio declaramus/ & diffinimus montes pietatis antedi/ ctos per Respublicas institutos/& auctoritate sedis apostolicæ hactenus probatos & confirmatos/in quibus pro eorum impensis & indemnitate aliquid moderatum ad solas ministrorum impēsas / & aliarum rerum ad illoꝝ conseruationem(ut prefertur) pertinentium/pro eorum indemni/ tate dumtaxat/ultra sortem absq; lucro eorūdem montium recipitur/neq; speciem mali preferre/nec peccādi incentiuum præstare/neq; ullo pacto im probari/quinimo meritorium esse ac laudari/& probari debere tale mutu um minime usurarium putari/licereq; illorum pietatem/& misericordiam populis prædicare etiam cum indulgentiis a sancta sede Apostolica eam ob causam cōcessis/ Ac deinceps alios etiam similes montes cum Aposto licæ sedis approbatione erigi posse/multo tamen perfectius/multoq; san/ ctius fore/si omnino tales montes gratuiti constituerentur/ hoc est si illos

erigentes aliquos census assignarent, quibus si non omni/saltem uel me-
dia ex parte huiusmodi montium ministrorum soluantur impensæ/ut ad
leuiorem æris soluendi portionem medio hoc pauperes grauari cōtingat/
ad quos cum huiusmodi census assignatione/pro impensarum supporta
tione erigendos/Christifideles maioribus indulgentiis inuitandos esse de
cernimus. Omnes autem religiosos & ecclesiasticas ac sæculares personas
qui contra præsentis declarationis & sanctionis formam de cætero prædi
care/seu disputare uerbo uel scriptis ausi fuerint/excommunicationis latæ
sententiæ pœnam/priuilegio quocūq; non obstante incurrere uolumus/.
Nō obstantibus præmissis/ac Constitutionibus/& ordinationibus apo
stolicis/cæterisq; contrariis quibuscūq;. ¶ Nulli ergo omnino hominum
liceat hanc paginam nostræ declarationis/diffinitionis/decreti/& excōmu
nicationis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc at
temptare præsumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ac beatorum
Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Data Romæ
in publica Sessione/in Lateranen̄. sacrosancta Basilica solēniter celebrata/
Anno incarnationis Dominicæ/Millesimo/Quingentesimo/Quinto
decimo/Quarto Non̄. Maii/Pontificatus Nostri/Anno Tertio.
¶ Qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis contenta in cedu-
la/& interrogati per scrutatores uotorum responderunt placere contenta
in cedula/excepto Reuerendo patre Dn̄o Hieremia Archiep̄o Crainen̄.
qui dixit non placere/quia didicit per experientiam q; præfati montes sunt
plus damnosi q̄ utiles. ¶ Deinde Reuerēdus pater Dominus Bernardus
Episcopus Taruisinus ascendit ambonem/& legit contra exemptos cedu
lam/& alias materias Ecclesiasticam libertatem/& dignitatem Episcopa-
lem concernentes/cuius tenor talis est.

contra exemptos

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei/ad perpetuam rei memoriam sacro approbāte Concilio. Regimini uniuersalis Ecclesiæ (disponente Domino) presidētes/iuxta pastoralis officii debitum libenter intendimus utilitatibus subditorum/& ad conseruandam libertatem Ecclesiasticam/& remouenda scandala/ponendam concordiam/& nutriēdam quietem inter Ecclesiarum prelatos/& eorum subditos/eo propensius Apostolice sol-

licitudinis studium adhibemus quo dissensionem talium fore dispendio≠sam experimento comprobatur/necnon indulta pariter/& priuilegia eis≠dem subditis in ipsorum prelatorum dispendium / tam per predecessores nostros/q̄ sedem apostolicam concessa ita libenter moderamur/ne exin≠de scandala procedant/ne ue ex eis ulli detur materia malignandi/& perso ne Ecclesiastice a bono obedientie/necnon diuini perseuerantia seruitii nullatenus retrahantur. ¶ Sane nuper ad nostrum relatio fidedigna perdu≠xit auditum/ꝙ Canonici Patriarchalium/Metropolitanarum/& Cathedralium/& Collegiatarum Ecclesiarum/& alii Clerici seculares plura pre sumunt/quæ ipsis infamiam non paruam pariunt/ & aliis inferunt lesio≠nem pretextu exemptionis/& libertatis a dicta sede obtente/ Ordinarioꝝ correctiones & ordinationes subterfugiunt/ac eorum forum/ siue iudiciū declinant, Nōnulli etiam impunitatem suorum excessuum per priuilegiū exemptionis obtinere sperantes / excessus ipsos cōmittere non uerentur/ quos/nisi per exemptionem qua gaudent crederent se defendi/nullatenus fuissent cōmissuri. Hinc itaqꝫ accidit/ut propter eorum audaciam/ qui pre textu priuilegii exemptionis impunitatem excessuum obtinere confiden≠tes/nōnulla multotiens cōmittant enormia/ per que plurimum diffama≠tur Ecclesia/& scandala grauia generantur/potissime autem cum talia per eos ad quos hoꝝ spectat correctio/incorrecta remaneant/ seu illi ad quos spectat illa punire negligunt. ¶ Nos uolentes ne eo pretextu delicta rema neant impunita/morbo huiusmodi necessariam adhibere medelam/sacro approbante Cōcilio statuimus/ ut decetero illi quibus exemptorum cor≠rectio & punitio a dicta sede demandata est / circa illam uigilanter inten≠dant/& diligenter officii sibi cōmissi debitum exequantur, Et q̄primum eis exemptos ipsos deliquisse legittime cōstiterit/ ita eosdem exemptos de linquentes puniant/ꝙ iidem exempti metu pene a suis arceantur insolen≠tiis/& alii eorum exemplo perterriti/ prosilire ad similia merito perhorre≠scant. Et si circa hoc negligentes fuerint/Diocesani/ & alii locorum Ordi≠narii eosdem/quibus exemptorum correctio huiusmodi competit/persona liter(si illorum copia/& notitia haberi poterit)Alioquin /uel si nullus in partibus exemptorum ipsorum certus iudex fuerit/eos quorum sua in pre missis interesse putauerint/per edictum publicum Cathedralium/seu alia rum Ecclesiarum locorum/in quibus exemptorum iudices huiusmodi re sidere/seu nullis eorūdem exemptorum iudicibus existentibus/ ipsos exē≠ptos deliquisse contigerit/ualuis affigendum/moneāt / ut ipsi tales exem≠

ptos delinquentes/& criminosos puniant / & castigent infra competentē terminum/monentium ipsorum arbitrio moderandum. Et si ipsi moniti in hoc negligentes fuerint/ & id adimplere neglexerint / seu recusauerint/ tunc ut in eo in quo deliquerint puniantur/ cognitione huiusmodi ea uice sint priuati/& se non intromittant ullatenus de eisdem/ Sed diocesani/& alii locorum ordinarii huiusmodi/contra tales exemptos delinquentes/& criminosos auctoritate nostra ad inquisitionem/ uel per accusationeȝ sine aliquibus tormentis procedere/& testes per seipsos examinare possint/ ac processum ipsum/quem ratione solēnitatis iuris/preterq̄ ratione citationis omisse(dūmodo delictum alïs rite probatum fuerit) nullum allegari uel dici posse prohibemus/sed per eos habitum/clausum/et eoruȝ sigillo munitum ad sedis apostolice examen/ipsorum exemptorum delinquentium expensis/etiam in ipso processu factis / ad quarum solutionem Ordinarii ipsi possint eosdem inquisitos et accusatos compellere / per proprium uel alium nuntium quātocitius destinare procurent / apud eādem sedem per Romanum Pontificem uel alium cui duxerit cōmittēdum/diligenter examinandum/et ita culpabiles repertos ꝙ ad condemnationem uel propter sufficientia indicia/propter que ad torturam pro ueritate exquirenda procedi ualeat/ad ipsos diocesanos / seu ordinarios per eos auctoritate nostra in causa inquisitionis/seu accusationis ulterius legittime procedendum/ et causam ipsam prout iustum fuerit/terminandam remittendum. ¶ Notarii autem dicte sedis quorum officium in ipsis primitiue Ecclesiæ initiis a fe.re.Clemente Papa primo ad sanctorum gesta perquirenda atq; conscribenda noscitur institutum ad Prothonotariatus officium assumpti/ habitum et rochetum deferentes/et alii nostri/et dicte sedis officiales actu sua officia exercentes/tam in ciuilibus/q̄ in criminalibus ab omni ordinariorum iurisdictione sint exempti. Alii uero Notarii habitum Prothonotariatus non deferentes/nisi illum infra Trimestre/ post presentium publicationem assumpserint/et ipsi ac alii in posterum assumendi/habitum/ et rochetum huiusmodi continue non gestantes/atq; alii nostri/ et dicte sedis Officiales officia sua actu non exercentes/tam in criminalibus/q̄ in ciuilibus ratione causæ summam. xxv. ducatoꝝ auri de Camera non excedētis dumtaxat/eorūdem Diocesanorum & Ordinariorum iurisdictioni subiaceant. In ciuilibus uero causis summam huiusmodi excedentibus/ plena gaudeant exemptione/ et a dictorum diocesanorum /et ordinarioruȝ iurisdictione penitus sint exēpti. ¶ Dignum quoq; et etiam congruum ar

bitrantes

bitrantes/ q ex Sancte Romañ. Ecclesiæ Cardinaliũ familiaribus illi dũ
taxat priuilegio exemptionis gaudeant/qui actu domestici/ & cõtinui sũt
cõmensales/ uel ab eisdem Cardinalibus ad ipsorum exequenda negocia
missi/uel qui recreationis causa ad tempus a Romañ. curia absentes fue-
rint. Ceteris uero/ etiam familiaritatis litteras habentibus/quominus co
hertioni Diocesanorum & Ordinariorum eorundem subiaceant/ Fami-
liaritatis huiusmodi priuilegium nullatenus suffragetur. ¶Et cum eisdẽ
Diocesanis/ ut monasteria monialium sedi Apostolice immediate subie-
cta/in eorum Diocesibus consistentia/ semel in anno uisitare possint per
Constitutionem in Concilio Viennẽ. editam quæ incipit Attendentes/
plena fuerit data facultas/ illam innouamus/ac exemptionibus/& priuile
giis quibuscũq; non obstantibus districte seruari precipimus & manda-
mus. ¶Per premissa quoq; eisdem diocesanis/& ordinariis/ casibus qui-
bus in exemptos a iure iurisdictio concessa est/nullatenus preiudicium ge
neretur. ¶Exemptiones autem de cetero absq; rationabili causa/ & quo-
rum interest minime citatis/pro tempore cõcessas/nullius roboris & mo
menti esse decernimus. ¶Et cum ecclesiasticus ordo confundatur/ si sua
unicuiq; iurisdictio non seruetur / Ordinariorum iurisdictioni (quantum
cum Deo possumus) fauere/ac litibus finem celerius imponi/& litiganti-
um imoderatis sumptibus/& expensis parci satagentes/Statuimus & or
dinamus/q singule cause/tam spirituales/q̃ ciuiles & mixte/ ac forum ec-
clesiasticum quomodolibet concernentes / & beneficiales /dummodo /
beneficia ipsa generaliter reseruata non fuerint/& ipsorũ singulorum bene
ficiorum fructus/redditus/& prouentus xxiiii. ducatorum auri de camera sẽ
cõmunem extimationem ualorem annuum nõ excedant/in prima instã
tia extra Ro. curiã/& in partibus coram ordinariis locorũ dũtaxat cogno
sci/& terminari/ita q nulli ante diffinitiuã sniã liceat appellare/nec appel
latio (si fuerit emissa) nullatenus admitti/nisi ab interlocutoria/que uim ha
beat diffinitiue/ uel a grauamine minime cõcernente negotiũ principale/
quod per appellatiõem a diffinitiua sententia reparari non possit/ nisi alter
collitigãtium aduersarii sui potẽtiã merito phorrescẽs/seu alia pbabili/&
honesta causa aliter q̃ p pprium iuramẽtum saltem semiplene pbata/co-
ram ordinario nõ auderet litigare. Eo. n. casu eæ ipse/ etiã appellationũ in
dicta curia/etiam in prima instantia cõmitti & cognosci & terminari pos-
sint. Alioquin appellationes & illarũ etiam aliarũ causarũ hmõi cõmissio-
nes iposterũ/& qcqd inde secutũ fuerit/nullius sint roboris uel momẽti.

¶Iudices autem & Conseruatores a sede apostolica deputati si in altero iurium graduati non fuerint/ Assessorem partibus non suspectum ab ipsis partibus/uel earum altera requisiti/ assumere & ſm eius relationem iudicare teneantur. ¶Et quia sepius & multiplici relatiōe percepimus q̄ plurimas ecclesias/& illis presidentes Episcopos tam citra q̄ ultra mōtes uexari in eorum iurisdictionibus/iuribus/& dominiis/ac turbari a domicellis/Principibus/& nobilibus eorūdem/qui sub colore iurispatronatus/qd̄ in beneficiis ecclesiasticis habere confingunt/ nullo priuilegio apostolico suffulti sine Ordinariorum collationibus/& litteris/& absq̧ aliquo saltem colorato titulo beneficia non solum clericis sed etiam laicis conferre/ Sacerdotes & Clericos delinquentes ad eorum libitu3 punire, Decimas omnium rerum/ad quarum solutionem de iure tenentur/ac Cathedralium/& alia que legis Diocesane/& iurisdictionis sunt/& ad ipsos Ep̄os dumtaxat pertinent temere auferre/fraudare/usurpare/seu ut premissa fiant mādare/ac ipsa & fructus quoscūq̧ ne a ciuitatibus/terris/& locis eorum extrahantur prohibere/ feuda/possessiones/& predia occupare / & indebite detinere/seu ad feuda & bona ipsarum ecclesiarum eis cōcedendum/ac beneficia ecclesiastica personis per eos noīatis conferendum minis/& terroribus/ac aliis uiis īdirectis inducere/& compellere/& alia q̄plurima damna/iacturas/& iniurias ecclesiis/& earum prelatis/ac clericis prefatis inferri/nō modo p̄mittere/sed etiam exp̄sse mādare p̄sumant. Attendētes igit̄ q̧ laicis in clericos & p̄sonas ecclesiasticas/ ac bona ecclesiastica nō est attributa facultas/atq̧ equū & iustū esse/ut in eos iura insurgāt/q̄ illa offendere p̄sumunt, Necnō cōsiderantes q̄tum ex his tam nr̄o & ap̄lice sedis honori/q̄ personar̄ ecclesiasticar̄ quieto, & p̄spero statui/nō sine dānanda p̄nicie deroget, Ac cupiētes eos quos ad obseruantiā iuriū uirtutū p̄mia nō inducūt/tā adiectar̄ exaggeratiōe penar̄/q̄ adiiciendar̄ de nouo formidine a temerariis ausibus refrenare, Oēs & singulas cōstitutiones/ que sup̄ Decimar̄ solutione/& cōtra uiolatores/& raptores ecclesiar̄/& incendiarios/agroru3 depopulatores/& tā S.R.E.Car. q̄ uenerabiles fratres nostros Ep̄os/& alias p̄sonas ecclesiasticas/seculares/& regulares capiētes/detinētes/& eor̄ iurisdictiōem & iura quolibet īdebite occupātes/aut eos in eor̄ iurisdictionis exercitio p̄turbātes/ seu molestantes/eos quoq̧ ad cōferēdū bn̄ficia ecclesiastica p̄sonis p̄ eos noīatis/aut al's de illis pro eorum libito uoluntatis disponendum / & feuda ac bona ecclesiastica in emphiteosim concedendum/aut al's uendendum temere compellentes, Necnō statuta

ta contra libertatem Ecclesiasticam facientes/& ad premissa auxilium/cōsilium/uel fauorem prestantes hactenus emanarunt/innouamus. Et cum ea ne dum iuri contraria/sed etiam ecclesiastice libertati opprobriosa sint q̄ plurimum & aduersa / ut de officio nobis credito dignam Deo possimus reddere rationem/affectibus & monitis paternis Imperatorem / Reges/ Principes/Duces/Marchiones/Comites/Barones/ & quoscūq; alios alterius cuiuscūq; nobilitatis/preeminentie/potentie/seu potestatis/excellentie/uel dignitatis existentes/attente hortamur in Domino/eisdem in uirtute sancte obedientie mandantes/ut ipsi constitutiones predictas obseruēt/ & faciant a suis etiam subiectis inuiolabiliter obseruari/quacūq; consuetudine contraria non obstante/si diuinam offensam/ & sedis apostolice debitam uitare uoluerint ultionem. Ac collationes de dictis beneficiis sic factas nullas & irritas nihilominus esse decernimus/ ac illis utentes reddātur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinenda/ donec cum eis sup hoc per sedem predictam fuerit dispensatum. ¶ Mature quoq; considerātes/q̄ post Xp̄i ad cælos ascensionem/Apli per singulas urbes & Dioceses Ep̄os distribuerunt/sicut sancta Ro. Ecclesia per orbem constituit eosdem Ep̄os in partem sollicitudinis uocando/onera gradatim distribuendo per Patriarchas/Primates/Archiepiscopos & Episcopos/ac sacris etiā Canonibus fuerit diffinitum/per eos pro morum correctione/& controuersiarum decisione/& determinatione/ac mandatorum Domini obseruatione/fieri debere Concilium prouinciale / ac Synodum Episcopalem ut deprauata corrigerentur/& illa facere negligentes canonicis penis subiacerent, Cum conueniat nos circa ea que rempublicam Xp̄ianam concernūt esse intentos/desiderantes Canones ipsos firmiter obseruari/eisdem Patriarchis/Primatibus/Archiepiscopis/& Episcopis districte iniungimus/ut de officio eis cōmisso dignā Deo possint reddere rōnē Canones/Cōcilia/ & Synodos hmōi fieri mandantes/quocūq; priuilegio non obstañ. inuiolabiliter obseruent/preterq̄ quo ad Cōcilium prouinciale/ quod de cetero singulis triēniis fieri mādamus/ad illaq; etiā exemptos accedere debere decernimus/priuilegio/ac cōsuetudie quacūq; cōtraria nō obstañ. Circa hoc aūt negligētes pe͞as i eisdē Canonibus cōtētas se nouerit icursuros. ¶ Et cū cōstitutiōe in Cōcilio Vieneñ. edita/q̄ icipit. In plerisq;/ ut Pont. dignitatis honor suaret/statutū fuerit/ne Ecclīis Cathedralibus bōis tpalibus sine quibus spiritualia diu esse non possunt / priuatis ac clero / & populo Xp̄iano carētibus/de aliquibus personis presertim religiosis prouideretur.

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei/ Ad perpetuam rei memoriam sacro approbante Concilio. Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes perpeticura reuoluimus/ut errantes in uiam ueritatis reducere/ipsosq; lucrifacere Deo (sua nobis cooperante gratia) ualeamus/hoc est quod profecto desideranter exquirimus/ ad id nostre mentis sedulo destinamus affectum/ac circa illud studiosa diligentia uigilamus. Sane licet litterarum peritia per librorum lectionem possit faciliter obtineri/ac ars imprimendi libros temporibus potissimum nostris/ diuino fauēte numine/ inuenta seu aucta/& perpolita/plurima mortalibus attulerit cōmoda/cum parua impensa copia librorum maxima habeatur. Quibus ingenia ad litterarum studia percōmode exerceri/& uiri eruditi in omni linguarum genere presertim aūt catholici/quibus sanctam Ro. Ecclesiā abundare affectamus/facile euadere possunt/qui etiā infideles sciant & ualeant sacris institutis instruere/fideliumq; collegio per doctrinā Xpiane fidei salubriter aggregare. ¶ Quia tñ multorum querela nrm & sedis aplice pulsauit auditum/q; nōnulli huius artis imprimendi magistri in diuersis mūdi ptibus libros/tam Grece/Hebraice/ Arabice/& Caldee linguarum in latinū translatos/q̄ alios/latino/ac uulgari sermone editos errores etiā in fide/ ac pnitiosa dogmata etiā religioni Xpiane contraria/ac cōtra famā psonarum etiam dignitate fulgentium cōtinentes imprimere/ac publice uēdere presumūt/ ex quorum lectura nō solum legentes non edificantur/sed in maximos potius/tam in fide/q̄ in uita & moribus plabuntur errores. Vnde uaria sepe scandala (prout experientia rerum magistra docuit) exorta fuerunt/& maiora indies exoriri formidantur. ¶ Nos itaq; ne id quod ad Dei gloriā & fidei augmentū/ac bonarum artium propagationem salubriter est inuētum/ in contrarium conuertatur/ac Xpifidelium saluti detrimētum pariat/ super librorum impressione curam nram habendam fore duximus / ne de cetero cū bonis seminibus spine coalescant/uel medicinis uenena intermisceant. Volentes igitur de oportuno super his remedio prouidere / hoc sacro approbante Concilio/ut negocium impressionis librorum huiusmodi eo prospere tur felicius quo deinceps indago solertior diligentius & cautius adhibeatur. ¶ Statuimus & ordinamus/ q; de cetero ppetuis futuris temporibus

Nota aqbus re... libri

nullus librum aliquem/seu aliam quamcunque scripturam/tam in Vrbe nostra/quam aliis quibusuis Ciuitatibus & Diocesibus imprimere seu imprimi facere presumat/nisi prius in Vrbe per Vicarium nostrum & Sacri Palatii magistrum. In aliis uero ciuitatibus & Diocesibus per Episcopum uel alium habentem peritiam scientie/libri seu scripture huiusmodi imprimende ab eodem Episcopo ad id deputandum/ac inquisitorem heretice prauitatis ciuitatis siue Diocesis in quibus librorum impressio huiusmodi fieret/ diligenter examinentur/& per eorum manu propria subscriptionem sub excommunicationis sententia gratis & sine dilatione imponendam approbentur.

¶ Qui autem secus presumpserit/ultra librorum impressorum amissionem/& illorum publicam combustionem/ac centum ducatorum fabrice basilice principis apostolorum de urbe sine spe remissionis solutionem/ ac anni continui exercitii impressionis suspensionem/ excommunicationis sententia innodatus existat/ ac demum ingrauescente contumacia taliter per Episcopum suum uel Vicarium nostrum respectiue per omnia iuris remedia castigetur/quod alii eius exemplo similia minime attemptare presumant.

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti/& ordinationis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ ac beatorum Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Data Romae in publica Sessione/in Lateranen. sacrosancta basilica solenniter celebrata. Anno incarnationis Dominice. M.D.XV. Quarto Nonas Maii Pontificatus Nostri Anno Tertio.

¶ Qua perlecta petiit an placerent Paternitatibus suis contenta in cedula/& responderũt omnes placere excepto Reuerendo patre Domino Alexio Epo Melfitano/qui dixit placere de nouis operibus/nõ aũt de antiqs.

¶ Deinde Reuerendus pater Dominus Petrus Episcopus Castelli maris ascendit ambonem & legit cedulam super prefixione termini contra profitentes pragmaticam sanctionem & super indictione undecimæ Sessionis, Cuius tenor talis est.

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei ad futuram rei memoriam/sacro approbante Concilio. Cum inter alia in hoc sacro Concilio expedienda/quid super Sanctione per nõnullos prelatos Gallice nationis/tam clericos/q̃ laicos etiam nobiles/ac alios illis fauentes/quam ipsi pragmaticam uocant/edita determinandum/& declarãdum foret/ expedire/ & declarare summopere desideraremus/ prout etiam felicis recordationis Iulius pp̄.II. predecessor nr̃ huius Concilii indictor desiderabat/& prelati/& alii clerici/ac laici prefati ad comparendum/tam coram prefato Iulio predecessore/q̃ nobis pluries citati fuerint/& eorum contumacia in dicto Concilio sepius allegata/seu accusata extiterit. Cũq3 postmodum pro parte prelatorum/clericorum/& laicorum etiam nobilium / ac fautorum predictorum ad hoc (ut prefertur) legittime uocatorum allegatum fuerit/ nullum locum per quem transeundum esset/& tute uenire ad comparendum in dicto Cõcilio possent habere. ¶ Nos ne eo pretextu quoquomodo se excusare possent a cõmunitate Ianuẽ. per quorum loca tute ad Romanam curiam / ad allegãndum ea que in huiusmodi causa Pragmatice allegare uoluerint/uenire possint / amplum Saluumconductum concedi curauimus/& eisdem assignari. Et ne aliquid amplius contra premissa allegare/& iustam possint pretendere ignorantiam/clericos & laicos etiam nobiles/etiam prelatos et fautores/clericorũq3 ac seculariu3 collegia/ad eorum contumaciam conuincendam/sacro approbante Concilio/de nouo pro ultimo et peremptorio termino requirimus et monemus/ut ante k̃ls Octobris proxime futuri (omni excusatione et dilatione cessantibus) legit

time comparere debeant / quem terminum & dilationem huiusmodi ex causis prædictis ad oēs excusationes tollendas ad dictam diem Kl̄s Octobris pro ultima & peremptoria dilatione/ut prefertur/prorogamus & de nouo concedimus & assignamus. Quo termino elapso ad ulteriora / & terminationem dicti negocii etiam diffinitiua sententia procedetur/eorum contumacia & non comparitione minime obstantibus / in prima extunc futura Sessione/quam ad hoc & alia q̄ plura utilia peragenda / uidelicet/ undecimam Sessionem quæ erit die Quartadecima Decembris post festum beatæ Luciæ proxime futurum prefato sacro approbante Concilio indicimus. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum requisitionis/monitionis/prorogationis/concessionis/ assignationis/& indictionis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ in publica Sessione/in Lateranen̄. sacrosancta Basilica solēniter celebrata. Anno incarnationis Dn̄icæ Millesimo/Quingentesimo/ Quintodecimo/Quarto Non̄. Maii/Pontificatus Nostri/Anno Tertio.

¶ Qua perlecta Magnificus Dominus Ludouicus de Solier Orator Xp̄ianissimi Regis Franciæ accessit ad pedes Sanctitatis suæ & dixit in excusatione profitentium pragmaticam Sanctionem q̄ prælati Franciæ fuerunt impediti per inimicos francorum non uerentes censuras contentas in bulla Cœnæ Domini/& ideo Sanctitas sua habuit eos al̄s excusatos, Cum igitur de presenti eodem impedimento detenti sint/ & non audeant uenire/quia inter delphinatum & Lombardiam est periculū. Quare pro parte eorum supplicatur Sanctitati suæ habeat eos nunc exculatos & cum dabitur eis tutus accessus/offerunt se uenire ad Concilium et allegare de iuribus suis/& idē Magnificus Or̄ dedit cedulā tenoris isfrascripti.

¶ Sanctissimo ac Beatissimo. D. N. Papa.

Ater Beatissime nouit optime Sanctitas uestra & nos Xp̄ianissimi Regis Oratores apud eandem fidem facimus prælatos ecclesiæ Gallicanæ ad pedes & imperium Sanctitatis Vestræ et ad sacrum Concilium uenientes p̄hibitos fuisse/ac impeditos cōminatōibus/et detectis

insidiis inimicorum Regis eiusdem Xpianissimi non uerentium censuras & poenas in bulla Coenae Domini comprehēsas/ & ideo iure merito Beatitudo uestra tunc praelatos illos excusatos habuit/non enim citatum legimus quemq̄ teneri se periculis cōmittere maris/latronum/itinerum/ & inimicorum. Cum igitur pater Beatissime eodem notorio impedimento perdurante maxime inter Delphinatum / & Liguriam / & Lombardiam prelati ipsi ad hoc sacrum Concilium uenire non potuerunt/non etiam uēturi sint/donec libere liceat/& expedite/ Supplicatur humiliter pro parte illius Gallicanae Ecclesiae / quod & nunc Sanctitati Vestrae placeat illam/ eosdemq; prelatos excusatos habere/ & ita pro sua prudentia solita prouidere q̄ tutus esse possit accessus / ac expeditus ad eandem Sanctitatem & sacrum Concilium/ tunc etenim/& q̄primum ad Sanctitatis Vestrae pedes praelati ipsi/aut alii dictae Ecclesiae nomine uenient, imo obtēperaturi eiusdem imperio/& sanctae sedis Apostolicae / alioquin per illos non stabit/prout nec stat quo minus aduen iant. Caeterum pater Beatissime pro exoneratione Ludouici de Soleriis Oratoris Regis Xpianissimi qui has offert/supplicat humillime ut placeat iubere notariis omnibus & singulis i p̄senti Concilio & Sessione assistentibus quos rogat q̄ de excusatione huiusmodi/declaratione/oblatione/ una cum decreto Sanctitatis Vestrae actum sumant/& inde instrumentum conficiant eidem Oratori expediendum ad Ecclesiae Gallicanae/& aliorum quorum interesse poterit uberiorem cautelam.

E. Sanctitatis. V. humillimus Seruitor Xpianissimi Frācorum Regis Orator Loys de Solias.

¶ Praefatus Sanctissimus Dominus Noster respondit prefato Oratori q̄ ex preuincia Prouinciae erat facilis & tutus transitus per Ianuam/& q̄ prouiderat de saluoconductu Ianueñ. & eis mandauerat tradi / & si opus esset prouideret de meliori & tutiori Saluoconductu/ & propterea uolebat Sanctitas sua q̄ cedula predicta staret in suo robore.

¶ Deinde p̄fatus Reuerendus pater Dominus Petrus Ep̄s Castelli Maris petiit an placerent paternitatibus suis contenta in cedula/& responderunt oēs placere/Dempto Iacobo Ep̄o Poteñ. qui dixit non placere q̄ deest iste terminus p̄fitētibus pragmaticā/q̄a cōtēnūt bullas & mādata ap̄lica

¶ Demum Dominus Marius de Peruſchis Sacri Concilii procurator accuſauit contumaciam non intereſſentium in Concilio intereſſe debentiu3 & petiit per Sanctitatem ſuam declarari / & præfatus Dominus Noſter declarauit niſi ad primam comperent/ & hæc fuerunt p̄ Decima Seſſiōe.

¶ Fuerunt inſuper data mandata infraſcripta per procuratores infraſcriptos excuſando principales ſuos/uidelicet Reuerēdus pater Dominus Io. Franciſcus de Ruuere Ep̄s Taurinen̄.dedit mandatum Reuerendi patris Domini Ioānis de Sabaudia Ep̄i Gebēnen̄.Et Venerabilis uir Dominus Humbertus Caneti dedit mandatum Reuerendi patris Domini Archiepiſcopi Tarren̄.Et Dominus Godfelſus Vandemberch dedit mandatum Reuerendi patris Domini Ioānis Epiſcopi Auelbergen̄.Et Reuerendus pater Dominus Gisbertus Ep̄s Rapolan̄.dedit mandatum Reuerendi patris Dn̄i Io.Baptiſtæ Ep̄i Valuen̄.& Submonen̄.Et Reuerendus pater Dominus Ioānes Archiep̄s Guezen̄.dedit mādatum Reuerendi patris Domini Fabiani Ep̄i Narnien̄.Et Diſeretus Dn̄s Ludouicus Molon Clericus Cæſarauguſtan̄.dedit mādatum Reuerendi patris Domini Ludouici Ep̄i Ampurien̄.Et Reuerēd.p̄r Dominus Bartholomeus Ep̄s Iuſtinopolitan̄.dedit mandatum Reuerendi patris Domini Bernardini Ep̄i Cluſien̄.Et Reuerend.p̄r Dominus Bernardus Ep̄s Taruiſin̄.dedit mandatum Reuerendi patris Domini Georgii Ep̄i Nonnen̄.Et Reuerēd.p̄r Dominus Ioannes Ep̄s Sibinicen̄.dedit mandatum Reuerendi patris Domini Ep̄i Farren̄.& Dn̄s Petrus Raymiardi dedit mandatū Reuerēdi patris Domini Antonii Ep̄i Regien̄.Et Reuerendus p̄r Dominus frater Guillelmus de Saluaterra dedit mādatum Reuerendi patris Domini Guillelmi Ep̄i Geranden̄.Et Dn̄s Zutfeldus Vardemberch dedit mandatu3 Henrici Ep̄i Rotheburgen̄.Et Reuerendiſſ.in Xp̄o pater et Dominus Dominus Antonius de Mōte tituli ſanctæ Praxedis præsbyter Cardinalis dedit quaſdam litteras miſſiuas/ et quoddam mādatum Reuerendi patris Domini Iacobi Archiep̄i Vpſalen̄.ad excuſandum eum in Sacro Lateran̄.Cōcilio/et intereſſen̄.nomine ſuo et ſuæ prouinciæ / Et Reuerendus p̄r Dominus Ferdinādus Ep̄s Scalen̄.dedit mādatum Reuerēdi patris Domini Bernardi Ep̄i Sorani/Et Reuerendiſſ.in Xp̄o pater & Dominus Dn̄s Nicolaus tituli ſanctæ Priſcæ præsbyter Card.de Fliſco nuncupatus dedit mandatum Reuerēdi patris Domini Hieronymi Ep̄i Torcelan̄.Et Reuerēdus pater Dn̄s Andreas Archiepiſcopus Spalaten̄.

dedit mandatum Reuerendi patris Domini Antonii Epi Calamoueñ. Et Reuerendus pater Dominus Ioãnes Antonius Eps Calmeñ. dedit mandatum Reuerendi patris Domini Gallesii Epi Belluneñ. Et Reuerendus pater Dominus Petrus Paulus Eps Esinus dedit mandatum Reuerendi patris Domini Antonii Episcopi Auximañ.

¶ Quibus perlectis Sanctissimus Dominus Noster incepit/ Te Deum laudamus/ & cantato per capellam cantorum/ expletaq; Decima Sessione/ præfatus Sanctissimus Dominus Noster equitauit ad palatium associantibus Reuerendissimis Dominis Cardinalibus/ & aliis prelatis/ & Curialibus in copioso numero.

¶ Oratio. R. P. D. Stephani Archiepi Patraceñ. & Episcopi Torcellañ. habita in Concilio Lateraneñ. corã Leone. X. Pont. Max. in Decima Sessione dicti Cõcilii Quarta Maii. M.D.XV.

Magnus Dominus & laudabilis nimis in Ciuitate Dei nostri in monte sancto eius. Psal. xlvii.

Rem grandem & sūme difficilem ac paruitati meæ imparem. P. B. ne obedientie bonū perderem hodie hoc in loco amplissimo/ ornatissimoq; huius sacrosancti Lateraneñ. Cõcilii coram tuo iudicio grauissimo & tantorum patrum iustissimo tractandam suscepi/ In qua quasi mei ipsius & senectutis ac aduerse ualitudinis oblitus, Zelo tamen fidei Catholice & apostolice perfusus quo anima mea iam diu comesta fuit. In discrimen maximum decorū actionis meæ posui/ cum ab hoc genere dicendi per annos plures me abstinuerim. Et hoc quidem si assumptæ propositioni in qua de summa omnium rerum agitur/ in tanta angustia temporis/ in quo breuitati in dicendo satisfaciendum esse censeo altissimo & profundissimo sacramēto magnæ & ultimæ reformationis diuinis mysteriis prepositi psalmi inuoluto correspondere non ualuero. Nam quis est astantium speculatorum. S. E. etiam summa

doctrina(ut par est)repletus/qui in se & non in Christo uiuens/ quo tã tæ psalmodiæ fracto alabastro/in quo opus creationis/ misterium repara tionis/ sacramentum reformationis / & ultime consumationis decretum miro secreto continentur/non in littera/sed in spiritu/non in superficie/sed in medulla/non in sermonum foliis/sed in radice rationis/non in monti bus philosophantium gelboe/ubi propheta dicente Ceciderũt fortes isra el/Sed in montibus sanctis & æternis in quibus positum est fundamen tum fundamentorum/ Sancti sanctorum in odorem tantorum unguen torum suauissimum/de quo Apostolus/Fundamentum aliud nemo po test ponere/preter id quod positum est/quod est Xps Iesus/ digne possit & ualeat mentes astantium patrum tantis unguentis optimis inungere/ tum pro cognitione ueritatis boni & mali concilii/ tum pro reformatione Ecclesiæ & orbis/ac contra hostes fidei expeditione summe necessaria ut Xpi bonus odor Deo fieri possit/inuenire etiam longa meditatione non ualeo. Verum. P. S. in tantorum mysteriorum que latẽt in littera præpo siti psalmi contemplatione quasi extatica mente & corde iam positus/pro fiteor me in dicendo hodie nihil aliud scire/q̃ Xpm & hũc pro nobis cru ci affixum. Ideo cum Apostolo libera uoce clamabo. Viuo iaз/sed nõ ego uiuit uero in me Xps. Non mirum igitur astantibus accedat/ si pro decla ratione psalmi Dauid ipsi Dauid. s. Xpo pro secũda Sabbati in filiis Cho ræ qui Caluariarum filii in apostolis interp̃tantur a custodia serotina(Sic enim eius titulus est)humanæ sapientiæ uerbis insistere non curabo. Sed q̃ breuissime spiritum uitæ in tanti psalmi demonstratione perquiram/nõ in persuasibilibus humanæ sapientiæ uerbis / prout alias consueui / sed in ostensione tantum spiritus & uirtutis/p̃sertim coram te Leone. X. Pont. Max. quem diuina fauente clementia hoc tempore magnæ reformatiõis/ persecutionisq; infidelium canonice electuз existimo/ut sis Leo in sede Pe tri non ab re Decimus pro Xpi regno/nostro tempore si uolueris toto or be terrarum inouando assumptus. Quandoquidem non frustra in ulti mo decalogi positus Leo. X. uocatus fueris. Et ego quidem iam septuage narius cuius cithara uersa est in luctum/ & organum cum Iob in uocem flentium in oculis meis abiectus & omnium speculatorum Sanctæ Eccl. minimus/in Decima quoq; tanti Concilii Sessione/pro mysteriis Regis magni et enucleandis te iubente oraturus nõ frustra etiam ascenderim/ qua propter ut hec tam diuina/tam excelsa & sublimia/ac mira/mirãdaq; quæ in dicta psalmodia continentur/et ad presens humili sermone meo di

cenda

tenda ueniunt a spiritu Christi/in quo est mihi uita in dicendo progres su orationis dignius/largiusq disponantur, Ipsa uirgo beata/angelorum domina/fons omnium gratiarum/quæ omnes hæreses interemit/ cuius opera magna reformatio concordia Principum/ & uera cōtra infideles ex peditio fieri debet/opem ferre dignetur/q talia digne cum profectu audiē tium dicenda suo ore/sicut in apostolis/sua facundia/ sicut in doctoribus & sua gratia sicut in martyribus/electisq omnibus/ita in nobis p assum pta breuitate copiose/tam pro uera tanti Concilii conclusione/q̄ pro ne cessaria/& celeri contra hostes fidei nostræ expeditione infundere uelit q lumen Christi plus solito ad gloriam & honorem tanti Concilii in cordi bus auditorum accendi ualeat, Cuius auxilium desuper implorantes hu militer pstrati canticum nouum pro nouo suffragio cantabimus Dicētes

Omnium splendor decus & perenne
Virginum lumen genitrix superni
Gloria humani generis Maria
Vnica nostri.
Sola tu uirgo dominaris astris
Sola tu terræ maris atq cœli
Lumen inceptis faueas rogamus.
Inclyta nostris.
Vt queam sacros reserare sensus
Qui latent chartis nimium seueris
Ingredi & celsæ duce te benigna
Menia terræ.

SI omnia.P.B. quæ pro declaratione ppositi psalmi di cēda sese offerūt perquirere uellem/ longa esset oratio. Quandoqdem hæc tā altissima & pfundissima psal modia nō solū in se opa creatiōis uniuersi mysteriū re parātiōis hūani generis p inouatiōe sæculi pria sabbati & sacramētū magnæ reformationis p secūda sabbati In magno Lateran̄. nostro Cōcilio demōstrādum/ ac decretū ultimæ cō sumatiōis uniuersi p finale iudiciū miro/& ineffabili modo cōtineat, Verū etiam & mysterium incarnationis uerbi Dei p ciuitate magni Dn̄i in cœ lis & in terris ex lapidibus uiuis construenda præ se ferre inuenitur/ pro qua rex magnus ab initio & ante secula preparauerat terram imaculatā/

In qua edificaret sibi domum/de qua gloriose educeret imaculatam æter⸗nam sponsam matrem iustorum lætantem/& non minus in posterum fidem catholicam & apostolicam suam iuxta decretum sacrosancti Con⸗sistorii Trinitatis/& unitatis diuinæ pro cõmuni salute per orbem uniuer sum promulgandam esse statuerit/ tam pro intellectuali/ q̄ pro rationali ecclesia beatificanda/exaltandaq; temporibus prefinitis a patre / in quibus eam toto orbe terrarum per suos principes constituendos super uniuersaʒ terram annunciaret/& predicaret/ in qua quidem predicatione luce meri⸗diana clarius ostenderent/q; æternitas Xp̄i/anteq̄ ex uirgine nasceretur in mysterio premonstrata/ac predestinata esset/ita q; mysterium non preiu⸗dicaret tempori/nec econtra/quin ipse ille solus esset qui ante mundi cõsti tutionem/usq; ad consumationem omnia operaretur/secundum archanũ suæ diuinæ mentis in celis/& in terris/tam pro natura angelica/ q̄ pro hu mana/donec in Xp̄o Deo omnes unum fierent / & magnus ipse Domi⸗nos tunc in ciuitate Dei/& in monte sancto eius nimium laudabilis inue⸗niretur/tum in gradibus/tum in domibus suis/ dum eam carnem/quam ab æterno predestinauerat/ac ꝑ temporis plenitudine preparauerat/unio ne ineffabili/in supposito uerbi assumeret de domo Mariæ semper uirgi⸗nis/dicente propheta. Deus in domibus eius cognoscetur / dum suscipiet eã. De hac ergo ineffabili susceptione/tũ pro prima/tum ꝑ secũda sabbati in qbus/& edificatio/& reformatio ciuitatis magni regis ex monte Syon & lateribus aqlonis cũ exultatione uniuerse terræ cõtinetur/ q̄ breuissime dicemus/Reliqua uero maiora/& ꝓfundiora mysteria in tribus aliis ora tionibus meis/ꝑ tanto Concilio/a die suscepti oneris in dicendo dispositis legẽda relinquam. Et non minus breuitatis cã in uolumine decẽ libroꝝ ĩ qbus ab origine usq; ad consumationem uniuersi speculũ limpidissimum militantis ecclesie instar triũphantis mirifice cõtinetur. S.D.N. dedicato/ calamo exaranda reseruabimus. Siqdem & audita modo durissima inter duos infideles reges pugna/& illoꝝ iniquam intẽtionem cõtra rempub. Xp̄ianam nostrã ex illoꝝ ante male gestis mecum ppendens aliam quã ad pñs recitamus breuiorem orationem humiliori stilo nõ absq; cã dispo suimus. Veꝝ. P.S. nõ minus nũc q̄ tunc qñ reges terræ male cõuenerũt in unum tam primo contra regnum Iudæorum/q̄ secundo Christianoꝝ ut destruerent fidem unigeniti a patre super terram reges nostri celi eccłie & terræ. Nũc ẽt bene cõuenerunt in hoc sacrosancto Lateranẽ. Cõcilio in unum ad reformationem/tum ecclesiæ/ tum orbis uniuersi pro gloria reg⸗

gni Christi/& suæ sanctæ Ro.ecclesiæ & apostolicæ sedis exaltatione/ac hostium tantæ fidei extirpatione/quæ per ueros spirituales uenatores de p ximo iuxta temporum computationem pro secunda sabbati fieri debet in magna/& ultima reformatione/sicut prima sabbati edificatio fuerat per pi scatores dicente Hieremia pro secunda sabbati/ sicut dixerat pro prima de piscatoribus.Et ecce mittam uenatores meos/& uenabũtur eos de mon tibus/& de collibus/& speluncis/ & de cauernis terræ. Et ideo propheta alio in psalmo dixerat, Veritas iam diu de terra uirginis orta est/ & iusti cia de celo ad eam pro edificatione ciuitatis Dei magni in terraꝫ prospexit/ que non minus ad presens pro reformatione/innouatione/ dilatationeq̃ illius per orbem uniuersum respicit.Et id quoq̃ pro nostro tempore per ficere summopere querit/festinatq̃ ne fiant nostra in persecutione / tum Turcorum/tum Sophi/& aliorum impiorum peiora prioribus ꝙ culpa nostra/nostro utiq̃ tempore stante magno Lateraneñ. Concilio diuini tus/pro tempore magnæ tribulationis/in ciuitate magni regis congrega to/non fiat in eo/& ut illa uera & magna reformatio/pro qua priores Põ tifices hactenus ideo laborauerunt in uanum. Q d' nostro quoq̃ tempo re rex noster magnus Christus in Concilio nostro Lateraneñ. non mi nus nimium laudabilis pro reformatione inueniretur/ q̃ antea fuerat pro edificatione/quando prestantius solito per uniuersi orbis secundam con uersionem/& obedientiam sedatis bellis/que in orbe Xp̃iano culpa ma lorum uigent/hostibusq̃ fidei nostræ uirtute altissimi superatis/& ad no stram fidem miraculose etiam conuersis/ ac Mahumeti spurcissima secta una cum omnibus aliis ubiq̃ terrarum dextera excelsi extincta/solus rex magnus noster Christus sedere habeat in monte sancto apostolice sedis eius/de qua scribitur.Et sedes eius sicut sol in conspectu meo semper. Et id profecto cum exultatione cõuersionis uniuersæ terræ/ de qua etiam ha betur, Venientes autem uenient cum exultatione portãtes manipulos su os/& alibi.Nisi conuersi fueritis gladium suum uibrabit / & in eo parabit uasa mortis. Quandoquidem abyssus/abyssus tanti sacramenti abyssuꝫ reconciliationis cum Deo plus solito iminente durissima persecutione do mus Ottomãnoꝝ/& Sophi/per opera Lateraneñ.Concilii/agente Leo ne.X.Pont.Max.inuocat ut sit in urbe Roma quæ (Deo preuidẽte) re gnante impiorum ecclesia sub idolatria caput orbis / ideo data fuerat / ꝙ regnante successiuo tẽpore iustoꝝ Ecclesia sub uera latria multo amplior gloriosior & præstantior/in magnæ ciuitatis reformatione fieret / q̃ antea

fuerat. Recte ergo ille dixerat, Vidi ciuitatem sanctam nouam Hierusalē descendentem de coelo a Deo paratam sicut sponsam ornatam uiro suo. In hac igitur tali/ac tanta ciuitate Dei sancta uidelicet Romañ. Eccle. Magnus dominus nimium laudabilis etiam inuenit. Et in monte sancto apostolicæ sedis eius pro secunda sabbati plus solito exaltari & magnificari iure æterno reperitur. Et nimium quidem laudari dicitur/ qm̄ quantum laudari debeat/nec angelica/nec humana lingua exprimi posset. Præsertī cū ipse sit magnus dominus/ & magna uirtus eius & sapientiæ eius non est numerus. Quippe quidem pro sua magnitudine/in Concilio impiorum laudari non reperitur/ qn̄ in talium ore sua laus sordescat. Non in atriis Synagogæ pharisæorum & hypocritarum/quorum os maledictione plenū est/ nec in palatiis regum & principum/quorum manus plenæ sunt sanguine & infidelitate. Nec denique in Babylone philosophantium de corde suo/ac iuris humani peritorum/ubi oīs confusio contra ueritatem sanctæ ecclesiæ adducitur. Sed ubi dicit quispiam laudabitur? Dicat propheta/In ciuitate Dei/ in sancta utique imaculata Ecclesia Dei/& qd̄ fortius & dignius est in mōte sancto Apostolice sedis eius. De quo Esaias. Et erit in nouissimis diebus mons præparatus in domo Dn̄i super uerticem oīum montium/qui est potestas plenitudinis Xp̄i eius in sede Apostolica/ per legem imaculatam super omnia regna mundi sedens/ & confluent ad eum oēs gentes/ & adorabunt eum & dicent Gloria tibi dn̄e qui es deus & homo. Dicente etiam Ioanne/Rex Regum/ & Dominus dominantium per misterium incarnationis/per opus redemptionis/ & gloriam resurrectionis, In qua omnia innouasti/ & mundum Ecclesiæ tuæ super omnes & omnia exaltasti/& qui eras ante mundi constitutionem per mysterium sacramenti in unitate personæ unigenitus a patre propter quod dixeras / Anteq̄ Abraham fieret ego sum/quoniam in Christo erat æternitas ab initio & ante sæcula/& in Abraham breuitas/in qua Deus homo factus est / ut homo in tali breuitate fieret Deus/& in mundi plenitudine primogenitus uirginis matris in terris fieret q erat unigenitus filius Dei in coelis/ de quo Hieremias. Nouū faciet dn̄s super terram/femina circūdabit uirum qd̄ cōmutata forma uerborum talium Plato ipse q a sacra Hebræorum uera philosophia & Dei sciētia lumen habuerat/dixerat/Deū circūrotundū & decursatum/quando unigenitus Dei filius factus est homo/ꝓpter quod Petrus aplūs reuelante patre ei dixerat, Tu es Christus filius Dei uiui pro prima sabbati / in qua prolatione fidem Catholicam & apostolicam ab æterno

patre pro æterno filio ordinatam ad fundamentum Ecclesiæ cõfessus est. Et nunc quoq; q ipse uenturus sit in spiritu pro secũda sabbati ad magnã orbis reformationem non minus opera spiritussancti & uirtute insinuare reperitur/ut orbis terrarum & uniuersa quæ coeli ambitu continentur ad montem sanctum apostolicæ sedis eius in utroq; gladio cum uera obedientia ueniant. Et tunc cognoscat unusquisq; nostrum suum uas possidere in Dei magna ciuitate ad sanctificationem & honorem per humilitatẽ scientiæ Dei & non per superbiam humanæ scientiæ ad cõtumeliam & errorem/in quo & Auerroistæ in scientia diaboli/& Iuristæ in scientia mundi/& Mahumetistæ in scientia carnis extollunt se aduersus sciẽtiam Dei/ac lumen fidei Catholicæ. Et idcirco a Spiritusancto dicitur, Super quẽ requiescam nisi super humilem & trementem sermones meos? Siquidem & spiritussanctus disciplinæ effugit fictum/nec habitat in corpore subdito peccatis/hinc etiam scribitur/Vani sunt omnes sensus hominis in quibus non subest scientia Dei.

¶ Verum. P.S. Si hæc talis/ac tanta scientia Dei in nostro Lateran. magno Concilio nunc mundi & diaboli & carnis spreta sciẽtia/grato animo iam suscipietur/uera & repentina reformatio per totam Ecclesiam/orbẽq; uniuersum gloriose/miraculoseq;/absq; liuore fiet. Et hoc certe si in nouitate uitæ depositis ueteribus pannis/cum ueris Iebuseis corde contrito & humiliato ad pientissimum Regem nostrum Christum accedere curabimus/in qua humiliatione uera cum Christo Rege magno reconciliatio fiet/sine qua nec unionem Principum Christianorum/nec expeditionem contra hostem potentissimum summe necessariam obtinere ualebimus. Quãdoquidem cognita magnitudine ipsius magni Domini exuere nos oportet ueterem hominem cum omnibus malis actibus suis/ in quibus ira Dei contra nos / populumq; suum prouocata iamdiu fuit / & nouum hominem Christũ/in sanctitate & ueritate induere/alioquin peribimus regnante diluuio maximæ tribulationis in uinea Domini. Siquidem magnus ipse Dominus uitia/scelera/& peccata/ac blasphemias contra Deũ/uirginem & sanctos turpissimas/quæ in Romana & uniuersali ecclesia/ac populo suo Christiano/& orbe uniuerso perpetrãtur pro sua iustitia amplius tollerare non ualeat/ ne magnitudo sua ludibrio iri ulterius in tanta uniuersi corruptione habeat / quasi hæc inferiora ipse qui est neglexerit/ nam & sua negligere non ualet. Quoniam domini est terra & plenitudo eius/& neglecta per suos ministros in terris regimine uniuersi/ in quibus

& status clericorum & religiosorum ac laicorum terminos quos posue-rant sancti patres/dicente scriptura, Ne transgrediaris terminos quos po-suerunt patres tui/transgredi non uerentur corrigere/ & de medio auferre summopere intendat & querat. Ideo opera Lateraneñ. Concilii digne re-formanda ueniunt ne pereamus de uia iusta. At uero adhuc in nostro sæ-culo patres optimi multi sunt legis diuinæ peruersores/qui nõ modo præ-missa fouere/sed & leges ueteris mundi in maligno positi quæ proprio fi-ne carent contra Immaculatam legem Dei ponere satagũt/quando tales po-testatem coactiuam imperii præferre Romano Pontifici & regnum mor-tis principis tenebrarum regno Xp̄i anteferre/& imperium pueri & mor-talis hominis imperio Dei & Imortalis hominis/ac leges maculatas ad ani-marum perditionem legi Imaculatæ conuertenti animas anteponere co-nantur. Et ita tales peruersi & non conuersi/ & in religiosi & nõ religiosi to-tius Xp̄ianæ fidei decorum cõtra magnitudinem magni Domini detur-pare non uerentur / quasi Xp̄s bonus pastor animam suam pro ouibus suis in quibus edificaret sibi ecclesiam sine ruga & macula in mortem so-lus non posuerit/& per sanguinem sanctorum super se lapidem uiuum & angularem talem dilectam non edificasset. O hypocritarum & perditorũ hominum pessimam conditionem. O inimicorum fidei perditionem. O ignorantium pro salute animarum uiam mãdatorum Dei. Quis uos ita fascinauit ꝙ inde diuino iudicio rei facti estis/quando terminos sanctorũ/ diuinæq; scripturæ transgrediẽtes/iura puri hominis contra ueritatẽ Dei hominis & magnitudinem æterni Regis/ ac contra scientiam Dei extolle re adhuc contenditis & cornua cõtra sedem Apostolicam erigere per ma-gistros erroris non erubescitis/unde tot mala religioni Xp̄ianæ non mi-nus q̄ ex aliis male gestis prouenerant. Sed heu heu q̄ calamitosa erit de ꝓ ximo talium perditio & laborantium in Dei scientia & obseruatione man datorum Dei exaltatio/quoniam de magna Turcorum & infidelium alio rum a tot annis persecutione/Iam rex noster Xp̄s ad reformationem uni uersi sua magnitudine miro modo educet bonum pro secunda sabbati/Si cum prima sabbati in maxima persecutione Romanorum regnum coelo-rum Romanæ Ecclesiæ in ipsa Vrbe adduxerat/ut esset in ea gloria om-nibus sanctis eius/qui sanguinem suum fuderant pro firmamento Apo-stolicæ sedis & sedentis Canonice in ea/& non minus in sua instanti refor-matione nunc id futurum existimo. Ideo iam hora est patres optimi hora in q̄ est nos de malo somno surgere & magno Domino uigilare/

quoniam ipse est qui nostro quoque tempore in fremitu suæ magnitudinis propter lachrymas Magdalenæ & Marthæ/idest contemplatiuæ & actiuæ rogantis ecclesiæ/Lazarum quatriduanum & iam diu in lasciuia mūdi fœtentem suscitabit pro sua magnitudine in secunda orbis conuersione demonstranda/in qua status Clericorum in Lazaro designatus præ aliis opera uirginis gloriosæ ad uitam contemplatiuam pro septimo statu Ecclesiæ trahetur. Et non minus religiosorum quatuor rotarum status in filia mortua in domo archisynagogi demonstratus ad primam uitā in qua spiritus uitæ erat in rotis miro modo a mortuis reuocabitur / status uero laicorum in filio matris uiduæ extra ciuitatem resuscitato pfiguratus ubique terrarum multo gloriosius q̄ alia ad fidei Catholicæ obseruātiam/apostolicæque doctrinæ quasi reminiscendo primitias fidei nostræ uocabitur/ & pientissime intra ciuitatem Dei sub matris suæ Romanæ Ecclesiæ obedientia adducetur/quo inde gloriose toto orbe terrarum unū ouile & unus pastor usque ad sæculi consumationem/in magnitudine utique ipsius magni Domini fiat. Nam & hanc magnitudinem in cœlo empyreo in primo magno generali Concilio intellectualis Ecclesiæ pro hominis susceptione/ in quo magnus dominus suo tempore eleuandus in terra supposito uerbi Dei ad uniuersi decorum erat/ut in illo constitueret unam sanctam Ecclesiam electorum omnium matrem & reginam. Si Lucifer qui tanti boni Concilii in cœlo diuisionem fecerat & primam uiam mali Concilii inuenerat sua malicia/superbiaque cum suis cohærentibus iuxta legem & conditionem eis appositam pro signo in quo ipse habebat signaculum similitudinis Dei suscipere(ut par erat)per ueram obedientiam uoluisset & æterni sacerdotis magni ante eum geniti regnum & imperium ac Ierarchiam/harmoniam & monarchiæ uniuersorum temperatissimum principatum æqua mente in magnitudine creatoris sui & omnium præponderare quæsiuisset & se supra se extollere non concupiuisset a tanta magnitudine Domini/tanq̄ primus heresiarcha sub anathemate perpetuæ damnationis/ad imam deiectus & extra bonorum angelorum ecclesiam & bonum Concilium factus nec donis supernaturalibus in quibus plenus decore erat spoliatus fuisset. Hanc magnitudinem si Adam suasione mulieris serpentina lingua deceptæ in se non concupiuisset donis gratuitis denudatus sub maledicto terræ in opere suo extra paradisum deliciaru3 eiectus in sudore uultus sui non uixisset. Hanc magnitudinem si Imperatores & Reges / tum Romanorum/tum aliorum/Si philosophi / si sapientes in scientia noctis

non ignorassent, Idola non adorassent/Dei potentiam in agendis secundis causis nõ supposuissent & primas sex ueritates in diuinis Philosophus non negasset. Hanc magnitudinem si principes sæculi/si populi & idolorum sacerdotes cognoscere uoluissent/Idolatriam contra ueram latriam per orbem uniuersum non prædicassent/ Babylonem omnium confusionum & errorum matrem contra ciuitatem Dei & iustorum Ecclesiam nõ erexissent/nec monarchias septem Luciferi / suorumq; Principum & imperium puri hominis supra regnum & imperium Christi filii Dei uiui extollere falso titulo non perquisiuissent. Nec minus sacerdotes & Principes synagogæ iudæorum/si talem magnitudinem Domini sui grato animo suscipere uoluissent nunq̃ dominum gloriæ crucifixissent/nunq̃ regno/ sacerdotio/& ciuitate Dei priuati fuissent. Nec Imperatores & Principes Romani imperii/ qui ubiq; terrarum in sanguinem sanctorum debacchabantur/si celsitudinem ueræ magnitudinis in fide Christi cognoscere uoluissent/in qua sui Principes & ministri/ac milites non in potentia armorum & sæculi fauore/sed in uirtute perfecta/in uita imaculata/in signis & miraculis/in scientia Dei & doctrina Xp̄i in qua demones expellebant/Idola destruebant/cathedram pestiferæ doctrinæ deiiciebant/& Cathedram ueræ & Apostolicæ doctrinæ sola operatione perfecta exaltabunt / nunq̃ usq; ad magni Constantini tempora/in quibus ipse Constantinus a diuina gratia afflatus desuper cognita æternitate regis gloriæ & potestate in regno suæ Ecclesiæ & se possessorem malæ fidei in mundi principatu post resurrectionem illius ex mortuis aduertens/ Sceptrum imperii orbis & urbis ac monarchiam uniuersi uero & proprio Domino & omnium creatori uictori Deo & homini in sede sua Romana Siluestro Pontifici Max. in iure primæuo & naturali Christi æterni sacerdotis s̄m ordinem benedicti patris plene cessit/& Xp̄m regem magnum in suo Vicario per obedientiam adorauit/aliamq; sedem iussu illius & concessione Apostolica quæsiuit/& sub obedientia sedis Apostolice in Bizantio erexit/ et cõtra hostes fidei nostræ semp gloriosæ pugnauit/ Quæ quidem omnia sic diuinitus gesta/ si alii imperatores cognoscere et suscipere uoluissent/nunq̃ inquã tales Imperatores in sanctorum sanguine tam crudeliter polluti fuissent. Nec minus etiam post Constantini tempora/si Imperatores / si legum Imperialium cultores/et conditores/et nostri etiam temporis illarum professores talem magnitudinem regni Xp̄i et Saluatoris nr̄i Iesu/æterni sacerdotis aduertere uoluissent/omnia temporalia et potestatem / tum in diuinis/

tum inhumanis/spreto iugo Xpi/in suis uicariis ad imperium trahere nō presumerent. Nec Cæsares electiones Pontificum pro eorum argumēto confirmasse assererent. Nec talia male gesta diuinitus suo tempore euacuata allegarent, Nec potestatem coactiuam & tyrānicam iterato super liberam/unicam/ & supremam Vicarii Xpi potestatem & Sanctæ Ecclesiæ ponerent. Nec sola spūalia Pontifici Romano ascriberent/nec uerba Xpi dicta sanctorum & sacrorum Conciliorum/ summorumq; Pontificū decreta opera Spiritussancti ædita ac sacras Sanctiones obliqua interpretatione aberrantes ab utero sacrarum litterarum uiolassent. Nec deniq; nostris temporibus/si Cardines orbis/si Reges tum cœli Ecclesiæ/ tum terræ/si quatuor rotarum patres & religiosi/si magistri & doctores/si aduocati & procuratores/si iudices & Romanæ Curiæ Officiales / Ecclesiarūq; Rectores tantam magnitudinem magni domini / et inuiolabilis iustitiæ suæ sceptrum recta/simplici ac pura mente iuxta legis Dei & regularum diuinum intellectum suscipere uellent tot enormia et legi imaculatæ contraria fracto iugo Xpi sine charitate ac Dei timore plebem Xpi quasi panem deuorantes nō perpetrarent/ et terminos quos posuerunt sancti patres nō transirent. Quapropter Bernardus ad Eugenium tanq̄ ad Sūmum Ierarchicum in cœlo ecclesiæ uirum in quo erat omnis potestas supra omnes potestates tam cœli q̄ terræ recte scripserat, Tibi data est omnis potestas/in qua qui totum dicit nihil excludit. Sed cogita utrum omnia concedere debeas/quod si nō debes/ serua modum ut iustificeris cum iudicaris/ & alibi. Vt quid in palatio tuo leges Iustinianæ garriunt/et tuæ Christianæ silent/in quibus si tantum patres optimi leges Xpi non siluissent & p̄sidentes in Dei Ecclesia in regimine eis cōmisso modum in omnibus seruassent/sancta Ecclesia tantorum hæreticorum hæreses & scismata ac impiorum persequutiones nō sustinuisset/ nec sceleratam Mahumeti sectā/ nec Ottomānorum & Sophi instantem maximam persecutionem subire cogeretur/si tamen dominus ipse magnus magnitudinem suam contra potentissimum hostem sicut sub Eliseo contra Sennacherib & Machabeorum tempore contra Antiochum non apposuerit q; inde uirtus fidei suæ eluceleat. Recte ergo ad nos conuersa mater nostra Ecclesia uoce lugubri dicere potest, Filios enutriui et exaltaui/ipsi autem spreuerūt me ut non sit in pace adhuc amaritudo mea amarissima. Siquidem et amara fuit Tyrannorum in filiis meis occisio/sed inde fidei meæ amplificatio & non minus amarior hæreticorū persecutio/sed Catholicæ fidei exaltatio/ uerū

& iamdiu/sed fortius nunc propter falsam & simulatam hypocritarum irreligionem facta est mihi amarissima/quando talium causa spurcissima secta Mahumeti tantum per orbem creuerit/ quæ tamen de proximo uirtute dexteræ excelsi/& non humana/extincta erit/ut sit pro septimo statu in uera pace amaritudo amarissima/& pax in terra hominibus bonæ uoluntatis. Quibusquidem sic stantibus.P.S.talibus iam speculationibus tanti psalmi postpositis ad illas tantum pro conclusione orationis nostræ summe & repentine necessaria ueniamus/in quibus anima mea iam corde & mente imersa dolores parturiētis Romanæ ecclesiæ nostræ/& uniuersalis/tam uehementer in se suscepit q̄ contremiscunt labia/uiscera quatiuntur/oculi lachrymarum flumina desiderant/lingua calculum ignis Xp̄i exoptat. Vt circumquaq; lingua uelociter dicentis diffundere ualeat/quanta sit latitudo/submersio/& periculum iminentis tribulationis/tum Sophi/& impiorum hominum/tum Turcorum/in qua Dominus propter scelera/uitia/& peccata quæ in regibus/tum cœli/tum terræ/ac populo Christiano hoc nostro tempore uigent ad nostri temporis flagellum potentissimos fidei nostræ hostes excitauit/& negligentissimos Principes Xp̄ianos pro illius defensione adhuc multis flagellis a somno turpissimo excitare non ualuit/quandoquidem in maliuolam animam intrare sapientia diuina nequeat/ut fiant nostra posteriora peiora prioribus/in quibus ab annis multis populus Christianus Xp̄i sanguine redemptus ductus est captiuus incuria / & negligentia Prælatorum Ecclesiæ / & Principum Xp̄ianoꝝ/qui querentes quæ etiam sua non sunt/ quæ Christi sunt neglexerunt/ac ad presens fortius solito negligunt/quandoquidem bella durissima ab annis uiginti inter se exercentes tantorum bellatorum sanguinem/tum in Italia/tum extra/sine pietate fuderūt/presbyteris/ religiosis/ nobilibus/honestisq; uiris/sanctimonialibus/uirginibus/uiduis/aliorūq; uxoribus/pueris/& puellis/tam turpiter abusi fuerunt/q̄ nec sexui/nec ætati/nec religioni/nec Ecclesiæ/nec sacris rebus pepercerunt/ac si fere siluarum imanissimæ/& sine ratione fuissent in membrorum Christi conculcatione turpissima sæuientes/& non minus in extinctione Veteranoꝝ militum laborauerunt in quibus robur exercitus Christianorom contra tantos hostes tutissimum erat. O miserrimam populi Christiani conditionem. O summis lachrymis deplorandam tot animarum perditionem, O miseræ Italiæ crudelissimam conculcationem/depredationemq;/ in quibus latior uia extinctis nostris præsidiis / hostibus fidei nostræ data est.

Siquidem tales auctores crudelissimiq; belli nimia propria cupiditate ducti/reipublicæ Xpianæ defensionem distulerunt/ & bella inter Xpianos exercentes stragem maximam sanguinis Xpiani dederunt. Et ideo uada (quo ad potuerunt)ad occupandũ maiora indies Turcis/& aliis infidelibus aperuerũt. Et eo quidem tempore in quo si Principes Christiani uniti essent facillime/stante talium infidelium durissima strage inter se Dominia Xpianorũ occupata recuperare possent/propterea Dominus per Hieremiam conqueritur Dicens/ Ideo populus meus ductus est captiuus qm̃ non habuit scientiam scilicet ueræ doctrinæ/& imaculatæ uitæ in qua Ecclesiæ pastores non pastores fuerunt tunc/sed Lupi rapaces/prout multis notum est. Verumtamen quãto maior erit nostri causa persecutio/ tanto gloriosior erit per cõuersionem omnium in Xpo rege nostro & nõ a nobis liberatio. Et hinc fuit patres optimi q; breui tempore quattuor Patriarchales ecclesiæ/alieq; inumerabiles in qbus Hebræorum / & Græcorũ ecclesiæ de titulo Crucis abrasæ opera diaboli fuerunt ꝓpter illarũ hæreses & rebellionem contra obedientiam sanctæ Sedis Romanæ ad manus infidelium deuenerunt. Siquidem & in sede Romana in suo Vicario Deus sibi obedientiam incõmutabilem reseruauerat/instar illius quam in ligno paradisi Adæ posuerat/ut imperaret mundo & soli Deo unice seruiret/& obediret/& tantam obediẽtiam a subditis exigeret/ quãtam ipse Deo præstaret. Idcirco aduersantes obediẽtiæ ligni sedis Apostolicæ a crucis ligno assumptæ Dicente Propheta. Dominus regnabit a ligno/ grauissime/durissimeq; puniti fuerunt/q; talium exemplo etiam sedens in ipsa apostolica sede animaduerteret/qua censura plectendus ueniret si ipse Deo nõ obediret. Quandoquidem Deus illum sibi soli iudicãdum seruauerat/ prout in Pontifice Aaron & Petro concipere potuimus. Qua propter nostro tempore duo Imperia/tot/tãtaq; regna & Xpianorũ dominia/ad spurcissimam sectam Mahumeti cũ maxima iactura reipublicæ Xpianæ & regentium in ea uenerunt qm̃ ab obedientia Sedis apostolicæ recesserunt/ de quibus ualde timeo/& pertimesco qm̃ obstinatiõem in malo in rectoribus/tum ecclesiæ/tum residui populi Christiani in orbe terrarũ nõ ignoro/q; dicẽte Ezechiele/Dominus iam per flagellum Turchorum/suc impiorum a pastoribus reqret gregem suum tempore nubis & caliginis male præsidentium dispersum/& ab uberibus sanctæ Ecclesiæ euulsum per inobedientiam. O me miserum quid audio? quid mente concipio ex hiis? uch inq̃ mihi quia tamdiu tacui/ut inde uir pollutus labiis essem. Verũtñ

fient? Quid aliis Regibus Christianis/cæterisq; tum Italiæ/tum extra/ domini/regna/thesauri maximi/filii/& paratus armorū/si sanctam ecclesiam Romanam dominam & reginam/ac omnium matrem prophanari permiserint? Quid uobis patres optimi dignitas maxima Cardinalatus? quid arca plena nūmis? quid uasa aurea & argentea? quid lapides preciosi? quid equorum & familiæ ornatus & domorū cæterarumq; rerū usus deceptōe plenus? Quid deniq; ecclesiæ sanctæ Prælatis dignitas/potestas & diuitiæ? Quid Romanis/aliisq; populis/& Romanæ curiæ officialibus/cæterisq; miseræ Italiæ cultoribus uita & opera ipsorū tūc ꝓdesse poterunt? Dicat a memoria mea calamitosa illa Constantinopolitanæ ciuitatis clades/Probet totius illius Impii dura sanguis effusio/Cōfirmet Trapezūdæ & oium populorum Hælespontici maris circumquaq; euersio. Clamet Thessalonicarū Mitileni & Pelloponessi occupatio/In medium afferant Asiæ & Europæ ditissimæ deuastatæ Prouinciæ/Insinuēt totius Thessaliæ/Macedoniæ/Epyri/& Illyriæ opulentissimæ sine numero depredatæ Ciuitates/Oppida/& Castra/Exclament tot millia milliū populorum totius fere plagæ Orientis/ Meridiei / ac Septentrionis/ qui ab annis ducētis/sed turpius duriusq; nostris temporibus ab Infidelibus subiugati fuerunt. Et iam successiuis temporibus (quod dolenter dico) a fide nostra diuersi/quorum sanguinem Dicente Ezechiele, In die districti examinis dominus de manibus illorum qui tunc in Dei ecclesia indigne præsidebant durissime requiret. Declaret tantarū uirginum uiolatio/puerorum ullulatus/mulierum planctus/matrimoniorum diuisio / captiuorum uēditio/& aliorum absq; numero occisio. Aperiat & ante oculos nostros ponat huius matris nostræ / & sponsæ Dei tantarum ecclesiarum ubiq; fornicatio/& sanctarum religionū dissipatio/ & in reliquiis sanctorum cōculcatio/quæ quidem omnia in illa misera Calcidii/ seu Euboiæ/ Croiæ/Driuasti. Alissii/Scodræ/Motoni/& Coronæ/& aliorū direptione fuerunt/quæ cuncta hæc domus Ottomānorū breui temporis spatio debacchata est. Et deniq; proclamet in auribus nostris/crudele/ac nephādum Idrūti excidium i quo q̄ sæua fuerit Turchorū rabies nemo nostrū ignorat. Nam & quo in periculo tunc fuerit & Romana Ecclesia & tota Italia/ꝙ tertium uch Apochalypsis non sustinuerit sicut Hierosolymitana primum & Constantinopolitana secundum/ꝓpter illarū auersionē cōtra regnum Christi & suæ sanctæ Apostolicæ Sedis sustinuerint misericordia/& miseratio magni domini ad suorum fidelium preces apertissime

declarauit quando instante periculo nostro oportuno tempore Turcorū Principem Impatorem sæuissimum Mahumetū Soldanum interemit. ¶ Hæc nos doceant/hæc nobis ad doctrinam fiant/ hæc in exemplum accedant/hæc nos excitent/hæc nos cautiores & diligentiores faciant/ & reddant. Et quæ nobis usui & ornatui sunt/pro gloria nominis illius/cuius omnia sunt pro salute nostra/& multorum/ ac pro liberatione totius Reipublicæ nostræ Christianæ/nos ipsimet potius exponamus/ largissime effundamus/q̄ ad talium pollutas manus una nobiscum deueniat. Quod utiq; digne fiet. P. B. si quæ diximus opere complere curabimus. Verum quod id a nobis dignius/præstantiusq; exequatur, Colligite uos patres/uos domini/uos ecclesiarum Rectores/ac Præsides/ uos inq̄ etiā Reges/& Principes Christiani populi/uos iterum inq̄ qui in sanguinem Xp̄i & sanctorum nimium impinguati/& dilatati estis/colligite fragmēta Alabastri confractæ in dicendo psalmodiæ/ne pereant/& implete Cophinos animarum uestrarum/sicut Apostolorum numerus/ prima sabbati/pro secunda sabbati orbis conuersione complenda/quasi priora reminiscendo/& posteriora præuidendo/iussu Domini duodecim Cophinos iuxta partes duodecim orbis secundo conuertendas impleuerunt/de quibus Prophæta, Reminiscentur & conuertentur ad te omnes fines terræ. Qua propter uos Cardines orbis/uos Principes terræ/ docente rege nostro Dauid/circundate iam dignius/ac præstantius solito montem Syon speculatricem/uidelicet sanctam apostolicam Sedem nostram. Et uos etiam ueri Ep̄i/& Sanctæ Ecclesiæ digni Prælati Matrem nostram Ro. ecclesiam unicam Dominam oīum/ & Reginā uero & pio affectu cōplectimini/& uestra imaculata uita doctrina & operatione pfecta fouete eā/orationibus instantes/ieiunia & elemosynas obseruantes/ sacras uigilias adamantes/& distribuite fragmenta Apostolicæ doctrinæ in domibus eius/ scilicet in ecclesiis illius/in quibus tanq̄ Turres dati estis cum propugnaculis cōtra hostes fidei/ ut enarretis pro progenie altera quæ ad iugū fidei Catholicæ & Ap̄licæ uentura est/qm̄ hic magnus Dn̄s nimiū laudabilis in ciuitate Dei & in mōte sancto eius ipse & nō alius est Deus Dn̄s noster & solus Saluator/& liberator qui digne/& gloriose/miraculoseq; cū exultatiōe uniuersæ terræ ab omni periculo nos liberabit/ & in fremitu fortitudinis suæ conculcabit omnes contrarias potestates/& ipse inq̄ & nō alius cum gloria & honore nominis sui reget nos in sæcula sæculoꝝ. Amē.

DEO GRATIAS.

¶ Die uero.xx.prefati mensis Maii/Reuerendiss.in Christo pater & Dñs Dñs Antonius tituli sancti Vitalis/ nũc uero sanctæ praxedis præsbyter Card.protector Illust. Caroli Ducis Sabaudie dedit mandatum præfati Illustriss.Domini, Cuius tenor talis est.

Mandatum ducis Sabaudie.

Arolus Dux Sabaudiæ/Chablaisii/& Auguste/Sacri Romani Imperii Princeps/Vicariusq; ppetuus/Marchio in Italia/Princeps Pedemontium/Comes Gebennēsii/Bangiaci/& Rotũdi montis/Baro Vuandi/Fonci gmaci/& Gaii/Niciecq;/Breyssiæ/ac Vercellarum &c. Dominus. Vniuersis/& singulis presentes patentes literas inspecturis/facimus manifestum q cum quondã fe.re.Iulius Papa Secundus Sacrum Lateranen̄.Concilium in Vrbe Roma celebrandum indixerit/qd Sanctissimus Dominus Noster Dominus Leo diuina prouidentia Papa Decimus præfato Iulio (sicut Domino placuit) de medio sublato ad Summi apostolatus apicem/ diuina fauente clementia assum ptus pro rebus uniuersalis Ecclesiæ/ac totius Xpianæ religionis salubriter dirigendis/disponendisq; (ut experientia edocet) cum maxia Catholicorum Principum/Xpianiq; populi frequentia prosequitur. Nos igitur tam salubre/& laudabile suæ Beatitudinis propositum/ac permaxime necessarium opus collaudantes/illisq; pia deuotione/ & reuerentia assistentes / licet superioribus proximis diebus speciales Oratores nostres suæ Beatitudini/tanq̃ Vicario Xpi/& Beati Apostolorum Principis Petri uero successori/reuerentiam/ obedientiamq; præstandam destinauerimus/ Nihilominus ut sanctis institutis suæ Beatitudinis cuius/& sanctæ matris ecclesiæ membrum nos esse profitemur / uxta Illustrissimorum progenitorum nostrorum laudabilem consuetudinem cōformemur/ex nostra certa scientia/maturaq; deliberatione/ citra tamen quorumcunq; procuratorum nostrorum hactenus per nos constitutorum reuocationem/tenore presentium facimus /constituimus / & deputamus / nostrum uerum/ legitimum/ & indubitatum procuratorem specialem / ita tamen q specialitas generalitati non deroget / nec econtra / uidelicet /

Reuerendiss. in Xpo patrem & Dominum Dñm Antonium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ tituli sancti Vitalis presbyterum Card. nrum & negociorum nostrorum in Ro. Curia protectorē specialiter & expresse ad se nomine nostro in dicto sacrosancto Concilio/illiusq; Sessionibus (quatenus expediat) presentādum/illicq; interessendum/ad dicendum/ proponendum/tractandum/& procurandum/nec non laudandum/& emologandum/omnia/& singula quæ ad laudem Dei/animarum salutem/morum reformationem/uniuersalisq; Ecclesiæ/ac totius religionis Xpianæ bonum/pacem quoq; & unionem Xpifidelium concernere uidebuntur/ & quæ præfatus Sanctissimus Dominus Noster Papa sacro huiusmodi Concilio approbante duxerit reformanda/statuēda/& ordināda/ Nec non & ad alia faciendum/dicendum/gerendum/& exercēdum/ quæ nos ipsi in premissis/& circa ea faceremus/diceremus/& pponeremus / & ageremus/si presentes personaliter interessemus/etiam si talia forent quæ mādatum exigerent magis speciale/q̄ præsentibus est expressum, Quæ quidem omnia & singula promittimus bona fide nostra / & in uerbo Principis perpetuo habere/& tenere/rata/grata/ualida/& firma/in nulloq; cōtrafacere/dicere/opponere/uel uenire/nec contrauenire uolenti aliqualiter consentire clam/palam/tacite/ uel expresse sub obligatione omnium bonorum nostrorum/presentium/& futurorum/cum renunciationibus/& cæteris clausulis solitis & oportunis. In quorum testimonium has duximus concedendas/quas per Secretarium nostrum subsignatum fieri iussimus/Sigillo Cācellariæ nostræ roboratas. Date Taurini/Die Quarta/Mensis Maii/Millesimo/Quingentesimo/Quintodecimo.

Carolus.

¶ Primum p̄sentibus Dominis Illust. Philippo de Sabaudia Comite Gebeñ. R. Ioāne de Sab. Episcopo Gebennarum. R. Vrbano de Myolano Electo Valeñ. Angelino de Prouais præside patrimoniali. G. Domino Salloysenis Barone sancti Germani/Reuerend. Dño de Piouana Abbate Noualesii/Francisco Piouana/Io. de Lucerna/ Frācisco de Boscho Domino Pressiaci magistro hospitii Iasebro Paserii aduccato Fiscali.

¶ Anno a Natiuitate Domini/Millesimo/Quingentesimo/Quintodecimo/Indictione tertia/Die uero uigesima prima mēsis Iunii/Pontificatus

Sanctissimi in Christo patris/& Domini Nostri Domini Leonis diuina prouidentia Papae Decimi/Anno Tertio. Dominus Marius de Peruschis Sacri Concilii aut Fisci procurator petiit quoddam instrumentum. Datum coram Sanctissimo Domino Nostro per Magnificum Dominum Ludouicum de Soleriis/& in libris camerae Apostolicae registratū in actis Concilii de nouo registrari tradens illud facto tenoris infrascripti.

¶In nomine Domini amen/Anno Natiuitatis/ Millesimo/ Quingentesimo/Quintodecimo/& die uigesimasecunda mensis februarii/ Pontificatus Sanctissimi in Xpo patris/& Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papae Decimi/ Anno Secundo. Nouerit modernorum praesentia/& futurorum posteritas non ignoret/q̃ Magnifici/& Spectabiles iurium professores Domini Geruasius de bello monte miles & praesidens/Bertrandus Duranti Dominus de Podiouerio/Simon de Tribuciis Dominus de sancta Margarita/Gaspar de Pererio/Marcellinus Giuremandi/Bertrandus Rostagui/Antonius de Albis /Claudius Sarente Dominus de Souassu/Regii Consiliarii/in suprema Curia insignis parlamenti Prouinciae /. Et item Magnifici etiam iurium Doctores Domini Aymericus de Andrea praesidens computorum/Ioãnes Arbaudi/& Michael Guirani Magistri rationales magnae Regiae Curiae/& Camerae cōputorum Aqueñ. nec non aegregii Domini Iacobus de Angelo/& Franciscus Guarini iurium licentiati Regii generales procuratores constituti infra Cameram Concilii dictae supremae Curiae certificati/ut dixerūt / de actis/gestis/& promissis per Magnificum & Spectabilem militem Dñ3 Ludouicū Forbinū dñ3 de Soleriis primū in dicta plamenti Curia Regium Consiliarium/& apud Summum Pontificem p Xp̃ianissimo Domino Nr̃o Francorum Rege oratorem dignissimum eorum ue Spectabilium Dominorum procuratorem constante de eius procuratoria pẽtestate instrumento in notam/sumpto/& rogato per me notarium/& Secretarium Regium infrascriptum apud dictum Sanctissimum Dominū Nostrum Papam iuxta potestatem eorum parte illi datam/ prout de actis/gestis/atq̃ promissis iam dictis Spectabilibus Dominis constitit per actum/seu illius exemplum nuper eisdem transmissum per Reuerend. & Spectabilem iurium Doctorem Dominum Petrum de Brandis Archidiaconum Venereñ. etiam regium in dicta Curia parlamenti Consiliariū Romae existentem. Cuius quidem exempli tenor sequitur.

¶Anno a Natiuitate Domini Millesimo/Quingētesimo Decimoquarto/Indictione Secunda. Die uero Decimaqnta mensis Nouembris/Pontificatus Sanctissimi in Xp̄o patris & Domini Nostri Domini Leonis diuina prouidentia Papæ Decimi Anno Secundo. Cōstitutus personaliter coram prefato Sanctissimo Domino Nostro/ ac testium / & mei notarii Cameræ apostolicæ infrascriptorum Romæ/in palatio Apostolico/ ac in aula/seu camera ipsius palatii/prefatus Magnificus Dominus Ludouicus procurator/& procuratorio nomine premissorum in eodem procuratorio nominatorum asserens/& notificans eidem Sanctissimo Domino Nostro q̄ ipsi Consiliarii Regii superius nominati/uoluntarie/& scienter non admiserant contenta in dicto monitorio/sed quodāmodo inantea intendebant esse obedientes filii suæ Sanctitatis/& nihilominus uigore facultatis sibi in dicto instrumento attributæ omnes & singulas prohibitiōes/mandata/& decreta per ipsos Consiliarios/ac parlamētum huiusmodi hactenus contra Ecclesiasticam libertatem/& Canonicas/& Pontificū Sanctiōes factas/& facta/ac gesta / eis omnibus melioribus/modo/uia/iure/causa/& forma/quibus melius potuit/sciuit/& debuit coram ipso Sanctissimo Domino Nostro reuocauit/cassauit/& ānullauit/ac reuocat/cassat/& annullat/& ad pristinum statum omnia reducit/ ac eisdem litteris monitorialibus expresse/q̄tu3 potuit/obediuit/& obtemperauit/& q̄ dicti sui principales illis obedient/& obtemperabunt/ac facient/ & exequentur in futurum in omnibus & per omnia/prout in eisdem litteris monitorialibus plenius continetur expresse dixit / atq3 promisit me notario presente/ & stipulante &c. prout etiam ipsi principales sui iam in partibus publice reuocauerant/cassauerant/& annullauerant/& alia fecerant prout in publicis documentis desuper factis cōstantibus/de quibus fidem facit/ac ea mihi notario infrascripto consignauit inserenda/ quorum tenores inferius describuntur/Et insup eosdem principales suos & eorum quemlibet in solidum uirtute dicti mandati/& potestatis sibi attributæ quodammodo inantea ipsi sui principales/& eorum quilibet quantum in eis uel eo est omnia/& singula cōtenta in dicto monitorio adimplebunt/& premissis omnibus parebunt/& ecclesiasticam libertatem non perturbabunt/sed tanq̄ Catholici & obedientes filii suæ Sanctitatis mandatis acquiescent / & q̄ non contrauenient in futurum/directe/uel indirecte/alio quouis quæsito colore/& eorum/& cuiuslibet ipsorum bona quæcūq3/specialiter/ & expresse obligant/& pro eis/& eorum quolibet de rato/& rati habitione/ac

se acturum/ & curaturum q infra quatuor menses proxime futuros dicti sui principales/omnia/& singula/supra & infrascripta ratificabunt/& approbabunt/& q omnia & singula in dictis monitorialibus semper & perpetuo obseruabunt/ & adimplebũt prout in eisdem litteris continetur/& precipitur/ solẽniter/& expresse promisit me notario infrascripto tanq̃ publica/& auctentica persona pro sancta Romana ecclesia/& omnibus aliis quorum interest stipulañ.& recipieñ.

¶ Quibus sic gestis prefatus Sanctissimus Dominus Noster more pii patris/motus benignitate/& clementia/considerans/& attendens/q prefati Cõsiliariũ ad cor reuersi sunt/& q sancta sedes Apostolica post lapsum cum humilitate ab ea ueniam petentibus & recurrentibus ad eam non cõsueuit claudere suæ pietatis gremium/etiam ad uniuersas preces ipsius magnifici Domini Ludouici prefatos Consiliarios superius nominatos & eorum singulos auctoritate apostolica/ & ex sua solita clementia premissis uisis & intellectis/exceptis dumtaxat his qui per secundum monitorium ad comparendum personaliter sunt astricti/a censuris & pœnis etiã inhabilitatis/factionis testamenti/eorumq posteritatem/& generationes / & descendentes ab eis absoluendos duxit/& absoluit / & facto signo sanctæ crucis in personam prefati magnifici Domini Ludouici eorum procuratoris benedixit/& interdictum ecclesiasticum premissorum occasione forsan appositum penitus & omnino relaxauit/eosq et eorum quemlibet rehabilitauit/et ab eis et quolibet eorum omnem infamiæ maculam/siue notam penitus remouit/ac eos et eorum singulos/quatenus opus sit/ad pristinos honores/gradus/dignitates/beneficia/et officia restituẽdos duxit/ et restituit cum reincidentia/et sine aliqua suspensione/reuocatione/et preiudicio dictarum litterarum monitorialium/et processus perinde/ac si presens absolutio facta non fuisset nisi omnes et singuli principales predicti infra dictos quatuor menses proxime futuros premissa omnia et singula sic (ut prefertur) ratificauerint/et approbauerint.

¶ Ipsi uero Spectabiles et Magnifici Domini parendo mandatis et beneplacitis ipsius Sanctissimi Domini Nostri Papæ quãtum in eis est et eos tangit/seu tangere poterit in futurum/cõiter/et diuisim omnia / et singula per dictum Spectabilem Dominum de Soleriis iuxta mandatum sibi datum/acta/gesta/promissa/et procurata / et quæ in exemplo super inserto

continentur omnibus melioribus modo/uia/iure/& forma/quibus po- tuerunt/& debuerunt/approbarunt/laudarunt/emologarunt/& ratifica- runt/laudantq; /approbant/emologant/& ratificant/Promittentes emo- logationem/approbationem/& ratificationem huiusmodi/ac omnia alia/ & singula supradicta/firma/& ualida habere/tenere/& obseruare/ac nun- q̃ in aliquo contrafacere/dicere/uel uenire/per se/uel aliam interpositam p- sonam/tacite/uel expresse sub expressa hypoteca/ & obligatione omniu- bonorum supranominatorum Spectabilium Dominiorum/& cuiuslibet ipsorum/mobilium/& imobilium/presentium et futurorum/ac sub om- ni iuris/et facti renunciatione pariter/et cautela/et ita ad sancta Dei euan- gelia per eosdem seriatim/unus post alium tacta iurarunt/ de quibus pre- missis omnibus fieri/et expediri iusserunt/et uoluerunt/unum/ & plura/ publicum & publica instrumentum et instrumenta per me notarium/ et Secretarium Regium infrascriptũ Acta fuerunt hæc omnia in Ciuita- te Aquen. ubi supra/uidelicet infra Cameram Regii Concilii dictæ Cu- riæ supremæ parlamenti p̃sentibus ibidem nobilibus uiris magistris Guil- lelmo Morini. Ioãne Malhart/& Antonio Malbequi Regiis Secretariis et eiusdem Curiæ Grafferiis testibus ad præmissa uocatis/et assumptis. Et me Ioanne Boyselli Ciue Aquen. Regio Secretario/ et notario pu- blico/et comitatibus prouinciæ/et fortulquerio/ terrisq; illis adiacentibus regia/et alis ubiq; terrarum Apostolica auctoritatibus constituto. Qui p̃- missis ratificationi/approbationi/et emologationi/promissioniq; /et obli- gationi/et aliis supradictis una cum prenominatis testibus/presens fui/ea q; in notam sumpsi/legi/et publicaui/a qua/ seu illius originali exten. hoc instrumentum publicum/in hanc publicam formam redactũ aliena ma- nu mihi fideli uirtute gratiæ mihi concessæ extrahi feci/ et inde collatione facta cum eodem extenso/ compertaq; conformitate hic me subscribens signum meum interposui autẽticum. In fidem/robur et testimonium om- nium premissorum.

¶ Anno predicto/et die uigesima sexta mensis supradicti februarii in lo- co supradicto/uidelicet infra cameram Concilii in presentia nobilium Ste phani de gẽnes cõmentarien. palacii/ et Ioãnis Draconis Ville exeratum/ meiq; notarii/et Secretarii Regii supra et infrascripti constituti/magnifici/ et Spectabiles iurium professores Domini Petrus Matthei Dominus de- renesto Broslie/et Ioãnes toruatiris Dominus de Canilhaco etiam Regii in dicta Curia Consiliarii certiorati per lecturam presentis instrumenti/de

ratificatione/approbatione/& emologatione gestorum/& promissorum per suprascriptum Magnificum Dominum de Soleriis illam/& omnia in huiusmodi instrumento contenta/gratam/& ratam/rataqꝫ/ & grata habentes omnibus melioribus/modo/uia/& forma/quibus potuerunt/& debuerunt/quantum in eis est/& eosdem coniunctim/& diuisim tangit/ seu tangere potest/ratificarunt/approbarunt/& emologarunt/ratificātqꝫ/ approbant/& emologant sub illis/& eisdem promissionibus/obligationibus/renunciationibus/& iuramento suprascriptis/ ac si presentes in premissis interfuissent/& hanc ratificationem/& approbationem iusserūt notari/& describi per me dictum notarium & Secretarium/hic me propria manu subsignantem.

Boyeelli.

Vniuersis & singulis has presentes testimoniales litteras inspecturis/uisuris/& audituris.Nos Guillelmus de Cordoano iurium licentiatus sanctæ Metropolitañ.Aqueñ.Ecclesiæ Canonicus/uicariusqꝫ generalis in spiritualibus/& temporalibus totius Archiepiscopatus Aqueñ.Notum facimus/& attestamur nobilem uirum magistrum Ioannem Boyeelli Ciuem Aqueñ.qui presens/siue precedens instrumentum ratificationis sumpsit/subscripsit/& subsignauit/fore/& eē Regium Secretarium/notarium publicum apostolica/& regia auctoritatibus/notū/uirumqꝫ boni nominis/& famæ/ac laudabilis conuersationis/ad eumqꝫ tanq̄ ad notarium publicum/& personam publicam cōem & publicam haberi recursum/& pro tali in tota patria Prouinciæ reputari/suis quoqꝫ instrumentis/& actis publicis/manu/& signo suis roboratis in iudicio/& extra stari/& fidem indubiam adhiberi/Et ut præscripto instrumento fides indubia/per quoscūqꝫ adhiberi ualeat/has presentes testimoniales litteras/per honoratum Parcatoris notarium / & curiæ Archiep̄alis Aqueñ.scribā fieri / sigilliqꝫ eiusdem Curiæ cuꝫ manus nostræ subscriptione fecimus/& iussimus debita appensioñ.cōmuniri. Date Aqs Die Vigesimatertia mensis Februarii/Anno a Natiuitate Domini/Millesimo/Quingentesimo/Quintodecimo/Tertiæ Indictionis.

G.de Cordoano Vicarius prefatus.

¶Anno a Natiuitate Domini/Millesimo/Quingentesimo/Quintode decimo/Indictione tertia/Die uero octaua mensis Iulii/Pontificatus Sanctissimi in Xp̄o patris & Domini Nostri Domini Leonis diuina prouidē tia Papæ Decimi/Anno Tertio. Reuerēdissimus in Xp̄o pater & Dominus Dominus Antonius tituli sanctæ Praxedis præsbyter Card. de mā dato præfati Sanctissimi Domini Nostri Domini Leonis Papæ Decimi sibi uiuæ uocis oraculo facto mandauit nobis Bernardo Sculteti/& Bernardino de Contreras/notariis/& scribis sacri Concilii/ut daremus in publica forma Magnifico Domino Ludouico de Soleriis Xp̄ianissimi Frācorum Oratori instrumentum auctenticum cuiusdam protestationis p eum factæ in Decima Sessione excusando prælatos Gallicanæ nationis/ qđ quidem instrumentum eidem magnifico Oratori fuit traditum tenoris infrascripti.

Uniuersis & singulis presentis publici instrumenti seriem inspecturis/uisuris/lecturis pariter/& audituris. Notum sit q̄ anno a Natiuitate Domini Millesimo/Quingentesimo/Quintodecimo/Indictione tertia. Die uero Veneris Quarta mensis Maii/Pontificatus Sanctissimi in Xp̄o patris & Domini Nostri Domini Leonis diuina prouidentia Papæ Decimi/Anno Tertio Romæ/in Basilica Lateranen̄. fuit celebrata decima Sessio sacrosancti Generalis Concilii Lateranen̄. in qua quidem Sessione fuit prefatus Sanctissimus Dominus Noster/& post multa tractata/& acta in prefata Sessione circa finem/Reuerendus pater Dominus Petrus Episcopus Castelli maris ascendit ambonem/& legit cedulam tenoris suprascripti.

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei/ prout superius.

¶Qua perlecta magnificus Dominus Ludouicus de Soleriis Orator Xp̄ianissimi Regis Franciæ accessit ad pedes prefati Sanctissimi Domini Nostri/& dixit excusando prælatos ecclesiæ Gallicanæ profitētes pragmaticam sanctionem q̄ prelati Franciæ fuerunt impediti per inimicos Xp̄ianissimi Regis Francorum non uerentes censuras contentas in bulla cœnæ domini/& ideo Sanctitas sua habuit eos als excusatos. Cu igitur de presenti eodem impedimento detenti sint/& nō audent uenire/qa inter delphinatum/& Lombardiam est periculum. Qua re pro parte eorum supplicatur Sanctitati suæ q̄ habeat eos nunc excusatos/& cū dabitur tutus accessus/offerunt uenire ad Concilium & allegare de iuribus suis/

Facta itaq̄ predicta excusatiōe/ idem Magnificus Orator dedit quandā cedulam. Præfatus Sanctissimus Dn̄s Noster respondit prefato Oratori q̄ ex prouincia Prouinciæ erat facilis & tutus transitus p Ianuā/& q̄ prouiderat de Saluocōductu Ianueñ. & eis mandauerat tradi/& si opus esset prouideret de meliori & tutiori saluoconductu/tamen uolebat Sanctitas sua q̄ cedula supradicta staret in suo robore.

¶ Tenor aūt cedulæ datæ per Oratorem de qua supra fit mētio/talis est

¶ Sanctissimus &c. prout superius.

¶ Super quibus oībus & singulis idem magnificus Dn̄s Orator petiit a pthonotariis/notariis/& scribis Concilii instr̄m & instrumēta. Acta fuerūt hæc in præfata Basilica Lateraneñ. in Decima Sessione sacrosancti Lateraneñ. Concilii generalis sub Anno Indictione Die mense/& Pontificatu/quibus supra/p̄sentibus ibidem Reuerēdo p̄re Dn̄o Thoma Phedra & Bartholomeo Salyceto Secretariis/& Francisco de Actauantis/& Benedicto Troclleti/& Aurelio Amerino notariis / & scribis prefati Cōcilii testibus ad premissa uocatis specialiter/atq̄ rogatis.

¶ Et ego Bernardus Sculteti decretoꝝ Doctor Decanus Vuarmieñ. publicus Ap̄lica/& Imperiali auctoritatibus notarius/& sacri Lateranñ. generalis Concilii scriba deputatus/quia premissis oībus/& singulis dū sic (ut premittitur) fierent/& agerētur una cum prænoīatis testibus/ac infrascripto collega/& cōnotario meo p̄ns interfui/eaq̄ oīa et singula sic fieri / uidi/& audiui/ac in notam sumpsi/ideo hoc p̄ns publicum instrumentum manu alterius fideliter scriptum/ex inde confeci/subscripsi/publicaui/ et in hanc publicam formam redegi/signoq̄/& noīe meis solitis et cōsuetis signaui/et cōmuniui/rogatus/et requisitus. In fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

¶ Et ego Bernardinus de Contreras Clericus Burgeñ. Iuris utriusq̄ doctor publicus ap̄lica auctoritate notarius/ac Sacri Lateraneñ. Cōcilii scriba/q̄a premissis omnibus/et singulis dum sic (ut premittitur) fierēt/et dicerentur/una cum prænoīatis testibus p̄ns interfui/ac fieri/uidi/et audiui/ et in notam sumpsi/ex qua præsens publicum instrumentum manu alterius fideliter scriptum subscripsi/et publicaui/signoq̄ & nomine meis solitis signaui. In fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum rogatus et requisitus.

¶ Congregatio generalis pro discussione eorum quæ tractanda sunt in undecima Sessione.

Nno a Natiuitate Domini Millesimo Quingentesimo/ Sextodecimo/ Indictione quarta/ Die uero Decimaquinta mẽsis Decembris / Pontificatus Sanctissimi in Xp̃o patris & Domini Nostri Domini Leonis diuina prouidentia Papæ Decimi/ Anno Quarto. Fuit congregatio generalis Prelatorum in palatio apostolico in superiori capella dicti palatii pro discutiendis & examinandis Cedulis in undecima Sessione legendis/ in qua quidem cõgregatione fuerunt p̃ntes Reuerendiss. Dñi.

Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Dominicus Ep̃s Portuen.
Reuerendiss. Dominus Antonius tituli sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Petrus sancti Eusebii.
Reuerendiss. Dominus Laurentius sanctorum quatuor.
Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii.

Archiepiscopi: Episcopi & Oratores.

Reuerendus pater Dominus Io. Renalieñ. Ep̃s Orator Marchionis Brãdẽburgẽ.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Ep̃s Adrieñ. Orator Ducis Ferrariæ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Antibareñ.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachieñ.
Reuerendus pater Dominus Hieremias Craineñ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Traneñ.
Reuerendus pater Dominus Georgius Nazarenus.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Gabriel Bareñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Cornelius Spoletañ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Thebañ.
Reuerendus pater Dominus Marcus Mononasieñ.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Saluciarum.
Reuerendus pater Dominus Hugolinus Licieñ.
Reuerendus pater Dominus Alexius Melfitañ.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Taruisiñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Milueñ.
Reuerendus pater Dominus Paulus Forosempronieñ.
Reuerendus pater Dominus Io. Dominicus Terdoneñ.
Reuerendus pater Dominus Bonifacius Iporigieñ.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Alexãder Hieronymus s̃cti Dñici Insulæ Hispaniæ.
Reuerendus pater Dominus Scharamuza Cumañ.

Reuerendus

Reuerendus pater Dominus Marius Aquinaten.
Reuerendus pater Dominus Simon Ariminen.
Reuerendus pater Dominus Io.Antonius Sutan.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Casertan.
Reuerendus pater Dominus Marcus Senogallien.
Reuerendus pater Dominus Paris Pisaurien.
Reuerendus pater Dominus Scabonius Imolen.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soran.
Reuerendus pater Dominus Petrus Acceranen.
Reuerendus pater Dominus Angelus Lozanen.
Reuerendus pater Dominus Baltassar Ciuitatis Castel
Reuerendus pater Dominus Bartholomeꝰ mōtis uiri
Reuerendus pater Dominus Tranquillus Seretin.
Reuerendus pater Dominus Thomas Legelien.
Reuerendus pater Dominus Valentinus Parmen.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Arben.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Sesasten.
Reuerendus pater Dominus Petrus Lancilinus.
Reuerendus pater Dominus Paulus Nimosien.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Caualllicen.
Reuerendus pater Dominus Maximus Isernien.
Reuerendus pater Dominus Thomas Saonen.
Reuerendus pater Dominus Petrus Paulus Esin.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Auximan.
Reuerendus pater Dominus Guerinus Nucerin.
Reuerendus pater Dominus Theseus Maceraten.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Nebien.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsicanus.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Valuen.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Buduen.
Reuerendus pater Dominus Philippus Primaten.
Reuerendus pater Dominus Christophorus Polimacē.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapolan.
Reuerend.pr̄ Dn̄s Simon Modrusien. Reuerend.pr̄ Dn̄s Io. Baptista Vencē.
Reuerend.pr̄ Dn̄s Ioannes Algaren. Reuerēd.pr̄ Dn̄s Xp̄ophorus Cesenatē.
Ac uallis Vmbrosæ/& sancti Dominici/sancti Frācisci/sancti Augustini/& sanctæ Mariæ Seruorum Ordinum Generales/quibus omnibus congregatis/& sedentibus more solito Dn̄s Andreas Piperarius Secretarius Concilii de mandato præfatoꝝ Reuerendiss.Card.legit Cedulam continentem concordata per.S.D.N.cum Xp̄ianissimo Francoꝝ Rege/qua perlecta petiit an placerēt paternitatibus suis cōtenta in cedula/& omnes responderunt simpliciter placere/exceptis infrascriptis q dederunt uota pticularia/& primo Adrien.dixit placere/ presertim quia erant concordata cum.S.D.N.Antibaren dixit ꝙ placebant: quia credebat ꝙ puenie bant a Spū sancto/ Trainen.uero Archiep̄s dixit ꝙ licet in illis cōcordatis lectis in cedula multa essent quæ sibi displicerent ꝙ sint facta & cōcordata/tn̄ postq̄.S.D.N.tam fecerat/& dederat bullam & se obligauerat in uim cōtractus facere approbari p Concilium nō deuiabat a uoluntate Sanctitatis suæ/& si placebāt ea de cā/ Isernie.dixit placere/quia placuit Sanctissimo Domino Nostro/Terdonen. dixit/ quatenus tribuunt iurisdictionem laicis contra ecclesiasticos non placere.

¶Deinde prefatus Dominus Andreas legit cedulam abrogationis pragmatice sanctionis/qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis cõtenta in cedula/& omnibus unanimiter & simpliciter placuerunt.
¶Postmodum uero fuit per eũdem Andream lecta cedula super iis que debent obseruare predicatores predicantes uerbum Dei/qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis contenta in cedula/& placuerunt omnibus excepto Reuerendo Domino Mario Epo Aquinateñ. si placere dixit ꝙ predicatores predicent ſm ꝙ spiritus ei spirat.

¶Demum idem Dñs Andreas legit cedulam concernentem priuilegium religiosorum qua perlecta petiit an placerent contenta in cedula paternitatibus suis/sed propter diuersitatem uotorum prelatorum existentium in congregatione circa narratiuam & dispositiuam cedule uisum fuit prefatis Reuerendiss. Cardinalibus ꝙ cedula aptaretur/& die sequeñ. fieret alia cõgregatio in eodem loco/& iterum legeretur cedula aptata & deliberaretur super ea.

¶Die uero decimaquinta supradicti mensis decembris / fuit congregatio in eadem capella/in qua interfuerunt Reuerendiss. in Xp̃o patres & Dñi Antonius sancte Praxedis. Petrus sancti Eusebii/& Laurentius sanctoꝝ Quatuor coronatoꝝ tituli. S.R.E. presbyteri Card. Prelati uero. xlyi. & generales ordinum qui in supradicta congregatione interfuerunt/& fuit lecta per supradictum. D. Andreã Cedula/cõtinẽs priuilegia religiosoꝝ qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis / & responderunt oẽs placere/hoc tamen addito ꝙ Reuerend. Dñs Signinus dixit ꝙ uidebat sibi ꝙ narratiua ubi ponebant illa uerba/ꝙ Epi fuerunt assumpti a Pontifice debebat poni ꝙ fuerunt assumpti a Xp̃o/Et Cumanus dixit ꝙ placebant ei contenta in cedula dũmodo excluderetur approbatio priuilegiorum/& eiusdem opinionis fuerunt Brunateñ. Ceruieñ. Senogallieñ. Ferentiñ. Soranus/& Polignaneñ. Cedule uero de quibus supra fit mentio inseruntur in infrascripta Vndecima Sessione.

SESSIO VNDECIMA

N nomine Domini amen. Anno a natiuitate Domini Millesimo/Quingentesimo/Sextodecimo/Indictione Quarta/Die uero Decima Nona mensis Decembris/ Pontificatus Sanctissimi in Xpo patris & Domini Nostri/Domini Leōis|diuina prouidentia Papæ Decimi/Anno quarto/ fuit celebrata Vndecima Sessio in Basilica Lateranen. de Vrbe in loco consueto/ presente prefato Sanctissimo Domino Nostro/& fuerunt presentes infrascripti Reuerendissimi Domini Cardinales/ Patriarchæ/Archiepiscopi/& Episcopi:& Abbates/& Magistri generales ordinum/Oratores Principum/& q̄plures alii Illust. Domini uidelicet.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostieñ.
Reuerendiss. Dominus Bernar. Sabineñ.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli Surrentiñ.
Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Hadrianus tituli sancti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sanctæ Susannæ Agenneñ.
Reuerendiss. Dominus Antonius sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabiñ. de Saulis.
Reuerendiss. Dominus Laurentius tituli sanctorum quattuor Coronatorum.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/de Aragonia.
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in uia lata de Corneliis.
Reuerendiss. Dominus Iulius sanctæ Mariæ de Nanicula.
Reuerendiss. Dominus Bernardus sanctæ Mariæ in Portico
Reuerendiss. Dominus Inno. sanctorum Cosme/& Damiani.

Patriarchae et Assistentes pape: et Oratores.

Reuerend.pr Dñs Cæsar Alexandrin.
Reuerend.pr Dñs Io. Vincētius Senen.
Reuerend.pr Dñs Gabriel Durachien.
Reuerend.pr Dñs Robertus Regin.
Reuerend.pr Dñs Io.Bapt. Cauailicē.
Reuerend.pr Dñs Bernardus Teruisin
Reuerend.pr Dñs Scaramuza Cuman
Reuerend.pr Dñs Dñicus Lucerin.
Reuerend.pr Dñs Andreas Miluen.
Reuerend.pr Dñs Ioānes Reualiē. Eps Orator Marchionis Brandēburgen. Electoris Imperii.
Reuerend.pr Dñs Bertrādus Eps Adriē. Orator Illust. Ducis Ferrarien.

Archiepiscopi: et Epi.

Reuerend.pr Dñs Aldroādinꝰ Nicosiē.
Reuerend.pr Dñs Hieremias Crainē.
Reuerend.pr Dñs Georgius Nazaren.
Reuerend.pr Dñs Clemes Collocē.
Reuerend.pr Dñs Stephāus Gab.Barē.
Reuerend.pr Dñs Andreas Spalaten.
Reuerend.pr Dñs Alexāder Vienen.
Reuerend.pr Dñs Marcus Mononasiē.
Reuerend.pr Dñs Io.Theban.
Reuerend.pr Dñs Alexius Melfitan.
Reuerend.pr Dñs Angelus Lanconē.
Reuerend.pr Dñs Bonifacius Iporien.
Reuerend.pr Dñs Bndictus Chien.
Reuerend.pr Dñs Bernardus Soran.
Reuerend.pr Dñs Baltasar ciuitatis cast
Reuerend.pr Dñs Blasius Thelesin.
Reuerend.pr Dñs Xpophorus Cesena.
Reuerend.pr Dñs Xpophorus polimā
Reuerend.pr Dñs Frācicus dignien.
Reuerend.pr Dñs Guerinus Nucerin
Reuerend.pr Dñs Gisbertus Rapolan.
Reuerend.pr Dñs Valerius Bellunē.
Reuerend.pr Dñs Io.Dñicus Terdon.
Reuerend.pr Dñs Iac.Anto.Sutrin.
Reuerend.pr Dñs Io.Baptista Casertā.
Reuerend.pr Dñs Io.Baptista Auximā.
Reuerend.pr Dñs Io.Aleganen.
Reuerend.pr Dñs Gabriel Caluien.
Reuerend.pr Dñs Ianouus Troian.
Reuerend.pr Dñs Hierōymus Asculan
Reuerend.pr Dñs Maximus Isernien.
Reuerend.pr Dñs Marius Aquinaten.
Reuerend.pr Dñs Marcus Senogalien.
Reuerend.pr Dñs Matheus scāi Leonis
Reuerend.pr Dñs Thomas Saonen.
Reuerend.pr Dñs Petrus Ceruien.
Reuerend.pr Dñs Paulus Foroséprō.
Reuerend.pr Dñs Petrus Castelli maris
Reuerend.pr Dñs Paulus Nimosien.
Reuerend.pr Dñs Petrus Paulus Esin.
Reuerend.pr Dñs Philippus Brundisen
Reuerend.pr Dñs Petrus Accernen.
Reuerend.pr Dñs Racomanus Venefrā
Reuerend.pr Dñs Triqullus Ferentin
Reuerend.pr Dñs Theseus Maceraten.
Reuerend.pr Dñs Augustinus Perusin.
Reuerend.pr Dñs Altobellus Polen.
Reuerend.pr Dñs Augustinus Nobiē.
Reuerend.pr Dñs Simon Ariminen.
Reuerend.pr Dñs Iacobus Polenun.
Reuerend.pr Dñs Io.Sibinicen.
Reuerend.pr Dñs Paris Pisaurien.
Reuerend.pr Dñs Iulianus Saluciar.

Abbates: et Generales Ordinum.

Reuerendus pater Dominus Ioānes sancti Sebastiani extra muros Vrbis Abbas Generales Vallis Vmbrosæ/sancti Frācisci/sancti Dñici & sanctæ Mariæ Seruorum.

Oratores: et Illust. Dñi temporales

Illust.Dñs Laurentius de Medicis nepos pfati.S.D.N. fm carnē Dux Vrbinaten.
Illust.Dominus Albertus de Carpi Orator Inuictissimi Imperatoris.
Magnificus Dominus Hieronymus Vich Orator Catholici Regis Hispaniarum.
Magnificus Dominus Michael de Sylua/Orator Illust.Regis Portugalliæ.

Et q̃plures alii Nobiles/& Milites Ierosolimitañ.

¶ Celebrata missa per Reuerend. Dominum Gabrielem Archiep̃m Dirachieñ. & cantato per Reuerendiss. in Christo patrem & Dominum Dominum Marcum sanctæ Mariæ in uia lata Diaconum Cardinalem Euangelio s̃m Mattheum Incipieñ. Sedente Iesu super montem Oliueti &c. ac cantato hymno per Sanctissimu; D.N. Incipieñ: Veni Creator spiritus/ac peractis Orationibus cõsuetis/Oratores Patriarch. Maronitarum Montis Libani præstiterunt obedientiam nomine dicti Patriarchæ Sanctissimo. D.N. & præsentauerunt quoddam mandatum in lingua Caldea/seu Arabica & præstita obedientia unus dictorum Oratorum ascendit ambonem/& legit dictum mandatum in lingua propria. Deinde Reuerendus Dominus Andreas Secretarius Concilii ascendit ambonem & legit dictum mandatum interpretatum in lingua latina. Cuius tenor sequitur & est talis.

Mandatum Patriarche Maronitarum.

GRatias Deo reuerenter agimus sub mundissimis pedibus patris nostri Sanctissimi Xp̃i Vicarii & Domini Nostri Papæ Leonis Decimi qui uices beati Petri ueritatis petræ gerit in terris/sedetq; super apostolicam sedẽ ipsius Sanctissimæ benedictionis super nos Amen. Cogimur in diuinas laudes erumpere/Deoq; a quo omne bonum gratiarum actiones indesinenter agere/ qui purissime. S. V. menti illabi dignatus est/eamq; per inspirationem pulsare/ut nos per sanctu; nuncium suum fratrem Ioannem Franciscum de potentia uisitaret/id.n. fratre Francisco Reatino interprete/& uiam salutis nobis ostendit/& sancta documenta reliquit/nam quomodo sanctum conficiatur chrisma ex puro uidelicet oleo/& Balsamo/nihilq; præter hæc imiscendum/quo etiam tempore aquis salutaribus infantes ablui debeant/& sacro baptismatis fonte renasci/non sitq; quadragesimus postulandus dies sicuti antea erroris tenebris inuoluti præstolari consueuimus / sed in octauo / uel etiam ante cum necessitas expostulauerit / qua uero ratione iuxta patrum/ & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ instituta matrimonia contrahantur / quæ eadem impediant / ac Sacri quo nam pacto conferantur ordines / quibus item uerbis in consecratione Dominici corporis / ac sanguinis uti debeamus / & q̃ Spiritus sanctus a patre procedat / & filio sicuti ab unico principio / & unica spiratione / & q̃ Christianus qui in

hac uita sufficientem de suis delictis poenitentiam non egit/ea functus ad quendam (diuina pmittente iustitia) ducatur locum/qui purgatorium di citur/ut ibidē (quousq; dignius sit coelum ascēdere) maneat/ & q; semel saltem in anno nostra proprio sacerdoti confiteamur peccata/Sanctissi mumq; Eucharistiae sacramētum in pascate suscipiamus Domini Nostri Iesu Xpi/et sanctorum Apostolorum Petri et Pauli Natali hoc consue uerimus adimplere/et ut semp/et in omnibus apostolicae sedis/ac.S.V. eiusq; successorum submittamur mandatis/presentibus Archiepis/Epis/ nec non doctoribus nostris cleri et populi maioribus/et claro nos docuit eloquio/et dulciter instruxit/haec enim pater Sanctae/ et nōnulla alia ab eo instituta nostrarum salutem concernentia animarum/ et in Arabico conscripta sermone nobis relicta/quibus euitantur peccata/moresq; refor mātur / in melius prompta obedientia acceptamus/et confitemur/adim plereq; speramus/Et propterea apprime in Domino exultauimus/et ani mi nostri īmodicam spiritalem cōceperunt laetitiam/Deoq; optimo Ma ximo/ac.S.V.gratias egimus fratres hoc sanctos ad nos dirigenti/qui sa lutis iter nobis ostenderūt/et animas nostras in Domino recrearūt. Nos uero cum prelibato fratre Io.Francisco quosdam ex nostris ad.S.V.desti namus ea ducti opinione/ut patrum instituta/ac.S.R.E.dogmata addi scant/et cum edocti fuerint ad nos/docturi alios postmodum redeā t.In terea non paruo afficimur tedio qm̄ ad deosculandum/adorādumq; san ctissimos.S.V.pedes accedere prohibemur / et quae menti gerimus fixis in terram poplitibus proprio ore exprimere ipsi nequimus/ut autem affe ctui nostro/ac uoto/utcūq; satisfaciamus cum prefato.S.V.nuncio fra tre Io.Francisco Oratorem nostrum Acuri Ioseph cum Helia / ac Helia monacho ad.S.V.destinandū decreuimus/ut nostro ac totius cleri/Ma ronitarumq; populi nomine terram fronte tāgens/flexisq; genibus San ctissimos pedes.S.V.et adoret/et deosculetur/ac Sanctae Apostolice sedi coram fratribus uestris.S.R.E.Cardinalibus.S.V.obediētiam prestet/ et fidelitatem iuret/et q; ueraciter sanctae sedis Apostolicae/ et.S.V.serui fideles sumus/demisso capite firmiter protestetur amen amen.Quaedā uero alia supradicto fratri nostro Io.Francisco reseruauimus quem ut.S. V.enarret sub Dei attestatione astrinximus/erit enim ueluti noster amabi lis frater Benedicti Monasterii sanctae Mariae de Camibin in monte li bano sancto/ac totius cleri/et Maronitarum populi ad pedes.S.V.solli citus procurator/omnia quidem nostra/et quo modo sub infidelium de

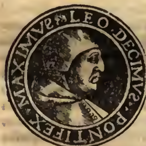
testanda seruitute/tanq̃ omni auxilio orbati infelicissimam uitaꝫ ducimus propriis oculis ipse conspexit/hoc est responsum puritatis nostræ Sanctissimo/et purissimo patri nostro / Cuius sanctas benedictiones misericors Deus ad nos transmittat amen amen amen. Scripta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis. M.D.XV. mensis Februarii. Die. xiiii.

A tergo.

¶ Presentabuntur cum Dei gratia in manus Sanctissimi. D.N. Leonis qui super sanctam sedem Petri apostoli residet pro parte pauperis discipuli sui Petri Patriarchæ Maronitarum ex Monasterio Cambin in monte Libano serui seruorum Dei.

¶ Quo perlecto dicti Oratores accesserunt ad Sanctissimum. D.N. et deosculati sunt eius beatissimos pedes prestantes eidem. S.D.N. nomine quo supra debitam obedientiam/et reuerentiam/ qua prestita. D. Marius de Peruschis procurator Concilii petiit instrumentum et instrumenta dicte obedientie.

¶ Deinde Reuerendus pater Dominus Ioãnes Eps̃ Reualieñ. Orator Marchionis Brandeburgeñ. Electoris Imperii ascendit ambonem et legit cedulam disponentem circa modum predicandi/cuius tenor talis est.

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam sacro approbante Concilio. Superne Maiestatis presidio/per cuius ineffabilem prouidentiam/coelestia simul/et terrena diriguntur super gregem Dominicum nobis commissuꝫ speculatoris officiuꝫ (quãtum imbecillitati nostræ conceditur) exercentes/ totaqꝫ mente nobiscum ipsi reuoluentes inter alia complura et magna ad nos etiam pertinere ut munus predicationis qđ in ecclesia Dei precipuum/ac pernecessarium/magniqꝫ fructus/atqꝫ utilitatis dũmodo recte/et ex sincera charitate erga Deum / et proximum/preceptisqꝫ et exemplis sanctorum patrum qui hec profitentes cum fidei fundatione/et propagatione plurimum ecclesie contulerunt

exerceatur. Quippe q redemptor noster primus fecit/& docuit/& eius p cepto/& imitatione duodenus ille Apostolorum numerus/quasi totidē cœli Dei ueri gloriam enarrantes per orbem terrarum uniuersum genus humanum qd sub peccati iugo uetusta seruitute continebatur sensum ab eorum tenebris educentes/& ad perpetuæ salutis lucem excitantes uerbū ipsum in omnem terram/& in fine orbis terræ/tamen ipsi prius tum de inde sui successores/longe/lateq; propagauerunt/altissimeq; fundarunt/ ut qui nunc tm̄ subeunt onus meminisse debeant creberrimeq; secum re uoluere preter auctoris ipsius/ac fundatoris Iesu Xpi pientissimi redem ptoris Petri etiam & Pauli cæterorumq; apostolorum & Domini discipu lorum se uices quo ad hoc officium subire ac substinere. Sane fidedigno rum relatione percepimus q nōnulli p̄dicatores nostris temporibus (qd dolenter referimus) non attendentes se eorum quos diximus/& insuper sanctorum ecclesiæ doctorum/aliorumq; sacram Theologiam profiten tium qui assistendo iugiter Xp̄ianis/ac se falsis pphetis rectam fidem sub uertere annitentibus/opponentes Ecclesiam militātem Illesam prius per se talem eam esse manifestarunt officium exercere/& non nisi utilia cōcur renti eorum sermonibus populo ad uitiorum extirpatiōem/uirtutum lau dem/animarum deniq; salutem fidelium meditanda/& perficienda debe re assumere/multa tamen & uaria contra institutiones/& exempla quæ diximus/q̄nq; etiam scandalosa populis predicare/qd mentem certe no stram mirum imodum cōmouit/dum nobiscum ipsi mente uoluimus q illi officii imemores sui in suis sermonibus non ad utilitatem audientiu3/ sed ad suam potius ostentationem laborantes uanis quorūdam auribus blandiuntur/qui ad hoc iam deuenisse apparent/ut uerificetur dictu3 apo stoli ad Timotheum ita scribentis/erit enim tempus cum sanam doctri nam non substinebunt/sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus/& a ueritate quidem auditum auertent/ad fabulas au tem conuertentur/quorum falsas/& inanes mentes predicantes ipsi prefa ti/non modo in rectum/ueramq; uiam reducere minime student/sed illas maioribus etiam erroribus implicant dum sine ulla canonum attestatio ne uel reuerentia/imo contra ipsas canonicas sanctiones/sacræ scripturæ sensum multifariam peruertentes/temereq; ac perperam plærumq; inter pretantes contra ueritatem prædicare/terroresq; ac minas/multaq; mala prope diem affutura/iamq; ingruentia/nulla prorsus legitima ratione mu niti/sed suo dumtaxat sensui obsequentes cōminant/repræsentāt/adesseq;

asseuerant/plærunq etiam uana quædam/& inania/& alia huiusmodi po pulis ingerere/& qđ enormius est ab æternitatis lumine/ & sancti spiri tus admonitione/aut infusione illa se habere asserere audēt. Cumq ii sub confictorum miraculorum mendaciis/uarios errores/ fraudesq dissemi nant/deniq populos quos in euangelica doctrina sedulo instruere/& in uera fide retinere & conseruare deberent/sermones suos a sensu & præce ptis uniuersalis ecclesiæ retrahentes/a sacrisq constitutionibus quas ma xime sequi deberent/deuiantes auditores suos amouent/ac longe faciunt a salute/per hæc nāq & alia huiusmodi simpliciores homines/ ut ad de ceptionem procliuiores a uia salutis & obedientia Romanæ Ecclesiæ de uiātes in errores uarios pfacile inducunt. Propterea Gregorius huius mu neris peritissimus & feruore charitatis incensus prædicatores uehementer hortatur/& monet ut dicturi ad populum prudentes/cautiq accedāt/ ne dicendi impetu rapti uerborum erroribus quasi iaculis audientium corda confingant/ & cum sapientes fortasse uideri desiderant/decepti speratæ uirtutis compagem insipienter discindant/ sæpe nāq uerborum effectus amittitur/tum loquacitate importuna/uel incauta/ audientium corda le uigantur/& sane in nullo alio rudem ii plebem maiori dāno/scandaloq afficiunt/q cum uel tacenda prædicant/uel falsa & inutilia docendo ea in errorem inducunt/quæ quoniā huic sacræ religioni diuinitus institutæ/ ut noua & aliena omnino contraria esse noscuntur/graui/certe/accurato q sunt examine digna/ne scandalum populo Xpiano/& suorum aucto rum/ac aliorum animabus interitum pariant. ¶ Nos igit sanctæ Dei ec clesiæ cui disponente Domino præsidemus/quæ quidem una est/& unū Deum prædicat/colit/ ac unam fidem firmiter & sincere confitetur iuxta illud prophetæ uaticinium qui habitare facit unius moris in domo uni formitatem/quantum cum Deo possumus posthabitam reducere/& re tentam conseruare. Q uicq populo uerbum Dei prædicant tales esse cu pientes/ut eorum prædicatione Dei ecclesia nullum scandalum patiatur/ & si q corrigibiles sunt ab his quæ proximis/nostrisq temporibus præ sumpserunt/cum nōnullos eorum præter illa quæ diximus in predicatio nibus non uiam amplius Domini in uirtute docentes non euangelium/ ut deberent explanantes/ sed conficta miracula et noua ac falsa uaticinia/ aliaq leuia/& ab anilibus fabulis parum distantia/magnumq scandalū parientia/nulla deuotionis et auctoritatis/eiusq improbantis/ac repellē tis hæc habita ratione uastis clamoribus imprimere/ac suadere/ubiq co

nantes/& ne Pontificali quidem dignitate fulgẽtibus/& aliis ecclesiæ prælatis parentes quibus potius honorem ac reuerentiam exhibere deberẽt/ sed in eorum personas ac statum audaciter ac temere inuehi consueuisse/ & alia huiusmodi cõmisisse constat in futurum abstineant/ut tam periculosum/contagiosumq; malum / ac mortifera pestis radicitus euellatur/& a re factum ita penitus deleatur/ut nec memoria eius remaneat sacro approbante Concilio statuimus/& ordinamus ut nullus / tam clericus sæcularis/q̄ cuiuscũq; etiam mendicantium ordinis regularis/ aut quiuis alius ad quem facultas predicandi/tam de iure/q̄ de consuetudine uel priuilegio aut alias pertinet ad huiusmodi officium exercendum admittatur/ nisi prius per superiorem suum respectiue diligenter examinatus in qua re conscientiam ipsius superioris oneramus/ac morum honestate/ætate/doctrina/probitate/prudentia/& uitæ exemplaritate ad illud aptus/ & idoneus reperiatur/& hic quocũq; postea prædicaturus accesserit/de huiusmodi examine & idoneitate sua per litteras auctenticas/seu alias sui examinatoris/approbatorisq; Ep̄is & aliis locorum ordinariis fidem legitime faciat/ Mandantes omnibus qui hoc onus substinent / quiq; in futurum substinebunt/ut euangelicam ueritatem & sanctam scripturam iuxta declarationem/interpretationem/& ampliationem doctorum quos ecclesia/ uel usus diuturnus approbauit/legendosq; hactenus recepit/& in posterum recipiet/prædicent/& explanent/nec quicq̄ eius proprio sensui contrarium/aut dissonum adiiciant/sed illis semper insistant quæ ab ipsius sacræ scripturæ uerbis rite/ ac sane & præfatorum doctorum interpretationibus intellectis nõ discordant/tempus quoq; prefixum futurorum malorum/uel antixp̄i aduentum/aut certum diem iudicii prædicare uel asserere nequaq̄ præsumant/cum ueritas dicat non esse nostrum nosse tempora uel mométa quæ pater posuit in sua potestate/ipsosq; qui hactenus similia asserere ausi sunt mentitos ac eorum causa/reliquorum etiam recte prædicantium auctoritati non modicum detractum fuisse constet/inhibẽtes omnibus & singulis clericis secularibus uel regularibus præfatis/cæterisq; cuiuscũq; status/ordinis/& ordinis existant/qui hoc onus assument ne de cætero in sermonibus suis publicis/ alia quæq; futura ex litteris sacris constanter p̄dicere/ nec illa a spiritu sancto uel diuina reuelatiõe se habuisse affirmare/& alienas inanesq; diuinationes asseuerãda/aut alio quocũq; modo tractanda assumant/sed ex diuinæ uocis præcepto euangeliũ omni creaturæ cum uitiorum detestatione/& uirtutum cõmẽdatione enu

cleent & declarent & pacem ac dilectionem mutuam a redemptore nostro tantopere cōmendatam/ubiq̧ fouentes non scindant uestem inconsutilē Xpi/sed ab Epōrum & prælatorum/ac aliorum superiorum eorumq̧ sta tus scandalosa detractione quos coram uulgo & laicis nō modo incaute/ sed etiam interperanter reprehendunt/& mordent/& ab eis male gestoꝝ expressis qn̄q̧ nominibus aperta & manifesta redargutione abstineant/ deniq̧ constitutionem fe.re.Clementis Papæ.y. quæ incipit religiosi quā tenore præsentium innouamus & approbamus inuiolabiliter ab eis obser uari debere decernimus ut hac ratione ad utilitatem populi prædicantes/ & cum Domino lucrifacientes Talentum quod ab illo acceperant super lucrari/& eiusdem gratiam & gloriam consequi mereantur. ¶ Cæteꝝ si quibusdam eorum Dominus/futura quædam in Dei ecclesia inspiratione quapiam reuelauerit/ ut per amos prophetam ipse pmittit/& Paulus apo stolus prædicatorum princeps/Spiritū inquit nolite extinguere/prophe tias nolite spernere/hos aliorum fabulosorum & mendacium gregi con numerari uel aliter impediri minime uolumus. Extinguit̄ nāq̧ ipsius gra tia Spiritus Ambrosio teste/si incipientibus loqui feruor contradictione sopitur/& tunc spiritu sancto iniuria certe fieri dicitur. ¶ Et qm̄ res ma gni momenti est eo ꝙ non de facile credendum sit omni spiritui / sed sit pbandum spiritus teste Apostolo an ex Deo proueniant uolumus ut le ge ordinaria tales assertæ inspirationes/anteq̄ publicētur/aut populo præ dicentur ex nunc apostolicæ sedis examini reseruatæ intelligantur/ꝙ si si ne moræ periculo id fieri non ualeret/aut urgens necessitas aliud suaderet/ tunc eodem ordine seruato ordinario loci notificetur/ ut ille adhibitis secū tribus aut quatuor doctis & grauibus uiris & huiusmodi negocio cum eis diligenter examinato/quando id expedire uidebunt/super quo eorum cō scientias oneramus/licentiam concedere possint. Siqui autem contra præ missorum aliquod cōmittere quicq̄ ausi fuerint ultra pœnas contra tales a iure statutas excōmunicationis etiam sententiam a qua non nisi a Ro mano Pontifice preterq̄ in mortis articulo constituti absolui possint/eos incurrere uolumus. ¶ Et ut eoꝝ exemplo alii attemptare similia minime audeant eis predicationis etiam officium interdictum esse perpetuo decer nimus. Non obstantibus constitutionibus/ordinationibus/ac priuilegiis & indultis/& litteris apostolicis ordinibus & personis præfatis/etiā in ma ri magno comprehensis/ac etiam a nobis forsan approbatis/inouatis/ uel etiam de nouo cōcessis/quæ quo ad hoc nolumus eis in aliquo suffragari.

¶Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti/ordinationis/mandati/inhibitionis/innouationis/approbationis/decreti/& uoluntatis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Data Romæ in publica Sessione/in Lateraneñ. sacrosancta Basilica solẽniter celebrata / Anno incarnationis Dominicæ/Millesimo/Quingentesimo/Sextodecimo Quartodecimo Kls Ianuarii Pontificatus Nostri Anno Quarto.

¶Qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis contenta in cedula/& omnibus unanimiter placuerunt.

¶Postmodum uero Reuerendus pater Dominus Eṗs Isernien. ascendit ambonem & legit cedulam in qua continentur concordata cum Christianissimo Rege Francorum. Cuius tenor sequitur & est talis.

LEO &c.

LEO Eṗs seruus seruoꝝ Dei ad ꝑpetuā rei memoriā Sacro approbāte Cōcilio. Diuina disponēte clemētia ꝑ quā Reges regnāt/& Principes īperāt in eminēti Apl̄atus specula/& sup gētes & regna meritis licet imparibus cōstituti aīo reuoluētes ꝙ & si ea quæ pro salubri & quieto regimine regnoꝝ & ad pacē & iustitiā populoꝝ ꝑpetua corūdē regnoꝝ stabilitate regibus ꝑsertim de fide Catholica/& de republica Xp̄iana/& apostolica sede benemeritis/laudabili/& prouida nostra ordinatione cum uenerabilibus fratribus nostris. S.R.E.Card.concessa/ac ad effectū hmōi gesta/statuta/ordinata/decreta/facta ue sunt/plenam roboris obtineant firmitatem. Illis nihilominus interdum Sacro approbante Concilio nostræ innouationis/& approbationis robur adiicimus/ut eo firmius illibata perdurent quo sæpius erunt nostra auctoritate/ac etiam generalis Cōcilii præsidio cōmunita/efficacemꝙ operam circa eorūdem conseruationem libenter adhibemus/ut Reges/& ipsorum Regnorum personæ cōcessionibus/priuilegiis/statutis/ & ordinatiōibus huiusmodi in Domino plene gaudentes in pacis & tranquillitatis ac amenitatis dulcedine cōquiescant/& in eorum solita erga eandem sedem deuotione feruentius perseuerent. Nuper siquidem ut ecclesia sponsa nostra in sancta unione conseruaretur/& per Xp̄i fideles sacris Canonibus a Romañ. Pont. & sacris generalibus Conciliis dūtaxat editis uterentur/ quasdam constitutiones quas de cætero loco pragmaticæ Sanctionis/& contentoꝝ in ea in regno Frāciæ pro bono pacis & cōcordiæ/ac illius cōmuni & publica utilitate cum charissimo in Xp̄o filio nostro Francisco Francoꝝ Rege Xp̄ianissimo dum Bononiæ cum nostra curia essemus tractatas/& cū eisdē fratribus nostris diligenter examinatas/& de eoꝝ Cōsilio cum ꝑfato Rege cōcordatas/& ꝑ ipsius Regis legitimū ꝓcuratorem acceptatas de eorūdem fratrum cōsilio & unanimi cōsensu statuimus/& ordinauimus/ ꝓut in nr̄is lr̄is desuper confectis plenius continetur/quaꝝ tenor sequitur & est talis.

E O Episcopus Seruus Seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. ¶Primitiua illa Ecclesia in angulari petra a Saluatore nostro Iesu Xp̄o fundata apostoloruꝫ præconiis elata/Martyrūꝙ sanguine consecrata/& aucta ubi primum

iuuante Domino per orbem terrarum lacertos mouere cœpit prouide at tendens quãtum oneris humeris impositum haberet quot oues pascere/ quot custodire/ad quot etiam remotissima loca oculos intendere oporte ret/diuino quodam consilio parrochias instituit/dioceses distinxit/Epos creauit/& Metropolitañ.prefecit/ut tanq̃ membra capiti obsequentia cũ cta ſm eius uolũtatem salubriter in Domino/& tanq̃ riuuli a perẽni fon te Romañ.uidelicet ecclesia deriuantes/ ne angulum quidem Dñici agri irrigatum dimitteret/unde sicut alii Romani Pont. predecessores nostri suo tẽpore omni studio curarunt/ut dicta ecclesia uniret/& in sancta unio ne sine ruga & macula cõseruaretur/& oẽs uepres ab eadem ecclesia abo lerentur cui proprium est/diuina opitulante gratia uirtutes colere/& uicia radicitus extirpare/ita & nos tempore nostro & presenti durante Conci lio ea facere & curare debemus quæ unioni & conseruaaioni eiusdem eccle siæ conducere uidentur/ea propter omnes spinas/quæ unioni huiusmodi obsistunt/& segetem Dñi pullulare non sinũt/tollere prorsus & extirpa re/ac uirtutes in uinea Dñi inserere satagimus. ¶ Sane inter arcana no stræ mentis reuoluentes quot tractatus inter piæ me. pium.II. Sixtum. IIII.Innocẽtium.VIII.Alexandrũ.VI.& Iuliũ.II.Ro.Pont.prædecesso res nostros/& cla.me.Reges Franciæ Xpianiss.super abrogatione certæ cõstitutionis in dicto regno Franciæ uigentis/quæ pragmatica uocatur/ habiti fuerunt/& licet Pius.II.prefatus nũciis ad cla.me.Ludouicũ Vn decimũ Franciæ Regem Xp̃ianiss.destinatis tantis eidem persuaserit ra tionibus/ut Rex ipse pragmaticam Sanctionem huiusmodi/ tanq̃ in se ditione & scismatis tempore natam suis patentibus litteris abrogauerit/ tamen huiusmodi abrogatio/nec etiam litteræ apostolicæ prefati Sixti su per concordata cum Oratoribus prefati Regis Ludouici ad prefatũ Six tum prædecessorem destinatis habita expeditæ per prælatos/& personas ecclesiasticas dicti Regni receptæ fuerunt/nec ipsi prælati & personæ Ec clesiasticæ illis parere/nec monitis Innocentii/& Iulii prædictorum aures præbere / sed eidem pragmaticæ constitutioni inherere uoluerunt. Vnde præfatus Iulius prædecessor in p̃nti Concilio Laterañ.uniuersalẽ ecclesiã representante p eum legitime indicto abrogationis pragmaticæ sanctiõis huiusmodi negocium/& illius discussionem uenerabilium fratrum suoꝝ Card.de quoꝝ numero tũc eramus/& alioꝝ prælatoꝝ cõgregationibus/ relationẽq; discussoꝝ sibi & eidem Concilio faciendã cõmisit / Gallicosq; prælatos/capitula ecclesiaꝝ/& Monasterioꝝ cõuentus/ac parlamenta &

laicos illis fauentes cuiuscūq; dignitatis etiam si regalis existerent/ sanctio ne predicta utentes/seu illam approbantes/omnesq; & singulos alios sua cōiter uel diuisim interesse putantes per edictum publicū/cum ad partes illas tutus nō pateret accessus/ in certis ecclesiis tunc expressis affigendū/ moneri/& citari infra certum competentem terminum prefigendum ad comparendum corā eo in Concilio prefato/causasq; dicendum quare sanctio prefata in concernentibus auctoritatem/dignitatem/& unitatem ecclesiæ Romanæ & apostolicæ sedis/ Sacrorumq; canonum & ecclesiastice libertatis uiolationem nulla & inualida declarari/decerni/& abrogari non deberet.Et cum super his in forma iuris in prefato Concilio Lateranē.procederet, dictusq; Iulius prædecessor(sicut Dño placuit) rebus fuisset humanis exemptus.Nosq; diuina fauente clementia ad summi apostolatus apicem assumpti fuissemus & contra prælatos Capitula/Cōuentus & personas huiusmodi ad nōnullos actus processissemus / tandem considerantes pacem esse uinculum charitatis/& spiritualem uirtutē qua saluamur/dicente Dño/qui biberit aquā quam ego dabo ei bibere/non sitiet in æternum/& qđ in pace consistat salus uniuersorum Cassiodoro testante/omni quippe regno desiderabilis debet esse tranquillitas in qua & populi ꝓficiunt/& utilitas gentium custoditur/matura deliberatione cognouimus/non per nuncios aut legatos nostros/sed in præstatione obedientiæ filialis quam charissimus in Xp̄o filius noster Franciscus Francorum Rex Xp̄ianissimus personaliter nobis præstitit.¶Hæc cum Maiestate sua coram discutere/cumq; paternis hortari monitis ut ad laudem Dei & sui honorem prompto animo libens/ ac uolens dictæ pragmaticæ Sanctioni abrenunciare/& ſm Canones & Cōstitutiones Sanctæ Romanæ Ecclesiæ quemadmodum cæteri Christiani uiuere/mandatis apostolicis & prouisionibus quæ a sede Apostolica pro tempore emanarent/ parere/& obedire uellet/Et cum ex electionibus quæ in Ecclesiis Cathedralibus/& Metropolitanā.ac Monasteriis dicti regni a multis annis citra fiebant grādia animarum pericula prouenirent/cum plærīq; per abusum sæcularis potestatis/ nonnullæ uero præcedentibus illicitis & simoniacis pactionibus/aliæ particulari amore & sanguinis affectione & nō sine periurii reatu fierent cum electores ipsi etiam si ante electionem ꝑ eos faciendam magis idoneum & non eum quem promissione aut datione alicuius rei tpalis seu prece uel precibus per se uel alium interpositis electionem ꝓcurare didicissent eligere sponte iurarent/iuramentū hmōi non seruarent

sed contra proprium huiusmodi iuramentum in animæ suæ præiudiciuȝ ueniret/ut nobis notorie constat ex crebris absolutionibus/& rehabilitationibus a nobis & prædecessoribus nostris petitis & obtentis. ¶ Idem Franciscus Rex nostris paternis monitis/tanq̃ uerus obedientiæ filius parere uolens/tam pro bono obedientiæ in qua magnum meritum uere cōsistit/q̃ pro cōmuni & publica regni sui utilitate in locum dictæ pragmaticæ sanctionis/ac singulorum capitulorum in ea contentorum. Constitutiones infrascriptas inuicem tractatas/& cuȝ fratribus nostris. S.R.E. Cardinalibus diligenter examinatas/& de eorum Consilio cum præfato Rege concordatas per dilectum filium Rogerium Barme Regit aduocatum Oratorem suum ad hoc ab eodem Francisco Rege ad nos destinatum habentem ad hoc speciale & sufficiens mandatum/acceptauit de eorūdem fratrum Consilio & unanimi consensu ex certa nostra scientia & potestatis plenitudine statuimus & ordinamus q; de cætero perpetuis futuris temporibus loco dictæ pragmaticæ constitutionis ac omnium & singulorum capitulorum in ea contentorum in dicto regno Delphinatu & Comitatu Dieñ. ac Valentineñ. infrascriptæ obseruentur constitutiones/uidelicet q; Cathedralibus/& Metropolitañ. ecclesiis in regno Delphinatu & Comitatu prædictis nunc & pro tempore etiam si per cessionem in manibus nostris & successorum nostrorum Romañ. Pontificum canonicæ intrantium sponte factam uacantibus illarum capitula/& Canonici ad electionem seu postulationeȝ inibi futuri prælati procedere nō possint/sed illarum occurrente huiusmodi uacatione Rex Franciæ pro tempore existens unum grauem magistrum seu licentiatum in Theologia/aut in utroq; seu in altero iurium doctorem aut licentiatum in uniuersitate famosa & rigore examinis & in .xxvii. suæ ætatis anno ad minus constitutum & alias idoneum infra sex menses a die uacationis ecclesiarū earūdē cōputandū nobis & successoribus nostris Ro. Pont. seu sedi prædictæ noiare & de plena p Regē hmōi noiata p nos & successores nrōs seu sedem pdictam puideri/& si contigeret pfatū regem psonā taliter nō qualificatam ad dictas ecclesias sic uacañ. noiare p nos & successores seu sedem hmōi de psona sic noiata eildē ecclesiis minime puideri debeat/sed teneatͬ idem Rex infra tres alios menses a die recusationis personæ nominatæ nō qualificatæ sollicitatori nominationem non qualificatam prosequenti cōsistorialiter factæ/intimandæ cōputandos aliū supradicto modo qualificatū noiare alioquin ut dispēdiosæ ecclesiarū hmōi uacationi celeriter cōsulatͬ

ecclesiæ tunc sic uacañ. per nos & successores nostros/seu sedem huiusmo di de persona (ut prefertur) qualificata/nec non ecclesiis per obitum apud sedem predictam uacañ. semper nulla dicti Regis præcedente nominatio ne libere prouideri possit/decernentes electiones contra premissa attempta tas/ac prouisiones per nos/& successores nostros/seu sedeꝫ huiusmodi fa ctas/nullas/& inualidas existere/Consanguineis tamen prefati Regis/ac psonis subl mibus ex causa rationabili & legitima in nominatione/& apo stolicis litteris exprimenda/ nec non religiosis mendicantibus reformatis eminentis scientiæ/& excellentis doctrinæ/qui iuxta sui ordinis regularia instituta ad gradus huiusmodi assumi non possint sub prohibitione præ missa minime comprehensis/sed de eorum personis dictis ecclesiis pro tē pore uacantibus ad dicti Regis nominationeꝫ per nos/& successores no stros/seu sedeꝫ huiusmodi libere prouideri possit. ❡Monasteriis uero & prioratibus conuentualibus/& uere electiuis uidelicet in quorum electio nibus forma capituli/ qua propter seruari/& confirmationes electionum huiusmodi solēniter peti consueuerunt in Regno Delphinatu/& Comi tatu huiusmodi nunc & pro tempore etiam per similem cessionem uacan tibus illorum conuentus ad electionem seu postulationem Abbatis/seu Prioris procedere non possint/sed idem Rex illoꝝ occurrente huiusmo di uacatione / religiosum eiusdem ordinis in ætate. xxiii. annorum ad mi nus constitutum infra simile tempus sex mēsium a die uacationis Mona steriorum/& Prioratuum huiusmodi computandorum nobis & successo ribus nostris/aut sedi huiusmodi nominare/& de persona p Regem hu iusmodi Monasterio uacāti nominata per nos & successores nostros/seu sedem huiusmodi prouideri. ❡Prioratus uero personæ ad illum per eun dem Regem nominatæ conferri debeat. Si uero idem Rex præsbyte rum sæcularem/aut Religiosum alterius ordinis/ aut minorem. xxiii. an norum/uel alias inhabilem nobis/aut successoribus nostris infra dictum semestre/seu sedi huiusmodi nominaret/talis nominatus recusari/& nulla tenus sibi ꝓuideri debeat/ sed Rex ipse infra trimestre a die recusatiōis su pradicto modo intimandæ computandos alium/modo supradicto quali ficatum Monasterio/seu Prioratui tūc uacanti noīare/ & de psona ad mo nasteriū noīata illi ꝓuideri/ad prioratū uero noīato prioratus ipe p nos & successores nr̄os/seu sedem predictam cōferri debeat. Alioquin dictis no uem mensibus effluxis nulla/ seu de persona minus idonea /& modo præmisso non qualificata facta nominatione / ac etiam uacantibus apud

sedem predictam/semper etiam nulla dicti Regis expectata nominatione per nos/& successores nostros/seu sedem predictam Monasteriis proui- deri/Prioratus uero personis(ut prefertur)qualificatis dumtaxat confer- ri libere possint. ¶ Electiones autem & illa; confirmationes/necnon pro uisiones/per nos/& successores nostros/& sedem predictam contra præ- missa pro tempore facta nullas/irritas/& inanes esse decernimus/per pre missa tamen non intendimus in alioquo preiudicare capitulis ecclesiarum/ & cõuentibus Monasteriorum/& prioratuum huiusmodi priuilegia a se de apostolica proprium eligendi prælatum obtinentis quominus ad ele- ctionem Epõrum/ac Abbatum/& Priorum iuxta priuilegia eis concessa libere procedere possint iuxta formam in eorum priuilegiis cõtentam / & si in eorum priuilegiis forma aliqua expressa non fuerit/tũc formam Cõ- cilii generalis/quia propter seruare teneantur/dummodo de priuilegiis sibi concessis huiusmodi per litteras apostolicas/seu alias auctenticas scriptu- ras docuerint/oĩ alia specie probationis eis in hoc adempta. ¶ Volumus quoq; & ordinamus q; in regno Delphinatu/& comitatu predictis de cæ tero non dentur aliquæ gratiæ expectatiue/ ac speciales uel generales re- seruationes ad uacatura beneficia per nos & sedem predictam non fiant/ & si de facto per importunitatem/ aut alias a nobis & successoribus no- stris & sede prædicta emanauerint illas irritas/& inanes esse decernimus/ in Cathedralibus tamen Metropolitañ/& Collegiatis ecclesiis/in quarum statutis caueretur expresse/q; nullus ibidem dignitatem/personatum/ad- ministrationem/ uel officium obtinere possit nisi in illis actu Canonicus existat Canonicos ad effectum dũtaxat inibi obtinẽdum dignitatem/per- sonatum/administrationem uel officium huiusmodi/ & non consequen- dum primam præbendam uacaturam creare posse intendimus. ¶ Sta- tuimus insup q; ordinarius Collator in unaquaq; Cathedrali / ac etiã Me tropolitañ.ecclesia Canonicatum & præbendam Theologalem inibi con sistẽñ.conferre teneantur uni magistro/seu licentiato/aut bacchalario for- mato in Theologia qui per decẽnium in uniuersitate studii generalis pri- uilegiata studuerit/ac onus residentiæ/lecturæ/& prædicationis actu subi re uoluerit/quiq; bis aut semel ad minus p singulas ebdomadas impedi- mento cessante legitimo legere debeat/& quoties ipsum in huiusmodi le ctura deficere contigerit ad arbitrium capituli per subtractionem distribu tionum totius ebdomadæ puniri possit/& si residentiam deseruerit/de illis alteri prouideri debeat/& ut liberius studio uacare possit/etiam si absens

fuerit a diuinis habeatur pro presente/ita ut nihil perdat/prefatiq; ordina-
rii collatores seu patroni ecclesiastici quicūq; fuerint ultra dictam p̄bendā
Theologiam/quam(ut prefertur)qualificato conferre teneantur/tertiam
partem omnium dignitatum/personatuum/administrationum/& officio
rum/cæterorumq; beneficiorum ecclesiasticorum ad eorum collationem
prouisionem/nominationem/præsentationem/ seu quamuis aliam dispo
sitionem quomodolibet spectantium uiris litteratis/graduatis/& uniuer-
sitates nominatis hoc modo/uidelicet primo mense post presentium acce
ptationem/& earūdem publicationem prefati ordinarii collatores dignita
tes/personatus/administrationes/& officia ad eorum collationem/ proui
sionem/nominationem/ presentationem /seu q̄uis aliam dispositiōem(ut
prefertur)spectātia/graduatis huiusmodi qui litteras suorum graduū cū
tempore studii debite insinuauerint/conferre teneant̄. ¶Beneficia uero q̄
in duobus sequentibus mensibus uacare contigerint/illa iuxta iuris com-
munis dispositionem personis idoneis libere conferre/seu personas idone-
as ad illa presentare. Beneficia autem quæ in quarto mense uacare conti-
gerint uiris graduatis per uniuersitatem nominatis qui gradus/& nomi-
nationis litteras cum tempore studii debite insinuauerint/conferre/seu p̄-
sentare teneantur. Beneficia uero quæ quinto mense/& sexto uacare con-
tigerint simili modo personis idoneis libere conferre/ seu personas ad illa
presentare possint. Beneficia autem quæ septimo mense uacare contigerint
graduatis qui simili modo litteras/gradus cum tempore studi debite in-
sinuauerint/conferre teneantur. Beneficia uero quæ octauo/& nono men
sibus uacare contigerint/pari modo personis idoneis conferre/ seu perso-
nas idoneas ad illa presentare teneantur. Beneficia autem quæ mense deci-
mo uacare contigerint/graduatis nominatis/qui gradus/ & nominatio-
nis litteras cum tempore studii debite insinuauerint/per eosdem ordina-
rios conferri/seu ipsi ad illa presentari debeant. Beneficia autem quæ. xi. &
xii. mensibus uacare contigerit per eosdem ordinarios personis idoneis iux
ta iuris cōmunis dispositionem conferri/ seu ipsi ad illa presentari debeant.
¶Siqs uero cuiuscūq; status etiā si Cardinalatus/ Patriarchalis/ Archi-
episcopalis/aut Pontificalis/uel alterius cuiuslibet dignitatis contra predi-
ctum ordinem/& qualificationes superius ordinatas de dignitatibus per-
sonatibus/administrationibus/uel officiis/seu quibusuis aliis beneficiis ec
clesiasticis huiusmodi aliter q̄ modo premisso disposuerit/dispositiones ip/
sæ sint ipso iure nullæ/Collationesq;/& prouisiones/ac dispositiones illo4

ad imediatum superiorem deuoluantur/ qui eisdem personis modo præmisso qualificatis prouidere teneatur/& si contrauenerit/ad alium superiorem deuoluatur prouisio/& presentatio huiusmodi gradatim donec ad sedem apostolicam fiat deuolutio. ¶Præterea uolumus q collatores ordinarii & patroni ecclesiastici prefati qui dignitates/personatus/ administrationes/& officia/ ac beneficia in mēsibus graduatis/& nominatis/assignatis uacantia illis graduatis simplicibus/aut nominatis illa conferre/aut ad illa eos dumtaxat presentare teneantur/qui per tempus competens in uniuersitate famosa studuerint/tempus autem competens decēnium in magistris seu licētiatis/aut bacchalariis in Theologia. Septēnium uero in doctoribus/seu licentiatis in iure canonico/Ciuili/aut medicinis. Quinquēnium aūt in magistris/seu licentiatis in artibus cum rigore examinis a logicalibus inclusiue/aut in altiori facultate. Sexēnium autem in bacchalariis simplicibus in Theologia. Quinquēnium uero in Bacchalariis iuris canonici/aut ciuilis in quibus Bacchalariis iuris canonici aut Ciuilis/si ex utroq parente nobiles fuerint triēnium esse decernimus / præfatiq graduati/& nominati Collatoribus Ordinariis/siue patronis ecclesiasticis/semel ante uacationem beneficii de litteris gradus / seu nominationes/ & de prefato tempore studii per litteras patentes uniuersitatis in qua studuerint/manu scribæ/& sigillo uniuersitatis signatas fidem facere teneant. Cum uero pbatio nobilitatis fieri deberet ad effectum ut nobiles ipsi gaudere possint beneficio minoris temporis studii/tunc nobilitas ipsa p quatuor testes deponentes in Iudicio coram Iudice Ordinario loci in quo est natus ille de cuius nobilitate ex utroq parente cōstare debet/etiam in partis absentia probari possit/teneanturq prefati graduati / tam simplices/q nominati/patronis ecclesiasticis/aut Collatoribus ordinariis/ quibus gradus aut nominationis litteras huiusmodi insinuare deberent litteras suorum gradus & nominationis/certificationis temporis studii/ & attestationis nobilitatis duplicatas dare/ac singulis ānis tempore Quadragesimæ per se uel procuratorem suum Collatoribus/ nominatoribus/ seu patronis ecclesiasticis/aut eorum uicariis/coruʒ nomina/& cognomina insinuare/& eo anno quo prefatam insinuationeʒ facere omiserint/ beneficium in uim gradus aut nominationis huiusmodi petere non possint,& si Collatoribus ordinariis/aut patronis ecclesiasticis in mensibus deputatis/ graduatis simplicibus/aut graduatis nominatis/non esset graduatus/aut nominatus/qui diligentias præfatas fecerint collatio/seu presentatio per Col

latorem/seu patronum ecclesiasticum etiam eisdem mensibus facta alteri q̄ graduato uel nominato non propter hoc irrita censeatur/si tamen graduatus simplex aut beneficium post insinuationem gradus aut nominationis in mensibus eis assignatis uacans petierit & inter suam insinuationem & præfatam requisitionem nō superuenerit Quadragesima in qua nomen & cognomen insinuare debuerit/ad beneficium sic uacans / eum capacem/ipsumq; illud consequi posse & debere decernimus. ¶ Statuimus quoq; & ordinamus q̄ collatores ordinarii & patroni ecclesiastici p̄fati inter graduatos qui litteras gradus cum tempore studii & attestatione nobilitatis debite insinuauerint/quo ad beneficia in mensibus eis depu tatis uacantia gratificare possint illum ex eis quē uoluerint/ quo uero ad beneficia in mensibus graduatis/nominatis/deputatis antiquiori nominato conferre seu antiquiorem nominatum qui litteras nominationis temporis studii & attestationis nobilitatis debite insinuauerit presentare/seu nominare teneantur/concurrentibus autem nominatis eiusdem anni Doctores licentiatis/Licentiatos Baecchalariis/demptis Baecchalariis formatis in Theologia quos fauore studii Theologici Licentiatis in iure Canonico/Ciuili/aut medicina præferendos esse decernimus Bacchalarios iuris Canonici aut Ciuilis magistris in artibus preferri uolumus. ¶ Cōcurrentibus autem pluribus doctoribus in diuersis facultatibus doctorē Theologum/doctori in iure/doctorem in iure canonico/doctori in iure Ciuili/doctorem in iure Ciuili/doctori in medicina præferēdos esse decernimus/ & idem in licentiatis & Bacchalariis seruari debere uolumus/ & si in eisdē facultate & gradu concurrerent ad datam nominationis seu gradus recurrendum esse uolumus/& si in omnibus his concurrerent / tunc collator ordinarius inter eosdem concurrentes gratificare possit. ¶ Volumus autem q̄ nominati litteras nominationis ab uniuersitatibus in quibus studuerint obtinentes in nominationum litteris beneficia per eos possessa & eorum uerum ualorem exprimere teneantur/ alioquin litteræ nominationis huiusmodi eo ipso nullæ sint & esse censeantur. ¶ Siquis uero ex dictis qualificatis/graduatis simplicibus aut nominatis tempore uacationis beneficii in mensibus eis deputatis uacantis duas obtineat prebendas in Cathedralibus etiam Metropolitanī aut Collegiatis seu dignitatem uel præbendam / uel aliud beneficium seu alia beneficia quorum insimul uel cuius fructus redditus & prouenī. tempore residentiæ/& horis diuinis interessendo ad summam ducentorum florenoꝝ auri de camera ascēderēt

Prelatio doctorum gradu

beneficium in uim gradus seu nominationis huiusmodi tunc petere seu consequi non possit. ¶Et insuper q tam graduati simplices q̃ noiati/beneficia in mensibus eis assignatis uacantia petere & consequi possint s̃m propriæ personæ condecentiam & conformitatem/ uidelicet sæculares sæcularia/& religiosi regularia beneficia ecclesiastica/ ita q sæcularis nominatus beneficia regularia in mensibus deputatis uacantia prætextu cuiusuis dispensationis apostolicæ/& econtra/religiosus beneficia secularia petere / aut consequi minime possint. Quodq beneficia simpliciter uel ex causa permutationis in mensibus graduatis simplicibus/& nominatis assignatis uacantia eis non sint affecta /nec debita/sed ex causa permutationis cum permutantibus dumtaxat/simpliciter uero uacantia beneficia huiusmodi personis idoneis per ipsos ordinarios libere conferri possint. ¶Statuimus quoq q Parrochiales ecclesiæ in Ciuitatibus/ aut uillis muratis existen̄.non nisi personis modo præmisso qualificatis/ aut saltem qui per tres annos in Theologia uel altero iurium studuerint/ seu magistris in artibus qui in aliqua uniuersitate priuilegiata studentes magisterii gradum adepti fuerint conferantur. Monemus autem præfati regni uniuersitates sub poena priuationis omnium & singulorum priuilegiorum a nobis & sede apostolica obtentorum ne Collatoribus seu patronis ecclesiasticis habeant aliquos nominare/nisi eos qui s̃m prefata tempora studuerint/& s̃m dictarum uniuersitatum statuta ad gradus & non per saltum prouecti fuerint. Quod si secus fecerint ultra nullitatis poenam quã in prefatarum nominationum litteris declaramus uniuersitates ipsas/nominandi priuilegiũ ad tempus s̃m culpæ qualitatem suspẽdemus ¶Siquis autem graduatorum aut nominatorum in mensibus deputatis Collatoribus ordinariis aut personis ecclesiasticis beneficium uacans in uim gradus aut nominationis petierit / & Collatorem ordinarium in uim prefati gradus aut nominationis in processu posuerit/& aliter molestauerit illum ultra expensarum dãnorum & interesse condemnationem a fructibus sui gradus & nominationis priuandum esse decernimus/ eodemq uinculo collatores ordinarios & patronos ecclesiasticos qbus graduati & nominati debite/ut supra qualificati suos gradus & nominationis litteras insinuauerint/astringimus ut beneficia ad eorum collationem uel presentationem spectantia in mensibus graduatorum simplicium & nominatorum uacantia stantibus prefatis graduatis aut nominatis debite qualificatis illa prosequentibus aliis q̃ graduatis aut nominatis confe

rant sub poena suspensionis potestatis conferendi beneficia in octo men sibus illo anno ad Collationem eorum ac pñtatione3 liberã spectãtibus. ¶ Statuimus quoq3 & ordinamus q quilibet Romañ. Pont. semel dũ taxat tempore sui Pontificatus litteras in forma mãdati iuxta formam in ferius annotatam & nõ ultra dare possit hoc modo uidelicet unum Col latorem habentem Collationem decem beneficiorum in uno/habentem autem Collationem qnquaginta beneficiorum/& ultra in duobus bene ficiis dumtaxat grauare possit/ita tamen q in eadem ecclesia/ Cathedrali uel Collegiata Collatorem unum pro tempore in duabus præbeñ. non grauet/& ut obuietur litibus quæ occasione litterarum mandatorum hu iusmodi oriri possent/mandata huiusmodi sub forma quæ est inferius an notata dari uolumus quam ad perpetuam rei memoriam in Cancellaria apostolica publicari/& in illius quinterno registrari mandamus declarã tes/prosequentes huiusmodi mandata quo ad beneficia sub illis compre hensa ordinariis Collatoribus & graduatis/simplicibus & nominatis pre ferendos esse. Nosq3 & successores nostros iure preuentic nis / dignita tes/personatus/administrationes/& officia/ cæteraq3 beneficia ecclesiasti ca/sæcularia/& quorumuis ordinũ regularia/quæcũq3/ & quomodocũ q3 qualificata/tam in mensibus graduatis/simplicibus & nominatis/q̃ or dinariis Collatoribus prefatis assignatis uacantia/ac etiam sub dictis mã datis comprehensa libere conferre. ¶ Statuimus insuper q in prouisio nibus quas personis quibusuis de beneficiis uacãtibus/seu certo modo ua caturis per nos/& successores nostros/ac sedem predictam/ etiam motu proprio/etiam ꝓmotis ad ecclesias Cathedrales/& Metropolitañ. ac Mo nasteria/ut obtenta per eos beneficia retinere possint fieri contigerit illoꝝ uerus annuus per florenos aut ducat. auri de camera aut libras Turoneñ. seu alterius monetæ ualor ꝺm cõmunem extimationem exprimi debeat/ alioquin gratiæ ipsæ sint ipso iure nullæ. ¶ Statuimus quoq3 & ordina mus q in regno delphinatu/& Comitatu prædictis omnes / & singulæ causæ exceptis maioribus in iure expressæ denominatis apud illos iudices in partibus/qui de iure aut consuetudine præscripta/uel priuilegio illaru3 cognitionem habent terminari & finiri debeant/& ne sub umbra appel lationum quæ nimium & nonnunq̃ friuolæ interpõni consueuerũt/ atq3 etiam in eodem instantia ad prorogationem litium sæpe multiplicari in iustis uexationibus materia præbeatur. ¶ Volumus q siquis offensus co ram suo iudice iustitiæ complementum habere non possit/ad imediatũ

superiorem etiam ad nos & successores nostros/uel sedem pdictam omisso medio/nec a grauamine in quacūq instantia ante diffinitiuam sententiam quomodolibet appelletur/nisi forsitan tale grauamen extiterit qđ in diffinitiua reparari nequiret/& eo casu non nisi ad imediatum superiorem liceat appellari. Siquis uero imediate subiectus sedi apostolicæ ad eandem sedem duxerit appellandum causa cōmittatur in partibus per rescriptum usq ad finem litis uidelicet usq ad tertiam sniam conformem inclusiue/ si ab illis appellari contigerit/nisi propter defectum denegatæ iustitiæ/aut iustum metum/& tunc cōmitti debeat in partibus cōuicinis/& cum causarum expressione quæ etiam de illis etiam legitime als q̄ per iuramētum coram iudicibus a sede aplica deputandis constare debeat/ Processus autem contra præmissa attemptatos nullos/& irritos esse uolumus/ac rescripta contra premissa impetrantes in expensis/damnis & interesse condēnari debere decernimus/atq declaramus/Sanctæ uero Romanæ Ecclesiæ Cardinales qui pro uniuersali ecclesia continue laborant/nec nō dictæ sedis officiales officia sua actu exercentes sub presenti decreto non intendimus comprehēdi. ¶ Statuimus etiam & ordinamus q iudices causas quæ in partibus terminari debent coram eis pro tempore pendentes sub pena excōmunicationis & priuationis beneficiorum per eos obtentorum eo ipso incurrenda infra biennium terminare debeant/pars uero diffugiens & expeditionem ipsius causæ maliciosæ impediens grauissime per eosdem iudices mulctetur/etiam usq ad priuationem iuris in huiusmodi processu prætensi si eis uisum fuerit/super quo eorum conscientias oneramus/ab interlocutoriis autem secundo/a diffinitiuis uero tertio dumtaxat prouocare licere decernimus/Volumusq secundam sententiam interlocutoriam conformem/& tertiam diffinitiuam etiam conformem omni mora cessante executioni debitæ demādari debere/quacūq appellatione interposita/nō obstañ. ¶ Statuimus quoq q quicūq dūmodo nō sit uiolentus/sed habens coloratum titulum pacifice/& sine lite prælaturam dignitatem personatum administrationem uel officium/seu quodcūq beneficium ecclesiasticum triēnio proximo hactenus possidet uel pro tempore possidebit/in petitorio uel possessorio a quo quā etiam ratione iuris nouiter reperti molestari nequeat/præterq̄ prætextu hostilitatis aut alterius legitimi impedimenti de quo protestari/& illud iuxta Concilium Viēneñ. intimari debeat/lis autem hoc casu quo ad futuras controuersias intelligatur si ad executionem citationis iurisq sui in iudicio exhibitionem/

aut terminoꝝ

aut terminorum omnium obseruationem processum fuerit. Monemus etiam ordinarios ut diligenter inquirant/ ne quis sine titulo beneficium possideat/& si quem beneficium sine titulo possidere repererint/declarent illi ius nõ competere cuiusuis temporis detentione nõ obstañ. de ipsoq; beneficio possit illi dũmodo non sit intrusus/uel uiolentus/aut alias indignus/uel alteri idoneo prouideri. Et insuper statuimus q; quicunq; clericus cuiuscunq; cõditionis/status/religionis/dignitatis/ etiam si Pontificalis/uel alterius præeminentiæ fuerit/qui posthabita3 presentium noticiã quam habere presumatur post duos mẽses post earũdem presentium publicationem in ecclesiis Cathedralibus factam quam ipsi Dioecesani omnino facere teneantur/postq̃ presentes ad eoꝝ noticiam peruenerint/ publicus cõcubinarius a perceptione fructuũ oĩum beneficiorum suorum triũ mensium spatio sit ipso facto suspensus quos suus superior in fabricam uel aliam euidentem ecclesiarum utilitatem ex quibus hi fructus percipiuntur/conuertat/nec non huiusmodi publicum concubinarium / ut primum talem esse nouerit/mox suus superior monere teneatur/ut ĩfra breuissimum terminũ concubinam dimittat/& si illam non dimiserit/uel dimissam/seu aliam publice resumpserit/ iubemus ut ipsu3 omnibus suis beneficiis omnino priuet. Et nihilominus hi publici cõcubinarii usq; quo cum eis per suos superiores post ipsarum cõcubinarum dimissionem/ manifestamq; uitæ emendationem fuerit dispensatum ad susceptionem quorũcunq; honorum/dignitatum/beneficioꝝ/officiorum ue sint inhabiles qui si post dispensationem recidiuo uomitu ad hmõi publicum cõcubinatum redierint/ sine spe alicuius dispẽsationis ad ꝑdicta prorsus inhabiles existãt. Q dq; si hi ad quos taliũ correctio ptinet/eos ut ꝑdcm̃ est punire neglexerint/eoꝝ supiores/tam in ipsas de neglectu q̃ in illos ꝓ cõcubinatu modis oĩbus digna punitione aĩaduertant. In Cõciliis etiam ꝓuincialibus/& Synodalibus aduersus tales punire negligẽtes/ uel de hoc crimine diffamatos ẽt per suspensionem a Collatione beneficioꝝ uel alia cõdigna poena seueriter pcedatur/& si ii quorum destitutio ad nos & sedem predictam spectat p Concilia prouincialia/aut suos superiores propter cõcubinatum publicum reperiantur priuatione digni/ statim cum processu inquisitionis ad nos deferantur/ eadem diligentia & inquisitio in quibuscũq; generalibus capitulis etia3 prouincialibus quo ad eos seruetur poenis aliis cõtra ꝑdictos/& alios nõ publicos cõcubinarios a iure statutis ĩ suo robore pmãsuris/publici aũt itelligẽdi sũt/nõ solũ hi quoꝝ cõcubinatus

per sententiam aut confessionem in iure factam / sed per rei euidentiam / quæ nulla possit tergiuersatione cælari notorium est / sed etiam qui mulierem de incõtinentia suspectam & diffamatam tenent / & p suum superiorem admoniti ipsam cum effectu non dimittunt. Quia uero in quibusdam regionibus nõnulli iurisdictionem ecclesiasticam habentes pecuniarios questus a concubinariis percipere non erubescunt patientes eos in tali fœditate sordescere / sub pœna maledictionis æternæ præcipimus / ne deinceps sub pacto / compositione / aut spe alterius questus talia quouis modo tollerẽt / aut dissimulent alioquin ultra præmissam negligentiæ pœnã duplũ eius qd' propterea acceperint restituere / & ad pios usus omnino cõuertere teneantur / & compellantur / ipsas aũt concubinas aut suspectas p̃lati oĩbus modis curent a suis subditis per auxilium & brachii sæcularis inuocationem si opus fuerit pœnitus arcere / qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos apud patres suos cohabitare non permittant. Iubemus insuper ꝙ in predictis Synodis & capitulis præmissa publicentur / & ut quilibet suos subditos ad ipsarum Cõcubinarum dimissionem moneat diligenter iniungimus. ℂ Præterea omnibus sæcularibus uiris etiam si regali præfulgeant dignitate ne ullum qualecũq; inferant impedimentum quocũq; quæsito colore prælatis qui ratione officii sui aduersus subditos suos pro huiusmodi concubinatu / & aliis casibus sibi a iure permissis p̃cedunt / & cum oẽ fornicationis crimen lege diuina p̃hibitum sit / & sub pœna peccati mortalis necessario uitãdi. Monemus oẽs laicos tam uxoratos q̃ solutos ut similiter a cõcubinatu abstineant / nimis n. reprehensibilis est / qui uxorem habet / & ad aliam uxorem / seu mulierem qui uero solutus est / si continere nolit iuxta Apostoli consilium uxorem ducat / p̃ hmõi aũt diuini obseruantia p̃cepti / hi ad quos p̃tinet / tã salutaribus monitis / q̃ aliis canonicis remediis omni studio laborent. ℂ Statuimus insuper ꝙ ad uitandum scandala / & multa pericula subueniendumq; consciẽtiis timoratis ꝙ nemo deinceps a cõmunicatione alicuius in sacramẽtoꝝ administratione / uel receptione / aut aliis quibuscũq; diuinis uel extra prætextu cuiuscũq; sententiæ / aut censuræ ecclesiasticæ / seu suspensionis / aut prohibitionis ab homine / uel a iure generali promulgatæ teneatur abstinere uel aliquẽ uitare / uel interdictũ ecclĩasticũ obseruare / nisi sñia p̃hibitio / suspensio / uel censura hmõi fuerit uel cõtra p̃sonam Collegiũ uniuersitatẽ ecclĩasticaꝫ aut locũ certũ / aut certã a iudice publicata / & denũciata spãlr & exp̃sse / aut si nbtoriæ ĩ excõis sñiaꝫ ꝯstiterit ĩcidisse / ꝙ nulla possit

tergiuersatione celari/aut aliquo iuris suffragio excusari/cum a cōmunione illius abstinere uolumus iuxta canonicas sanctiones/per hoc tñ huiusmodi excōicatos/suspensos/interdictos/seu prohibitos nō intēdimus in aliquo releuare/nec eis quomodolibet suffragari/& qm̃ ex indiscreta īterdictoꝝ promulgatione multa consueuerunt scandala euenire. Statuimus ꝙ nulla ciuitas/oppiduꝫ/castrū/uilla/ aut locus ecclesiastico supponi possit interdicto/nisi ex causa/seu culpa ipsoꝝ locoꝝ/ aut Dñi / seu rectoris/ uel officialium/pp culpam aūt seu cām alterius cuiuscūq; priuatæ personæ hmōi loca interdici nequaq̃ possint/ auctoritate quacunq; ordinaria/ uel delegata/nisi talis persona prius fuerit excōicata/ac denūciata/seu in ecclesia publicata/aut Dñi/ seu rectores uel officiales ipsorum locoꝝ auctoritate iudicis requisiti hmōi personam excōicatam infra biduum inde euꝫ effectu nō eiecerint/aut ad satisfaciendum compulerint/qua etiam post biduum eiecta recedente/uel satisfaciente mox diuina resumi possint qđ etiam in pendentibus locum habere decernimus/ nec nō cōstitutionem de eorūdem fratrum nostrorum Consilio editam/quā cum irritanti decreto Statuimus/decreuimus/& ordinamus ꝙ extunc de cætero perpetuis futuris tpibus de cessione regiminis/& administrationis ecclesiaꝝ/ & Monasterioꝝ facta p eos qui ecclesiis/& Monasteriis ipsis præerunt / seu illa in administrationeꝫ/seu cōmendā/aut ut aliis unita/aut alias obtinebāt/ seu resignatione alioꝝ quorūcūq; beneficioꝝ ecclesiasticoꝝ/seu cessioni iuris in eis uel ad ea quomodolibet cōpetentis/aut priuationis/uel depositionis/aut censuraꝝ fulminatiōem/ēt in litteris aplicis a nobis & sede aplica etiam motu ꝓprio pro tpe emanatis/quæ in manibus Ro.Pont.factæ dicerent̃ cōtentis/etiam si super illis narrātis fundaretur intentio/constare/ & apparere deberet per publica instrā/uel documēta auctentica alioquin tā in iudicio/q̃ extra illud narratiue/& assertionibus hmōi in præiudiciuꝫ tertii minime stari/nec ex illis alicui præiudicium afferri debere/nisi de huiusmodi narratiua/& assertione/etiaꝫ in litteris apostolicis facta altero ex p̄missis modis doceret̃/inouamus/illāq; ꝑpetuis futuris tpibus īuiolabiliter obseruari mādamus. ¶ Et qa ad sopradictā cōcordiam cū p̄fato.F.rege ob illius sincerā deuotiōem/erga nos/& sedem p̄dictam ostensam eū ad præstandā nobis reuerētiam & filialem obediētiam ad Ciuitatē nr̃aꝫ Bononiæ ꝑsonaliter accessit/cōsentimus/illāq; iuiolabiliter obseruari desideramus/illā ueri cōtractus/& obligatōis inter nos/& sedē aplicā p̄dictā ex una/& præfatum Regem & regnum suum ex altera partibus legitis

de interdicto

me initi uim & robur obtinere/ac illi/& presentibus in aliqua sui parte p quascunq; litteras/& gratias per nos/& successores nostros desuper con cedendas derogari/clausulamq; cum earũdem derogatione presentium la tissime extendenda/ac q eedem presentes litteræ/& earum tenor pro ex pressis habeantur in quibusuis supplicationibus pro tempore signatis ap positam nihil penitus operari/& illius uigore in litteris apostolicis super ipsis supplicationibus cõficiendis quicq̃ per qđ presentibus/aut alicui par ticulæ de contentis in eis derogaretur/seu deregari uideretur/narrari non possit/& sic per quoscunq; iudices/& cõmissarios etiam causarum dicti palatii Apostolici Auditores/& prefatæ Ro. Ecclesiæ Cardinales in qui busuis causis super præmissis/uel eorum aliquo pro tempore motis iudi cari/diffiniri/& sententiari debere sublata eis aliter sententiandi/ & diffini endi omnimoda facultate/ & auctoritate. ¶ Nec non irritum & inane qc quid secus super his uel eorum aliquo a quoq̃ quauis auctoritate etiam per nos & successores nostros præfatos/scienter uel ignoranter contige rit attemptari decernimus. ¶ Volumus autem q si præfatus Rex presen tes litteras/ac omnia/& singula in eis cõtenta/quæ in prima futura Ses sione presentis Concilii Lateraneñ. approbari/& confirmari facere promi simus/infra sex menses a die approbationis/& confirmationis computã dos nõ approbauerit/& ratificauerit/& ea perpetuis futuris temporibus in regno suo/& omnibus aliis locis & dominiis dicti regni p oẽs p̃latos/ & alias etiã ecclesiasticas psonas/ac Curias parlamentoꝝ/legi/publicari/ iurari/et registrari ad instar aliaꝝ cõstitutionum regiaꝝ/et de acceptatõe lectione/publicatione/iuramẽto/et registratione predictis infra predictuꝫ tempus per oĩum et singuloꝝ supradictoꝝ patentes lr̃as aut auctenticas scripturas nobis non transmiserit/aut nũcio nostro apud ip̃m Regẽ exi sten̄. p eum ad nos destinandas nõ cõsignauerit /et deinde singulis ãnis etiam legi/put aliæ ipsius. F. Regis Cõstitutiones/et ordinationes quæ in uiridi sunt obseruantia obseruari debent/ inuiolabiliter obseruari cũ ef fectu nõ fecerit/p̃ntes lr̃æ/& inde secuta quæcũq; sint/cassa/et nulla/ nul liusq; roboris uel momenti. ¶ Et cum omnium quæ in regno Delphi natu/et Comitatu prædictis agãtur/noticiã nõ habeamus cõsuetudines/ statuta/seu usus libertati ecclesiasticæ/et auctoritati sedis apostolicæ quo modolibet præiudicantia siqua in regno Delphinatu/et Comitatu prædi ctis alias q̃ in præmissis existant non intendimus nobis/et eidem sedi in aliquo præiudicare/seu illa tacite/uel expresse quomodolibet approbare.

¶ Et nihilominus prefato.F.& pro tempore existen̄.Francorum Regi in uirtute sanctæ obedientiæ mandamus quatenus per se uel alium/seu alios in dignitate ecclesiastica cōstitutos presentes litteras ac omnia & singula in eis contenta quando & quotiēs opus fuerit publicari/& ea inuiolabiliter obseruari faciant.Contradictores cuiuscūq; dignitatis/& præeminentiæ fuerint per censuras ecclesiasticas/& pecuniarias pœnas/aliaq; iuris & facti quæuis oportuna remedia appellatione qualibet omnino postposita compescendo.Non obstan̄.omnibus supradictis/aut si aliquibus cōmuniter uel diuisim ab eadem sit sede indultum qđ interdici/suspendi uel excōmunicari non possint per litteras apostolicas non facien̄. plenā & expressam/ac de uerbo ad uerbum/de indulto huiusmodi mentionē. Forma uero supradicti mandati apostolici sequitur & est talis. | et pecuniarias

LEO Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Ep̄o N.& dilectis filiis Capitulo singulisq; canonicis Ecclesiæ.N.salutem & apostolicam benedictionem. Vitæ ac morū honestas aliaq; laudabilia probitatis & uirtutum merita/super quibus dilectus filius.N.apud nos fidedigno cōmendatur testimonio/nos inducunt/ut sibi reddamur ad gratiam liberales.Hinc est q̄ nos cupientes ut eidem. N. iuxta illius quæ olim per fe.re.Gregorium papam.VIII.prædecessorem nostrum ad tunc Ep̄m Nouionen̄.directa extitit quæ incipit mandatum & aliaꝝ duarum illam īmediate sequentium decretalium formas de Canonicatu & præben̄.aut dignitate/personatu/administratione/uel officio uestræ uel alterius ecclesiæ/aut alio beneficio/cum cura/uel sine cura/etiā si Parrochialis ecclesia/uel eius perpetua uicaria/aut capella/siue perpetua capellania ad uestram collationem/nominationem/seu presentationem/& aliam quamcūq; dispositionem prouideri possit/ac uolentes præfato. N.meritorum suorum intuitu gratiam facere specialem/ipsumq;.N.a quibusuis excōmunicationis/suspēsionis/& interdicti/ aliisq; ecclesiasticis sententiis/censuris/& pœnis a iure/uel ab homine quauis occasione/ uel causa latis/si quibus quomodolibet innodatus existit ad effectum presentiū dumtaxat consequendum harum serie absoluentes/& absolutum fore cēsentes/nec nō oīa & singula beneficia ecclesiastica cum cura & sine cura q̄ præfatus.N.etiam ex quibusuis aplicis dispensationibus obtinet/& expectat/ac in qbus/& ad quæ ius sibi quomodolibet cōpetit/quecūq;/quotcūq;/& qualiacūq; sint/eorūq; fructuū/red.& prouen̄.ueros annuos ualores/ac hmōi dispensationum tenores p̄ntibus p̄ expressis hn̄tes/Motu

ctæ uestræ uel alterius ecclesiæ iuramento/confirmatione apostolica/uel quauis firmitate alia roboratis/statutis/& consuetudinibus contrariis/q̃ buscũq;/aut si uobis ab apostolica sit sede indultum q̃d ad receptionem uel prouisionem alicuius minime teneamini/ quodq; de Canonicatibus/ & præbeñ.seu dignitatibus/personatibus/administrationibus/uel officiis uestræ uel alterius ecclesiæ/aut aliis beneficiis ecclesiasticis/quibuscũq; ad uestram collationem/prouisionem/presentationem/ nominationem/ seu quãuis aliam dispositionem/cõmuniter uel diuisim pertineñ.nulli ualeat prouideri per litteras apostolicas non facientes plenam/& expressam/ac de uerbo ad uerbum/de indulto huiusmodi mentionem/& qualibet alia dictæ sedis indulgeñ.generali uel speciali/cuiuscũq; tenoris existant/ per quam presentibus non expressam/uel totaliter nõ insertam/effectus huiusmodi gratiæ impediri ualeat quomodolibet uel differri/& de qua cuiusq; toto tenore habenda sit in nostris litteris mẽtio specialis/Seu si dictus.N.presens non fuerit ad prestandum de obseruañ.statutis/& consuetudinibus uestræ/uel alterius ecclesiæ solitum iuramẽtum dummodo in absentia tua per procuratorem idoneum/& cum ad ecclesiam ipsam accesseris corporaliter illud præstes.Data &c. ¶Dilectis filiis.N. &.N.ac.N.officialibus salutem & aplicam bñdictionẽ.Hodie cupientes ut dilecto filio.N.Clerico.N.dioc.iuxta illius quæ olim per fe.re.Gregorium Papam.VIIII.prædecessorem nostrum ad tunc Ep̃m Nouioneñ directa extitit/quæ incipit mandatum/& aliarum duarum illam ĩmediate sequentium decretalium formas de Canonicatu/& præbeñ.aut dignitate/personatu/administratione/uel officio ecclesiæ.N. aut alio beneficio ecclesiastico cum cura/uel sine cura prouideri posset/motu proprio Venerabili fratri nostro Ep̃o.N.& dilectis filiis Capitulo/singulisq; canonicis ecclesiæ.N.per alias nostras litteras mandauimus/quatenus si eis cõmuniter uel diuisim pro alio non scripsissemus qui simile mandatum/aut similem gratiam prosequeretur eidem.N.canonicatum/& præbeñ.aut dignitatem/personatum/administrationem/uel officium/aut beneficium ecclesiæ.N.aut aliud beneficium ecclesiasticum ad eorum Collationem/prouisionem/presentationem/nominationem/seu quamuis aliam dispositionẽ cõmuniter uel diuisim pertineñ.si quem quam/ uel quod/ post mensem/ post presentationem earũdem litterarum uacare contingeret cum plenitudine iuris canonici/ac omnibus iuribus/ & pertineñ.suis/prout ad eos cõmuniter/uel diuisim pertineret/conferrent/& assignarent/aut cum ad

illa presentarent/eligerent/nominarent/seu de illis prouiderent/ prout in eisdem litteris plenius continetur. Quocirca discretioni uestræ per apostolica scripta motu simili mandamus quatenus uos/uel duo/aut unus uestrum per uos/uel alium/seu alios si Eps/capitulum/& canonici prædicti canonicatum/& præbeñ. aut dignitatem/personatum/administrationem/uel officium/aut beneficium huiusmodi eidem. N. conferre/& assignare/ac de illis etiam prouidere recusauerint/seu distulerint/aut negligẽtes fuerint, Canonicatum/& præbeñ. aut dignitatem/personatum/administrationem uel officium huiusmodi cum plenitudine iuris Canonici/ac omnibus iuribus/& pertineñ. supradictis eidem. N. cõferre/& assignare/nec non eũdem. N. ad illa ut moris est admittere/& in canonicum recipere/& in fratrem stallo sibi in choro/& loco in capitulo assignatis/omniaq; & singula alia in dictis litteris cõtenta/aliis iuxta earũdem cõtineñ. ac formam in omnibus / & per omnia facere / & exequi curetis/contradictores prout iustitia suadebit ad hec compescendo/Non obstañ. omnibus quæ in dictis litteris uolumus non obstare. Datum &c. ¶Pro regularibus autem similis forma illis conueniens detur &c. ¶Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti/ ordinatiõis/ suspẽsionis/astrictionis/declaratõis/pcepti/inictiõis/noĩationis/inouationis/consensus/decreti/uoluntatis/promissionis/& mãdati infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud sanctum Petruz/Anno incarnationis Dominicæ/Millesimo/Quingẽtesimo/Sextodecimo/Quintodecimo Kl's Septembris/Pontificatus Nostri/Anno Quarto.

¶Nos igitur ut litteræ ipsæ quæ ob id præcipue editæ fuerunt ut in corpore mistico/sancta uidelicet Ecclesia/perpetua charitas/& pax inuiolata perdurent/& si qua membra dissentiant/ea cõmode suo reinserãtur corpori eo magis obseruentur/quo clarius constiterit ipsas litteras ea matura/& salubri deliberatione ac nobis dicto sacro Lateraň. approbante Cõcilio approbatas/& innouatas/qua statutæ/& ordinatæ fuerunt/ licet ad earũdem litterarum subsistentiam/& ualiditatem/alia approbatione nõ indigerent/Ad abundatiorem tamen cautelam/ut eo tenacius obseruentur/& difficilius tollantur/ quo tantorum patruz fuerint maiore approbatione munitæ/litteras prædictas cum omnibus/ & singulis statutis/ ordinationibus/decretis/diffinitionibus/pactis.conuentionibus/promis

sione/uoluntate/ac pœnis/inhibitione/aliisq; omnibus/& singulis clau-
sulis in eis contentis/illa presertim qua uoluimus q; si prefatus.F.Rex
supradictas litteras/ac omnia/& singula in eis contenta intra sex men-
ses a data presentium computãdos non approbaret/& ratificaret/& ea p
petuis futuris temporibus in regno suo/& aliis locis/& Dominiis dicti
regni per omnes prelatos/& alias ecclesiasticas personas/ac Curias par
lamentorum acceptari/legi/publicari/iurari/& registrari ad instar aliaru;
constitutionum regiarum/& de acceptatione/lectione/publicatione/iu-
ramento/& registratione predictis intra predictum tempus per omniũ
& singulorum supradictorum patentes litteras/aut auctenticas scriptu-
ras nobis non transmitteret/aut nuncio nostro apud ipsum Regẽ exi-
stente per eum ad nos destinandum non consignaret/& deinde singulis
annis etiam legi prout aliæ ipsius.F.Regis Constitutiones/ & ordinatio
nes/quæ in uiridi/sunt obseruantia/obseruari debent/inuiolabiliter obser
uari cum effectu non fecerit litteræ ipsæ/& inde secuta/quæcunq; essent
cassa/& nulla/nulliusq; roboris/uel momenti sacro Lateraneñ.Concilio
approbãte/apostolica auctoritate/& potestatis plenitudine approbamus
& innouamus/easq; inuiolabiliter/ & irrefragabiliter obseruari/& custo-
diri mandamus/roburq; perpetuæ firmitatis in euentum dictarum ap-
probationis/& ratificationis/& non aliter/ nec alio modo obtinere/om-
nesq; in dictis litteris comprehensos ad ipsarum litterarum/ ac omnium
& singulorum in eis expressorum obseruationem/ sub censuris & pœnis/
ac aliis in eis contentis iuxta earũdem litterarum tenorem/& formam te
neri/& obligatos esse decernimus/& declaramus. Non obstantibus Cõ
stitutionibus/& ordinationibus apostolicis/ac omnibus illis quæ in di-
ctis litteris uoluimus nõ obstare/cæterisq; contrariis quibuscũq;. ¶ Nul
li ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis/in
nouationis/mandati/decreti/declarationis infringere/ uel ei ausu temera-
rio contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit indignationem
omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/& Pauli apostolorum eius se no-
uerit incursurum.Datum Romæ in publica Sessione/in Lateraũ. sacro-
sancta Basilica solẽniter celebrata/Anno incarnationis Dominicæ Mille-
simo/Quingentesimo/Sextodecimo/ Quartodecimo Kl's Ianuarii.
Pontificatus Nostri/ Anno Quarto.

Visa Ie.Saluius.

Bembus.

A.de Castill.

¶ Qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis cōtenta in Cedula/& omnibus placuerunt simpliciter/exceptis Reuerēdo patre Domino Dominico Epo Lucerino qui dixit ꝙ placebant sibi cōtenta in bulla/ dū modo Galli acceptent bullam reuocationis pragmaticæ sanctionis / & in eodem uoto fuit Reuerendus pater Dominus Philippus Eps Bruniatē. & etiam Petrus Eps Castelli maris. Reuerēdo patri Domino Benedicto Chieñ. placuerunt omnia/excepto ꝙ inquantum disponitur circa resignationes factas in Curia ꝙ requiratur consensus Regis/hoc nō placuit/nec etiam placuit eidem Benedicto ꝙ appellationes non admittantur/sed placeret ei ꝙ appellationes admitterentur. Reuerendo patre Domino Io. Dominico Terdoneñ. non placuit consuetudo parlamentorum ꝙ habeāt iurisdictionem in personas ecclesiasticas/& in quantum suprascripta Bulla tribuit iurisdictionem sæcularibus in personas ecclesiasticas non placet ei. Reuerendo patre Domino Hieronymo Episcopo Asculano placent contenta in Cedula/dummodo acceptentur per partes hinc inde.

¶ Deinde Reuerēdus pater Dominus Io. Baptista Eps Cauallicen. ascēdit ambonem/& legit Cedulam abrogatiōis pragmaticæ sanctionis/ seu corruptelæ/Cuius tenor sequitur & est talis.

LEO Episcopus Seruus seruorum Dei/Ad perpetuam rei memoriam Sacro approbante Concilio. Pastor æternus gregem suum usq; ad consumationē sæculi nunq̄ deserturus/ita Aplo teste/obediētiam dilexit ut pro expiando primi parētis inobediētiæ peccato seipsum humiliauerit/factus obediens usq; ad mortem / migraturus uero ex mundo ad patrem in soliditate petræ/Petrum eiusq; successores uicarios suos instituit/ quibus ex libro Regum testimonio ita obedire necesse est/ut qui non obedierit morte moriatur / & ut alibi legitur in ecclesia esse non potest qui Romañ. Pont. Cathedram deserit/q̄m Augustino/Gregorioq; auctoribus sola obediētia est mater/custosq; omnium uirtutum sola fidei meritum possidens sine qua quisq; infidelis conuincitur/etiam si fidelis esse uideatur / itaq; nos eodem Petro docente solliciti esse debemus / ut

i môte moriat
mr oūg virtu

quæ a Ro.Pont.prædecessoribus nostris/præsertim in sacris Conciliis pro obedientiæ huiusmodi auctoritatis / libertatisq; ecclesiasticæ / & sedis apostolicæ defensione mature/& ex legitimis causis inchoata sunt nostris studio/cura/& diligentia debite absoluantur/ & ad optatum finem perducantur/simplicium quoq; animæ quarum etiam rationem Deo reddituri sumus a dolis & laqueis tenebrarum principis liberentur. ¶ Sane fe.re.Iulius papa.II.predecessor noster post indictum ex legitimis tunc expressis causis de Venerabilium fratrum suorum.S.R.E.Card. de quorum numero tunc eramus consilio & assensu sacrum Lateran.Concilium prouide considerans cum eodem sacro Lateranen.Cōcilio Bituricen. Regni Franciæ corruptelam/quam illi pragmaticam sanctionem uocant/cum maximo animaru; periculo/& scandalo/ac dignitatis sedis apostolicæ detrimento/& uilipendio retroactis temporibus uiguisse / & adhuc uigere/ eiusdem pragmaticæ sanctionis negocium eodem approbante Concilio discutiendum certis tunc nominatim deputatis Cardinalibus & prælatis certæ congregationis cōmisit.Et quanq; sanctio prefata ex multis nullitati notorie subiaceret/scismaq; manifestum foueret/& contineret / & propterea citatione aliqua minime precedente per se irrita/ nulla/ & inualida declarari potuisset/ ex abundanti tamen cautela idem Iulius prædecessor Gallicos prælatos/capitula ecclesiarum & Monasteriorum parlamenta/ & laicos illis fauentes/& dicta sanctione utentes/omnesq;/& singulos alios in premissis sua cōmuniter uel diuisim interesse putantes per edictum publicū/cum ad partes illas tutus tūc non pateret accessus in Mediolan. Asten.& Papien.ecclesiarum ualuis affigendum monuit/& citauit ut infra tunc expressum terminum coram eo/& dicto Concilio comparerēt/ causasq; dicerent/quare sanctio prefata/illiusq; corruptela/& abusio in cō cernentibus auctoritatem Ro. ecclesiæ/ & sacrorum canonum / ac ecclesiasticæ libertatis uiolationem nulla & inualida declarari nō deberet. Cūq; dicto Iulio prædecessore in humanis agente diuersis impedimētis causantibus citatio exequi/& reproduci/ac negotium abrogationis huiusmodi plene discuti/ut intentio ipsius Iulii prædecessoris fuerat non potuisset/ sed eodem Iulio predecessore rebus humanis exempto/Citatio ipsa legitime executa / & per procuratorem fiscalem sacri Concilii promotorem reproducta/ipsorumq; citatorum non comparentium contumacia accusata/& ad ulteriora pcedi petitum fuisset. ¶ Nos diuina fauente clemētia ad summi apostolatus apicem assumpti/omnibus rite pensatis/ petitioni

prædictæ ex certis causis nullum tunc responsum dedimus/ ac deinde cū per dictos monitos / & citatos diuersa impedimenta allegarentur quare in termino eis(ut præfertur)præfixo comparere nou potuissent/ut omnis iustæ excusationis/& querelæ occasio eis auferretur/terminum citationis/& monitionis huiusmodi præfixum eodem sacro approbante Concilio ad alium tunc expressum terminum iamdiu effluxum in diuersis Sessionibus pluries prorogauimus. ¶ Cum autem moniti & citati prædicti sublatis iam omnibus impedimentis effluxisq; omnibus terminis coram nobis & dicto Concilio nō comparuerint/ nec comparere curauerint/ad allegandum causam quare sanctio prædicta nulla declarari nō debeat/ita ut excusationi ultra locus non sit/possintq; merito contumaces reputari/ ꝑut eos exigente iustitia reputamus. ¶Nos mature attendentes pragmaticam sanctionem/uel potius ut dictum est corruptelam scismatis tempore a non habentibus potestatem editam reliquæ Christianæ reipublicæ Ecclesiæq; sanctæ Dei nullatenus cōformem/& a cla.me.Ludouico.XI. Francorum Rege Christianissimo reuocatam/cassatam/atq; abolitam/ auctoritatem/libertatem/ac dignitatem dictæ sedis uiolare/ac diminuere/ facultatemq; Ro.Pontificibus pro tempore existen̄.dc.S.R.E.Card.ꝑ uniuersali ecclesia assidue laborantium/ uirorumq; doctorum personis q̄ ꝑbus abundat Curia/& quorum Cōsiliis sedis Apostolicæ/& Ro.Pont. atq; uniuersalis ecclesiæ auctoritas/& potestas conseruatur/ negociaq; diriguntur/& in ꝓspero statu cōfouentur, Ecclesiis/& Monasteriis/eisdéq; personis de reliquis beneficiis ecclesiasticis iuxta eorum statum exigentiam prouidendi penitus auferre. Prælatis uero ecclesiasticis illaꝝ partium causam præbere ut ipsi neruum ecclesiasticæ disciplinæ obedientiæ sanctum frangant/& uiolent/ac contra nos/& sedem prædictam eorum matrem cornua erigant/& eis ad premissa audendum uiam aperire/ ipsamq; notorie nullitati subiacere/nulloq; nisi alicuius temporis/seu potius tolerantiæ cuiusdam adminiculo fulciri/& si Ro.Pont.prædecessores nostri pre fati/prout ipsi suo tempore summopere optare demonstrarunt/corruptelam/& abusionem huiusmodi/uel malignitate temporum/uel alias illi ꝓuidere/& in totum occurrere nō ualentes/suis temporibus tollerasse uisi fuerunt/considerantes tamen ab ipsius Bituricen̄.sanctionis/editione uix annos septuaginta fluxisse/nullumq; infra hoc temporis spatium præter hoc Lateranen̄.Concilium/legitime fuisse celebratum/ in quo cum(disponente Dn̄o)constituti simus ab eiusdē iprobe Sanctionis extirpatiōe

& totali

& totali annullatione/sine nostra & tantorum patrum in præsenti Concilio congregatorum nota/ac nostræ & dictorum illa utentium animarum periculo abstinere/seu desistere non posse/Augustino teste/iudicamus/atq; censemus/& sicut piæ Me.Leo Papa.I. prædecessor noster cuius in hoc libenter quoad possumus uestigia imitamur/ea quæ in Secunda Ephesina Synodo temere contra iustitiam & Catholicam fidem gesta fuerunt/post modum in Calcedonen. Concilio mandauit/ac fecit p dictæ fidei firmitate reuocari/ita & nos a tam nephariæ Sanctionis & contentorum in ea reuocatione/retrahi aut desistere salua conscientia/ac nostro & ipsius Ecclesiæ honore non posse/aut debere censemus/nec illud nos mouere debet q Sanctio ipsa & in ea contenta in Basilien. Concilio edita & ipso Concilio instante a Bituricen. congregatione recepta & acceptata fuerunt cum ea omnia post translationem eiusdem Basilien. Concilii per Re. Me. Eugenium Papam Quartum etiam prædecessorem nostrum factam a Basilien. Conciliabulo / seu potius conuenticula quæ præsertim post huiusmodi translationem Concilium amplius appellari non merebatur/facta extiterint / ac propterea nullum robur habere potuerint/cum etiam solum Ro.Pontificem pro tempore existen. tanq auctoritatem super omnia Concilia habentem Conciliorum/indicendorum/transferendorum/ac dissoluendorum/plenum ius & potestatem habere nedum ex sacræ scripturæ testimonio dictis sanctorum patrum/ac aliorum Romanorum Pontificum etiam prædecessorum nostrorum / sacrorumq; canonum decretis / sed propria etiam eorundem Conciliorum Confessione manifeste constet:quorum aliqua referre placuit/reliqua uero utpote notoria silentio præterire:In Alexandrina enim Synodo Athanasio ibidem existēte felici Ro.Pont.ab eadem Synodo scriptum fuisse legimus Nicenam Synodum statuisse non debere absq; Ro.Pont.auctoritate Cōcilia celebrari/neq; nos latet ēt eūdem Leonem Pont.Ephesinā secūdam Synodum ad Calcedonen.transtulisse Martinum etiā Papam.V.p̄sidentibus suis in Cōcilio Senen. potestatem transferendi Concilium nulla consensus ipsius Concilii mentione habita dedisse/Ephesinam quoq; primā Synodū Celestino ac Calcedonen.eidem Leoni.VI.Agathoni.VII.Hadriano.VIII.Nicolao.VIII. ēt Constantinopolitan. Synodū Hadriano Ro.Pont.prædecessoribus n̄ris maximā reuerētiam exhibuisse eorūdēq; Pont.institutiōibus & mādatis in sacris Cōciliis p eos editis & factis reuerenter & humiliter obtemperasse. Unde Damasus Papa & cæteri Epi

Romæ cōgregati scribentes de Concilio Ariminen̄. Episcopis in Illirico constitutis præiudicium aliquod per numerum Epo℞ Arimini Congregato℞ fieri non potuisse testantur/qn̄quidem constet Roman̄. Pont. cuius ante oīa decebat spectari decretum talibus nō præbuisse cōsensum/ eundemq; Leonem Pontificem uniuersis Siciliæ Epīs scribētem idē noluisse apparet/cōsueuerūtq; antiquorum Conciliorum p̄res pro ec℞ q̄ in suis Conciliis gesta fuerunt/corroboratione a Roman̄. Pont. subscriptionem/approbationemq; humiliter petere & obtinere prout ex Nicena & Ephesina ac Calcedonen̄. hmōi &. VI. Constantinopolitan̄. &. VII. eadem Nicena ac Romana sub Symacho Synodis habitis earumq; gestis/nec non in aimari libro de Synodis manifeste colligitur: Q̄d' ēt nouissime Constantien̄. p̄res fecisse constat/quam laudabilem cōsuetudinē si Bituricen̄. Basilien̄. secuti fuissent hmōi molestia ꝓculdubio careremus. ¶Cupientes quoq; hmōi negocium ad debitum finem perduci/ac tam uigore citationum hactenus a nobis & p̄fato Iulio prædecessore ex abūdanti emanata℞ q̄ alio℞ præmissorum quæ ita notoria sunt/ut nulla ualeant excusatione aut tergiuersatione celari etiam ex nostro pastorali officio procedentes omneq; & singulos/tam iuris q̄ facti defectus siqui forsan in premissis interuenerint/supplentes ex certa nostra sciētia & de apostolicæ potestatis plenitudine eodem sacro approbante Cōcilio tenore p̄sentium prefatam pragmaticam sanctionem seu corruptelam/eiusq; approbationem quomodolibet emanatam/omniaq; & singula decreta/capitula/statuta/constitutiones/siue ordinationes in eodem quomodolibet contentas/seu etiam insertas ac ab aliis prius editas/nec non consuetudines/stilum/usus siue potius abusum ex ea in hanc usq; diem quomodolibet emanatos/seu obseruatos/nullius roboris uel momenti fuisse & esse decernimus & declaramus. ¶Nec non ad abundantiorem cautelam eandem Bituricen̄. sanctionem siue corruptelam/eiusq; approbationem tacitam uel expressam/ut prefertur/& in ea cōtenta omnia & singula etiam inserta quæcunq; reuocamus/cassamus/abrogamus/irritamus/annullamus/ac damnamus/& pro infectis/reuocatis/cassatis/abrogatis/irritatis annullatis/& damnatis haberi uolumus/decernimus/& declaramus. ¶Et cum de necessitate salutis existat omnes Christi fideles Romani Pontifici subesse prout diuinæ scripturæ & sanctorum patrum testimonio edocemur/ac Constitutione Fe. Me. Bonifacii Papæ. VIII. similiter prædecessoris nostri/quæ incipit. Vnam sanctam declaratur/ꝑ eorūdem

fidelium aiarum salute ac Ro. Pontificis & huius sanctæ sedis suprema auctoritate & Ecclesiæ sponsæ suæ unitate & potestate Constitutionem ipsam sacro præsenti Concilio approbante innouamus & approbamus/ sine tamen præiudicio declarationis sanctæ me. Clementis Papæ. y. quæ incipit/ Meruit Inhibentes in uirtute sanctæ obedientiæ/ ac sub pœnis & censuris infra dicen. omnibus & singulis Xpifidelibus/ tam laicis q̄ clericis secularibus/ & quorumuis ordinum etiam mēdicantium regularibus & aliis qbuscunqꝫ personis/ cuiuscūqꝫ status/ gradus & cōditionis existāt etiam. S.R.E. Card. Patriarchis, Primatibus/ Archiepis/ Epis/ & qbuscuis aliis/ ecclesiastica uel mundana/ uel quauis alia dignitate fulgentibus/ oibusqꝫ aliis & singulis prælatis Clericis/ Capitulis & Cōuentibus saecularibus/ & ordinum pdictoꝝ regularibus ēt Monasterioꝝ Abbatibus/ Prioribus/ Ducibus/ Comitibus/ Principibus/ Baronibus/ parlamētis/ officialibus ēt Regiis/ Iudicibus/ Aduocatis/ Notariis/ & tabellionibus ecclesiasticis uel Sæcularibus & qbusuis aliis personis Ecclesiasticis/ Regularibus & sæcularibus/ ut pfertur/ quacūqꝫ dignitate fulgentibus in pfato Regno Frāciæ Delphinatu & ubicūqꝫ prædicta pragmatica/ directe/ uel indirecte/ tacite/ uel expsse uigeret quomodolibet existen. uel pro tpe futuris/ ne de cætero præfata pragmatica sanctione/ seu potius corruptela/ quomodolibet ex quauis causa/ tacite/ uel expresse/ directe/ uel indirecte/ aut quouis alio quæsito colore uel ingenio in qbuscunqꝫ actibus Iudicialibus/ uel extra Iudicialibus uti/ seu etiam eam allegare/ uel ꝺm eam iudicare/ aut quosuis actus Iudiciales/ uel extra Iudiciales ꝺm dictæ pragmaticæ tenorem uel capitula in ea cōtenta per se uel alium seu alios nullatenus facere præsumant/ aut p alios fieri permittant/ seu mandent/ nec præfatam pragmaticam sanctionem aut in ea cōtenta capitula/ seu decreta ulterius in domibus suis/ aut aliis locis publicis uel priuatis teneant/ quin imo illam ex quibus Archiuiis etiam Regiis/ seu Capitularibus & locis prædictis infra sex menses a data præsentium computandos deleant/ seu seu deleri faciant/ sub maioris excōmunicationis latæ sententiæ/ nec non quo ad Ecclesiasticas & regulares personas prædictas/ omnium etiam Patriarchaliū/ Metropolitan. & aliaꝝ Cathedralium Ecclaꝝ Monasterioꝝ quoqꝫ & Prioratuū ēt cōuentualiū & quatūcūqꝫ dignitatū aut bñficioꝝ Ecclasticoꝝ sæculariū & quorūuis ordinū regulariū/ priuatiōis/ & inhabilitatis ad illa iposteꝝ obtinēda/ quo uero ad sæculares pfatæ excōis nec non amissionis/ quorumcunqꝫ feudoꝝ tam a Roman. q̄ alia Ecclesia ex

nemas irrogat
...sta

quauis causa obtentoꝝ ac etiam inhabilitatis ad illa imposterum obtinẽda/inhabilitatisq; ad oẽs & singulos actus legitimos quomodolibet faciendos/infamesq; ac criminis læsæ maiestatis in iure expressis pœnis eo ipso & absq; ulteriori declaratione per oẽs & singulos supradictos si(qd̄ absit)contrafecerint incurrendis/a quibus uigore/cuiuscũq; facultatis/ac clausulaꝝ etiã in cõfessionalibus quibusuis psonis sub quibusuis uerboꝝ formis cõcessis contentaꝝ/nisi a Ro.Pont.Canonice intrante uel alio ab eo ad id in specie facultatem habente/præterq̃ in mortis articulo constituti absolui nequeant. ¶Non obstañ.p̄missis necnõ Constitutionibus & ordinationibus/decretis/ac statutis ap̄lica/seu quacũq; alia etiam Conciliari auctoritate quomodolibet/ẽt ex certa sciã: & apostolicæ potestatis plenitudine editis & emanatis/& sæpius inouatis/repetitis/cõfirmatis/& approbatis/quibus illoꝝ oĩum & singuloꝝ tenores/ac si de uerbo ad uerbum insererentur ad effectum p̄missoꝝ pro sufficienter expressis & insertis habentes/illis al's in suo robore p̄mansuris/sciã/potestate/& tenore p̄missis/specialiter & expresse derogamus contrariis quibuscũq;. Aut si cõmunitatibus/uniuersitatibus & personis singulis supranominatis etiam Cardinalibus/Patriarchis/Archiep̄is/Ep̄is/Marchionibus/& Ducibus præfatis/uel quibusuis aliis/cõmuniter uel diuisim ab eadem sit sede indultum qd̄ interdici/suspendi/uel excõmunicari/aut propterea priuari/& inhabiles reddi nõ possint per lr̃as Apostolicas nõ facieñ.plenam & expressam/ac de uerbo ad uerbũ/de indulto hmõi mẽtionem,& q̄buscũq; aliis priuilegiis/indulgentiis/& lr̃is apostolicis/generalibus/uel sp̄alibus quorũcũq; tenoꝝ existãt p quæ p̄ntibus non expressa/uel totaliter non inserta effectũ earũdem impediri ualeat quomodolibet uel differri/& de q̄bus quorũq; tenoribus de uerbo ad uerbum habenda sit in nr̃is litteris mẽtio sp̄alis.¶Nulli ergo oĩno hoĩum liceat hanc paginam nostri supplemẽti/decreti/declarationis/reuocatõis/cassationis/abrogatiõis/irritationis/annullatiõis/dãnationis/uoluntatis/cõstitutionis/inouationis/approbationis/inhibitiõis/& derogationis infringere/uel ei ausu temerario cõtraire.Siquis aũt hoc attemptare presumpserit/indignationem oĩpotẽtis Dei/ac btõꝝ Petri/& Pauli Ap̄loꝝ eius se nouerit icursuꝝ.Data Romæ in publica Sessione in Lateraneñ.sacrosancta Basilica solẽniter celebrata Anno incarnationis Dominicæ/Millesimo/Quingentesimo/Sextodecimo.Quartodecimo/Kl's Ianuarii/Pontificatus Nostri/Anno Quarto.

Visa Ie.Saluius.

F.De sancto Iohãne.

Cuatiõt absolutiõn

¶ Qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis contenta in cedula & oibus placuerunt simpliciter/excepto Reuerẽdo Domino Epo Terdoneñ. qui dixit ꝙ placebant sibi reuocatio illoꝝ quæ habuerint originem a Basilieñ.& Bituriceñ.Conciliis seu conuenticulis.

¶ Postremo Reuerend.pr̄ Dñs Io.Ep̄s Sibiniceñ.ascẽdit ambonẽ & legit cedulã disponẽtẽ circa religiosos & coꝝ priuilegia Cuius tenor talis ẽ

LEO Ep̄s Seruus seruoꝝ Dei ad ppetuam rei memoriam/sacro approbãte Cõcilio. Dũ intra mẽtis arcana reuoluimus & diligẽti cõsideratõe pẽsamus operosa sollicitudinis studia/cõtinuosq; labores p diuini noĩs gl̃ia/exaltatõe catholicæ fidei Ecclesiæ unitate seruãda & istitutiõe ac salute fideliũ aĩaꝝ p Coepos eorũq; supiores in diuersis orbis ptibus ad regimẽ suaꝝ Ecclīaꝝ a sede Apl̄ica cõstitutos/nec nõ frẽs diuersoꝝ ordinũ/pfertim mẽdicantiũ idefesse & idesinẽter ipensos tãta ex coꝝ in uinea Dñi fructuosis opibus & oportune ac laudabiliter gestis cordi nr̃o puenit satisfactio ut iis quæ ad pacem & qetem inter eos conseruandam cõducere cognoscimus/oĩ studio intendamus. Nouimus.n.Ep̄os ipsos in partem sollicitudinis nr̃æ assumptos fuisse quoꝝ honor & sublimitas teste Ambrosio/nullis põt cõparationibus adæquari/religiosos ẽt in agro Dñico p Xp̄ianæ religionis defensione & ampliatione cõplura fecisse/ac uberes fructus ptulisse & indies singulos pferre/ita ut eorũdem Ep̄oꝝ ac Religiosoꝝ bonis opibus orthodoxã fidem incremẽta sumpsisse & p orbẽ terraꝝ undiq; dilatatã fuisse/fideliũ nullus ignoret/& sicut ipsi sæpenumero uigilantissima & solerti cura scismata in Dei Ecclesia extinguere & Ecclesiæ unitatem reddere/& ut eidẽ Ecclesiæ pacis tranqllitas daretur/innumeros labores subire nõ dubitarũt/ita quoq; par est eos inter se nr̃is pulsionibus pacis uinculo/ac fraterna charitate & unitate cõiungi ut coꝝ cõcordi doctrina & mutuis opibus uberiores in Ecclīa Dei fructus pueniãt

¶ Sane cupieñ.ut iura sp̄ualia q̃ ad Dei laudẽ & Xp̄ifideliũ aĩaꝝ salutẽ ptinẽt & quoꝝ exercitiũ pfatis Ep̄is & coꝝ supioribus in suis Dioecesis cũ ipsi in ptem sollicitudinis/ut præfertur assumpti/ac dioeceses distinctæ/& cuilibet eorũdẽ Ep̄oꝝ assignatæ fuerũt/cõmissum extitit p ipsos Ep̄os

exerceantur/& ius illa libere exercendi quantum fieri potest/eis illæsum perseruetur/& si aliqua dictis fratribus Mendicātibus in eorūdem Epo rum læsionem per Romanū.Pont.prædecessores nostros & sedē Aplicā concessa fuerint/concessiones huiusmodi eisdem religiosis factas in subsequentibus duximus moderādas/ut ipsi fratres potius ab eisdem Epis oī cum charitate foueantur, q̄ aliquo modo molestentur/& inquietentur. Vna.n.est regularium/secularium prælatorum & subditorum exemptorum & non exemptorum uniuersalis Ecclesiā/extra quam nullus omnino soluatur/eorumq; oīum unus Dn̄s/una fides/& propterea decet eos qui eiusdem sunt corporis/unius etiam esse uoluntatis/& sicut fratres nexu inuicem charitatis astricti sunt/sic non conuenit alterum in alterius iniuriam/seu iacturam prosilire dicente Saluatore, Hoc est præceptum meum/ut diligatis inuicem/sicut dilexi uos. ¶ Ad conseruandam igitur inter Epos & eorum superiores/ac Prælatos & fratres hmōi mutuā charitatem & beniuolentiam/diuini quoq; cultus augmentum/pacemq; & tranquillitatem uniuersalis Ecclesiæ status. Quod ita demum fieri posse cognoscimus/si unicuiq; quantum fieri pōt sua iuris dictio conseruetur. Sacro approbante Concilio statuimus & ordinamus/q̄ Epi & eorū superiores & alii Prælati præfati/parrochiales Ecclesias ad eosdem fratres ratione locorum suorum legitime spectantes quo ad eā quæ parrochianorū curam & sacramentorum cōseruationem/administrationemq; pertinēt/ sine tamen uisitatorum insolito grauamine uel impēsa uisitare/& illarum curam gerentes & circa illam delinquentes, Si Religiosi fuerint/iuxta ipsius ordinis regularia instituta intra septa regularis loci: Sæculares uero Præsbyteros & fratres huiusmodi beneficia obtinentes libere tanq̄ suæ iurisdictioni subiectos punire. ¶ Ac tam Prælati q̄ Præsbyteri sæculares qui uinculo excōmunicationis ligati non fuerint, missas in Ecclesiis domorum eorūdem deuotionis causa celebrare uolentes, celebrare possint: ipsiq; fratres tales celebrare uolentes libenter recipere debeant/ac ab eisdem prælatis ad processiones solēnes pro tempore faciendas requisiti/dummodo eorum loca suburbana ultra unum miliare a Ciuitatibus respectiue nō sint remota accedere/nec non superiores eorūdem fratrum/fratres quos ad audiendas Confessiones subditorum eorūdem Prælatorum pro tempore elegerint, eisdem Prælatis personaliter exhibere ac præsentare si eos sibi exhiberi & præsentari petierint/alioquin eorum Vicariis dūmodo ad Prælatos ultra duas dietas accedere non cogantur/omnino teneant/post

sintq; illi per eosdem Epos & Prælatos super sufficienti litteratura & ali qua saltem huiusmodi sacramenti peritia dumtaxat examinari / talibusq; præsentatis admissis/uel etiam indebite recusatis confitentes/Constitutio ni/quæ incipit/Omnis utriusq; sexus quo ad confessionem dumtaxat sa tisfecisse censeantur/ipsiq; fratres etiam forensium confessiones audire ua leant. ¶Laicos tamen & Clericos seculares a sententiis ab homine latis nullatenus absoluere possint. ¶Eucharistiæ uero & extremæ unctionis/ aliaq; Ecclesiastica sacramenta illis quorum etiam infirmorum ac dece dentium confessiones audierint dicentibus proprium sacerdotem illa sibi dare denegasse/dare nequeant/nisi denegatio sine legitima causa facta ui cinorum testimonio probata aut requisitio coram notario publico facta doceretur. ¶Eorūdem uero fratrum obsequio insistentibus/ sacramenta huiusmodi nullatenus ministrare ualeant nisi illorum durante obsequio. ¶Pacta aūt & conuentiones inter eosdem fratres & Prælatos atq; cura tos pro tempore inita ualeant/nisi per subsequutum capitulum proximū generale uel prouinciale refutata/ac per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerint. ¶Parrochias autem cum cruce ad leuanda fu nera eorum qui apud Ecclesias / domorum & locorum eorūdem suam elegerint sepulturam intrare non possint nisi prius præmonito & requi sito ac recusante parrochiano Præsbytero & tunc sine eius ac ordinarii p iudicio/nisi eisdem fratribus super hoc antiqua consuetudo quæ sit in ui ridi obseruātia & eum pacifica possessione suffragetur. ¶Volentes quoq; sepeliri in habitu earūdem fratrum in claustro non degentes, sed in pro priis domibus habitantes/in eorum ultima uolūtate sepulturam sibi li bere eligere possint. ¶Q dq; fratres ipsi ad ordines promouendi per or dinarios de grāmatica & sufficientia examinari & dūmodo competēter respondeant/per eosdem ordinarios libere admitti/ac nullatenus in eorꝫ Ecclesiis seu domibus/aut aliis eorum locis ab alio q̄ a Diocesano Epo/ uel eius Vicario super hoc cum debita reuerentia requisito & absq; ratio nabili causa contradicente uel eo a diocesi absente ad dictos ordines pro moueri debeant. ¶Nec ab alio Episcopo cōsecrationem Ecclesiæ/uel alta ris/aut Cimiterii benedictionem petere/seu in Ecclesiis per eas pro tem pore edificandis primum lapidem per alienum Epꝫ poni facere possint/ nisi ubi ordinarius bis aut ter cum debitis reuerentia & instantia requisi tus sine legitima causa id recusauerit. ¶Et absq; curatorꝫ consensu spon sum & sponsam benedicere nequeant. ¶Et ut debitus honor matrici

Ecclesiæ reddatur/tam ipsi fratres q̄ alii clerici sæculares etiam super hoc Apostolicæ sedis priuilegio muniti die sabbati maioris ebdomadæ anteq̄ campana Cathedralis uel matricis Ecclesiæ pulsauerit campanas in Ecclesiis suis pulsare minime possint. Contrafacientes pœnam centum ducat. incurrant. ¶ Censuras aūt per eosdem ordinarios latas & p̄mulgatas/ac in matrici Ecclesia Ciuitatum necnon in Collegiatis & Parrochialibus Ecclesiis Castrorum & Oppidorum respectiue solemniter publicatas/qñ super hoc ab eisdem Ordinariis requisiti fuerint/in Ecclesiis domorum suarum publicare/ac seruare. ¶ Et ut animarum utriusq; sexus Xpifideliu₃ saluti uberius consulatur/illos quoq; confessiones pro tempore audierint cuiuscūq; status & conditionis fuerint ad soluēdum decimas/siue aliā bonorum seu fructuum quotā in locis in quibus decimæ ipsæ aut similia solui consueuerunt etiam sub onere conscientiarum suarum monere & hortari/ipsisq; etiam illas soluere recusantibus absolutionem denegare/& super hoc requisiti id populo etiam publice prædicare & persuadere teneātur. ¶ Conseruatores aūt eisdem fratribus pro tpe a sede Apostolica deputandi doctrina & probitate præstantes & in Ecclesiastica dignitate cōstituti esse debeant & coram eis per eosdem fratres quibus dati fuerint ultra duas dietas a loco suæ solitæ habitationis nullus trahi possit/priuilegiis super hoc alīs eis concessis nullatenus suffragantibus. ¶ Excōmunicati quoq; ordinem mendicantium profiteri uolentes ubi de interesse tertii agetur/absolui non possint/nisi præuia satisfactione. ¶ Procuratores quoq; & negociorum gestores/ac operarii eorūdem fratrum seruitiis insistentes sententiis excōmunicationis promulgatis illaqueati sint & esse cēseantur/si illis cām dederint/aut dantibus Cōsilium/auxilium/uel fauorem præstiterint/fratres autem & sorores tertii ordinis/necnō mantellati Corrigiati/Pizochatæ/Cordellati/& alii quocunq; nomine nūcupati in propriis domibus habitantes sepulturam/ubi uoluerint/eligere ualeant/sed die Paschatis tantum Eucharistiam/necnon extremam unctionem/cæteraq; Ecclesiastica sacramenta pœnitentiæ sacramento dumtaxat excepto a p̄prio sacerdote recipere/& ad onera/quæ laicis incumbunt perferenda teneantur/ac in foro sæculari coram Iudicibus sæcularibus conueniri possint. ¶ Et ne censura uilescat Ecclesiastica & minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur iidem dicti tertii ordinis ad diuina audienda in Ecclesiis suorum ordinum tpe interdicti nullatenus admittātur/si causam dederint interdicto uel causam ipsam nutriant/seu foueant/aut

dantibus auxilium/consilium/uel fauorem/ quoquomodo præstiterint/ collegialiter aũt uiuentes/seu cum claustralibus habitantes/ ac mulieres uirginalem/seu cælibem/aut castam uidualem expresso uoto / & sub dicto habitu uitam ducentes/priuilegiis quibus fratres ordinis cuius tertiæ regulæ habitum gestant gaudere debeãt. ¶ Omnia etiam singula supra dicta ad reliquos religiosos ordinum quoruncunq; extendi/& per eos ẽẽ seruari debere uolumus/atq; decernimus. ¶ Saluis tñ in reliquis desuper non expressis/tam Epo℞ q̃ fratrum & aliorum religiosorum prædicto℞ iuribus quibus per præmissa in aliquo præiudicare/seu quicq̃ inouare nõ intendimus. ¶ Non obstantibus cõstitutionibus & ordinationibus apostolicis ac statutis & cõsuetudinibus dicto℞ ordinum iuramento confirmatione Apostolica/uel quauis alia firmitate roboratis / priuilegiis quoq; & indultis/ac litteris apostolicis contra præmissa/ seu aliquod præmissorum eisdem ordinibus concessis etiam in mari magno contentis/quibus etiam si ad illorum derogationem de eis/eorumq; totis tenoribus spãlis specifica/expressa/indiuidua/ac de uerbo ad uerbum/non aũt per generales clausulas id importantes mentio / seu quæuis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma seruãda esset/illorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis & insertis habentes specialiter & expresse derogãmus/cæterisq; contrariis quibuscũq; decernentes exnũc irritum & inane si secus super his a quoq̃ quauis auctoritate/scienter/uel ignoranter contigerit attẽptari. ¶ Eosdem insuper fratres in uirtute sanctæ obedientiæ monemus/ut eosdem Ep̃os loco sanctorum Apostolorum subrogatos pro debita & nostra ac apostolicæ sedis reuerentia cõgruo honore & cõuenienti obseruantia uenerentur/ipsos quoq; Ep̃os hortamur/ ac per uiscera misericordiæ Dei nostri requirimus/ut fratres ipsos affectu beniuolo prosequentes charitatiue tractent/ac benigne foueant/seq; illis minime difficiles/aut duros/uel morosos/sed potius faciles/mites/propitios/piaq; munificentia liberales exhibeant / ac in omnibus prædictis tanq̃ in agro Dominico cooperatores/eorumq; laborum participes prompta benignitate recipiant/eorumq; iura omni cum charitate custodiant/ atq; defendant/ut tam Ep̃i q̃ fratres præfati quo℞ opera ueluti Lucernæ ardentes supra montem positæ omnibus Christifidelibus Lumen præbere debẽt ad Dei laudem fidei Catholicæ exaltationem / populorumq; salutem/de uirtute in uirtutem proficiant/ac exinde a largissimo bonorum omnium retributore Domino perennis uitæ præmium consequi mereantᷣ. ¶ Nulli

ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti/ordinationis/uoluntatis/derogationis/decreti/monitionis/exhortationis/& requisitionis infringere/uel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit/indignationem omnipotentis Dei/ac beatorum Petri/& Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Data Romæ i publica Sessione/in Lateraneñ. sacrosancta Basilica solẽniter celebrata/ Anno incarnationis Dominicæ Millesimo/Quingentesimo/Sextodecimo/Decimonono Decembris. Pontificatus Nostri Anno Quarto:

¶ Qua perlecta idem Eps legit indictionem duodecimæ Sessionis uidelicet Sexto Noñ. Marcii proxime futuri/& petiit an placerent lecta in dictis Cedulis paternitatibus suis/& fuerunt uota infrascripta aliqualiter discrepantia aliis cæteris respondentibus per uerbum placet. Nam Reuerend. Dominus Eps Potentiñ. dixit q̃ non fuerat uocatus nec informatus/ & ea de causa remittit se ad Sanctissimum Dominum Nostrum a quo bona cuncta procedunt.

Cumañ. & Taruisiñ. dixerunt q̃ uidebatur eis q̃ esset adimenda illa clausula saluis &c. & q̃ poneretur approbare ubi dicit innouare.

Caualliceñ. etiam non placuit illa clausula saluis &c.

Melfitañ. dixit placere sibi quo ad ea quæ restituuntur Ordinariis/in alio uero sine præiudicio ordinariorum & successorum suorum.

Yporieñ. placuerunt sine approbatione priuilegiorum/ & in eodem uoto fuit Beluaceñ.

Terdoneñ. placuerunt exceptis duobus uidelicet de conseruatoribus quibus dati deberent assessores & sine approbatione priuilegiorum/quia unius inclusio est alterius exclusio.

Cesenateñ. placuerunt sine approbatione priuilegiorum

Brunateñ. placuerunt dummodo tollatur clausula saluis aut uerbum innouare deponatur & ponatur approbare.

Vincieñ. Ferentiñ. & Senogallieñ. placuerunt sine approbatione priuilegiorum fratrum.

Allegarieñ. placuerunt pro se/sed pro aliis quibus est procurator dicit se nihil uelle dicere.

Dignieñ. placuerunt sine præiudicio Ecclesiæ suæ.

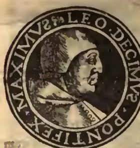
¶ Fuerunt insuper data mandata Prælatorum absentium/ & primo:
Reuerendus Dominus Zutfeldus Vuerdembergh/dedit mādatum Reuerendi patris Domini Henrici Episcopi Curonicē.
Et Dominus Petrus de Candia dedit mandatum Reuerendi patris Domini Augustini Episcopi Grassē.
Reuerendus Dominus Ioannes Noendomman dedit mandatum Reuerendi patris Domini Theodorici Episcopi Lubiceē.
Reuerendus Dominus Benedictus Episcopus Chieē.dedit mandatum Reuerendi Domini Iacobi Episcopi Fauentiē.
Reuerendus Dominus Ioānes de Tredra nomine Episcopi Caietaē.siue de Lipari dedit mandatum Reuerendi patris Domini Petri Epi Luceē.
Reuerendus Dominus Hieronymus Eps Asculaē.dedit mādatum Reuerendi Domini Episcopi Callineē.
Reuerendus Dominus Alexius Eps Melfitaē.dedit mandatum Reuerendi Domini Iuliani Cibo Epi Agrigentiē.
Reuerendus Dominus Ioānes Eps Algareē.dedit mandatum Reuerēdi Domini Guillelmi Episcopi Tyrasoneē.
Reuerendus Dominus Petrus Episcopus Castelli maris dedit mandatū Reuerendi Domini F.Episcopi Spoletaē.
Reuerendiss.Dns Card. sancti Georgii dedit mandatū Reuerendi Dni Alberti Madeburgeē.& Magūtiē.Archiepi ac Marchiōis Brādeburgē.
Reuerendus Dominus Ioānes Hinghenuuinhel dedit mandatum Reuerendi Domini Federici Episcopi Traiecteē.
Reuerendus Dominus Ioānes Eps Algareē.dedit mandatum Reuerēdi Domini Petri Conceptionis in Insula Hispaē.
Reuerendus pater Dominus Georgius Archieps Nazarenus dedit mādatum Reuerendi Domini Episcopi Tribuneē.& Marcharieē.
Et Dominus Zutfeldus Noiodeburgeē.dedit mandatum pro Domino Ioāne Episcopo Hanilbergeē.
Et Dominus Petrus de Sotto dedit mandatum Reuerendi Domini Alfonsi Archiepiscopi Compostellaē.
Reuerendus Dominus Episcopus Melfitaē.præfatus excusauit Reuerēdum Dominum Nicolaum Epm Borgonieē.
Reuerendus Dominus Ioānes Pels dedit mandatum Reuerendi Domini Mānardi Abbatis sancti Adalberti in Egmonda ordinis sancti Benedicti Traiecteē.Dioc.

¶Quibus finitis cantores incœperunt. Te Deum laudamus. Quo finito Sanctissimus Dominus Noster Comitatibus Reuerendissimis Dominis Cardinalibus/Patriarchis/Archiepiscopis/& Episcopis/& aliis praelatis & Nobilibus Viris equitando rediit ad sacrum Palatium Apostolicum in Vaticano.

¶Acta Duodecimæ Sessionis.

Nno a Natiuitate Domini/Millesimo Quingentesimo Decimo septimo/Indictione Quinta. Die uero Vigesimaseptima mensis Februarii Pontificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi Anno Quarto præfatus Sanctissimus Dominus Noster de. S.R.E. Cardinalium Consilio Duodecimam Sessionem ex certis rationabilibus causis & legitimis prorogandam/duxit & prorogauit prout in Cedula per Cursores in Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe & sancti Ioãnis Lateraneñ. Ecclesiarum Valuis/ac Cancellariæ/& Audiẽtiæ Apostolicæ portis affixa apparuit. Tenor uero Cedulæ & executiõis eaꝝ sequtur & est talis.

LEO Episcopus Seruus Seruorum Dei duodecimam Sessionem Spiritu sancto fauente legitime cõgregandam quam als. VI. Noñ. Martii proxime futuri faciendam in. XI. Sessione indixeramus de Venerabiliũ fratrum nostrorum. S.R.E. Card. consilio/unanimiq; consensu ex certis rationabilibus & legitimis causis ad. xyi. diem dicti mensis Martii quæ erit. xyi. Kls Aprilis/Pontificatus Nostri Anno Quarto prorogamus pariter & extendimus. Data Romæ apud sanctum Petrum Tertio Kls Martii/Pontificatus Nostri Anno Quarto.

Fiat.

¶Tenor exequutionis sequitur & est talis.

¶Die. xxyii. Februarii Millesimi/Quingentesimi/Decimiseptimi/præsentes litteræ fuerunt affixæ ad Valuas audientiæ per me Michaelem de Billeno Cursorem.

¶Anno/mense/Die/& Pontificatu supradictis præsentes litteræ affixæ & publicatæ fuerunt in ualuis / seu portis Basilicæ Principis Apostoloꝝ de Vrbe & sancti Ioannis Lateraneñ. ac Cancellariæ Apostolicæ/necnõ in acie Campi flore per me Michaelem de Billeno Cursorem.

Decreta et acta concilij Lateranen.

Nno a Natiuitate Domini Millesimo/ Quingentesimo/ Decimoseptimo/Indictione Quinta/Die uero Decimatertia mẽsis Martii/Pontificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini Nostri Domini Leonis Diuinã prouidentia Papæ Decimi Anno Quarto. Fuit congregatio prælatorum in superiori Capella palatii Apostolici in qua interfuerunt infrascripti Reuerendissimi Dñi Cardinales/& Reuerendi patres Archiepiscopi & Epi/& quia fuerat differentia inquadam congregatione priuata inter Reuerẽdum patrem Dominum Petrum Epm Saracusanum Catholici Hispaniarum Regis Oratorem ex una/& Reuerendum patrem Dominum Marinum Patriarcham Aquilegien. ex alia super antecedentia hoc est quis eorum in prio ri loco sedere deberet/ex ordinatione Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium infrascriptorum/in hac congregatione prelati sederunt non ordine cõsueto/sed unusquisq; prout ingrediebatur capellam ad libitum uolũtatis Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium/nomina sunt hæc.

Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Antonius sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Petrus sancti Eusebii Anconitañ.
Reuerendiss. Dominus Laurentius sanctorum quatuor Coronatorum.

Patriarchae: Archiepi: Episcopi: et Oratores.

Reuerendus pater Dominus Bernardus Episcopus Taruisin.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Lucerin.
Reuerendus pater Dominus Bertrandus Adrien. Orator Ducis Ferrariæ.
Reuerendus pater Dñs Petrus Eps Saracusanus Or Catholici regis Hispaniarum
Reuerendus pater Dominus Stephanus Gabriel Archiepiscopus Baren.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Cauallicen.
Reuerendus pater Dominus Amadeus Augusten.
Reuerendus pater Dominus Io. Vincentius Archiepiscopus Senen.
Reuerendus pater Dominus Andreas Militen.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Octocien.
Reuerendus pater Dominus Altobellus Polen.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Buden.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Archiepiscopus Dirachien.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Salamanun.
Reuerendus pater Dominus Petrus Ceruien.
Reuerendus pater Dominus Philippus Brunaten.
Reuerendus pater Dominus Io. Reualten.
Reuerendus pater Dominus Maximus Isernien.
Reuerendus pater Dominus Georgius Archieps Nazarenus.
Reuerendus pater Dominus Christophorus Cesenaten.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Vincien.

Reuerendus pater Dominus Io. Dominicus Terdonen.
Reuerendus pater Dominus Galesius Bellunen.
Reuerendus pater Dominus Io. Dominicus Archiepiscopus Traiocē.
Reuerendus pater Dominus Simon Ariminen.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Soranus.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Ciuitatis Ducalis.
Reuerendus pater Dominus Paulus Forosempronien.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbien.
Reuerendus pater Dominus Petrus Lauelmus.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapollan.
Reuerendus pater Dominus Simon Andren.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Sebasten.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Nebien.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Dignien.
Reuerendus pater Dominus Laurentius Dulcinen.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Sornen.
Reuerendus pater Dominus Valentinus Pennen.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Crassen.
Reuerendus pater Dominus Archangelus Auellinen.
Reuerendus pater Dominus Baltazar Ciuitatis Castelle.
Reuerendus pater Dominus Angelus Lanzanen.
Reuerendus pater Dominus Simon Modrusien.
Reuerendus pater Dominus Marchus Archiepiscopus Mononasiēsis.
Reuerendus pater Dominus Camillus Tiburtin.
Reuerendus pater Dominus Guerrinus Nucerin.
Reuerendus pater Dominus Theseus Maceraten.
Reuerendus pater Dominus Bartholomeus Montis uiridis.
Reuerendus pater Dominus Triphon Catharen.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Arben.
Reuerendus pater Dominus Paulus Minoficen.
Reuerendus pater Dominus Paris Pisaurien.
Reuerendus pater Dominus Scaramutia Comen.
Reuerendus pater Dominus Petrus Castelli maris.
Reuerendus pater Dominus Petrus Acernen.
Reuerendus pater Dominus Lambertus Tudertin.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Casertan.
Reuerendus pater Dominus Georgius Castren.
Reuerendus pater Dominus Io. Archiepiscopus Corinthiēsis.
Reuerendus pater Dominus Scribonius Imolen.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Signinus.
Reuerendus pater Dominus Philippus Philadelpen.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Saluciarum.
Reuerendus pater Dominus Hieremias Archiepiscopus Trainē.
Reuerendus pater Dominus Io. Archiepiscopus Theban.
Reuerendus pater Dominus Marcus Senogallien.
Reuerendus pater Dominus Hyppolitus Alben.
Necnon sancti Dominici, sancti Augustini ordinum Generales.

¶De mandato Reuerendissimi Domini Antonii tituli sanctæ Praxedis Præsbyteri Cardinalis de Monte nuncupati/ & aliorum Cardinalium ibidem præsentium supranominatorum/ Dominus Andreas Piperarius Secretarius Concilii legit tres Cedulas /unam uidelicet super confirmatione & extensione paulinæ de rebus Ecclesiæ non alienandis/aliam uero super punitione inuadentium domos Cardinalium/ ac aliam super impositione decimarum/ac absolutione sacri Lateraneñ.Concilii.

¶Quibus perlectis petiit an placerent contenta in dictis Cedulis paternitatibus suis/& super Cedula paulina fuerunt diuersæ opiniones/& uariæ altercationes propter quas uisum fuit præfatis Reuerendiss. Dominis Cardinalibus ꝙ dicta Cedula omitteretur / & ꝙ paulina remaneret in eodem statu in quo tunc existebat.

¶Super Cedula impositionis Decimarum & absolutionis Concilii fuerunt opiniones infrascriptæ uidelicet.

Salamantiñ.non placuit ꝙ clauderetur Cõcilium/ imo fuit opinionis ꝙ de nouo uocentur Prælati ex quo non est pax generalis & possint secure uenire/ Quo ad approbationem gestorum dixit ꝙ approbat ea quæ approbauerat/& quoad decimas ꝙ apponatur clausula in Cedula ꝙ exigantur postq̃ fuerit indictum bellum contra Turcos.

Adrieñ.placuit excepto ꝙ cupiebat ꝙ ubi dicit in Cedula esse relatum a Cardinalibus & prælatis nulla remanere indiscussa & inexaminata placeret ꝙ adderentur ista uerba ex deductis seu propositis.

Budeñ non placuit ꝙ approbentur omnia hactenus gesta ꝑ Concilium

Imoleñ.non placuit ꝙ soluatur Concilium cum impositione Decimarũ.

Et sic post uarias & diuersas discussiones fuit absoluta ꝑdicta cõgregatio.

SESSIO DVODECIMA:

Nno a Natiuitate Domini Millesimo/ Quingentesimo/ Decimoseptimo/Indictione Quinta/Die uero Decimasexta mẽsis Martii/Pontificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini Nostri Domini Leonis Diuina prouidentia Papæ Decimi Anno Quarto. Fuit celebrata Duodecima & ultima Sessio sacrosancti Concilii generalis in Ecclesia Lateraueñ. in loco solito/in qua fuit pñsens præfatus Sanctissimus Dominus Noster Et fuerunt presentes infrascripti Reuerendissimi Domini Cardinales/Patriarchæ/Archiepiscopi/& Episcopi/Necnon Principum Oratores/& Illustres Domini & Barones/& alii quamplurimi Doctores & Nobiles uidelicet.

Episcopi Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Raphael Ostieñ.
Reuerendiss. Dominus Bernar. Sabineñ.
Reuerendiss. Dominus Dominicus Portuen.
Reuerendiss. Dominus Franciscus Albaneñ.

Presbyteri Cardinales.

Reuerendiss. Dominus Nicolaus tituli sanctæ Luciæ de Flisco.
Reuerendiss. Dominus Hadrianus tituli sancti Grisogoni.
Reuerendiss. Dominus Leonardus tituli sancti Petri ad uincula Agenneñ.
Reuerendiss. Dominus Antonius sanctæ Praxedis.
Reuerendiss. Dominus Petrus tituli sancti Eusebii Anconitañ.
Reuerendiss. Dominus Achilles tituli sancti Sixti.
Reuerendiss. Dominus Bandinellus tituli sanctæ Mariæ in trãstiberim de Saulis
Reuerendiss. Dominus Laurentius tituli sanctorum quattuor Coronatorum.

Diaconi Cardinales

Reuerendiss. Dominus Alexander sancti Eustachii Farnesius.
Reuerendiss. Dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedim/de Aragonia
Reuerendiss. Dominus Marcus sanctæ Mariæ in uia lata de Corneliis.
Reuerendiss. Dominus Iulius sanctæ Marie de Nauicula.
Reuerendiss. Dominus Bernardus sanctæ Mariæ in Porticu
Reuerendiss. Dominus Inno. sanctorum Cosme/& Damiani.

Patriarchae: Assistentes Pape: et Oratores.

Reuerendus pater Dominus Alphonsus Antiochen.
Reuerendus pater Dominus Cæsar Alexandrinus.
Reuerendus pater Dominus Marinus Aquilegien.
Reuerendus pater Dominus Io. Vincentius Senen.
Reuerendus pater Dominus Latinus Regien.
Reuerendus pater Dominus Gabriel Dirachien.
Reuerendus pater Dominus Bernardus Teruisin.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Salamantin.
Reuerendus pater Dominus Dominicus Lucerinus.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Neapolitan.
Reuerendus pater Dominus Io. Baptista Caualliceñ.
Reuerendus pater Dominus Andreas Militen.

Reuerendus pater Dominus Amadeus Augusten. Gubernator.

Reuerendus pater Dominus Petrus Episcopus Cæsaraugustan. Orator Regis Hispaniarum.
Reuerendus pater Dominus Ioan. Reualien. Orator Marchionis Brandeburgen.
Reuerendus pater Dominus Beltrandus Adrien. Or. Ferrariæ.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater Dominus Aldronandinus Nicosien.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Antibaren.
Reuerendus pater Dominus Hieremias Crainen.
Reuerendus pater Dominus Clemens Colloceñ.
Reuerendus pater Dominus Georgius Nazaren.
Reuerendus pater Dominus Stephanus Gabriel Baren.
Reuerendus pater Dominus Andreas Spalaten.
Reuerendus pater Dominus Alexander Viennen.
Reuerendus pater Dominus Marcus Monoпasien.
Reuerendus pater Dominus Io. Thebanus.

Episcopi

Reuerendus pater Dominus Altobellus Polen.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Buden.
Reuerendus pater Dominus Simon Ariminen.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Potentin.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Ciuitatis Ducalis.
Reuerendus pater Dominus Georgius Castren.
Reuerendus pater Dominus Iulianus Saluciarum.

Reuerendus pater Dominus Vincentius Signinus.
Reuerendus pater Dominus Theseus Maceraten.
Reuerendus pater Dominus Marcus Senogallien.
Reuerendus pater Dominus Hugolinus Licien.
Reuerendus pater Dominus Scabonius Imolen.
Reuerendus pater Dominus Laurentius Dulcinen.
Reuerendus pater Dominus Ianotius Troian.
Reuerendus pater Dominus Paulus Forosemproniens.
Reuerendus pater Dominus Octauianus Viterbien.
Reuerendus pater Dominus Bartholomeus mõtis uiri.
Reuerendus pater Dominus Christophorus Pollimanẽ.
Reuerendus pater Dominus Galesius Bellunen.
Reuerendus pater Dominus Maximus Isernien.
Reuerendus pater Dominus Philippus Brunaten.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Asculan.
Reuerendus pater Dominus Petrus Ceruien.
Reuerendus pater Dominus Franciscus Dignien.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Nebien.
Reuerendus pater Dominus Petrus Paulus Exiñ.
Reuerendus pater Dominus Ioãnes Casertañ.
Reuerendus pater Dominus Basilius Tudertin.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Sutrin.
Reuerendus pater Dominus Baltassar ciuitatis Castelle
Reuerendus pater Dominus Angelus Lazanen.
Reuerendus pater Dominus Gratianus Alandrin.
Reuerendus pater Dominus Simon Andren.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Auximan.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Salmoneñ.
Reuerendus pater Dominus Hieronymus Aretin.
Reuerendus pater Dominus Ludouicus Sarnen.
Reuerendus pater Dominus Petrus Lualẽ.
Reuerendus pater Dominus Zacharias Sebasten.
Reuerendus pater Dominus Paulus Nimosieñ.
Reuerendus pater Dominus Blasius Thelesin.
Reuerendus pater Dominus Tripho Catareñ.
Reuerendus pater Dominus Vincentius Octociens
Reuerendus pater Dominus Bonifacius Iporien.
Reuerendus pater Dominus Augustinus Grasseñ.
Reuerendus pater Dominus Benedictus Chieñ.
Reuerendus pater Dominus Iacobus Marsican.
Reuerendus pater Dominus Christophorus Cesenaten.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Vincien.
Reuerendus pater Dominus Io.Baptista Marianen.
Reuerendus pater Dñs Petrus castel.maris & pspoletan.
Reuerendus pater Dominus Marius Aquinat.
Reuerendus pater Dominus Tranquillus Ferentin.
Reuerendus pater Dominus Augustiñ.Perusin.

Reuerendus pater Dominus Bernardus Soran.
Reuerendus pater Dominus Valentinus Pennen.
Reuerendus pater Dominus Matheus sancti Leonis.
Reuerendus pater Dominus Io. Algaren.
Reuerendus pater Dominus Hypolitus Alben.
Reuerendus pater Dominus Archangelus Auel.
Reuerendus pater Dominus Petrus Acernen.
Reuerendus pater Dominus Petrus Io. Montis marini.
Reuerendus pater Dominus Gisbertus Rapollan.
Reuerendus pater Dominus Thomas Saonen.

Abbates: & Generales Ordinum.

Generales Ordinum Vallis Vmbrosæ Carmelitarum/ ac Minorum/ & sancti Dñici.
Abbas sancti Sebastiani/ Abbas sancti Gregorii.

Oratores: & Senator Vrbis.

Illustr. Dñs Albertus de Carpi Maximiliani Romanorum Imperatoris electi Orator

Magnificus Dominus Io. Baptista Senator Vrbis

Magnificus Dominus Hieronymus Vich Orator Catholici Regis Hispaniarum
Magnificus Dominus Michael Siluius Orator Regis Portugalliæ.
Magnificus Dominus Marcus Minius Orator Dominii Venetorum.
Reuerendus pater Dominus Alexander Archidiaconus Mantuanus Orator Marchionis Mantuan.
Magnificus Dominus Virgilius de poetis Orator Bononien.

Illust. Domini temporales.

Honoratius Dux Traiecti.
Illust. Dominus Franciottus de Vrsinis.

¶ Celebrata missa per Reuerẽdiss. Dominum Bernardinum Epm Sabinen. Cardinalem sanctæ Crucis/ & facta oratione per Reuerend. patrem Dominum Maximum Epm Isernien. cuius tenor ex more consueto ponetur in fine Sessiõis pñtis. Et cantato Euangelio ẜm Mattheum per Reuerẽdiss. Dominum Bernardum sanctæ Mariæ in porticu Diaconum Cardinalem qd' incipit/ Ascendens Iesus in nauiculam &c. Cantatisq; Orationibus & Letaniis consuetis Sanctissimus Dominus Noster incœpit hymnum. Veni Creator Spiritus. Q uo finito Dominus Andreas Secretarius Concilii ascendit ambonem & legit quasdam litteras Serenissimi Maximiliani Electi Imperatoris/ quarum tenor talis est.

BEATISSIME Pater Domine Reuerendissime Nuntius Beatitudinis. V. apud nos reddidit nobis Breue Sanctitatis. V. in quo nobis significat Illustrem Victoriam Turcarum Tyrāni aduersus Sultanum Aegypti Dominum. Nosq; toto animo hortatur/rogat/obtestatur ut sanctam expeditionem aduersus tam impium Christiani nominis Hostem sumere uelimus & una cū Beatitudine. V. illius furorem comprimere/& Christianæ Reipublice pariter consulere; id q; etiam ex relatione prefati Nuntii sui intelleximus/& quo fidei amore/qua pietate optet/Animam suam pro Ouibus sibi cōmissis ponere. Quæ quidem res gratissima nobis, sed & molestissima fuit. Quippe non potuimus non afflictim dolere Christiano nomini Inimicissimi Tyranni tantam, & tam nobilem uictoriam: cui, ubi ille quem optat finem imposuerit, ac suam sibi potentiam fir mauerit/in quos potius aut libentius debacchabitur q̄ in miseros Christianos? miseros eos appellamus, qui quum opibus florentissimi sint, uiribus/& animi magnitudine egregii: quorum uirtuti non Asia sólum cederet, sed & si alter Terrarum Orbis reperiretur. Quasi tamen nullibi locorum diuitiæ extent nisi inter ipsos Christianos/nullibi Ciuitates sese inuicem absūmunt. Perfidos autē Christi hostes hac/& illac uictores impune uagari permittunt. Quin & (si Deo placet) de semet triumphum referre sinunt. Cæterum quum animo nostro repetimus q nullus Deus fortis est præter Deum nostrum, nullus porro alius, qui conuitiat gentes in fortitudine brachii sui/in eam sentētiam deuenimus, ut pro certo habeamus Turcarum uictoriā Christianis salutarem fore. Voluit enim Diuina Maiestas p hanc cæcas Christianorum aliquorum mentes illuminare, & dormientes excitare/ac iam tam pulsare/tempus iam esse ex somno surgere. Quæ nobis cogitantibus omnis mœror ille a nobis recedit/& in lætitiam potius uertitur. Speramus enim iam prope futurum/cum externæ/& infidæ Gentes agnoscent Christum Dominum Deum suum/neq; Turcarum tanta uictoria nobis formidolosa esse debet. Scimus enim quotiens Omnipotens Deus Hostibus suis Vires dederit ut suorum scelera/ac peccata ulcisceretur. nouimus etiam quotiens uoluerit fidos numinis sui Cultores parua manu ingentes Hostium copias fundere. Sperauerunt in eo Patres Nostri Sperauerunt & liberauit eos. q si tam cæcæ aliquorum mentes erunt, quæ tam certis futuri exitii nuntiis nondum resipiscant/non tamen nos

bis desperandum erit tali Pontifice, Qualem multa secula non tulerũt. Scimus egregias uirtutes: inclitas animi dotes Beatitudinis. V. & nũc cernimus quo feruore, qua pietate ꝑ cõmisso sibi Grege insudet, quæ quanq nobis gratissima sunt. Vnum tamen nobis summæ admirationi fuit/admirationi ne an potius mœrori. Q d Sanctitas. V. optat ut Deus aures nostras aperiat ad audiendam aliquando ueritatis uocem, quasi uero ueritati aures hactenus occluserimus. atqui ita de nobis respondemus. Nos non tam profundo somno sopitos in hanc usq horam obdormuisse/ut hæc demum Turcarum uictoria nos excitaret/ sed diu ante præuidimus ea: quæ nunc ante oculos habemus/Sanctissimæq memoriæ Prædecessores sanctitatis. V. Qui ætate nostra uixerũt monuimus, rogauimusq & per uiscera Misericordie Dei obtestati sumus ut Christianæ Reipublicæ consulerent. Quorum aliqui nobiscum cõsenserunt. Sed tamen semper reperti sunt, Qui tam gloriose, & tam Deo acceptæ expeditioni inuiderent, & omni nixu nobis aduersarentur. Q d si illi iidem Sanctitatis V. Predecessores uiuerent, qui etate nostra fuere/redderent ueritatis Testimonium/& nobiscum una Christianæ Reipublicæ/tam lugubrem hostium uictoriam ingemiscerent, & sponte sua faterentur Expeditiõem istam non hac tempestete magis q̃ semper necessariam fuisse. Verũ Deo Opt. Max. gratias agimus q maiestas sua nos potissimum excitare uoluit Beatitudine. V. eius uicem gerente / & Gregem Ouium suaꝶ egregiæ tutante. Quæ si cæptum iter peregerit, duce uirtute sua/nullum discrimen, nulla calamitas Christianæ Reipublicæ subeunda/ aut pertimescẽda est. Nosq quoad uita superefit nunq̃ deseremus/tam gloriosam prouinciam, tam necessariam, tam ipsi Deo acceptam: sed opes: uires, Sanguinem nostrum etiam ad certum exitium pro Christi fide cõferemus. Nõ laboret in nobis itaq Sanctitas. V. qui a teneris annis/cũ adhuc. Quid esset bella gerere per ætatem nesciremus/cum tamen audiremus esse Turcas, qui Christi religionem negligerent, odissent, persequerentur, eos potissimum cum primum licuisset radicitus euertere optabamus. Non laboret in nobis qui ubi adoleuimus & militarem artem didicimus, non eam scire uoluimus ad Christianorum Ciuitates occupandas / sed potius ad eas uindicandas/e manibus Tyrannorum/non ad fines adimendos / sed tuendos/non ad eorum dedecus/sed ad laudem: nõ ad perniciem deniq/ sed ad custodiam: huiusq rei testes erunt cũcta bella: quæ gessimus semper inuiti/ semper lacessiti/semper coacti. Et nunc cum uideremus Bea-

titudinem. V. tot persuasionibus nos ad Pacem & concordiam cohortari & ita uelle pro bono Christianitatis flecti. Nos permisimus/ & conditiones quascunq; suscepimus, ne mora ulla in nobis esset/ ne p nos defuisse uideretur quin labanti fidei Christianæ opitularemur: ne ue unq̃ uox iusti coram Deo super nos clamaret, Neq; uero nos cohortetur Sanctitas. V. Qui postq̃ Imperii sceptrum suscepimus ipsi nunq̃ destitimus cũ quocunq; Pontifice agere ut sanctam hanc expeditionem susciperet. Scimus enim eam & necessariam/ & utilem/ & gloriosam fore. Excitet modo se Beatitudo. V. & Christi uexillum erigat/ & cum Reuerendissimis illis Patribus iter felicissime aduersus hostes arripiat: Nos comitabimur eam & opes ac Vires nostras omnes conferemus, neq; ætas nostra/ quæ iam celeri gradu ad senectutem festinat nos tantillum morabit, quin si mors illa pro Christi nomine optatissima obtigerit/ reuiuiscere nos ad æternã gloriam speramus. Sed quid de nobis dicimus, nemo tam impudẽs erit/ aut tam Christiano nomini inimicus: Qui si uiderit Dei Vicarium cũ Reuerendissimis Cardinalibus Bellum in Turcas mouentem/ ac met in expeditionem euntem, non omni renũciata merce etiam ad certam mortem conuolet. Imbecillis nimirum sexus/ & infirma ætas Beatitudinem V. sequetur. Quare nos itidem rogamus Sanctitatem. V. imploramus/ obtestamur/ ut prouideat nequid detrimenti Christiana Respublica capiat, confirmet opinionem, quam omnes de ea conceperũt, succurrat nu tanti Reipublicæ Christianæ/ liberet e faucibus sæuissimorum Luporũ Oues sibi cõmissas/ neq; expectet q̃ Christiani Principes cõgregentur, quippe lõgum illud esset/ & fortasse periculosum. Sed Sanctitas. V. Gladio Domini super fœmur potentissimum cincta iter auspicatissimum ingrediatur, Quæ q̃to magis ab aliis Principibus derelicta erit tanto erit gloriosior/ tantoq; magis immensa Christianorum multitudo confluet Deo uictimas gratas offerri optantium. Nos uero qui aut ubi Sanctitatem. V. deseremus: qui ultro cupimus hãc fragilem/ & corruptibilem coronam, quam gerimus eum illa præciosissima/ & æterna martirii Corona permutare. Neq; uero subuereatur Beatitudo Vestra Turcarum potentiam: non tot Apparatibus: non tanta Bellatorum Copia indigemus. Ipse nanq; Deus est pro quo certaturi sumus ipse docebit manus nostras ad Prælium & ponet ut Arcum æreum Brachia nostra/ ipse dabit nobis protectionem salutis suæ & dextera eius suscipiet nos/ q̃ si hæc tam sancta deliberatio in Auras euanescet prout aliæ hactenus fecerunt

neq; aliqua expeditio fiet, Tunc Summum illum rerum opificem obtestamur per nos non defuisse quin uita/ & sanguine nostro Christianæ reipublicæ consuleremus/ uidebuntq; gentes/ & ipse / cui nihil ignotum est. Deus nos nulla alia pro re magis unq̄ elaborasse/per quem uero de erit is sciat se rationem ante tribunal Dei redditurum. Cætera intelliget Sanctitas. V. ab Oratore nostro, cui latius scribimus. Dat. in oppido nostro Mechlinie. Die Vltima Mensis Februarii, Anno Domini. M.D. XVII. Regnorum nostrorum Romani Tricesimosecundo / Hungarie uero Vicesimoseptimo.

MAXIMILIANVS Diuina fauente clementia e Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ Hungariæ Dalmatiæ Croatiæ &c. Rex. Archidux Austriæ. Dux Burgundiæ/ Barbantiæ &c. Comes Palatinus &c.

Maximilianus.

Ad Mandatum Cæsareæ Maiestatis proprium.

Ia. de Bannissis.

A tergo.

Sanctissimo in Christo Patri & Domino Domino Leoni Decimo Diuina prouidentia sacrosanctæ Romanæ: ac uniuersalis Ecclesiæ Summo Pontifici. Domino Nostro Reuerendissimo.

¶ Quo finito Reuerendus pater Dominus Andreas Episcopus Militen̄. ascendit ambonem & legit quandam Cedulam cōtra inuadentes domos Cardinalium/ Qua perlecta petiit an placerent paternitatibus suis contenta in Cedula / & Reuerendissimo Domino Francisco Episcopo Albanen̄. non placuit narratiua inquantum narrabantur casus particulares Reuerendissimo Domino Antonio Cardinali sanctæ Praxedis placuit quoad extensiones Canonum Bonifacii & aliorum Roman̄. Pontificum disponentes contra contemnentes Reuerendissimos Dominos Cardinales & in eorum res & bona manus uiolentas imponentes / alia

uero non

uero nō placuerunt/& in eodem uoto fuerūt Petrus tituli sancti Eusebii & Hadrianus tituli scī Grysogoni/& Leonardus sancti Petri ad Vicula.

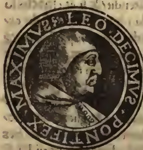
¶ Reuerendo patri Domino Amadeo Epō Augusteñ. placuit dūmodo extendatur ad prælatos existeñ. in Ecclesiis eorum / quia patiuntur multas insidias / & in eadem opinione fuerunt Bareñ. Spalateñ. Vienneñ. ac Monouesiē. Archiepī/necnon Arimineñ. Potentiñ. & Poleñ. Epī & propter uota Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium supradictoꝝ Cedula fuit aptata in hunc qui sequitur modum.

LEO Epīs Seruus Seruoꝝ Dei ad ppetuam rei memoriā sacro approbante Concilio. Temerarioꝝ quorūdam q. S.R.E. Card. pcipuas Catholicæ Ecclesiæ colūnas ea qua cōuenit reuerentia obseruare cōtēnunt/& in eoꝝ res/& bona/manus uiolētas ausu sacrilego iniicere nō uerent/effrenata libido nos admonet/& īducit ut ad eoꝝ audaciā/anteq̄ lōgius prorepat/cōprimendā/ ea q̄ a pdecessoribus nrīs ī dictoꝝ Card. dignitatis cōseruationem puida sunt cōsideratione statuta p illoꝝ obseruantia firmiori nrǣ inouatōis munimine roboremus/extēdamus & ampliemus put tēpoꝝ qualitas exigit/& tā eminēti in ecclīa Dei dignitati cōspicimus in Dn̄o salubriter expedire. Sane ab aliqbus citra tpibus/dānabilis qdā in Vrbe inoleuit abusus/& Inīa delinquēdi quo dū Aplīca sede uacañ. p Card. in cōclaui exñtes de futurī Romañ. Pont. Electione tractat/ si qua de uno ex eisdē Card. q in Pōtificē sit electus uox pdeat ēt nō uera illius domū uulgus armis aggredit & sup ea diripiēda cū ipsius Card. cōclaue nōdū egressi familiaribus eā custodiētibus ui cōtendit/& si ēt effractis foribus/aut pariete effosso aditus pateat in prædā oīum bonoꝝ q̄ ibi extāt/hostiliter corruit/nisi armatoꝝ psidio defendat/nōnullicꝫ qnqꝫ repeꝛriunt ita temerarii & audaces/ut aliis ēt tpibus ptextu rixaꝝ domos Cardinalium hostiliter & cum armis aggredi nō uerentur/ in eacꝫ morantes offendere & uulnerare / ex qbus Cardinalatus honori qbus sacrosancta militans Ecclesia tanq̄ purpureo tota decoratur amictu/non parum detrahitur & eoꝝ generatur cōtemptus & homicidioꝝ & alioꝝ scandalorum occasio exhibetur. Nos igr̄ hmōi temerarios conatus debita uolētes animaduersione reprimere sacro approbāte Cōcilio Fe. re. Honorii. III. &

Bonifacii. VIII. Romañ. Pontificum prædecessorum nostrorum contra aliquẽ dictæ Ecclesiæ Card. hostiliter insequentes/ & illis p̃ntia consilio/ aut fauore assistentes/ eos ue sciẽter receptantes/ aut defendẽtes & eoꝝ do mos & ædes/ ut supra inuadentes & eoꝝ posteros/ bona/ editas Cõstitu tiones auctoritate Aplica tenore p̃ntium innouamus. Decernẽtes eas ubi q₃ debere ꝑpetuis futuris tpibus inuiolabiliter obseruari/ & nihilominus constitutiones easdem cum oibus & singulis in eis contentis censuris & pœnis ad oẽs & singulas ꝑsonas cuiuscũq₃ status/ cõditiõis & excellẽtiæ existentes qui alicuius dictoꝝ Card. domum tam tpe dicti cõclauis etiã si in Romañ. tunc Pontificẽ sit electus q̃ alias q̃ncunq₃/ & ex quacunq₃ causa armata manu inuadentes & in ea uiolenter/ hostiliter aliqd diripiẽ tes/ aut quẽq₃ ex inibi existentibus uulnerantes & eoꝝ socios & q id fieri mandauerint/ uel fcm̃ eius noie ratum habuerint/ ac ipsis inuasoribus cõ silium in præmissis uel fauorem præstiterint/ & defenderint/ extendimus & ampliamus. Nõ obstañ. Cõstitutionibus & ordinatõibus Aplicis cæ terisq₃ cõtrariis quibuscũq₃. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hãc paginam nostræ innouationis/ decreti/ extensionis/ & ampliationis ĩfrin gere uel ei ausu temerario contraire. Siquis aũt hoc attemptare ꝑsumpse rit indignationem omnipotentis Dei/ ac Beatorum Petri & Pauli Aposto lorum eius se nouerit incursurum. Data Romæ in publica Sessione/ in Lateraneñ. sacrosancta Basilica solemniter celebrata. Anno incarnationis Dominicæ/ Millesimo/ Quingentesimo/ Sextodecimo/ Decimoseptimo Kl's Aprilis/ Pontificatus Nostri Anno Quarto.

¶ Deinde Reuerendus pater Dominus Marinus Patriarcha Aquilegiẽ. ascendit ambonem & legit Cedulam impositionis Decimarum & abso lutionis Concilii. Cuius tenor talis est.

LEO Episcopus Seruus Seruo rum Dei ad perpetuam rei memoriam Sacro approbante Concilio. Con stituti iuxta uerbum Prophetæ meritis licet im paribus super gentes & regna officii nostri de bitum decenter exequimur. Cum uniuersi sta tus Ecclesiastici/ ac uniuersalis Ecclesiæ/ eorum q₃ negociorum reformationem per nos utili ter factam innouamus/ & pro illius inuiola bili obseruatione oportuna remedia adhibere/

& Ecclesiis Cathedralibus / ac etiam Metropolitañ. ne diutius suis pa- storibus careāt/prouidere cogitamus/ac ad illa curis assiduis uigilamus/ & operibus intendimus indefessis per quæ Dominicum gregem curæ no stræ cōmissum in conspectu Diuinæ Maiestatis acceptum & obsequen- tem reddere ualeamus. Turcas uero & infideles alios/tam in Orientali- bus q̄ in Meridionalibus partibus consisteñ.qui ueri luminis/ ueræq̧ sa lutis iter ptinacissima mentium caligine cōtēnentes uiuificæ Cruci in qua Saluator nr̄ mortem ultro suscipere uoluit ut mortem nr̄am moriendo destrueret/ac uitam sacratissimæ uitæ suæ ineffabili misterio repararet in- sidiantes & hostes Deo odibiles/ac Xpianæ religionis psecutores acerri- mos sese reddūt reprimere/ac infestissimis/crebrisq̧ coꝝ insultibus / qui- bus in Xp̄ianum sanguinem crudeliter debacchantur nō solum sp̄uali- bus / ueꝝ etiam tpalibus muniti præsidiis possumus auctore & fautore Dño cōtraire. Sane cū Fe.Re.Iulius Papa.II. pdecessor nr̄ Sacrū gene- rale Lateraū.Cōcilium de Venerabiliū fratrum suoꝝ. S.R.E. Card. de quoꝝ numero tunc eramus/consilio & assensu laudabiliter/ legittime & ex rōnabilibus causis Spū sancto cooperante conuocasset/& in eo qnq; Sessiones tenuisset/ac Sextam Sessionem indixisset. Nos qbus ēt in mi noribus cōstituti insitum cordi desiderium semper fuerat/generale Con- cilium utpote agri Dñici culturam præcipuam celebrari uidendi dicto Iu lio prædecessore humanis rebus exempto Diuina fauente clementia ad Summi Apostolatus apicem assumpti/honesto/utiliq̧ desiderio nostro debitum ex iniuncto nobis curæ Pastoralis officio accessisse conspiciētes rem hanc ardentiori uoto/& tota aī alacritate suscepimus/ac in dicta ses- sione illius prorogationem extunc expressis/& aliis causis nostrum & di- ctoꝝ fratrum aīum mouentibus de corūdem fratrum Consilio & assen su ad certum tunc expressum tp̄s p nos factæ approbante eodem sacro Lateraneñ.Concilio approbauimus/& Cōcilium ip̄m usq; ad pfectionē caꝝ pp quas indictum extiterat & præsertim inter Principes & potenta tus Xp̄ianos bellis atrocibus pacatis/hostilibusq̧ armis depositis uniuer- salis & firma pax componi ualeret/pro qua tanq̄ pro saluberrimo bono/ intactum nihil relinquendo/conatus oēs nostros adhibere intēdebamus prosequi & fine debito terminare uelle/ nostriq̧ incommutabilis animi & intentōis fore & esse declarauimus/ut his quæ ad Dei laudē Ecclíæq̧ pfatæ exaltatiōem/& Xp̄i fideliū cōcordiā ptinēt absolutis/ scā & pnecess saria expeditio cōtra Catholicæ fidei hostes fieri/feliciterq̧ de illis altissimo

fauente triumphari posset/ & ut ad tam perutile Concilium accedere de bentes ab accessu huiusmodi nullatenus retrahantur/nullam q; omnino causam prætendere possent/oibus & singulis ad celebrationem Concilii per Iulium p̄decessorem conuocatis & ad dictum Cōcilium Lateran̄.ue niētibus/ipsorumq; ueniētium seruitoribus ad Cōcilium Lateran̄.ad Vr bem hmōi ueniendi & in ea libere cōmorandi saluum cōductum dicto sacro Lateranen̄.approbante Cōcilio dedimus/& cōcessimus/ac Reges & Principes hortati fuimus/ut pro sedis Aplicæ reuerentia uenientes hu iusmodi nō molestarent/sed eos libere uenire permitterent/ac septimam Sessionem indiximus/in qua cum nihil magis affectaremus q̄ ut causæ utiles & necessariæ pp quas dictum Concilium Lateran̄. indictum fue rat/ut desiderii nostri erat/ad finem debitum pducerentur/tres Card.alio rumq; prælatoꝝ qui causas hmōi & alias Conciliares materias audirent/ & discuterent/auditaq; & discussa in eodem Concilio referrent/particula res deputationes fecimus/atq; mandauimus/quaꝝ quidem deputationū una pacis uniuersalis componendæ inter Reges ac Principes Xp̄ianos/ quæ una ex principalioribus cōgregationis Concilii prefati causa fuerat/ & scismatis extirpationis.Altera generalis reformationis etiam Curiæ/re liqua uero discussionis & abrogationis pragmaticæ Sanctionis & reruꝫ Orthodoxam fidem cōcernentium/peculiarem curam haberent/& cum unaquæq; deputatio/q̄ plura utilia & necessaria diligēter examinauerint/ & accuratæ nobis retulerint/ac p eos discussa & examinata in aliis qnq; Sessionibus successiue p nos tentis Sacro approbante Concilio per nos fauente Dn̄o absoluta & terminata fuerint/pculdubio cognoscimus De um ipsum bonoꝝ Datorem piis nostris & non nisi ad cōmune bonum tendētibus desideriis pro sua imensa pietate & misericordia plurimum fa uisse/ac nobis ut quæ mente nostra gessimus/& circa quæ plurimum la borauimus / uidelicet ut Cōcilium ipsum causis pp quas indictum fuerat iuxta uotū terminatis feliciter claudi & absolui posset cōcessisse.Charissi mus nanq; in Xp̄o filius nr̄ Maximilianus in Impatorem electus Iulii p̄decessoris præfati/nr̄o uero tpe Cla.Me.Ludouicus Frācoꝝ & Cæteri Reges & Principes Xp̄iani summo cum omnium gaudio Lateran̄.Cō cilio in Sp̄ū sancto legittime cōgregato adhæserunt/ac Pisanum Conci liabulum p quosdam nullam potestatem hn̄tes indictum / & p eundem Iuliū prædecessorem dānatum iuxta ipsius Iulii p̄decessoris sniam p dā nato habuerūt/& scisma ex his pullulare cœptum (qd̄ semp dum uiguit

q̃ plurimas calamitates prælatis & aliis Xp̃i fidelibus ex diuersis scismatũ temporibus & aliis generalibus Conciliis hactenus celebratis attulisse constat) extinctum ac uniuersalis Ecclesiæ pax & unio secuta extitit/nec nõ tam Ecclesiasticaꝝ q̃ Secularium & aliaꝝ personarum mores q̃tum expedire uisum fuit, reformati & nonnullæ causæ Orthodoxam fidẽ cõcernentes terminatæ/ac nõnullæ aliæ materiæ in dictis tribus deputationibus Cardinalium & prælatoꝝ diligenter examinatæ & discussæ in dicto Concilio solerti cura expeditæ & terminatæ fuerunt/nobisq̨ p Cardinales & Prælatos deputationum hmõi pluries relatum fuit nulla negotia eis discutienda/examinandaq̨ remansisse/& a pluribus mensibus citra nulla prorsus de nouo a quoq̃ ad eos p̱lata fuisse/Episcoposq̨ in partem sollicitudinis ad curam gregis Dominici nobiscum perferẽdam uocatos/ac alios prælatos in dicta Vrbe præter Sacrorum Conciliorꝝ cõsuetudinem cum eorum & ecclesiaꝝ suarum incõmodo ac dãno diutius ꝑmansisse/itaq̨ ex p̃missis omnibus quæ per nos & dictas deputationes in ipso Concilio expediri desiderabuntur/sola Regum & Principum pax & animorum cõcordia restare uidebatur/pro qua/qualis mens nostra semper fuerit/quantumue omni studio nostro circa illam componendam laborauerimus cunctis litteras a nobis emanatas legentibus apertissime cõstare potest/nouitq̨ Deus ipse qui Sũma est omnium rerum lux & ueritas quot precibus q̃ue assiduis oratiõibus ab eo petere & implorare nũq̃ destiterimus/ut Christianum gregẽ cuius custodiam nobis/licet immeritis/cõmisit/mutuo charitatis feruore accensum ad firmam ac perpetuaꝫ pacem ineundam pro sua clementia inducere dignaretur/& nihilominus tam nunciis nostris quos apud Maximilianum Imperatorem Electum ac eosdem Reges:& Principes habemus/q̃ litteris eos multis & efficacissimis rationibus/præsertim si religioni Christianæ & Catholicæ fidei in graue periculum ac discrimen propter Tyrãni Turcarum potentiam nuper dilatatam & auctam deductæ/ut par est/consulere/& prouidere uellent/in Domino Cuius causa præcipue agitur/hortati fuimus/ac ex eorũdem Nunciorum/Regumq̨/& Principum ipsorum litteris percepimus exhortationes nostras tantæ apud eosdem Reges & Principes auctoritatis & efficaciæ fuisse/illorumq̨ corda/& animos adeo flexisse & cõmouisse/ut fere inter oẽs pax tamdiu a nobis pro reipublicæ Xp̃ianæ uniuersali bono desiderata/aĩo conclusa fuerit & siquid superest prope diem cõponendum (ipso Deo fauente) speretur: qđ mente aĩoq̨ nostro subinde

nobis reuoluētibus exultat cor nostrum in Domino Nostro Iesu Christo/ipsiq; super hoc gratias agimus / omnium gratiarum largitori q ipsos ad optatam nobis concordiam induxerit/ac per omnes Christi fideles ea signa læticiæ quæ in similibus fieri consueuerunt / & gratias Deo agendas/ipsumq; Deum/ut pax conclusa perduret / rogandum esse censemus. Solum itaq; superest ut sancta ac pernecessaria/ contra infideliu; rabiem Christianum sanguinem sitientium/ expeditio capiatur/ nec non omnia & singula quæ in. XI. Sessionibus partim per nos/partim per Iulium prædecessorem huiusmodi/hactenus tentis/ gesta & facta / potiori pro cautela/approbentur/& innouentur/ ac inuiolabiliter obseruari mandentur. Habita igitur sup his cum fratribus nostris & aliis prælatis matura deliberatione sacro approbante Concilio omnia & singula in dictis XI. Sessionibus gesta/& facta/ac litteras desuper editas/cum omnibus in eis contentis clausulis/exceptis quibusdam quæ certis personis pro uniuersalis Ecclesiæ pace & unione duximus concedenda / nec non executorum in illis deputatione, apostolica auctoritate approbamus/ & innouamus/illaq; perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter obseruari debere decernimus/atq; mandamus/& illorum executores ad illa:& in eis contenta obseruari faciendum/in Ro. Curia Gubernatorem almæ Vrbis nostræ/& Vicarium nostrum pro tempore existentes/ac Cameræ Apostolicæ Generalem Auditorem/qui psonas sibi respectiue subiectas ad id cogere & compellere ualeant/ extra uero eam omnes & singulos locorum ordinarios deputamus, Inhibentes sub excōmunicationis latæ sententiæ pœna omnibus:& singulis Christifidelibus/ne in presenti Concilio gesta & facta sine nostra & dictæ Sedis licentia speciali/ glosare/ aut interpretari presumant/ac fidei urgente nos Zelo dictam contra infideles expeditionem per nos:& dictum Iulium prædecessorem dictis causis Conciliaribus expeditis toties in dictis Sessionibus propositam/& pmissam/ & cum Oratoribus Regum & Principum apud nos existen̄. pluries cōmunicatam/& discussam Piæ Me. Nicolaum Papam. V. etiam prædecessorem nostrum qui post Constantinopolitan̄. Vrbis calamitosum excidium ad uindicandas Christi iniurias & infidelium furorem reprimendum generalem contra eos expeditionem indixit,& quem solerti studio Re. Me. Calixtus. III. ac Pius. II. Roman̄. Pont. etiam prædecessores nostri imitati fuerunt/imitantes ad triennium proxime futurum cum facultate per nos/una cum eisdem fratribus nostris decimas fructuum ex Ec

clesiis & Monasteriis/ac aliis beneficiis in uniuerso orbe consistentibus imponend. & exigend. ac omnia : & singula alia quæ ad huius modi expeditionem necessaria sunt & quæ in similibus expeditionibus fieri consueuerunt faciendi/sacro approbante Concilio/sumendam/faciendam/& prosequendam decernimus/& ut felicem sortiatur effectum pias/humiles/ac deuotas ad omnipotentem Deum preces iugiter fundimus, idécꝫ omnibus utriusqꝫ sexus Christifidelibus faciēdum mandamus/ eosdem Maximilianum in Imperatorem Electum/ac Reges/ Principes/ & Potentatus Christianos quorum uirtutem Deus excitare nos iubet hortantes/ac per uiscera misericordiæ Dei nostri Iesu Christi obsecrātes/ perqꝫ tremendum eius Iudicium obtestantes/ut ipsi memores se de ipsa Ecclesia Christi sanguine redempta & per eos etiam propriæ uitæ non parcēdo/tuenda & conseruanda ratione reddituros esse omnibus inuicē post habitis odiis/mutuisqꝫ dissentionibus/ ac simultatibus obliuioni perpetuæ demandatis/ad defensionem Christianæ fidei sicut proprio & necessario eorum incumbit officio / fortiter & potenter exurgant:& in tantæ necessitatis articulo/prout eorum fuerint facultates/prompta auxilia præbere studeant/eosdem nihilominus paterno affectu monentes/ ac requirentes/ut pro Summi Dei & Apostolicæ sedis reuerentia/pacem ꝑ eos Initam/ saltem dicta expeditione durante/inuiolabiliter obseruare procurent/ne tantum bonum quod dextera Domini assistente secuturum speramus/& optamus/aliqua interueniente discordia/ & dissentione/ ualeat impediri/& ne prælati ac alii ad præsens Concilium/qđ fere quinquennium durauit/laboribus/& expensis ulterius fatigentur/& ut eorum Ecclesias uisitare & consolari possint/ ac aliis certis rationabilibus / & iustis causis præsens Concilium absoluimus/& cum benedictione Domini dimittimus/omnibusqꝫ & singulis in eo existēn. ad propria remeandi Sacro eodem approbante Concilio licentiam concedimus / & ut ad ꝓpria aliquibus spiritualibus muneribus refecti cumulatiori gaudio remeare possint/illis eorumqꝫ familiaribus plenariam omnium peccatorum suorum remissionem/& indulgentiam semel in uita / & in mortis articulo elargimur. ¶Nulli ergo omnino hominum liceat hāc paginam nostræ approbationis/innouationis/constitutionis/mandati/deputationis/inhibitionis/decreti/monitionis/requisitionis/absolutionis/dimissionis/ concessionis/& elargitionis infringere/ uel ei ausu temerario contraire. Siqs autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotētis Dei, ac

Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. Romae in publica Sessione/In Lateraneñ. sacrosancta Basilica solẽniter celebrata. Anno Incarnationis Dominicae/Millesimo/Quingentesimo/Sexto decimo/Decimoseptimo Kls Aprilis/Pontificatus Nri Anno Quarto.

¶ Qua plecta petiit an placerent paternitatibus suis cõtenta in Cedula & oibus placuerũt exceptis infrascriptis qui dederunt uota prout infra.
Adrieñ. placent omnia excepto q in confirmatione gestorum per Concilium placeret sibi q ad illa uerba omnia negotia addantur illa uerba ex propositis ita q sensus sit/q oia negotia ex propositis fuerunt expedita.
Craineñ. non placuit clausura Concilii.
Dirachieñ. quo ad decimas placet qñ erit incoepta expeditio cõtra Turcas
Salamantiñ. placet quo ad decimas quãdo erit incepta expeditio/sed quo ad dissolutionem Concilii non placuit.
Teruisiñ. placet q confirmentur ea quae sibi placuerũt in aliis & quo ad decimas quando erit incoepta expeditio.
Grasseñ. Chieñ. Montis uiridis/Montis Marani placent quo ad decimas quando erit incoepta expeditio.
Imoleñ. non placuit de Decimis simpliciter.
Ceruieñ. Licieñ. Ferentiñ. Perusiñ. Soranc. Macerateñ. & Nibieñ. placẽt quo ad Decimas prout Dirachien. & aliis quando erit incoepta expeditio
Algareñ. placet quo ad Decimas q obseruetur consuetudo antiqua quãdo fuit facta expeditio.
Generali praedicatorum placet dissolutio Concilii in reliquis dixit se paratum obedire.
Et sic collectis uotis per scrutatores & facta relatione Sanctissimo. D. N. Venerabilis Vir Dominus Marius de Peruschis Procurator Sacri Concilii petiit instrumentum & instrumenta omnium gestorum.
¶ Demum Reuerendissimus in Christo Pater & Dominus Dominus Alexander sancti Eustachii. S. R. E. Diaconus Cardinalis alta & intelligibili uoce cantauit. Domini ite in pace/& Cantores Capellae Dñi Nostri in eodem tono responderunt/Deo gratias, Et consequenter inceperunt Canticum. Te Deum laudamus. Quo finito Sanctissimus Dominus Noster equitauit Comitantibus Reuerendissimis Dominis Cardinalibus/Patriarchis/Archiepiscopis/& Episcopis/Et q̃pluribus aliis Illustr. Dominis & rediit ad Palatium Apostolicum.

Maximi Coruini. Episcopi Aeserniensis. Oratio in Duodecima Sessione Sacrosancti Lateranen. Concilii dicta. XVII. Kls Aprilis. Anno Domini Millesimo/Quingentesimo/Decimoseptimo.

SEDENTE LEONE. X. PONT. MAX: ANNO. V.

VM ab ineunte aetate/Sanctiss. Pater/Sacri Principes/atq; Pontifices/statuissem eos/qui ob rem Apostolicam/laborem ocio/cōmunem utilitatem/priuatae gratiae/praeclaram mortem caducae uitae/non anteferrent/male de fide Catholica sentire. Et ab hinc ferme triginta annis in omni meae uitae ratione/pro huius Imperii fide/dignitate/& authoritate/omne meum tempus/studium/laborē/atq; industriam/etiam aduersus hostes/& inimicos/caste & integre impendissem. Nihilosecius/ex quo huius sanctae sedis beneficio in hoc sacrum collegium Pontificum cooptatus sum(non obscura res est) quot labores/pericula/discrimina/iacturas/carceres/calamitates/domi forisq;/difficillimis huius sacri Imperii temporibus/eius iussu subierim. Ex quibus/optimo cuiq; satis datur cernere/quanto cum mei capitis periculo/hanc sanctam Sedem iuuauerim/quanta cum innocentia insimulantium inuidiā/& aementientium calumniam peruicerim/& quanto meo cum labore/uiuat mecum simul exemplum/tum priuatae/tum publicae fidei.

¶Nunc quoniam hanc prouinciam in hoc Sacrosancto Lateranen. Cōcilio mihi decreuistis/facile intellexi/neq; meorum laborum memoriam apud uos abolendam esse/neq; uestram erga me grām. Quare ut meo pristino more/& uestro obtemperare iudicio/& huic quoq; puinciae fructum afferre uidear/ab ipsa Laodicensis Concilii sententia/quae Pontificum quemq;/in omni Concilio de omni re/atq; utilitate totius Catholicae Ecclesiae dicere uoluit oportere/breui & compendiosa dicendi ratione/non discedam. Itaq; cum in eo genere/omnes ingenii uires/aut pericli tandae/aut tanq̄ cordae intendendae sint. Et uestrae aures ita castae/& religiosae haberentur/ut siquis se illis accōmodare uelit/nō solum eleganter/uerum etiam Attice dicat/oportet/omnem meae oratiōis aditum(sicuti in sacris fieri consueuit)diuino numini consecrare institui.

¶Quapropter/Te DEVM solum Regem. Te solum Dominum/q̄ in una substantia. Trium personarum/per simplicem/summam fontalē

& perfectam unitatem/unus/supra omne Concilium/& in omni Concilio/tam presens/q̄ uerus existis/quem propter beneficia Christianæ reipublicæ/optimum/propter uim/atq; potētiam Maximum nominamus & qui meæ fidei, laborumq; meorum testis/ingenii/atq; Consilii adiutor/& orationis/ac ditionis author semper existis/precor & queso/ut ex tui diuini æloquii fonte/hodierna die/mihi casta & religiosa/contingat Oratio.

¶ Verum(quod uitio dari solet)ne meæ orationis membra/ab ipso deprecationis capite abhorrere uideantur/dicam breuiter q̄ res tanta dici potest. Primo de origine & Maiestate Concilii/dicam de Mysterio & beneficio/postremo dicam de doctrina atq; uirtute/in quibus ostendam potissimum/quantum Pontifices & Sacerdotes Eeclesiæ/& quātum Pontificibus/& Sacerdotibus debet Christiana Respublica.

CONCILII originem(sicuti ego accepi)a Deo Opt. Max. initium & formam sumpsisse satis cōstat. Nam cum in principio Cœlum & Terram creasset/Cœlum ipsum in tres Principatus(quos Hierarchias uocant)instituit. Ac quemlibet Principatum in totidem Angelorum Choros distinxit/quos cum ipse Princeps & parēs DEVS. Vnitas prima/Lux pura/diuina/& infinita creasset/eos Deiformes/Spiritus/mentes/intellectus/& intelligentiæ capaces/& quasi oculos esse uoluit/ qui ad Deum ipsum conuersi/& ab eo diuinitus exciti/lucem/essentiam/uitam/& omnem perfectionem acciperent/& rursus ita Diuini/& sancti ignis imaginem præseferrent/ut primus Principatus(qui in Cœlo empyreo sub Trinitatis sede existit)sola luce diuinæ unitatis/nullis interiectis Spiritibus/Secundus in Chrystallino eodem fulgore/per primum transmisso/Extimus uero in Zaffyreo orbe quem firmamentum uocant radiis Diuinæ Maiestatis/ex transfusione secundi/qui secundus lato supremi lumine conspersus/ Illustraretur & illustraret/purgaretur & purgaret/perficeretur & perficeret. Hic est fons Diuinæ lucis/hæc origo/atq; Maiestas Concilii. Cuius quidem Concilii cum Sedem/tum Regnum/Lucifer/qui(ut alii primæ/ut alii secundæ Hierarchiæ Principatum gerebāt)ilicet adfectaret/Cœlum Trinitatis superbia inuadere uoluit. Vnde ingenti cū exercitu(qui fuit ex omni Choro Angelorum)subito tanq̄ fulgur in terram excussus/in monstrum deformatus/& in Barathrum detrusus fuit. Cuius eccasu diuini Concilii Regnum illustratum/purgatum/& perfectum est. Sed neq; ab re dictum fuisse uelim. Luciferum/fulguris in mo

rem/cecidisse. Nam quid aliud/Superbia est/nisi fulgur/cuius furor/quãto magis ardere uidetur incursu / tanto magis subito occasu extinguitur.
¶ Diuino igitur Concilio in hunc modum illustrato/statuit Deus/magno quoq; mysterio & beneficio. Terram/hoc est humanum genus(qd' terra dicitur) illustrare / quæ primum ueneno cadentium Spirituum / mox primi parentis noxa(quando si Angelus non cecidisset / homo nõ peccasset)corrupta fuerat/Verum cum omnis Cœlorum uirtus/ uehiculo lucis ad terram transferatur, Angelorum ministerio (qui in extimo sunt orbe)& quibus sacra mysteria/cerimoniæ/Regna/Vrbes/ mortales curæ sunt) factum est/ut diuini Concilii Mysterium & beneficium in terram transueherentur/quibus possent Animæ corporibus clausæ diuini spiritus lumine/ui & gratia/per immortalis uirtutis participationem (quam cum Angelis habere uidentur)in Cœlum trahi/quando qui trahuntur spiritu ii filii Dei sunt)non autem Luciferi exemplo qui non extolli sicuti cæteri Angelorum chori / qui radiis diuinæ gratiæ illustrant/ sed ascendere uoluit. Demens/& ipsa quoq; superbia dementior/ cui tam præclarum munus a Deo collatum fuisset/si in fide permansisset. ¶ Igit' DEVS uiuo oraculo elegit sibi Pontifices & Sacerdotes / Mosen/& Aaron/qui inter deserta loca montis Oreb/gregem pascebant/quorum monitis signis & legibus ab Aegyptiorum Tyrannide liberati sunt populi/promissam in terram ducti/cœlesti rore nutriti/ submersi Tyranni/ debellati hostes/deiecta Idolorum simulachra deuorati ab ipsis terræ faucibus/Schismatis authores/formatæ mortaliũ mores/auctus Pontificũ & Sacerdotũ numerus constituti Duces/ Principatus/cõuẽtus/collegia/ Ordines/instituta/sacra altaria/ Sacrificia deniq; præpotenti Deo Tabernaculum(quod esset unum in populo/et unum in quolibet mortalium) conditum est.

¶ Sed ne singulis in figuris/meæ narrationis immorari uidear. Tacebo ipsius Montis loca circumadiacentia / siccitatem omnium doctrinarum (in quibus greges Domini frustra pascebantur)significare. Tacebo Mosen et Aaron a Deo Opt. Max. Pontificalis et Sacerdotalis ordinis sumpsisse originem / Cuius ordinis doctrina et beneficio (Spiritusancto authore) a seruitute uitiorum liberati populi / et uiam rectam ingressi / ad promissum salutis Regnum perducerentur. Tacebo etiam sublata Idolorum Simulacra diuersorum Tyrannorum/prauos animos/ malis artibus imbutos/et uariarum disciplinarum prodigia / et uanitates osten/

dere/quæ cum mortalium uitam & ingenia captiuare assuescerent. Euangelicæ ueritatis æloquio abolerentur. Aggrediar tamen/nō transuersis locis/aut translationibus(ut pleriq; faciunt Hallucinatores)sed ueris sententiis(ab ipso Mosis & Esdræ secretioris doctrinæ sensu)deprontis tabernaculi Diuinum & necessarium opus.

¶ Cuius quidem si queris ædificium/totum spiritus/totum Ecclesia/totum Cœlum/& Christus est. Nam primo quid sibi uolunt loca illa in eo sancta/nisi ut pacem & sanctitatem sequamur/si Deum ipsum uidere/si placidum & fautorem habere uolumus/Quid columnæ Argenteæ/nisi Pontifices & Sacerdotes/qui Patientia/Fide/Iustitia/Pietate/Continentia/Doctrina/& mentis candore/stabiles/firmi/nitidi/& præfulgētes sint/ut ipsi quoq; Dei tabernaculum fieri possint/quo sancto impleri spiritu/diuino frui æloquio/& alios docere queant. Si Pontifices/si Sacerdotes esse uolunt/alioqui non columnæ/sed umbræ/non argenteæ/sed plumbeæ erunt/& obtusæ, Quid candelabrum septem luminibus distinctum/nisi septifarium sancti Spiritus lumen, Cuius fulgore/Pontificum & Sacerdotum lumina/ita noctes/et dies accenderentur/ut semper uigilare/semper insidias Sathanæ intueri possint/quorum lumbi castitate precincti/Spe firmi/bonis exemplis robusti/manus Charitatis/et Fidei lucernis accensas prætenderent. Quid alia/Ipsa enim mēsa Christus est/in qua duodecim panes propitiationis/duodecim sunt Apostoli/qui Iesu Christi uirtute/atq; doctrina imbuti/panem quotidianum Angelorum/panem salutis nostræ/panem Eucharistiæ(quo uescimur)panem deniq; Euangelicæ doctrinæ et admirabilis/ac diuini uerbi(quod audiuimus)obtulerunt, Thurribulum sanctorum honores et mortalium supplicationes/quæ p ora Sanctorum ascendunt ad Deum. Quid illa duo altaria/unum incensi(hoc est odor Charitatis et fidei)qui Angelorum ministerio fertur ante tribunal et ante ipm sancti et puri agni altare diuinū/Alterum uictimarum in quo continentiæ cultro. Superbiam quasi thaurum. Arietem quasi iracundiam, Hircum ipsam luxuriam. Hæc dum uitiorum fœditatem/et uitulum quasi Saginam omnium uoluptatum cupiditatumq;/immolare debemus, Arca testamenti/in qua secūdæ legis tabulæ/hoc est nouum instrumentum Euangelicæ ueritatis/et Iesu Xpi mysteria(quæ in Arca Ecclesiæ/in Arca Animorum nostrorum perpetuo erant permansura)portendisse uidētur. Virga Aaron/uirga recti/uirga regni/uirga Pontificum et Sacerdotum (quæ sancta est institutio/

summa

summa dignitas/& iusta ac suprema iurisdictio)& quæ nõ uitiorum ui/ non terreo putris dominatus humore/ sed suo ingenito uirtutis & digni tatis uictitat succo/& uigore florescit diuinitus. Vrna Mannæ auro inter clusæ/subtilis Diuini uerbi intellectus/& dulcis sancti ælequii cibus/qui non aurario in plumbo obliquæ/& obtortæ dissimulationis/sed ipso pu ro in auro fidei seruatus/Pontificum & Sacerdotum ministero/ peregri nantibus in hoc uitæ curriculo/sensim exhibetur. Ipsas etiam gemmas/ Coccum/Byssum/Purpuram/Hyacinthum quorum ornatu/sæpe An geli coruscare uidentur. Nitorem/munditiam/Scientiam/Charitatem/Iu stitiam/Spem/Fidem/& cæteras uirtutes/quas tametsi totius Ecclesiæ/ tamen Pontificum/& Sacerdotum ornatus/& indumenta esse satis cõ stat. Vna & altera Cherub. quæ supra Arcam explicatis alis sunt positæ Scientiæ/Intelligentiæ/& Sapientiæ fulgores ab illa pura/diuina/& infi nita luce per transennam Ecclesiæ/in animos Pontificum & Sacerdotũ transmissos accendunt. At uero Sancta Sanctorum(quæ semel dumta xat intrare fas est)Coelum ipsum ostendere/ubi in altissima & lucidissi ma Regia(quam uigor humanæ mentis penetrare nequit) perpetua in maiestate/atq; unitate/cum patre & Spiritusancto/Iesus Christus super Seraph. charitatis igne incendit/super Cherub. intelligentie splendore ful get/super uero Throno sedet Iudex seculorum.

❡Infoelix Iudea(quæ cum per tot ãnos sedisset super Cathedram Moi sis & Spiritussancti sacrarium sæpe extitisset)non in Abraham/ non in Ishac/non in Iacob/non in Mose. Tabernaculum intellexit/ qui cum p sanctitatem Deum excoluissent/non ex caducis arborum frondibus (Si cuti superstitiosa/& cæca Iudæorum turba/quotannis facere consueuit) Sed ex uirentibus uirtutum omnium ramis/ ita animos formauerũt ut singuli Dei tabernaculum/& Spiritus sancti sacrarium fierent.

❡Infoelix Græcia(quæ olim humanarum rerum Arbitra/ atq; omnium doctrinarum inuentrix/ & orbis terre flos semper extitit) usq; adeo ab hinc centum annis/pertinaciter illam castam/& sanctam/Hilarii/ Atha nasii/Chrysostomi/Cyrilli/Pamphilii/Hierothei/ Epiphanii/Basilii/Gre gorii/& aliorum sanctorum patrum doctrinam deseruit/ut ea deserta/col lapsa sit Religio/qua collabente/ita corruit Imperium/ ut hodie non so lum ab illo sancto tabernaculo abhorrere/uerum etiam fidei & doctrinæ ignara uideatur.

¶Infaelicia / ne dicam / an ingrata Christianae Reipublicae Regna atque Imperia (quae nequissimorum spirituum fallatiis / & superbo tyrannorum Dominatu / cum diu captiuata essent. Ac Iesu Christi mysterio / & Apostolorum Pontificum / & Sacerdotum beneficio / in Tabernaculum recepta fuissent: tanta discordiae / cupiditatis / & luxus / infoelicitate / tanta bonorum ingratitudine tenentur / ut Iure multo infoelicissima / & ingratissima dici possint.

¶Quid enim in humana natura infoelicius? quid miserius esse potest illo / quem nimia insperatae fortunae aura euexit / quem nimia diuitiarum affluentia impleuit / nec dum expleuit / & quem nimia foelicitatis opinio corripuit?

¶Quid etiam ingratius / quid detestabilius / quam nulla beneficiorum memoria (sicuti nostra tempestate omnibus datur cernere) nullis laborum & uirtutum meritis tangi / aut nulla eos gratia prosequi / qui ut grati uideretur / sub ipso laborum falce detensi / spoliari / uexati / euersi afflicti / & necati sunt / quorum merita non solum perpetue obliuioni tradita / uerum etiam qui uiuunt ab omni honoris aditu / aut excluduntur / aut uexantur assidue.

¶Rursus uero quid infoelicius & ingratius simul esse uidetur / quam nullo uirtutis praemio (in quo humana foelicitas collocata est) adduci / nullo Iudaeorum / aut Grecorum exemplo uitam in melius instituere / super medium uoluptatum sedere. Animi uigorem / pro fide Catholica / non accendere / finitimis & sociis arma inferre / Orientis Imperium (quod toties declamatum / acclamatum / & conclamatum est) non uindicare / tot populorum seruitutem non respicere / corruenti Tabernaculo Ecclesiae non occurrere / Infoelicitatis / & ingratitudinis poenam non expauescere / denique nulla Iustitia / nulla pietate / nullo Dei metu permoueri.

¶Atrox / est enim / ferum / & inhumanum / ita suis cupiditatibus incubare / ita sibi indulgere / ita sui obliuisci / ita fortunam nō metiri suam / ut aliorum calamitates / labores / iacturas / merita / uirtutes / benefacta / aut neglexisse / aut toto pectore / non excepisse uideatur. Sed o ferrea / deuia & dura tempora / O cupiditatum caecam & diuturnam curam / o miseram beneficiorum obliuionem / & o tenacem noxiam / atque superbam ingratitudinis naturam / infinitamque duritiem / quae quanto magis tuarum cupiditatum uenenis indulges / tanto magis mortalium odia acuis / uitae labo

res exageras/animi anxitudinem accumulas/pietatis lumē extinguis/atq; ultoris Dei iram/furoremq; tibi assidue prouocas.

¶ Nunc uero de doctrina atq; uirtute/quarum tametsi magnus est campus. Tamen omnia in breuissimam arcam a me deducenda erunt. Omnis enim quæ a Magis/Chaldeis/Gymnosophistis/Bragmanis/Druidis/Vatibus/Pythagoricis/& cæteris Philosophis/effluxit sapientia/tam uana & incerta/q̄ inanis & superstitiosa semper uisa est/& sicuti in prouerbio/ingenita leuitas/& ærudita uanitas/ Docuit diuino æloquio Moses/ Dei discipulus. Cum primas ueteris disciplinæ tabulas/confregisset, Secundas uero digito Dei uiui(hoc est uirtute uerbi humanati)inscriptas/in quibus Euangelicæ ueritatis mysteria cōtinebantur in area testamenti (quod Christi morte sancitum est)seruandas duxisset/Docuit Salomō Rex/cum opulentissimum Dei templum ad illius sanctissimi tabernaculi exemplum pro abrogatione ueteris ritus/& disciplinæ/ac receptione nouæ & euangelicæ doctrinæ a fundamentis ædificasset, Cuius uelum (in quo Sancta Sanctorum erant)& tanq̄ Cœlum ab aliis partibus disclu debatur/in morte Christi scissum est. Vt diuina mysteria humano generi manifesta fierent/ & ut per altioris Euangelii sacramentum / atq; eius uirtutem/tum primum/mortalibus uiam/ad illam ueram sapientiam/& cœleste regnum/ patefactam esse ostenderet. Postremo docuit Christus solus magister & Pontifex futurorum bonorum cum templum & tabernaculum non manu factum/sed maius/& perfectius/ hoc est ipsum Cœlum/præseferret, Cuius semel non per sanguinem Hircorum/aut uitulorum/sed per proprium cruorem primus introiuit Sancta Sanctorum/admirabilem perfectam/sanctam/atq; diuinam/Sapiētiam/& Doctrinam/ Vita/Virtute/& æloquio/docuit & ostendit/suos Pontifices/& Sacerdotes/in terris constituit/Diuino igne adflauit/legatos Spiritussancti elegit/Columnas Ecclesiæ effecit, Ecclesiam eorum humeris imposuit: & præcones Diuini eloquii esse uoluit, Atq; sicuti ipse missus a Patre/sub legibus fuerat/idētidem eos in uniuersum terrarum orbem/tanq̄ agnos inter lupos misit/non ut uanam & uacuam Barbarorum / Græcorum/ Latinorum ue Sapientiam docerent/sed ut omni creaturæ Euāgelium/ Euangelium dico/Euangelium prædicarent.

¶ Est igitur Euangelii instrumentum/sola intelligentia/sola disciplina/ & sola/uera/casta/& sancta Sapientia. Cuius non mortalis/sed ipse De-

us Opt. Max. author/effector/& Illustrator existit, Ex quo qdem Euā-gelio omnium Doctrinarum/uirtutum/ & rerum diuinarum atq; admi rabilium/tanq̄ ex Oceano. Cum uenæ/tum fontes effluxerunt.

¶ Quorum sanctos latices / cum Pontifices & Sacerdotes ebibissent/ Demonia & Demoniorum ministros (qui per Tyrānidem Catholicæ fi-dei cultoribus aqua & igni interdixerāt) eiecerūt. Serpentes/Vitia/Schis-mata/Hereses/& Hereticitas/atq; eorum prodigia (quorum uenenum ter ram omnem subuerterat) sustulerūt: Linguis loquuti sunt nouis. Cum Sancti Spiritus/æloquio pleni/ mortales ad penitentiam permouerent/ ac diuinæ Sapientiæ Archana/tot æditis uoluminibus nobis aperirent/. Mortiferum poculum impune biberunt, Cum nullis illecebris/nullis cu piditatibus tacti/per medios uenenorum potus/ignes/gladios/aculeos/in teritus/& mortes/uitam & immortalitatem inuenirent, Deniq; ægres/ cum Ecclesiam/fidem/atq; religionem/ægras exanimes/ & iam collaben tes ad sanitatem/uitam/& in suam sedem restituerent/ corporum ægritu dines curarent/sordes animorum delerent/ac solo sancto/ & ineffabili Ie su Christi nomine omnes ad salutem redderent.

¶ Quoru; Illustres Animæ/rebus sancte & fœliciter Gestis/ea uia qua Iesus Christus/uictor & triumphator/ad patrem ascendit, Semel dūta-xat/Sancta Sanctorum ingressæ/diuinum templum & tabernaculum/, tot uariis stellis/tot innumerabilibus luminibus/ tot claris sideribus / ita ornarunt/ut eorum fulgoribus/assidue sacrosancta Illustretur/purgetur/ & perficiatur Ecclesia.

¶ Quapp te in primis Sanctissimum prē3 (qui Pontificum & Sacerdo tum omnium/ Pontifex Optimus Maximus existis) Deinde uos sacres Principes qui tanq̄ uiuæ leges in Senatu assidue cōsistitis/ Maxime & q̄ maxime decet, Cum pro diuini Concilii Maiestate/ tum pro Sacrosan-ctæ Ecclesiæ dignitate/quiete/& authoritate, hunc ordinem Sacrorū Pō-tificum/& Sacerdotum/quos Deus ælegit/Iesus Christus instituit/Spi ritussanctus firmauit/ac uestra membra/uestros Angelos/ quos ad ma-nu3 haberetis/& quos in uniuersum mitteretis esse uoluit. In Sacrosan-cta Catholica & Apostolica Ecclesia. Cuius onus (ut hoc sanctum Im-perium late propagarent) suppositis humeris per tot annos sustinue-runt/labores obierunt/Insectationes/Iniurias/ Pericula/cruces/ & crucia-tus subierunt/ob tot meritorum magnitudinem/ac eorum ipsorum pre

cipuam dignitatem/Fidem/Virtutem/Doctrinam/Constantiam/Patiē tiam/atq; uigiliam/quibus maxime addicti sunt/In ea(quam diuini uer bi æloquio a Deo acceperunt)gratia/potestate/& libertate/seruare/ cole re/ornare/honestare/ut & sua sibi reddatur Ecclesia/& ut Ecclesiæ digni tas/dignitati authoritas/authoritati/Christiana Respu. Christianæ uero Reipublicæ/Pax/Iustitia/Pietas/& ipsa Iesu Christi sacra & sancta Insti tutio restituatur.

Dixi.

F I N I S.

¶Explicit Lateranen̄.Concilium Extractum a proprio Originali/ Romæ per Iacobum Mazochium Romanæ Academiæ Bibliopol. De mandato Sanctissimi Domini Nr̄i/ Domini LEONIS Papæ Decimi.Pō tificatus sui Anno Octauo.xxy. Mensis Octobris. M.D.XX.

Cum Solito Priuilegio.

LATERANENS
CONCILIVM

Errores in toto opere correcti
& collecti.

Primo fol. A. ubi dicit: aliena: tu alma. & in eodem a tergo ubi dicit que in huiusmodi sacrum &c. tu dicito qui. Successiue paulo post in eadem pagina a tergo ubi dicit capella Cantorum incipientes: tu ponito incipiente.

Septimo fol. Bernardinum Archiepiscopum: corrigito Bernardum. In eodem a tergo. R. P. D. Andreas Noboniasceñ. addito ibi & in aliis locis Monouasceñ. Paulo isra. D. Andreas Nulliteñ. ponito Militeñ.

In octauo fol. a tergo in principio ubi dicit Gemetius mu[illegible]to ibi & in aliis locis Gometius. Successiue. D. Petrus de Starcelupis: emendato ibi & ubique Squarcialupis. Iidem Hieronymus Viet: addas Vich.

In nono fol. in principio quia præfatio bullæ uidetur imperfecta oratio: tu lector pro tua prudētia intelligito quod deficit. Sed ubi dicit peruulgari: corrigito promulgari. In eodem fol. a tergo iuxta finem: nouissemus: mutato: uouissemus.

In decimo fol. a tergo: nodum leuem: corrigito: nedum. Successiue: moderare desinant pastorem: iungito: mordere.

In undecimo fol: a tergo: contiguationibus: corrigito: contignationibus & solariis muniantur.

In duodecimo fol. a tergo ubi dicit: Prouinciali: legito Primatiali.

In folio decimooctauo: tumultuosas uoces infundere: legito effundere. Successiue: eiicere derisorē, & exiuit cum eo iurgiū: dicito: eiice derisorē & exibit. Iidem: Constantinum Conunatum: ponito Cominatum.

In uigesimotertio fol. ubi dicit Federicum tertium: credo fuisse: secundū.

In uigesimoquinto fol. ubi dicit: Septima supradicti mensis: tu pponito Decimalseptima. Et inter illa duo uerba: præsentes ifrascripti: inserito ista. S.D.N. Iul. Pont. Max. quæ deficiunt.

In uigesimoseptimo fol. Guillelmus Cazador: Gulielmus Casador.

In uigesimooctauo fol. ad titulum Episcopi Gurceñ. addito hac uerba, locumtenens in uniuersa Italia.

AAA

In quadragesimooctauo fol. a tergo ubi dicit: urbes religione angi: corrigito: augeri.
In quadragesimonono folio a tergo: & auctoritate enormiter detract. addito detractum.
In quinquagesimo fol. a tergo ad dat. bullæ deficit dies.
In quinquagesimoprimo folio in principio: Bulla secundæ Sessionis: est ponendum: quartæ.
In quinquagesimooctauo fol. D. Franciscus Genzanus: corrigito ibi & alibi ubi opus est: Consanus.
In sexagesimo folio a tergo ubi dicit: præcedentibus & perhabitis: legito præhabitis.
In septuagesimotertio fol. ubi dicit: pro nonnullis cerimoniis: addito hæc uerba: per alios summos Pontifices fieri solitis: & possessione capiéda in ecclesia Lateraneñ. iuxta morem.
In septuagesimoquarto fol. a tergo. D. Scabonius Imoleñ. tu legito ibi & alibi: Scribonius.
In septuagesimoquinto fol. ubi dicit. D. Hier. Vengo/& D. Steph. Carbon: deficiunt hæc uerba: Conseruatores urbis.
In septuagesimooctauo fol. a tergo deficit tenor orationis Episcopi Madrusieñ. qui ponitur fol. octuagesimoprimo: suntq; addenda hæc uerba in fine quintæ Sessionis scilicet: Et sic finita Sessione: Sanctissimus Dominus Noster associatus per patres & curiam reuersus est ad palatium apostolicum in Vaticano.
In octuagesimo fol. ubi dicit: Reuerendissimus dominus sancti Eustachii: est legeñ. Eusebii.
In nonagesimosecundo fol. a tergo in fine septimæ sessionis deficit tenor orationis. D. Balthassaris del Rio: quæ ponitur sequenti fo. xcv.
In nonagesimonono fol. ad illa uerba Reuerendissimus dominus Bernardinus Sabineñ. adduntur ista scilicet: restitutus ad Cardinalatum: paritercp adduntur ad illa: Reuerendissimus Dominus Federicus de Sancto Seuerino.
In centesimoprimo fol. ubi dicit: regnorum cœlorum huiusmodi: tu legito: homini.

In centesimoseptimo fol. Res nostra non est in Galaad: dici potest als Resina.

In centesimodecimo fol. a tergo sunt postponēda illa uerba omnia: quae incipiunt: Anno a Natiuitate &c. ad illa alia: quae incipiunt: De mandato sanctissimi domini nostri &c.

In centesimo uigesimotertio folio a tergo ubi dicit: incompassibilia: tu legito incompatibilia.

In centesimo uigesimonono fol. a tergo ubi dicit: sua facultas conditione: tu notato conditio ue.

FINIS.

Iacobus Mazochius Romanae Academiae Bibliopola excusit, Anno uirginei partus Millesimo Quingentesimo Vigesimoprimo. Die uero ultima Iulii. Pontificatus S. D. N. D. Leonis Papae Decimi Anno Nono.

& perfectam unitatem/unus/supra omne Concilium/& in omni Concilio/tam presens/q̃ uerus existis/quem propter beneficia Christianæ reipublicæ/optimum/propter uim/atq; potẽtiam Maximum nominamus & qui meæ fidei laborumq; meorum testis/ingenii/atq; Consilii adiutor/& orationis/ac ditionis author semper existis/precor & quęso/ut ex tui diuini æloquii fonte/hodierna die/mihi casta & religiosa/contingat Oratio.

¶ Verum(quod uitio dari solet)ne meæ orationis membra/ab ipso deprecationis capite abhorrere uideantur/dicam breuiter q̃ res tanta dici potest. Primo de origine & Maiestate Concilii/dicam de Mysterio & beneficio/postremo dicam de doctrina atq; uirtute/in quibus ostendam potissimum/quantum Pontifices & Sacerdotes Ecclesiæ/& quãtum Pontificibus/& Sacerdotibus debet Christiana Respublica.

CONCILII originem(sicuti ego accepi)a Deo Opt. Max. initium & formam sumpsisse satis cõstat. Nam cum in principio Coelum & Terram creasset/Coelum ipsum in tres Principatus(quos Hierarchias uocant)instituit. Ac quemlibet Principatum in totidem Angelorum Choros distinxit/quos cum ipse Princeps & parẽs DEVS. Vnitas prima/Lux pura/diuina/& infinita creasset/eos Deiformes/Spiritus/mentes/intellectus/& intelligentiæ capaces/& quasi oculos esse uoluit/qui ad Deum ipsum conuersi/& ab eo diuinitus exciti/lucem/essentiam/uitam/& omnem perfectionem acciperent/& rursus ita Diuini/& sancti ignis imaginem præseferrent/ut primus Principatus(qui in Coelo empyreo sub Trinitatis sede existit)sola luce diuinæ unitatis/nullis interiectis Spiritibus/Secundus in Chrystallino eodem fulgore/per primum transmisso/Extimus uero in Zaffyreo orbe quem firmamentum uocant radiis Diuinæ Maiestatis/ex transfusione secundi/qui secundus lato supremi lumine consperus/Illustraretur & illustraret/purgaretur & purgaret/perficeretur & perficeret. Hic est fons Diuinæ lucis/hæc origo/atq; Maiestas Concilii. Cuius quidem Concilii cum Sedem/tum Regnum/Lucifer/qui(ut alii primæ/ut alii secundæ Hierarchiæ Principatum gerebãt)ilicet adfectaret/Coelum Trinitatis superbia inuadere uoluit. Vnde ingenti cũ exercitu(qui fuit ex omni Choro Angelorum)subito tanq̃ fulgur in terram excussus/in monstrum deformatus/& in Barathrum detrusus fuit. Cuius occasu diuini Concilii Regnum illustratum/purgatum/& perfectum est. Sed neq; ab re dictum fuisse uelim. Luciferum/fulguris in mo

rem/cecidisse. Nam quid aliud/Superbia est/nisi fulgur/cuius furor/quã to magis ardere uidetur incursu/tanto magis subito occasu extinguitur. ¶ Diuino igitur Concilio in hunc modum illustrato/statuit Deus/ magno quoq; mysterio & beneficio. Terram/hoc est humanum genus (qđ terra dicitur) illustrare/quæ primum ueneno cadentium Spirituum/ mox primi parentis noxa (quando si Angelus non cecidisset/homo nõ peccasset) corrupta fuerat/Verum cum omnis Cœlorum uirtus/uehiculo lucis ad terram transferatur, Angelorum ministerio (qui in extimo sunt orbe) & quibus sacra mysteria/cerimoniæ/Regna/Vrbes/ mortales curæ sunt) factum est/ut diuini Concilii Mysterium & beneficium in terram transueherentur/quibus possent Animæ corporibus clausæ diuini spiritus lumine/ui & gratia/per immortalis uirtutis participationem (quam cum Angelis habere uidentur) in Cœlum trahi/quando qui trahuntur spiritu ii filii Dei sunt) non autem Luciferi exemplo qui non extolli sicuti cæteri Angelorum chori/qui radiis diuinæ gratiæ illustrant/ sed ascendere uoluit. Demens/& ipsa quoq; superbia dementior/cui tam præclarum munus a Deo collatum suffecit/si in fide permansisset. ¶ Igitur DEVS uiuo oraculo elegit sibi Pontifices & Sacerdotes/Mosen/& Aaron/qui inter deserta loca montis Oreb/gregem pascebant/quorum monitis signis & legibus ab Aegyptiorum Tyrannide liberati sunt populi/premissam in terram ducti/cœlesti rore nutriti/submersi Tyranni/ debellati hostes/deiecta Idolorum simulachra deuorati ab ipsis terræ faucibus/Schismatis authores/formatæ mortaliũ mores/auctus Pontificũ & Sacerdotũ numerus constituti Duces/Principatus/cõuẽtus/collegia/ Ordines/instituta/sacra altaria/Sacrificia denicq; præpotenti Deo Tabernaculum (quod esset unum in populo/et unum in quolibet mortalium) conditum est.

¶ Sed ne singulis in figuris/meæ narrationis immorari uidear. Tacebo ipsius Montis loca circumadiacentia/siccitatem omnium doctrinarum (in quibus greges Domini frustra pascebantur) significare. Tacebo Mosen et Aaron a Deo Opt. Max. Pontificalis et Sacerdotalis ordinis sumpsisse originem/Cuius ordinis doctrina et beneficio (Spiritusancto authore) a seruitute uitiorum liberati populi/et uiam rectam ingressi/ad promissum salutis Regnum perducerentur. Tacebo etiam sublata Idolorum Simulacra diuersorum Tyrannorum/prauos animos/malis artibus imbutos/et uariarum disciplinatum prodigia/et uanitates osten

dere/quæ cum mortalium uitam & ingenia captiuare assuescerent. Euangelicæ ueritatis æloquio abolerentur. Aggrediar tamen/nō transuersis locis/aut translationibus(ut pleriq; faciunt Hallucinatores)sed ueris sentētiis(ab ipso Mosis & Eldræ secretioris doctrinæ sensu)depromtis tabernaculi Diuinum & necessarium opus.

¶ Cuius quidem si queris ædificium/totum spiritus/totum Ecclesia/totum Cœlum/ & Christus est. Nam primo quid sibi uolunt loca illa in eo sancta/nisi ut pacem & sanctitatem sequamur/si Deum ipsum uidere/si placidum & fautorem habere uolumus/Quid columnæ Argenteæ/nisi Pontifices & Sacerdotes/qui Patientia/Fide/Iustitia/Pietate/Continentia/Doctrina/& mentis candore/stabiles/firmi/nitidi/& præfulgētes sint/ut ipsi quoq; Dei tabernaculum fieri possint/ quo sancto impleri spiritu/diuino frui æloquio/& alios docere queant. Si Pontifices/si Sacerdotes esse uolunt/alioqui non columnæ/sed umbræ/non argenteæ/sed plumbeæ erunt/& obtusæ. Quid candelabrum septem luminibus distinctum/nisi septifarium sancti Spiritus lumen, Cuius fulgore/Pontificum & Sacerdotum lumina/ita noctes/et dies accenderentur/ut semper uigilare/semper insidias Sathanæ intueri possint/quorum lumbi castitate precincti/Spe firmi/bonis exemplis robusti/manus Charitatis/ et Fidei lucernis accensas prætenderent. Quid alia/Ipsa enim mēsa Christus est/in qua duodecim panes propitiationis/duodecim sunt Apostoli/ qui Iesu Christi uirtute/atq; doctrina imbuti/panem quotidianum Angelorum/panem salutis nostræ/ panem Eucharistiæ (quo uescimur) panem deniq; Euangelicæ doctrinæ et admirabilis/ac diuini uerbi(quod audiuimus)obtulerunt, Thurribulum sanctorum honores et mortalium supplicationes/quæ p ora Sanctorum ascendunt ad Deum. Quid illa duo altaria/unum incensi(hoc est odor Charitatis et fidei)qui Angelorum ministerio fertur ante tribunal et ante ipm sancti et puri agni altare diuinū/ Alterum uictimarum in quo continentiæ cultro. Superbiam quasi thaurum. Arietem quasi iracundiam, Hircum ipsam luxuriam. Hæc dum uitiorum fœditatem/et uitulum quasi Saginam omnium uoluptatum cupiditatumq;/immolare debemus, Arca testamenti/in qua secūdæ legis tabulæ/hoc est nouum instrumentum Euangelicæ ueritatis / et Iesu Xpi mysteria(quæ in Arca Ecclesiæ/in Arca Animorum nostrorum perpetuo erant permansura)portendisse uidētur. Virga Aaron/uirga recti/ uirga regni / uirga Pontificum et Sacerdotum (quæ sancta est institutio/

summa

summa dignitas/& iusta ac suprema iurisdictio)& quæ nō uitiorum ui/ non terreo putris dominatus humore/ sed suo ingenito uirtutis & dignitatis uictitat succo/& uigore florescit diuinitus. Vrna Mannæ auro inter clusæ/subtilis Diuini uerbi intellectus/& dulcis sancti ælequii cibus/qui non aurario in plumbo obliquæ/& obtortæ dissimulationis/sed ipso puro in auro fidei seruatus/Pontificum & Sacerdotum ministero/ peregrinantibus in hoc uitæ curriculo/sensim exhibetur. Ipsas etiam gemmas/ Coccum/Byssum/Purpuram/Hyacinthum quorum ornatu/sæpe Angeli coruscare uidentur. Nitorem/munditiam/Scientiam/Charitatem/Iustitiam/Spem/Fidem/& cæteras uirtutes/quas tametsi totius Ecclesiæ/ tamen Pontificum/& Sacerdotum ornatus/& indumenta esse satis cōstat. Vna & altera Cherub. quæ supra Arcam explicatis alis sunt positæ Scientiæ/Intelligentiæ/& Sapientiæ fulgores ab illa pura/diuina/& infinita luce per transennam Ecclesiæ/in animos Pontificum & Sacerdotū transmissos accendunt. At uero Sancta Sanctorum(quæ semel dumtaxat intrare fas est)Coelum ipsum ostendere/ubi in altissima & lucidissima Regia(quam uigor humanæ mentis penetrare nequit)perpetua in maiestate/atq; unitate/cum patre & Spiritusancto/Iesus Christus super Seraph. charitatis igne incendit/super Cherub. intelligentie splendore fulget/super uero Throno sedet Iudex seculorum.

¶Infoelix Iudea(quæ cum per tot ānos sedisset super Cathedram Mosis & Spiritussancti sacrarium sæpe extitisset)non in Abraham/ non in Ishac/non in Iacob/non in Mose. Tabernaculum intellexit/ qui cum p sanctitatem Deum excoluissent/non ex caducis arborum frondibus(Sicuti superstitiosa/& cæca Iudæorum turba/quotannis facere consueuit) Sed ex uirentibus uirtutum omnium ramis/ ita animos formauerūt ut singuli Dei tabernaculum/& Spiritus sancti sacrarium fierent.

¶Infoelix Græcia(quæ olim humanarum rerum Arbitra/ atq; omnium doctrinarum inuentrix / & orbis terre flos semper extitit)usq; adeo ab hinc centum annis/pertinaciter illam castam/& sanctam/Hilarii/ Athanasii/Chrysostomi/Cyrilli/Pamphilii/Hierothei/ Epiphanii/Basilii/Gregorii/& aliorum sanctorum patrum doctrinam deseruit/ut ea deserta/collapsa sit Religio/qua collabente/ita corruit Imperium/ ut hodie non solum ab illo sancto tabernaculo abhorrere/uerum etiam fidei & doctrinæ ignara uideatur.

Infœlicia / ne dicam / an ingrata Christianæ Reipublicæ Regna atq; Imperia (quæ nequissimorum spirituum fallatiis / & superbo tyrannorũ Dominatu / cum diu captiuata essent. Ac Iesu Christi mysterio / & Apostolorum Pontificum / & Sacerdotum beneficio / in Tabernaculum recepta fuissent: tanta discordiæ / cupiditatis / & luxus / infœlicitate / tanta bonorum ingratitudine tenentur / ut Iure multo infœlicissima / & ingratissima dici possint.

Quid enim in humana natura infœlicius? quid miserius esse potest illo / quem nimia insperatæ fortunæ aura euexit / quem nimia diuitiarum affluentia impleuit / nec dum expleuit / & quem nimia fœlicitatis opinio corripuit?

Quid etiam ingratius / quid detestabilius / quam nulla beneficiorum memoria (sicuti nostra tempestate omnibus datur cernere) nullis laborum & uirtutum meritis tangi / aut nulla eos gratia prosequi / qui ut grati uideretur / sub ipso laborum falce defessi / spoliari / uexati / euersi afflicti / & necati sunt / quorum merita non solum perpetue obliuioni tradita / uerum etiam qui uiuunt ab omni honoris aditu / aut excluduntur / aut uexantur assidue.

Rursus uero quid infœlicius & ingratius simul esse uidetur / quam nullo uirtutis præmio (in quo humana fœlicitas collocata est) adduci / nullo Iudæorum / aut Grecorum exemplo uitam in melius instituere / super modium uoluptatum sedere. Animi uigorem / pro fide Catholica / non accendere / finitimis & sociis arma inferre / Orientis Imperium (quod toties declamatum / acclamatum / & conclamatum est) non uindicare / tot populorum seruitutem non respicere / corruenti Tabernaculo Ecclesiæ non occurrere / Infœlicitatis / & ingratitudinis pœnam non expauescere / denicq; nulla Iustitia / nulla pietate / nullo Dei metu permoueri.

Atrox / est enim / ferum / & inhumanum / ita suis cupiditatibus incubare / ita sibi indulgere / ita sui obliuisci / ita fortunam nõ metiri suam / ut aliorum calamitates / labores / iacturas / merita / uirtutes / benefacta / aut neglexisse / aut toto pectore / non excepisse uideatur. Sed o ferrea / deuia & dura tempora / O cupiditatum cæcam & diuturnam curam / o miseram beneficiorum obliuionem / & o tenacem noxiam / atq; superbam ingratitudinis naturam / infinitamq; duritiem / quæ quanto magis tuarum cupiditatum uenenis indulges / tanto magis mortalium odia acuis / uitæ labo-

res exageras/animi anxitudinem accumulas/pietatis lumē extinguis/atq; ultoris Dei iram/furoremq; tibi assidue prouocas.

¶Nunc uero de doctrina atq; uirtute/quarum tametsi magnus est campus. Tamen omnia in breuissimam arcam a me deducenda erunt. Omnis enim quæ a Magis/Chaldeis/Gymnosophistis/Bragmanis/Druydis/Vatibus/Pythagoricis/& cæteris Philosophis/effluxit sapientia/tam uana & incerta/q̄ inanis & superstitiosa semper uisa est/& sicuti in prouerbio/ingenita leuitas/& ærudita uanitas/ Docuit diuino æloquio Moses/ Dei discipulus. Cum primas ueteris disciplinæ tabulas/confregisset, Secundas uero digito Dei uiui(hoc est uirtute uerbi humanati)inscriptas/ in quibus Euangelicæ ueritatis mysteria cōtinebantur in arca testamenti (quod Christi morte sancitum est)seruandas duxisset/Docuit Salomō Rex/cum opulentissimum Dei templum ad illius sanctissimi tabernaculi exemplum pro abrogatione ueteris ritus/& disciplinæ/ac receptione nouæ & euangelicæ doctrinæ a fundamentis ædificasset, Cuius uelum (in quo Sancta Sanctorum erant)& tanq̄ Coelum ab aliis partibus disclu debatur/in morte Christi scissum est. Vt diuina mysteria humano generi manifesta fierent/& ut per altioris Euangelii sacramentum / atq; eius uirtutem/tum primum/mortalibus uiam/ad illam ueram sapientiam/& coeleste regnum/ patefactam esse ostenderet. Postremo docuit Christus solus magister & Pontifex futurorum bonorum cum templum & tabernaculum non manu factum/sed maius/& perfectius/ hoc est ipsum Coelum/præseferret, Cuius semel non per sanguinem Hircorum/aut uitulorum/sed per proprium cruorem primus introiuit Sancta Sanctorum/admirabilem perfectam/sanctam/atq; diuinam/Sapiētiam/& Doctrinam/ Vita/Virtute/& æloquio/docuit & ostendit/suos Pontifices/& Sacerdotes/in terris constituit/Diuino igne adflauit/legatos Spiritussancti elegit/Columnas Ecclesiæ effecit, Ecclesiam eorum humeris imposuit: & præcones Diuini eloquii esse uoluit, Atq; sicuti ipē missus a Patre/sub legibus fuerat/idētidem eos in uniuersum terrarum orbem/tanq̄ agnos inter lupos misit/non ut uanam & uacuam Barbarorum / Græcorum/ Latinorumue Sapientiam docerent/sed ut omni creaturæ Euāgelium/ Euangelium dico/Euangelium prædicarent.

¶Est igitur Euangelii instrumentum/sola intelligentia/sola disciplina/ & sola/uera/casta/& sancta Sapientia. Cuius non mortalis/sed ipse De-

us Opt. Max. author/effector/& Illustrator existit, Ex quo qdem Euãgelio omnium Doctrinarum/uirtutum/& rerum diuinarum atq; admirabilium/tanq ex Oceano. Cum uenæ/tum fontes effluxerunt.

¶ Quorum sanctos latices/cum Pontifices & Sacerdotes ebibissent/ Demonia & Demoniorum ministros(qui per Tyrãnidem Catholicæ fidei cultoribus aqua & igni interdixerãt)eiecerũt. Serpentes/Vitia/Schismata/Hereses/& Hereticitas/atq; eorum prodigia(quorum uenenum terram omnem subuerterat)substulerũt: Linguis loquuti sunt nouis. Cum Sancti Spiritus/æloquio pleni/mortales ad penitentiam permouerent/ ac diuinæ Sapientiæ Archana/tot æditis uoluminibus nobis aperirent/. Mortiferum poculum impune biberunt, Cum nullis illecebris/nullis cupiditatibus tacti/per medios uenenorum potus/ignes/gladios/aculeos/interitus/& mortes/uitam & immortalitatem inuenirent, Deniq; ægros/. cum Ecclesiam/fidem/atq; religionem/ægras exanimes/& iam collabentes ad sanitatem/uitam/& in suam sedem restituerent/ corporum ægritudines curarent/sordes animorum delerent/ac solo sancto/& ineffabili Iesu Christi nomine omnes ad salutem redderent.

¶ Quoruz Illustres Animæ/rebus sancte & fœliciter Gestis/ea uia qua Iesus Christus/uictor & triumphator/ad patrem ascendit, Semel dũtaxat/Sancta Sanctorum ingressæ/diuinum templum & tabernaculum/, tot uariis stellis/tot innumerabilibus luminibus/tot claris sideribus/ita ornarunt/ut eorum fulgoribus/assidue sacrosancta Illustretur/purgetur/. & perficiatur Ecclesia.

¶ Quappte in primis Sanctissimum p̃rez(qui Pontificum & Sacerdotum omnium/Pontifex Optimus Maximus existis) Deinde uos sacres Principes qui tanq̃ uiuæ leges in Senatu assidue cõsistitis/Maxime & q̃ maxime decet, Cum pro diuini Concilii Maiestate/ tum pro Sacrosanctæ Ecclesiæ dignitate/quiete/& authoritate/hunc ordinem Sacroꝝ Põtificum/& Sacerdotum/quos Deus ælegit/Iesus Christus instituit/Spiritussanctus firmauit/ac uestra membra/uestros Angelos/ quos ad manuz haberetis/& quos in uniuersum mitteretis esse uoluit. In Sacrosancta Catholica & Apostolica Ecclesia. Cuius onus(ut hoc sanctum Imperium late propagarent) suppositis humeris per tot annos substinuerunt/labores obierunt/Insectationes/Iniurias/Pericula/cruces/& cruciatus subierunt/ob tot meritorum magnitudinem/ac eorum ipsorum pre

ciptuam dignitatem/Fidem/Virtutem/Doctrinam/Constantiam/Patiētiam/atq; uigiliam/quibus maxime addicti sunt/In ea(quam diuini uerbi æloquio a Deo acceperunt)gratia/potestate/& libertate/seruare/colere/ornare/honestare/ut & sua sibi reddatur Ecclesia/& ut Ecclesiæ dignitas/dignitati authoritas/authoritati/Christiana Respu. Christianæ uero Reipublicæ/Pax/Iustitia/Pietas/& ipsa Iesu Christi sacra & sancta Institutio restituatur.

Dixi.

FINIS.

¶Explicit Lateranen̄.Concilium Extractum a proprio Originali/
Romæ per Iacobum Mazochium Romanæ Academiæ
Bibliopol. De mandato Sanctissimi Domini N̄ri/
Domini LEONIS Papæ Decimi.Pō
tificatus sui Anno Octauo.xxv.
Mensis Octobris.
M.D.XX.

Cum Solito Priuilegio.

LATERANENSE
CONCILIVM

Erroꝛes in toto opere coꝛrecti ꝛ collecti.

Primo fol. A. ubi dicit: aliena: tu alma. & in eodem a tergo ubi dicit que in huiusmodi sacrum &c. tu dicito qui. Successiue paulo post in eadem pagina a tergo ubi dicit capella Cantorum incipientes: tu ponito incipiente.

Septimo fol. Bernardinum Archiepiscopum: corrigito Bernardum. In eodem a tergo. R. P. D. Andreas Noboniasceñ. addito ibi & in aliis locis Monouasceñ. Paulo īfra. D. Andreas Nulliteñ. ponito Militeñ.

In octauo fol. a tergo in principio ubi dicit Gemetius mu[illegible]to ibi & ī aliis locis Gometius. Successiue. D. Petrus de Starcelupis: emendato ibi & ubiq; Squarcialupis. Iidem Hieronymus Viet: addas Vich.

In nono fol. in principio quia præfatio bullæ uidetur imperfecta oratio: tu lector p̄ tua prudētia intelligito qđ deficit. Sed ubi dicit peruulgari: corrigito promulgari. In eodem fol. a tergo iuxta finem: nouissemus: mutato: uouissemus.

In decimo fol. a tergo: nodum leuem: corrigito: nedum. Successiue: moderare desinant pastorem: iungito: mordere.

In undecimo fol: a tergo: contiguationibus: corrigito: contignationibus & solaris muniantur.

In duodecimo fol. a tergo ubi dicit: Prouinciali: legito Primatiali.

In folio decimooctauo: tumultuosas uoces infundere: legito effundere. Successiue: e[i]icere derisorē, & exiuit cum eo iurgiū: dicito: eiice derisorē & exibit. Itidem: Constantinum Conunatum: ponito Cominatum.

In uigesimotertio fol. ubi dicit Federicum tertium: credo fuisse: secundū.

In uigesimoquinto fol. ubi dicit: Septima supradicti mensis: tu p̄ponito Decimaseptima. Et inter illa duo uerba: præsentes īfrascripti: inserito ista. S. D. N. Iul. Pont. Max. quæ deficiunt.

In uigesimoseptimo fol. Guillelmus Cazador: Gulielmus Casador.

In uigesimooctauo fol. ad titulum Episcopi Gurceñ. addito hæc uerba, locumtenens in uniuersa Italia.

AAA

In quadragesimooctauo fol. a tergo ubi dicit: urbes religione angi: corrigito: augeri.

In quadragesimonono folio a tergo: & auctoritate enormiter detract: addito detractum.

In quinquagesimo fol. a tergo ad dat. bullæ deficit dies.

In quinquagesimoprimo folio in principio: Bulla secundæ Sessionis: est ponendum: quartæ.

In quinquagesimooctauo fol. D. Franciscus Genzanus: corrigito ibi & alibi ubi opus est: Consanus.

In sexagesimo folio a tergo ubi dicit: præcedentibus & perhabitis: legito præhabitis.

In septuagesimotertio fol. ubi dicit: pro nonnullis cerimoniis: addito hæc uerba: per alios summos Pontifices fieri solitis: & possessione capiēda in ecclesia [illegible]teraneñ. iuxta morem.

In septuagesimoquarto fol. a tergo. D. Scabonius Imoleñ. tu legito ibi & alibi: Scribonius.

In septuagesimoquinto fol. ubi dicit. D. Hier. Vengo/ & D. Steph. Carbon: deficiunt hæc uerba: Conseruatores urbis.

In septuagesimooctauo fol. a tergo deficit tenor orationis Episcopi Madrusieñ. qui ponitur fol. octuagesimoprimo: suntq; addenda hæc uerba in fine quintæ Sessionis scilicet: Et sic finita Sessione: Sanctissimus Dominus Noster associatus per patres & curiam reuersus est ad palatium apostolicum in Vaticano.

In octuagesimo fol. ubi dicit: Reuerendissimus dominus sancti Eustachii: est legeñ. Eusebii.

In nonagesimosecundo fol. a tergo in fine septimæ sessionis deficit tenor orationis. D. Balthassaris del Rio: quæ ponitur sequenti fo. xcv.

In nonagesimonono fol. ad illa uerba Reuerendissimus dominus Bernardinus Sabineñ. adduntur ista scilicet: restitutus ad Cardinalatum: paritercq; adduntur ad illa: Reuerendissimus Dominus Federicus de Sancto Seuerino.

In centesimoprimo fol. ubi dicit: regnorum cœlorum huiusmodi: tu legito: homini.

In centesimoseptimo fol. Res nostra non est in Galaad: dici potest a''s Resina.

In centesimodecimo fol. a tergo sunt postponēda illa uerba omnia: quæ incipiunt: Anno a Natiuitate &c. ad illa alia: quæ incipiunt: De mandato sanctissimi domini nostri &c.

In centesimo uigesimotertio folio a tergo ubi dicit: incompassibilia: tu legito incompatibilia.

In centesimo uigesimonono fol. a tergo ubi dicit: sua facultas conditione: tu notato conditio ue.

FINIS.

Iacobus Mazochius Romanæ Academiæ Bibliopola excusit, Anno uirginei partus Millesimo Quingentesimo Vigesimoprimo. Die uero ultima Iulii. Pontificatus S.D.N.D. Leonis Papæ Decimi Anno Nono.

